China's na^{53} mʑi^{53} Tibetan Life, Language, and Folklore: Volume Two

ཀྲུང་གོའི་ཙ་སྨུ་ཞིའི་བོད་ཀྱི་འཚོ་བ། སྐད་དང་དམངས་ཁྲོད་རིག་གནས་ཁག་གཉིས་པ།

by
Libu Lakhi
with
Tseringbum and Charles Kevin Stuart

Asian Highlands Perspectives

This remarkable book is the product of fruitful collaboration between a native speaker of the na^{53} mʑi^{53} language, Tibetan and Chinese consultants, and a dedicated group of Westerners resident in China. It affords the reader an intimate glimpse into traditional na^{53} mʑi^{53} life, now well on its way to disappearing along with hundreds of similar minority cultures in the world. The authors are to be

congratulated for putting na^{53} mʑi^{53} language and culture 'on the map' in such a clear and respectful fashion.

James A Matisoff

Asian Highlands Perspectives 2B

ISSN 1835-7741

China's na^{53} mʑi^{53} Tibetans: Life, Language and Folklore Volume Two

ཀྲུང་གོའི་ན་མུ་ཞིའི་བོད་ཀྱི་འཚོ་བ། སྐད་དང་དམངས་ཁྲོད་རིག་གནས། ཁག་གཉིས་པ།

中国纳木依藏族：生活，语言与民间文学 第二卷

by

Libu Lakhi (Li Jianfu 李建富, Dawa Tenzin ཟླ་བ་བསྟན་འཛིན།)

with

Tsering Bum ཚེ་རིང་འབུམ། and Charles Kevin Stuart

Dedicated to Andrew Sewell and Lorraine de Beaufort

ISSN: 1835-7741

Library of Congress Control Number: 2008944256

© 2009
Published by *Asian Highlands Perspectives*.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, translated, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without express prior written permission from the publisher.

Front Cover: Photo by Libu Lakhi. Libu Lakhi's home with rice field in the foreground, dʐə̥^{11} qu^{11} (Dashui 大水) Village, Xichang 西昌 City, Liangshan 凉山 Yi Autonomous Prefecture, Sichuan 四川 Province.

Back Cover: Photo by Libu Lakhi. A valley in Mu'er 木耳 Village, Lianhe 联合 Township, Mianning 冕宁 County, Liangshan 凉山 Yi Autonomous Prefecture, Sichuan 四川 Province.

Citation: Libu Lakhi (Li Jianfu 李建富, Dawa Tenzin ཟླ་བ་བསྟན་འཛིན།) with Tsering Bum ཚེ་རིང་འབུམ། and Charles Kevin Stuart. 2009. *China's na^{53} mʐi^{53} Tibetans: Life, Language and Folklore. Volume Two.* (*Asian Highlands Perspectives* Volume 2B). Xining City: Plateau Publications.

CONTENTS

Monsters and Human Relationships ＜8-160＞
- Brother and Sister (li^{44} ʙu^{55} ʂ̻ə^{11} pə^{53}) ＜8-34＞
- The rə^{53} tʂ̻ə^{53} li^{53} la^{53} su^{53} Ritual (li^{44} ʙu^{55} ndzə^{53} tʰʙu^{11}) ＜35-50＞
- ja^{53} (mbzʐ̻ə^{44} m̩^{55}) ＜51-100＞
- Two Sisters (a^{44} ma^{55} do^{53} dzʐ̻ə^{53}) ＜101-134＞
- Rabbit Father-in-Law (li^{44} ʙu^{55} ʂ̻ə^{11} pə^{53}) ＜135-160＞

The Texts in English ＜161-189＞

The Texts in Tibetan བོད་ཡིག་གི་འགྱུར། ＜190-213＞

The Texts in Chinese 中译文＜214-241＞

Abbreviations ＜242-243＞

Glossary ＜244-294＞
- na^{53} mʑ̻i^{53} kʰa^{11} tʰo^{11}-English ＜244-271＞
- English- na^{53} mʑ̻i^{53} kʰa^{11} tʰo^{11}＜272-293＞

Swadesh List: dzʐ̻ə^{11} qu^{11} Village ＜294-298＞

Linguistic Details ＜299-306＞
- Consonants ＜299＞
- Vowels ＜299＞
- Pronouns ＜300＞
- Numbers (1-100) ＜301＞
- na^{53} mʑ̻i^{53} kʰa^{11} tʰo^{11} and Nuosu Similarities in dzʐ̻ə^{11} qu^{11} Village ＜302＞
- Selected Non-English Terms ＜303-305＞

References ＜306-307＞

Photographs ＜308-331＞

Libu Lakhi ＜332-333＞

ILLUSTRATIONS

Figure 1 na^{53} mɀi^{53} population in selected communities.
Figure 2 Location of selected na^{53} mɀi^{53}communities in Liangshan Prefecture and Jiulong County, Ganzi Tibetan Autonomous Prefecture, Sichuan Province.
Figure 3 Selected lexical items in dʐə^{11} qu^{11} and Luoguodi na^{53} mɀi^{53} k^{h}a^{11} t^{h}o^{11} compared.
Figure 4 Abbreviations.
Figure 5 Swadesh List: dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 6 Consonants.
Figure 7 Vowels.
Figure 8 Pronouns.
Figure 9 Numbers.
Figure 10 A Comparison of na^{53} mɀi^{53} k^{h}a^{11} t^{h}o^{11} and Nuosu in dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 11 Non-English Terms.
Figure 12 Rice field, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 13 Green beans planted between rice fields, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 14 Corn on slopes, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 15 Corn in a vegetable yard in the courtyard of Libu Lakhi's home, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 16 Summer wheat field, Mu'er Village, Mianning County.
Figure 17 Libu Lakhi's home sacrifice place, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 18 li^{44} ʀu^{55} ʂə^{11} pə^{53} prepares a wild herb, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 19 li^{44} ʀu^{55} ʂə^{11} pə^{53}'s bee hives under the eaves, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 20 na^{53} mɀi^{53} children, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 21 Torches for the Torch Festival, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 22 Children with torches at night at the Torch Festival, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 23 Nuosu and na^{53} mɀi^{53} divide pork and beef, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 24 Tobacco field, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 25 Tobacco leaves are fastened to bamboo sticks before drying, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 26 Tobacco drying room, Libu Lakhi's home, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 27 Dried tobacco leaves in the tobacco drying room, Libu Lakhi's home, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 28 Libu Lakhi's niece removes dried tobacco from the tobacco drying room, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 29 Local tobacco inside li^{44} ʀu^{55} ʂə^{11} pə^{53}'s home enclosure, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 30 Water buffaloes, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 31 Ritual implements and old Tibetan scriptures, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 32 Home-spun hemp fabric and fabric-making tools, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 33 Soybeans are soaked in water prior to making tofu, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 34 A back-basket made from wild bamboo, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 35 A grain-drying tray made from home-grown bamboo, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 36 A bamboo container used to transport grain to a storage place, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 37 A plow used to plow dry land, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 38 A plow used to plow rice fields, dʐə^{11} qu^{11} Village.
Figure 39 A mattock, dʐə^{11} qu^{11} Village.

Figure 40 A pig sty, dʐ̩ə^{11} qu^{11} Village.
Figure 41 A wood container for storing dry rice husks and corn meal, dʐ̩ə^{11} qu^{11} Village.
Figure 42 A millstone under the eaves of li^{44} ʁu^{55} ʂ̩ə^{11} pə^{53}'s home, dʐ̩ə^{11} qu^{11} Village.
Figure 43 A catapult used by children to kill birds, dʐ̩ə^{11} qu^{11} Village.

ACKNOWLEDGEMENTS

We thank the following people for helping make this book possible:

Blo rtan rdo rje བློ་བརྟན་རྡོ་རྗེ།

Brook Hefright

Chen Qiang 陈 强

Gerald Roche

Jeff Green

Keith Dede

Keith Slater

Krisadawan Hongladarom

Mgon po tshe ring མགོན་པོ་ཚེ་རིང་།

Snying lcags rgyal སྙིང་ལྕགས་རྒྱལ།

Solomon Rino

Wen Xiangcheng 文祥呈

PART THREE: TEXTS

MONSTERS AND HUMAN RELATIONSHIPS

BROTHER AND SISTER

li^{44} $ʁu^{55}$ $ʂə^{11}$ $pə^{53}$

(1)

i ȵi a ʂə	te	mi ʑi ȵi mi	ȵi	kʏ̩	dʑo	ji	le
ancient	DP	brother and sister	two	CL	EXT	say	MP
གནའ་སྔ་མོ	སྦྲེལ་ཚིག	མིང་སྲིང	གཉིས	ཚད་ཚིག	ལས་མཐུན	བཤད	ཚིག་སྟེགས
古时候	*连词*	兄妹	二/两	*量词*	*存在*	说	*语气*

'It was said, in ancient times, there were, two, a brother and a sister.'

གནའ་སྔ་མོར་མིང་སྲིང་གཉིས་ཡོད་པར་བཤད།

传说，古时候有俩兄妹。

(2)

mi ʑi ȵi mi	t^hi	ȵi	ja	ti gʏ̩ gʏ̩	da	k^hi	nda	te
brother and sister	DET	two	CL	each other	DAT	good/well	very	DP
མིང་སྲིང	ངེས་ཚིག	གཉིས	ཚད་ཚིག	ཕན་ཚུན	ལ་དོན	བཟང	ཧ་ཅང	སྦྲེལ་ཚིག
兄妹	*限词*	俩	*量词*	互相	*与格*	好	很	*连词*

(3)

mi ʑi mo	hĩ	$tʂ^hə$ mi	te	ȵi ji mo	t^hi	ja	da	ma	k^hi
brother	GEN	wife	DP	sister	DET	CL	DAT	NEG	good
ཕུ་བོ	འབྲེལ་སྒྲ	ཆུང་མ	སྦྲེལ་ཚིག	སྲིང་མོ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ལ་དོན	དགག་སྒྲ	བཟང
哥哥	*属格*	妻子	*连词*	妹妹	*限词*	*量词*	*与格*	*否定*	好

'The two, brother and sister, were very good to each other but the brother's wife was not good to the sister.'

མིང་སྲིང་གཉིས་ཕན་ཚུན་ལ་ཧ་ཅང་བཟང་། ཡིན་ན་ཡང་ཕུ་བོའི་ཆུང་མ་སྲིང་མོ་ལ་མི་བཟང་།

兄妹俩互相都很好，可是哥哥的妻子对妹妹不好。

(4)

a po	tʰi	gʏ̩	te	tʂʰə tɕɛ	ɕy	tɕə tɕə
brother	DET	CL	DP	hunt	went	often
ཕུ་བོ	དེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	རི་དྭགས་རྔོན་པ	ཕྱིན་པ	རྟག་པར
哥哥	*限词*	*量词*	*连词*	打猎	去	经常

'The brother often went to hunt.'
ཕུ་བོ་དེ་རྟག་པར་རི་དྭགས་བརྔོན་དུ་ཕྱིན།
哥哥经常去打猎。

(5)

a po	ɛ qo	dʑo	te	n̥i ji mo	tʰi	ja	da	kʰi	nda
brother	home	EXT	DP	sister	DET	CL	DAT	good	very
ཕུ་བོ	ཁྱིམ་ཚང	ལས་མཐུན	སྦྲེལ་ཚིག	སྲིང་མོ	དེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ལ་དོན	བཟང	ཧ་ཅང
哥哥	家	*存在*	*连词*	妹妹	*限词*	*量词*	*与格*	好	很

(6)

te	a po	ɛ qo	ma	dʑo	te	tʰɛ	ŋga	ndjo	tɕə tɕə
DP	brother	home	NEG	EXT	DP	she	beat	scold	often/always
སྦྲེལ་ཚིག	ཕུ་བོ	ཁྱིམ་ཚང	དགག་སྒྲ	ལས་མཐུན	སྦྲེལ་ཚིག	མོ	གཅེར་རྡུང	སྡིག་དམོད་བྱེད་པ	རྟག་པར
连词	哥哥	家	*否定*	*存在*	*连词*	她	打	骂	经常

'When Brother was at home, (the wife) was very good to the sister but when Brother was not at home (the wife) always beat and scolded her.'
ཕུ་བོ་ཁྱིམ་དུ་ཡོད་སྐབས་(ཆུང་མ་)སྲིང་མོ་འདི་ལ་བཟང་། ཡིན་ན་ཡང་ཕུ་བོ་ཁྱིམ་དུ་མེད་དུས་མོས་སྲིང་མོར་གཅེར་རྡུང་དང་སྡིག་དམོད་བྱས།
哥哥在家时，(嫂子表面上)对妹妹也很好，可是哥哥不在家就经常(会)打她，骂她。

(7)

ti	ȵi	te	a po	t^{h}i	gʏ̩	tʂ^{h}ə tɕɛ	ɕy	ro	sə
one	day	DP	brother	DET	CL	hunt	went	PT	again
གཅིག	ཉིན	*སྦྲེལ་ཚིག*	ཕུ་བོ	*ངེས་ཚིག*	*ཚད་ཚིག*	རི་དྭགས་རྔོན་པ	ཕྱིན་པ	*འདས་ཚིག*	ཡང་བསྐྱར
一	天	*连词*	哥哥	*限词*	*量词*	猎狗	去	*去时*	又

(8)

ka	mi tɕ^{h}o	a mɛ	ȵi	kʏ̩	na na	ɛ qo	li	dʑo
DP	wife	sister	two	CL	only	home	back	EXT
སྦྲེལ་ཚིག	ཆུང་མ	སྲིང་མོ	གཉིས	*ཚད་ཚིག*	ཁོ་ན	ཁྱིམ་ཚང	ཕྱིར	*ལས་མཐུན*
连词	嫂子	妹妹	俩	*量词*	只有	家	回	*存在*

'One day, the brother went to hunt again, so only the two, Wife and Sister, were left at home.'
ཉིན་ཞིག་ལ། ཕུ་བོ་ཡང་བསྐྱར་རི་དྭགས་བརྔོན་དུ་ཕྱིན་པས་ཆུང་མ་དེ་དང་སྲིང་མོ་དེ་གཉིས་ཁོ་ན་ཁྱིམ་དུ་ལུས།
一天，哥哥又去打猎, (家里)只剩下嫂子和妹妹俩。

(9)

a po	ɕy	ȵu	te	mi tɕ^{h}o mo	t^{h}i	gʏ̩	te	ȵi ji mo	da
brother	went	after	DP	wife	DET	CL	DP	sister	DAT
ཕུ་བོ	ཕྱིན་པ	རྗེས་སུ	*སྦྲེལ་ཚིག*	ཆུང་མ	*ངེས་ཚིག*	*ཚད་ཚིག*	*སྦྲེལ་ཚིག*	སྲིང་མོ	*ལ་དོན*
哥哥	去	以后	*连词*	妻子	*限词*	*量词*	*连词*	妹妹	*与格*

(10)

nu	q^{h}a	pæ	su	nu	pæ	t^{h}i	ly	nɛ	ɛ qo
you	where	run	GEN	you	run	DET	CL	your	home
ཁྱོད	གང་ན	རྒྱུག	*འབྲེལ་སྒྲ*	ཁྱོད	རྒྱུག	*ངེས་ཚིག*	*ཚད་ཚིག*	ཁྱོད	ཁྱིམ་ཚང
你	哪儿	跑	*属格*	你	跑	*限词*	*量词*	你的	家

(11)

ma	di	q^ha	pæ	su	nu	pæ	ŋu
NEG	BE	where	run	GEN	you	run	say/scold
དགག་སྒྲ།	ནི་སྒྲ།	གང་ན།	རྒྱུག	འབྲེལ་སྒྲ།	ཁྱོད།	རྒྱུག	བཤད།
否定	*判断*	哪儿	跑	*属格*	你	跑	说/骂

'After Brother went, the wife scolded the sister, "You run to where you want to run, this (home) is not your home, run to where you want to run."'
ཕུ་བོ་ཕྱིན་རྗེས་ཆུང་མ་དེས་སྲིང་མོ་ལ་ཁྱོད་གང་དུ་འགྲོ་འདོད་ན་དེར་སོང་། འདི་ཁྱོད་ཀྱི་ཁྱིམ་མ་རེད། རང་འདོད་ཀྱི་ས་ཆ་ཞིག་ཏུ་སོང་ཞེས་བཤད།
哥哥走后，妻子对妹妹说: “你(想)去哪里，就滚到哪儿，这不是你的家，你(想)去哪里，就滚到哪儿。”

(12)

n̥i ji mo	t^hi	ja	te	ʁu mdʁy	da	ga dʑa
sister	DET	CL	DP	cry	only	know
སྲིང་མོ།	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	ངུ་བ།	ཁོ་ན།	ཤེས་པ།
妹妹	*限词*	*量词*	*连词*	哭	只	知道

'The sister only knew to cry.'
སྲིང་མོ་འདིས་ངུ་བ་ཁོ་ན་ལས་གཞན་མ་ཤེས།
妹妹只知道哭泣。

(13)

mæ	te	dza	ha	la	ma	tɕə	di	le
later	DP	meal	also	OTM	NEG	eat	say	MP
རྗེས་སུ།	སྦྲེལ་ཚིག	ཟ་མ།	ཀྱང་།འང་	ཡུལ་ཚིག	དགག་སྒྲ།	ཟ་བ།	བཤད།	ཚིག་སྟེགས
以后	*连词*	饭	也	*宾标*	*否定*	吃	说	*语气*

'It was said, later that (the wife) also didn't let (the sister) eat meals.'
རྗེས་སུ(ཆུང་མ་དེས)སྲིང་མོ་དེར་ཟ་མའང་ཟ་རུ་མ་བཅུག་ཟེར།
后来，说是饭也不让(妹妹)吃。

(14)

mæ	te	nu	ɛ qo	jy	li	tʰa	da	tʰi	ly
later	DP	you	home	sleep	back	NEG	come	DET	CL
རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	ཁྱོད	ཁྱིམ	གཉིད་པ	ཕྱིར	དགག་སྒྲ	ཡོང་བ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག
以后	*连词*	你	家	睡觉	回	*否定*	来	*限词*	*量词*

(15)

nɛ	ɛ qo	ma	di	ŋu	ndjo
your	home	NEG	BE	say	scold
ཁྱོད	ཁྱིམ	དགག་སྒྲ	ཉེ་སྒྲ	བཤད	སྡིག་དམོད་བྱེད་པ
你	家	*否定*	*判断*	说	骂

'Later, (the wife) scolded (Sister) saying, "You don't come back home to sleep, this (home) is not your home."'

རྗེས་སུ། (ཆུང་མས་)ཁྱོད་ཕྱིར་ཁྱིམ་དུ་ཉལ་དུ་མ་ཡོང་། འདི་ཁྱོད་ཀྱི་ཁྱིམ་མ་རེད་ཅེས་སྡིག་དམོད་བྱས།

后来，嫂子骂着说:“你别回来睡，这儿不是你的家。”

(16)

n̥i ji mo	tʰi	ja	te	jy	ro	ma	ræ	ka	hũ NGỵ
sister	DET	CL	DP	sleep	LOC	NEG	get	DP	night
སྲིང་མོ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	གཉིད་པ	གནས་གཞི།	དགག་སྒྲ	ཐོབ་པ	སྦྲེལ་ཚིག	མཚན་མོ
妹妹	*限词*	*量词*	*连词*	睡觉	*方位*	*否定*	得到/有	*连词*	晚上

(17)

te	va	ŋo	ji kʰỵ	jy	ji	le
DP	pig	sty	under	sleep	say	MP
སྦྲེལ་ཚིག	ཕག་པ	ཁང་བ	འོག་ཏུ	གཉིད་པ	བཤད	ཚིག་སྐྱེགས
连词	猪	房子/圈	下面	睡觉	说	*语气*

'It was said that the sister didn't get a sleeping place so slept under[A] a pig sty.'
སྲིང་མོ་དེར་ཉལ་ས་མེད་པས་ཕག་ཁང་གི་ཁྱམས་རའི་འོག་ཏུ་ཉལ་བར་གྲགས།
妹妹没有睡觉的地方就睡在猪圈(的屋檐)下。

(18)

mi tɕʰo mo	ndo	ȵu	te	ha ʂə	qo tɕʰə	ka	qʰo pa	nu	qʰa
wife	see	after	DP	still	angry	DP	drive	you	where
ཆུང་མ	མཐོང་བ	རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	ད་དུང	ཁོང་ཁྲོ་ལངས་པ	སྦྲེལ་ཚིག	དེད་པ	ཁྱོད	གང་ན
嫂子	看见	以后	*连词*	还是	生气	*连词*	驱赶	你	哪儿

(19)

pæ	su	nu	pæ	ji kʰɣ ji ga	li	tʰa	da	ŋu	ŋga
run	GEN	you	run	around house	back	NEG	come	say	beat
རྒྱུག	འབྲེལ་སྒྲ	ཁྱོད	རྒྱུག	ཉེ་འཁོར	ཕྱིར	དགག་སྒྲ	ཡོང་བ	བཤད	གཅེར་རྡུང
跑	*属格*	你	跑	附近	回	*否定*	来	说	打

'After the wife saw (the sister sleeping under the pig sty, she was) still angry; (she) beat (her), drove (her) saying, "You run to where you want, don't come back around the house."'
ཆུང་མ་དེས་མོ་མཐོང་བྱུང་བས་ད་དུང་ཁོང་ཁྲོ་ལངས་ནས་མོ་ལ་གཅེར་རྡུང་བྱས་ཞོར་དུ། ཁྱོད་གང་ལ་འགྲོ་འདོད་ན་དེར་སོང་། ཁང་པའི་ཉེ་འགྲམ་དུ་མ་ཡོང་ཞེས་བཤད།
嫂子见了后，还是生气地边赶边打着她说: “你(想)往哪儿跑就往那儿跑，别回到(房子)附近来。”

(20)

ȵi ji mo	tʰi	ja	te	mɛ kʰa	ro	ka	ʁu mdʁy	le
sister	DET	CL	DP	at a loss	PT	DP	cry	DP
སྲིང་མོ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	ཐབས་ཟད་པ	འདས་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	ངུ་བ	སྦྲེལ་ཚིག
妹妹	*限词*	*量词*	*连词*	没办法	*去时*	*连词*	哭泣	*连词*

[A] The pig sty roof extends out beyond the actual area where the swine are confined. 'Under the pig sty' means 'Under the extended roof/eaves of the pig sty'.

(21)

t^hɛ	a po	ʂ̥u	li	ɕy	ro	ji	le
her	brother	look for	back	went	PT	say	MP
ཁོ	ཕུ་བོ	འཚོལ་བ	ཕྱིར	ཕྱིན	འདས་ཚིག	བཤད	ཚིག་སྐྱེགས
她	哥哥	寻找	回	去	*去时*	说	*语气*

'It was said the sister was at a loss so cried and went back to look for her brother.'
སྲིང་མོ་དེ་ཐབས་ཟད་སོང་བས་མིག་ཆུ་བཞུར་བཞིན་མོའི་ཕུ་བོ་འཚོལ་དུ་ཕྱིན་ཟེར།
说是妹妹没办法就哭泣着去找她的哥哥了。

(22)

ȵ̥i ji mo	te	ɕə	ly ly	q^ho[A]	dzə	ɕə	ly ly	ma	ræ
sister	DP	tree	fruit	pick	eat	tree	fruit	NEG	get
སྲིང་མོ	སྦྲེལ་ཚིག	ལྗོན་ཤིང	ཤིང་ཏོག	འཐོག་པ	ཟ་བ	ལྗོན་ཤིང	ཤིང་ཏོག	དགག་སྒྲ	ཐོབ་པ
妹妹	*连词*	树木	果实	摘	吃	树木	果实	*否定*	得到

(23)

te	ɕə	$ts^hə$ $ts^hə$	na	ȵ̥o	p^hʂ̥ə	dzə	le	ɕy
DP	tree	leaf	and	grass	pick	eat	DP	went
སྦྲེལ་ཚིག	ལྗོན་ཤིང	ལོ་མ	དང	རྩྭ	འཐོག་པ	ཟ	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱིན
连词	树木	树叶	和	草	摘	吃	*连词*	去

'The sister picked tree fruit to eat and (when she) didn't get tree fruit, (she) picked tree leaves and grasses to eat and went.'
སྲིང་མོ་དེས་ཤིང་ཏོག་བཏོགས་ནས་ཟོས་པ་དང་། ཤིང་ཏོག་མེད་དུས་སྡོང་བོའི་ལོ་མ་དང་རྩྭ་སོགས་བཏོགས་ནས་ཟོས།
(一路上,) 妹妹摘野果来吃，找不到野果就采树叶和(地上的)草吃着往(哥哥打猎的方向)找去。

[A] *q^ho^{53}* = to pick fruits, *p^hʂ̥ə^{11}* = to pick leaves or grass.

(24)

ɕy	le	ɕy	le	bo ka	ʁo	ræ lu ræ ko zɛ	lo	ʁu pʁu
went	DP	went	DP	village	LOC	chicken herders	GOAL	meet
ཕྱིན།	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱིན།	སྦྲེལ་ཚིག	སྡེ་བ	གནས་གཞི	བྱ་རྫི	ལས་ཚིག	འཕྲད་པ
去/走	*连词*	去/走	*连词*	村落	*位格*	看鸡的人	*目词*	遇见

'(She) went, went and met chicken herders around the village.'
ལམ་དུ་(ཁོ་མོ་)སྡེ་བ་ནང་གི་བྱ་རྫི་དག་ལ་འཕྲད།
(她)走呀走，走到村庄(附近)就看见了在看鸡的人们。

(25)

te	ræ lu ræ ko zɛ	ŋa	mi ʑi a po	a	ndo hæ̃	ŋu
DP	chicken herders	I	brother	INT	see	say/ask
སྦྲེལ་ཚིག	བྱ་རྫི	ང	ཕུ་བོ	འདྲི་ཚིག	མཐོང་བ	བཤད
连词	看鸡的人	我	哥哥	*疑问*	看见	说/问

'Then (the sister) asked, "Chicken herders, did you see my brother?"'
དེ་ནས་(སྲིང་མོ་དེས་)བྱ་རྫི་ཚོ། (ཁྱོད་ཚོས་)ངའི་ཕུ་བོ་མཐོང་སོང་ངམ་ཞེས་དྲིས།
然后, (妹妹)问道: “看鸡的人们，看见我的哥哥了吗?”

(26)

ræ lu ræ ko zɛ	te	nɛ	mi ʑi a po	ŋu ɕy	te
chicken herders	DP	your	brother	VOB	DP
བྱ་རྫི	སྦྲེལ་ཚིག	ཁྱོད	ཕུ་བོ	སྙོང་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག
看鸡的人	*连词*	你	哥哥	*词壳*	*连词*

(27)

ȵa tʂʰu	ti	pʁu	ta	lo	va
gun	one	CL	LOC	GOAL	carry
མེ་མདའ	གཅིག	ཚད་ཚིག	གནས་གཞི	ལས་ཚིག	འཁུར་བ
枪	一	*量词*	*位格*	*目词*	扛

(28)

tʂʰə mɚ	ti	ja	ta	lo	sɛ
hound	one	CL	LOC	GOAL	take
ཤ་ཁྱི	གཅིག	ཚད་ཚིག	གནས་གཞི	ལས་ཚིག	འཁྲིད་པ
猎狗	一	*量词*	*位格*	*目词*	牵

(29)

ɕy ɕy la la	m̩	ta	lo	ɕy	di
hasty	AVM	LOC	GOAL	went	say/answer
བྲེལ་འཚུབ་ངང	ཕྲད་ཚིག	གནས་གཞི	ལས་ཚིག	ཕྱིན	བཤད
急急忙忙地	*副标*	*位格*	*目词*	去	说

'The chicken herders answered, "Your brother carried one gun, took one hound and went up here hastily.'

བྱ་རྫི་ཚོས་ཁྱོད་ཀྱི་ཕུ་བོས་མེ་མདའ་ཞིག་ཁུར་བ་དང་། ཤ་ཁྱི་ཞིག་ཁྲིད་ནས་བྲེལ་འཚུབ་ངང་འདི་ནས་ཡར་ཕྱིན་ཟེར།

看鸡的人们回答: “你的哥哥扛着一把猎枪，牵着一只猎狗，急急忙忙地从这儿上去了。”

(30)

te	ȵi ji mo	tʰi	ja	te	ʁu mdʁy	le	ɕy	ro
DP	sister	DET	CL	DP	cry	DP	went	PT
སྦྲེལ་ཚིག	སྲིང་མོ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	ངུ་བ	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱིན	འདས་ཚིག
连词	妹妹	*限词*	*量词*	*连词*	哭泣	*连词*	去	*去时*

'Then, the sister cried and went.'

དེ་ནས་སྲིང་མོ་དེ་ངུ་བཞིན་མུ་མཐུད་དུ་ཕྱིན།

于是，妹妹(又)哭着(继续往前)找去。

(31)

ɕy	le	ɕy	le
went	DP	went	DP
ཕྱིན་པ	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱིན	སྦྲེལ་ཚིག
去/走	*连词*	去/走	*连词*

(32)

lo q^ho	ʁo	va lu va ko zɛ	lo	ʁu pʁu	ɕy
valley	LOC	pig herder	GOAL	meet	went
ལུང་པ	གནས་གཞི	ཕག་རྫི	ལས་ཚིག	འཕྲད	ཕྱིན
山沟	*位格*	看猪的人	*目词*	遇见	去/走

'(The sister) went, went and met pig herders in the valley.'

(སྲིང་མོ་དེ་སྤུ་མཐུད་དུ་)ཕྱིན་ནས་ལུང་པའི་ནང་གི་ཕག་རྫི་རྣམས་ལ་ཕྲད།

走啊走，走到山沟里就遇见了看猪的人们。

(33)

ȵi ji mo	t^hi	ja	te	va lu va ko zɛ	ŋa	mi ʑi a po	a	ndo hæ̃
sister	DET	CL	DP	pig herder	I	brother	INT	see
སྲིང་མོ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	ཕག་རྫི	ང	ཕུ་བོ	འདྲི་ཚིག	མཐོང་བ
妹妹	*限词*	*量词*	*连词*	看猪的人	我	哥哥	*疑问*	看见

(34)

ŋu	te	nɛ	mi ʑi a po	ŋu ɕy	te	ȵa $tʂ^hu$	ti	pʁu	ta
say/ask	DP	your	brother	VOB	DP	gun	one	CL	LOC
བཤད	སྦྲེལ་ཚིག	ཁྱོད	ཕུ་བོ	སྙིང་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	མེ་མདའ	གཅིག	ཚད་ཚིག	གནས་གཞི
说/问	*连词*	你的	哥哥	*词壳*	*连词*	枪	一	*量词*	*位格*

(35)

lo	va	tʂʰə mɚ	ti	ja	ta	lo	sɛ	çy çy la la	m̩
GOAL	carry	hound	one	CL	LOC	GOAL	take	hastily	AVM
ལས་ཚིག	འཁུར་བ	ཤ་ཁྱི	གཅིག	ཚད་ཚིག	གནས་གཞི	ལས་ཚིག	འཁྲིད་པ	བྲེལ་འཚུབ	བྱེད་ཚིག
目词	扛	猎狗	一	*量词*	*位格*	*目词*	牵	急急忙忙	*副标*

(36)

ta	lo	çy	di
LOC	GOAL	went	say/answer
གནས་གཞི	ལས་ཚིག	ཕྱིན	བཤད
位格	*目词*	去	说/回答

'The sister asked, "Pig Herders, did you see my brother?" and (they) answered, "Your brother carried one gun, took one hound and went up here hastily."'

སྲིང་མོ་དེས་ཕག་རྫི་ཚོར་(ཁྱོད་ཚོས་)ངའི་ཕུ་བོ་མཐོང་སོང་ངམ་ཞེས་དྲིས་པ་ན། (ཁོ་ཚོས་)ཁྱོད་ཀྱི་ཕུ་བོས་(ཕྲག་ཏུ་)མེ་མདའ་ཞིག་ཁུར་བ་དང་། (ལག་ཏུ་)ཤ་ཁྱི་ཞིག་ཁྲིད་ནས་བྲེལ་འཚུབ་ངང་འདི་ནས་ཡར་ཕྱིན་ཞེས་སྨྲས།

妹妹问道: “看猪的人们, 看见我的哥哥了吗?” (他们)回答道: “你的哥哥扛着一把猎枪, 牵一只猎狗, 急急忙忙地从这儿上去了。”

(37)

ȵi ji mo	tʰi	ja	te	ʁu mdʁu	le	çy	le	çy	le
sister	DET	CL	DP	cry	DP	went	DP	went	DP
སྲིང་མོ	དེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	ངུ་བ	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱིན	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱིན	སྦྲེལ་ཚིག
妹妹	*限词*	*量词*	*连词*	哭泣	*连词*	去/走	*连词*	去/走	*连词*

(38)

çy	le	çy	le	çy	le	çy	tɕə tɕə
went	DP	went	DP	went	DP	went	often/always
ཕྱིན	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱིན	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱིན	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱིན	རྟག་པར
去/走	*连词*	去/走	*连词*	去/走	*连词*	去	总是

'The sister cried and always went, went, went, went, went, went…'

སྲིང་མོ་དེ་ངུ་བཞིན་དུ་སུ་མཐུད་དུ་ལམ་ལ་ཆས།

妹妹一直哭着走啊走。

(39)

ɕy	le	po po	ʁo	ɣi lu ɣi ko zɛ	lo	ʁu pʁu	ɕy	te
went	DP	hill	LOC	cattle herder	GOAL	meet	went	DP
ཕྱིན	སྦྲེལ་ཚིག	རི་བོ	གནས་གཞི	བ་རྫི	ལས་ཚིག	འཕྲད	ཕྱིན	སྦྲེལ་ཚིག
去/走	*连词*	山	*位格*	放牛的人	*目词*	遇见	去	*连词*

(40)

ɣi lu ɣi ko zɛ	ŋa	mi ʑi a po	a	ndo hæ̃	ŋu
cattle herder	I	brother	INT	see	say/ask
བ་རྫི	ང	ཕུ་བོ	འདྲི་ཚིག	མཐོང་བ	བཤད
放牛的人	我	哥哥	*疑问*	看见	说/问

'(The sister) went, went and met cattle herders around the hill and asked, "Cattle Herders, did you see my brother?"'

(སྲིང་མོ་དེ་)ཕྱིན་ནས་རི་རྒྱུད་ཞིག་གི་ཉེ་འཁོར་དུ་བ་རྫི་འགའ་ལ་ཕྲད་ནས་བ་རྫི་ཚོ(ཁྱོད་ཚོས་)ངའི་ཕུ་བོ་མཐོང་སོང་ངམ་ཞེས་དྲིས།

(她)走呀走，遇见了在山上放牛的人们，就又问道："放牛的人们，看见我的哥哥了吗?"

(41)

ɣi lu ɣi ko zɛ	te	nɛ	mi ʑi a po	ŋu ɕy	te
cattle herder	DP	your	brother	VOB	DP
བ་རྫི	སྦྲེལ་ཚིག	ཁྱོད	ཕུ་བོ	སྐོང་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག
放牛的人	*连词*	你	哥哥	*词壳*	*连词*

(42)

ȵa tʂʰu	ti	pʁu	ta	lo	va	tʂʰə mɚ	ti	ja	ta
gun	one	CL	LOC	GOAL	carry	hound	one	CL	LOC
མེ་མདའ	གཅིག	ཚད་ཚིག	གནས་གཞི	ལས་ཚིག	འཁུར་བ	ཤ་ཁྱི	གཅིག	ཚད་ཚིག	གནས་གཞི
枪	一	*量词*	*位格*	*目词*	扛	猎狗	一	*量词*	*位格*

(43)

lo	sɛ	ɕy ɕy la la	m̩	ta	lo	ɕy	ŋu
GOAL	take	hasty	AVM	LOC	GOAL	went	say/answer
ལས་ཚིག	འཁྲིད	བྲེལ་འཚུབ་	བྱེད་ཚིག	གནས་གཞི	ལས་ཚིག	ཕྱིན	བཤད
目词	牵	急急忙忙	*副标*	*位格*	*目词*	去/走	说/回答

'The cattle herders answered, "Your brother carried one gun, took one hound and went up here hastily."'

ནོག་རྫི་ཚོས་ཁྱོད་ཀྱི་ཕུ་བོས་མེ་མདའ་ཞིག་(ཕྲག་ཏུ་)ཁུར་བ་དང་། (ལག་ཏུ་)ཤ་ཁྱི་ཞིག་ཁྲིད་ནས་བྲེལ་འཚུབ་ངང་འདི་ནས་ཡར་ཕྱིན་ཞེས་བཤད།

放牛的人回答道: “你的哥哥扛着一把猎枪，牵着一只猎狗，急急忙忙地从这儿上去了。”

(44)

te	ȵi ji mo	tʰi	ja	te	ʁu mdʁy	le	lo	ɕy	tɕə tɕə
DP	sister	DET	CL	DP	cry	DP	GOAL	went	often/always
སྦྲེལ་ཚིག	སྲིང་མོ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	ངུ་བ	སྦྲེལ་ཚིག	ལས་ཚིག	ཕྱིན	རྟག་པར
连词	妹妹	*限词*	*量词*	*连词*	哭泣	*连词*	*目词*	去/走	不停地

'Then the sister cried and always went.'

དེ་ནས་སྲིང་མོ་དེ་ངུ་བཞིན་མུ་མཐུད་དུ་ཕྱིན།

然后，妹妹哭着一直往前找去。

(45)

te	ɕy	le	ɕə væ	ʁo
DP	went	DP	forest	LOC
སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱིན	སྦྲེལ་ཚིག	ནགས་ཚལ	གནས་གཞི
连词	去/走	*连词*	树林	*位格*

(46)

jo lu jo ko zɛ	lo	ʁu pʁu	ɕy	ro
sheep herders	GOAL	meet	went	PT
ལུག་རྫི	ལས་ཚིག	འཕྲད	ཕྱིན	འདས་ཚིག
放羊的人	*目词*	遇见	去/走	*去时*

'Then (the sister) went, went and met sheep herders in the forest.'
དེ་ནས་(མོ་)ཕྱིན་ནས་ནགས་ཚལ་(ཞིག་གི་)ནང་དུ་ལུག་རྫི་འགའ་ལ་ཕྲད།
走啊走，在树林里遇见了放羊的人们。

(47)

te	jo lu jo ko zɛ	ŋa	mi ʑi a po	a	ndo hæ̃	ŋu	te	nɛ
DP	sheep herders	I	brother	INT	see	say/ask	DP	your
སྦྲེལ་ཚིག	ལུག་རྫི	ང	ཕུ་བོ	འདྲི་ཚིག	མཐོང་བ	བཤད	སྦྲེལ་ཚིག	ཁྱོད
连词	放羊的人	我	哥哥	*疑问*	看见	说/问	*连词*	你

(48)

mi ʑi a po	ŋu ɕy	te	n̥a tʂʰə	ti	pʁu	ta	lo	va	tʂʰə mɚ	ti
brother	VOB	DP	gun	one	CL	LOC	GOAL	carry	hound	one
ཕུ་བོ	སྙིང་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	མདའ	གཅིག	ཚད་ཚིག	གནས་གཞི	ལས་ཚིག	འཁུར་བ	ཤ་ཁྱི	གཅིག
哥哥	*词壳*	*连词*	枪	一	*量词*	*位格*	*目词*	扛	猎狗	一

(49)

ja	ta	lo	sɛ	ɕy ɕy la la	m̩	ta	lo	ɕy	ŋu
CL	LOC	GOAL	take	hasty	AVM	LOC	GOAL	went	say
ཚད་ཚིག	གནས་གཞི	ལས་ཚིག	འཁྲིད་པ	ཁྲེལ་འཚུབ	བྱེད་ཚིག	གནས་གཞི	ལས་ཚིག	ཕྱིན	ཟེར
量词	*位格*	*目词*	牵	急急忙忙	*副标*	*位格*	*目词*	去/走	说

'Then, (the sister) asked, "Sheep Herders, did you see my brother?" and (the sheep herders) answered, "Your brother carried one gun, took one hound and went up here hastily."'
(མོས་)ལུག་རྫི་ཚོ། ངའི་ཕུ་བོ་མཐོང་སོང་ངམ་ཞེས་དྲིས་པ་ན། (ཁོ་ཚོས་)ཁྱོད་ཀྱི་ཕུ་བོས་མེ་མདའ་ཞིག་(ཐོག་ཏུ་)ཁུར་བ་དང་། ཤ་ཁྱི་ཞིག་(ལག་ཏུ་)ཁྲིད་ནས་ཁྲེལ་འཚུབ་ངང་འདི་ནས་ཡར་ཕྱིན་ཞེས་བཤད།
(妹妹)问道: “放羊的人们，看见我的哥哥了吗？" (放羊的人)回答道: “你的哥哥扛着一把猎枪，牵着一只猎狗，急急忙忙地从这儿上去了。”

(50)

NGY̩	ȵi	NGY̩	ha	dʙu	ȵu	te	mi ʑi mo	li	dʑy	ro
nine	day	nine	night	pass	after	DP	brother	back	come	PT
དགུ	ཉིན	དགུ	དགོང་མོ	འགོར་བ	རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	ཕུ་བོ	ཕྱིར	ཡོང་བ	འདས་ཚིག
九	天	九	晚上	过	以后	*连词*	哥哥	回	来	*去时*

'After nine days and nine nights, Brother came back.'
ཉིན་ཞག་དགུའི་རྗེས་སུ་ཕུ་བོ་དེ་ཕྱིར་(ཁྱིམ་དུ་)ཡོང་།
九天九夜后，哥哥回来了。

(51)

li ʙu	$\mathrm{p^{h}u}$	$\mathrm{q^{h}o}$ bo	pæ	mi	li	tɕə	ka	ŋa	ȵi ji mo	le
game	take off	door	beside	GOAL	back	put	DP	I	sister	MP
རི་དྭགས	མར་ལེན་པ	སྒོ	འགྲམ་དུ	ལས་ཚིག	ཕྱིར	འཇོག་པ	སྦྲེལ་ཚིག	ང	སྲིང་མོ	ཚིག་རྒྱགས
猎物	脱	门	旁边	*目词*	回	放	*连词*	我	妹妹	*语气*

(52)

ŋu	te	nɛ	n̥i ji mo	nu	li	ʂ̥ə dʐ̥ə	ji	ka	nu	mæ
say/ask	DP	your	sister	you	back	miss	say	DP	you	after
བཤད	སྦྲེལ་ཚིག	ཁྱོད	སྲིང་མོ	ཁྱོད	ཕྱིར	དྲན་པ	བཤད	སྦྲེལ་ཚིག	ཁྱོད	རྗེས་སུ
说/问	*连词*	你	妹妹	你	回	想念	说	*连词*	你	后

(53)

ɕy	ro	no	n̥i	ky̩	ma	ʁu pʁu	djɛ	di
went	PT	you	two	CL	NEG	meet	MP	say/answer
ཕྱིན	*འདས་ཚིག*	ཁྱོད	གཉིས	*ཚད་ཚིག*	*དགག་སྒྲ*	ཐུད	*ཚིག་རྫོགས*	བཤད
去/走	*去时*	你	俩	*量词*	*否定*	遇见	*语气*	说/问

'(The brother) took off the game (from his back) and put (it) down beside the door and asked, "(Where) is my sister?" and (his wife) answered, "Your sister said (she) missed you and went after you, didn't you two meet?"'

(ཕུ་བོ་དེས་)རྔོན་ཤ་སྒོ་འགྲམ་དུ་བཞག་ནས་ངའི་སྲིང་མོ་གང་ན་ཡོད་ཞེས་དྲིས་པ་ན། (ཁོའི་ཆུང་མས་)ཁྱོད་ཀྱི་སྲིང་མོས་ཁྱོད་དྲན་འདུག་ཅེས་བཤད་ནས་ཁྱོད་ཀྱི་རྗེས་སུ་ཕྱིན་པ་རེད། ཁྱོད་གཉིས་མ་ཐུད་དམ་ཞེས་བཤད།

(哥哥)把猎物放到门边就问道: “我的妹妹呢?” (妻子)回答道: “你妹妹说想你就(找)你去了，你俩没遇见吗?”

(54)

mi ʑ̥i mo	t^h^i	ja	te	qo tɕ^h^ə	ʂ̥a ɕə	le	ti	ha	m̩	ʁu mdʁy
brother	DET	CL	DP	angry	sad	DP	one	CL	AVM	cry
ཕུ་བོ	*ངེས་ཚིག*	*ཚད་ཚིག*	*སྦྲེལ་ཚིག*	ཁོང་ཁྲོ་ལངས་པ	ཡིད་སྐྱོ་བ	*སྦྲེལ་ཚིག*	གཅིག	*ཚད་ཚིག*	*བྱེད་ཚིག*	ངུ་བ
哥哥	*限词*	*量词*	*连词*	生气	伤心	*连词*	一	*量词*	*副标*	哭泣

'The brother was angry and sad and cried (the) whole night.'

ཕུ་བོ་དེ་ཁོངས་ཁྲོ་ལངས་པ་དང་ཡིད་སྐྱོ་ནས་མཚན་གང་བོར་ངུས།

哥哥生气而又伤心地哭了整整一夜。

(55)

mæ	ti	ȵi	te	ȵi ji mo	ʂ̥u	li	ɕy
next	one	day	DP	sister	look for	back	went
རྗེས་སུ	གཅིག	ཉིན	*སྦྲེལ་ཚིག*	སྲིང་མོ	འཚོལ་བ	ཕྱིར	ཕྱིན
以后	一	天	*连词*	妹妹	寻找	回	去/走

'Next day, (the brother) went back to look for Sister.'
ཕྱི་ཉིན། (ཕུ་བོ་)ཕྱིར་སྲིང་མོ་འཚོལ་དུ་ཕྱིན།
第二天, (哥哥)回去寻找妹妹。

(56)

mi ʑi mo	tʰi	ja	te
brother	DET	CL	DP
ཕུ་བོ	*ངེས་ཚིག*	*ཚད་ཚིག*	*སྦྲེལ་ཚིག*
哥哥	*限词*	*量词*	*连词*

(57)

ɕy	le	ɕy	le	bo ka	ʁo	ræ lu ræ ko zɛ	lo	ʁu pʁu
went	DP	went	DP	village	LOC	chicken herders	GOAL	meet
ཕྱིན	*སྦྲེལ་ཚིག*	ཕྱིན	*སྦྲེལ་ཚིག*	སྡེ་བ	*གནས་གཞི*	བྱ་རྫི	*ལས་ཚིག*	འཕྲད་པ
去/走	*连词*	回	*连词*	村落	*位格*	看鸡的人	*目词*	遇见

'The brother went, went and met chicken herders in the village.'
ཕུ་བོ་དེ་མུ་མཐུད་དུ་ཕྱིན་ནས་སྡེ་བའི་ནང་གི་བྱ་རྫི་རྣམས་ལ་ཕྲད།
哥哥走啊走，在村子里遇见了看鸡的人们。

(58)

ræ lu ræ ko zɛ	ŋa	ȵi ji mo	a	ndo hæ̃	ŋu	te
chicken herder	I	sister	INT	see	say/ask	DP
བྱ་རྫི	ང	སྲིང་མོ	*འདྲི་ཚིག*	མཐོང་བ	བཤད	*སྦྲེལ་ཚིག*
看鸡的人	我	妹妹	*疑问*	看见	说/问	*连词*

(59)

nɛ	n̥i ji mo	ŋu ɕy	te	ɕə	ly	la ka	ta	lo	pa
your	sister	VOB	DP	tree	fruit	hand	LOC	GOAL	hold/carry
ཁྱེད	སྲིང་མོ	སྔོང་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	ལྗོན་ཤིང	ཤིང་ཏོག	ལག་པ	གནས་གཞི	ལས་ཚིག	འཁྱེར་བ
你	妹妹	*词壳*	*连词*	树木	果实	手	*位格*	*目词*	持

(60)

tɕʰə	su	ɕa mi	ta	lo	ga	a po	mæ	lo	bɛ
sad	GEN	song	LOC	GOAL	sing	brother	after	GOAL	go
ཡིད་སྐྱོ་བ	འབྲེལ་སྒྲ	གླུ	གནས་གཞི	ལས་ཚིག	གླུ་ལེན་པ	ཕུ་བོ	རྗེས་སུ	ལས་ཚིག	འགྲོ
伤心	*属格*	歌	*位格*	*目词*	唱	哥哥	以后	*目词*	去/走

(61)

ji	ka	mɛ ʁu	ʂ̥ə ræ	m̩	ta	lo	ɕy	di
say/ask	DP	tear	stream	AVM	LOC	GOAL	went	say/answer
བཤད	སྦྲེལ་ཚིག	མིག་ཆུ	ཤམ་ཤམ་དུ་བཞུར་བ	བྱེད་ཚིག	གནས་གཞི	ལས་ཚིག	ཕྱིན	བཤད
说/问	*连词*	眼泪	漱漱	*副标*	*位格*	*目词*	去/走	说/回答

'(The brother) asked, "Chicken Herders, did you see my sister?" and (they) answered, "Your sister carried tree fruit in (her) hands, sang sad songs, saying, '(I) will go after my Brother,' and went up here with tears streaming."'

(ཁོས་)བྱ་རྫི་ཚོ། ངའི་སྲིང་མོ་མཐོང་སོང་ངམ་ཞེས་དྲིས་པ་ན། (ཁོ་ཚོས་)ཁྱེད་ཀྱི་སྲིང་མོས་ཤིང་ཏོག་ལག་ཏུ་བཟུང་བ་དང་། སྐྱོ་བའི་གླུ་དབྱངས་ལེན་བཞིན། ངའི་ཕུ་བོའི་རྗེས་སུ་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་ཟེར་བཞིན་དུ་འདི་ནས་ཡར་ཕྱིན་ཟེར།

(哥哥)问道: “看鸡的人们, 看见我的妹妹了吗? " (他们)回答道: “你的妹妹手持野果, 唱着悲歌, 说是要去找哥哥, 眼泪漱漱地流着, 从这儿上去了。”

(62)

mi ʑ̥i mo	te	ɕy	le
brother	DP	went	DP
ཕུ་བོ	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱིན	སྦྲེལ་ཚིག
哥哥	*连词*	去/走	*连词*

(63)

lo q^ho	ʁo	va lu va ko zɛ	lo	ʁu pʁu	ɕy
valley	LOC	pig herders	GOAL	meet	went
ལུང་པ	གནས་གཞི	ཕག་རྫི	ལས་ཚིག	འཕྲད་པ	ཕྱིན
山沟	*位格*	放猪的人	*目词*	遇见	去

'The brother went, went and met pig herders in the valley.'
ཕུ་བོ་དེ་ཕྱིན་ནས་ལུང་པའི་ནང་དུ་ཕག་རྫི་ཚོར་ཕྲད།
哥哥走到(村前的)山沟里，遇见了看猪的人们。

(64)

va lu va ko zɛ	ŋa	n̥i ji mo	a	ndo hæ̃	ŋu	te
pig herder	I	sister	INT	see	say/ask	DP
ཕག་རྫི	ང	སྲིང་མོ	འདྲི་ཚིག	མཐོང་བ	བཤད	སྦྲེལ་ཚིག
放猪的人	我	妹妹	*疑问*	看见	说/问	*连词*

(65)

nɛ	n̥i ji mo	ŋu ɕy	te	ɕə	ly	la ka	ta	lo	pa
your	sister	VOB	DP	tree	fruit	hand	LOC	GOAL	carry
ཁྱོད	སྲིང་མོ	སྙིང་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	ལྗོན་ཤིང	ཤིང་ཏོག	ལག་པ	གནས་གཞི	ལས་ཚིག	འཁུར་བ
你	妹妹	*词壳*	*连词*	树木	果实	手	*位格*	*目词*	持

(66)

$tɕ^h$ə	su	ɕa mi	ta	lo	ga	a po	mæ	lo	bɛ
sad	GEN	song	LOC	GOAL	sing	brother	after	GOAL	go
ཡིད་སྐྱོ་བ	འབྲེལ་སྒྲ	གླུ	གནས་གཞི	ལས་ཚིག	གླུ་ལེན་པ	ཕུ་བོ	རྗེས་སུ	ལས་ཚིག	འགྲོ
伤心	*属格*	歌	*位格*	*目词*	唱	哥哥	以后	*目词*	去/走

(67)

ji	ka	mɛ ʁu	ʂ̥ə ræ	m̩	ta	lo	ɕy	di
say/ask	DP	tear	stream	AVM	LOC	GOAL	went	say/answer
བཤད	སྦྲེལ་ཚིག	མིག་ཆུ	ཤམ་ཤམ་དུ་བཞུར་བ	བྱེད་ཚིག	གནས་གཞི	ལས་ཚིག	ཕྱིན	བཤད
说/问	*连词*	眼泪	漱漱	*副标*	*位格*	*目词*	去/走	说/回答

'(The brother) asked, "Pig Herders, did you see my sister?" and (they) answered, "Your sister carried tree fruit in (her) hands, sang sad songs, saying '(I) will go after my Brother,' and went up here with tears streaming."'

(ཁོས་)ཕག་རྫི་ཚོ། ངའི་སྲིང་མོ་མཐོང་སོང་ངམ་ཞེས་དྲིས་པ་ན། (ཁོ་ཚོས་)ཁྱོད་ཀྱི་སྲིང་མོས་ཤིང་ཏོག་ལག་ཏུ་བཟུང་བ་དང་། སྐྱོ་བའི་གླུ་དབྱངས་ལེན་བཞིན་དུ། ངའི་ཕུ་བོའི་རྗེས་སུ་འགྲོ་བ་ཡིན་ཟེར་ནས་མིག་ཆུ་ཤམ་ཤམ་དུ་བཞུར་བཞིན་འདི་ནས་ཡར་ཕྱིན་ཟེར།

(哥哥)问道: “看猪的人们, 看见我的妹妹了吗?” (他们)回答道: “你的妹妹手持野果, 唱着悲歌, 说是要去找哥哥, 眼泪漱漱地流着, 从这儿上去了。”

(68)

te	ɕy	le	ɕy	le	po po	ʁo	ɣi lu ɣi ko zɛ	lo	ʁu pʁu
DP	went	DP	went	DP	hill	LOC	cattle herder	GOAL	meet
སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱིན	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱིན	སྦྲེལ་ཚིག	རི་བོ	གནས་གཞི	ཟོག་རྫི	ལས་ཚིག	འཕྲད་པ
连词	去/走	*连词*	去/走	*连词*	山	*位格*	放牛的人	*目词*	遇见

'Then (Brother) went, went and met cattle herders on the hill.'

དེ་ནས་(ཁོ་རང་)ཕྱིན་ནས་རི་མགོ་ཟུ་བ་རྫི་ཚོར་ཕྲད།

(他)走啊走, (走到)山上就遇见了放牛的人们.

(69)

ɣi lu ɣi ko zɛ	ŋa	n̥i ji mo	a	ndo hæ̃	ŋu	te
cattle herder	I	sister	INT	see	say/ask	DP
ཟོག་རྫི	ང	སྲིང་མོ	འདྲི་ཚིག	མཐོང་བ	བཤད	སྦྲེལ་ཚིག
放牛的人	我	妹妹	*疑问*	看见	说/问	*连词*

(70)

nɛ ȵi ji mo ŋu ɕy te ɕə ly la ka ta lo pa

your sister VOB DP tree fruit hand LOC GOAL carry

ཁྱོད སྲིང་མོ སྔོང་ཚིག སྦྲེལ་ཚིག ལྗོན་ཤིང ཤིང་ཏོག ལག་པ གནས་གཞི ལས་ཚིག འཁུར་བ

你 妹妹 *词壳* *连词* 树木 果实 手 *位格* *目词* 持

(71)

$tɕ^{h}ə$ su ɕa mi ta lo ga a po mæ lo bɛ ji

sad GEN song LOC GOAL sing brother after GOAL go say/ask

ཡིད་སྐྱོ་བ འབྲེལ་སྒྲ གླུ གནས་གཞི ལས་ཚིག གླུ་ལེན་པ ཕུ་བོ རྗེས་སུ ལས་ཚིག འགྲོ བཤད

伤心 *属格* 歌 *位格* *目词* 唱 哥哥 以后 *目词* 去/走 说

(72)

ka mɛ ʁu ʂə ræ m̩ ta lo ɕy di

DP tear stream AVM LOC GOAL went say/answer

སྦྲེལ་ཚིག མིག་ཆུ ཤམ་ཤམ་དུ་བཞུར བྱེད་ཚིག གནས་གཞི ལས་ཚིག ཕྱིན བཤད

连词 眼泪 潸潸 *副标* *位格* *目词* 去/走 说/回答

'(Brother) asked, "Cattle Herders, did you see my sister?" and (they) answered, "Your sister carried tree fruit in (her) hands, sang sad songs, saying, '(I) go after Brother,' and went up here with tears streaming."'

དེ་ནས་(ཁོས་)ནོག་རྫི་ཚོ། ངའི་སྲིང་མོ་མཐོང་སོང་ངམ་ཞེས་དྲིས་པ་ན་(ཁོ་ཚོས་)ཁྱོད་ཀྱི་སྲིང་མོས་ཤིང་ཏོག་ལག་ཏུ་བཟུང་བ་དང་། སྐྱོ་བའི་གླུ་དབྱངས་ལེན་བཞིན་དུ་ངའི་ཕུ་བོའི་རྗེས་སུ་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན་ཟེར་ནས་མིག་ཆུ་ཤམ་ཤམ་དུ་བཞུར་བཞིན་འདི་ནས་ཡར་ཕྱིན་ཟེར།

(哥哥)问道: “放牛的人们, 看见我的妹妹了吗?” (他们)回答道: “你的妹妹手持野果, 唱着悲歌, 说是要去找到哥哥, 眼泪潸潸地流着, 从这儿上去了。”

(73)

a po $t^{h}i$ gy̩ ha ȵi zo qo nda ro ka ɕə ly ly

brother DET CL also hungry very PT DP tree fruit

ཕུ་བོ དེས་ཚིག ཚད་ཚིག ཀྱང་།འང ལྟོགས་པ ཧ་ཅང འདས་ཚིག སྦྲེལ་ཚིག ལྗོན་ཤིང ཤིང་ཏོག

哥哥 *限词* *量词* 也 饥饿 很 *去时* *连词* 树木 果实

(74)

p^hʂ̩ə	dzə	le	ma	ȵ̩i	m̩	ɕy
pick	eat	DP	NEG	stop	AVM	went
འཐོག་པ	ཟ་བ	སྦྲེལ་ཚིག	དགག་སྒྲ	མཚམས་འཇོག་པ	བྱེད་ཚིག	ཕྱིན
摘	吃/充饥	*连词*	*否定*	停止	*副标*	去/走

'The brother was also very hungry so (he) picked tree fruit to eat and went without stopping.'
ཕུ་བོ་དེའང་ལྟོགས་དྲག་པས་ཤིང་ཏོག་བཏོགས་ནས་ཟོས་ཏེ་མུ་མཐུད་དུ་ཕྱིན།
哥哥也很饥饿，便摘野果充饥，不停地找去。

(75)

ɕy	le	ɕy	le	ɕə væ	ʁo	jo lu jo ko zɛ	lo	ʁu pʁu	ɕy
went	DP	went	DP	forest	LOC	sheep herder	GOAL	meet	went
ཕྱིན	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱིན	སྦྲེལ་ཚིག	ནགས་ཚལ	གནས་གཞི	ལུག་རྫི	ལས་ཚིག	འཕྲད་པ	ཕྱིན
去/走	*连词*	去/走	*连词*	树林	*位格*	放羊的人	*目词*	遇见	去/走

'(He) went, went, went and met sheep herders in the forest.'
(ཁོ་)ཕྱིན་པ་ན་ནངས་ཚལ་དུ་ལུག་རྫི་དག་དང་ཕྲད།
(他)走啊走，走到树林里就遇见了放羊的人们。

(76)

jo lu jo ko zɛ	ŋa	ȵ̩i ji mo	a	ndo hæ̃	ŋu	te
sheep herder	I	sister	INT	see	say/ask	DP
ལུག་རྫི	ང	སྲིང་མོ	འདྲི་ཚིག	མཐོང་བ	བཤད	སྦྲེལ་ཚིག
放羊的人们	我	妹妹	*疑问*	看见	说/问	*连词*

(77)

nɛ	ȵ̩i ji mo	ŋu ɕy te	ɕə	lu	la ka	ta	lo	pa
your	sister	DP	tree	fruit	hand	LOC	GOAL	carry
ཁྱོད	སྲིང་མོ	སྦྲེལ་ཚིག	ལྗོན་ཤིང	ཤིང་ཏོག	ལག་པ	གནས་གཞི	ལས་ཚིག	འཁུར་བ
你	妹妹	*连词*	树木	果实	手	*位格*	*目词*	持

(78)

tɕʰə	su	ɕa mi	ta	lo	ga	a po	mæ	lo	bɛ
sad	GEN	song	LOC	GOAL	sing	brother	after	GOAL	go
ཡིད་སྐྱོ་བ	འབྲེལ་སྒྲ	གླུ	གནས་གཞི	ལས་ཚིག	གླུ་ལེན་པ	ཕུ་བོ	རྗེས་སུ	ལས་ཚིག	འགྲོ
伤心	*属格*	歌	*位格*	*目词*	唱	哥哥	后	*目词*	去/走

(79)

ji	ka	mɛ ʁu	ʂ̥ə ræ	m̩	ta	lo	ɕy	di
say/ask	DP	tear	stream	AVM	LOC	GOAL	went	say
བཤད	སྦྲེལ་ཚིག	མིག་ཆུ	ཤམ་ཤམ་དུ་བཞུར་བ	བྱེད་ཚིག	གནས་གཞི	ལས་ཚིག	ཕྱིན	ཟེར
说/问	*连词*	眼泪	潋潋	*副标*	*位格*	*目词*	去	说

'(He) asked, "Sheep Herders, did you see my sister?" and (they) answered, "Your sister carried tree fruit in (her) hands, sang sad songs, saying, '(I) go after Brother,' and went up here with tears streaming."'

དེ་ནས་(ཁོས་)ལུག་རྫི་ཚོ། ངའི་སྲིང་མོ་མཐོང་སོང་ངམ་ཞེས་དྲིས་པ་ན་(ཁོ་ཚོས་)ཁྱོད་ཀྱི་སྲིང་མོས་ཤིང་ཏོག་ལག་ཏུ་བཟུང་བ་དང་། སྐྱོ་བའི་གླུ་དབྱངས་ལེན་བཞིན་དུ། ངའི་ཕུ་བོའི་རྗེས་སུ་འགྲོ་བ་ཡིན་ཟེར་ནས་མིག་ཆུ་ཤམ་ཤམ་དུ་བཞུར་བཞིན་འདི་ནས་ཡར་ཕྱིན་ཟེར།

(哥哥)问道: “放羊的人们，看见我的妹妹了吗?”, (他们)回答道: “你的妹妹手持野果，唱着悲歌，说是要去找哥哥，眼泪潋潋地流着，从这儿上去了。”

(80)

te	n̥ʑi ji mo	n̥ʑi ji mo	ŋu	ndʐ̥o	le	ɕy
DP	sister	sister	say/call	call	DP	went
སྦྲེལ་ཚིག	སྲིང་མོ	སྲིང་མོ	བཤད	འབོད་པ	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱིན
连词	妹妹	妹妹	说/叫	叫	*连词*	去/走

'Then (he) called, "Sister…Sister…" and called and went.'

དེ་ནས་(ཁོས་)སྲིང་མོ་སྲིང་མོ་ཞེས་འབོད་བཞིན་དུ་ཕྱིན།

然后, (他边)走, (边)叫喊着: “妹妹—，妹妹—。”

(81)

ɕə væ	lo na	ʁo	ʂ̥u	le	ndʐ̥o	le	ɕy	tɕə tɕə
forest	deep	LOC	look for	DP	call	DP	went	often/always
ནགས་ཚལ	སྟུག་པོ	གནས་གཞི	འཚོལ་བ	སྦྲེལ་ཚིག	འཚོལ་བ	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱིན	རྟག་པར
树林	深	*位格*	寻找	*连词*	叫喊	*连词*	去/走	一直

'(He) always looked for (his sister), called (her name) and went in deep forests.'
(ཁོས་སྲིང་མོའི་)མིང་འབོད་ཞོར་དུ་ནགས་ཚལ་ནང་དུ་(མོ་)འཚོལ་བར་ཕྱིན།
(他)一直在树林深处寻找着，叫喊着，走着。

(82)

hĩ dʑy	te	ŋa	ȵi ji mo	te	hĩ	ȵi	tso tso	ro
rain	DP	I	sister	DP	rain	ERG	drench	PT
ཆར་འབབ་པ	སྦྲེལ་ཚིག	ང	སྲིང་མོ	སྦྲེལ་ཚིག	ཆར་འབབ་པ	བྱེད་སྒྲ	བརླན་པར་བཏང་བ	འདས་ཚིག
下雨	*连词*	我	妹妹	*连词*	雨	*作格*	湿润	*去时*

(83)

ŋu	ka	hĩ	ʁo	ȵi ji mo	ʂ̥u
say/worry	DP	rain	LOC	sister	look for
སེམས་ཁྲལ་བྱེད་པ	སྦྲེལ་ཚིག	ཆར་བ་འབབ་པ	གནས་གཞི	སྲིང་མོ	འཚོལ་བ
说/担心	*连词*	雨	*位格*	妹妹	寻找

'(He) worried, "My sister was drenched by rain," (when) it rained and looked for (his) sister in the rain.'
ཆར་བ་བབས་པ་ན་(ཁོས་སེམས་ཁྲལ་བྱས་ནས་)ངའི་སྲིང་མོ་ཆར་བས་བརླན་པར་བཏང་ཡོད་ཅེས་སྙམ་བཞིན་ཆར་ནང་དུ་སྲིང་མོ་བཙལ།
下雨的时候, (他)担心地想: “我的妹妹被雨打湿了吧!” 就在雨水中寻找妹妹。

(84)

vi dʑy	te	ŋa	n̥i ji mo	te	vi	n̥i	y̩	ro
snow	DP	I	sister	DP	snow	ERG	hurt	PT
ཁ་བ	སྦྲེལ་ཚིག	ང	སྲིང་མོ	སྦྲེལ་ཚིག	ཁ་བ	བྱེད་སྒྲ	གནོད་འཚེ་ཐེབས་པ	འདས་ཚིག
雪	*连词*	我	妹妹	*连词*	雪	*作格*	烧	*去时*

(85)

ŋu	ka	vi ʙu	ʁo	n̥i ji mo	s̩u
say/worry	DP	snow	LOC	sister	look for
སེམས་ཁྲལ་བྱེད་པ	སྦྲེལ་ཚིག	ཁ་བ	གནས་གཞི	སྲིང་མོ	འཚོལ་བ
说/担心	*连词*	雪	*位格*	妹妹	寻找

'(When) it snowed, (he) worried, "My sister was hurt by snow," and looked for (his) sister in the snow.'

ཁ་བ་བབས་དུས་(ཁོས་)ངའི་སྲིང་མོ་ཁ་བས་གནོད་པ་བཏང་ཡོད་ངེས་རེད་ཅེས་བསམས་བཞིན་གངས་ནང་དུ་སྲིང་མོ་བཙལ།

下雪的时候, (他)担心地想: “我的妹妹会被雪冻坏了吧!” 就在雪中寻找妹妹。

(86)

te	s̩u	le	ɕə po	xwa xwa	væ	ro	sə
DP	look for	DP	tree	flower	bloom	PT	again
སྦྲེལ་ཚིག	འཚོལ་བ	སྦྲེལ་ཚིག	ལྗོན་ཤིང	མེ་ཏོག	མེ་ཏོག་བཞད་པ	འདས་ཚིག	ཡང་བསྐྱར
连词	寻找	*连词*	树木	花	(花)开	*去时*	又

'Then, (he) looked for (her until the) tree flowers bloomed again.'

(ཁོས་)སྟོང་བོའི་མེ་ཏོག་ཡང་བསྐྱར་བཞད་དུས་བར་དུ་སྲིང་མོ་བཙལ།

找着(找着), (来年的)树木的花儿又开放了。

(87)

ti	ɳ̥i	ndʐ̥o	ndʐ̥o	te	ɕə væ	ʁo	mo:	ŋu	ji	le
one	day	call	call	DP	forest	LOC	OP	say/sound	say	MP
གཅིག	ཉིན	འབོད་པ	འབོད་པ	སྦྲེལ་ཚིག	ནགས་ཚལ	གནས་གཞི	ལད་ཟློས	བཤད	བཤད	ཚིག་སྐྱེགས
一	天	叫喊	叫喊	*连词*	树林	*位格*	*拟声*	说/响	说/传说	*语气*

'It was said that, one day (he) called and called and then in the forest sounded *mo*[44].'

ཉིན་ཞིག་ལ། ཁོས་ནངས་ཚལ་དུ་ཡང་ཡང་བོས་པ་ན་མོའོ་ཞེས་པའི་སྒྲ་ཞིག་(ཐོས་པར་)གྲགས།

一天, (哥哥)正在叫着的(时候), 从树林里传(来)了'哞'的一声。

(88)

mi ʐ̥i mo	tʰi	ja	kʰʏ̣ kʰʏ̣ tɕʰa	pæ	le	o	lo	ɕy
brother	DET	CL	quickly	run/rush	DP	there	GOAL	went
ཕུ་བོ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ལམ་སང	རྒྱུག	སྦྲེལ་ཚིག	དེ་ན	ལས་ཚིག	ཕྱིན་པ
哥哥	*限词*	*量词*	立即	跑/冲向	*连词*	那儿	*目词*	去/走

(89)

te	ɳ̥i ji mo	ɣi	pʰa	pɛ	le
DP	sister	cow	one	turn into	DP
སྦྲེལ་ཚིག	སྲིང་མོ	བ་མོ	གཅིག	གྱུར	སྦྲེལ་ཚིག
连词	妹妹	牛	一	量词	*连词*

(90)

o	ma[A]	tsʰə tsʰə	dzə	ji	le
there	bamboo	leave	eat	say	MP
དེ་ན	སྨྱུག་མ	ལོ་མ	ཟ་བ	བཤད	ཚིག་སྐྱེགས
那儿	竹子	叶子	吃	说/传说	*语气*

[A] *ma*[11] = wild bamboo that grows in high places.

'It was said, the brother quickly rushed there, and Sister had turned into one cow and was eating bamboo leaves there.'

ཕུ་བོ་དེ་ལམ་སང་དེར་བརྒྱུགས་སོང་བ་ན། སྲིང་མོ་དེ་བ་མོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ནས་དེར་སྨྱུག་མའི་ལོ་མ་ཟ་བཞིན་པ་མཐོང་བར་གྲགས།

说是哥哥朝那响声冲去时，妹妹已经变成一头牛在那儿吃竹叶。

(91)

te	mi ʑi mo	tʰi	ja	ɣi	tʰi	pʰa	ta ræ	tʰi	tɕo ta
DP	brother	DET	CL	cow	DET	CL	neck	GOAL	hug
སྦྲེལ་ཚིག	ཕུ་བོ	རེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	བ་མོ	རེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྙེ	ལས་ཚིག	འཐམ་འཁྱུད་བྱེད་པ
连词	哥哥	*限词*	*量词*	牛	*限词*	*量词*	脖子	*目词*	拥抱

(92)

le	n̥i ji mo	n̥i ji mo	ŋu	te	n̥i ji mo	kʰa tʰo	ma	pʰa	m̩
DP	sister	sister	say/call	DP	sister	speak	NEG	can	AVM
སྦྲེལ་ཚིག	སྲིང་མོ	སྲིང་མོ	བཤད	སྦྲེལ་ཚིག	སྲིང་མོ	བཤད	དགག་སྒྲ	ཐུབ་པ	བྱེད་ཚིག
连词	妹妹	妹妹	说/叫	*连词*	妹妹	说话	*否定*	能	*副标*

(93)

mɛ ʁu	da	ʂə ræ	m̩	dʑy	ro	ji	le
tear	only	stream	AVM	come	PT	say	MP
མིག་ཆུ	ཁོ་ན	ཤམ་ཤམ་དུ་བཞུར་བ	བྱེད་ཚིག	བཞུར་བ	འདས་ཚིག	བཤད	ཚིག་སྟེགས
眼泪	只	漱漱	*副标*	来	*去时*	说/传说	*语气*

'It was said then the brother hugged the cow's neck and called, "Sister, Sister," but Sister could not speak (anymore) and only tears came streaming down.'

ཕུ་བོས་བ་མོ་དེའི་སྙེར་འཐམ་འཁྱུད་བྱས་ནས་སྲིང་མོ། སྲིང་མོ་ཞེས་བོས་མོད། འོན་ཀྱང་མོས་སྐད་ཆ་བཤད་མ་ཐུབ་པར་མིག་ཆུ་ཁོ་ན་ཤམ་ཤམ་དུ་བཞུར།

然后，哥哥抱着那头牛的脖子叫喊: “妹妹，妹妹,” 可是妹妹已经不能说话, (只知道)流眼泪了。

THE rə^{53} tʂə^{53} li^{53} la^{53} RITUAL

li^{44} ʙu^{55} ndzə^{53} t^{h}ʙu^{11}

(1)

su	a da	bi ʑi	n̥i	kʏ̣	hĩ	tʙu	ɕy	ji	so
man	father	son	two	CL	animal	set net trap	went	say	MP
མི	ཨ་ཕ	བུ	གཉིས	ཚད་ཚིག	རི་དྭགས	རྙི་འཛུགས་པ	ཕྱིན	བཤད	ཚིག་སྡེགས
人	爸爸	儿子	二	*量词*	野兽	捕	去	说	*语气*

'It was said two men, father and son, went to set net traps for animals.'

ཕ་བུ་གཉིས་ཀྱིས་རྙི་བཙུགས་ནས་རི་དྭགས་འཛིན་པར་ཕྱིན།

传说, (从前)有一对父子去捕猎。

(2)

hĩ	tʙu	ɕy	n̥u	te
animal	hunt	went	after	DP
རི་དྭགས	རྙི་འཛུགས་པ	ཕྱིན་པ	རྗེས	སྦྲེལ་ཚིག
野兽	捕	去	后	*连词*

(3)

tɕ^{h}ɛ	ti	ja	la	o ljo	tʙu	te
deer	one	CL	OTM	up there	slaughter	DP
ཤྭ་བ	གཅིག	ཚད་ཚིག	ཡུལ་ཚིག	ཡར་ན	བཤའ་བ	སྦྲེལ་ཚིག
鹿	一	*量词*	*宾标*	上面	宰	*连词*

(4)

ʙu tʂa	la	la	o ljo	li	go pa	ji	so
knife	one	OTM	up there	back	fall/leave	say	MP
གྲི	གཅིག	ཡུལ་ཚིག	ཡར་ན	ཕྱིར	ལུས་པ	བཤད	ཚིག་སྡེགས
刀子	一	*宾标*	上面	回	掉	说	*语气*

'It was said after (they) went to hunt animals, (they) slaughtered one deer there and left (forgot) a knife back there (where they slaughtered the deer).'
(ཕོ་གཉིས་)རི་དྭགས་བཙོན་དུ་སོང་ན། ཤ་བ་ཞིག་བཤགས་རྗེས་གནས་དེ་རུ་གྲི་ཞིག་ལུས་སོང་བར་གྲགས།
(他俩)去捕猎时，在宰杀一头鹿(的地方)，弄丢了一把刀子。

(5)

rə gʏ	ti	te	to	li	dʑy	te
road	one	half	arrive	back	come	DP
ལམ	གཅིག	ཕྱེད་ཀ	ཐོན་པ	ཕྱིར	ཡོང་བ	*སྦྲེལ་ཚིག*
路	一	半	到达	回	来	*连词*

(6)

ʑi	te	a da	da	la	li	hũ	ŋu
son	DP	father	DAT	get	back	MP	say
བུ	*སྦྲེལ་ཚིག*	ཨ་ཕ	*ལ་དོན*	ལེན་པ	ཕྱིར	*ཚིག་སྣེགས*	བཤད
儿子	*连词*	爸爸	*与格*	拿	回	*语气*	说

(7)

a da	te	ʑi	da	la	li	hũ	ŋu
father	DP	son	DAT	get	back	go	say
ཨ་ཕ	*སྦྲེལ་ཚིག*	བུ	*ལ་དོན*	ལེན་པ	ཕྱིར	སོང	བཤད
爸爸	*连词*	儿子	*与格*	拿	回	去	说

'(They) came and (when they) arrived back half-way (home), the son said to (his) father, "Go back to get (the knife)," and the father said to the son, "Go back to get (the knife)."'
(ཕོ་ཚོ་)ཕྱིར་ལམ་ཕྱེད་དུ་ཐོན་དུས། བུས་ཕྱིར་(གྲི་དེ་)ལེན་དུ་སོང་ཞེས་(རང་གི་)ཨ་ཕ་ལ་བཤད་པ་དང་། ཨ་ཕས་བུ་ལ་ཕྱིར་(གྲི་དེ་)ལེན་དུ་སོང་ཞེས་བཤད།
回到半路上，儿子对爸爸说: “(你)回去拿(那把刀子)吧,”爸爸也对儿子说: “(你)回去拿。”

(8)

mæ	te	ʑi	t^hi	ja	bʑi ja	nda	ka
later	DP	son	DET	CL	lazy	very	DP
རྗེས	སྦྲེལ་ཚིག	བུ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ལེ་ལོ་ཅན	ཧ་ཅང	སྦྲེལ་ཚིག
后来	*连词*	儿子	*限词*	*量词*	懒惰	很	*连词*

(9)

a da	bu tʂa	t^hi	la	la	li	ɕy
father	knife	DET	CL	get	back	went
ཨ་ཕ	གྲི	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ལེན་པ	ཕྱིར	ཕྱིན
爸爸	刀	*限词*	*量词*	拿	回	去

'Then later, the son was very lazy, so the father went back to get the knife.'
བུ་དེ་ལེ་ལོ་ཅན་ཞིག་ཡིན་པས་རྗེས་སུ་ཨ་ཕ་དེ་གྲི་དེ་ལེན་པར་ཕྱིན།
最后, 儿子非常地懒惰, 所以爸爸(只好)回去拿那把刀子了。

(10)

ũ ndʑə	o	to	li	ɕy	te	ja lɛ msə[A]	ɕɛ	o
old man/father	there	arrive	back	went	DP	ja lɛ msə	family	LOC
ཨ་ཕ	དེ་ན	ཐོན་པ	ཕྱིར	ཕྱིན་པ	སྦྲེལ་ཚིག	ཡ་ལེ་མུ་སུ	ཁྱིམ་ཚང	གནས་གཞི
老头子/爸爸	那儿	到达	回	去	*连词*	亚勒木撕	家	*位格*

(11)

dʑo	ji tɕa	ka	ũ ndʑə	te	ja lɛ msə	ɕɛ	ȵi
EXT	in fact	DP	old man/father	DP	ja lɛ msə	family	ERG
ལས་མཐུན	དོན་དངོས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	ཨ་ཕ	སྦྲེལ་ཚིག	ཡེ་ལེ་མུ་སུ	ཁྱིམ་ཚང	བྱེད་སྒྲ
存在	原来	*连词*	老头子	*连词*	亚勒木撕	家	*作格*

[A] ja^{11} $lɛ^{11}$ $msə^{44}$ is a family that collects animals' souls in wild forest, mountain and valley areas. The father was mistaken for an animal and collected.

(12)

la	ʂ̩u	p^{h}ɕə t^{h}ɕy	tɕ^{h}ə	ka	ɴɢʏ̩ ta	ɕy	ro
OTM	metal	trap	put	DP	tie up	went	PT
ཡུལ་ཚིག	ལྕགས	རྙི	བཞག་པ	སྦྲེལ་ཚིག	སྡོམ་པ	ཕྱིན	འདས་ཚིག
宾标	铁	网	放	*连词*	捆	去	*去时*

'(When the) father arrived back there, in fact, ja^{11} lɛ^{11} msə^{44}'s family was there, so the father was taken, put in a metal trap, tied up and taken away by ja^{11} lɛ^{11} msə^{44}' family.'

ཨ་ཕ་དེ་ཕྱིར་(ཕྱི་ཡོད་སར་)ཐོན་པ་ན། དོན་དངོས་སུ་ཡ་ལེ་སྨུ་སུ་ཚང་དེར་ཡོད་པས། ཨ་ཕ་དེ་ཡ་ལེ་སྨུ་སུ་ཚང་གིས་ལྕགས་རྙིར་བཞག་སྟེ་བསྡམས་ནས་ཁྱེར།

爸爸回到那儿时，原来亚勒木撕家(的人)也在那儿，所以爸爸被亚勒木撕家[A](的人)装在铁网里，捆走了。

(13)

ka	mæ ʁo	te	ʑ̩i	t^{h}i	ja	so	n̩i	so	ha	m̩
DP	later	DP	son	DET	CL	three	day	three	night	AVM
སྦྲེལ་ཚིག	རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	བུ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	གསུམ	ཉིན	གསུམ	མཚན་མོ	བྱེད་ཚིག
连词	后来	*连词*	儿子	*限词*	*量词*	三	天	三	夜	*副标*

(14)

ha	lo	te	li	ma	dʑ̩y	ro	ka
here	wait	DP	back	NEG	come	PT	DP
འདི་ན	བསྒུག་པ	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱིར	དགག་སྒྲ	ཡོང་བ	འདས་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག
这儿	等待	*连词*	回	*否定*	来	*去时*	*连词*

(15)

ʑ̩i	t^{h}i	ja	ha ʂ̩ə	lo	ʂ̩u	li	ɕy
son	DET	CL	also	GOAL	look for	back	went
བུ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྔར་བཞིན	ལས་ཚིག	འཚོལ་བ	ཕྱིར	ཕྱིན
儿子	*限词*	*量词*	还是	*目词*	寻找	回	去

[A] 传说中，专门在森林里收取灵魂的一种妖魔。

'Then later the son waited for three days and three nights, but (his father) didn't come back, so the son also went back to look for (his father).'
(བུས་)ཉིན་ཞག་གསུམ་ལ་འདི་ནས་(ཨ་པར་)བསྒུགས་ཀྱང་(ཁོ་)ཕྱིར་མ་ཡོང་བས། བུ་དེ་ཡང་ཕྱིར་(ཁོ་)འཚོལ་དུ་ཕྱིན།
后来，儿子在那儿等了三天三夜(爸爸)也没有回来，也回去寻找。

(16)

tɕɛ	væ[B]	NGỴ	væ	ga	ʂə[C]	væ	NGỴ	væ	ga
tɕɛ[A]	forest	nine	forest	pass	ʂə	forest	nine	forest	pass
ཅེ	ནགས་ཚལ	དགུ	ཚད་ཚིག	བརྒྱུད་པ	ཧྲི	ནགས་ཚལ	དགུ	ནགས་ཚལ	བརྒྱུད་པ
节	林	九	片	经过	柿	林	九	片	经过

(17)

dʁu	væ	NGỴ	væ	ga	le	ʂu	ɕy	te	o ljo
dʁu bi[D]	forest	nine	forest	pass	DP	find	went	DP	up there
དུ་རྦི	ནགས་ཚལ	དགུ	ཚད་ཚིག	བརྒྱུད་པ	སྦྲེལ་ཚིག	འཚོལ་བ	ཕྱིན	སྦྲེལ་ཚིག	ཡར་ན
节	林	九	片	经过	*连词*	寻找	去	连词	上面

(18)

ja lɛ m̩ sə	ɕɛ	to	ɕy	te	tʰɛ	ũ mdʑə	tʰjo	ȵi	la
ja lɛ m̩ sə	family	reach	went	DP	his	father	they	ERG	OTM
ཡ་ལེ་མུ་སུ	ཁྱིམ་ཚང	ཐོན་པ	ཕྱིན	སྦྲེལ་ཚིག	ཁོ	ཨ་ཕ	ཁོ་ཚོ	བྱེད་སྒྲ	ཡུལ་ཚིག
亚勒木撕	家	到达	去	*连词*	他	爸爸	他们	*作格*	*宾标*

[A] *tɕɛ*^{11} = a type of tree.
[B] *væ*^{11} = forest or a measure word for forest.
[C] *ʂə*^{11} = a type of tree.
[D] *dʁu*^{53} *bi*^{53} = a type of tree.

(19)

o ljo	ʂ̥u	pʰɕə tɕʰy	tɕʰə	le	o ljo	qa	do mo	ndzu
up there	metal	trap	put	DP	up there	qa[A] sa	above	sit
ཡར་ན	ལྕགས	རྙི	འཛོག་པ	སྦྲེལ་ཚིག	ཡར་ན	ཀྭ་ས[B]	ཐོག་ཏུ	སྡོད་པ
上面	铁	网	放	*连词*	上面	呷萨	上面	坐

(20)

ta	o	tɕə	ji	le
EXT	there	EXT	say	MP
ལས་མཐུན	དེ་ན	འཇུག་པ	བཤད	ཚིག་སྐྱེགས
存在	那儿	放	说	*语气*

'It was said (the son) passed nine *tɕɛ*^{11} forests, passed nine *ʂ̥ə*^{11} forests, passed nine *dʁu*^{53} *bɾ̥*^{53} forests, went to find (his father) and there reached ja^{11} lɛ^{11} m̩^{11} sə^{44}'s family, and his father had been put in a metal trap and was placed above the *qa*^{11} *sa*^{11} by them.'

(བུ་དེ་)ཅེ་ཤིང་གི་ནགས་ཚལ་དགུ་བརྒྱལ་པ་དང་། ཧྲི་ཤིང་གི་ནགས་ཚལ་དགུ་བརྒྱལ་བ། དུ་རྒྱེ་ཤིང་གི་ནགས་ཚལ་དགུ་བརྒྱལ་ནས་བཙལ་བ་ན་ཡ་ལེ་སྨུ་སུ་ཚང་དུ་ཐོན། དེ་རུ་ཕོའི་ཨ་པ་ལྕགས་ཀྱི་རྙིའི་(ནང་དུ་)བཅུག་ནས་ཀྭ་ས་ཐོག་ཏུ་བཞག་ཡོད།

(儿子)经过九片节[C]林, 九片柿林和九片毒林, 到亚勒穆撕家时, 他的爸爸被他们装在铁网里, 放在呷萨[D]上面。

(21)

te	ʑi	tʰi	ja	o	to	ɕy	n̥u	te
DP	son	DET	CL	there	arrive	went	after	DP
སྦྲེལ་ཚིག	བུ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	དེ་ན	ཐོན་པ	ཕྱིན	རྗེས	སྦྲེལ་ཚིག
连词	儿子	*限词*	*量词*	那儿	到达	去	后	*连词*

[A] *qa*^{11} *sa*^{11} = a space above the home hearth that is smoky, hot and unpleasant. It is here that a pot is hung to cook food on the hearth.

[B] མེ་ཐབ་ཡན་ཆད་ཀྱི་དུ་ནག་འཁྲིགས་ཆེ་བའི་བར་སྟོང་སྟེ། དེ་རུ་སླང་ཞིག་བཙིངས་ནས་མར་དཔྱངས་ཏེ་ཟས་སོགས་གཡོ་སྦྱོར་བྱེད་པའོ།

[C] 节, 柿和毒都是树木的名称。

[D] 灶上方被烟熏黑的地方称之为'呷萨'。

(22)

ŋɛ[A]	o sɛ	no	a	ndo	ŋu	te
our	father	you	INT	see	say	DP
ང་ཚོ	ཨ་ཕ	ཁྱོད	འདྲི་ཚིག	མཐོང་བ	བཤད	སྦྲེལ་ཚིག
我们	爸爸	你们	*疑问*	见	说	*连词*

(23)

nɛ	o sɛ	jo	ma	ndo	le	ŋu
your	father	SELF	NEG	see	MP	say
ཁྱོད་ཚོ	ཨ་ཕ	རང་ཉིད	དགག་སྒྲ	མཐོང་བ	ཚིག་སྟེགས	བཤད
你们	爸爸	自己	*否定*	见	*语气*	说

'Then after the son arrived there, (he) asked, "Did you see our father?" and (ja^{11} le^{11} m sə^{44}'s family members) said, "We didn't see your father."'

བུ་གནས་དེར་ཐོན་རྗེས་ཁྱོད་ཚོས་ངའི་ཨ་ཕ་མཐོང་བྱུང་ངམ་ཞེས་དྲིས་པ་ན། (ཡ་ལེ་མུ་སུ་ཚང་གིས་)ང་ཚོས་ཁྱོད་ཀྱི་ཨ་ཕ་མཐོང་མ་བྱུང་ཞེས་ལན་བཏབ།

儿子一到那儿就问: “你们看见我们的爸爸了吗?” 他们说: “(我们)没看见你们的爸爸。”

(24)

ɕa ndjo	le	tʰɛ	o sɛ	te
pity	DP	his	father	DP
སྙིང་རྗེ	སྦྲེལ་ཚིག	ཁོའི་	ཨ་ཕ	སྦྲེལ་ཚིག
可怜	*连词*	他的	爸爸	*连词*

(25)

te	rə hĩ	ma	jo	ro	ji tɕa	ka
DP	soul	NEG	with	PT	in fact	DP
སྦྲེལ་ཚིག	རྣམ་ཤེས	དགག་སྒྲ	འགྲོགས་པ	འདས་ཚིག	དོན་དངོས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག
连词	灵魂	*否定*	一起	*去时*	原来	*连词*

[A] The character said *ŋɛ^{53}* 'our' instead of *ŋa^{53}* 'my'. *ŋɛ^{53}* distinguishes humans from ja^{11} lɛ^{11} msə^{44}'s family. Had he said 'my father' it would have suggested that there was no difference between ja^{11} lɛ^{11} msə^{44}'s family and humans.

(26)

k^ha t^ho	ma	p^ha	m̩	mɛ ʁu	ti	ndza̢	ndzu̢	le
speak	NEG	able	ADM	tear	one	CL	drop	DP
བཤད་པ	དགག་སྒྲ	ཐུབ་པ	སྦྲེལ་ཚིག	མིག་ཆུ	གཅིག	ཚད་ཚིག	ལྷུང	སྦྲེལ་ཚིག
说	*否定*	能	副词	眼泪	一	*量词*	漏	*连词*

(27)

$t^h\varepsilon$	ʑi	t^hi	ja	ŋgo lo $tɕ^hə$	mi	zo qo	ji	le
his	son	DET	CL	knee	GOAL	fall/touch	say	MP
ཁོ	བུ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	པུས་མོ	ལས་ཚིག	ལྷུང་བ	བཤད	ཚིག་རྫོགས
他	儿子	*限词*	*量词*	膝盖	*目词*	到	说	*语气*

'It is said, (how) pitiful his father (was) for in fact, (his) soul was not with him, so (he) was unable to speak (anymore) and one of (his father's) teardrops dropped down and fell on his son's knee.'

ཁོའི་ཨ་ཕ་ཧི་འདྲའི་སྙིང་རྗེ་བ་ཡ་འདང། དོན་དངོས་སུ་(ཁོའི་)རྣམ་ཤེས་ཁོ་དང་འགྲོགས་མེད་ཕྱིར་(ཁོས་)སྐད་ཆ་བཤད་མི་ནུས་ལ། (ཁོའི་)མིག་ཆུ་ཐིག་གཅིག་ཁོའི་བུའི་པུས་མོའི་ཐོག་ཏུ་ལྷུང་།

可怜的他爸爸原来没有了灵魂，不能说话，而(他的)一滴眼泪滴到了儿子的膝盖上。

(28)

ʑi	t^hi	ja	te	tɕo pa	do mo	qa sa	lo	lɔ	te
son	DET	CL	DP	turn	above	qa sa	GOAL	look	DP
བུ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	སྐོར་བ	ཐོག་ཏུ	ཐོག་ཁང	ལས་ཚིག	ལྟ་བ	སྦྲེལ་ཚིག
儿子	*限词*	*量词*	*连词*	转动	上面	嘎洒	*目词*	望	*连词*

(29)

ŋɛ	o sɛ	no	ma	ndo	ŋu	su
our	father	your	NEG	see	say	GEN
ང་ཚོ	ཨ་ཕ	ཁྱེད་ཚོ	དགག་སྒྲ	མཐོང་བ	བཤད	འབྲེལ་སྒྲ
我们	爸爸	你们	*否定*	见	说	*属格*

(30)

ŋɛ	o sɛ	no	ɳ̥i	la	o ljo	pʰi tɕʰy	ʁo	tɕʰə ta	di
our	father	your	ERG	OTM	up there	trap	LOC	put	say
ང་ཚོ	ཨ་ཕ	ཁྱོད་ཚོ	བྱེད་སྒྲ	ཡུལ་ཚིག	ཡར་ན	རྙི	གནས་གཞི	འཛོག་པ	བཤད
我们	爸爸	你们	*作格*	*宾标*	上面	网	*位格*	装	说

'The son turned and looked up to the *qa¹¹ sa¹¹* and said, "You said you didn't see our father; our father was put in a trap up there by you."'

བུ་དེས་མགོ་བོ་ཡར་འཁོར་ནས་གྱ་སར་བལྟས་ནས་ཁྱོད་ཚོས་ངའི་ཨ་ཕ་མ་མཐོང་ཟེར། ངའི་ཨ་ཕ་ཁྱོད་ཚོས་ཐོག་གན་ན་རྙི་ཞིག་གི་ནང་དུ་བཅུག་ཡོད་པ་རེད་ཅེས་བཤད།

儿子于是抬头往上看, (看见了自己的爸爸就十分气愤地)说: “你们说没看见我们的爸爸, 原来我们的爸爸被你们装在那上面的铁网里面了呢。”

(31)

ja lɛ m̩ sə	ɕɛ	te	tʰɛ	da	tʰi	ŋu	ji	so
ja lɛ m̩ sə	family	DP	he	DAT	like this	say	say	MP
ཡ་ལེ་མུ་སུ	ཁྱིམ་ཚང	སྦྲེལ་ཚིག	ཁོ	ལ་དོན	འདི་འདྲ	བཤད	བཤད	ཚིག་སྒྲིགས
亚勒木撕	家	*连词*	他	*与格*	这	说	说	*语气*

'It was said that ja¹¹ lɛ¹¹ m̩¹¹ sə⁴⁴'s family said to him like this...'

ཡ་ལེ་མུ་སུའི་ཚང་གིས་ཁོ་ལ་འདི་སྐད་ཟེར་བར་གྲགས།

亚勒木撕家对他是这样说的。

(32)

nu	rə hĩ	ɳ̥u	da	gy̩ mɚ	ɳ̥u
you	soul	need	or	body	need
ཁྱོད	རྣམ་ཤེས	དགོས	འདྲི་ཚིག	ལུས་ཕུང	དགོས
你	灵魂	需要	还是	身体	需要

(33)

jo	ti	ga	da	nu	li	ko	da rə	ŋu
SELF	one	CL	only	you	back	give	MP	say
རང་ཉིད	གཅིག	*ཚད་ཚིག*	ཁོ་ན	ཁྱོད	ཕྱིར	སྤེར་བ	*ཚིག་སྟེགས*	བཤད
自己	一	*量词*	只是	你	回	给	*语气*	说

'(ja^{11} lɛ^{11} msə^{44}'s family said), "(Do you) need the soul or body? We will only give you back one kind."'

(ཡ་ལེ་སྨུ་སྨུ་ཚང་གིས་བུ་དེ་ལ་)ཁྱོད་ལུས་ཕུང་དང་རྣམ་ཤེས་ལས་གང་དགོས། ངས་(དེ་གཉིས་ལས་)གཅིག་ཁོ་ན་(མ་གཏོགས་)ཁྱོད་ལ་ཕྱིར་མི་སྤེར་ཞེས་བཤད།

“你需要(他的)灵魂还是需要身体，我们只能给你一样。”

(34)

ʑi	tʰi	ja	te	mɛ kʰa	m̩	rə hĩ	la	li	bi
son	DET	CL	DP	at a loss	AVM	soul	take/bring	back	go
བུ	*ངེས་ཚིག*	*ཚད་ཚིག*	*སྦྲེལ་ཚིག*	ཐབས་ཟད་པ	*བྱེད་ཚིག*	རྣམ་ཤེས	འཁྱེར	ཕྱིར	འགྲོ
儿子	*限词*	*量词*	*连词*	没办法	*副标*	灵魂	带	回	去

(35)

ŋu	gy̩ mɚ	o	li	go pa	su	qy̩	gy̩ mɚ	la
say/want	body	there	back	left	GEN	afraid	body	take/bring
བཤད	ལུས་ཕུང	དེ་ན	ཕྱིར	ལྷག་པ	*འབྲེལ་སྒྲ*	སྐྲག་པ	ལུས་ཕུང	འཁྱེར་བ
说	身体	那儿	回	身体	*属格*	害怕	身体	带

(36)

li	bi	ŋu	rə hĩ	o	li	go pa	su	qy̩	ka
back	go	say/want	soul	there	back	left	GEN	afraid	DP
ཕྱིར	འགྲོ	བཤད	རྣམ་ཤེས	དེ་ན	ཕྱིར	ལྷག་པ	*འབྲེལ་སྒྲ*	སྐྲག་པ	*སྦྲེལ་ཚིག*
回	去	说	灵魂	那儿	回	身体	*属格*	害怕	*连词*

'The son was at a loss (for he) wanted to take the soul (of his father) and go back, but (he was) afraid the body (of his father) would be left there; (the son) wanted to take the body and go back, but (he was) afraid the soul would be left.'
བུ་དེ་ཐབས་ཟད་པ་དང་རང་གི་ཨ་ཕའི་རྣམས་ཤེས་ཕྱིར་འཁྱེར་འགྲོ་བསམས་མོད། འོན་ཀྱང་ཁོ་རང་ལུས་ཕུང་ལུས་འགྲོ་བར་སྐྲག་པ་དང་། ལུས་ཕུང་འཁྱེར་འགྲོ་བསམས་དུས་ཡང་རྣམ་ཤེས་ལུས་འགྲོ་བར་སྐྲག
儿子没有办法，想带回(爸爸的)灵魂，但是害怕丢下身躯；想带回身躯，可是又害怕把灵魂留在那里。

(37)

mæ ʁo	te	jo	gy̩ mɚ	li	ȵu	ŋu	ka
later	DP	SELF	body	back	need	say	DP
རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	རང་ཉིད	ལུས་ཕུང	ཕྱིར	དགོས་པ	བཤད	སྦྲེལ་ཚིག
后	*连词*	自己	身躯	回	需要	说	*连词*

(38)

t^{h}ε	a da	gy̩ mɚ	t^{h}i	mo	la	t^{h}ε	mi	li	ko
his	father	body	DET	CL	OTM	he	GOAL	back	give
ཁོ	ཨ་ཕ	ལུས་ཕུང	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ཡུལ་ཚིག	ཁོ	ལས་ཚིག	ཕྱིར	སྟེར་བ
他	爸爸	身体	*限词*	*量词*	*宾标*	他	*目词*	回	给

(39)

te	ɕa ndjo	le	ʑi	t^{h}i	ja	ȵi	ba ba	li	ɕy
DP	pity	DP	son	DET	CL	ERG	carry	back	went
སྦྲེལ་ཚིག	སྙིང་རྗེ	སྦྲེལ་ཚིག	བུ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	བྱེད་སྒྲ	འཁུར་བ	ཕྱིར	ཕྱིན
连词	可怜	*连词*	儿子	*限词*	*量词*	*作格*	背	回	去

'So later (the son) said, "I need (to take) back the body," and (ja¹¹ lɛ¹¹ msə⁴⁴'s family) took the body of his father and gave (it) back down to him; (how) pitiful, (the father) was carried and went back by the son (carrying him).'

རྗེས་སུ་ཁོས་ངས་ལུས་ཕུང་འཁྱེར་ངེས་ཞེས་བཤད་པས་(ཡ་ལེ་མུ་སུ་ཚང་གིས་)ཁོ་ལ་ལུས་ཕུང་དེ་བྱིན། ཧི་འདྲུའི་སྙིང་རྗེ་ལ་འདང་། བུ་དེས་ཨ་ཕའི་ལུས་ཕུང་ཁྱེར་ནས་ཕྱིར་ཕྱིན།

后来, (儿子)说: “我要身躯,” (他们)把他爸爸的身躯拿下来给他，可怜的(儿子)把爸爸的身躯背了回来。

(40)

ʑi	tʰi	ja	ȵi	ba ba	li	ɕy	ka	tɕɛ	væ	NGY̩
son	DET	CL	ERG	carry	back	went	DP	tɕɛ	forest	nine
བུ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	བྱེད་སྒྲ	འཁུར་བ	ཕྱིར	ཕྱིན་པ	སྦྲེལ་ཚིག	ཅེ	ནགས་ཚལ	དགུ
儿子	限词	量词	作格	背	回	去	连词	节	林	九

(41)

væ	ga	dʙu bi	væ	NGY̩	væ	ga	ʂ̧ə	væ	NGY̩
forest	pass	dʙubi	forest	nine	forest	pass	ʂ̧ə	CL	nine
ཚད་ཚིག	རྒལ་བ	དུ་རྗེ	ནགས་ཚལ	དགུ	ནགས་ཚལ	རྒལ	ཧེ	ཚད་ཚིག	དགུ
林	经过	毒	林	九	林	经过	柿	量词	九

(42)

væ	ga	le	kʰo kʰo	ʁo	to	li	dʑy	te
CL	pass	DP	end	LOC	reach	back	come	DP
ཚད་ཚིག	རྒལ	སྦྲེལ་ཚིག	མཐུག	གནས་གཞི	ཐོན་པ	ཕྱིར	ཡོང་བ	སྦྲེལ་ཚིག
量词	经过	连词	边缘	位格	到达	回	来	连词

(43)

m̩ sə	m̩ la	m̩	ka	pʙuŋ	m̩	lo	fu	dʑy	ro
wind	cloud	AVM	DP	OP	AVM	GOAL	blow	come	PT
རླུང	སྤྲིན	བྱེད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	ལད་ཟློས	བྱེད་ཚིག	ལས་ཚིག	གཡུག་པ	ཡོང་བ	འདས་ཚིག
风	云	副标	连词	拟声	副标	目词	吹	来	去时

'(The father) was carried back and went by the son (carrying him and they) passed nine *tɕɛ*[11] forests, passed nine *dʁu*[53] *bi*[53] forests, passed nine *ʂə*[11] forests and they came and reached back to the end (of the *ʂə*[11] forest) and the wind and clouds (together) came and blew with (the sound) *bʁuŋ*[11].'

(ཨ་ཕའི་ལུས་ཕུང་དེ་)བུ་དེས་ཁྱེར་ཁུར་ནས་ཕྱིན་སྟེ། (ཁོ་)ཅེ་ཤིང་གི་ནགས་ཚལ་དགུ་བརྒལ་བ་དང་། དུ་རྣེ་ཤིང་གི་ནགས་ཚལ་དགུ་བརྒལ། ཧྲེ་ཤིང་གི་ནགས་ཚལ་དགུ་བརྒལ་ནས་(ནགས་ཚལ་གྱི་)མཇུག་ཏུ་ཕྱིར་ཐོན་པ་ན། (གློ་བུར་དུ་)རླུང་གཡུགས་པ་དང་སྤྲིན་པ་འཁྲིགས།

儿子背着(爸爸的身躯)，经过九片节树林，九片毒树林，和九片柿树林，最后到(森林)边缘时，有一阵云风'呼呼'地吹来。

(44)

lo	fu	dʑy	ȵu	te
GOAL	blow	come	after	DP
ཡུལ་ཚིག	གཡུག་པ	ཡོང་བ	རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག
目词	吹风	来	后	*连词*

(45)

tʰɛ	ũ ndʑə	tʰi	gʏ	tʰɛ	gʏ mɚ	ʁo	tɕʰə ta	qʰa	ɕy	ha
he	old man/father	DET	CL	he	body	LOC	from	where	went	DP
ཁོ	རྒན་པོ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ཁོ	ལུས་ཕུང	གནས་གཞི	འབྱུང་ཁུངས	གང་དུ	ཕྱིན	སྦྲེལ་ཚིག
他	爸爸	*限词*	*量词*	他	身体	*位格*	从	哪儿	去	*连词*

(46)

ma	sə	qʰa	ɕy	ha	ma	sə	qʰo to	mi ȵu[A]	ro
NEG	know	where	went	DP	NEG	know	lose	finish	PT
དགག་སྒྲ	ཤེས་པ	གང་དུ	ཕྱིན	སྦྲེལ་ཚིག	དགག་སྒྲ	ཤེས་པ	བོར་བ	ཚར་བ	འདས་ཚིག
否定	知道	哪儿	去	*连词*	*否定*	知道	丢	完	*去时*

[A] *mi*[53] *ȵu*[53] = 'finish', indicating a completed action.

'After (the wind and clouds) came and blew up, it was not known where his father went and it was not known where his father went to from (the back of his son's) body; (the son) lost (his father).'
(སྤྲིན་པ་འཁྲིགས་པ་དང་)རླུང་གཡུགས་རྗེས། ཁོས་ཨ་ཕ་གང་དུ་སོང་བ་མ་ཤེས་ལ། ཁོས་ཨ་ཕ་རང་གི་རྒྱབ་ནས་གང་དུ་སོང་བ་མ་ཤེས། བུ་དེས་རང་གི་ཨ་ཕ་བོར།
风吹过后，他的爸爸从他的背上消失了，不知去哪儿了。

(47)

qʰo to	mi ɳu	te	ʑi	tʰi	ja	te	mɛ kʰa	le
lose	after	DP	son	DET	CL	DP	at a loss	DP
འབོར་བ	རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	བུ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	ཐབས་ཟད་པ	སྦྲེལ་ཚིག
丢	后	*连词*	儿子	*限词*	*量词*	*连词*	没办法	*连词*

(48)

ha	ʁæ	ha	ʁæ	m̩	ʁæ	te
here	catch	here	catch	AVM	catch	DP
འདི་ན	འཛིན་པ	འདི་ན	འཛིན་པ	བྱེད་ཚིག	འཛིན་པ	སྦྲེལ་ཚིག
这儿	抓	这儿	抓	*副标*	抓	*连词*

(49)

la ka	ji	tʰi	ka	te	ʂə ɕə[A]	ti	ka	ræ	mæ qʏ̩
hand	right	DET	CL	DP	ʂə ɕə	one	CL	PRE-ATT	catch
ལག་པ	གཡས	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	ཧྲི་ཤིང	གཅིག	ཚད་ཚིག	འདས་སྔོན	འཛིན་པ
手	右	*限词*	*量词*	*连词*	舌树	一	*量词*	*前体*	抓

(50)

ʁæ	tʰi	ka	te	hɛ ru	ti	ka	ræ	mæ qʏ̩
left	DET	CL	DP	hɛ ru	one	CL	PRE-ATT	catch
གཡོན	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	ཧེ་རུའུ་རྩྭ	གཅིག	ཚད་ཚིག	འདས་སྔོན	འཛིན་པ
左	*限词*	*量词*	*连词*	草	一	*量词*	*前体*	抓

[A] *ʂə*^{11} *ɕə*^{11} = a branch of the *ʂə*^{11} tree.

'After losing (his father), the son was at a loss, and (he) caught (grabbed) here and there, and (his) right hand caught *ʂə*[11] *ɕə*[11] and (his) left hand caught *hɛ*[53] *ru*[53] (grass).'
(ཨ་ཕ་)བོར་རྗེས། བུ་དེ་ཐབས་ཟད་དེ་གང་སར་(ལག་པས་)བཟུང་བ་དང་། (ཁོའི་)ལག་གཡས་མས་ཧྲི་ཤིང་གི་ཡལ་ག་ཞིག་བཟུང་འདུག་ལ། ལག་གཡོན་མས་ཧེ་རུའུ་རྩྭའི་ཉག་མ་ཞིག་བཟུང་།

(爸爸的身躯)丢失后，儿子惊慌失措地(伸出手向空中)到处乱抓时，左手抓到一株黑日草[A]，右手抓到一根柿子树枝。

(51)

ȵu	te	o ho:	mɛ kʰa	ro	jo	a da	rə hĩ	tʰi	ja
after	DP	EXC	at a loss	PT	SELF	father	soul	DET	CL
རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	འབོད་ཚིག	ཐབས་ཟད་པ	འདས་ཚིག	རང་ཉིད	ཨ་ཕ	རྣམ་ཤེས	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག
后	*连词*	*叹词*	没办法	*去时*	自己	爸爸	灵魂	*限词*	*量词*

(52)

dʙu	da rə	ŋu	ka	la	ɛ qo	tɕə	li	dʑy
become	MP	say/think	DP	OTM	home	put	back	come
འགྱུར་བ	ཚིག་སྟེགས	བསམ	སྦྲེལ་ཚིག	ཡུལ་ཚིག	ཁང་བ	འཇོག་པ	ཕྱིར	ཡོང་བ
成为	*语气*	想	*连词*	*宾标*	房子	放	回	来

'Then after, (the son) thought, "Oh! Hopeless situation, the soul of my father may have become these (blades of grass and branches of *ʂə*[11])," and (he) took (the blades of grass and branches of *ʂə*[11]) and came and put (them) back home.'
རྗེས་སུ། (བུ་དེས་)ཨོ། (ད་)ཐབས་ཟད་སོང་། ངའི་ཨ་ཕའི་རྣམ་ཤེས་(ཧྲི་ཤིང་གི་ཡལ་ག་དང་ཧེ་རུའུ་རྩྭ་)འདི་དག་ཡིན་རྒྱུ་རེད་བསམས་ནས་(དེ་དག་)ཕྱིར་ཁྱེར་ཡོང་ནས་ཁྱིམ་དུ་བཞག

后来, (他)没有办法, (看着手中的那节树枝和黑草)便想到: “噢！也许这就是我爸爸的灵魂了,” 就拿回来放在家里。

[A] 一种草本植物。

(53)

ka	a mi	na	na mʑi	rə tʂə[A]	li	qʰo	su
DP	now	we	na mʑi	rə tʂə	back	cut	GEN
སྦྲེལ་ཚིག	ད་ལྟ	ང་ཚོ	ཧ་མུ་ཞི	རྣམ་ཤེས	ཕྱིར	གཅོད་པ	འབྲེལ་སྒྲ
连词	现在	我们	纳木依	灵魂	回	割/招	*属格*

(54)

tɕo ʂə	ʂə ɕə	tʰi	ka	na	hɛ rə	tʰi	ka
BE	ʂə ɕə	DET	CL	and	hɛ rə	DET	CL
ཉེ་སྒྲ	ཧེ་ཤིང	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	དང	རྩྭ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག
判断	柿树	*限词*	*量词*	和	草	*限词*	*量词*

(55)

la	rə tʂə	li	qʰo	su	dja	ji	so
OTM	rə tʂə	back	cut	GEN	BE	say	MP
ཡུལ་ཚིག	རྣམ་ཤེས	ཕྱིར	གཅོད་པ	འབྲེལ་སྒྲ	ཉེ་སྒྲ	བཤད	ཚིག་རྫོགས
宾标	灵魂	回	割/招	*属格*	*判断*	说	*语气*

'So, it is said now that we *na*^{53} *mʑi*^{53} in the cut back *rə*^{53} *tʂə*^{53} ritual use the *ʂə*^{11} branches and *hɛ*^{53} *rə*^{53} blades (grass) to cut back *rə*^{53} *tʂə*^{53} (soul).'

དེའི་རྐྱེན་གྱིས་ད་ལྟ་ང་ཚོ་ཧ་མུ་ཞིས་རྣམ་ཤེས་ཕྱིར་འབོད་དུས་ཧེ་ཤིང་གི་ཡལ་ག་དང་ཧེ་རྡུ་རྩྭ་གཉིས་བཀོལ་བར་བཤད།

所以，我们纳木依现在仍用一根柿树枝和一棵黑日草来(举行)招回灵魂的(宗教仪式)。

[A] *rə*^{53} *tʂə*^{53} = a grass with many branching stalks and the branches of the *ʂə*^{11} tree. The son believes the blades of this grass and the *ʂə*^{11} branches to be his father's soul. Consequently, people continue to remember it today in the *rə*^{53} *tʂə*^{53} *li*^{44} *qʰo*^{53}' or 'cut the soul back' ritual. After a person dies, family members search for branches of *hɛ*^{53} *rə*^{53} and blades of *hɛ*^{53} *rə*^{53} (*rə*^{53} *tʂə*^{53} that is cut and brought back to the home to use in rituals) that symbolize the dead person's soul and are brought back home and given to the *pʰa*^{53} *tsə*^{53}, who then chants for a long time, calling the deceased's soul back home.

ja[53A]

mbzə̹[44] m̩[55]

(1)

a mi	ja	tʰi	ka	ndzə̹	su	m̩ gy̩	lo
now	tobacco	DET	CL	smoke[B]	GEN	history	MP
ད་ལྟ	ཐ་མག	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	འཐེན་པ	འབྲེལ་སྒྲ	ལོ་རྒྱུས	ཚིག་སྟེགས
现在	烟	*限词*	*量词*	喝	*属格*	历史	*语气*

'Now the history of tobacco smoking.'

ད་ལྟ་(ང་ཚོས་)འཐེན་བཞིན་པའི་ཐ་མག་འདིའི་ལོ་རྒྱུས་རེད།

这是(一个)关于我们现在抽的这种烟的传说。

(2)

mbzə̹	so	ky̩	jo jo	le	ndʑy hĩ	qʰo	ɕy	ji	le
wife	three	CL	together	DP	ndʑy hĩ	cut	went	say	MP
ཆུང་མ	གསུམ	ཚད་ཚིག	མཉམ་དུ	སྦྲེལ་ཚིག	ཇུ་ཧེ	གཅོད་པ	ཕྱིན་པ	བཤད	ཚིག་སྟེགས
妻子	三	*量词*	一起	*连词*	菊禾	割	去	说	*语气*

'It was said that three wives went to cut *ndʑy*[11] 次 *hĩ*[44C] together.'

ཆུང་མ་གསུམ་མཉམ་དུ་ཇུ་ཧེ་གཅོད་དུ་ཕྱིན་པར་གྲགས།

说是有三个妻子一起去割菊禾[D]草。

[A] *ja*[53] ＝tobacco.

[B] *ndzə̹*[11] ＝ drink or smoke, depending on the context.

[C] The *ndʑy*[11] *hĩ*[44] plant is cut, taken home and put in livestock enclosures. The animals' feet mix this plant with manure in the enclosures. Later, the manure mixed with this plant is dug out and put on fields as fertilizer.

[D] 一种草本植物。

(3)

ti	gy̩	ndʑy hĩ	ti	ʁu	hũ hũ	le
one	CL	ndʑy hĩ	one	CL	carry	DP
གཅིག	ཚད་ཚིག	ཇུ་རེ	གཅིག	ཚད་ཚིག	འཁུར་བ	སྦྲེལ་ཚིག
一	*量词*	菊禾	一	*量词*	背	*连词*

(4)

ndzə q^{h}æ	ʁo	dzo	ti	ts^{h}u	pæ	t^{h}i	li	dʑy
river	LOC	bridge	one	CL	beside	GOAL	behind	come
ཆུ་བོ	གནས་གཞི	ཟམ་པ	གཅིག	ཚད་ཚིག	འགྲམ་དུ	ལས་ཚིག	རྒྱབ	ཡོང་བ
河水	*位格*	桥	一	*量词*	旁边	*目词*	回	来

(5)

te	la qo	ti	ja	te	o wa	o wa	ʁu ʂ̩ə	jo
DP	crow	one	CL	DP	OP	OP	front	EXT
སྦྲེལ་ཚིག	ཕོ་རོག	གཅིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	ལད་ཟློས	ལད་ཟློས	སྔོན་དུ	ལས་མཐུན
连词	乌鸭	一	*量词*	*连词*	*拟声*	*拟声*	前面	*存在*

(6)

t^{h}i	gy̩	hĩ	ŋgo lo tɕ^{h}ə	ʁo	ʑi	ti	ja	o	zə	ŋu
DET	CL	GEN	knee	LOC	son	one	CL	there	EXT	say
ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	འབྲེལ་སྒྲ	པུས་མོ	གནས་གཞི	བུ	གཅིག	ཚད་ཚིག	དེ་ན	ལས་མཐུན	བཤད
限词	*量词*	*属格*	膝盖	*位格*	儿子	一	*量词*	那儿	*存在*	说

'When one person (wife) carried one back bundle of *ndʑy^{11} hĩ^{44}* (and was) coming back, (she) passed a bridge over a river and one crow said, "*o^{53} wa^{11}, o^{53} wa^{11}* there is one son in the knee of the person (wife) in front."'

མི་རེ་རེས་ཁུར་པོ་རེ་ཁུར་ནས་ཆུ་བོ་ཞིག་གི་སྟེང་གི་ཟམ་པ་ཞིག་གི་སྟེང་ནས་ཕྱིར་ཡོང་དུས། ཕོ་རོག་ཞིག་གིས་ཨོ་ཨ། ཨོ་ཨ། སྔོན་དུ་ཡོད་པའི་མི་དེའི་པུས་མོའི་ནང་དུ་བུ་ཞིག་ཡོད་ཅེས་བཤད།

(她们)每人背着一捆菊禾草往回走, 走到一条河上的小桥边时, 一只乌鸦叫着: "呱——, 呱——, (最)前面那个人的膝盖里有一个儿子。"

(7)

te	pæ	le	mæ	t^{h}i	li	jo	te
DP	run	DP	back	GOAL	back	EXT	DP
སྦྲེལ་ཚིག	རྒྱུག	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱིར	ལས་ཚིག	ཕྱིར	ལས་མཐུན	སྦྲེལ་ཚིག
连词	跑	*连词*	回	*目词*	回	*存在*	*连词*

(8)

o wa	o wa	mæ	jo	t^{h}i	gy̩	hĩ	ŋgo lo tɕ^{h}ə	ʁo
OP	OP	back	EXT	DET	CL	GEN	knee	LOC
ལད་ཟློས	ལད་ཟློས	ཕྱིར	ལས་མཐུན	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	འབྲེལ་སྒྲ	པུས་མོ	གནས་གཞི
拟声	*拟声*	回	*存在*	*限词*	*量词*	*属格*	膝盖	*位格*

(9)

ʐi	ti	ja	o	zə	ŋu
son	one	CL	there	EXT	say
བུ	གཅིག	ཚད་ཚིག	དེ་ན	ལས་མཐུན	བཤད
儿子	一	*量词*	那儿	*存在*	说

'Then (she) ran back (so that she was) back there behind (the other two wives) but (the crow still) said, "*o*^{53} *wa*^{11}, *o*^{53} *wa*^{11} there is one son there in the knee of the back person."'

དེ་ནས་མོ་(ཆུང་མ་གཞན་གཉིས་ཀྱི་)རྒྱབ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ན། (ཕོ་རོག་དེས་)ཨོ་ཨ། ཨོ་ཨ། རྒྱབ་ཏུ་ཡོད་པའི་མི་དེའི་པུས་མོའི་ནང་དུ་བུ་ཞིག་ཡོད་ཅེས་བཤད།

(那个女人听后,) 跑到(其它两个的)后面, (乌鸦又)叫: “呱——, 呱——, 跟在后面的那个(人)的膝盖里有一个儿子。”

(10)

te	pæ	le	hĩ ŋgi	t^{h}i	li	jo	te	o wa	o wa	hĩ ŋgi
DP	run	DP	middle	GOAL	back	EXT	DP	OP	OP	middle
སྦྲེལ་ཚིག	རྒྱུག	སྦྲེལ་ཚིག	དཀྱིལ	ལས་ཚིག	ཕྱིར	ལས་མཐུན	སྦྲེལ་ཚིག	ལད་ཟློས	ལད་ཟློས	དཀྱིལ
连词	跑	*连词*	中间	*目词*	回	*存在*	*连词*	*拟声*	*拟声*	中间

(11)

tʰi	gy̩	hĩ	ŋgo lo tɕʰə	ʁo	ʑi	ti	ja	o	zə	ŋu
DET	CL	GEN	knee	LOC	son	one	CL	there	EXT	say
རིས་ཚིག	ཚད་ཚིག	འབྲེལ་སྒྲ	པུས་མོ	གནས་གཞི	བུ	གཅིག	ཚད་ཚིག	དེ་ན	ལས་མཐུན	བཤད
限词	*量词*	*属格*	膝盖	*位格*	儿子	一	*量词*	那儿	*存在*	说

'Then (she) ran back to the middle and (the crow still) said, "*o*^{53} *wa*^{11}*, o*^{53} *wa*^{11} there is one son in the knee of the middle person."'

དེ་ནས་མོ་དཀྱིལ་དུ་ཕྱིན་པ་ན། (ཕོ་རོག་དེས་)ཨོ་ཨ། ཨོ་ཨ། བར་དུ་ཡོད་པའི་མི་དེའི་པུས་མོའི་ནང་དུ་བུ་ཞིག་ཡོད་ཅེས་བཤད།

(她又)走在(两个人的)中间时, (乌鸦又)叫: “呱——, 呱——, 中间那个(人)的膝盖里有一个儿子。”

(12)

nu	ma	ŋgɛ	te	ʂə gy̩	la	tʰi	li	tsa	mɛ	ŋu
you	NEG	believe	DP	sickle	OTM	GOAL	back	prick	MP	say
ཁྱོད	དགག་སྒྲ	ཡིད་ཆེས་པ	སྦྲེལ་ཚིག	ཟོར་བ	ཡུལ་ཚིག	ལས་ཚིག	ཕྱིར	སྣུན་པ	ཚིག་སྟེགས	བཤད
你	*否定*	相信	*连词*	镰刀	*宾标*	*目词*	回	砸	*语气*	说

'(The crow) said, "If you don't believe it then take (your) sickle and prick back (by yourself) your knee."'

(ཕོ་རོག་གིས་)གལ་ཏེ(ཁྱོད་ང་ལ་)ཡིད་མི་ཆེས་ན་ཟོར་བ་བཟུང་ནས་(རང་གི་)པུས་མོར་སྣུན་རོགས་ཞེས་བཤད།

(最后, 乌鸦)叫着说: “你不信的话, 拿镰刀往(你自己的膝盖)上砸吧。”

(13)

ʂə gy̩	la	tʰi	li	tsa	te
sickle	OTM	GOAL	back	prick	DP
ཟོར་བ	ཡུལ་ཚིག	ལས་ཚིག	ཕྱིར	སྣུན་པ	སྦྲེལ་ཚིག
镰刀	*宾标*	*目词*	回	砸	*连词*

(14)

pa mi[A]	ti	ja	go pa	dʑy	ro
frog/toad	one	CL	fall	come	PT
སྦལ་བ	གཅིག	ཚད་ཚིག	ལྷུང་བ	ཡོང་བ	འདས་ཚིག
癞蛤蟆	一	*量词*	掉	来	*去时*

'(She) took the sickle and pricked (her own knee) then one toad came and fell (out).'

(མོས་)ཟོར་བ་བཟུང་ནས་(རང་གི་)པུས་མོར་བསྣུན་པ་ན་སྦལ་བ་ཞིག་མར་ལྷུང་ཡོང་།

(于是, 她)拿镰刀往(自己的膝盖上一)砸就掉下了一只癞蛤蟆来。

(15)

a ma	qo tɕʰə	le	ndʑy hĩ	tʰi	ʁu	pʰu	ha	mi ŋga
OP	angry	DP	ndʑy hĩ	DET	CL	take off	here	SUF-COM
ལད་ཟློས	ཁོང་ཁྲོ་ལངས་པ	སྦྲེལ་ཚིག	ཛུ་རེ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	འབུད་པ	འདི་ན	འདས་རྗེས
拟声	生气	*连词*	菊禾	*限词*	*量词*	脱下	这儿	*后体*

(16)

ka	la qo	tʰi	ja	ʁu qʰʂə	bɛ	ŋu	te
DP	crow	DET	CL	beat	go	say	DP
སྦྲེལ་ཚིག	ཕོ་རོག	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	རྡུང་བ	འགྲོ	བཤད་པ	སྦྲེལ་ཚིག
连词	乌鸭	*限词*	*量词*	打	走	说	*连词*

(17)

pa mi	tʰi	ja	kʰa tʰo	dʑy	ro
frog/toad	DET	CL	speak	start	PT
སྦལ་བ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	བཤད	ཡོང་བ	འདས་ཚིག
癞蛤蟆	*限词*	*量词*	说	来/开始	*去时*

[A] *fu^{11} $rə^{44}$ pa^{11} mi^{44}* 'dry frog' and refers to 'toad', the animal that lives most of the time away from water. *pa^{11} mi^{44}* refers to 'frog', the creature that lives most of its life in and very near water. *pa^{11} mi^{44}* is also a term that includes frogs and toads in general.

'*a*[53] *ma*[53] (she) was so angry and wanted to take off the bundle of *ndʑy*[11] *hĩ*[44] here and go beat the crow but the toad started to speak.'
དེ་ནས་མོ་ཧ་ཅང་ཁྲོས་ཏེ་ཁུར་པོ་དེ་མར་བཞག་ནས་ཕོ་རོག་དེར་རྡུང་དུ་འགྲོ་བསམས་དུས་སྦལ་པས་སྐད་ཆ་བཤད།
哎呀, (她)气得把菊禾草往地上一放，想去打那只乌鸦时癞蛤蟆说起话来。

(18)

ma ja	ma ja	tʰa	qʰo pa	nu	te	ʁu	hũ hũ	su	dja
mother	mother	NEG	chase	you	DP	load	carry	GEN	BE
ཨ་མ	ཨ་མ	དགག་སྒྲ	འདེད་པ	ཁྱོད	སྦྱོར་ཚིག	ཁུར་པོ	འཁུར་བ	འབྲེལ་སྒྲ	ཉི་སྒྲ
妈妈	妈妈	*否定*	追	你	*连词*	担子	背	*属格*	*判断*

(19)

le	nu	ʂ̹u gy̩	ŋa	ko	ʂ̹u gy̩	ŋa	pa	di
MP	you	sickle	I	give	sickle	I	hold/carry	say
ཚིག་སྙེགས	ཁྱོད	ཟོར་བ	ང	སྟེར་བ	ཟོར་བ	ང	འཁྱེར་བ	བཤད
语气	你	镰刀	我	给	镰刀	我	拿	说

'(Toad) said, "Mother, Mother don't chase (the crow) for you are carrying a load; give me the sickle, I'll carry the sickle."'
(དེ་ནས་སྦལ་པས་)ཨ་མ། ཨ་མ། (ཕོ་རོག་དེའི་རྗེས་)མ་འདེད། ཁྱོད་ཀྱིས་ཁུར་པོ་འཁུར་ཡོད་པས་ཟོར་བ་ང་ལ་སྟེར་རོགས། ཟོར་བ་ངས་འཁྱེར་ཞེས་བཤད།
“妈妈，妈妈，别追了，你是背着担子的，(快)把镰刀给我，我来(帮你)拿镰刀吧!”

(20)

qo tɕʰə	ka	ʂ̹u gy̩	tʰi	la	tʰɛ	ɳ̹i
angry	DP	sickle	DET	CL	she	ERG
ཁོང་ཁྲོ་ལངས་པ	སྦྱོར་ཚིག	ཟོར་བ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	མོ	བྱེད་སྒྲ
生气	*连词*	镰刀	*限词*	*量词*	她	*作格*

(21)

qy̩	o mo	rə qa	do mo	mi ŋga	te	ʂə gy̩	tʰi	la
throw	down there	stone	above	SUF-COM	DP	sickle	DET	CL
འཕེན་པ	མར་ན	རྡོ	ཐོག་ཏུ	འདས་རྗེས	སྦྲེལ་ཚིག	ཟོར་བ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག
扔	下面	石头	上面	*后体*	*连词*	镰刀	*限词*	*量词*

(22)

tʰɛ	n̥i	tʰɛ	ka	tʰi	jy	ɕɛ	ɛ qo	ly ta	li	ɕy
it	ERG	bite	DP	DET	CL	family	home	look at	back	went
ཁོ	བྱེད་སྒྲ	སོ་རྒྱག་པ	སྦྲེལ་ཚིག	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ཁྱིམ་ཚང	ཁྱིམ	ལྟ་བ	ཕྱིར	ཕྱིན་པ
他	*作格*	咬	*连词*	*限词*	*量词*	家庭	家	看	回	去/走

'(The wife) was angry and she threw the sickle down on the stones and it (Toad) bit the sickle, looked at the (home) and went back to this (the woman's) family's home (carrying the sickle in its mouth).'

(མོ་)ཁྲོས་ནས་ཟོར་བ་རྡོ་ཐོག་ཏུ་མར་འཕངས་པ་ན། ངེས་(ཟོར་བ་དེར་)སོ་བརྒྱབ་ནས་མོའི་ཁྱིམ་དུ་ཕྱིན་པ་རེད།

(她)生气得把镰刀往石头上扔去，那把镰刀却被它叼着，朝着(她的)家里(一跳一跳地)走了。

(23)

ndʑy hĩ	ʁu hũ	tʰi	gy̩	ha	li ma ʂu	m̩	pæ	tʰɛ	mæ	li	mbæ
ndʑy hĩ	carry	DET	CL	DP	quick	AVM	run	it	after	back	go
ཛུ་ཧེ	འཁུར་བ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	མགྱོགས་པོ	བྱེད་ཚིག	རྒྱུག	ཁོ	རྒྱབ་ཏུ	ཕྱིར	འགྲོ
菊禾	背	*限词*	*量词*	*连词*	急忙	*副标*	跑	他	后面	回	走

'Then the *ndʑy*^{11} *hĩ*^{44} carrier also quickly ran and went back after it (the toad).'

དེ་ནས་ཛུ་ཧེ་(རྩྭ་)འཁུར་མཁན་དེ་ཡང་མགྱོགས་པོར་སྦལ་བའི་རྗེས་སུ་བརྒྱུགས་ནས་སོང་།

背菊禾草的(妈妈)也赶忙跟在它的后面，回去了。

(24)

ʂə gy̩	tʰɛ	n̥i	tʰɛ	le	qʰo bo	pæ	lo	li	tɕə	ka
sickle	it	ERG	bite	DP	door	beside	GOAL	back	put	DP
ཟོར་བ	ཁོ	བྱེད་སྒྲ	སོ་རྒྱག་པ	སྦྲེལ་ཚིག	སྒོ	འགྲམ་དུ	ལས་ཚིག	ཕྱིར	འཇོག་པ	སྦྲེལ་ཚིག
镰刀	他	*作格*	咬/叼	*连词*	门	旁边	*目词*	回	放	*连词*

(25)

qa	pæ	lo	li	ndzu	ro
hearth	beside	GOAL	back	sit	PT
ཐབ་ཀ	འགྲམ་དུ	ལས་ཚིག	ཕྱིར	སྡོད་པ	འདས་ཚིག
灶	旁边	*目词*	回	坐	*去时*

'It bit the sickle, put (the sickle) back beside the door and sat back beside the hearth.'
(སྤྲེལ་བ་དེས་)ཟོར་བ་ལ་སོ་བརྒྱབ་ནས་སྒོ་འགྲམ་དུ་བཞག་རྗེས། ཐབ་ཀའི་འགྲམ་དུ་ཡོག་ནས་བསྡད།
它把镰刀叼来，放到门边之后马上坐到了灶边。

(26)

dza	dzə	te	ʐ̩o[A]	ly ly	n̥i	ly	qy̩	mi qa	mi ŋga
meal	eat	DP	food/grain	grain	two	CL	throw	down-hearth	SUF-COM
ཟ་མ	ཟ་བ	སྦྲེལ་ཚིག	ཟ་མ	ཇོག་མ	གཉིས	ཚད་ཚིག	འཕེན་པ	མེ་ཐབ་ཀྱི་སྨད་ཕྱོགས	འདས་རྗེས
饭	吃	*连词*	饭	颗粒	二	*量词*	丢	灶下方	*后体*

(27)

te	tʰɛ	o	qy̩	dzə	ɕy
DP	it	there	pick	eat	went
སྦྲེལ་ཚིག	ཁོ	དེ་ན	ལེན་པ	ཟ་བ	ཕྱིན་པ
连词	他	那儿	捡拾	吃	去

[A] *ʐ̩o*^{11} = grain, including seed and plants. *ly*^{44} *ly*^{55} grain seed, e.g., rice, wheat, corn and barley.

'When eating a meal, (the wife) threw a few grains down to the down-hearth and it went there to pick up and eat (the grains).'

ཟ་མ་ཟ་སྐབས། (ཆུང་མ་དེས་)ཟས་འབྲུ་རྡོག་གཉིས་གསུམ་ཙམ་མར་འཕངས་པ་ན། སྦལ་བ་དེར་ཕྱིན་ཏེ་(དེ་དག་)ཡར་བླངས་ནས་ཟོས་པ་རེད།

吃饭时, (妈妈)往灶下方丢下几粒饭粒，它便去捡来吃。

(28)

mæ	ti	n̥i	te	ma ja	ŋa	tʂʰə mi	hæ̃	bɛ	ʁa	ro	ŋu
later	one	day	DP	mother	I	wife	buy	go	time for	PT	say
རྗེས་སུ	གཅིག	ཉིན	*སྦྱིལ་ཚིག*	ཨ་མ	ང	ཆུང་མ	ཉོ་བ	འགྲོ	རན་པ	*འདས་ཚིག*	བཤད
后来	一	天	*连词*	妈妈	我	媳妇	买	走/去	该	*去时*	说

'Later one day, (Toad) said, "Mother it is time to go to buy my wife."'

དེ་ནས་ཉིན་ཞིག་ལ། (སྦལ་བས་)ཨ་མ་ལགས། ངའི་ཆུང་མ་ལེན་དུ་འགྲོ་རན་འདུག་ཅེས་བཤད།

一天, (癞蛤蟆)说: “妈妈，该去娶我的媳妇了吧!”

(29)

fu rə pa mi	nu	ha	tʂʰə mi	ti	ja	lo	hæ̃	pʰa	ɕy
toad	you	also	wife	one	CL	GOAL	buy	able	if
སྦལ་བ	ཁྱོད	ཀྱང	ཆུང་མ	གཅིག	*ཚད་ཚིག*	*ལས་ཚིག*	ཉོ་བ	ཐུབ་པ	གལ་ཏེ
癞蛤蟆	你	也	妻子	一	*量词*	*目词*	买	能	如果

(30)

ŋa	ha	pʰæ tɕə	ti	ja	ʂu	pʰa	sə	di
I	also	husband	one	CL	find	able	still	say
ང	ཀྱང	ཁྱོ་ག	གཅིག	*ཚད་ཚིག*	འཚོལ་བ	ཐུབ་པ	ད་རུང	བཤད
我	也	丈夫	一	*量词*	找	能	还	说

'(She) said, "If you, Toad, are also able to buy one wife then I am also still able to find one husband."'[A]

(མོས་)སླབ་བ་ཁྱོད་ཀྱིས་ཀྱང་ཆུང་མ་ཞིག་ལེན་ཡོང་ཐུབ་ན་ངས་ཀྱང་ད་རུང་ཁྱོ་ག་ཞིག་འཚོལ་ཐུབ་རྒྱུ་རེད་ཅེས་བཤད།

(妈妈)说: “你一只癞蛤蟆也能娶上一个媳妇的话，我还能找一个丈夫呢。”

(31)

te	ma ja	nu	ma	ŋgɛ	ɕy	te	bi ʑi	ti	pʰæ	ru
DP	mother	you	NEG	believe	if	DP	bag	one	CL	sew
སྦྲེལ་ཚིག	ཨ་མ	ཁྱོད	དགག་སྒྲ	ཡིད་ཆེས	གལ་ཏེ	སྦྲེལ་ཚིག	ཁུག་མ	གཅིག	ཚད་ཚིག	འཚེམ་པ
连词	妈妈	你	*否定*	相信	如果	*连词*	包包	一	*量词*	缝

(32)

bi ʑi	ti	pʰæ	ru	ka	sa mi	n̥i ly	la	tɕʰə
bag	one	CL	sew	DP	hemp seed	several	OTM	put
ཁུག་མ	གཅིག	ཚད་ཚིག	འཚེམ་པ	སྦྲེལ་ཚིག	སོ་མ་ར་ཙའི་ས་བོན	འགའ	ཡུལ་ཚིག	འཇོག་པ
包	一	*量词*	缝	*连词*	麻籽	一点	*宾标*	放

(33)

te	ŋa	ti	ja	hæ̃	li	da	di
DP	I	one	CL	buy	back	come	say
སྦྲེལ་ཚིག	ང	གཅིག	ཚད་ཚིག	ཉོ	ཕྱིར	ཡོང་བ	བཤད
连词	我	一	*量词*	买	回	来	说

'(Then Toad) said, "Mother if you don't believe (me) then sew one tiny bag, sew one tiny bag and put several hemp seed in (it) then I will buy one (wife) and come back."'

(སླབ་བས་)ཨ་མ་ལགས། གལ་ཏེ་ཁྱོད་(ང་ལ་)ཡིད་མི་ཆེས་ན་ཁུག་མ་ཆུང་ཆུང་ཞིག་ཚེམས་རོགས། ཁུག་མ་ཆུང་ཆུང་ཞིག་བཙེམས་ནས་ནང་དུ་སོ་མ་ར་ཙའི་ས་བོན་འགའ་བཅུག་ན་ངས་ཆུང་མ་ཞིག་ལེན་ཡོང་ཞེས་བཤད།

(癞蛤蟆)说: “妈妈，如果你不相信的话，缝一个小包包，缝一个小包包后，抓点麻籽装在里面，我就娶一个(媳妇)回来。”

[A] Toad's mother suggests that Toad finding a wife is as unlikely as her finding another husband.

(34)

te	a mi	tʰi	gy̩	te	a	dja	ly	ŋu	ka
DP	mother	DET	CL	DP	INT	BE	see	say/think	DP
སྦྲེལ་ཚིག	ཨ་མ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	འདྲི་ཚིག	ཉི་སྒྲ	ལྟ་བ	བཤད	སྦྲེལ་ཚིག
连词	妈妈	*限词*	*量词*	*连词*	*疑问*	*判断*	看	说	*连词*

(35)

tʰɛ	ŋo	m̩	bi ʑi	pʰæ	ru	ka	tæ ræ	mi	sa ta	ɕy	ro
he	say	AVM	bag	CL	sew	DP	neck	GOAL	hang	went	PT
ཁོ	བཤད	བྱེད་ཚིག	ཁུག་མ	ཚད་ཚིག	འཚེམ་པ	སྦྲེལ་ཚིག	སྐེ	ལས་ཚིག	འདོགས་པ	ཕྱིན	འདས་ཚིག
他	说	*副标*	包包	*量词*	缝	*连词*	脖子	*目词*	挂	去/走	*去时*

'Mother thought to see if it was (true) and sewed a piece of bag (a tiny bag) as it (Toad) said and hung it down from (its) neck and went (away).'

དེ་ནས་ཨ་མས་བདེན་མིན་བརྟག་བསམ་སྟེ་སྦལ་བས་བཤད་པ་ལྟར་ཁུག་མ་ཆུང་ཆུང་ཞིག་བཙེམས་ཏེ་(སྦལ་བའི་)སྐེ་རུ་མར་བཏགས་ཏེ་འགྲོ་རུ་བཅུག

妈妈想看看(癞蛤蟆到底说得)是不是(真的)，就按它说的一样缝了一个小包，挂到它的脖子上，并(让)它走了。

(36)

te	lo pæ	le	ti	jy	ɕɛ	lo	to	ɕy	ro
DP	jump/hop	DP	one	CL	family	GOAL	reach	went	PT
སྦྲེལ་ཚིག	མཆོང་བ	སྦྲེལ་ཚིག	གཅིག	ཚད་ཚིག	ཁྱིམ་ཚང	ལས་ཚིག	བསླེབས་པ	ཕྱིན་པ	འདས་ཚིག
连词	跳	*连词*	一	*量词*	家庭	*目词*	到	去	*去时*

(37)

a y̩	ɕɛ	tʂʰə	a	dʑo
father-in-law	family	dog	INT	EXT
གྱོས་པོ	ཁྱིམ་ཚང	ཁྱི	འདྲི་ཚིག	ལས་མཐུན
岳父	家庭	狗	*疑问*	*存在*

(38)

ŋa	te	tʂ^{h}ə mi	hæ̃	dʑy	su	dja	ŋu
I	DP	wife	buy	come	GEN	BE	say
ང	སྦྲེལ་ཚིག	ཆུང་མ	ཉོ	ཡོང་བ	འབྲེལ་སྒྲ	ནི་སྒྲ	བཤད
我	*连词*	妻子	买	来	*属格*	*判断*	说

'Then (it) hopped, and reached one family.' (It) said, "Father-in-law's family, are there dogs? I come to buy a wife."'

དེ་ནས་སྒྱལ་བ་(དེ་)མཆོངས་ལྡིང་བྱེད་བཞིན་དུ་ཁྱིམ་ཚང་ཞིག་ཏུ་བསླེབས་རྗེས། གྱོས་པོ་ཚང་ལ་ཁྱི་ཡོད་དམ། ང་(འདིར་)ཆུང་མ་ལེན་དུ་ཡོང་བ་ཡིན་ཞེས་བཤད།

(它)跳到一家(人)的门口，说: “岳父家有狗吗？我是来娶媳妇的。”

(39)

te	t^{h}i	jy	ɕɛ	te	rə	tɕ^{h}y	le	ko ma p^{h}a
DP	DET	CL	family	DP	laugh	want	DP	really
སྦྲེལ་ཚིག	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ཁྱིམ་ཚང	སྦྲེལ་ཚིག	དགོད་པ	འདོད་པ	སྦྲེལ་ཚིག	དངོས་ནས
连词	*限词*	*量词*	家庭	*连词*	笑	想	*连词*	非常

'Then the family really wanted to laugh.'

དེ་ནས་ཁྱིམ་ཚང་དེའི་(ཁྱིམ་མི་རྣམས་)དངོས་ནས་དགོད་འདོད་བྱུང་།

这家人(都觉得)非常想笑。

(40)

zə mi	dʑo	su rə	ha	a we	zə mi	su	ko	pi tsa	ro
girl	EXT	actually	DP	MP	girl	other people	give	finish	PT
བུ་མོ	ལས་མཐུན	མ་གཞི	སྦྲེལ་ཚིག	ཚིག་སྒྲོགས	བུ་མོ	གཞན་པ	སྤྲེར་བ	ཚར་བ	འདས་ཚིག
女孩	*存在*	本来	*连词*	*语气*	女孩	别人	给	完	*去时*

(41)

nu	hĩ	sa mi	te	la
you	GEN	hemp seed	DP	OTM
ཁྱོད	འབྲེལ་སྒྲ	སོ་མ་ར་ཙའི་ས་བོན	སྦྲེལ་ཚིག	ཡུལ་ཚིག
你	*属格*	麻籽	*连词*	*宾标*

(42)

nu	ji gy̩ nu	ha	qy̩ qy̩	t^hi	$tɕ^hə$	ŋu
you	back	mouse	cave	GOAL	put	say
ཁྱོད	རྒྱབ་ཏུ	ཙི་གུ	ཁུང་བུ	ལས་ཚིག	འཇོག་པ	བཤད
你	背后	老鼠	洞	*目词*	放	说

'(They) actually had daughters but said, "*a*[44] *we*[53][A] (our) daughters already (have been) given to other people, put your hemp seed in the mouse hole (in the wall) behind you."'

མ་གཞི་(ཁོ་ཚོར་)ལ་བུ་མོ་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་(ཁོ་ཚོས་) ཨོ། བུ་མོ་རྣམས་མི་གཞན་ལ་བྱིན་ཚར། ཁྱོད་ཀྱིས་སོ་མ་ར་ཙའི་ས་བོན་ཁྱོད་ཀྱི་རྒྱབ་ཀྱི་ཙི་གུའི་ཁུང་བུར་ཞོག་དང་ཞེས་བཤད།

(那家人)本来是有女儿的，但是 (他们却) 说：“哎呀，女儿 (都嫁)人了，把你的麻籽拿来，放在你背后的老鼠洞里吧。”

(43)

mæ	ti	ʂ̥o	lo tɕə	te	sa mi	ha	n̥i	$tɕ^ha$ qy̩	ro
later	one	CL	get up	DP	hemp seed	mouse	ERG	eat	PT
རྗེས་མ	གཅིག	ཚད་ཚིག	ལངས་པ	སྦྲེལ་ཚིག	སོ་མ་ར་ཙ	ཙི་གུ	བྱེད་སྒྲ	ཟ་བ	འདས་ཚིག
后来	一	*量词*	起来	*连词*	麻籽	老鼠	*作格*	吃	*去时*

'When getting up next morning, the hemp seed had been eaten by mice.'

ཕྱི་ཉིན་ཞོགས་པར་མལ་ལས་ལངས་དུས་སོ་མ་ར་ཙའི་ས་བོན་ཙི་གུས་ཟོས་ཟིན།

第二天早晨起来时，麻籽被老鼠吃光了。

[A] *a*[44] *we*[53] = an expression of sorrow indicating 'you can not do things as you wish' or 'things are not going as you wish'.

(44)

sa mi	li	ma	ræ	ka	ha	t^hi	ja	mæ	jo	ko	di
hemp seed	back	NEG	find	DP	mice	DET	CL	catch	SELF	give	say
སོ་མ་ར་ཙའི་ས་བོན་	ཕྱིར་	དགག་སྒྲ་	ཐོབ་པ་	སྦྲེལ་ཚིག་	ཙི་གུ་	ངེས་ཚིག་	ཚད་ཚིག་	འཛིན་པ་	རང་ཉིད་	སྤྲོད་པ་	བཤད་
麻籽	回	*否定*	得到	*连词*	老鼠	*限词*	*量词*	逮捕	自己	给	说

'(Toad) said, "If you can't find and give back the hemp seed then catch the mouse and give (it to me)."'

(སྦལ་བས་)གལ་ཏེ་སོ་མ་ར་ཙའི་ས་བོན་(བཙལ་མས་)མ་རྙེད་ན་ཙི་གུ་བཟུང་ནས་ང་ལ་སྤྲོད་དགོས་ཞེས་བཤད།

(癞蛤蟆) 说: "(你们) 找不到麻籽的话，把那只老鼠逮来给我。"

(45)

ti	jy	m̩[A]	li ʁa	ka	ha	t^hi	ja	mɚ
one	CL	ADVM	help each other	DP	mouse	DET	CL	smoke
གཅིག་	ཚད་ཚིག་	བསྣན་ཚིག་	ཕན་ཚུན་ལ་རོགས་བྱེད་པ་	སྦྲེལ་ཚིག་	ཙི་གུ་	ངེས་ཚིག་	ཚད་ཚིག་	དུ་བས་འདེད་པ་
一	*量词*	地	互相帮助	*连词*	老鼠	*限词*	*量词*	熏

(46)

le	NGY̩ ta	$t^hɛ$	ko	ɕy	hĩ
DP	tie	it	give	went	PER
སྦྲེལ་ཚིག་	འཆིང་བ་	ཁོ་	སྤྲོད་པ་	ཕྱིན་པ་	སྐུལ་ཚིག་
连词	系	他	给	去/离开	*祈使*

'The whole family helped each other, smoked out the mouse, tied it and gave (the mouse) to it (Toad) and had (Toad) leave.'

ཁྱིམ་ཚང་ཧྲིལ་པོས་ཕན་ཚུན་ལ་རོགས་བྱས་ནས་ཙི་གུ་དུ་བས་བཏབ་ནས་བཟུང་སྟེ་ཁོ་ལ་བྱིན་རྗེས་འགྲོ་རུ་བཅུག

全家人都互相帮着(从老鼠洞里)把那只老鼠熏来，用(绳子)拴住后交给了它，并(让它)离开。

[A] *ti*^{11} ＝one; *jy*^{11} ＝ a measure word for 'family'; *ti*^{11} *jy*^{11} *m̩*^{11} ＝whole family.

(47)

te	væ qæ	ti	jy	to	ɕy	ro	sə
DP	other	one	CL	reach	went	PT	again
སྦྲེལ་ཚིག	གཞན་པ	གཅིག	ཚད་ཚིག	ཐོན་པ	ཕྱིན་པ	འདས་ཚིག	ཡང་བསྐྱར
连词	别人	一	*量词*	到	去	*去时*	又

'(Toad) left and reached one other (family) again.'

(སྦལ་པ་སོང་ནས་)ཡང་བསྐྱར་ཁྱིམ་ཚང་གཞན་ཞིག་ཏུ་ཐོན།

(癞蛤蟆) 又到另一户人家 (的门口)去了。

(48)

ŋa	tʂ^{h}ə mi	hæ̃	dʑy	su	dja
I	wife	buy	come	GEN	BE
ང	ཆུང་མ	ཉོ	ཡོང་བ	འབྲེལ་སྒྲ	ཉི་སྒྲ
我	妻子	买	来	*属格*	*判断*

(49)

ŋa	ha	t^{h}i	ja	la	q^{h}a	t^{h}i	p^{h}æ	ŋu
I	mouse	DET	CL	OTM	where	GOAL	tie	say
ང	ཙི་གུ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ཡུལ་ཚིག	གང་ན	ལས་ཚིག	འཆིང་བ	བཤད
我	老鼠	*限词*	*量词*	*宾标*	哪儿	*目词*	系	说

(50)

te	nu	pæ	la	ha lɛ	k^{h}i k^{h}i	t^{h}i	p^{h}æ	di
DP	you	beside	OTM	cat	leg	GOAL	tie	say
སྦྲེལ་ཚིག	ཁྱོད	འགྲམ་དུ	ཡུལ་ཚིག	ཙི་གུ	རྐང་པ	ལས་ཚིག	འཆིང་བ	བཤད
连词	你	旁边	*宾标*	猫	腿	*目词*	系	说

'(Toad) said, "I come to buy a wife and where can I tie my mouse?"and (the family members) said, "Take (the mouse) and tie it to the cat's leg beside you."'
(སྦལ་བས་)ང་ཆུང་མ་ལེན་དུ་ཡོང་བ་ཡིན། ངའི་ཙི་གུ་འདི་གང་དུ་འདོགས་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་དྲིས་པ་ན། (ཁྱིམ་མིས་)ཁྱོད་ཀྱི་འཁྲིས་སུ་ཡོད་པའི་ཞི་ལ་དེའི་སྐུག་པར་ཐོགས་ཞིག་ཅེས་ལན་བཏབ།
(癞蛤蟆) 说: “我是来娶媳妇的, 我这只老鼠拴到哪儿呢?” (他们)说: “拴到你身旁的猫腿上吧。”

(51)

mæ	ti	ʂ̥o	lo tɕə	dʑy	te	ha	te
later	one	CL	get up	come	DP	mouse	DP
རྗེས་མ	གཅིག	*ཚད་ཚིག*	ལངས་པ	ཡོང་བ	*སྦྲེལ་ཚིག*	ཙི་གུ	*སྦྲེལ་ཚིག*
后来	一	*量词*	起床	来	*连词*	老鼠	*连词*

(52)

ha lɛ	ȵ̥i	tɕ^{h}a kʏ̩	ro	sə
cat	ERG	eat	PT	again
ཞི་ལ	*བྱེད་སྒྲ*	ཟ་བ	*འདས་ཚིག*	ཡང་བསྐྱར
猫	*作格*	吃	*去时*	又

'Next morning, when getting up, the mouse had been eaten by the cat again.'
ཕྱིན་ཉིན་ཞོགས་པར་(ཁོ་)ཡར་ལངས་དུས་ཙི་གུ་ཡང་ཞི་ལས་ཟོས་ཟིན།
第二天早上起来时, 老鼠又被猫吃掉了。

(53)

ŋa	te	ha	t^{h}i	ja	la	le	tʂ̥^{h}ə mi	hæ̃	su	dja
I	DP	mouse	DET	CL	OTM	DP	wife	buy	GEN	BE
ང	*སྦྲེལ་ཚིག*	ཙི་གུ	*ངེས་ཚིག*	*ཚད་ཚིག*	*ཡུལ་ཚིག*	*སྦྲེལ་ཚིག*	ཆུང་མ	ཉོ	*འབྲེལ་སྒྲ*	*ནི་སྒྲ*
我	*连词*	老鼠	*限词*	*量词*	*宾标*	*连词*	媳妇	买/取	*属格*	*判断*

(54)

nu	ha lɛ	t^hi	ja	mæ	ŋa	ma	ko	ka
you	cat	DET	CL	catch	I	NEG	give	DP
ཁྱོད་	ཞི་ལ་	ངེས་ཚིག་	ཚད་ཚིག་	འཛིན་པ་	ང་	དགག་སྒྲ་	སྦྱེར་བ་	སྦྲེལ་ཚིག
你	猫	*限词*	*量词*	逮捕	我	*否定*	给	*连词*

(55)

ŋa	$tʂ^hə$ mi	ræ	ma	p^ha	su	dja	ŋu
I	wife	find	NEG	able to	GEN	BE	say
ང་	ཆུང་མ་	ཐོབ་པ་	དགག་སྒྲ་	ཐུབ་པ་	འབྲེལ་སྒྲ་	ནི་སྒྲ་	བཤད་
我	妻子	得到	*否定*	能	*属格*	*判断*	说

'(Toad) said, "I am taking the mouse to buy a wife and if you don't catch the cat and give to me then I am not able to find a wife."'

ངས་(ཅོ་གྲུ་)འདི་འཁྱེར་ནས་ཆུང་མ་ལེན་དུ་(འགྲོ་བ་)ཡིན། གལ་ཏེ་ཁྱོད་ཀྱིས་ཞི་ལ་དེ་བཟུང་ནས་ང་ལ་མ་བྱིན་ན་ངས་ཆུང་མ་རྙེད་ཐུབ་པ་མ་རེད་ཅེས་སྤྲལ་བས་དེ་ལྟར་བཤད།

(癞蛤蟆) 说:“我是拿这只老鼠去娶媳妇的，你们不把这只猫逮住给我的话，我就不能娶到媳妇。”

(56)

t^hi	jy	ɕɛ	te	ha lɛ	t^hi	ja	mæ	$t^hɛ$	ko	ɕy	hĩ
DET	CL	family	DP	cat	DET	CL	catch	it	give	went/left	PER
ངེས་ཚིག་	ཚད་ཚིག་	ཁྱིམ་ཚང་	སྦྲེལ་ཚིག་	ཞི་ལ་	ངེས་ཚིག་	ཚད་ཚིག་	འཛིན་པ་	ཁོ་	སྦྱེར་བ་	ཕྱིན་པ་	སྐུལ་ཚིག
限词	*量词*	家庭	*连词*	猫	*限词*	*量词*	逮捕	他	给	去/离开	*祈使*

'The family caught the cat and gave it (the cat) to it (Toad) and had the (toad) leave.

ཁྱིམ་ཚང་དེས་ཞི་ལ་དེ་བཟུང་ནས་ཁོ་ལ་བྱིན་ཏེ་འགྲོ་རུ་བཅུག

这家人把那只猫逮给它，让(它)离开。

(57)

te	ha lɛ	t^hi	ja	ɕɛ ɕɛ	ɕy	ro	sə
DP	cat	DET	CL	bring	went/left	PT	again
སྦྲེལ་ཚིག	ཞི་ལ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	འཁྱེར་བ	ཕྱིན་པ	འདས་ཚིག	ཡང་བསྐྱར
连词	猫	*限词*	*量词*	牵	去	*去时*	又

'Then (Toad) brought the cat and left again.'
དེ་ནས་(སྦལ་བ་དེས་)ཞི་ལ་དེ་ཁྱེར་ནས་ཕྱིན།
(它)又牵着这只猫走了。

(58)

ti	jy	ɕɛ	ʁo	lo	to	ɕy
one	CL	family	LOC	GOAL	reach	went
གཅིག	ཚད་ཚིག	ཁྱིམ་ཚང	གནས་གཞི	ལས་ཚིག	ཐོན་པ	ཕྱིན་པ
一	*量词*	家庭	*位格*	*目词*	到达	去/走

'(Toad) went and reached one family.'
(དེ་ནས་)ཁྱིམ་ཚང་ཞིག་ལ་ཐོན།
(它又)到了另一户人家(门口) 。

(59)

te	ha ʂ̥ə	a ɣ̩	ɕɛ	zə mi	a	dʑo
DP	still	father-in-law	family	girl/daughter	INT	EXT
སྦྲེལ་ཚིག	སྔར་བཞིན	གྱོས་པོ	ཁྱིམ་ཚང	བུ་མོ	འདྲི་ཚིག	ལས་མཐུན
连词	还是	岳父	家庭	女儿	*疑问*	*存在*

(60)

ŋa	te	$tʂ^hə$ mi	hæ̃	dʑy	su	dja
I	DP	wife	buy	come	GEN	BE
ང	སྦྲེལ་ཚིག	ཆུང་མ	ཉོ	ཡོང	འབྲེལ་སྒྲ	ཉེ་སྒྲ
我	*连词*	妻子	买	来	*属格*	*判断*

(61)

ŋa	ha lɛ	t^{h}i	ja	la	q^{h}a	lo	p^{h}æ
I	cat	DET	CL	OTM	where	GOAL	tie
ང	ཞི་ལ	*ངེས་ཚིག*	*ཚད་ཚིག*	*ཡུལ་ཚིག*	གང་ན	*ལས་ཚིག*	འཆིང་བ
我	猫	*限词*	*量词*	*宾标*	哪儿	*目词*	系

'(Toad) still said, "Father-in-law's family, are there daughters? I come to buy a wife. Where to take and tie my cat?"'

དེ་ནས། (སྔལ་བས་)གྱོས་པོ་ཚང་ལ་བུ་མོ་ཡོད་དམ། ང་ཆུང་མ་ལེན་དུ་ཡོང་བ་ཡིན། ངའི་ཞི་ལ་འདི་གང་དུ་འཁྱེར་ནས་འདོགས་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་དྲིས།

还是(像以前一样) 问:“岳父家有女儿吗? 我是来娶媳妇的, 我这只猫栓到哪儿呢?"

(62)

te	nu	pæ	la	tʂ^{h}ə	k^{h}i k^{h}i	t^{h}i	NGY̩ ta	ŋu
DP	you	beside	OTM	dog	leg	GOAL	tie	say
སྦྲེལ་ཚིག	ཁྱོད	འགྲམ་དུ	*ཡུལ་ཚིག*	ཁྱི	རྐང་པ	*ལས་ཚིག*	འཆིང་བ	བཤད
连词	你	旁边	*宾标*	狗	腿	*目词*	系	说

'(They) said, "Take (the cat) and tie it to the leg of dog beside you"'.

(ཁོ་ཚོས་)ཁྱོད་ཀྱི་འགྲམ་གྱི་ཁྱི་དེའི་སྐུག་པར་ཐོགས་དང་ཞེས་བཤད།

(那家人)说: “拴到你旁边的狗腿上吧。”

(63)

ka	ha ʂ̩ə	t^{h}ɛ	ndo	te	rə	tɕ^{h}y	nda
DP	still	it	see	DP	laugh	want	very
སྦྲེལ་ཚིག	སྔར་བཞིན	ཁོ	མཐོང་བ	*སྦྲེལ་ཚིག*	དགོད་པ	འདོད་པ	ཧ་ཅང
连词	还是	他	见	*连词*	笑	想	很

(64)

nu	pa mi	ti	ja	ha	$tʂ^hə$ mi	hæ̃	su	ŋu	ka
you	frog/toad	one	CL	also	wife	buy	GEN	say/think	DP
ཁྱོད་	སྦལ་བ་	གཅིག་	ཚད་ཚིག་	ཀྱང་	ཆུང་མ་	ཉོ་	འབྲེལ་སྒྲ་	བཤད་	སྦྲེལ་ཚིག
你	癞蛤蟆	一	*量词*	也	妻子	买/娶	*属格*	说	*连词*

'(They) saw it (Toad), still really wanted to laugh, and thought, "You are one Toad (but you are) also buying a wife," and also wanted to laugh very much.'

(ཁོ་ཚོས་སྦལ་བ་)དེ་མཐོང་བ་ན་ཁྱོད་སྦལ་བ་ཞིག་གིས་ཀྱང་ཆུང་མ་ལེན་པ་ཡིན་ནམ་ཞེས་བསམས་ཏེ་སྔར་བཞིན་ཧ་ཅང་དགོད་འདོད་པར་གྱུར།

(那家人)见了它便想: "一只癞蛤蟆也想娶媳妇, "就还是觉得很可笑。

(65)

mæ	ti	ʂo	lo tɕə	te
later	one	CL	get up	DP
རྗེས་མ་	གཅིག་	ཚད་ཚིག་	ལངས་པ་	སྦྲེལ་ཚིག
后来	一	*量词*	起床	*连词*

(66)

ha lɛ	t^hi	ja	$tʂ^hə$	ɳ̥i	ŋɚ $q^hæ$	ro	sə
cat	DET	CL	dog	ERG	chew/eat	PT	again
ཞི་ལ་	ངེས་ཚིག་	ཚད་ཚིག་	ཁྱི་	བྱེད་སྒྲ་	ལྡོད་པ་	འདས་ཚིག་	ཡང་བསྐྱར
猫	*限词*	*量词*	狗	*作格*	爵/吃	*去时*	又

'Next morning, when getting up, again the cat had been eaten by the dog.'

ཕྱི་ཉིན་ཞོགས་པར་(སྦལ་བ་)ཡར་ལངས་དུས་ཞི་ལ་དེ་ཡང་ཁྱིས་ཟོས་སོང་།

第二天早上起床时，那只猫又被狗吃掉了。

(67)

a ɣ̩	ɕɛ	nu	zə mi	ŋa	ko	ʁo	ma	dʑo	ɕy
father-in-law	family	you	girl	I	give	GEN	NEG	EXT	if
གྱོས་པོ	ཁྱིམ་ཚང	ཁྱོད	བུ་མོ	ང	སྤྲེར་བ	*འབྲེལ་སྒྲ*	*དགག་སྒྲ*	*ལས་མཐུན*	གལ་ཏེ
岳父	家	你	女儿	我	给	*属格*	*否定*	*存在*	如果

(68)

nu	tʂʰə	tʰi	ja	ŋa	ko	hũ
you	dog	DET	CL	I	give	should
ཁྱོད	ཁྱི	*ངེས་ཚིག*	*ཚད་ཚིག*	ང	སྤྲེར་བ	འོས་པ
你	狗	*限词*	*量词*	我	给	应该

(69)

ŋa	tʰi	ja	la	tʂʰə mi	hæ̃	bɛ	su	dja	ŋu
I	DET	CL	OTM	wife	buy	go	GEN	BE	say
ང	*ངེས་ཚིག*	*ཚད་ཚིག*	*ཡུལ་ཚིག*	ཆུང་མ	ཉོ	འགྲོ	*འབྲེལ་སྒྲ*	*ནི་སྒྲ*	བཤད
我	*限词*	*量词*	*宾标*	妻子	买/娶	走	*属格*	*判断*	说

'(Toad) said, "Father-in-law's family, if you don't have girls to give me then you should give the dog to me; I am taking the (dog) to go buy a wife."'

དེ་ནས་(སྦལ་པས་)ཁྱོད་ཚོས་ང་ལ་བུ་མོ་སྤྲེར་རྒྱུ་མེད་ན་ཁྱི་དེ་ང་ལ་སྤྲེར་དགོས། ངས་(ཁྱི་འདི་)འཁྱེར་ནས་ཆུང་མ་ལེན་དུ་འགྲོ་བ་ཡིན་ཞེས་བཤད།

(癞蛤蟆)说:“岳父家，如果你们没有女儿给我就该把你这只狗给我，因为我要用那只(狗)去娶媳妇。”

(70)

te	mɛ kʰa	ro	ka	tʂʰə	tʰi	ja	la	tʰɛ	ko
DP	at a loss	PT	DP	dog	DET	CL	OTM	it	give
སྦྲེལ་ཚིག	ཐབས་ཟད་པ	*འདས་ཚིག*	*སྦྲེལ་ཚིག*	ཁྱི	*ངེས་ཚིག*	*ཚད་ཚིག*	*ཡུལ་ཚིག*	ཁོ	སྤྲེར་བ
连词	没办法	*去时*	*连词*	狗	*限词*	*量词*	*宾标*	他	给

'Then (they) were at a loss, so took the dog and gave the dog to Toad.'
དེ་ནས་(ཁོ་ཚོར་)ཐབས་ཟད་དེ་ཁྱི་དེ་ཁོ་ལ་བྱིན།
(那家人)没办法就把那只狗交给了它。

(71)

te	ha ʂə	ta m̩	lo pæ	le
DP	still	like this	jump/hop	DP
སྦྲེལ་ཚིག	སྔར་བཞིན	འདི་འདྲ	མཆོང་བ	སྦྲེལ་ཚིག
连词	还是	这样	跳	*连词*

(72)

ti	jy	ɕɛ	to	ɕy	ro	sə
one	CL	family	reach	went	PT	again
གཅིག	ཚད་ཚིག	ཁྱིམ་ཚང	ཐོན་པ	ཕྱིན་པ	འདས་ཚིག	ཡང་བསྐྱར
一	*量词*	家庭	到	去	*去时*	又

'Then still (Toad) hopped, went and reached one family again like this.'
དེ་ནས་(སྦལ་པ་)སྔར་བཞིན་མཆོངས་ལྡིང་བྱས་ནས་ཡང་བསྐྱར་ཁྱིམ་ཚང་གཞན་ཞིག་ལ་ཐོན།
(癞蛤蟆)还是这样又跳到另一户人家去了。

(73)

te	a ɣ̩	ɕɛ	tʂʰə	a	dʑo	ŋa	te	tʂʰə mi	hæ̃
DP	father-in-law	family	dog	INT	EXT	I	DP	wife	buy
སྦྲེལ་ཚིག	གྱོས་པོ	ཁྱིམ་ཚང	ཁྱི	འདྲི་ཚིག	ལས་མཐུན	ང	སྦྲེལ་ཚིག	ཆུང་མ	ཉོ
连词	岳父	家	狗	*疑问*	*存在*	我	*连词*	妻子	买

(74)

dʑy	su	dja	ŋa	tʂʰə	tʰi	ja	la	qʰa	lo	pʰæ	ŋu
come	GEN	BE	I	dog	DET	CL	OTM	where	GOAL	tie	say
ཡོང་བ	འབྲེལ་སྒྲ	ཉི་སྒྲ	ང	ཁྱི	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ཡུལ་ཚིག	གང་ན	ལས་ཚིག	འཆིང་བ	བཤད
来	*属格*	*判断*	我	狗	*限词*	*量词*	*宾标*	哪儿	*目词*	系	说

'(Then Toad) said, "Father-in-law's family, are there dogs? I come to buy a wife; where to take and tie my dog?"'

དེ་ནས་(ཁོས་)གྱོས་པོ་ཚང་ལ་ཁྱི་ཡོད་དམ། ང་ཆུང་མ་ལེན་དུ་ཡོང་བ་ཡིན། ངའི་ཁྱི་འདི་གང་དུ་འདོགས་དགོས་ཞེས་དྲིས།

(癞蛤蟆)说: “岳父家有狗吗？我是来娶媳妇的，我这只狗拴到哪儿呢?”

(75)

te	tʂʰə	tʰi	ja	la	nu	pæ	mo	kʰi kʰi	tʰi	pʰæ	ŋu
DP	dog	DET	CL	OTM	you	beside	horse	leg	GOAL	tie	say
སྦྲེལ་ཚིག	ཁྱི	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ཡུལ་ཚིག	ཁྱོད	འགྲམ་དུ	རྟ	རྐང་པ	ལས་ཚིག	འཆིང་བ	བཤད
连词	狗	*限词*	*量词*	*宾标*	你	旁边	马	腿	*目词*	拴	说

'(The family members) said, "Take and tie the dog to the horse's leg beside you."'

དེ་ནས། (ཁྱིམ་མི་ཚོས་)ཁྱི་དེ་ཁྱོད་ཀྱི་འགྲམ་གྱི་རྟ་དེའི་སྒུག་པར་ཐོགས་ཤིག་ཅེས་བཤད།

(他们)说: “拴到你身边的马腿上吧。”

(76)

te	ha ʂə	mæ	ti	ʂo	lo tɕə	dʑy	te
DP	still/as before	later	one	morning	get up	come	DP
སྦྲེལ་ཚིག	སྔར་བཞིན	རྗེས་སུ	གཅིག	ཞོགས་པ	ལངས་པ	ཡོང་བ	སྦྲེལ་ཚིག
连词	还是/又	后来	一	早上	起来	来	*连词*

(77)

tʂʰə	tʰi	ja	mo	ɳi	tsʰu	le	ʂə qo	ro
dog	DET	CL	horse	ERG	kick	DP	die	PT
ཁྱི	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	རྟ	བྱེད་སྒྲ	འཕྲུས་རྒྱག་པ	སྦྲེལ་ཚིག	ཤི་བ	འདས་ཚིག
狗	*限词*	*量词*	马	*作格*	踢	*连词*	死	*去时*

'Then, the next morning, when getting up, as before, the dog had been kicked by the horse and died.'

ཕྱི་ཉིན་སྔ་མོར་(སྔར་བ་)ཡར་ལངས་དུས། ཁྱི་དེ་རྟས་འཕྲུས་བརྒྱབ་ནས་ཤི་འདུག

于是，第二天早上起来时，这只狗又被马踢死了。

(78)

te	nu	mo	tʰi	pʰa	ŋa	ma	ko	ka
DP	you	horse	DET	CL	I	NEG	give	DP
སྦྲེལ་ཚིག	ཁྱོད	རྟ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ང	དགག་སྒྲ	སྟེར་བ	སྦྲེལ་ཚིག
连词	你	马	*限词*	*量词*	我	*否定*	给	*连词*

(79)

ŋa	tʂʰə mi	ræ	ma	pʰa	su	dja	ŋu
I	wife	get	NEG	able	GEN	BE	say
ང	ཆུང་མ	ཐོབ་པ	དགག་སྒྲ	ཐུབ་པ	འབྲེལ་སྒྲ	ཉི་སྒྲ	བཤད
我	妻子	得到	*否定*	能	*属格*	*判断*	说

(80)

te	mo	tʰi	pʰa	tʰɛ	ko	ro	sə
DP	horse	DET	CL	he	give	PT	again
སྦྲེལ་ཚིག	རྟ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ཁོ	སྟེར་བ	འདས་ཚིག	ཡང་བསྐྱར
连词	马	*限词*	*量词*	他	给	*去时*	又

'(Toad) said, "If you don't give me the horse then I won't be able to get a wife," then again (the family) gave the horse to him.'

དེ་ནས་(སྦལ་བས་)ཁྱོད་ཀྱི་རྟ་འདི་ང་ལ་མ་བྱིན་ན་ངའི་ཆུང་མ་རྙེད་ཐུབ་པ་མ་རེད་ཅེས་བཤད་པ་ན་ཁྱིམ་ཚང་དེས་རྟ་དེ་སྦལ་བ་ལ་བྱིན།

(癞蛤蟆)说: “你不把这匹马给我的话, 我是不能得到媳妇的,” 于是, (他们)又把那匹马给了它。

(81)

mæ	te	lo pæ	le	ti	jy	ɕɛ	dʑa kʰʏ̣	to	ɕy	ro
then	DP	jump/hop	DP	one	CL	family	courtyard	reach	went	PT
རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	མཆོང་བ	སྦྲེལ་ཚིག	གཅིག	ཚད་ཚིག	ཁྱིམ་ཚང	ལྷས་ར	ཐོན་པ	ཕྱིན་པ	འདས་ཚིག
后来	*连词*	跳	*连词*	一	*量词*	家庭	院子	到	去	*去时*

'Then (Toad) hopped, went and reached another family's courtyard.'

དེ་ནས་(སྦལ་བ་)མཆོངས་ལྡིང་བྱེད་བཞིན་དུ་ཁྱིམ་གཞན་ཞིག་གི་ལྷར་ར་ར་ཐོན།

然后, (癞蛤蟆)跳到另一户人家的院子里去了。

(82)

te	zə mi	ʂ̩ə	ja	dʑo	ti	jy	dja	ji	le
DP	girl	seven	CL	EXT	one	CL	BE	say	MP
སྦྲེལ་ཚིག	བུ་མོ	བདུན	ཚད་ཚིག	ལས་མཐུན	གཅིག	ཚད་ཚིག	ཉི་སྒྲ	བཤད	ཚིག་སྟེགས
连词	女儿	七	*量词*	*存在*	一	*量词*	*判断*	说	*语气*

'It was said that this was one (family that had) seven girls.'
(དེ་ནི་)བུ་མོ་བདུན་ཡོད་པའི་ཁྱིམ་ཚང་ཞིག་ཡིན་པར་གྲགས།
说是那户人家有七个女儿。

(83)

te	tʂ̩^{h}ə	o	lu	lo	ŋu	ka
DP	dog	there	bark	MP	say/think	DP
སྦྲེལ་ཚིག	ཁྱི	དེ་ན	ཟུག་པ	ཚིག་སྟེགས	བསམ	སྦྲེལ་ཚིག
连词	狗	那儿	叫	*语气*	说	*连词*

(84)

zə mi	do dʑ̩ə	t^{h}i	ja	mi mi	tɕ^{h}ə
girl	big/eldest	DET	CL	send	SUF-COM
བུ་མོ	ཆེ་བ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	མངག་པ	འདས་རྗེས
女儿	大	*限词*	*量词*	派遣	*后体*

'(The family) said, "Dogs are barking there," and sent the eldest daughter to go.'
(ཁྱིམ་མི་ཚོས་)ཁྱི་ཟུག་བཞིན་འདུག་ཅེས་བཤད་དེ་བུ་མོ་ཆེ་ཤོས་དེ་(སྐོར་ཁར་)མངགས་(ཧི་ལྟ་རུ་བཅུག)
(那家人)说: “有狗在叫,” 叫大女儿去(看)。

(85)

ti	ga	ha	ma	dʑo	ji	li	dʑy
one	CL	also/even	NEG	EXT	say	back	come
གཅིག	ཚད་ཚིག	ཀྱང	དགག་སྒྲ	ལས་མཐུན	བཤད	ཕྱིར	ཡོང་བ
一	*量词*	也	*否定*	*存在*	说	回	来

'(The eldest daughter) came back and said, "There is not even one thing (there)."'
(མོ་)ཕྱིར་ཡོང་ནས་(དེར་)ཅི་ཡང་མི་འདུག་ཟེར།
(大女儿) 回来说: “(外面)什么也没有。”

(86)

te	ȵi	ja	t^{h}i	ja[A]	mi mi	tɕ^{h}ə
DP	two	CL	DET	CL	send	SUF-COM
སྦྲེལ་ཚིག	གཉིས	ཚད་ཚིག	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	མངག་པ	འདས་རྗེས
连词	二	*量词*	*限词*	*量词*	派遣	*后体*

(87)

ha ʂ̥ə	ma ja	ti	ga	ha	ma	dʑo	ŋu	li	dʑy
still/as before	mother	one	CL	DP	NEG	EXT	say	back	come
སྔར་བཞིན	ཨ་མ	གཅིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	དགག་སྒྲ	ལས་མཐུན	བཤད	ཕྱིར	ཡོང་བ
还是	妈妈	一	*量词*	*连词*	*否定*	*存在*	说	回	来

'Then (the family members) sent the second daughter to go, but as before, (she) said, "Mother, there is not even one (thing there)," and came back.'
དེ་ནས་བུ་མོ་གཉིས་པ་མངགས་པ་ན། (མོས་ཀྱང་)སྔར་བཞིན་ཅི་ཡང་མི་འདུག་ཅེས་བཤད་ནས་ཕྱིར་ཡོང་།
然后, (那家人)叫二女儿去, 回来还是说: “妈妈，(外面)什么也没有。”

(88)

te	a sa	te	so	ja	t^{h}i	ja	mi mi	tɕ^{h}ə	ha
DP	later	DP	three	CL	DET	CL	send	SUF-COM	DP
སྦྲེལ་ཚིག	རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	གསུམ	ཚད་ཚིག	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	མངག་པ	འདས་རྗེས	སྦྲེལ་ཚིག
连词	后来	*连词*	三	*量词*	*限词*	*量词*	派遣	*后体*	*连词*

[A] *ȵi*^{44} *ja*^{11} = 'two' and may mean 'second' when followed by *t^{h}i*^{53} *ja*^{44}, which literally translates as 'the'.

(89)

ma ja	ti	ga	ha	ma	dʑo	lo	ŋu
mother	one	CL	DP	NEG	EXT	MP	say
ཨ་མ	གཅིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	དགག་སྒྲ	ལས་མཐུན	ཚིག་རྫོགས	བཤད
妈妈	一	*量词*	*连词*	*否定*	*存在*	*语气*	说

'Then later (they) sent the third one to go but (she) said, "Mother there is not even one thing (there)," and (came back).'

རྗེས་སུ། (བུ་མོ་)གསུམ་པ་མངགས་པ་ན་(མོས་ཀྱང་)ཅི་ཡང་མི་འདུག་ཅེས་སྨྲས།

然后，叫三女儿去，也回来说: “妈妈, (外面)什么也没有。”

(90)

te	a sa	te	zə	ja	t^hi	ja	mi mi	$tɕ^hə$	ha
DP	later	DP	four	CL	DET	CL	sent	SUF-COM	DP
སྦྲེལ་ཚིག	རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	བཞི	ཚད་ཚིག	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	མངག་པ	འདུས་རྗེས	སྦྲེལ་ཚིག
连词	后来	*连词*	四	*量词*	*限词*	*量词*	派遣	*后体*	*连词*

(91)

ti	ga	ha	ma	ndo
one	CL	also/even	NEG	see
གཅིག	ཚད་ཚིག	ཀྱང	དགག་སྒྲ	མཐོང་བ
一	*量词*	也	*否定*	见

'Then later (they) sent the fourth one to go but (she) also did not see one (thing).'

དེ་ནས་བུ་མོ་བཞི་བ་མངགས་པ་ན་མོས་ཀྱང་ཅི་ཡང་མ་མཐོང་།

然后，叫四女儿去，也没有见什么。

(92)

te	a sa	te	ŋa	ja	tʰi	ja	mi mi	tɕʰə	ha
DP	later	DP	five	CL	DET	CL	send	SUF-COM	DP
སྦྲེལ་ཚིག	རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	ལྔ	ཚད་ཚིག	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	མངགས་པ	འདུས་རྗེས	སྦྲེལ་ཚིག
连词	后来	*连词*	五	*量词*	*限词*	*量词*	派遣	*后体*	*连词*

(93)

ti	ga	ha	ma	ndo
one	CL	also/even	NEG	see
གཅིག	ཚད་ཚིག	ཀྱང	དགག་སྒྲ	མཐོང་བ
一	*量词*	也	*否定*	见

'Then later (they) sent the fifth one to go but (she also) did not see even one (thing).'

དེ་ནས་རྗེས་མར་(བུ་མོ་)ལྔ་པ་དེ་མངགས་པ་ན། མོས་ཀྱང་ཅི་ཡང་མ་མཐོང་།

后来，叫五女儿去，也没有见什么。

(94)

a sa	te	qʰy	ja	tʰi	ja	mi mi	tɕʰə	ha
later	DP	six	CL	DET	CL	send	SUF-COM	DP
རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	དྲུག	ཚད་ཚིག	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	མངགས་པ	འདུས་རྗེས	སྦྲེལ་ཚིག
后来	*连词*	六	*量词*	*限词*	*量词*	派遣	*后体*	*连词*

(95)

ti	ga	ha	ma	ndo	ji	li	dʑy
one	CL	also/even	NEG	see	say	back	come
གཅིག	ཚད་ཚིག	ཀྱང་།ཡང	དགག་སྒྲ	མཐོང་བ	བཤད	ཕྱིར	ཡོང་བ
一	*量词*	也	*否定*	见	说	回	来

'Then later (they) sent the sixth one but (she) also said, "(I) did not see even one thing," and came back.'

རྗེས་སུ། (བུ་མོ་)དྲུག་པ་མངགས་པ་ན། (མོས་ངས་)ཅི་ཡང་མ་མཐོང་ཞེས་བཤད་ནས་ཕྱིར་ཡོང་།

然后，叫六女儿去，(她)说: “什么也没看见,”就回来。

(96)

te	ho mæ	te	a ȵo	tʰi	ja	ɕy	te
DP	final	DP	youngest	DET	CL	went	DP
སྦྲེལ་ཚིག	མཐའ་མ	སྦྲེལ་ཚིག	ཆུང་ཤོས	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ཕྱིན་པ	སྦྲེལ་ཚིག
连词	最后	*连词*	幺女儿	*限词*	*量词*	去	*连词*

(97)

wa ma	ma ja	pa mi	ti	ja
EXC	mother	frog/toad	one	CL
འབོད་སྒྲ	ཨ་མ	སྦལ་བ	གཅིག	ཚད་ཚིག
叹词	妈妈	癞蛤蟆	一	*量词*

(98)

mo	ti	pʰa	ɕɛ ɕɛ	le	qʰo bo	pæ	hĩ ta	lo	ŋu
horse	one	CL	lead	DP	door	beside	stand	MP	say
རྟ	གཅིག	ཚད་ཚིག	འཁྲིད་པ	སྦྲེལ་ཚིག	སྒོ	འགྲམ་དུ	ལངས་པ	ཚིག་སྣེགས	བཤད
马	一	*量词*	牵	*连词*	门	旁边	站	*语气*	说

'Then finally, the youngest one went and said, "*wa*[53] *ma*[53],[A] Mother, one toad is leading one horse and standing beside the door."'

མཇུག་མཐར། (བུ་མོ་)ཆུང་ཤོས་དེ་ཕྱིན་པ་ན། (མོས་)ཅི་འདྲའི་མཚར་པ་ཡའང་། ཨ་མ་ལགས། སྦལ་བ་ཞིག་གིས་རྟ་ཞིག་ཁྲིད་ནས་སྒོ་འགྲམ་དུ་ལངས་འདུག་ཅེས་སྨྲས།

最后，幺女儿去了回来就说: “哇，妈妈，一只癞蛤蟆牵着一匹马站在门口呢!”

(99)

te	ɛ qo	lo	ɕy	ka
DP	home	GOAL	went	DP
སྦྲེལ་ཚིག	ཁྱིམ་ཚང	ལས་ཚིག	ཕྱིན་པ	སྦྲེལ་ཚིག
连词	家	*目词*	去	*连词*

[A] *wa*[53] *ma*[53] = an expression of surprise.

(100)

a ɣ̩	ɕɛ	jo	te	tʂ̥ʰə mi	hæ̃	dʑy	su	dja	ŋu
father-in-law	family	SELF	DP	wife	buy	come	GEN	BE	say
གྱོས་པོ	ཁྱིམ་ཚང་	རང་ཉིད་	སྦྲེལ་ཚིག	ཆུང་མ	ཉོ	ཡོང་བ	འབྲེལ་སྒྲ	ནི་སྒྲ	བཤད
岳父	家	自己	*连词*	妻子	买	来	*属格*	*判断*	说

'Then (Toad) went into the home and said, "Father-in-law's family, I come to buy a wife."'
དེ་ནས་(སྦལ་པ་)ཁྱིམ་ནང་དུ་ཡོང་ནས་གྱོས་པོ་ཚང་། ང་(འདིར་)ཆུང་མ་ལེན་དུ་ཡོང་བ་ཡིན་ཞེས་བཤད།
(癞蛤蟆)进了屋，说: “岳父家, 我是来娶媳妇的。”

(101)

te	ũ ndʑə	tʰi	gɣ̩	te	pa mi	tʰi	ja	ʁu qʰə˞	mi ŋga	ŋu
DP	old man	DET	CL	DP	frog/toad	DET	CL	beat	SUF-COM	say
སྦྲེལ་ཚིག	རྒན་པོ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	སྦལ་པ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	གཅེར་རྡུང	འདས་རྗེས	བཤད
连词	老头子	*限词*	*量词*	*连词*	癞蛤蟆	*限词*	*量词*	打	*后体*	说

'Then the old man said, "Beat out the toad."'
དེ་ནས་རྒན་པོ་དེས་སྦལ་པ་འདིར་གཅེར་རྡུང་བྱས་ཏེ་ཕྱིར་འགྲོ་རུ་བཅུག་ཅེས་བཤད།
那(家人的)老头子说: “把这只癞蛤蟆打(死)。”

(102)

te	a mi	tʰi	gɣ̩	te
DP	mother	DET	CL	DP
སྦྲེལ་ཚིག	ཨ་མ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག
连词	妈妈	*限词*	*量词*	*连词*

(103)

ba tsʰə	ɣɛ	ba tsʰə	ɣɛ	te	tʂo qæ ʑi	la	hũ
clothes	wear	clothes	wear	DP	pestle	take/bring	go
ལྭ་བ	གྱོན་པ	ལྭ་བ	གྱོན་པ	སྦྲེལ་ཚིག	གཏུན་ཤིང	འཁྱེར་བ	སོང
衣服	穿	衣服	穿	*连词*	石杵	拿	去

(104)

ka	o tjo	rə gy̩	ti	tɛ	to	te	ʁu q^hʂ̩ə	mi ŋga	ŋu
DP	over there	road/way	one	half	reach	DP	beat	SUF-COM	say
སྦྲེལ་ཚིག	ཕར་ན	ལམ	གཅིག	ཕྱེད་ཀ	ཐོན་པ	སྦྲེལ་ཚིག	གཅེར་རྡུང	འདས་རྗེས	བཤད
连词	那儿	路	一	半	到达	*连词*	打	*后体*	说

'The mother said (to the youngest daughter), "Dress up, dress up,[A] and take the pestle and beat (Toad) when (you) arrive (half-way on the) road over there (between Toad's home and the girls' home).'"

ཨ་མ་དེས་(བུ་མོ་ཆུང་ཤོས་དེར་)གྱོན་ཆས་གོན། གྱོན་ཆས་གོན་ནས་གཏུན་ཤིང་འཁྱེར་ཏེ་ལམ་ཕྱེད་དུ་ཐོན་ཚེ་(སྦལ་པ་དེར་)གཅེར་རྡུང་གྱིས་ཞེས་བཤད།

但是，妈妈却(对小女儿)说：“(去)穿(嫁)衣，穿了(嫁)衣后，拿石杵去，到半路上时把它打(死，然后赶回来)。”

(105)

te	ba ts^hə	ɣɛ	le	væ ts^hə	su	dʁu	nda	m̩	ka
DP	clothes	wear	DP	marry	GEN	like	much	AVM	DP
སྦྲེལ་ཚིག	ལྭ་བ	གྱོན་པ	སྦྲེལ་ཚིག	གཉེན་སྒྲིག	འབྲེལ་སྒྲ	ལྟར	ཧ་ཅང	བྱེད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག
连词	衣服	穿	*连词*	结婚	*属格*	像	很	*副标*	

(106)

tʂ̩o qæ ʑ̩i	la	la	le	mo	tɕɛ	ɕy	ro
pestle	CL	OTM	DP	horse	ride	went/left	PT
གཏུན་ཤིང	ཚད་ཚིག	ཡུལ་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	རྟ	ཞོན་པ	ཕྱིན་པ	འདས་ཚིག
石杵	*量词*	*宾标*	*连词*	马	骑	去/走	*去时*

'Then (the youngest daughter) dressed up, much like marrying, took one pestle, rode the horse and left.'

དེ་ནས་(བུ་མོ་ཆུང་ཤོས་དེས་)གཉེན་སྒྲིག་པའི་(ཚུལ་)ལ་ཧ་ཅང་འདྲ་བའི་གྱོན་ཆས་སྤྲས་ནས་གཏུན་ཤིང་ཐོགས་ཏེ་རྟ་ལ་བཞོན་ནས་ཕྱིན།

于是, (小女儿)像结婚的一样，身着嫁衣，拿着石杵，骑着马(就跟癞蛤蟆一起)走了。

[A] Brides wear special clothing. The family members pretended to agree with Toad and thus told the youngest daughter to dress like a bride.

(107)

ti	t^hʙu	zə da	sə	tʂ̥o qæ ʑ̥i	la	mi	tʙy	sə
one	CL	walk	ALTIT	pestle	OTM	GOAL	beat	ALTIT
གཅིག	ཚད་ཚིག	རྐང་ཐང	མང་ཟློས	གཏུན་ཤིང	ཡུལ་ཚིག	ལས་ཚིག	གཅེར་རྡུང	མང་ཟློས
一	*量词*	走路	*多重*	石杵	*宾标*	*目词*	打	*多重*

(108)

t^hɛ	lo pæ	t^hi ga	t^hi	ɕy	ka	ræ	ma	ŋga	m̩
he	jump/hop	LOC	GOAL	went	DP	PRE-ATT	NEG	beat	AVM
ཁོ	མཆོང་བ	གནས་གཞི	ལས་ཚིག	ཕྱིན	སྦྲེལ་ཚིག	འདས་སྔོན	དགག་སྒྲ	གཅེར་རྡུང	བྱེད་ཚིག
他	跳	*位格*	*目词*	去	*连词*	*前体*	*否定*	打	*副标*

(109)

tʂ̥o qæ ʑ̥i	t^hɛ	ȵi	t^hɛ	le	t^hɛ	lo	li	ko	sə	m̩
pestle	he	ERG	bite	DP	she	GOAL	back	give	ALTIT	AVM
གཏུན་ཤིང	ཁོ	བྱེད་སྒྲ	སོ་རྒྱག་པ	སྦྲེལ་ཚིག	མོ	ལས་ཚིག	ཕྱིར	སྤྲེར་བ	མང་ཟློས	བྱེད་ཚིག
石杵	他	*作格*	被咬	*连词*	她	*目词*	回	给	*多重*	*副标*

'(The daughter, the horse and Toad) walked for one moment again, (the girl) took the pestle, beat (Toad) again and again, then (Toad) hopped (away from the pestle) and didn't get beaten and the pestle was bit (by Toad) and gave it back to her again and again (all the way to Toad's home).'

ཁོ་ཚོ་ཡུད་ཙམ་སོང་རྗེས་བུ་མོ་དེས་གཏུན་ཤིང་གིས་སྦལ་བར་ཡང་ཡང་གཅེར་རྡུང་བྱས་མོད། འོན་ཀྱང་སྦལ་བ་ཕར་མཆོངས་ཚུར་ལྡིང་བྱས་ནས་རྡུང་རྡེག་མ་ཐེབས་ལ། དེས་ཡང་ཡང་གཏུན་ཤིང་ལ་སོ་བརྒྱབ་ནས་ཡར་ལངས་ཏེ་མོ་ལ་བྱིན།

(他俩)走了一会儿，(女儿从马背上)拿石杵往下打(癞蛤蟆)，但是它跳来跳去，无法打到，(反而)把石杵咬了过来(递)给她。

(110)

te	ta m̩	ɕy	ɕy	te	ɛ qo	to	li	ɕy	ro
DP	like this	went	went	DP	home	arrive	back	went	PT
སྦྲེལ་ཚིག	འདི་འདྲ	ཕྱིན་པ	ཕྱིན་པ	སྦྲེལ་ཚིག	ཁྱིམ་ཚང	སོན་པ	ཕྱིར	སོན་པ	འདས་ཚིག
连词	这样	去	去	*连词*	家	到达	回	去	*去时*

'Then like this (they) went and went and went and reached (Toad's) home.'
དེ་བཞིན་དུ་(ཁོ་ཚོ་མུ་མཐུད་དུ་སོང་ནས་)སྤྲུལ་བའི་ཁྱིམ་དུ་ཐོན་པ་རེད།
就这样，走着，走着(他俩)就回到了(癞蛤蟆的)家。

(111)

ɛ qo	to	li	ɕy	mi ȵu	te
home	reach	back	went	finish/after	DP
ཁྱིམ་ཚང	ཐོན་པ	ཕྱིར	ཕྱིན་པ	རྗེས་སུ	*སྦྲེལ་ཚིག*
家	到	回	去	后	*连词*

(112)

ma ja	ŋa	tʂʰə mi	hæ̃	li	dʑy	ro	qʰo bo	pʰo	da	ŋu
mother	I	wife	buy	back	come	PT	door	open	come	say
ཨ་མ	ང	ཆུང་མ	ཉོ	ཕྱིར	ཡོང་བ	*འདས་ཚིག*	སྒོ	ཕྱེ་བ	ཡོང་བ	བཤད
妈妈	我	妻子	买/娶	回	来	*去时*	门	开	来	说

'After (they) reached back home, (Toad) said, "Mother I bought a wife and came back, come open the door."'
ཁྱིམ་དུ་ཕྱིར་ཐོན་རྗེས། (སྤྲུལ་བས་)ཨ་མ་ལགས། ངས་ཆུང་མ་(ཞིག་)བླངས་ནས་ཕྱིར་ཡོང་ཡོད། སྒོ་ཕྱེ་རུ་ཤོག་ཅེས་བཤད།
回到家(门口)时, (癞蛤蟆)说: “妈妈，我把媳妇娶回来了, (快)来开门吧。”

(113)

nu	ha	tʂʰə mi	ja	hæ̃	da	pʰa	ɕy
you	also	wife	CL	buy	come	able	if
ཁྱོད	ཀྱང	ཆུང་མ	*ཚད་ཚིག*	ཉོ	ཡོང་བ	ཐུབ་པ	གལ་ཏེ
你	也	妻子	*量词*	买	来	能	假如

(114)

tʂʰə mi	pʰu	ma	n̥u	ro	ŋu
wife	price	NEG	need	FT	say
ཆུང་མ	རིན་གོང	*དགག་སྒྲ*	དགོས་པ	*མ་འོངས་པ*	བཤད
妻子	价钱	*否定*	需要	*未时*	说

'(The mother) said, "If you were also able to buy a wife and come back then wives will not need a price (bride-wealth)."'[A]

(ཨ་མས་)གལ་སྲིད་ཁྱོད་ཀྱིས་ཀྱང་ཆུང་མ་ཞིག་བླངས་ནས་ཡོང་ཐུབ་ཚེ། ཆུང་མ་བཙལ་ན་རྫོང་བ་དགོས་རྒྱུ་མ་རེད་ཅེས་བཤད།

(妈妈)说: “你也能娶一个媳妇回来的话，媳妇都不要钱了。”

(115)

te	nu	ma	ŋgɛ	te	qʰo bo	qæ qæ	mi	lɔ	da	ŋu
DP	you	NEG	believe	DP	door	crack	GOAL	look	come	say
སྦྲེལ་ཚིག	ཁྱོད	*དགག་སྒྲ*	ཡིད་ཆེས	*སྦྲེལ་ཚིག*	སྒོ	བར་གསེང	*ལས་ཚིག*	ལྟ་བ	ཡོང་བ	བཤད
连词	你	*否定*	相信	*连词*	门	缝隙	*目词*	看	来	说

'(Toad) said, "If you don't believe (me) then come and look through the door crack."'

(ཁོས་)གལ་ཏེ་ཁྱོད་ཡིད་མི་ཆེས་ན་སྒོ་བར་ནས་ལྟོས་དང་ཞེས་བཤད།

(癞蛤蟆)说: “如果你不相信的话，到门缝里来看看吧。”

(116)

te	zə mi	tʰi	ja	a xo xo[B]	ti	dza	gʏ̩	te	ndo	ro
DP	girl	DET	CL	a xo xo	one	CL	yell	DP	see	PT
སྦྲེལ་ཚིག	བུ་མོ	*ངེས་ཚིག*	*ཚད་ཚིག*	འབོད་སྒྲ	གཅིག	*ཚད་ཚིག*	འུར་སྒྲོག་པ	*སྦྲེལ་ཚིག*	མཐོང་བ	*འདས་ཚིག*
连词	女儿	*限词*	*量词*	阿呼呼	一	*量词*	叫	*连词*	见	*去时*

[A] When a man marries, the groom's family gives money to the bride's family.

[B] *a*^{53} *xo*^{53} *xo*^{53} is shouted during weddings, suggesting great happiness.

'Then the girl yelled *a*^{53} *xo*^{53} *xo*^{53} once and (her mother-in-law) saw (her).'
དེ་ནས་བུ་མོ་དེས་ཀི་བརྒྱབ་པ་ན་(ཨ་མས་དེས་མོ་)མཐོང་བྱུང་།
女儿叫了一声'阿呼呼[A]'后, (妈妈)看见了(那个女孩)。

(117)

ɛ qo	li	dʑy	le	so	ha	dʁu	te
home	back	come	DP	three	night	pass	DP
ཁྱིམ་ཚང	ཕྱིར	ཡོང་བ	*སྦྲེལ་ཚིག*	གསུམ	མཚན་མོ	འགོར་བ	*སྦྲེལ་ཚིག*
家庭	回	来	*连词*	三	晚上	成为	*连词*

(118)

tʂʰə mi	væ tsʰə	ti	jy	tʰɛ	ndʐo	dʑy	ro
wife	marry	one	CL	he	call/invite	come	PT
ཆུང་མ	གཉེན་སྒྲིག	གཅིག	*ཚད་ཚིག*	ཁོ	འབོད་པ	ཡོང་བ	*འདས་ཚིག*
妻子	结婚	一	*量词*	他	叫	来	*去时*

'(Toad and the girl) came back (to Toad's) home, three nights passed, and then one family (holding a) marriage came to invite him (Toad).'
(སྦལ་བ་)ཕྱིར་ཁྱིམ་དུ་ཡོང་ནས་ཉིན་ཞག་གསུམ་འགོར་རྗེས། གཉེན་སྒྲིག་བྱེད་པའི་ཁྱིམ་ཚང་ཞིག་ཁོ་(སྦལ་བ་)གདན་འདྲེན་བྱེད་དུ་འོངས།
(癞蛤蟆把媳妇娶)回来的第三个晚上, 有一户办婚事的 (人家) 来请它(去参加婚礼)。

(119)

tʰɛ	hĩ	a mi	na	tʂʰə mi	n̥i	ky̥	te	jo jo	ɕy
he	GEN	mother	and	wife	two	CL	DP	together	went
ཁོ	*འབྲེལ་སྒྲ*	ཨ་མ	དང	ཆུང་མ	གཉིས	*ཚད་ཚིག*	*སྦྲེལ་ཚིག*	འགྲོགས་པ	ཕྱིན་པ
他	*属格*	妈妈	和	妻子	二	*量词*	*连词*	一起	去

A 送亲时经常叫的一种欢呼声。

'His mother and wife, the two went together.'

ཁོའི་ཨ་མ་དང་ཆུང་མ་གཉིས་མཉམ་དུ་ཕྱིན།

它(癞蛤蟆)妈妈和妻子一起去了(那家人的婚礼)。

(120)

pa mi	tʰi	ja	te	ha	qæ	pæ	vo
frog/toad	DET	CL	DP	here	hearth	beside	EXT
སྦལ་བ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	འདི་ན	མེ་ཐབ	འགྲམ་དུ	ཡས་མཐུན
癞蛤蟆	*限词*	*量词*	*连词*	这儿	灶	旁边	*存在*

'The toad was here[A] beside the hearth.'

སྦལ་བ་དེ་འདི་ན་མེ་ཐབ་ཀྱི་འཁྲིས་སུ་བསྡད།

那只癞蛤蟆却趴在灶边。

(121)

te	zə mi	tʰi	ja	te
DP	girl	DET	CL	DP
སྦྲེལ་ཚིག	བུ་མོ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག
连词	女儿	*限词*	*量词*	*连词*

(122)

jo	pʰæ tɕə	te	pa mi	ti	ja	ræ	ro	ŋu
SELF	husband	DP	frog/toad	one/a	CL	get	PT	say/think
རང་ཉིད	ཁྱོ་ག	སྦྲེལ་ཚིག	སྦལ་བ	གཅིག	ཚད་ཚིག	ཐོབ་པ	འདས་ཚིག	བཤད
自己	丈夫	*连词*	癞蛤蟆	一	*量词*	得到	*去时*	说

[A] The storyteller was sitting by the hearth while telling the story, and thus said 'here' and '*ha*[44]'.

(123)

ka	dza	ha	dzə	ma	tɕ^{h}y
DP	meal	also/even	eat	NEG	want
སྦྲེལ་ཚིག	ཟ་མ	ཡང	ཟ་བ	དགག་སྒྲ	བསམ
连词	饭	也	吃	*否定*	想

'Then the girl thought, "I have got a toad husband," and did not want to eat the meal (at the wedding).'

དེ་ནས་བུ་མོ་དེས་ང་རང་ཉིད་ཀྱི་ཁྱོ་ག་ནི་སྦལ་བ་ཞིག་ཡིན་སོང་བསམས་ཏེ་(གཉེན་སྟོན་སྟེང་དུ་)ཟ་མའང་ཟ་མ་འདོད།

(在婚宴上,) 女孩想着自己得到了一个癞蛤蟆丈夫就连饭也不想吃。

(124)

mæ	te	ha ʂə	ʂə	n̥i	ndɛ	t^{h}o t^{h}o	le	t^{h}ɛ	tɕə	li	dʑy
later	DP	still	meat	two	CL	wrap	DP	he	give to eat	back	come
རྗེས	སྦྲེལ་ཚིག	སྔར་བཞིན	ཤ	གཉིས	ཚད་ཚིག	གཡོག་པ	སྦྲེལ་ཚིག	ཁོ	སྟེར་བ	ཕྱིར	ཡོང་བ
后来	*连词*	还是	肉	二	*量词*	包裹	*连词*	他	给	回	来

'Later (she) still wrapped two pieces of meat and came back to give (them to) him (Toad) to eat.'

རྗེས་སུ། (མོས་)ཤ་དུམ་བུ་གཉིས་ཐུམ་གྱིས་གཡོགས་ནས་ཕྱིར་ཡོང་ནས་སྦལ་བ་ལ་བྱིན།

但(她)还是包了两块肉回来给它吃.

(125)

pa mi	tʂ^{h}o[A]	su	ʑi	zə mi	te	ta m̩	væ ts^{h}ə
frog/toad	EXC	other people	son	girl	DP	like this	marry
སྦལ་བ	འབོད་ཚིག	གཞན་པ	བུ	བུ་མོ	སྦྲེལ་ཚིག	འདི་འདྲ	གཉེན་སྒྲིག
癞蛤蟆	*叹词*	别人	儿子	女儿	*连词*	这样	结婚

[A] *tʂ^{h}o^{11}* = an expression indicating scorn made by someone when they give something to someone else. *tʂ^{h}o^{11}* may also be used in this context without suggesting contempt for the person the object is given to.

(126)

dzə mæ tsa	ti	q^{h}o tsa	dja	ŋu
leftover	one	CL	BE	say
ཟས་ལྷག	གཅིག	*ཚད་ཚིག*	*ཉེ་སྒྲ*	བཤད
剩饭	一	*量词*	*判断*	说

'(She handed the two pieces of meat over and) said, "*tʂʰo¹¹*, Toad, other people marry like this, (here are) a mouthful of leftovers (to eat)."'

(མོས་)སྤྲད་པ། མི་གཞན་གྱི་བུ་དང་བུ་མོ་འདི་ལྟར་གཉེན་སྒྲིག་བྱེད་པ་རེད། འདི་ཟས་ལྷག་ཁམ་གང་རེད་ཅེས་སྨྲས།

(她把那几块肉递给它)说: “嘿，癞蛤蟆，人家的子女是这样结婚的，这是一口吃剩的。”

(127)

te	ŋo	te	su	mæ tsa	dzə	ma	qʏ̣
DP	we	DP	other people	leftover	eat	NEG	know
སྦྲེལ་ཚིག	ང་ཚོ	*སྦྲེལ་ཚིག*	གཞན་པ	ཟས་ལྷག	ཟ་བ	*དགག་སྒྲ*	ཤེས་པ
连词	我们	*连词*	别人	剩饭	吃	*否定*	知道/会

(128)

nu	n̥u	ɕy	gi[A]	ʁo	la	dzə	hũ	ŋu
you	need	if	gi	LOC	get	eat	go	say
ཁྱོད	དགོས་པ	གལ་ཏེ	སྒམ	*གནས་གཞི*	ལེན་པ	སྐྱལ་ཚིག	སོང	བཤད
几	需要	假如	木箱	*位格*	拿	吃	去	说

'Then (Toad) said, "If you need, then go to the *gi¹¹* to get and eat, we do not know eating other people's leftovers.'

དེ་ནས་(སྦལ་བས་)གལ་ཏེ་ཁྱོད་ལ་དགོས་ན་སྒམ་ནང་ནས་བླངས་ནས་ཟོས་དང་། ང་ཚོས་གཞན་གྱི་ཟས་ལྷག་ཟ་མི་ཤེས་ཞེས་སྨྲས།

(癞蛤蟆) 说: “我们是不会吃别人的剩饭的，你要的话到木箱[B]里去拿来吃吧。”

[A] *gi¹¹* = a container made of wood slats, used to store grain and leftover food at home.

[B] 一种四方体木制容器，长约 1.3 米，宽约 0.5 米，高约 1 米.一般用来储藏大米和剩饭。

(129)

gi	lo	$p^{h}o$	te	ʂ̥ə	bʐ̥ə	m̩	o	zə
gi	GOAL	open	DP	meat	full	AVM	there	EXT
སྒམ	*ལས་ཚིག*	ཕྱེ་བ	*སྦྲེལ་ཚིག*	ཤ	འགེང་བ	*བྱེད་ཚིག*	དེ་ན	*ལས་མཐུན*
木箱	*目词*	打开	*连词*	肉	满	*副标*	那儿	*存在*

'(The girl) opened up the *gi*[11], and it was full of meat in there.'

(བུ་མོ་དེས་)སྒམ་གྱི་ཁ་ཕྱེ་བ་ན་དེའི་ནང་དུ་ཤ་ཡི་བཀང་འདུག

(她) 一打开木箱，满满的都是肉。

(130)

zə mi	$t^{h}i$	ja	te	$q^{h}a$	la	dʑ̥y	le
girl	DET	CL	DP	where	take/bring	come	MP
བུ་མོ	*ངེས་ཚིག*	*ཚད་ཚིག*	*སྦྲེལ་ཚིག*	གང་ན	འཁྱེར་བ	ཡོང་བ	*ཚིག་རྫོགས*
女儿	*限词*	*量词*	*连词*	那儿	拿	来	*语气*

(131)

ŋu	te	ʂ̥o	ma	na
say	DP	tell	NEG	would
བཤད	*སྦྲེལ་ཚིག*	བཤད	*དགག་སྒྲ་*	འདོད་པ
说	*连词*	说	*否定*	愿意

The girl asked, "Where did (you) take (this from and where did it) come (from)?" but (Toad) would not tell.'

བུ་མོས་འདི་ཁྱོད་ཀྱིས་གང་ནས་ཁྱེར་ཡོང་བ་ཡིན་ཞེས་དྲིས་པ་ན། (སྦལ་བས་ཅི་ཡང་)མ་བཤད།

女儿问道: “(这些肉)是从哪儿拿来的?” 但是(它)不肯说。

(132)

ti	ȵi	te	su	o ba	mo	tɕo ga	tɕʰa	ka
one	day	DP	man/people	all	horse	circle race	do	DP
གཅིག	ཉིན	སྦྲེལ་ཚིག	མི	ཚང་མ	རྟ	འགྲན་སྐུར	བྱེད་པ	སྦྲེལ་ཚིག
一	天	*连词*	人	全部	马	比赛	做	*连词*

(133)

tʰɛ	hĩ	tʂʰə mi	o	ly	ɕy	ro
he	GEN	wife	there	watch	went	PT
ཁོ	*འབྲེལ་སྒྲ*	ཆུང་མ	དེ་ན	ལྟ་བ	ཕྱིན་པ	*འདས་ཚིག*
他	*属格*	妻子	那儿	看	去	*去时*

'One day, all the people were having a horse circle race[A] so his wife went there to watch.'

ཉིན་ཞིག་ལ། མི་ཚང་མས་རྟ་རྒྱུགས་འགྲན་བསྐུར་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པས་ཁོའི་ཆུང་མ་དེར་ལྟ་རུ་ཕྱིན།

有一天，人们都在赛马，它的妻子(也)到那儿去看了。

(134)

tʂʰə mi	li	dʑy	te	qʰa gy	hĩ	mi dzu	ŋu	te
wife	back	come	DP	who	GEN	famous	say/ask	DP
ཆུང་མ	ཕྱིར	ཡོང་བ	སྦྲེལ་ཚིག	སུ	*འབྲེལ་སྒྲ*	སྐད་གྲགས་ཡོད་པ	བཤད	སྦྲེལ་ཚིག
妻子	回	来	*连词*	谁	*属格*	出名	说	*连词*

(135)

mo	te	sə zi pa xu	hĩ	mi dzu	ŋu
horse	DP	sə zi pa xu	GEN	famous	say
རྟ	སྦྲེལ་ཚིག	སུའུ་ཟུའུ་པ་ཧུ	*འབྲེལ་སྒྲ*	སྐད་གྲགས་ཡོད་པ	བཤད
马	*连词*	司色巴乎	*属格*	出名	说

[A] The horses raced in a circle. There were two gaits—the fast walk and the gallop. For the fast walk, the rider may hold a cup of water to show that the horse has a very smooth gait.

'Wife came back and (Toad) asked, "Whose horse is famous?" and (Wife) said, "sə[44] zi[55] pa[44] xu[11]'s horse is famous."'
ཆུང་མ་ཕྱིར་ཡོང་བ་ན་(སྦལ་པས་)སུའི་རྟ་ལ་སྐད་གྲགས་ཡོད་པ་རེད་ཅེས་དྲིས་པར། (མོས་)སུའུ་ཟུའུ་པ་ཧུའི་རྟ་ལ་སྐད་གྲགས་ཡོད་ཅེས་བཤད།
媳妇回来时, (癞蛤蟆)问: “谁的(马)出名呀?” (她)说: “司色巴乎(人名)的马最有名了。”

(136)

te	gi	lo	pʰo	te	ʂə	bzə̨	ro	sə
DP	gi	GOAL	open	DP	meat	full	PT	again
སྦྲེལ་ཚིག	སྒམ	*ལས་ཚིག*	ཕྱེ་བ	*སྦྲེལ་ཚིག*	ཤ	འགེང་བ	*འདས་ཚིག*	ཡང་བསྐྱར
连词	木箱	*目词*	打开	*连词*	肉	满	*去时*	又

'Then (she) opened the *gi*[11] up and it was full of meat again.'
དེ་ནས་(མོས་)སྒམ་ཁ་ཕྱེ་བ་ན་དེ་ནང་དུ་ཡང་བསྐྱར་ཤ་ཡི་བཀང་འདུག
(妻子)打开木箱时, (里面)又装满了肉。

(137)

tʰi tʰʁu	te	ti	pʰæ	ma	ti ga	su	tʰɛ	sə	ro
now	DP	one	CL	NEG	usual	GEN	she	know	PT
ད་ལྟ	*སྦྲེལ་ཚིག*	གཅིག	*ཚད་ཚིག*	*དགག་སྒྲ*	འདྲ་བ	*འབྲེལ་སྒྲ*	མོ	ཤེས་པ	*འདས་ཚིག*
现在	*连词*	一	*量词*	*否定*	一样	*属格*	她	知道	*去时*

'Now she knew that there was a little (something) unusual.'
སྐབས་འདིར། (མོས་)དེ་རུ་རྒྱུན་ལྡན་མིན་པའི་བྱ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་རྟོགས་སོང་།
这时，她已经知道有一点不寻常。

(138)

mæ	te	ti	jy	ndzo̜	dʑy	ro	sə
later	DP	one	CL	call/invite	come	PT	again
རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	གཅིག	ཚད་ཚིག	འབོད་པ	ཡོང་བ	འདས་ཚིག	ཡང་བསྐྱར
后来	*连词*	一	*量词*	叫	来	*去时*	又

'Then later one family came to invite (them) again (to another wedding).'
དེའི་རྗེས། ཁྱིམ་ཚང་གཅིག་ཡང་བསྐྱར་(ཁོ་ཚོ་གཉེན་སྟོན་ཞིག་)ལ་གདན་འདྲེན་བྱེད་དུ་འོངས།
后来，又有一家人又来请(他们参加婚礼)。

(139)

ta ȵi	te	zə mi	t^{h}i	ja	tɔ	ʁo	tsə pæ	ta
today	DP	girl	DET	CL	loft	LOC	hide	EXT
དེ་རིང	སྦྲེལ་ཚིག	བུ་མོ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ཐོག་ཁང	གནས་གཞི	སྦ་བ	ལས་མཐུན
今天	*连词*	女儿	*限词*	*量词*	搂	*位格*	藏	*存在*

'Today (this day) the girl hid in the loft (of the house).'
དེ་རིང་། བུ་མོ་དེ་ཐོག་ཁང་དུ་སྦས་ནས་བསྡད།
今天，妻子(出去后悄悄地回来)藏在楼上。

(140)

te	t^{h}jo	ȵi	ky̩	ɕy	ȵu	te
DP	they	two	CL	went	after	DP
སྦྲེལ་ཚིག	ཁོ་ཚོ	གཉིས	ཚད་ཚིག	ཕྱིན་པ	རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག
连词	他们	二	*量词*	去	后	*连词*

(141)

pa mi	t^{h}i	ja	mi qa	so	ta ko ts^{h}u	te
frog/toad	DET	CL	down-hearth	three	somersault	DP
སྦལ་བ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	མེ་ཐབ་ཀྱི་སྨད་ཕྱོགས	གསུམ	མགོ་ཏིང་སློག་པ	སྦྲེལ་ཚིག
癞蛤蟆	*限词*	*量词*	灶下	三	翻筋斗	*连词*

(142)

wa ma	ʑi	tɕɛ	nda	ti	ja	dʁu	ro
EXC	son	handsome	very	one	CL	become	PT
འབོད་ཚིག	བུ	ཡིད་དུ་འོང་བ	ཧ་ཅང	གཅིག	ཚད་ཚིག	འགྱུར་བ	འདས་ཚིག
叹词	儿子/青年	迷人	很	一	*量词*	成为	*去时*

'Then after they two (Toad's mother and his wife) left, the toad somersaulted three times down-hearth and then *wa^{53} ma^{53}*, (the toad) became a very handsome son (young man).'[A]

དེ་ནས་པོ་གཉིས་(སྦལ་བའི་ཨ་མ་དང་ཆུང་མ་གཉིས་)ཕྱིན་རྗེས། སྦལ་བ་མེ་ཐབ་ཀྱི་མན་ཆད་དུ་མགོ་རྟིང་ཐེངས་གསུམ་བསྒྲིགས་པ་ན། མཚར་བ་ལ་འདང་། དེ་ཕོ་གསར་ཧ་ཅང་ཡིད་དུ་འོང་བ་ཞིག་ཏུ་གྱུར།

当他们俩离开之后，癞蛤蟆在灶边翻了三个筋斗就变成了一个迷人的青年。

(143)

te	pa mi	rə qa
DP	frog/toad	skin
སྦྲེལ་ཚིག	སྦལ་བ	ལྤགས་པ
连词	癞蛤蟆	皮

(144)

t^{h}ɛ	n̥i	qʏ	q^{h}o bo	a qʏ nu	t^{h}i	ŋga	ka	ɕy	ro
he	ERG	throw	door	behind	GOAL	GOAL	DP	went/left	PT
ཁོ	བྱེད་སྒྲ	འཕེན་པ	སྒོ	རྒྱབ་ཏུ	ལས་ཚིག	ལས་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱིན་པ	འདས་ཚིག
他	*作格*	扔	门	背后	*目词*	*存在*	*连词*	去	*去时*

'Then he threw the toad skin behind the door and left.'

དེ་ནས་(ཁོས་)སྦལ་བའི་ལྤགས་པ་སྒོའི་རྒྱབ་ཏུ་འཕངས་ཏེ་ཕྱིན།

它把癞蛤蟆的皮往门背后一扔就走了。

[A] Wife and Toad's mother left and later, Wife secretly returned and hid in the loft.

(145)

tʰɛ	ɕy	ȵu	te	pa mi	rə qa	tʰɛ	ȵi	kʰɣ̩ kʰɣ̩ tɕʰa
he	went	after	DP	frog/toad	skin	she	ERG	quick
ཁོ་	ཕྱིན་པ་	རྗེས་སུ་	སྦྲེལ་ཚིག་	སྦལ་པ་	ལྤགས་པ་	མོ་	བྱེད་སྒྲ་	ལམ་སང་
他	去	以后	*连词*	癞蛤蟆	皮	她	*作格*	立即

(146)

la	qa	tʰi	la la	te	to	li	dʑy
OTM	hearth	GOAL	stir	DP	arrive	back	come
ཡུལ་ཚིག་	མེ་ཐབ་	ལས་ཚིག་	དཀྲུག་པ་	སྦྲེལ་ཚིག་	ཐོན་པ་	ཕྱིར་	ཡོང་བ་
宾标	灶	*目词*	搅拌	*连词*	到达	回	了

'After he went she took the toad skin and stirred (burned it) in the hearth quickly then (he) arrived back.'

ཁོ་ཕྱིན་རྗེས། (མོས་)མྱུར་མོར་སྦལ་བའི་ལྤགས་པ་མེ་ཐབ་ནང་འཕངས་ཏེ་དཀྲུགས་པ་ན་(ཁོ་རང་)ཕྱིར་ཐོན་བྱུང་།

他走后，她立即把癞蛤蟆的皮拿(起来扔到)灶里搅拌时, (癞蛤蟆)回来了。

(147)

a tsa[A]…	ʂə	ȵi	da	dʑo	ro
MP	seven	day	only	EXT	PT
ཚིག་སྙེགས་	བདུན་	ཉིན་	ཚད་ཚིག་	ལས་མཐུན་	འདས་ཚིག་
语气	七	天	只	*存在*	*去时*

(148)

a tsa…	ʂə	ȵi	da	dʑo	ro	ŋu
OP	seven	day	only	EXT	PT	say
ལད་ཟློས་	བདུན་	ཉིན་	ཁོ་ན་	ལས་མཐུན་	འདས་ཚིག་	བཤད་
拟声	七	天	只	*存在*	*去时*	说

[A] *a⁵³ tsa⁵³* = a sound expressing a feeling of surprise, e. g., being stuck by a needle or nettle and being burned.

'(The toad) said, "*a*[53] *tsa*[53]…there were only seven days! There were only seven days!"'[A]
(ཁོས་)ཨ་ཙི། ཉི་མ་བདུན་ཁོ་ན་(ལྷག་)ཡོད། ཉི་མ་བདུན་ཁོ་ན་(ལྷག་)ཡོད་ཅེས་བཤད།
(他疼痛地)叫着说: “啊杂呀(被烧疼发出的声音)，只有七天了，只有七天(我就会变成一个真正的年轻人了)。”

(149)

te	pa mi	tʰi	ja	li	dʁu	le	ʂə qo	ro
DP	frog/toad	DET	CL	back	become	DP	die	PT
སྦྲེལ་ཚིག	སྦལ་བ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ཕྱིར	འགྱུར་བ	སྦྲེལ་ཚིག	ཤི་བ	འདས་ཚིག
连词	癞蛤蟆	*限词*	*量词*	回	变成	*连词*	死	*去时*

'Then (he) became a toad again and died.'
དེ་ནས་(ཁོ་)ཡང་བསྐྱར་སྦལ་བར་གྱུར་ནས་ཤི།
(他)又变成(以前的)那只癞蛤蟆后就死了。

(150)

ʂə qo	ɳ̊u	te	zə mi	tʰi	ja	qo tɕʰə	tɕə tɕə
die	after	DP	girl	DET	CL	sad	often/always
ཤི་བ	རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	བུ་མོ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ཡིད་སྐྱོ་བ	ཉིན་རྒྱུན
死	后	*连词*	女儿	*限词*	*量词*	痛苦/伤心	天天

'After (he) died the girl was always sad.'
(ཁོ་)འདས་རྗེས། བུ་མོ་དེ་རྟག་པར་སྐྱོ་བའི་སྡུག་བསྔལ་(གྱིས་མནར་འདུག)
(他)死后，女儿天天都很伤心。

[A] "Seven days later I would have become a real, handsome young man."

(151)

te	ji mi	ɕa	tɕə tɕə
DP	house	sweep	often
སྦྲེལ་ཚིག	ཁང་བ	གད་བཟར་བྱེད་པ	ཉིན་རྒྱུན
连词	房子	打扫	天天

'Then (she) often swept the house.'
དེ་ནས། (མོས་)རྒྱུན་པར་ཁང་བ་གད་བཟར་བྱས།
然后, (她) 经常(在家)打扫房子。

(152)

ji mi	ɕa	le	p^hu dzə	la	q^ho bo	a qʏ̣ nu	$tɕ^hə$	tɕə tɕə
house	sweep	DP	rubbish	OTM	door	behind	put	often/always
ཁང་བ	གད་བཟར་བྱེད་པ	སྦྲེལ་ཚིག	གད་སྙིགས	ཡུལ་ཚིག	སྒོ	རྒྱབ་ཏུ	འཇོག་པ	ཉིན་རྒྱུན
房子	打扫	*连词*	垃圾	*宾标*	门	背后	放	天天/经常

'(She) swept the house and always took the rubbish and put it behind the door.'
(མོས་)ཁང་བ་གད་བཟར་བྱས་ནས་རྒྱུན་པར་གད་སྙིགས་སྒོའི་རྒྱབ་ཏུ་བཞག
经常打扫房子，把垃圾堆放在门背后。

(153)

te	mæ mæ	so	la	o	lo	ba	dʑy	ro
DP	bamboo shoot	three	CL	there	GOAL	grow	come	PT
སྦྲེལ་ཚིག	སྨྱུག་ཕྲན	གསུམ	ཚད་ཚིག	དེ་ན	ལས་ཚིག	སྐྱེ་བ	ཡོང་བ	འདས་ཚིག
连词	竹笋	三	*量词*	那儿	*目词*	生	来	*去时*

'Then three bamboo shoots came growing up there.'
དེ་ནས་གནས་དེར་སྨྱུག་ཕྲན་གསུམ་ཡར་སྐྱེས་བྱུང་།
(一天,) 从那儿(门背后)长出三根竹笋来。

(154)

te hĩ ŋgi tʰi la tʰɛ dja ʁæ ŋu ka

DP middle DET CL he/him BE FT say/think DP

སྦྲེལ་ཚིག བར་དུ ངེས་ཚིག ཚད་ཚིག ཁོ ཉེ་སྒྲ མ་འོངས་པ བསམ སྦྲེལ་ཚིག

连词 中间 *限词* *量词* 他 *判断* *未时* 想/以为 *连词*

(155)

kʰa rə tʰi ȵi la tʰɛ ȵi qʰʏ̩ mi ŋga

side DET two CL he ERG break SUF-COM

འགྲམ་དུ ངེས་ཚིག གཉིས ཚད་ཚིག ཁོ བྱེད་སྒྲ གཅོག་པ འདས་རྗེས

旁边 *限词* 二 *量词* 他 *作格* 撇断 *后体*

'Then (she) thought the middle one would be him so she broke the two on the sides.'

དེ་ནས་(མོས་)དཀྱིལ་དུ་ཡོད་པ་ནི་ཁོ་རེད་བསམས་ནས་དེའི་འགྲམ་གྱི་སྨྱུག་ཕྲན་གཉིས་བཅག

(她)以为中间的那根也许会是他就把两边的两根撇断了。

(156)

te mæ mæ tʰi la te dzʅu dʑy ro

DP bamboo shoot DET CL DP grow come PT

སྦྲེལ་ཚིག སྨྱུག་ཕྲན ངེས་ཚིག ཚད་ཚིག སྦྲེལ་ཚིག སྐྱེ་བ ཡོང་བ འདས་ཚིག

连词 竹笋 *限词* *量词* *连词* 生 来 *去时*

'Then the middle bamboo shoot came growing.'

དེ་ནས་(དཀྱིལ་དུ་ཡོད་པའི་)སྨྱུག་ཕྲན་(དེ་གསོན་ཤུགས་དང་བཅས་)སྐྱེས་བྱུང་།

于是，这跟竹笋便往上长了起来。

(157)

ti ȵi ji mi ɕa te mæ mæ tʰi la

one day house sweep DP bamboo shoot DET CL

གཅིག ཉིན ཁང་བ གད་བརྡར་བྱེད སྦྲེལ་ཚིག སྨྱུག་ཕྲན ངེས་ཚིག ཚད་ཚིག

一 天 房子 打扫 *连词* 竹笋 *限词* *量词*

(158)

tʰɛ	hĩ	tʂʰa qʰa[A]	mæ	ȵi	ŋga ɣ̩	ka	qʰɣ̩ ʁæ	ro
she	GEN	skirt	end	ERG	flick	DP	break	PT
མོ	*འབྲེལ་སྒྲ*	སྨད་གཡོགས	མཐའ	*བྱེད་སྒྲ*	སྦྲེལ་བ	*སྦྲེལ་ཚིག*	གཅོག་པ	*འདས་ཚིག*
她	*属格*	裙子	尾	*作格*	绊	*连词*	断	*去时*

'One day (she) swept the house and the bamboo shoot was flicked by her skirt end and broke.'
ཉིན་ཞིག་ལ། (མོས་)ཁང་པ་གད་བཞར་བྱེད་སྐབས། མོའི་སྨད་གཡོགས་ཀྱི་སྣེ་མོ་སྨྱུག་མ་དང་སྦྲེལ་ཏེ་(སྨྱུག་མ་དེ་)བཅག།
一天, 在打扫房子的时候, (无意中, 那根竹笋) 被她的裙摆绊断了。

(159)

te	qo tɕʰə	le	ʁu mdʁy	ro	sə
DP	sad	DP	cry	PT	again
སྦྲེལ་ཚིག	ཡིད་སྐྱོ་བ	*སྦྲེལ་ཚིག*	ངུ་བ	*འདས་ཚིག*	ཡང་བསྐྱར
连词	伤心	*连词*	哭泣	*去时*	又

'Then (she) was sad and cried again.'
དེ་ནས་(མོ་)ཡང་བསྐྱར་ཡིད་སྐྱོ་ནས་ངུས།
然后, (她) 又伤心得哭泣了。

(160)

ti	ȵi	te	ja	ti	po	o	lo	ba	dʑy	ro	sə
one	day	DP	tobacco	one	CL	there	GOAL	grow	come	PT	again
གཅིག	ཉིན	*སྦྲེལ་ཚིག*	དུ་ཛྭ	གཅིག	*ཚད་ཚིག*	དེ་ན	*ལས་ཚིག*	སྐྱེ་བ	ཡོང་བ	*འདས་ཚིག*	ཡང་བསྐྱར
一	天	*连词*	烟	一	*量词*	那儿	*目词*	生	来	*去时*	又

'One day, one tobacco plant grew up there again.'
ཉིན་ཞིག་ལ་དུ་ཛྭ་ཞིག་ཡང་བསྐྱར་དེ་རུ་སྐྱེས་བྱུང་།
有一天, 一棵烟又从那儿长了出来。

[A] The *tʂʰa⁴⁴ qʰa⁵³* is a traditional skirt made by local people that consists of many strips of fabric.

(161)

te	ja	tʰi	po	pʰʂə	ndʐə̥	te
DP	tobacco	DET	CL	pick	drink/smoke	DP
སྦྲེལ་ཚིག	དུ་ཐྲ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	འཐོག་པ	འཐུང་བ	སྦྲེལ་ཚིག
连词	烟	*限词*	*量词*	摘	喝/吸	*连词*

(162)

qo tɕʰə	su	li	kʰi	ʁæ	ŋu	ka
suffer	GEN	back/again	well	FT	say/think	if
སྡུག་བསྔལ	*འབྲེལ་སྒྲ*	ཕྱིར	བཟང	*མ་འོངས་པ*	བཤད།བསམ	སྦྲེལ་ཚིག
伤心	*属格*	回	好	*未时*	想	连词

(163)

ja	tʰi	po	pʰʂə	ndʐə̥	tɕə tɕə
tobacco	DET	CL	pick	drink/smoke	often/always
དུ་ཐྲ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	འཐོག་པ	འཐུང་བ	རྟག་པར
烟	*限词*	*量词*	摘	喝/吸	经常

'Then (she) thought, "If (I) pick the tobacco to smoke, then suffering will (disappear and I will get) well again," and (she later) often picked the tobacco and smoked (it).'

དེ་ནས། (མོས་)བསམས་རྒྱུར། གལ་ཏེ་ངས་དུ་ཐྲ་དེ་བཏོགས་ནས་འཐེན་ཚེ་སྡུག་བསྔལ་དག་མེད་པར་འགྱུར་ངེས་སྙམ་སྟེ། ཉིན་རྒྱུན་དུ་དུ་ཐྲ་བཏོགས་ནས་འཐེན།

(她)想：“摘这棵烟(草的叶子)来吸的话，也许伤心就会少一些吧!”于是，(她)天天摘那棵烟(草的叶子)来吸。

(164)

ka	a mi	na	ja	ndʐə̥	su
DP	now	we	tobacco	drink/smoke	GEN
སྦྲེལ་ཚིག	ད་ལྟ	ང་ཚོ	དུ་ཐྲ	འཐུང་བ	འབྲེལ་སྒྲ
连词	现在	我们	烟	喝/吸	*属格*

(165)

ha	tɕʰə ta	dʑy	su	lo
here	from	come	GEN	MP
འདི་ན	གནས	ཡོང་བ	*འབྲེལ་སྒྲ*	*ཚིག་སྐྱེགས*
这儿	从	来	*属格*	*语气*

'So now, our tobacco smoking comes from here (this story).'
ད་ལྟ་ང་ཚོས་འཐེན་པའི་དུ་རྒྱུའི་གཏམ་རྒྱུད་འདི་ནས་བྱུང་བ་རེད།
所以，现在我们吸烟的(传说)就是从这儿来的。

TWO SISTERS

a^{44} ma^{55} do^{53} dʐ̩ə^{53}

(1)

i n̥i a ʂ̩ə	su	ti	jy	te	a ja go ʐ̩i	n̥i	vɛ	dʐ̩o	ji	le
ancient	man/family	one	CL	DP	sisters	two	CL	EXT	say	MP
གནའ་སྔ་མོ	ཁྱིམ་ཚང	གཅིག	*ཚད་ཚིག*	*སྦྲེལ་ཚིག*	ལྷམ་སྲིང	གཉིས	ཚད་ཚིག	*ལས་མཐུན*	བཤད	*ཚིག་སྐྱེགས*
古时候	人	一	*量词*	*连词*	姐妹	二	量词	*存在*	说	*语气*

'It was said, in ancient times, one family had two sisters.'

གནའ་སྔ་མོར། ཁྱིམ་ཚང་ཞིག་ལ་ལྷམ་སྲིང་གཉིས་ཡོད་པར་གྲགས།

传说，古时候有一家人有两姐妹。

(2)

a ja go ʐ̩i	n̥i	vɛ	dʐ̩o	te
sisters	two	CL	EXT	DP
ལྷམ་སྲིང	གཉིས	*ཚད་ཚིག*	*ལས་མཐུན*	*སྦྲེལ་ཚིག*
姐妹	二	*量词*	*存在*	*连词*

(3)

a mi	t^hi	gy̩	te	sa	nda	ɕy	ro
mother	DET	CL	DP	hemp	weave	went	PT
ཨ་མ	*ངེས་ཚིག*	*ཚད་ཚིག*	*སྦྲེལ་ཚིག*	སོ་མ་ར་ཙ	འཐག་པ	ཕྱིན་པ	*འདས་ཚིག*
妈妈	*限词*	*量词*	*连词*	麻	纺织	去	*去时*

'(The family) had two sisters and the mother went to weave hemp.'

(ཁྱིམ་ཚང་དེར་)ལྷམ་སྲིང་གཉིས་ཡོད་ལ། (ཁོ་གཉིས་ཀྱི་)ཨ་མ་སོ་མ་ར་ཙ་འཐག་ཏུ་ཕྱིན།

有两姐妹, (她俩的)妈妈去纺麻。

(4)

ts^ho ro mi	ti	gy̩	te	ɕy	le	$t^hɛ$	a mi	dzə	ɕy	ro
ts^ho ro mi	one	CL	DP	went	DP	her	mother	eat	went	PT
ཚོ་རོ་མི	གཅིག	*ཚད་ཚིག*	*སྦྲེལ་ཚིག*	ཕྱིན་པ	*སྦྲེལ་ཚིག*	མོ	ཨ་མ	ཟ་བ	ཕྱིན་པ	*འདས་ཚིག*
措容米	一	*量词*	*连词*	去	*连词*	她	妈妈	吃	去	*去时*

'One *ts^ho^{11} ro^{44} mi^{11}* went, went to eat her mother.'
ཚོ་རོ་མི་ཞིག་མོའི་ཨ་མ་ཟ་རུ་ཕྱིན།
一个措容米去吃她们的妈妈。

(5)

$t^hɛ$	a mi	t^hi	gy̩	pæ	to	ɕy	n̥u	te
her	mother	DET	CL	beside/side	reach	went	after	DP
མོའི	ཨ་མ	*ངེས་ཚིག*	*ཚད་ཚིག*	འགྲམ་དུ	ཐོན་པ	ཕྱིན་པ	རྗེས	*སྦྲེལ་ཚིག*
她	妈妈	*限词*	*量词*	旁边	到达	去	后	*连词*

(6)

nu	jo	ʁu ru	ʂ̥u	tʁy	da	di
you	SELF	head	louse	catch	come	say
ཁྱོད	རང་ཉིད	མགོ	ཤིག	འཛུ་བ	ཡོང་བ	བཤད
你	自己	头	虱子	找/捉	来	说

'After (ts^ho^{11} ro^{44} mi^{11}) went and reached her mother's side, (ts^ho^{11} ro^{44} mi^{11}) said, "You come to catch my head lice."'
(ཚོ་རོ་མི་)ཨ་མ་དེའི་འགྲམ་དུ་ཐོན་རྗེས། ཁྱོད་ཡོང་ནས་ངའི་མགོ་ཤིག་འཛུ་རོགས་ཞེས་བཤད།
(措容米走)到她们的妈妈身旁说: "你来捉我头上虱子吧。"

(7)

dja	ŋu	ka	ʁu ru	ʂ̥u	tʙy	te	ʂ̥u	dʑo	nda	ka
BE	say	DP	head	louse	catch	DP	lice	EXT	very	DP
ཉེ་སྒྲ	བཤད་པ	སྦྲེལ་ཚིག	མགོ	ཤིག	འཐུ་བ	སྦྲེལ་ཚིག	ཤིག	ལས་མཐུན	ཧ་ཅང	སྦྲེལ་ཚིག
判断	说	*连词*	头	虱子	找	*连词*	虱子	*存在*	很	连词

(8)

mæ	t^hɛ	mi	li	tɕə	mi	li	tɕə	m̩
catch	she	GOAL	back	give to eat	GOAL	back	give to eat	AVM
འཛིན་པ	མོ	ལས་ཚིག	ཕྱིར	སྟེར་བ	ལས་ཚིག	ཕྱིར	སྟེར	བྱེད་ཚིག
捉	她	*目词*	回	给	*目词*	回	给	*副标*

'(The mother) said, "Yes," and caught (ts^ho^{11} ro^{44} mi^{11}'s) head lice; there were very (many lice), so (the mother) caught (ts^ho^{11} ro^{44} mi^{11}'s lice) and gave (them) down back to her to eat, (gave them) down back to her to eat.'

ཨ་མ་དེས་ཚོག་གི་ཞེས་བཤད་ནས་ཚོ་རོ་མིའི་མགོ་ཤིག་འཐུས། (ཤིག་)ཧ་ཅང་མང་བས་(མོས་)དེ་དག་བཟུང་ནས་ཚོ་རོ་མིར་མར་བྱིན་ནས་ཟ་རུ་བཅུག

(妈妈)说: “是,” 就捉(措容米)头上的虱子, (她头上的)虱子很多, 所以(妈妈)把(它们一个一个地)捉来给她吃。

(9)

a sa	te	nu	jo	hĩ	lo	li	tʙy	mɛ	ŋu
later	DP	you	SELF	GEN	GOAL	in return	catch	MP	say
རྗེས	སྦྲེལ་ཚིག	ཁྱོད	རང་ཉིད	འབྲེལ་སྒྲ	ལས་ཚིག	ཕྱིར	འཐུ་བ	ཚིག་སྒྲོགས	བཤད
后来	*连词*	你	自己	*属格*	*目词*	回	捉	*语气*	说

'Later (the mother) said, "You catch mine in turn."'

རྗེས་སུ་(ཨ་མས་)ཁྱོད་ཀྱིས་ཀྱང་ཕྱིར་ངའི་མགོ་ཤིག་ཐུས་དང་ཞེས་བཤད།

后来, (妈妈)说: “你也(帮)我捉(头上的)虱子吧。”

(10)

te	mi ʂ̥ə qo	la	a mi	tʰi	gʏ̣	hĩ	ʁu ru	mi	ɴɢɔ	ka
DP	fingernail	OTM	mother	DET	CL	GEN	head	GOAL	stab	DP
སྦྲེལ་ཚིག	སེན་མོ	ཕྱུལ་ཚིག	ཨ་མ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	འབྲེལ་སྒྲ	མགོ	ལས་ཚིག	འཛུགས	སྦྲེལ་ཚིག
连词	指甲	*宾标*	妈妈	*限词*	*量词*	*属格*	头	*目词*	刺	*连词*

(11)

mbɛ tʰo ræ	tʰɛ	ȵi	tɕʰy	ndʐ̥ə	ȵu	te	ʂ̥ə qo	ro
brain	she	ERG	suck	drink	after	DP	die	PT
གླད་པ	མོ	བྱེད་སྒྲ	འཇིབ་པ	འཐུང་བ	རྗེས	སྦྲེལ་ཚིག	ཤི་བ	འདས་ཚིག
脑汁	她	*作格*	吸	喝	后	*连词*	死	*去时*

'(tsʰo^{11} ro^{44} mi^{11}) used (her) fingernail to stab down into (the mother's) head, and after (tsʰo^{11} ro^{44} mi^{11}) sucked (her) brains and drank (her brains and the mother) died.'

(དེ་ནས་ཚོ་རོ་མེ་ཡིས་)སེན་མོ་ཨ་མ་དེའི་མགོ་ནང་དུ་བཙུགས་ཏེ། གླད་ཞོ་གཞིབས་པ་ན་(ཨ་མ་དེ)་ཤི་སོང་།

(措容米)用指甲刺入妈妈的头，吸干她的脑汁后，(妈妈就这样)死了。

(12)

te	zə mi	tʰi	ȵi	ja	dzə	li	ɕy	ro
DP	daughter	DET	two	CL	eat	back	went	PT
སྦྲེལ་ཚིག	བུ་མོ	ངེས་ཚིག	གཉིས	ཚད་ཚིག	ཟ་བ	ཕྱིར	ཕྱིན་པ	འདས་ཚིག
连词	女儿	*限词*	二	*量词*	吃	回	去	*去时*

'Then (tsʰo^{11} ro^{44} mi^{11}) went back to eat (the mother's) two daughters.'

དེ་ནས་(ཚོ་རོ་མེ་)ཕྱིར་(ཨ་མ་དེའི་)བུ་མོ་གཉིས་ཟ་རུ་ཕྱིན།

然后，(措容米又)回去吃(她的)两个女儿。

(13)

ŋa	zə mi	q^{h}o bo	li	p^{h}o	ŋu
I	daughter	door	again	open	say
ང	བུ་མོ་	སྒོ་	ཕྱིར་	ཕྱེ་བ་	བཤད
我	女儿	门	回	开	说

'(ts^{h}o^{11} ro^{44} mi^{11} came again to the home and) said, "My daughters, open the door.'
(ཚོ་རོ་མེ་བུ་མོ་དེ་གཉིས་ཀྱི་ཁང་པའི་སྒོ་ཁར་བསླེབས་ནས་)ངའི་བུ་མོ་ཚོ། སྒོ་ཕྱེ་དང་ཞེས་བཤད།
(措容米)说: "我的女儿,开门吧。"

(14)

zə mi	do dzə̜	t^{h}i	ja	te	p^{h}u ʂə	ka	p^{h}o	ma	na
daughter	big/elder	DET	CL	DP	smart	DP	open	NEG	would
བུ་མོ་	ཆེ་བ་	*ངེས་ཚིག་*	*ཚད་ཚིག་*	*སྦྲེལ་ཚིག་*	བློ་རྣོ་བ་	*སྦྲེལ་ཚིག་*	ཕྱེ་བ་	*དགག་སྒྲ་*	འདོད་པ
女儿	大	*限词*	*量词*	*连词*	聪明	*连词*	开	*否定*	愿意/肯

'The elder daughter was smart and would not open the door.'
བུ་མོ་ཆེ་བ་དེ་བློ་རྣོ་བས་(སྒོ་)ཕྱེ་ན་མ་འདོད།
大女儿聪明就不肯开。

(15)

nu	ŋɛ	a ma	ma	di
you	our	mother	NEG	BE
ཁྱོད་	ང་ཚོའི་	ཨ་མ་	*དགག་སྒྲ་*	*ནི་སྒྲ*
你	我们的	妈妈	*否定*	*判断*

(16)

ŋɛ	a ma	te	tʂ^{h}a q^{h}a	kɛ	qv̩ rə	di	te
our	mother	DP	skirt	wear	usually	say	DP
ང་ཚོའི་	ཨ་མ་	*སྦྲེལ་ཚིག་*	སྨད་གཡོགས་	གྱོན་པ་	མ་གཞི་	བཤད་	*སྦྲེལ་ཚིག*
我们的	妈妈	*连词*	裙子	穿	会	说	*连词*

(17)

ɕy	ka	ta m̩	kɛ	le	li	dʑy
went	DP	like this	wear	DP	back	come
ཕྱིན་པ	སྦྲེལ་ཚིག	འདི་འདྲ	གྱོན་པ	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱིར	ཡོང་བ
去	*连词*	这样	穿	*连词*	回	来

'(The elder daughter peeked at the monster through the door crack and) said, "You are not our mother; our mother usually wears skirt," and (ts^{h}o^{11} ro^{44} mi^{11}) went (away) and wore (skirt) like this and came back.'

(བུ་མོ་ཆེ་བ་དེས་སྒོའི་བར་ནས་ཕྱི་རུ་བལྟས་རྗེས་)ཁྱོད་ངའི་ཨ་མ་མ་རེད། ངའི་ཨ་མའི་རྒྱུན་པར་སྨད་གཡོགས་གྱོན་པ་ཡིན་ཞེས་བཤད་པ་ན། (ཚོ་རོ་མི་ཕྱིར་སོང་ནས་སྨད་གཡོགས་)གྱོན་ནས་ཡོང་།

(大女儿)说: “你不是我们的妈妈, 我们的妈妈会(经常)穿着裙子,” (措容米没办法)就像(那个女儿说的)一样穿了(裙子)回来。

(18)

te	nu	ŋɛ	a ma	ma	di
DP	you	our	mother	NEG	BE
སྦྲེལ་ཚིག	ཁྱོད	ང་ཚོའི	ཨ་མ	དགག་སྒྲ	ཉི་སྒྲ
连词	你	我们的	妈妈	*否定*	*判断*

(19)

ŋɛ	a ma	te	ʁu jy	t^{h}ɛ	qy̩ rə	ŋu	p^{h}o	ma	na
our	mother	DP	ʁu jy	wear	usually	say	open	NEG	would
ང་ཚོ	ཨ་མ	སྦྲེལ་ཚིག	མགོ་དཀྲིས	གྱོན་པ	མ་གཞི	བཤད	ཕྱེ་བ	དགག་སྒྲ	འདོད་པ
我们的	妈妈	*连词*	物语	戴	会	说	开	*否定*	愿意/肯

'Then (the elder daughter) said, "You are not our mother, our mother usually wears *ʁu*^{53} *jy*^{44},"[A] and would not open the door.'

དེ་ནས་(བུ་མོ་ཆེ་བས་)ཁྱོད་ངེད་གཉིས་ཀྱི་ཨ་མ་མ་རེད། ངེད་གཉིས་ཀྱི་ཨ་མས་རྒྱུན་པར་མགོ་དཀྲིས་གྱོན་པ་ཡིན་ཞེས་བཤད་དེ་(སྒོ་)མ་ཕྱེ།

(大女儿又)说: “你不是我们的妈妈, 我们的妈妈头上(经常)会戴物语毛巾,” 还是不肯开门。

[A] *ʁu*^{53} *jy*^{44} = a long, wide strip of black fabric women wrap around their heads.

(20)

a sa	te	$ts^{h}o$ ro mi	$t^{h}i$	gʏ̩	ȵi	ny ny	la	$q^{h}o$ bo	qæ qæ
later	DP	$ts^{h}o$ ro mi	DET	CL	ERG	breast	OTM	door	crack
རྗེས	*སྦྲེལ་ཚིག*	ཚོ་རོ་མི	*ངེས་ཚིག*	*ཚད་ཚིག*	*བྱེད་སྒྲ*	ནུ་མ	*ཡུལ་ཚིག*	སྒོ	བར་གསེང
后来	*连词*	措容米	*限词*	*量词*	*作格*	乳房	*宾标*	门	缝隙

(21)

lo	qa fa	te	zə mi	a ȵo	$t^{h}i$	ja	ny ny	fa
GOAL	wave	CT	daughter	younger	DET	CL	milk	thirsty
ལས་ཚིག	གཡུག་པ	སྦྲེལ་ཚིག	བུ་མོ	ཆུང་ཤོས	*ངེས་ཚིག*	*ཚད་ཚིག*	ནུ་མ	སྐོམ་པ
目词	摇摆	连词	女儿	小	*限词*	*量词*	奶	口渴

(22)

ka	a ma	sa	ra q^{h}ʏ̩	la	da	o	t^{h}ʙu	rə	di
DP	mother	hemp	stalk	CL	only	there	prop	MP	say
སྦྲེལ་ཚིག	ཨ་མ	སོ་མ་ར་ཙ	དབྱུག་པ	*ཚད་ཚིག*	ཁོ་ན	དེ་ན	འདེགས་པ	*ཚིག་རྫོགས*	བཤད
连词	妈妈	麻	麻杆	*量词*	只	那儿	顶	*语气*	说

'Later the *$ts^{h}o^{11}$ ro^{44} mi^{11}* used her breasts and waved (them) by the door crack, then the younger daughter (saw the breasts and she) was thirsty for milk and said, "Mother, there is only one hemp stalk propped (against the door) there.'

རྗེས་སུ་ཚོ་རོ་མི་ཡིས་(རང་གི་)ནུ་མ་སྒོ་མདུན་དུ་གཡུགས་པ་ན། བུ་མོ་ཆུང་བ་དེ་ཧ་ཅང་སྐོམ་ནས་ཨ་མ། (སྒོའི་རྒྱབ་ཏུ་)སོ་མ་ར་ཙ་རྐང་གཅིག་མ་གཏོགས་མི་འདུག་ཅེས་བཤད།

后来，措容米将自己的乳房塞进门缝里一摇摆，那个小女儿口渴了就说: “妈妈，只有一根麻杆在门背后顶着呢。”

(23)

te	ræ	$p^{h}o$	ȵu	te	la ba	ti	ja
DP	PRE-ATT	open	after	DP	bread	one	CL
སྦྲེལ་ལ་ཚིག	*འདས་སྔོན*	ཕྱེ་བ	རྗེས	*སྦྲེལ་ཚིག*	གོ་རེ	གཅིག	*ཚད་ཚིག*
连词	*前体*	开	后	*连词*	馍馍	一	*量词*

(24)

la	$t^hɛ$	tɕə	te	$t^hɛ$	n̥i	$tɕ^ha$ qɣ̩	ro
OTM	she/her	give to eat	DP	she	ERG	eat	PT
ཡུལ་ཚིག	མོ	སྟེར་བ	སྦྲེལ་ཚིག	མོ	བྱེད་སྒྲ	ཟ་བ	འདས་ཚིག
宾标	她	给	*连词*	她	*作格*	吃	*去时*

'Then (ts^ho^{11} ro^{44} mi^{11}) opened (the door, came in and the two sisters) then gave one (whole) bread to her to eat and she ate (it all).'

དེ་ནས་(ཚོ་རོ་མི་ཡིས་)སྒོ་ཕྱེ་ནས་(ནང་དུ་ཡོང་བས་ལྷམ་སྲིང་གཉིས་ཀྱིས་)གོ་རེ་(ཧྲིལ་པོ་)ཞིག་མོར་བྱིན་པ་ན། མོས་དེ་ཚང་མ་ཟོས་པ་རེད།

(措容米)推开(门进了屋)后，(两个女儿)把一个馍馍递给她吃时，(她把整个馍馍都)吃光了。

(25)

te	nu	ŋɛ	a ma	ma	di	ŋɛ	a ma	te
DP	you	our	mother	NEG	BE	our	mother	DP
སྦྲེལ་ཚིག	ཁྱོད	ང་ཚོའི	ཨ་མ	དགག་སྒྲ	ཉི་སྒྲ	ང་ཚོ	ཨ་མ	སྦྲེལ་ཚིག
连词	你	我们的	妈妈	*否定*	*判断*	我们的	妈妈	*连词*

(26)

la ba	ti	ja	dzə	ha	mo p^ha	$q^hæ$	jo	li
bread	one	CL	eat	also/even	half	crack/divide	SELF	back
གོ་རེ	གཅིག	ཚད་ཚིག	ཟ་བ	ཀྱང་།ཡང	ཕྱེད་ཀ	གཅོག་པ	རང་ཉིད	ཕྱིར
馍馍	一	*量词*	吃	也	一半	分	自己	回

(27)

tɕə	qɣ̩ rə	di	te	mo p^ha	$q^hæ$	t^hjo	li	tɕə
give to eat	usually	say	DP	half	break	they	back	give to eat
སྟེར་བ	མ་གཞི	བཤད	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱེད་ཀ	གཅོག་པ	ཁོ་ཚོ	ཕྱིར	སྟེར་བ
给	会	说	*连词*	一半	分	他们	回	给

'(The daughters) said, "You are not our mother, (because when) our mother usually, even eats one bread, (she) divides half (of the bread and gives it) back for us to eat," then (ts^{h}o^{11} ro^{44} mi^{11}) broke half (of the bread) and gave (it) to them to eat.'[A]

དེ་ནས་(བུ་མོ་ཆེ་བས་)ཁྱོད་ངེད་གཉིས་ཀྱི་ཨ་མ་མ་རེད། ངེད་གཉིས་ཀྱི་ང་མས་གོ་རེ་གཅིག་ཡིན་ཡང་ཕྱེད་ཀ་ངེད་གཉིས་ལ་བགོས་ནས་སྟེར་བ་རེད་ཅེས་བཤད་པ་ན། (མཚོ་རོ་མེ་ཡིས་ཀྱང་གོ་རེའི་)ཕྱེད་ཀ་བཅག་ནས་(ཁོ་གཉིས་ལ་)བྱིན།

(大女儿又)说: “你不是我们的妈妈, 我们的妈妈吃一个馍馍也会分一半给我们吃的,” (在吃第二个馍馍时, 措容米)便分一半给她们吃。

(28)

te	a sa	te	no	n̥i	qy̩	q^{h}a gy̩	ʁu ru	s̩u
DP	later	DP	you	two	CL	who	head	louse
སྦྲེལ་ཚིག	རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	ཁྱོད	གཉིས	ཚད་ཚིག	སུ	མགོ	ཤིག
连词	后来	*连词*	你	二	*量词*	谁	头	虱子

(29)

ma	dʑo	su	jo	m̩ m̩	da	di
NEG	EXT	GEN	SELF	sleep with	come	say
དགག་སྒྲ	ཡས་མཐུན	འབྲེལ་སྒྲ	རང་ཉིད	མཉམ་དུ་ཉལ་བ	ཡོང་བ	ཟེར་བ
否定	*存在*	*属格*	自己	一起睡	来	说

'Then later (ts^{h}o^{11} ro^{44} mi^{11}) said, "You two, (of) you two (the one) who has no lice on (your) head come and sleep with me."

དེ་རྗེས། (དགོང་མོ་ཉལ་བའི་སྐབས་སུ་མཚོ་རོ་མེས་)ཁྱོད་གཉིས་ཀྱི་སུ་ལ་མགོ་ཤིག་མེད་ན་དེ་ང་དང་མཉམ་དུ་ཉལ་དུ་ཤོག་ཅེས་བཤད།

然后, (措容米)说: “你俩谁的头上没有虱子的来跟我一起睡。”

[A] This sentence contradicts the previous sentence, in which ts^{h}o^{11} ro^{44} mi^{11} ate all the bread she was given. Alternatively she might have broken another bread in half.

(30)

zə mi	do dz̥ə	t^{h}i	ja	te	jo	te	ʁu ru	ʂ̥u
daughter	big/elder	DET	CL	DP	SELF	DP	head	louse
བུ་མོ་	ཆེ་བ་	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	རང་ཉིད	སྦྲེལ་ཚིག	མགོ	ཤིག
女儿	大	*限词*	*量词*	*连词*	自己	*连词*	头	虱子

(31)

dʑo	ji	ka	zə mi	a n̥o	t^{h}i	ja	t^{h}ɛ	m̩ m̩
EXT	say	DP	daughter	younger	DET	CL	she	sleep with
ལས་མཐུན	བཤད	སྦྲེལ་ཚིག	བུ་མོ	ཆུང་ཤོས	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	མོ	མཉམ་དུ་ཉལ་བ
存在	说	*连词*	女儿	小	*限词*	*量词*	她	一起睡

'The elder daughter said, "I have head lice," and the younger daughter (agreed to) sleep with her (ts^{h}o^{11} ro^{44} mi^{11}).'

བུ་མོ་ཆེ་བ་དེས་ང་མགོ་ཤིག་ཡོད་ཅེས་བཤད་པས་བུ་མོ་ཆུང་བ་(ཚོ་རོ་མི་)དང་མཉམ་དུ་ཉལ།

大女儿说: “我的头上有虱子,” 于是, 小女儿陪她一起睡(在床的一头, 而大女儿一人睡在床的另一头。)

(32)

nu	ræ p^{h}u	ja	na	ndzə	ti	q^{h}a na	na	k^{h}i	t^{h}o ly	ly	na
you	rooster	CL	and	water	one	bucket	and	string	ball	CL	and
ཁྱོད	བྱ་ཕོ	ཚད་ཚིག	དང	ཆུ	གཅིག	ཚད་ཚིག	དང	སྐུད་པ	རྡོག	ཚད་ཚིག	དང
你	公鸡	*量词*	和	水	一	盆	和	线	筒	*量词*	和

(33)

sa mi	n̥i ka	la	jo	ʁu ŋɚ	pæ	tɕə ta	da	di
hemp seed	some	take/bring	SELF	pillow	beside/by	put	come	say
སོ་མ་ར་ཙ	འགའ	འཁྱེར་བ	རང་ཉིད	སྔས་མགོ	འགྲམ་དུ	འཇོག་པ	ཡོང་བ	བཤད
麻籽	一些	拿	自己	枕头	边	放	来	说

'(ts^{h}o^{11} ro^{44} mi^{11}) said, "You come and take one rooster, one bucket of water, one string ball, some hemp seed and put (them) by my pillow."'

(ཚོ་རོ་མི་ཡིས་)ཁྱོད་ཀྱིས་བྱ་པོ་ཞིག་དང་ཆུ་ཟོ་བ་གང་། སྐུད་རྫོག་གཅིག སོ་མ་ར་ཙའི་ས་བོན་(འགའ་དང་བཅས་)ངའི་སྔས་མགོ་ཡི་འགྲམ་དུ་འཇོག་རོགས་ཞེས་སྨྲས།

(措容米对大女儿)说: “你拿一只公鸡, 一盆水, 一个线筒和一些麻籽放到我的枕头边来。”

(34)

te	jy	ŋu	ka	jy	ɕy
DP	sleep	say	DP	sleep	went
སྦྲེལ་ཚིག	གཉིད་པ	བཤད	སྦྲེལ་ཚིག	གཉིད་པ	ཕྱིན་པ
连词	睡觉	说	*连词*	睡觉	去

'Then (ts^{h}o^{11} ro^{44} mi^{11}) said, "Sleep," and (they all) went to sleep.'

དེ་ནས་(ཚོ་རོ་མི་ཡིས་)གཉིད་ཅེས་བཤད་པ་ན་(ཁོ་ཚོ་ཚང་མ་)གཉིད།

然后, (措容米)说：“睡觉吧,” 就都睡了。

(35)

a sa	te	zə mi	t^{h}i	ja	ji ŋæ	le	li	ʂ̩u	te
later	DP	daughter	DET	CL	sleep	DP	back	wake up	DP
རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	བུ་མོ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	གཉིད་པ	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱིར	གཉིད་པ	སྦྲེལ་ཚིག
后来	*连词*	女儿	*限词*	*量词*	睡觉	*连词*	回	醒	连词

(36)

qv̩ tʂ̩ə	qv̩ tʂ̩ə	m̩	o	ŋɚ	ro
OP	OP	AVM	there	chew	PT
ལད་སྒྲོས	ལད་སྒྲོས	བྱེད་ཚིག	དེ་ན	ཕྱོད་པ	འདས་ཚིག
拟声	*拟声*	*副标*	那儿	爵	*去时*

'Later, the (elder) daughter slept and woke up, and (ts^ho^{11} ro^{44} mi^{11}) was chewing there (with the sound) *qẏ*[11] *tʂə*[11] *qẏ*[11] *tʂə*[11].'

རྗེས་སུ་བུ་མོ་ཆེ་བ་གཉིད་ལས་སད་པ་ན་(ཚོ་རོ་མེ་ཡིས་)དེ་རུ་ཀུ་རི་ཀུ་རི་ཡི་སྒྲ་དང་བཅས་(མོའི་སྲིང་མོ་)ལྡོད་ཀྱིན་འདུག

后来, (在深夜里,)那个(大)女儿(突然间)醒来时便(发现措容米)在咯吱, 咯吱地爵着。

(37)

a ma	a ma	nu	gẏ ga	ŋɚ	le	ŋu	te
mother	mother	you	what	chew	MP	say/ask	DP
ཨ་མ	ཨ་མ	ཁྱོད	ཅི་ཞིག	ལྡོད་པ	*ཚིག་སྔེགས*	བཤད	*སྦྲེལ་ཚིག*
妈妈	妈妈	你	什么	爵	*语气*	说	*连词*

(38)

jo	sa mi	ŋɚ	le	zə mi	tɕə	di
SELF	hemp seed	chew	DP	daughter	give to eat	say
རང་ཉིད	སོ་མ་ར་ཙ	ལྡོད་པ	*སྦྲེལ་ཚིག*	བུ་མོ	ཟ་བ	བཤད
自己	麻籽	爵	*连词*	女儿	吃	说

'(The elder daughter) asked, "Mother, Mother what are you chewing?" then (ts^ho^{11} ro^{44} mi^{11}) said, "I am chewing hemp seed and giving (some to the) daughter to eat."'

(བུ་མོ་ཆེ་བས་)ཨ་མ། ཨ་མ། ཁྱོད་ཀྱིས་ཅི་ཞིག་ལྡོད་བཞིན་ཡོད་ཅེས་དྲིས་པ་ན། (ཚོ་རོ་མེ་ཡིས་)ངས་སོ་མ་ར་ཙའི་ས་བོན་བལྡད་ནས་(རང་གི་)བུ་མོར་སྟེར་བཞིན་ཡོད་ཅེས་བཤད།

(她)问: “妈妈, 妈妈, 你在爵什么呀?” (措容米)说: “我在爵麻籽给女儿吃着呢。”

(39)

a ma	a ma	nu	t^ha ru	tso tso	su	go	dja	le	ŋu	te
mother	mother	you	bosom	wet	GEN	what	BE	MP	say	DP
ཨ་མ	ཨ་མ	ཁྱོད	རུམ	རློན་པ	*འབྲེལ་སྒྲ*	ཅི་ཞིག	*ནི་སྒྲ*	*ཚིག་སྔེགས*	བཤད	*སྦྲེལ་ཚིག*
妈妈	妈妈	你	怀抱	湿	*属格*	什么	*判断*	*语气*	说	*连词*

(40)

mdʁu	ræ pʰu	tʰi	ja	dzə bo	tʰɛ	ȵi	ŋæ hæ̃	ro	ŋu
bad	rooster	DET	CL	water	it	ERG	come out	PT	say
ངན་པ	བྱ་ཕོ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ཆུ	དེ	བྱེད་སྒྲ	ཕྱི་རུ་ཡོང་བ	འདས་ཚིག	བཤད
坏	公鸡	*限词*	*量词*	水	它	*作格*	倒	*去时*	说

'(The elder daughter) asked, "Mother, Mother what is the wet (thing) in your bosom?" and (tsʰo[11] ro[44] mi[11]) answered, "The bad rooster, it (the rooster) made (splashed) water come out (of the bucket)."'

(བུ་མོ་ཆེ་བས་)ཨ་མ། ཨ་མ། ཁྱོད་ཀྱི་རུམ་ན་བརླན་གཤེར་ལྡན་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ཅི་ཞིག་རེད་ཅེས་དྲིས་པ་ན། (ཚོ་རོ་མེ་ཡིས་)བྱ་ཕོ་ངན་པ་དེས་(ཟོ་བ་ནང་གི་)ཆུ་ཕྱིར་འཕྱུར་ཏུ་བཅུག་པ་རེད་ཅེས་བཤད།

(她又)问: “妈妈, 妈妈, 你怀里湿湿的是什么?” (措容米)说: “这只坏公鸡把水泼了(出来)。”

(41)

a ma	a ma	nu	tʰa ru	mʁu lɛ	su	go	dja	le	ŋu
mother	mother	you	bosom	roll	GEN	what	BE	MP	say/ask
ཨ་མ	ཨ་མ	ཁྱོད	རུམ	འགྲིལ་བ	འབྲེལ་སྒྲ	ཅི་ཞིག	ནི་སྒྲ	ཚིག་རྫོགས	བཤད
妈妈	妈妈	你	怀抱	滚	*属格*	什么	*判断*	*语气*	说

(42)

te	mdʁu	ræ pʰu	tʰi	ja
DP	bad	rooster	DET	CL
སྦྲེལ་ཚིག	ངན་པ	བྱ་ཕོ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག
连词	坏	公鸡	*限词*	*量词*

(43)

kʰi tʰo ly	tʰi	ly	tʰɛ	ȵi	mʁu lɛ	tɕʰə	ji tɕa	di
string ball	DET	CL	it	ERG	roll	SUF-COM	in fact	say
སྐུད་རྡོག	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	དེ	བྱེད་སྒྲ	འགྲིལ་བ	འདས་རྗེས	མ་གཞི	བཤད
线筒	*限词*	*量词*	它	*作格*	滚	*后体*	原来	说

'(The elder daughter) asked, "Mother, Mother what is rolling in your bosom?" and (ts^{h}o^{11} ro^{44} mi^{11}) answered, "The bad rooster, in fact, it made the ball of string roll (around).'"

(བུ་མོ་ཆེ་བས་)ཨ་མ། ཨ་མ། ཁྱོད་ཀྱི་རུམ་ན་འགྲིལ་བཞིན་པ་དེ་ཅི་ཞིག་རེད་ཅེས་དྲིས་པ་ན། (ཚོ་རོ་མེ་ཡིས་)བྱ་ཕོ་ངན་པ་དེས་སྐུད་རྫོག་འགྲིལ་དུ་བཅུག་པ་རེད་ཟེར།

(大女儿) 问: “妈妈, 妈妈, 你怀里滚动的是什么呀?"(措容米)说: “这只坏公鸡把线筒滚(到被子里来了)\。”

(44)

te	zə mi	t^{h}i	ja	sə	ro	ka
DP	daughter	DET	CL	know	PT	DP
སྦྱོར་ཚིག	བུ་མོ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ཤེས་པ	འདས་ཚིག	སྦྱོར་ཚིག
连词	女儿	*限词*	*量词*	知道	*去时*	*连词*

(45)

a ma	jo	a p^{h}a	bɛ	tɕ^{h}y	ŋu
mother	SELF	outside	go	want	say
ཨ་མ	རང་ཉིད	ཕྱི་རོལ	འགྲོ	བསམ	བཤད
妈妈	自己	外面	去	想	说

'Then the daughter knew (what had happened) so (she) said, "Mother I want to go outside.'[A]

དེ་ནས། བུ་མོ་དེས་(ཅི་བྱུང་བ་)ཤེས་སོང་བས། ཨ་མ། ང་ཕྱི་རུ་(གཅིན་པ་གཏོང་དུ་)འགྲོ་བསམ་ཞེས་བཤད།

(这时候,)女儿发现了(她在吃自己的妹妹的肉)就说: “妈妈, 我想到外面去(小便)。”

(46)

ka dʁy	ræ pæ	mi	ndzu	ŋu	te	ka dʁy	jo	t^{h}ɛ	qɣ	di
kitchen	beside	GOAL	sit	say	DP	kitchen	SELF	bite	may	say
ཟ་ཁང	འགྲམ་དུ	ལས་ཚིག	སྡོད་པ	བཤད	སྦྱོར་ཚིག	ཟ་ཁང	རང་ཉིད	སོ་རྒྱག་པ	རྒྱུ	བཤད
厨房	旁边	*目词*	坐	说	*连词*	厨房	自己	咬	会	说

[A] 'Go outside' means 'go to the toilet'. People often say 'go outside' instead of 'go to the toilet' when they want to go outside to relieve themselves.

'(tsʰo[11] ro[44] mi[11]) said, "Sit down (relieve yourself) beside the kitchen,"[A] but (the elder daughter) answered, "The kitchen may bite me."'

(ཚོ་རོ་མི་ཡིས་)ཇ་ཁང་འགྲམ་དུ་མར་ཙོག་(ནས་བཏང་ཚོག་)ཅེས་བཤད་པ་ན། (བུ་མོ་ཆེ་བས་)ཇ་ཁང་གིས་ང་ལ་སོ་རྒྱག་རེས་ཞེས་ལན་བཏབ།

(措容米)说: “在灶火旁边蹲下(小便)吧," 但是(那个女儿)说: “灶头火咬我的。”

(47)

ro tʰo	pæ	mi	ndzu	ŋu	te	ro tʰo	jo	tʰɛ	qʏ̣	di
millstone	beside	GOAL	sit	say	DP	millstone	SELF	bite	may	say/answer
འཐག་རྡོ	འགྲམ་དུ	*ལས་ཚིག*	སྡོད་པ	བཤད	*སྦྱེལ་ཚིག*	འཐག་རྡོ	རང་ཉིད	སོ་རྒྱག་པ	རྒྱུ	བཤད
石磨	旁边	*目词*	坐	说	*连词*	石磨	自己	咬	会	说

'(tsʰo[11] ro[44] mi[11]) said, "Sit down beside the millstone," but (the elder daughter) answered, "The millstone may bite me."'

(ཚོ་རོ་མི་ཡིས་)རང་འཐག་གི་འཐག་རྡོ་འགྲམ་དུ་མར་ཙོག་(ནས་གཏོང་)དང་ཅེས་བཤད་པ་ན། (བུ་མོ་ཆེ་བས་)རང་འཐག་གི་(འཐག་རྡོས་)ང་ལ་སོ་རྒྱག་རེས་ཞེས་བཤད།

(措容米)说: “那就蹲在石磨旁边(就小便)吧,” 但是(那个女儿)说: “石磨会咬我的。”

(48)

te	a ma	nu	rə	NGʏ̣	la	la	jo	pʰæ	te	a pʰa	tɕʰə ta
DP	mother	you	rope	nine	CL	OTM	SELF	tie	DP	outside	from
སྦྱེལ་ཚིག	ཨ་མ	ཁྱོད	ཐག་པ	དགུ	*ཚད་ཚིག*	*ཡུལ་ཚིག*	རང་ཉིད	སྡོམ་པ	*སྦྱེལ་ཚིག*	ཕྱི་རོལ	ནས
连词	妈妈	你	绳子	九	*量词*	*宾标*	自己	捆/拴	*连词*	外面	从

(49)

nu	lo	li	ndʐo	te	nu	ŋa	lo	li	tɕə	di
you	GOAL	back	call	DP	you	I	GOAL	back	pull	say
ཁྱོད	*ལས་ཚིག*	ཕྱིར	འབོད་པ	*སྦྱེལ་ཚིག*	ཁྱོད	ང	*ལས་ཚིག*	ཕྱིར	འཐེན་པ	བཤད
你	*目词*	回	叫	*连词*	你	我	*目词*	回	拉	说

[A] 'Kitchen' means the kitchen and the hearth in the kitchen where food is cooked.

'(The elder daughter) said, "Mother you use nine ropes to tie me, and pull me back up when I call you back up from outside."'

(བུ་མོ་ཆེ་བས་)ཨ་མ། ཁྱོད་ཀྱིས་ང་ཐག་པ་དགུ་ཡིས་སྡོམས་དང་། (ངས་)ཕྱི་རོལ་ནས་ཁྱོད་འབོད་དུས་ཁྱོད་ཀྱིས་ང་ཕྱིར་ཐོན་ཞེས་བཤད།

(大女儿灵机一动就)说: “妈妈，你拿九根绳子来把我拴住, (我小便之后)从外面喊你时，你就往回拉(绳子)。”

(50)

te	dja	ŋu	ka	pʰæ	te	dʑa kʰʏ̩	te	tʰɛ	ȵi	pʰʂə
DP	BE	say/think	DP	tie	DP	outside	DP	she	ERG	untie
སྦྲེལ་ཚིག	ནི་སྒྲ	བཤད།བསམ	སྦྲེལ་ཚིག	སྡོམ་པ	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱི་རོལ	སྦྲེལ་ཚིག	མོ	བྱེད་སྒྲ	གྲོལ་བ
连词	*判断*	说/以为	*连词*	捆	*连词*	外面	*连词*	她	*作格*	解开

(51)

le	ha	tʰi	pʰæ	o	tʰi	pʰæ	m̩	ro
DP	here	GOAL	tie	there	GOAL	tie	AVM	PT
སྦྲེལ་ཚིག	འདི་ན	ལས་ཚིག	སྡོམ་པ	དེ་ན	ལས་ཚིག	སྡོམ་པ	བྱེད་ཚིག	འདས་ཚིག
连词	这儿	*目词*	系	那儿	*目词*	捆/拴	*副标*	*去时*

'(tsʰo[11] ro[44] mi[11]) thought, "It is a good idea," and tied (nine ropes to the girl), outside, she untied (those ropes) and tied (them) here and tied (them) there.'

(ཚོ་རོ་མེ་ཡིས་)དེ་ཡག་པོ་འདུག་བསམས་ནས་(ཐག་པ་དགུ་ཡིས་མོ་)བསྡམས་པ་ན། ཕྱི་རོལ་དུ་(མོས་རང་ཉིད་བཅིངས་ལས་གྲོལ་ནས་)ཐག་སྣེ་གང་སར་བསྡམས།

(措容米)以为是是个好注意就(用九根绳子)拴住(大女儿)，到了外面，她(立即)解开(绳子)就往到处拴。

(52)

te	zə mi	tʰi	ja	te	pæ	le
DP	daughter	DET	CL	DP	run	DP
སྦྲེལ་ཚིག	བུ་མོ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	རྒྱུག	སྦྲེལ་ཚིག
连词	女儿	*限词*	*量词*	*连词*	跑	*连词*

(53)

ræ pæ	do mo	sə pʁu[A]	ti	po	ʁo	ndzu	ɕy
spring	above	sə pʁu	one	CL	LOC	sit	went
ཆུ་མིག	ཐོག་ཏུ	སེ་བུ	གཅིག	*ཚད་ཚིག*	*གནས་གཞི*	སྡོད་པ	ཕྱིན་པ
水井	上面	撕卜	一	*量词*	*位格*	坐	去

'The daughter ran and went to sit in a *sə⁵³ pʁu⁵³* tree above the spring (where the girl's family usually went to fetch water).'

དེ་ནས་བུ་མོ་བརྒྱུགས་ནས་ཆུ་མིག་ཅིག་གི་གོང་དུ་ཡོད་པའི་སེ་བུའི་(སྡོང་པོ་)ཞིག་གི་ཐོག་ཏུ་སྡད། (དེ་ནི་བུ་མོ་དེའི་ཁྱིམ་ཚང་རྒྱུན་པར་ཆུ་ལེན་དུ་ཡོང་ས་རེད།)

女儿跑去，坐到水井(她妈妈经常去背水的地方)上面的一棵撕卜树[B]上去。

(54)

mæ	ti	ʂ̥o	te	zə mi	y̩ ȵi	la
next	one	morning	DP	daughter	intestine	OTM
ལས་ཚིག	གཅིག	སྔ་མོ	*སྦྲེལ་ཚིག*	བུ་མོ	རྒྱུ་མ	*ཡུལ་ཚིག*
存在	一	早上	*连词*	女儿	肠子	*宾标*

(55)

ndzə qy̩ ru	pæ	ʂ̥a	dʑy	ji	so
spring	beside	rinse	come	say	MP
ཆུ་མིག	འགྲམ་དུ	བཀྲུ་བ	ཡོང་བ	བཤད	*ཚིག་སྟེགས*
泉水	旁边	冲洗	来	说	*语气*

'It was said the next morning, ($ts^{h}o^{11}$ ro^{44} mi^{11}) took the (younger) daughter's intestines and came to rinse (them) beside the spring.'

ཕྱི་ཉིན་ཞོགས་པར། (ཚོ་རོ་མེ་ཡིས་)བུ་མོ་ཆུང་བ་དེའི་རྒྱུ་མ་ཁྱེར་ནས་ཆུ་མིག་འགྲམ་དུ་བཀྲུ་རུ་ཡོང་བར་གྲགས།

说是第二天早上, (措容米)把小女儿的肠子拿到水井旁边来冲洗。

[A] The name of a wild fruit that is yellow when ripe. It is also the name of the tree that produces this fruit.

[B] 树名，其果实可食用。

(56)

mæ	te	zə mi	$t^{h}i$	ja	te	ʁu mdʙy	ro
later	DP	daughter	DET	CL	DP	cry	PT
རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	བུ་མོ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	ངུ་བ	འདས་ཚིག
后来	*连词*	女儿	*限词*	*量词*	*连词*	哭	*去时*

'Later, the daughter cried.'
རྗེས་སུ་བུ་མོ་དེ་ངུས།
大女儿(看见后)哭了。

(57)

ʁu mdʙy	le	mɛ ʙu	ti	ndʐa	ndʐa
cry	DP	tear	one	drop	drop
ངུ་བ	སྦྲེལ་ཚིག	མིག་ཆུ	གཅིག	ཐིགས་པ	ལྷུང་བ
哭	*连词*	泪水	一	滴	落

(58)

$ts^{h}o$ ro mi	mi	zo qo	te	li	ndo	ro
$ts^{h}o$ ro mi	GOAL	touch	DP	again	see	PT
ཚོ་རོ་མེ	ལས་ཚིག	འཕྲད་པ	སྦྲེལ་ཚིག	ཡང་བསྐྱར	མཐོང་བ	འདས་ཚིག
措容米	*目词*	到	*连词*	回	看见	*去时*

'(The daughter) cried and one teardrop dropped down and touched $ts^{h}o^{11}$ ro^{44} mi^{11}; ($ts^{h}o^{11}$ ro^{44} mi^{11}) saw (her) again.'
(མོ་)ངུས་ནས་མིག་ཆུ་ཐིགས་གཅིག་ཚོ་རོ་མེའི་ལུས་སྟེང་དུ་ལྷུང་བས་(ཚོ་རོ་མེ་ཡིས་)མོ་ཡང་བསྐྱར་མཐོང་།
(她)哭着，一滴泪水滴到措容米(的身上)，于是,又被(挫容米)看见了。

(59)

t^{h}i	t^{h}ʁu	te	a ma	nu	sə pʁu	ndzə	a	tɕ^{h}y
DET	CL	DP	mother	you	sə pʁu	eat	INT	want
ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	ཨ་མ	ཁྱོད	སི་ཕུ	ཟ་བ	འདྲི་ཚིག	བསམ
限词	*量词*	*连词*	妈妈	你	撕卜	吃	*疑问*	想

(60)

jo	sə pʁu	q^{h}o	nu	tɕə	ŋu	te	tɕ^{h}y	ŋu
SELF	sə pʁu	pick	you	give to eat	say	DP	want	say
རང་ཉིད	སི་ཕུ	འཐོག་པ	ཁྱོད	སྟེར	བཤད	སྦྲེལ་ཚིག	བསམ	བཤད
自己	撕卜	摘	你	给-吃	说	*连词*	想	说

'At this moment, (the daughter) said, "Mother do you want to eat *sə*^{53} *pʁu*^{53}? I (will) pick *sə*^{53} *pʁu*^{53} for you," and (ts^{h}o^{11} ro^{44} mi^{11}) said, "I want (*sə*^{53} *pu*^{53})."'

སྐབས་འདིར། (བུ་མོ་དེས་)ཨ་མ། ཁྱོད་ཀྱིས་སི་ཕུ་ཟ་བསམ་མམ། ངས་སི་ཕུ་བཏོགས་ནས་ཁྱོད་ལ་སྟེར་ཞེས་བཤད།

这时候, (大女儿)问: “妈妈, 你想吃撕卜吗? 我摘撕卜给你吃吧," (措容米)说: “想。”

(61)

ti	ly	q^{h}o	o	mi	tɕə	ka
one	CL	pick	there	GOAL	give to eat	DP
གཅིག	ཚད་ཚིག	འཐོག་པ	དེ་ན	ལས་ཚིག	སྟེར	སྦྲེལ་ཚིག
一	*量词*	摘	那儿	*目词*	给	*连词*

(62)

a	so	ŋu	te	so	ŋu
INT	tasty	say	DP	tasty	say
འདྲི་ཚིག	ཞིམ་པོ	བཤད	སྦྲེལ་ཚིག	ཞིམ་པོ	བཤད
疑问	好吃	说	*连词*	好吃	说

'(The daughter) picked one and gave (it) down to her to eat and said, "Is it tasty?" and (ts^{h}o^{11} ro^{44} mi^{11}) said, "(It is) tasty."'

(བུ་མོས་སི་བུ་)གཅིག་བཏོགས་ནས་མར་བྱིན་ནས་དེ་ཞིམ་པོ་རེད་དམ་ཞེས་དྲིས་པ་ན་(ཚོ་རོ་མེ་ཡིས་)ཞིམ་པོ་རེད་ཅེས་སྨྲས།

(大女儿)摘一个(撕卜递)给(措容米)后便问: “好吃吗?”(措容米)说: “好吃啊!”

(63)

mæ	te	a ma	li	hũ	le	ɛ qo	va	ts^{h}ə NGỵ	t^{h}i	ndɛ
later	DP	mother	back	go	DP	home	pig	lard	DET	CL
རྗེས	སྦྲེལ་ཚིག	ཨ་མ	ཕྱིར	སོང	སྦྲེལ་ཚིག	ཁྱིམ	ཕག	སྣུམ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག
后来	*连词*	妈妈	回	去	*连词*	家	猪	油	*限词*	*量词*

(64)

la	ha	so	da	ka	ha	lo	da	di
OTM	here	dab	come	DP	here	GOAL	come	say
ཡུལ་ཚིག	འདི་ན	འབྱུག་པ	ཡོང་བ	སྦྲེལ་ཚིག	འདི་ན	ལས་ཚིག	ཡོང་བ	བཤད
宾标	这儿	涂	来	*连词*	这儿	*目词*	来	说

'Later (the daughter) said, "Mother, you go back home and take the piece of pig lard and return here, dab (the pig lard) on (the tree trunk) and come up."'

དེ་རྗེས་(བུ་མོ་དེས་)ཨ་མ། ཁྱོད་ཕྱིར་སོང་ནས་ཁྱིམ་ནང་གི་ཕག་ཚིལ་དུམ་བུ་དེ་འཁྱེར་ཤོག (དེ་སྡོང་པོའི་སྟེང་)བྱུག་ནས་(ཁྱོད་ཀྱང་)ཡར་ཤོག་ཅེས་བཤད།

后来, (大女儿)说: “妈妈, 回去把家里的那块猪油拿来, 涂在这(棵树上), 然后从这儿(爬)上来。”

(65)

dja	ŋu	ka	ts^{h}ə NGỵ	t^{h}i	ly	la	so	ɳu	te
BE	say	DP	lard	DET	CL	OTM	dab	after	DP
ནི་སྒྲ	བཤད	སྦྲེལ་ཚིག	སྣུམ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ཡུལ་ཚིག	འབྱུག་པ	རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག
判断	说	*连词*	油	*限词*	*量词*	*宾标*	涂	后	*连词*

(66)

o	lo	bɛ	ma	p^ha	ro
there	GOAL	go	NEG	able	PT
དེ་ན	*ལས་ཚིག*	འགྲོ	*དགག་སྒྲ*	ཐུབ་པ	*འདས་ཚིག*
那儿	*目词*	去	*否定*	能	*去时*

'(ts^ho^{11} ro^{44} mi^{11}) said, "Yes," and after using the piece of lard to dab (on the trunk), then (she was) unable to go up.'

(ཚོ་རོ་མི་ཡིས་)དེ་ཡག་པོ་འདུག་ཅེས་བཤད་ནས་ཕག་ཚིལ་དུམ་བུ་དེ་སི་ཤུའི་སྡོང་པོའི་སྟེང་བྱུགས། དེ་ནས་མོ་རང་ཡར་འཛེགས་མ་ཐུབ།

(措容米)说: “是,” 就把那块油涂(在那棵树上去), 但不能(爬)上去了。

(67)

a ma	nu	q^ho bo	a gy̩ nu	ndɔ	t^hi	la	la	da
mother	you	door	behind	spear	DET	CL	take/bring	come
ཨ་མ	ཁྱོད	སྒོ	རྒྱབ་ཏུ	མདུང	*ངེས་ཚིག*	*ཚད་ཚིག*	འཁྱེར་བ	ཡོང
妈妈	你	门	背后	矛	*限词*	*量词*	拿	来

(68)

ndɔ	t^hi	la	la	da	te
spear	DET	CL	take/bring	come	DP
མདུང	*ངེས་ཚིག*	*ཚད་ཚིག*	འཁྱེར	ཡོང་བ	*སྦྲེལ་ཚིག*
矛	*限词*	*量词*	拿	来	*连词*

(69)

jo	sə pʁu	q^ho	nu	tɕə	di
SELF	sə pʁu	pick	you	give to eat	say
རང་ཉིད	སི་ཕུ	འཐོག་པ	ཁྱོད	སྐྱེར	བཤད
自己	撕卜	摘	你	给吃	说

'(The daughter) said, "Mother you (go back and) take the spear behind the door, (go back and) take the spear, then I (will) pick and give *sə*[53] *pʁu*[53] for you to eat (using the spear)."'
(བུ་མོས་)ཨ་མ། ཁྱོད་(ཕྱིར་སོང་ནས་)སྒོ་རྒྱབ་ཀྱི་མདུང་དེ་འཁྱེར་ཤོག ངས་མདུང་དེ་ཡིས་སི་ལྒུ་བཏོགས་ནས་ཁྱོད་ལ་སྦྱེར་ཞེས་བཤད།
(大女儿)说: “妈妈，把门背后的那支矛拿来，把那支矛拿来，我(就用它)摘撕卜给你吃。”

(70)

a ɕə	nu	jo	tʰa	tʁu	tʰa	ɕə	wo	jo	tʁu
MP	you	SELF	NEG	kill	NEG	slaughter	MP	SELF	kill
ཚིག་རྫོགས	ཁྱོད	རང་ཉིད	དགག་སྒྲ	གསོད་པ	དགག་སྒྲ	བཤའ་བ	ཚིག་རྫོགས	རང་ཉིད	གསོད་པ
语气	你	自己	*否定*	杀	*否定*	宰	*语气*	自己	杀

(71)

jo	ɕə	ka	jo	ʂə	te	ndo pʰu[A]	li	dʁu
SELF	slaughter	DP	SELF	flesh	DP	ndo pʰu	back	turn into
རང་ཉིད	གསོད་པ	སྦྲེལ་ཚིག	རང་ཉིད	ཤ	སྦྲེལ་ཚིག	ཟྭ་ཚོད	ཕྱིར	འགྱུར་བ
自己	宰	*连词*	自己	肉	*连词*	荨麻	回	变成

(72)

ɕɛ	te	ha ndzə	li	dʁu	ʂə rə qa	te	ræ	li	dʁu
blood	DP	ocean	back	turn into	bone	DP	cliff	back	turn into
ཁྲག	སྦྲེལ་ཚིག	རྒྱ་མཚོ	ཕྱིར	འགྱུར་བ	རུས་པ	སྦྲེལ་ཚིག	བྲག	ཕྱིར	འགྱུར
血	*连词*	海	回	变	骨头	*连词*	悬崖	回	变成

(73)

ka	nu	li	da	ma	pʰa	ʁæ	di
DP	you	back	come	NEG	able	FT	say
སྦྲེལ་ཚིག	ཁྱོད	ཕྱིར	ཡོང	དགག་སྒྲ	ཐུབ་པ	མ་འོངས་པ	བཤད
连词	你	回	来	*否定*	能	*未时*	说

[A] *ndo*[11] *pʰu*[44] = a plant with nettles on its stem and leaves.

'(ts^h^o[11] ro[44] mi[11]) said, "*a⁵³ ɕə⁵³*,[A] you don't kill me and don't slaughter me, (if) you kill and slaughter me, then my flesh will turn into *ndo¹¹ pʰu⁴⁴*, my blood will turn into oceans and my bones will turn into cliffs so you will not be able to come back."'
(ཚོ་རོ་མེ་ཡིས་)ཁྱོད་ཀྱི་ང་མ་གསོད། གལ་སྲིད་ཁྱོད་ཀྱིས་ང་བསད་ན་ངའི་ཤ་ནྭ་ཚོད་དུ་འགྱུར་འགྲོ ངའི་ཁྲག་རྒྱ་མཚོར་འགྱུར་ངེས་ལ་ངའི་རུས་པ་གྲོག་རོང་དུ་འགྱུར་ངེས། (དུས་དེར་)ཁྱོད་ཀྱང་ཕྱིར་ཡོང་ཐུབ་པ་མ་རེད་ཅེས་སྨྲས།
(措容米)说: “那你不要杀我，也不要宰我，如果杀我宰我的话，我的肉将会变成荨麻，血会变成大海，骨头会变成悬崖绝壁，(那样)你就不能回来了。”

(74)

mæ	te	ʁu ʂə	ti	ly	qʰo	o	mi	tɕə
later	DP	first	one	CL	pick	there	GOAL	give to eat
རྗེས་སུ	*སྦྲེལ་ཚིག*	ཐོག་མར	གཅིག	*ཚད་ཚིག*	འཐོག་པ	དེ་ན	*ལས་ཚིག*	སྟེར
后来	*连词*	首先	一	*量词*	摘	那儿	*目词*	给

(75)

a	so	a ma	ŋu	te	so	ŋu
INT	tasty	mother	say	DP	tasty	say
འདྲི་ཚིག	ཞིམ་པོ	ཨ་མ	བཤད	*སྦྲེལ་ཚིག*	ཞིམ་པོ	བཤད
疑问	好吃	妈妈	说	*连词*	好吃	说

'Later, (the daughter) first picked one (*sə⁵³ pʁɯ⁵³*) and gave (it) down to her to eat and asked, "Is it tasty Mother?" and (ts^h^o[11] ro[44] mi[11]) said, "(It is) tasty."'
དེ་ནས་དང་ཐོག (མོས་སི་ཕུ་)གཅིག་བཏོགས་ནས་ཚོ་རོ་མེ་ལ་བྱིན་ཏེ་དེ་ཞིམ་མམ་ཞེས་དྲིས། (ཚོ་རོ་མེ་ཡིས་)ཞིམ་པོ་འདུག་ཅེས་ལན་བཏབ།
后来, (大女儿用矛)先摘了一个(撕卜)给(措容米)吃，问道: “妈妈，好吃吗?” (措容米)说: “好吃啊!”

[A] A sound suggesting the beginning of a business deal between two people.

(76)

mæ	ti	ly	q^{h}o	o	mi	tɕə	te
later	one	CL	pick	there	GOAL	give to eat	DP
རྗེས	གཅིག	*ཚད་ཚིག*	འཐོག་པ	དེ་ན	*ལས་ཚིག*	སྟེར	*སྦྲེལ་ཚིག*
后来	一	*量词*	摘	那儿	*目词*	给	*连词*

(77)

t^{h}ɛ	n̥i	ndɔ	t^{h}i	la	la	tso tso	ka	ʂə qo	ro
she	ERG	spear	DET	CL	OTM	stab	DP	die	PT
མོ	*བྱེད་སྒྲ*	མདུང	*ངེས་ཚིག*	*ཚད་ཚིག*	*ཡུལ་ཚིག*	སྣུན་པ	*སྦྲེལ་ཚིག*	ཤི་བ	*འདས་ཚིག*
她	*作格*	矛	*限词*	*量词*	*宾标*	插入	*连词*	死	*去时*

'Later, (the daughter) picked one (more) and gave (it) down to her to eat, then she used the spear and stabbed (ts^{h}o^{11} ro^{44} mi^{11} in the mouth and she) died.'

(མོས་ཡང་བསྐྱར་)གཅིག་བཏོགས་ནས་(ཚོ་རོ་མེ་ལ་)མར་བྱིན་པ་ན། དེ་ནས་(མོས་ཚོ་རོ་མེའི་)ཁ་ནང་དུ་(མདུང་གིས་)བསྣུན་ཏེ་(ཚོ་རོ་མེ་)བསད།

后来，(大女儿)又摘了一个给(措容米)吃时，她把那根矛插入(措容米的嘴)，就(把她杀)死了。

(78)

ʂə qo	n̥u	te	gɛ ræ	m̩	ta m̩	li	dʙu	ro	ji	so
die	after	DP	real	AVM	like this	back	turn into	PT	say	MP
ཤི་བ	རྗེས	*སྦྲེལ་ཚིག*	དངོས་ནས	*བྱེད་ཚིག*	འདི་འདྲ	ཕྱིར	འགྱུར་བ	*འདས་ཚིག*	བཤད	*ཚིག་སྟེགས*
死	后	*连词*	真	*副标*	这样	回	变成	*去时*	说	*语气*

'It was said after (ts^{h}o^{11} ro^{44} mi^{11}) died it really turned into like this (as ts^{h}o^{11} ro^{44} mi^{11} said before).'

(ཚོ་རོ་མེ་)ཤི་རྗེས། དེ་དངོས་ནས་(མོས་སྔོན་དུ་བཤད་པ་)ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་གྱུར།

(措容米)死后真的变成了(她以前说的)那样。

(79)

ta m̩	li	dʁu	ka	li	da	ma	p^{h}a	ro
like this	back	become	DP	back	come	NEG	able	PT
འདི་འདྲ	ཕྱིར	འགྱུར་བ	*སྦྲེལ་ཚིག*	ཕྱིར	ཡོང་བ	*དགག་སྒྲ*	ཐུབ་པ	*འདས་ཚིག*
这样/那样	回	变成	*连词*	回	来	*否定*	能	*去时*

'It turned into like this so (she) was not able to come back.'
(གནས་དེ་མོས་སྔོན་དུ་བཤད་པ་)ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་བས་བུ་མོ་དེ་ཕྱིར་འགྲོ་མ་ཐུབ།
变成那样后, (她)就不能(从树上)下来了。

(80)

te	tʂ^{h}ə tɕɛ	su	o	ga	dʑy
DP	hunt	GEN	there	pass	come
སྦྲེལ་ཚིག	རི་དྭགས་རྔོན་པ	*འབྲེལ་སྒྲ*	དེ་ན	བརྒྱུད་པ	ཡོང་བ
连词	打猎	*属格*	那儿	经过	来

'Then deer hunters passed by there (where the girl was trapped).'
(བུ་མོ་དེ་སྙེ་དེ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་ལྷུང་ཡོད་དུས།) ཤྭ་བ་རྔོན་མཁན་དག་དེ་ལ་ཐོན་བྱུང་།
后来, (有一天,)打猎的(人)经过那儿。

(81)

ʁu ʂə	tɕ^{h}ɛ	ŋa	mi	li	tʂə	ŋu	te	tʂ^{h}ə	ŋa	mæ	dʑy	ro
first	deer	I	GOAL	back	take	say	DP	dog	I	after	come	PT
ཐོག་མར	ཤྭ་བ	ང	*ལས་ཚིག*	ཕྱིར	ལེན་པ	བཤད	*སྦྲེལ་ཚིག*	ཁྱི	ང	རྗེས	ཡོང་བ	*འདས་ཚིག*
首先	鹿	我	*目词*	回	接	说	*连词*	狗	我	后	来	*去时*

(82)

ŋa	nu	li	tʂə	ma	p^{h}a	ro	ŋu
I	you	back	take	NEG	able	PT	say
ང	ཁྱོད	ཕྱིར	ལེན་པ	*དགག་སྒྲ*	ཐུབ་པ	*འདས་ཚིག*	བཤད
我	你	回	接	*否定*	能	*去时*	说

'First (a deer came by and she) said, "Deer, take me down," then (the deer) said, "Dogs are already coming to chase after me; I am unable to take you back down.'
དང་པོག་མོས་ཤྭ་བ་ཞིག་ལ་ང་མར་ལེན་རོགས་ཞེས་བརྗོད་པ་ན། (ཤྭ་བས་)ཤ་ཁྱི་ངའི་རྗེས་དེད་ནས་ཡོང་བཞིན་ཡོད་པས་ངས་ཁྱོད་མར་ལེན་མི་ཐུབ་ཅེས་བཤད།
(大女儿)首先(对鹿)说: “鹿，接我下来吧,”可是(鹿)说: “狗在后面(追)我呢，我不能接你下来。”

(83)

te	tʂ^{h}ə	o	to	dʑy	ro
DP	dog	there	reach	come	PT
སྦྲེལ་ཚིག	ཁྱི	དེ་ན	ཐོན་པ	ཡོང་བ	འདས་ཚིག
连词	狗	那儿	到达	来	*去时*

'Then dogs came and reached there.'
དེ་ནས་ཤ་ཁྱི་གནས་དེར་ཐོན་བྱུང་།
然后，狗来到了那儿。

(84)

tʂ^{h}ə	ŋa	mi	li	tʂə	mɛ	ŋu	te	ŋa	tɕ^{h}ɛ	ha
dog	I	GOAL	back	take	MP	say	DP	I	deer	also
ཁྱི	ང	ལས་ཚིག	ཕྱིར	ལེན་པ	ཚིག་རྫོགས	བཤད	སྦྲེལ་ཚིག	ང	ཤྭ་བ	ཀྱང
狗	我	*目词*	回	接	*语气*	说	*连词*	我	鹿	也

(85)

o ljo	ga	ɕy	ro	nu	li	tʂə	ma	p^{h}a	ro	ŋu
up there	pass by	went	PT	you	back	take	NEG	able	PT	say
ཡར་ན	བརྒྱུད་པ	ཕྱིན་པ	འདས་ཚིག	ཁྱོད	ཕྱིར	ལེན་པ	དགག་སྒྲ	ཐུབ་པ	འདས་ཚིག	བཤད
上面	经过	去	*去时*	你	回	接	*否定*	能	*去时*	说

'(She) said, "Dogs, take me down," and (the dogs) said, "My deer also already passed and went up there (so I) am unable to take you back."'

(བུ་མོ་དེས་)ཁྱི་དག་ལ་ཁྱི་རྣམས། ང་མར་ལེན་རོགས་ཞེས་བཤད་པ་ན། (དེ་ཚོས་)ངའི་ཤ་བ་(གནས་འདི་རུ་བརྒྱུད་ནས་)ཡར་ལ་སོང་བས་(ངས་)ཁྱོད་མར་ལེན་མི་ཐུབ་ཅེས་བཤད།

(狗来到那儿时，大女儿)说：“狗，接我下来吧，可是(狗)说：“我的鹿已经跑了，不能接你下来了。”

(86)

mæ	te	tʂʰə tɕɛ	su	tʰi	ȵi	kɣ̩	o	to	dʑy
later	DP	hunt	GEN	DET	two	CL	there	arrive	come
རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	རི་དྭགས་རྔོན་པ	འབྲེལ་སྒྲ	ངེས་ཚིག	གཉིས	ཚད་ཚིག	དེ་ན	ཐོན་པ	ཡོང་བ
后来	*连词*	打猎	*属格*	*限词*	二	*量词*	那儿	到达	来

'Later, the two hunters came and arrived there.'

རྗེས་སུ་རི་དྭགས་རྔོན་མཁན་གཉིས་དེ་རུ་ཐོན་བྱུང་།

后来，打鹿的两个打猎的(人)来到那儿。

(87)

no	ȵi	kɣ̩	ŋa	mi	li	tʂə	mɛ
you	two	CL	I	GOAL	back	take	MP
ཁྱོད	གཉིས	ཚད་ཚིག	ང	ལས་ཚིག	ཕྱིར	ལེན་པ	ཚིག་སྒྲོགས
你	二	*量词*	我	*目词*	回	到达	*语气*

(88)

te	jo	no	ȵi	kɣ̩	tʂʰə mi	m̩	ŋu
DP	SELF	you	two	CL	wife	do/be	say
སྦྲེལ་ཚིག	རང་ཉིད	ཁྱོད	གཉིས	ཚད་ཚིག	ཆུང་མ	བྱེད་པ	བཤད
连词	自己	你	二	*量词*	妻子	做	说

'(She) said, "You two take me down then I will be you two's wife."'

(བུ་མོས་)ཁྱོད་གཉིས་ཀྱིས་ང་མར་ལེན་རོགས། ང་ཁྱོད་གཉིས་ཀྱི་ཆུང་མ་བྱེད་རེས་ཞེས་བཤད།

(大女儿)说: “你俩接我下来的话，我当你俩的妻子。”

(89)

te	ti	gʏ̩	hĩ	ts^{h}ə	rə qa[A]	la	la ga	lo	k^{h}o
DP	one	CL	GEN	goat	skin	OTM	upper place	GOAL	put
སྦྲེལ་ཚིག	གཅིག	ཚད་ཚིག	འབྲེལ་སྒྲ	ར་མ	ལྤགས་པ	ཡུལ་ཚིག	ཡར་ན	ལས་ཚིག	འདིང་བ
连词	一	*量词*	*属格*	样	皮	*宾标*	以上	*目词*	铺

(90)

ti	gʏ̩	hĩ	la	mi ga	lo	k^{h}o
one	CL	GEN	OTM	lower place	GOAL	put
གཅིག	ཚད་ཚིག	འབྲེལ་སྒྲ	ཡུལ་ཚིག	མར་ན	ལས་ཚིག	འདིང་བ
一	*量词*	*属格*	*宾标*	下	*目词*	铺

'Then one (man)'s goat skin (vest) was put in the upper place (under the tree) and the other one's (goat skin vest) was put in the lower place.'

དེ་ནས་(སྐྱེས་པ་)གཅིག་གི་ར་ལྤགས་ཡན་ཆད་དུ་བཏིངས་པ་དང་གཞན་དེའི་ར་ལྤགས་མན་ཆད་དུ་བཏིངས།

然后，一个(人把自己的)羊皮(褂)铺在(那棵树的)上面，另一个的垫在下面。

(91)

te	lo pæ	la ga	t^{h}i	gʏ̩	hĩ	lo	ɕy	te
DP	jump	up	DET	CL	GEN	GOAL	went	DP
སྦྲེལ་ཚིག	མཆོང་བ	ཡར་ན	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	འབྲེལ་སྒྲ	ལས་ཚིག	ཕྱིན་པ	སྦྲེལ་ཚིག
连词	跳	上面	*限词*	*量词*	*属格*	*目词*	去	*连词*

[A] *$ts^{h}ə^{11}$ $rə^{11}$ qa^{44}* = a goatskin vest that reaches below the knees.

(92)

mʙu lɛ	mi ga	tʰi	gy̩	hĩ	mi	li	dʑy	ro
roll	below	DET	CL	GEN	GOAL	back	come	PT
འགྲིལ་བ	མར་ན	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	འབྲེལ་སྒྲ	ལས་ཚིག	ཕྱིར	ཡོང་བ	འདས་ཚིག
滚	下面	*限词*	*量词*	*属格*	*目词*	回	来	*去时*

'(She) jumped (and fell on the) upper one but rolled and came back down on the lower one.'
(མོ་)མཆོངས་པ་ན་ཡན་ཆད་ཀྱི་ར་ལྤགས་སྟེང་དུ་ལྷུང་བ་དང་། འོན་ཀྱང་མོ་གྲིལ་ནས་མན་ཆད་ཀྱི་(ར་ལྤགས་)སྟེང་དུ་ལྷུང་།
(大女儿从树上往下)跳，跳到上面那个(人的羊皮上)去，但是滚回到下面(的那张羊皮上)来了。

(93)

tʰjo	n̥i	ky̩	te	la	zə zə	tɕʰa	ro	sə	ji	le
they	two	CL	DP	OTM	fight for	do	PT	again	say	MP
ཁོ་ཚོ	གཉིས	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	ཡུལ་ཚིག	རྩོད་པ	བྱེད་པ	འདས་ཚིག	ཡང་བསྐྱར	བཤད	ཚིག་སྣེགས
他们	二	*量词*	*连词*	*宾标*	争夺	做	*去时*	又	说	*语气*

'It was said they two fought for (her) again.'
སྐྱེས་པ་གཉིས་ཀྱིས་(མོ་)འཕྲོག་རྩོད་བྱས་པར་གྲགས།
于是他俩又在争夺(那个女儿)。

(94)

te	mæ	te	la	pi[A]	ŋu	ka	ɕə ka lu ka	qʰy̩	ɕy
DP	later	DP	OTM	do ritual	say	DP	branch	break	went
སྦྲེལ་ཚིག	རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	ཡུལ་ཚིག	ཆོས་ཀྱི་ཚོ་ག་སྒྲུབ་པ	བཤད	སྦྲེལ་ཚིག	ཡལ་ག	གཅོག་པ	ཕྱིན་པ
连词	后	*连词*	*宾标*	法事	说	连词	树枝	撇/折	去

[A] People slaughter such animals as chickens, goats, sheep, cows and pigs in rituals. In a few cases, according to elders, people used humans in rituals long ago.

'Then later (they) wanted to (kill her to) use (her) to do a ritual so (those two people) went to break branches.'[A]

རྗེས་སུ་དེ་གཉིས་ཀྱིས་མོ་བཀོལ་ནས་ཆོས་ཀྱི་ཆོ་ག་ཞིག་སྒྲུབ་འདོད་ནས་སྡོང་པོའི་ཡལ་ག་གཅོག་ཏུ་སོང་།

(他们)想拿(她)来做法事就去折树枝。

(95)

zə mi	t^hi	ja	te	p^hu ʂ̩ə	ka	sa mi	ti	ʁæ	t^hɛ	ȵi	la
girl	DET	CL	DP	smart	DP	hemp seed	one	CL	she	ERG	OTM
བུ་མོ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	བློ་རྣོ་བ	སྦྲེལ་ཚིག	སོ་མ་ར་ཙ	གཅིག	ཚད་ཚིག	མོ	བྱེད་སྒྲ	ཡུལ་ཚིག
女儿	*限词*	*量词*	*连词*	聪明	*连词*	麻籽	一	*量词*	她	*作格*	*宾标*

(96)

ta ȵi	q^hy̩	li	dʑy	je	t^hɛ	ȵi	ȵi ka	ŋɚ	o	t^hi
today	break	back	come	DP	she	ERG	few	chew	there	GOAL
དེ་རིང	གཅོག་པ	ཕྱིར	ཡོང་བ	སྦྲེལ་ཚིག	མོ	བྱེད་སྒྲ	འགའ	ལྡོད་པ	དེ་ན	ལས་ཚིག
今天	撇	回	来	*连词*	她	*作格*	一些	爵	那儿	*目词*

(97)

ja	ȵa rə	q^hy̩	li	dʑy	je	t^hɛ	ȵi	ȵi ka	ŋɚ	o
dab	tomorrow	break	back	come	DP	she	ERG	few	chew	LOC
འབྱུག་པ	སང་ཉིན	གཅོག་པ	ཕྱིར	ཡོང་བ	སྦྲེལ་ཚིག	མོ	བྱེད་སྒྲ	འགའ	ལྡོད་པ	གནས་གཞི
涂	明天	撇	回	来	*连词*	她	*作格*	一些	爵	*位格*

(98)

t^hi	ja	te	gi ʑi	q^hʂ̩ə	ndʑɛ	ŋu	ka	ma	pi
GOAL	dab	DP	bird	feces	EXT	say	DP	NEG	do ritual
ལས་ཚིག	འབྱུག་པ	སྦྲེལ་ཚིག	བྱ	བྲུན་པ	ལས་མཐུན	བཤད	སྦྲེལ་ཚིག	དགག་སྒྲ	ཆོས་ཀྱི་ཆོ་ག་སྒྲུབ་པ
目词	涂	*连词*	鸟	屎/粪	*存在*	说	*连词*	*否定*	法事

[A] Tree branches are cut and models of animals are made of wheat and rice stalks for ritual use. Tree branches might also be used. The *$p^h a^{53}$ $tsə^{53}$* chooses an auspicious day for rituals.

'The girl was smart so today (that day the two men) broke (branches and brought them) back, she took a handful of hemp seed, chewed a few (of the hemp seed) and dabbed it on the (branches), tomorrow (the next day, the two men) broke (branches and brought them) back, she also chewed a few (hemp seed) and daubed it on (the branches) then (the two men) thought, "There are bird feces[A] (on the branches)," so (they) did not do the ritual.'

བུ་མོ་དེ་སྤྱང་གྲུང་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན་པས་དེ་རིང་(སྐྱེས་པ་གཉིས་ཀྱི་ཤིང་གི་ཡལ་ག་)བཅག་ནས་(ཕྱིར་)ཡོང་བ་ན་(མོས་སོ་མ་ར་ཙའི་ས་བོན་)སྤར་མོ་གང་བལྡད་ནས་སྡོང་པོའི་ཡལ་ག་སྟེང་བྱུགས་པ་དང་། སང་ཉིན་བཅག་ནས་ཡོང་ན་ཡང་(མོས་)སོ་མ་ར་ཙའི་ས་བོན་སྤར་མོ་གང་བལྡད་ན་སྡོང་པོའི་ཡལ་ག་སྟེང་བྱུགས་པས། (སྐྱེས་པ་དེ་གཉིས་ཀྱིས་)དེ་བྱ་བྲུན་རེད་བསམས་ནས་མོ་བཀོལ་ནས་ཆོས་ཀྱི་ཆོ་ག་མ་བསྒྲུབས།

那个女儿很聪明，(他俩)今天撇回(树枝)来，(她)抓一把麻籽，嚼一点往上面涂；明天撇回来，也嚼一点往上面涂。 (两个人)以为那(树枝)上面有鸟粪就没有做法事。

(99)

ti	rə	qʰʏ̩	ɕy	te	ti	rə	tʰɛ	a ma	li	gʏ̩	tɕə tɕə
one	CL	break	went	DP	one	CL	she	mother	back	call	often/always
གཅིག	ཚད་ཚིག	གཅོག་པ	ཕྱིན་པ	སྦྲེལ་ཚིག	གཅིག	ཚད་ཚིག	མོ	ཨ་མ	ཕྱིར	འབོད་པ	རྟག་པར
一	*量词*	撇	去	*连词*	一	*量词*	她	妈妈	回	呼叫	总是

'Once (every time the two men) went to break (branches the daughter) always called back to her mother (in the sky).'

(སྐྱེས་པ་དེ་གཉིས་)སྡོང་པོའི་ཡལ་ག་གཅོག་ཏུ་འགྲོ་ཐེངས་རེར་(མོས་ནམ་མཁར་བལྟས་ནས་རང་གི་)ཨ་མ་བོས།

(同时，他们)每次出去撇(树枝)后，她就每次都(往天上)呼叫妈妈(的灵魂)。

(100)

te	a ma	te	jo	sa	ȵi	sə	lo
DP	mother	DP	SELF	hemp	steam	still	MP
སྦྲེལ་ཚིག	ཨ་མ	སྦྲེལ་ཚིག	རང་ཉིད	སོ་མ་ར་ཙ	རླངས་བཙོ་བྱེད་པ	ད་དུང	ཚིག་སྙེགས
连词	妈妈	*连词*	自己	麻	蒸	还	*语气*

[A] If the branches are dirty, e.g., covered with bird feces or other unclean things, it is an unlucky portent.

(101)

sa	tsʰə	sə	lo	sa	vo	sə	lo
hemp	wash	still	MP	hemp	spin	still	MP
སོ་མ་ར་ཙ	འཁྲུད་པ	ད་དུང	ཚིག་སྐྱེགས	སོ་མ་ར་ཙ	འཁེལ་བ	ད་དུང	འདོད་ཚིག
麻	洗	还	*语气*	麻	转/拧	还	*语气*

(102)

mæ	te	sa	nda	sə	ŋu
later	DP	hemp	weave	still	say
རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	སོ་མ་ར་ཙ	འཐག་པ	ད་དུང	བཤད
后来	*连词*	麻	纺织	还	说

'The mother said, "I am still steaming hemp, still washing hemp, still spinning hemp and still weaving hemp."'

ཨ་མས་ངས་ད་དུང་སོ་མ་ར་ཙ་རླངས་བཙོ་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ད་དུང་སོ་མ་ར་ཙ་འཁྲུད་བཞིན་ཡོད། ད་དུང་སོ་མ་ར་ཙ་འཁེལ་བཞིན་ཡོད། ད་དུང་སོ་མ་ར་ཙ་འཐག་བཞིན་ཡོད་ཅེས་ལན་བཏབ།

妈妈(每次都对她)说: “(我)还在蒸麻，还在洗麻，还在拧麻，还在纺麻。”

(103)

mæ	ti	n̡i	te	hũ ndzə	bi ʑi	ti	ly
later	one	day	DP	hũ ndzə	bag	one	CL
རྗེས་སུ	གཅིག	ཉིན	སྦྲེལ་ཚིག	སྦྱི་མོ	ཁུག་མ	གཅིག	ཚད་ཚིག
后来	一	天	*连词*	乎子	包	一	*量词*

(104)

tʰɛ	n̡i	tɕʰə tɕʰə	o	mi	tɕʰə	ro
she	ERG	release	there	GOAL	SUF-COM	PT
མོ	བྱེད་སྒྲ	འཇོག་པ	དེ་ན	ལས་ཚིག	འདས་རྗེས	འདས་ཚིག
她	*作格*	放	那儿	*目词*	*后体*	*去时*

'Then, later one day, she (the mother) put one (big) *hũ*^{53} *ndzə*^{53}[A] bag down.'
དེ་ནས་ཉིན་ཞིག་ལ། (མོའི་ཨ་མས་)སྒྲོ་མོ་ཞིག་མར་(མི་ཡུལ་)དུ་བཞག
后来, (她的妈妈从天上用绳子系着)一个乎子布包, 放了下来。

(105)

zə mi	t^{h}i	ja	lo pæ	o	mi	ɕy	te
girl	DET	CL	jump	there	GOAL	went	DP
བུ་མོ	*རེས་ཚིག*	*ཚད་ཚིག*	མཆོང་བ	དེ་ན	*ལས་ཚིག*	ཕྱིན་པ	*སྦྲེལ་ཚིག*
女儿	*限词*	*量词*	跳	那儿	*目词*	去	*连词*

(106)

k^{h}ʏ k^{h}ʏ tɕ^{h}a	bu tʂa	la	mi	li	tʂ^{h}a	te
quick	knife	OTM	GOAL	back	cut	DP
མགྱོགས་པོ	གྲི	*ཡུལ་ཚིག*	*ལས་ཚིག*	ཕྱིར	གཅོད་པ	*སྦྲེལ་ཚིག*
赶快	刀	*宾标*	*目词*	回	砍	*连词*

(107)

a mi	na	ʂə ka	mi ȵu	ma	ɣo ɣo	su	te
now	we	leg	finger/toe	NEG	tidy/even	GEN	DP
ད་ལྟ	ང་ཚོ	རྐང་པ	མཛུབ་མོ	*དགག་སྒྲ*	གྲལ་དག་པོ	*འབྲེལ་སྒྲ*	*སྦྲེལ་ཚིག*
现在	我们	腿	指头	*否定*	整齐	*属格*	*连词*

(108)

t^{h}i	ti	ȵi	t^{h}jo	ȵi	tʂ^{h}a	su	dja	ji	so
DET	one	day	they	ERG	cut	GEN	BE	say	MP
རེས་ཚིག	གཅིག	ཉིན	ཁོ་ཚོ	*བྱེད་སྒྲ*	གཅོད་པ	*འབྲེལ་སྒྲ*	*ནི་སྒྲ*	བཤད	*ཚིག་རྫོགས*
限词	一	天	他们	*作格*	砍	*属格*	*判断*	说	*语气*

[A] *hũ*^{53} *ndzə*^{53} = fabric woven of hemp.

'It was said the girl jumped and went into (the *hũ*^{53} *ndzə*^{53} bag) and (the two people) quickly took a knife and cut down, and now our legs' toes are uneven; it was (because), that day, they (the two people) cut (them).'

བུ་མོ་དེ་(ཧུག་མ་)དེའི་ནང་དུ་མཆོངས་པ་ན་སྐྱེས་པ་དེ་གཉིས་ཀྱིས་མགྱོགས་མྱུར་དང་གྲིས་ཡིས་དེ་གཏུབས། ད་ལྟ་ང་ཚོའི་རྐང་མཛུབ་དག་དོ་མི་མཉམ་པའི་(རྒྱུ་མཚན་)ཡང་དུས་དེར་མི་དེ་གཉིས་ཀྱིས་བཅད་པས་ཕྱིར་རོ།

那个女儿往(布包里)一跳下去, (他们发现后)赶快拿刀子往下一砍, (砍到了她的脚指甲上), 现在, 我们的脚指头不整齐的(原因)就是那天被他们砍(成这样的)。[A]

[A] 传说，那两个男人往下砍时，没有砍上那个女儿，反而砍到那女儿的脚指。

RABBIT FATHER-IN-LAW

li[44] ʁu[55] ʂə[11] pə[53]

(1)

tʂʰə ʑi la kʰi	ti	ja	lo
orphan child	one	CL	MP
དྭ་ཕྲག	གཅིག	ཚད་ཚིག	ཚིག་རྫོགས
孤儿	一	*量词*	*语气*

'(This is about) one orphan child.'

དྭ་ཕྲུག་ཅིག་(ཡོད་པ་)རེད།

这是(关于)一个孤儿(的故事)。

(2)

tʂʰə ʑi la kʰi	ti	ja	te	a da	a mi	m̩	ʂə qo
orphan	one	CL	DP	father	mother	AVM	die
དྭ་ཕྲུག	གཅིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	ཨ་ཕ	ཨ་མ	བྱེད་ཚིག	ཤི་བ
孤儿	一	*量词*	*连词*	爸爸	妈妈	*副标*	死/去世

'One orphan child's father and mother had both died.'

དྭ་ཕྲུག་ཅིག་སྟེ། ཕ་མ་གཉིས་ཀ་ཚེ་ལས་འདས་སོང་།

有一个孤儿, (他的)父母都去世了。

(3)

ɕa ndjo	le	ka	ma ja	jɛ	ma	dʑo	a da	jɛ
pitiful	MP	DP	mother	MP	NEG	EXT	father	MP
སྙིང་རྗེ	ཚིག་རྫོགས	སྦྲེལ་ཚིག	ཨ་མ	འབོད་ཚིག	དགག་སྒྲ	ལས་མཐུན	ཨ་ཕ	འབོད་ཚིག
可怜	*语气*	*连词*	妈妈	*语气词*	*否定*	*存在*	爸爸	语气词

(4)

ma	dʑo	ka	su	ʁa	m̩	su	lo
NEG	EXT	DP	people	worker	do	GEN	MP
དགག་སྒྲ	ལས་མཐུན	སྦྲེལ་ཚིག	མི	གླ་པ	བཟོ	འབྲེལ་སྒྲ	ཚིག་རྫོགས
否定	*存在*	*连词*	人	雇工	当	*属格*	*语气*

'It was very pitiful that there were also no father and also no mother so he was (other) people's worker.'

སྙིང་རེ་རྗེ། ཨ་ཕ་མེད་ལ་ཨ་མ་ཡང་མེད་ཕྱིར་(ཁོ་)གཞན་གྱི་གླ་པ་བྱས་པ་རེད།

好可怜呀！(他)没有爸爸，也没有妈妈，经常当别人的雇工。

(5)

ʁa	m̩	le	zə	k^hy̩ ru	ŋa	k^hy̩ ru	ʁa	m̩	n̥u
worker	be	DP	four	year	five	year	worker	be	after
གླ་པ	བྱེད་པ	སྦྲེལ་ཚིག	བཞི	ལོ	ལྔ	ལོ	གླ་པ	བཟོ	རྗེས་སུ
雇工	当	*连词*	四	年	五	年	雇工	当	后

(6)

te	t^ho lɛ	ti	ja	dʑy	le	t^hɛ	ʁo ʁo	dʑy	su	lo
DP	rabbit	one	CL	come	DP	he	help	come	GEN	MP
སྦྲེལ་ཚིག	རི་བོང	གཅིག	ཚད་ཚིག	ཡོང་བ	སྦྲེལ་ཚིག	ཁོ	རོགས་རམ	ཡོང་བ	འབྲེལ་སྒྲ	ཚིག་རྫོགས
连词	兔子	一	*量词*	来	*连词*	他	帮助	来	*属格*	*语气*

'(The orphan child) was a worker for four years, five years; afterwards one rabbit came, came to help him.'

(དྭ་ཕྲུག་དེ་)ལོ་བཞི་ལྔ་ཙམ་ལ་གླ་པ་བྱས་རྗེས་རི་བོང་ཞིག་ཁོ་ལ་རོགས་རམ་བྱེད་དུ་འོངས།

当了四五年雇工后，一只兔子来帮他(的忙)。

(7)

tʰo lɛ	ti	ja	ti ɳ̥i ma ta	tʰɛ	hĩ	jo qʰo	m̩
rabbit	one	CL	everyday	he	GEN	friend	make/be
རི་བོང	གཅིག	ཚད་ཚིག	ཉིན་རྒྱུན	ཁོ	འབྲེལ་སྒྲ	གྲོགས་པོ	བྱེད་པ
兔子	一	*量词*	天天	他	*属格*	朋友	当

(8)

dʑy	ka	qʰa qʰa	m̩	tʰi ki	do dʑi	la	tʰɛ	ʂo	dʑy
come	DP	how	be	these	true	OTM	he	tell	come
ཡོང་བ	སྦྲེལ་ཚིག	ཅི་ལྟར	བཟོ	འདི་ཚོ	བདེན་ལུགས	ཡུལ་ཚིག	ཁོ	བཤད་པ	ཡོང་བ
来	*连词*	怎样	做	这些	真话	*宾标*	他	说/讲	来

'One rabbit came to be his friend everyday and took these truths of how to do (things).'
རི་བོང་ཞིག་ཉིན་རྒྱུན་དུ་ཁོའི་གྲོགས་པོ་བྱེད་དུ་ཡོང་ནས་ཁོ་ལ་(ཕྱུ་བ་)ཅི་ལྟར་སྒྲུབ་པའི་བདེན་ལུགས་བཤད།
兔子天天来做他的朋友，给他讲怎样做(才能富裕)的真心话。

(9)

ka	tʰɛ	ʂo	mi ɳ̥u	te	jo	te	ta m̩	tʂʰə ʑi la kʰi
DP	he	tell	after	DP	SELF	DP	like this	orphan
སྦྲེལ་ཚིག	ཁོ	བཤད་པ	རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	རང་ཉིད	སྦྲེལ་ཚིག	འདི་འདྲ	དྭ་ཕྲུག
连词	他	说	后	*连词*	自己	连词	这样	孤儿

(10)

ɕa ndjo	nda	ma ja	jɛ	ma	dʑo	ro	a da	jɛ	ma
pitiful	very	mother	MP	NEG	EXT	PT	father	MP	NEG
སྙིང་རྗེ	ཧ་ཅང	ཨ་མ	ཚིག་སྐྱེགས	དགག་སྒྲ	ལས་མཐུན	འདས་ཚིག	ཨ་ཕ	ཚིག་སྐྱེགས	དགག་སྒྲ
可怜	很	妈妈	*语气*	*否定*	*存在*	*去时*	爸爸	*语气*	*否定*

(11)

dʑo	ro	ŋu	ka	ta m̩	ʂo
EXT	PT	say	DP	like this	tell
ལས་མཐུན	འདས་ཚིག	ཟེར་བ	སྦྲེལ་ཚིག	འདི་འདྲ	བཤད་པ
存在	*去时*	说	*连词*	这样	说

'After (the rabbit) told him, (the orphan) said like this, "Thus I am a very pitiful orphan child and (I) also have no mother and also have no father."'
(རི་བོང་གིས་)བཤད་ཚར་རྗེས། (དྭ་ཕྲུག་དེས་)ང་ནི་ཨ་ཕ་མེད་ལ་ཨ་མ་ཡང་མེད་པའི་དྭ་ཕྲུག་ཧ་ཅང་ཉམས་ཆུང་ཞིག་ཡིན་ཅེས་བཤད།
(兔子对)他说了(那些真心话)后，(孤儿)说：“我没有爸爸，也没有妈妈，是个很可怜的孤儿。”

(12)

te	t^{h}o lɛ	t^{h}i	ja	t^{h}ɛ	ɕa ndjo	ka	o	nu	q^{h}a ta
DP	rabbit	DET	CL	he	pity	DP	MP	you	when
སྦྲེལ་ཚིག	རི་བོང	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ཁོ	སྙིང་རྗེ	སྦྲེལ་ཚིག	ཚིག་སྣེགས	ཁྱོད	ནམ
连词	兔子	*限词*	*量词*	他	可怜	*连词*	*语气*	你	何时

(13)

ti	n̥i	te	va	ʏ̩ la	m̩	su	ʏ̩ ræ	NGʏ̩	t^{h}ʙy
one	day	DP	Han	business	do	GEN	fabric	nine	CL
གཅིག	ཉིན	སྦྲེལ་ཚིག	རྒྱ་མི	ཚོང	བྱེད	འབྲེལ་སྒྲ	རས	དགུ	ཚད་ཚིག
一	天	*连词*	汉人	生意	做	*属格*	布	九	*量词*

(14)

t^{h}ʙy	ha	ga	da	ro	ŋu
carry	here	pass	come	FT	say
འཁུར་བ	འདི་ན	བརྒྱུད་པ	ཡོང་བ	མ་འོངས་པ	བཤད་པ
挑	这儿	经过	来	*未时*	说

'Then the rabbit (felt) pity for him and said, "When one day, Han businessmen will carry nine baskets of fabric and come here and pass by."'
རི་བོང་གིས་དྭ་ཕྲུག་ལ་སྙིང་རྗེ་ནས་བཤད་རྒྱུར། ཉིན་ཞིག་ལ། རྒྱའི་ཚོང་པ་དག་གིས་རས་སྒྲི་བོ་དགུ་འཁུར་ནས་འདི་རུ་བརྒྱུད་ངེས་ཟེར།
那只兔子对他产生了怜悯之情就说: “今后在某一天, 会有(一些)做生意的汉人挑着九担布, 经过这里。”

(15)

nu	t^hi	ti	ȵi[A]	te	ɣ̩ ræ	t^hi ki	la	tsə pæ	pi tsa
you	DET	one	day	DP	fabric	these	OTM	hide	finish
ཁྱོད	ངེས་ཚིག	གཅིག	ཉིན	སྦྲེལ་ཚིག	རས	འདི་ཚོ	ཡུལ་ཚིག	སྦ་བ	ཚར་བ
你	*限词*	一	天	*连词*	布	这些	*宾标*	藏	完

(16)

jo	te	a ɣ̩	t^ho lɛ	ɕə ɕə	ka	ʁu ʂ̩ə	pæ	ŋu
SELF	DP	father-in-law	rabbit	make	DP	ahead	run	say
རང་ཉིད	སྦྲེལ་ཚིག	གྱོས་པོ	རི་བོང	བྱེད	སྦྲེལ་ཚིག	སྔོན་དུ	རྒྱུག	བཤད
自己	*连词*	岳父	兔子	当	*连词*	前面	跑	

'(The rabbit) said, "On that day, you take all these fabrics (that the Han have) to hide and I will be the rabbit father-in-law and run ahead."'
ཉིན་དེར། ཁྱོད་ཀྱིས་རས་དག་སྒྲོག་ཏུ་སྦོས་དང་། ང་རི་བོང་གྱོས་པོ་བྱས་ནས་མདུན་དུ་རྒྱུག་ངེས་ཞེས་(དེས་སུ་མཐུད་དུ་)བཤད།
“到那一天, 你就把那些布都藏起来, 我在前面跑, (将他们引开)。”

(17)

te	va	jo	q^ho pa	da	te
DP	Han	SELF	chase	come	DP
སྦྲེལ་ཚིག	རྒྱ་མི	རང་ཉིད	འདེད་པ	ཡོང་བ	སྦྲེལ་ཚིག
连词	汉人	自己/我	追赶	来	*连词*

[A] When *t^hi^{53}* accompanies *ti^{11} ȵi^{11}*, *ti^{11} ȵi^{11}* may be translated as 'that day'.

(18)

nu	ṿ ræ	t^hi ki	ji xa xa	m̩	tsə pæ	pi tsa	ma	di
you	fabric	these	all	AVM	hide	finish/all	MP	say
ཁྱོད	རས	འདི་ཚོ	ཚང་མ	བྱེད་ཚིག	སྦ་བ	ཚར་བ	ཚིག་སྐྱེགས	ཟེར་བ
你	布	这些	全部	*副标*	藏	完	*语气*	说

'(The rabbit) said, "Then when Han come to chase me, then you finishing hiding all these fabrics."'

(རི་བོང་གིས་)རྒྱ་མི་ངའི་རྗེས་འདེད་དུས་ཁྱོད་ཀྱིས་རས་ཚང་མ་སྦ་ཚར་བར་བྱོས་ཞེས་བཤད།

"汉人来追赶我的时候, 你把那些布全部藏起来。"

(19)

o	va	ṿ la	m̩	su	dʑy	ro
EXC	Han	business	do	GEN	come	PT
འབོད་ཚིག	རྒྱ་མི	ཚོང་ལས	བྱེད	འབྲེལ་སྒྲ	ཡོང་བ	འདས་ཚིག
叹词	汉人	生意	做	*属格*	来	*去时*

'Oh! Han businessmen came.'

རྒྱ་མི་ཚོང་པ་དག་(བསླེབས་)བྱུང་།

后来，做生意的汉人来了。

(20)

t^ho lɛ	t^hi	ja	o	t^hi	lo pæ	sə
rabbit	DET	CL	there	GOAL	jump/hop	ALTIT
རི་བོང	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	དེ་ན	ལས་ཚིག	མཆོང་བ	མང་ཟློས
兔子	*限词*	*量词*	那儿	*目词*	跳	*多重*

(21)

t^hi	lo pæ	sə	m̩	te	va	t^hi ki
GOAL	jump/hop	ALTIT	AVM	DP	Han	these
ལས་ཚིག	མཆོང་བ	མང་ཟློས	བྱེད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	རྒྱ་མི	འདི་ཚོ
目词	跳	*多重*	*副标*	*连词*	汉人	这些

(22)

o	xo	ta	li	ji	go	t^hʙu ɚ	ta	t^hʙu ɚ
EXC	very	big	GEN	one	CL	rabbit	beat	rabbit
འབོད་ཚིག	ཧ་ཅང	ཆེན་པོ	འབྲེལ་སྒྲ	གཅིག	ཚད་ཚིག	རི་བོང	རྡུང་རྡེག་བྱེད་པ	རི་བོང
叹词	很	大	*属格*	一	*量词*	兔子	打	兔儿

(23)

ta	t^hʙu ɚ[A]	ŋu	o	t^hi	ɕy	ro
beat	rabbit	say	there	GOAL	went	PT
རྡུང་རྡེག་བྱེད་པ	རི་བོང	བཤད	དེ་ན	ལས་ཚིག	ཕྱིན་པ	འདས་ཚིག
打	兔儿	说	那儿	*目词*	去	*去时*

'Oh! The rabbit hopped and hopped, then these Han said, "Oh! Such one very big rabbit, beat the rabbit, beat the rabbit," and went (to chase the rabbit).'
རི་བོང་ཡང་ཡང་མཆོངས་ལྡིང་བྱས་པ་ན་རྒྱ་མི་ཚོས་ཙི་འདྲའི་རི་བོང་ཆེ་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་ཡ་འང། དེར་རྡུང་རྡེག་བྱོས་ཞེས་བཤད་ཞོར་དུ་དེའི་རྗེས་དེད་ནས་སོང།

哦，那只兔子在前面一跳一跳时，那些汉人(兴奋地)喊叫: “哇，一只好大的兔儿呀！打兔子，打兔儿,” 往(兔子后面追)去。

(24)

o	t^hi	ɕy	mi n̥u	te	ɣ̩ ræ	t^hi ki	o ba
there	GOAL	went	after	DP	fabric	these	all
དེ་ན	ལས་ཚིག	ཕྱིན་པ	རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	རས	འདི་ཚོ	ཚང་མ
那儿	*目词*	去	后	*连词*	布	这些	都

[A] *ta^{53} t^hʙu^{11} ɚ^{44}* = 打兔儿, *da tu'er.*

(25)

tʰɛ	ȵi	la	tsə pæ	ro
he	ERG	OTM	hide	PT
ཁོ	བྱེད་སྒྲ	ཡུལ་ཚིག	སྦ་བ	འདས་ཚིག
他	*作格*	*宾标*	藏	*去时*

'After (they) went there, these fabrics (that the Han had put down so they could chase the rabbit) were all taken and hid by him (the orphan).'

རྒྱ་མི་རྣམས་ཕྱིན་རྗེས་ཁོས་རས་ཚང་མ་ཁྱེར་ནས་སྦས།

(汉人)往那儿一去，那些布就都被他藏了起来。

(26)

te	mæ	na hũ[A]	sə	li	dʑy	te	tʰɛ	ræ	ro
DP	later	dark	only after	back	come	DP	he	get	PT
སྦྲེལ་ཚིག	རྗེས་སུ	ས་རུབ་པ	རྗེས་སུ	ཕྱིར	ཡོང་བ	སྦྲེལ་ཚིག	ཁོ	ཐོབ་པ	འདས་ཚིག
连词	后来	天黑	才	回	来	*连词*	他	获得	*去时*

'Then later, (the Han) came back only after it was getting dark and (by this time) he had got (those fabrics and hid them).'

(རྒྱ་མི་ཚོ་)ས་རུབ་དུས་ཕྱིར་ཡོང་ལ། དུས་དེར་ཁོ་ལ་རས་ཚང་མ་ཐོབ་འདུག

后来, (汉人)天黑了才回来他就得到了(那些布)。

(27)

mæ	ti ȵi	te	tʂʰə mi	hæ̃	ɕy	ro
later/next	day	DP	wife	buy	went	PT
རྗེས	ཉིན	སྦྲེལ་ཚིག	ཆུང་མ	ཉོ	ཕྱིན་པ	འདས་ཚིག
后来	天	*连词*	妻子	买/娶	去	*去时*

A *na[44] hũ[53]* = a dark color; dark as when evening comes.

'The next day, (they) went to buy a wife (for the orphan).'
ཕྱི་ཉིན་(ཁོ་གཉིས་)ཆུང་མ་ལེན་དུ་ཕྱིན།
第二天, (他俩)去(给孤儿)娶媳妇。

(28)

a ɣ̩	t^{h}o lɛ	q^{h}a	m̩	le	ŋu	te
father-in-law	rabbit	how	do	MP	say/ask	DP
ཁྱོས་པོ	རི་བོང	ཅི་འདྲ	བྱེད	ཚིག་སྐྱེགས	བཤད།འདྲི་བ	སྦྲེལ་ཚིག
岳父	兔子	怎么	做	*语气*	说	*连词*

(29)

$tʂ^{h}$ə mi	hæ̃	bɛ	ŋu	su	dja	le	di
wife	buy	go	say	GEN	BE	MP	say
ཆུང་མ	ཉོ	འགྲོ་བ	བཤད	འབྲེལ་སྒྲ	ནི་སྒྲ	ཚིག་སྐྱེགས	བཤད
妻子	买/娶	去	说	*属格*	*判断*	*语气*	说

'(The orphan) said, "Rabbit Father-in-law how to do it (buy a wife)?" and (the rabbit) said, "Go to buy a wife."'
(དྭ་ཕྲུག་གིས་)རི་བོང་ཁྱོས་པོ། ད་ཇི་ལྟར་སྒྲུབ་དགོས་ཞེས་དྲིས་པ་ན། (དེས་)ཆུང་མ་ལེན་དུ་འགྲོ་ཞེས་ལན་བཏབ།
(孤儿)问: “兔子岳父, 这是怎么回事呀? "(兔子)说: “是去(给你)娶媳妇的呀。”

(30)

ɣ̩ ræ	t^{h}i ki	la	zə mi	ʂ̩ə	ja	dʑo
fabric	these	take/bring	girl	seven	CL	EXT
རས	འདི་ཚོ	འཁྱེར་བ	བུ་མོ	བདུན	ཚད་ཚིག	ལས་མཐུན
布	这些	拿/扛	姑娘	七	*量词*	*存在*

(31)

ti	jy	ɕɛ	lo	ɕy
one	CL	family	GOAL	went
གཅིག	ཚད་ཚིག	ཁྱིམ་ཚང	ལས་ཚིག	ཕྱིན་པ
一	*量词*	家庭	*目词*	去/走

'(The orphan child and the rabbit) took these fabrics and went to one family of seven girls.'
(ཁོ་ཚོས་)རས་འདི་ཚོ་(ཚང་མ་)ཁྱེར་ནས་བུ་མོ་བདུན་ཡོད་པའི་ཁྱིམ་ཚང་ཞིག་ཏུ་སོང་།
(他俩)扛着那些布，朝着有七个女儿的一户人家走去。

(32)

ti	gʏ̩	ti	$ts^hə$	zə̡ $q^hæ$	ja dʙu $q^hæ$	ji $k^hʏ̩$	ɲ̟y ta
one	CL	one	CL	tear	armpit	under	clamp
གཅིག	ཚད་ཚིག	གཅིག	ཚད་ཚིག	གཤག་པ	མཆན་ཁུག	འོག	བཙིར་བ
一	*量词*	一	*量词*	撕	腋窝	下	夹带

(33)

e he	ŋu	sə	ʏ̩ ræ	ti	dʙu	zə̡ $q^hæ$	ka
EXC	say	ALTIT	fabric	one	CL	tear	DP
འབོད་ཚིག	བཤད	མང་གྲོས	རས	གཅིག	ཚད་ཚིག	གཤག་པ	སྦྲེལ་ཚིག
叹词	说	*多重*	布	一	*量词*	撕	*连词*

(34)

dza q^ha	t^ho t^ho	mi ŋga	sə	m̩	te
spit	wrap	SUF-COM	ALTIT	AVM	DP
མཆིལ་མ	ཐུམ་གྱིས་སྒྲིབ་པ	འདས་རྗེས	མང་གྲོས	བྱེད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག
痰	包	*后体*	*多重*	*副标*	*连词*

'Each tore one strip, clamped it under each one's armpit, said, "*e*[53] *he*[52]," tore one strip of fabric, and wrapped up the spit (that they had spat).'

(ཁོ་གཉིས་ཀྱིས་)རས་དག་དུམ་བུར་གཤགས་ནས་མཆན་འོག་རེ་རེར་བཙིར་ཏེ། ཨེ་ཧེ་ཞེས་གློ་ལུ་བྱས་ནས་མཆིལ་མ་རས་ཀྱི་ནང་དུ་བཏུག

(他俩)一人撕一点儿(布)，夹在腋窝下，厄呵地(干)咳一声，撕一块(布)包住(口痰)就扔掉。

(35)

a ma[A]	zə mi	tʰi	ʂ̥ə	ja	nu	nu	hæ̃	da
EXC	girl	DET	seven	CL	you	you	buy	come
འབོད་ཚིག	བུ་མོ	རེས་ཚིག	བདུན	ཚད་ཚིག	ཁྱོད	ཁྱོད	ཉོ	ཡོང་བ
感叹	姑娘	*限词*	七	*量词*	你	你	买	来

(36)

ɕy	ŋa	ŋa	hæ̃	da	ɕy	ŋu	ti gy̩ gy̩	pæ pʰʂ̥ə	le
maybe	I	I	buy	come	maybe	think	each other	pinch	DP
གལ་ཏེ	ང	ང	ཉོ	ཡོང་བ	ན	བསམ	ཕན་ཚུན	སེན་འཐོག་བྱེད་པ	སྦྲེལ་ཚིག
假如	我	我	买	来	的话	想	互相	掐	*连词*

(37)

ko	ma	pʰa	ro
sit	NEG	able	PT
སྡོད་པ	*དགག་སྒྲ*	ཐུབ་པ	*འདས་ཚིག*
坐	*否定*	能	*去时*

'*a*[53] *ma*[53], the seven girls thought, "Maybe he comes to buy you and I also think maybe he comes to buy me," (and all seven girls were so nervous that they) were unable to sit and pinched each other.'

(བུ་མོ་བདུན་པོས་ཁོ་ཕལ་ཆེར་)ཁྱོད་ལེན་དུ་ཡོང་སྲིད། ངས་ང་ལེན་དུ་ཡོང་བ་རེད་ཅེས་བསམ་ཞོར་དུ་ཕན་ཚུན་ལ་སེན་འཐོག་བྱས།

哇，七个女儿个个都希望(那个孤儿)来娶自己，于是, (在暗地里)你掐我，我掐你地坐不住了。

[A] An expression of surprise.

(38)

te	a ȵo	tʰi	ja	tʰɛ	ȵi	ræ	hæ̃	dʑy	ro
DP	youngest	DET	CL	he	ERG	PRE-ATT	buy	come	PT
སྦྱོར་ཚིག	ཆུང་བ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ཁོ	བྱེད་སྒྲ	འདས་སྔོན	ཉོ	ཡོང་བ	འདས་ཚིག
连词	小/幺	*限词*	*量词*	他	*作格*	*前体*	买	来	*去时*

'Then he bought the youngest one and came (back to his home).'
དེ་ནས་(ཁོས་བུ་མོ་)ཆུང་ཤོས་བླངས་ནས་(ཡུལ་)ལ་འོངས།
他把幺(女儿)娶来了。

(39)

væ tsʰə	su	te	tʰjo	ȵi
marriage	GEN	DP	they	ERG
གཉེན་སྒྲིག	འབྲེལ་སྒྲ	སྦྱོར་ཚིག	ཁོ་ཚོ	བྱེད་སྒྲ
结婚	*属格*	*连词*	他们	*作格*

(40)

tʰa	go	ti	ȵi	go	di	ȵi	tɕə
decide	what	one	day	what	one	day	put
ཐག་གཅོད་པ	ཅི་ཞིག	གཅིག	ཉིན	ཅི་ཞིག	གཅིག	ཉིན	བཞག་པ
决定	什么	一	天	什么	一	天	放

'(But before they left to return to the orphan's home) they decided that the marriage would be on what one day, what one day.'
ཁོ་ཚོས་ཉིན་གང་ཞིག་ལ་(གཉེན་སྒྲིག་པའི་)ཐག་བཅད།
关于结婚的(日期)，他们把(它)定在某某时候的某一天。

(41)

te	t^hi	ti	ȵi	te	no	te	væ	pʁu	da	ŋu
DP	DET	one	day	DP	you	DP	guest	send	come	say
སྦྲེལ་ཚིག	ངེས་ཚིག	གཅིག	ཉིན	སྦྲེལ་ཚིག	ཁྱོད	སྦྲེལ་ཚིག	མགྲོན་པོ	སྐྱེལ་བ	ཡོང་བ	བཤད
连词	*限词*	一	天	*连词*	你	连词	客人	送	来	说

'(The rabbit) said, "On that day, you (the girl's family members) come and send (bring) guests."'

(རི་བོང་གིས་)ཉིན་དེར་ཁྱོད(བུ་མོ་ཚང་གིས་)མགྲོན་པོ་སྐྱེལ་ཤོག་ཅེས་བཤད།

(他们俩给她们家人)说: “在那一天，你们就来送亲。”

(42)

q^ha	ʁo	t^hi	da	te	a xo xo	$tɕ^ha$	q^ha	ʁo
where	LOC	GOAL	come	DP	a xo xo	do	where	LOC
གང་དུ	གནས་གཞི	ལས་ཚིག	ཡོང་བ	སྦྲེལ་ཚིག	འབོད་སྒྲ	བྱེད	གང་དུ	གནས་གཞི
哪儿	*位格*	*目词*	来	*连词*	啊呼呼	做	哪儿	*位格*

(43)

t^hi	da	te	gʏ̩ gʏ̩ dzə̹ dzə̹	m̩	da	ma	di
GOAL	come by	DP	yell	AVM	come by	MP	say
ལས་ཚིག	ཡོང་བ	སྦྲེལ་ཚིག	ཀི་སྒྲ་སྒྲོག་པ	བྱེད་ཚིག	ཡོང་བ	ཚིག་རྫོགས	བཤད
目词	来	*连词*	吼叫	*副标*	来	*语气*	说

'(The rabbit) said, "Come by where (a place) then do (shout) a^{53} xo^{53} xo^{53} and come by where (a place) then yell."'

(རི་བོག་གིས་)ས་གང་དུ་ཐོན་ན་ཀི་ཧེ་ཞེས་སྒྲ་སྒྲོག་དགོས་པ་དང་གང་དུ་ཐོན་ན་ཀི་སྒྲ་སྒྲོག་དགོས་པ་སོགས་བཤད།

(兔子接着给她们家人)说: “来到哪儿的时候叫啊呼呼，来到哪儿的时候大声地喧哗。”

(44)

te	ha	ɕə p^{h}ɕə	ti	jy	t^{h}ɛ	ȵi	ly	ta	ka
DP	here	king	one	CL	he	ERG	watch	EXT	DP
སྦྲེལ་ཚིག	འདི་ན	རྒྱལ་པོ	གཅིག	ཚད་ཚིག	ཁོ	བྱེད་སྒྲ	ལྟ་བ	ལས་མཐུན	སྦྲེལ་ཚིག
连词	这儿	君王	一	*量词*	他	*作格*	看	*存在*	*连词*

(45)

ti	hĩ	na	so	ȵi	t^{h}a	ta
one	month	and	three	day	decide	EXT
གཅིག	ཟླ་བ	དང	གསུམ	ཉིན	ཐག་གཅོད་པ	ལས་མཐུན
一	月	和	三	天	决定	*存在*

'Then here he (the rabbit) watched a king's family (and thought about doing something bad to them) and decided (that the wedding would be held in) one month and three days.'

དེ་ནས་རི་བོང་གིས་རྒྱལ་པོའི་ཁྱིམ་ཚང་ལ་བལྟས་ནས (དེ་ལ་ངན་གང་ཞིག་སྒྲུབ་དགོས་བསམས་ནས)གཉེན་སྟོན་ཟླ་བ་གཅིག་དང་ཉིན་གསུམ་ལ་རྒྱུན་སྲིང་རྒྱུའི་ཐག་བཅད།

兔子岳父在这边看好了一家君王, (他恐吓了君王,)并且跟(那家人把结婚的日子)定在一个月零三天以后。

(46)

ɕə p^{h}ɕə	t^{h}i	jy	te	t^{h}o lɛ	a ɣ̩	ȵi
king	DET	CL	and	rabbit	father-in-law	ERG
རྒྱལ་པོ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	དང	རི་བོང	གྱོས་པོ	བྱེད་སྒྲ
君王	*限词*	*量词*	连词	兔子	岳父	*作格*

(47)

qɣ̩	ka	la	zə qɣ̩ mbo ly	qæ
frighten	DP	OTM	hole	dig
འཇིགས་སྣང་སྐུལ་བ	སྦྲེལ་ཚིག	ཡུལ་ཚིག	དོང	རྐོ་བ
恐吓	*连词*	*宾标*	地洞	挖

'The king's family was frightened by Rabbit Father-in-law and (they) dug a hole (in front of their house when rabbit told them to).'
རི་བོང་གྱིས་པོས་རྒྱལ་པོའི་ཁྱིམ་ཚང་ལ་འཇིགས་སྣང་སྐུལ་ནས་(སྒོའི་མདུན་དུ་)དོང་ཞིག་རྐོ་རུ་བཅུག
那家君王被兔子岳父吓得在挖地洞, (准备躲藏起来)。

(48)

tʰi	ti	ȵi	te	o	ʐ̩o tʁu ʐ̩o ro[A]	ɕɛ	ma	da	ro
DET	one	day	DP	EXC	ʐ̩o tʁu ʐ̩o ro	family	soldier	come	FT
དེས་ཚིག	གཅིག	ཉིན	སྦྲེལ་ཚིག	འབོད་ཚིག	རོ་ཁྲུའུ་རའོ་རའོ	ཁྱིམ་ཚང	དམག	ཡོང་བ	མ་འོངས་པ
限词	一	天	连词	叹词	容容	家	兵	来	未时

(49)

nu	tʰi	ti	ȵi	te	lo pæ	o	mi	hũ	ma	di
you	DET	one	day	DP	jump	there	GOAL	go	MP	say
ཁྱོད	དེས་ཚིག	གཅིག	ཉིན	སྦྲེལ་ཚིག	མཆོང་བ	དེ་ན	ལས་ཚིག	སོང	ཚིག་སྐྱོགས	བཤད
你	限词	一	天	连词	跳	那儿	目词	去	语气	说

'That day (the rabbit) said (to the king's family), "Oh! (when) *ʐ̩o*[44] *tʁu*[11] *ʐ̩o*[44] *ro*[55]'s family soldiers come, you jump and go down there into the hole that day."'
(རི་བོང་གིས་རྒྱལ་པོ་ཚང་ལ་)ཉིན་དེར་རོ་ཁྲུའུ་རའོ་རའོ་ཚང་གི་དམག་ཡོང་རྒྱུ་རེད། ཉིན་དེར་ཁྱོད་ཚོ་དོང་ནང་དུ་འཛུལ་ནས་སྒྲོས་ཞེས་བཤད།.
(兔子岳父给君王家人)说: “哪一天, 容毒容容[B]家的兵要来(杀你们)了, 到那一天你们跳到(洞里)去(躲避)。”

(50)

zə qɣ̩ mbo ly	tʰi	ly	te	tʂ̩ʰə ʐ̩i	tʰi	ja	tʰɛ	ȵi	mi mi	ka
pit	DET	CL	DP	orphan	DET	CL	he	ERG	order	DP
དོང	དེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	དྭ་ཕྲུག	དེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ཁོ	བྱེད་སྒྲ	བཀའ་སྒྲོག་པ	སྦྲེལ་ཚིག
地洞	限词	量词	连词	孤儿	限词	量词	他	作格	指示	连词

[A] *ʐ̩o*[44] *tʁu*[11] *ʐ̩o*[44] *ro*[55] = a monster that kills people.
[B] 传说中的一家食人魔鬼。

(51)

ndɔ	li	t^hi ki	o ba	la	ts^hu	ta	pi tsa
spear	head	these	all	OTM	put	EXT	finish/already
མདུང	རྩེ	འདི་ཚོ	ཚང་མ	ཕྱལ་ཚིག	འཛུགས་པ	ལས་མཐུན	འདས་ཚིག
矛	头	这些	全部	*宾标*	竖立	*存在*	完

'He ordered the orphan child to take all these knives and spears and put (them) heads (up in the) pit.'

ཁོས་དྭ་ཕྲུག་ལ་གྲི་མདུང་ཚང་མའི་རྩེ་མོ་(ཡར་བསྒྲེར་ནས་)དོང་ནང་དུ་འཛུགས་ཏུ་བཅུག

他派孤儿去，把剑和矛头都竖立在那个地洞里。

(52)

ka	a xo xo	li ro li ro	m̩	$tʂ^h$ə mi	t^hi	pʁu	dʑy	te
DP	a xo xo	loud	AVM	bride	GOAL	send	come	DP
སྦྲེལ་ཚིག	ཀ་སྒྲ	སྐད་ཆེན་པོ	བྱེད་ཚིག	བག་མ	ལས་ཚིག	སྐྱེལ་བ	ཡོང་བ	སྦྲེལ་ཚིག
连词	啊呼呼	大声	*副标*	新娘	*目词*	送	来	*连词*

(53)

ma	ʁa	ro	ma	ʁa	ro
NEG	OK	PT	NEG	OK	PT
དགག་སྒྲ	འགྲིག་པ	འདས་ཚིག	དགག་སྒྲ	འགྲིག་པ	འདས་ཚིག
否定	对	*去时*	*否定*	对	*去时*

(54)

ʐo tʁu ʐo ro	ɕɛ	ma	dʑy	ro	te
ʐo tʁu ʐo ro	family	soldier	come	PT	DP
རོ་ཏུའུ་རའོ་རའོ	ཁྱིམ་ཚང	དམག	ཡོང་བ	འདས་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག
绕毒容容	家	兵	来	*去时*	*连词*

(55)

no	ha	mbæ	sə	djɛ	di
you	here	EXT	still	MP	say
ཁྱོད་ཚོ	འདི་ན	*ལས་མཐུན*	ད་རུང	*ཚིག་སྒྲིགས*	བཤད
你们	这儿	*存在*	还	*语气*	说

'The bride was sent and came with a loud *a*^{53} *xo*^{53} *xo*^{53} sound, and (the rabbit) said, "It's not OK. It's not OK, ʐo^{44} tʙu^{11} ʐo^{44} ro^{55} family's soldiers came, are you all still here?"'
དེ་ནས་(བཀག་མ་)ཀྱི་སྒྲ་ཆེན་པོ་དང་བཅས་བསྐྱལ་ཡོང་། (རི་བོང་གིས་)ད་མ་འགྲིག ད་མ་འགྲིག རོ་ཀྲུའུ་རའོ་རའོ་ཚང་གི་དམག་ཡོང་བཞིན་ཡོད། ཁྱོད་ཚོ་ད་རུང་འདི་ན་ཡོད་དམ་ཞེས་དྲིས།
(一个月零三天后，那家人)大声地叫喊着'啊呼呼'把新娘送过来时,(兔子)喊着说: “不好了，不好了，绕毒容容家的兵来了，你们还在这里吗?”

(56)

te	ti	jy	m̩	lo pæ	o	za	ɕy	ro
DP	one	CL	AVM	jump	there	GOAL	went	PT
སྦྲེལ་ཚིག	གཅིག	*ཚད་ཚིག*	*བྱེད་ཚིག*	མཆོང་བ	དེ་ན	*ལས་ཚིག*	ཕྱིན་པ	*འདས་ཚིག*
连词	一	*量词*	*副标*	跳	那儿	*目词*	去	*去时*

Then the whole family jumped down into the (pit) there.'
དེ་ནས་ཁྱིམ་མི་གང་པོ་དོང་ནང་དུ་མཆོངས།
于是，全家都跳到那个(地洞)里去了。

(57)

tʂʰə ʑi	tʰi	ja	tʰɛ	n̥i	mi mi	ka
orphan	DET	CL	he	ERG	order	DP
དྭ་ཕྲུག	*ངེས་ཚིག*	*ཚད་ཚིག*	ཁོ	*བྱེད་སྒྲ*	སྐུལ་མ	*སྦྲེལ་ཚིག*
孤儿	*限词*	*量词*	他	*作格*	指示	*连词*

(58)

ʁu ʁu	le	nbo ly	t^hi	ly	ʁo	mi	$tɕ^hə$	ka
bury	DP	pit	DET	CL	LOC	GOAL	SUF-COM	DP
ས་འོག་ཏུ་འཛུག་པ	སྦྲེལ་ཚིག	དོང	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	གནས་གཞི	ལས་ཚིག	འདས་རྗེས	སྦྲེལ་ཚིག
埋	*连词*	地洞	*限词*	*量词*	*位格*	*目词*	*后体*	*连词*

(59)

$tʂ^hə$ mi	væ $ts^hə$	$t^hɛ$	ɛ qo	lo	$tɕ^hə$	ro
bride	marry	their	home	GOAL	SUF-COM	PT
བག་མ	གཉེན་སྒྲིག	ཁོ་ཚོ	ཁྱིམ་ཚང	ལས་ཚིག	འདས་རྗེས	འདས་ཚིག
新娘	结婚	他们	家	*目词*	*后体*	*去时*

'Orphan Child was ordered by him (the rabbit) and buried (the king's family members) in the pit and married Bride into their (the king's) home.'[A]

རི་བོང་གིས་དྭ་ཕྲུག་དེར་རྒྱལ་པོའི་ཁྱིམ་མི་དག་ས་འོག་ཏུ་འཛུག་པར་བཅུས་ནས་བག་མ་(རྒྱལ་པོ་ཚང་གི་)ཁྱིམ་ནང་དུ་བསུ།

(兔子岳父赶紧)让那个孤儿(去把君王一家人)埋在那个地洞里，然后，把新娘接进他们家里了。

(60)

t^hi	jy	te	su qæ	nda	su	dja
DET	CL	DP	rich	very	GEN	BE
ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱུག་པོ	ཧ་ཅང	འབྲེལ་སྒྲ	ཉི་སྒྲ
限词	*量词*	*连词*	富裕	很	*属格*	*判断*

'This (family) was very rich.'

ཁྱིམ་ཚང་འདི་ནི་ཧ་ཅང་ཕྱུག་པོ་རེད།

那(君王)家是非常富裕的。

[A] The king's family fell into the pit and were instantly killed by the upturned knives and spears. Rabbit and Orphan then took control of the dead king's home.

(61)

ka	t^{h}i	jy	t^{h}ɛ	hĩ	dʙu	ro
DP	DET	CL	he	GEN	become	PT
སྦྲེལ་ཚིག	རིས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ཁོ	འབྲེལ་སྒྲ	འགྱུར་བ	འདས་ཚིག
连词	*限词*	*量词*	他	*属格*	成为	*去时*

'Then the (home) became his.'
དེ་ནས་(ཁྱིམ་ཚང་)དེ་ཁོའི་ཁྱིམ་དུ་གྱུར་སོང་།
于是，那家(人的财产)都成了他俩的。

(62)

o wo[A]	ʁa	ha	ma	dʑo	su	ha	ma	dʑo
EXC	slave	DP	NEG	EXT	man	DP	NEG	EXT
འབོད་ཚིག	བྲན་གཡོག	སྦྲེལ་ཚིག	དགག་སྒྲ	ལས་མཐུན	མི	སྦྲེལ་ཚིག	དགག་སྒྲ	ཡོད་པ
叹词	仆人	*连词*	*否定*	*存在*	人员	*连词*	*否定*	存在

(63)

tʂ^{h}ə ʑi	ti	ja	rə	ts^{h}ə ʂo	li ɣi	ȵu	te
orphan	one	CL	BE	goat	male yak	need	DP
དྭ་ཕྲུག	གཅིག	ཚད་ཚིག	ཉི་སྒྲ	ར	གཡག	དགོས་པ	སྦྲེལ་ཚིག
孤儿	一	*量词*	*判断*	山羊	牦牛	要	*连词*

(64)

no	ndzə	m̩	tʙu	dzə	di
you	as you wish	AVM	kill	eat	say
ཁྱོད	རང་འདོད་ཀྱིས	བྱེད་ཚིག	གསོད་པ	ཟ་བ	བཤད
你们	随便	*副标*	杀	吃	说

A Expresses a feeling of being in a negative situation.

'(The rabbit) said (to the guests), "*o*^{53} *wo*^{44}, (there are) no slaves, no men, only one orphan child so kill goats and male yaks to eat as you wish.'
(རི་བོང་གིས་)ཨོ། (ཁྱིམ་འདིར་)བྲན་གཡོ་མེད་ལ་མི་ཡང་མེད། དྭ་ཕྲུག་གཅིག་མ་གཏོགས་མེད། ར་གཡག་རྣམས་རང་འདོད་ཀྱིས་བཤས་ནས་ལོངས་སྤྱོད་གྱིས་ཞེས་བཤད།
(兔子岳父对亲家说): “(我们家)没有仆人，也没有(很多)家人，只有一个孤儿，需要(什么)，请随便杀来吃。”

(65)

te	væ	jo jo	m̩	ɕɛ	dʑy	ka	la	tʁu	dzə
DP	guest	SELF	AVM	drag	came	DP	OTM	kill	eat
སྦྲེལ་ཚིག	མགྲོན་པོ་	རང་ཉིད	བྱེད་ཚིག	འདྲུད་པ	ཡོང་བ	སྦྲེལ་ཚིག	ཡུལ་ཚིག	གསོད་པ	ཟ་བ
连词	客人	自己	*副标*	拖/拉	来	*连词*	*宾标*	杀	吃

'Then guests themselves dragged (yaks and goats) themselves to kill and eat.'
དེ་ནས་མགྲོན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་གཡག་དང་ར་སོགས་བཤས་ནས་ཟོས།
于是，客人们自己拉来(牛羊)，杀来吃。

(66)

te	mæ	te	ʑi	ja	sə	ro
DP	later	DP	son	CL	born	PT
སྦྲེལ་ཚིག	རྗེས་སུ	སྦྲེལ་ཚིག	བུ	ཚད་ཚིག	སྐྱེས	འདས་ཚིག
连词	后来	*连词*	儿子	*量词*	生	*去时*

'Then later a son was born.'
དེ་ནས་རྗེས་སུ་བུ་ཞིག་སྐྱེས།
后来, (孤儿的妻子)生了个儿子。

(67)

ʑi	ja	sə	n̥u	te
son	CL	give birth	after	DP
བུ	ཚད་ཚིག	སྐྱེ་བ	རྗེས	སྦྲེལ་ཚིག
儿子	*量词*	生	后来	*连词*

(68)

ũ ndʑə	tʰi	gɣ̩	lo	ŋgo	lo pa	ro
old man	DET	CL	GOAL	sick	ITR	PT
རྒན་པོ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ལས་ཚིག	ན་བ	བསྐྱར་ཟློས	འདས་ཚིག
老头子	*限词*	*量词*	*目词*	生病	*重复*	*去时*

'After the son was born the old man (the rabbit) was seriously sick.'
བུ་ཞིག་སྐྱེས་རྗེས་(རི་བོང་)རྒན་པོ་དེ་ཧ་ཅང་ན་བར་གྱུར།
生了个儿子后，兔子岳父却(突然间)病得很严重。

(69)

a ɣ̩	tʰo lɛ	lo	ŋgo	lo pa	ro
father-in-law	rabbit	GOAL	sick	ITR	PT
གྱོས་པོ	རི་བོང	ལས་ཚིག	ན་བ	བསྐྱར་ཟློས	འདས་ཚིག
岳父	兔子	*目词*	病	*重复*	*去时*

(70)

te	qo tɕʰə	le	mɛ kʰa
DP	sad	DP	no idea
སྦྲེལ་ཚིག	ཡིད་སྐྱོ་བ	སྦྲེལ་ཚིག	ཐབས་ཟད་པ
连词	伤心	*连词*	无法

'Father-in-law Rabbit was seriously sick, (the orphan) had no idea what to do and was sad.'
རི་བོང་གྱོས་པོ་ལ་ན་ཚ་ཚབས་ཆེན་ཞིག་ཕོག་འདུག་པས་དྭ་ཕྲུག་དེ་ཅི་བྱ་གཏོལ་མེད་དུ་གྱུར་ནས་སེམས་སྐྱོ་པོ་འདུག
兔子岳父(得了)严重的病后，(孤儿不知道)该做什么，没办法了就(只知道)伤心。

(71)

o ljo	ræ	qy̩	ʁo	lu tʂ̩a pʰɛ tʂ̩a	su	ko ma tʰa	ti	gy̩
up there	cliff	cave	LOC	fortune tell	doer	outstanding	one	CL
ཡར་ན	བྲག་ཕུང	དོང	གནས་གཞི	མོ་འདེབས་པ	འབྲེལ་སྒྲ	ཕུལ་དུ་བྱུང་བ	གཅིག	ཚད་ཚིག
上面	悬崖	洞	*位格*	算命	*属格*	了不起	一	*量词*

(72)

o	dʑo	nu	tʰi	gy̩	pæ	lu tʂ̩a pʰɛ tʂ̩a	hũ
there	EXT	you	DET	CL	LOC	fortune tell	go
དེ་ན	ལས་མཐུན	ཁྱོད	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	གནས་གཞི	མོ་འདེབས་པ	སོང
那儿	*存在*	你	*限词*	*量词*	*位格*	算命	去

(73)

go	ti	ga	ʑy	sə	kʰi
what	one	CL	do ritual	only after	good
ཅི་འདྲ	གཅིག	ཚད་ཚིག	སྤྱོད་པ	གཞི་ནས	བཟང
怎么	一	*量词*	用	才	好

(74)

go	ti	ga	m̩	sə	kʰi	ŋu
what	one	CL	do	only after	good	ask
ཅི་ཞིག	གཅིག	ཚད་ཚིག	བྱེད	ད་བཟོད	ཇི་བཟང་དུ་འགྲོ་བ	བཤད
什么	一	*量词*	做	才	好	问

'(The rabbit said), "Up there is one outstanding fortuneteller in the cliff cave, you go do fortune telling, ask what is good only after using what kind of (animals) to (kill to) do rituals and what is good only after doing what kind (of things)."'

(རི་བོང་གིས་)ཡར་བྲག་ཕུང་དེའི་ནང་ན་མོ་བ་ཕུལ་དུ་བྱུང་བ་ཞིག་ཡོད། ཁྱོད་དེར་མོ་འདེབས་སུ་སོང་། (ཁྱོད་ཀྱིས་སྲོག་ཆགས་)གང་བེད་སྤྱད་ནས་ཆོས་གང་སྒྲུབ་པ་དང་བྱ་བ་གང་ཞིག་སྒྲུབ་ན་བཟང་བ་པོ་ལ་དྲིས་ཞེས་སྨྲས།

(兔子对孤儿)说: “在上面的悬崖山洞里坐着一个很了不起的算命人，你到他那儿去算一下，问(他我们家需要)做一种什么（宗教仪式），或者做什么(我的病)才能好。”

(75)

te	o	nu	hĩ	ʑi	t^hi	ja	tʙu	le
DP	MP	you	GEN	son	DET	CL	kill	DP
སྦྲེལ་ཚིག	ཚིག་སྟེགས	ཁྱོད	འབྲེལ་སྒྲ	བུ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	གསོད་པ	སྦྲེལ་ཚིག
连词	*语气*	你	*属格*	儿子	*限词*	*量词*	杀	*连词*

(76)

nɛ	a y̩	t^ho lɛ	li	ma	tɕə	ɕy	te
your	father-in-law	rabbit	back	NEG	feed	if	DP
ཁྱོད	གྱོས་པོ	རི་བོང	ཕྱིར	དགག་སྒྲ	སྟེར་བ	གལ་ཏེ	སྦྲེལ་ཚིག
你	岳父	兔子	回	*否定*	给	如果	*连词*

(77)

nu	hĩ	a y̩	li	k^hi	ma	p^ha	nu	ʑi	t^hi	ja
you	GEN	father-in-law	back	well	NEG	can	you	son	DET	CL
ཁྱོད	འབྲེལ་སྒྲ	གྱོས་པོ	ཕྱིར	ཇེ་བཟང་དུ་འགྲོ་བ	དགག་སྒྲ	ཐུབ་པ	ཁྱོད	བུ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག
你	*属格*	岳父	回	回转	*否定*	能	你	儿	*限词*	*量词*

(78)

tʙu	ka	ɕə y̩	$p^hæ$	qo qæ	$t^hɛ$	tɕə	te	li k^hi	ro	di
kill	DP	liver	CL	dig	he	feed	DP	recover	PT	say
གསོད	སྦྲེལ་ཚིག	མཆིན་པ	ཚད་ཚིག	རྐོ་བ	ཁོ	སྟེར་བ	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱིར	འདས་ཚིག	བཤད
杀	*连词*	肝	*量词*	挖	他	给	*连词*	回	*去时*	说

'(The rabbit) said, "Oh, if you don't kill your son and feed (him) back to your father-in-law then your father-in-law cannot get well again so you kill the son, dig (out) a piece of (his) liver and feed him then (he) will recover."'

མོ་བས་ཨོ། གལ་ཏེ་ཁྱོད་ཀྱིས་རང་གི་བུ་བསད་དེ་རི་བོང་གྱོས་པོར་ཟ་རུ་མ་བཅུག་ན་ཁོ་ཇེ་བཟང་དུ་འགྲོ་མི་ཐུབ། ཁྱོད་ཀྱིས་རང་གི་བུ་བསད་ནས་དེའི་མཆིན་པ་ཏིལ་འབྲུ་ཙམ་ཁོ་ལ་བྱིན་ན་(རི་བོང་)ཇེ་བཟང་དུ་འགྲོ་ངེས་ཞེས་བཤད།

(孤儿来到山洞里，讲完了情况，打卦的人)说：“哦，如果不把你的儿子杀了，挖一块肝子给你的兔子岳父吃的话，你的岳父好不了，你把你的儿子杀了，挖出(他的)一块肝给他吃就好了。”

(79)

o	tʰi	qʰɣ̩	gi	ka	li	dʑy
MP	DET	CL	hear	DP	back	come
ཚིག་རྫོགས	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	ཐོས་པ	སྦྲེལ་ཚིག	ཕྱིར	ཡོང་བ
语气	*限词*	*量词*	听	*连词*	回	来

'Oh, (the orphan) heard this sentence and came back.'

དྭ་ཕྲུག་གིས་དེ་ཐོས་རྗེས་ཕྱིར་ཡོང་།

哦, (孤儿)听了这句话就回来了。

(80)

li	dʑy	te	rə tsʰə	tʰi	sə	tʰi pa[A]
back	come	DP	knife	GOAL	sharp	ITR
ཕྱིར	ཡོང་བ	སྦྲེལ་ཚིག	གྲི	ལས་ཚིག	ཇར་བ	བསྐྱར་ཟློས
回	来	*连词*	刀子	*目词*	磨	*重复*

(81)

tʰi	sə	tʰi pa	tʰi	sə	tʰi pa	te
GOAL	sharp	ITR	GOAL	sharp	ITR	DP
ལས་ཚིག	ཇར་བ	བསྐྱར་ཟློས	ལས་ཚིག	ཇར་བ	བསྐྱར་ཟློས	སྦྲེལ་ཚིག
目词	磨	*重复*	*目词*	磨	*重复*	*连词*

(82)

ŋa	ʑi	gɣ̩ ga	m̩	le	di	te	ʂo	ma	na
I	son	what	do	MP	say	DP	say	NEG	would
ང	བུ	ཅི་ཞིག	བྱེད	ཚིག་རྫོགས	བཤད	སྦྲེལ་ཚིག	བཤད	དགག་སྒྲ	འདོད་པ
我	儿子	什么	做	*语气*	说	*连词*	说	*否定*	想

[A] *tʰi¹¹* and *tʰi¹¹ pa¹¹* increase the degree and speed of the verb and indicates the repetition of the action.

'After (the orphan) came back he sharpened the knife, sharpened and sharpened and then (the rabbit) asked, "What are you doing my son?" but (the orphan) wouldn't say.'

(དྭ་ཕྲུག་)ཕྱིར་ཡོང་རྗེས་(ཁོས་)ཡང་ཡང་གྲི་བརྡར། དེ་ནས་རི་བོང་གིས་ཁྱོད་ཀྱིས་ཅི་ཞིག་བྱེད་བཞིན་ཡོད་ཅེས་དྲིས་པ་ན། (དྭ་ཕྲུག་གིས་)ལན་མ་བཏབ།

(他)一回来就埋头磨刀子，磨呀磨，于是, (兔子岳父)问: “我的儿子, (你)在干什么呀?” 但是(他什么都)不肯说。

(83)

mi do	le	mæ	sə n̥i	le	ʑ̥i	t^h^i	ja	tʁu	ka	ɕə ɣ̩	
ask	DP	later	only after	DP	son	DET	CL	kill	DP	liver	
འདྲི་བ	སྦྲེལ་ཚིག	རྗེས་སུ	ད་བཟོད	སྦྲེལ་ཚིག	བུ	ངེས་ཚིག	ཚད་ཚིག	གསོད་པ	སྦྲེལ་ཚིག	མཆིན་པ	
问	*连词*	后来	才	*连词*	儿子	*限词*	*量词*	杀	连词	肝	

(84)

ti	mba	qo qæ	nu	tɕə	hũ	ji	te	li k^h^i	ʁæ	ji	di
one	CL	dig	you	feed	should	say	DP	recover	FT	say	say
གཅིག	ཚད་ཚིག	རྐོ་བ	ཁྱོད	སྟེར་བ	འོས་པ	བཤད	སྦྲེལ་ཚིག	ཡི་བཟང་དུ་འགྲོ་བ	མ་འོངས་པ	བཤད	བཤད
一	*量词*	挖	你	给	应该	说	*连词*	回/好转	*未时*	说	说

'Later, only after (the rabbit) asked (again and again, then he) said, "It was said that I should kill the son and dig out a piece of liver to feed you, then (you) will get well again."'

རྗེས་སུ་(རི་བོང་གིས་)ཡང་ཡང་དྲིས་པས་(དྭ་ཕྲུག་གིས་ངས་རང་གི་)བུ་བསད་ནས་དེའི་མཆིན་པ་ཏིལ་འབྲུ་ཙམ་ཁྱོད་ལ་ཟ་རུ་བཅུག་ན་ཁྱོད་ད་གཟོད་ཡི་བཟང་དུ་འགྲོ་ངེས་ཟེར་ཞེས་ལན་བཏབ།

问了(好长时间后，孤儿)才说: “ (打卦的人)说的是需要把(我的)这个儿子杀了，挖一块肝给你吃后(你的病)就会好的。”

(85)

a ma[A]	ŋa	ʑi	ŋa	rə	le	ŋa	nu	ŋa	a
EXC	I	son	I	BE	MP	I	you	I	INT
འབོད་ཚིག	ང	བུ	ང	ཉི་སྒྲ	ཚིག་སྣེགས	ང	ཁྱོད	ང	འདྲི་ཚིག
叹词	我	儿子	我	*判断*	*语气*	我	你	我	*疑问*

(86)

pʰu dʑo	m̩	ŋu	su	rə	ʁa	ro	ʁa	ro	di
appreciate	MP	want	GEN	BE	OK	PT	OK	PT	say
མཐོང་ཆེན	ཚིག་སྣེགས	བསམ་པ	འབྲེལ་སྒྲ	ཉི་སྒྲ	རེད	འདས་ཚིག	རེད	འདས་ཚིག	བཤད
真诚	*语气*	想	*属格*	*判断*	好	*去时*	好	*去时*	说

'(The rabbit) said, "*a*[53] *ma*[53] my son, it was me, I wanted to test you if you appreciate me or not. It's OK, it's OK."'

(རི་བོང་གིས་)ཨོ། ངའི་བུ། དེ་ནི་ང་ཡིན། ངས་ཁྱོད་ཀྱིས་ང་ལ་མཐོང་ཆེན་བྱེད་ཡོད་མེད་ལ་བརྟགས་པ་ཙམ་ཡིན། ད་རེད། ད་རེད། (དེ་ལྟར་བྱེད་མི་དགོས་)ཞེས་བཤད།

(兔子岳父听了后感动地)说: “啊！我的儿子, (那个打卦的人)是我呀！我只是想试一下你对我的诚心而已，好了，好了。”

(87)

te	ti	jy	li	dʁu	ro
DP	one	CL	back	become	PT
སྦྲེལ་ཚིག	གཅིག	ཚད་ཚིག	ཕྱིར	འགྱུར་བ	འདས་ཚིག
连词	一	*量词*	回	成为	*去时*

'Then they became one family again.'

དེ་ནས་(ཁོ་ཚོ་)ཡང་བསྐྱར་ཕྱིར་ཁྱིམ་ཚང་གཅིག་ཏུ་གྱུར།

(从那以后，他们)亲如一家人了。

[A] *a*[53] *ma*[53] expresses Rabbit's admiration of Orphan's love and devotion to him.

THE TEXTS IN ENGLISH

(Retold by CK Stuart and Libu Lakhi)[A]

Human-son Lehwherow and Sky-Nahgoome Descendants

lu^{11} tʙu^{53} a^{53} zo^{44}

Long ago, the youngest of three brothers was named Man-Son Lehwherow. The brothers often opened up new land, cut down trees and bushes, used a long-handled pick to dig up the soil, scattered the trees and bushes on the new fields, burned them to fertilize the fields with the ash and then used a long-handled mattock to turn the soil over to mix the ash with the soil and loosen the soil.

One day, after eating a meal at home, they returned to their fields and were surprised to find that the fields that they had dug up the first time had been flattened, as though they had done no digging at all. The three sons were very puzzled about this. When evening came and they had finished re-digging the new land, they hid behind some trees and watched. A short while later they saw an old man bring a metal walking stick to the fields and used it to overturn the soil and pack it back down.

The brothers caught the old man and the oldest brother said, "Let's kill him quickly."

The middle brother said, "Let's tie him to a tree."

The youngest brother said, "He's so pitiful, let's not kill him."

The brothers asked the old man, "Why did you come here and do this?"

The old man said, "Soon, water will bubble up, fill the earth and drown everyone who lives in the world, so what is the point of digging up fields?"

The three brothers were frightened and asked, "What should we do?"

The old man said, "The eldest brother should make a metal boat, the middle brother should make a wooden boat, and the youngest brother should make a leather boat. When the floods come, each of you jump into your own boat."

Later, floods really did come. The eldest brother jumped in his metal boat, the middle brother jumped into the wooden boat and the youngest brother and their younger sister, Shosho Bahme, jumped inside the leather boat. The two elder brothers' boats were heavy and sank, leaving only the youngest brother and Shosho Bahme.

[A] We strove to make the stories as accessible as possible to a general English-reading audience. To that end, we added materials not originally in the stories, but understood by the local teller and their audience.

ଔଷ

After the water receded, only Lehwherow and Shosho Bahme were alive in the world. Everybody else had drowned. They were very hungry and walked and walked. After seven days and seven nights passed, they saw two columns of smoke. One column was dense, and one was thin. Lehwherow took out his flute and gave it to Shosho Bahme. He kept his knife and the bag for the flute and Shosho Bahme kept the flute and the knife's sheath. Lehwherow walked toward the dense column of smoke and Shosho Bahme walked toward the thin column of smoke.

Elder Brother reached the home sending out a dense column of smoke and peered though the door crack. He saw a child and many human corpses. It was a family of man-killing ghosts, which terrified Lehwherow.

Lehwherow asked the child, "Where are your parents?"

The ghost child said, "We didn't pull two corpses out of the water. My parents went looking for them in the valley."

Lehwherow was even more frightened when he heard this. He ran and ran and lived by eating tree and bamboo leaves. In time he came to a riverbank, heard the sound of a flute, slowly went toward it and found a girl who was weeping as she played the flute. She asked, "Have you seen my brother?"

Lehwherow asked, "Have you seen my sister?"

Then each recognized the other because of the knife, sheath, flute and flute bag they carried. Shosho Bahme took Lehwherow to her husband's home. Before they arrived, Shosho Bahme said, "You must eat only one mouthful of food after Father-in-law eats three mouthfuls." But when they got there, Lehwherow was so hungry that he forgot what Shosho Bahme had told him and ate very quickly. Shosho Bahme's father-in-law, Jebuh, then angrily beat Lehwherow to death.

Shosho Bahme sobbed to Jebuh, "I am your son's wife. I fetch water and cook meals, but you have killed my brother. I will no longer be your son's wife."

Jebuh scolded, "Go wherever you like. If there is no one to make a fire, then crows know how to make cooking fires very well; if there is no one to fetch water, then frogs are very able to carry water; if there is no one to grind grain, then dragons are very able to grind grain and if there is no one to herd goats, then pheasants can herd the goats."

After Shosho Bahme ran away, wild animals came to help Jebuh. Although crows knew how to make fires, they didn't know how to add fuel to the fire; frogs knew how to fetch water but they didn't know how take the shoulder pole off their shoulder; dragons knew how to grind grain but they didn't know how to put seed into the millstone hole and while pheasants knew how to herd goats, they didn't know how to keep the goats together and bring them back home.

Jebuh's wife said, "Only Shosho Bahme knows how to care for the family. We must find her and bring her back at once."

Jebuh had no choice but to bring Lehwherow back to life. After Lehwherow was alive again, Shosho Bahme returned home and was very worried about finding a wife for her brother.

☙❧

One day as Lehwherow was picking fruit from trees, he noticed Sky-father-in-law's seven daughters wearing feather wings flying down to a lake to bathe. Lehwherow was immediately attracted to the youngest daughter, Nahgoome, and hid her feather wings after she removed them and entered the lake. The other girls left when they finished bathing, but Nahgoome could not.

Nahgoome saw Lehwherow and asked, "Did you see my wings?"

Lehwherow said, "Your wings were hidden in a clump of nettles by the mice."

Nahgoome said, "I'll marry whoever brings my wings to me."

Nahgoome took Lehwherow back to her home in the sky when she found her wings, but dared not tell anyone about Lehwherow. She hid him behind a mill and secretly took him food.

One day, when Sky-mother-in-law came to grind grain, Lehwherow supposed it was his wife and stood up. Sky-mother-in-law was so frightened that she screamed again and again because, in those days, human beings were covered with hair, just like monkeys. Sky-father-in-law came running when he heard Sky-mother-in-law screaming, grabbed Lehwherow by the hair and jerked him out of his hiding place. They decided to cook and eat him. They emptied their metal rice steamer, filled the pot under the steamer with water and boiled it. After the hot water boiled, Sky-father-in-law scalded Lehwherow with it. At this time Nahgoome returned and stopped them. Only a little hair remained on Lehwherow's head and in his armpits, where the hot water did not reach. This explains why people today are no longer hairy.

Nahgoome then explained in great detail who Lehwherow was and why he had come to their home. Father-in-law didn't want his daughter to be Lehwherow's wife and said to Lehwhereow, "You go open up nine pieces of land for farming and then I'll give my daughter to you," because he was sure it as a task Lehwherow would not be able to do.

Lehwherow was frightened and said, "Who can do this? I cannot. I will return home."

Nahgoome said, "Take nine mattocks to the edge of the land and say, 'You nine mattocks dig, dig nine fields.' You don't need to do any digging."

Lehwherow did as Nahgoome said and the land became nine fields. Then Lehwherow said, "Father-in-law will you now give me your daughter?"

Father-in-law said, "Return and burn the wood and bushes on those nine new fields."

Nahgoome said to Lehwherow, "Light nine torches, put them on the edge of the fields and say, 'You nine torches burn, burn nine fields.'"

Lehwherow went to the fields, lit nine torches, put them on the edge of the nine fields and said, "You nine torches burn, burn nine fields," and the bushes and trees all burned.

Lehwherow returned to Father-in-law and said, "The wood and bushes on the fields are all burned, will you now give your daughter to me?"

Sky-father-in-law said, "You finished burning all the bushes? Then go turn the land over to put the ash inside the ground," which made Lehwherow shake his head hopelessly.

Nahgoome said, "Take nine mattocks, put them at the field edges and say, 'You nine mattocks overturn, overturn nine fields.'"

Lehwherow went to the fields, did as Nahgoome had instructed, returned to Father-in-law and said, "I finished overturning the fields."

Father-in-law said, "Take nine packets of buckwheat seed and sow them."

Lehwherow asked Nahgoome what to do. Nahgoome said, "Don't worry, don't worry. Take the nine packets of seed, put them at the edge of the nine fields and say, 'You nine packets of buckwheat seed sow, sow nine fields.'"

As before, Lehwherow went to the fields and did as Nahgoome instructed. He said, "Sow you nine packets of buckwheat seed, sow nine fields," and the sowing was finished in a moment. Lehwherow went back to Father-in-law and said, "I finished sowing the buckwheat seed."

Sky-father-in-law said, "If you collect the buckwheat seed that you planted, then I will give my daughter to you."

Lehwherow found Nahgoome and said, "Your father will never let us marry."

Nahgoome said, "Don't leave if you really love me. One day he will agree. Now take nine sacks and say, 'You nine sacks collect, collect nine fields of buckwheat seed.'"

Lehwherow collected the seed according to Nahgoome's instruction, but three buckwheat seed were missing. Sky-father-in-law said to Lehwherow, "If you don't bring me those three missing buckwheat seed I will not give my daughter to you."

Lehwherow said, "How can I find those three missing buckwheat seed?"

Nahgoome asked, "Was there anything there when you were collecting buckwheat seed?"

Lehwherow said, "A turtledove was there."

Nahgoome said, "Shoot it when it returns tomorrow morning."

The next morning, Lehwherow took a gun and aimed at the turtledove on a tree branch but, he didn't know how to fire the gun. He shot the turtledove only after Nahgoome hit his hand. Lehwherow took the three missing buckwheat seed from the turtledove's crop, went to Sky-father-in-law and gave him the three buckwheat seed.

Father-in-law said, "Find your mother-in-law and bring her here."[A]

Lehwherow was again at a loss and didn't know what to do. Nahgoome said, "This evening, hug the neck of the sheep that is in front of the flock and say, 'Mother-in-law, Mother-in-law.'"

That evening Lehwherow hugged the neck of the sheep in the front of the flock and said, "Mother-in-law, Mother-in-law," and thus found Mother-in-law.

Lehwherow asked, "Father-in-law, is it time for you to give your daughter to me?"

Father-in-law said, "Find and bring me back."

Lehwherow said to Nahgoome, "What should I do?"

Nahgoome said, "This evening, hug the yak in the front of the herd and say, 'Father-in-law, Father-in-law.'"

Lehwherow thus found Sky-father-in-law, who was at a loss and said, "Don't come back home from today." Then Sky-father-in-law's family gave the new couple grain and livestock and they got ready to return to earth.

Sky-mother-in-law warned, "You two mustn't make a single sound on your way to earth."

☙❧

The two drove their livestock, took their grain and started down to earth to start a new family. Nahgoome was very sad and started singing when they reached Semyahnee Pass,[B] which made all the livestock run away. Nahgoome used her skirt and quickly covered as many of the escaping animals as she could. The livestock that Namyi raise today are descended from those covered by Nahgoome's skirt. Wild animals are descended from those that Nahgoome didn't cover on Semyahnee Pass that day.

They drove the livestock that Nahgoome had covered on down to earth. Life there was very difficult because they didn't know how to irrigate fields and they mixed all the grain seed together that they had brought with them and planted them. Also, Nahgoome did not become pregnant. They did not know how to build a house so they lived in a hut made of branches. They dared not ask Sky-father-in-law for help. When Crow visited their home one day, they asked Crow for help and gave it nine cups of tears. When Crow got half-way to Sky-father-in-law's home it felt very hot and drank all the tears. After reaching Sky-father-in-law's home Crow said, "Your daughter's family is amazingly rich," which delighted Father-in-law and Mother-in-law.

[A] Sky Father-in-law and Sky Mother-in-law could transform themselves into various animal forms. In this instance, Sky Father-in-law wanted Lehwherow to find out which animal they were to gauge his intelligence.

[B] Semyahnee Pass is between the sky and the earth.

Then Crow said, "Your daughter's family is so rich that they burn pork for fuel and use grain to clean up shit."

Sky-father-in-law was enraged when he heard this, drove Crow away and sent three groups of tigers and three groups of wild boars down to the earth to destroy what little grain Lehwherow and Nahgoome had managed to save.

One day Bat came to Lehwherow and Nahgoome's home and said it could take a message to Sky-father-in-law's home and asked for only nine teardrops. Bat gave the teardrops to Sky-father-in-law and Mother-in-law and reported what had really happened down on earth. When Bat finished talking, Sky-father-in-law and Mother-in-law were unsure what to do. When it came time to sleep that night, Bat said he would sleep outside and hung from a spear that was inserted in the center of Sky-father-in-law's home courtyard. A bit later, Bat flew secretly to the bed where Sky-father-in-law and Mother-in-law lay together.

At midnight, Sky-mother-in-law talked about her daughter, Nahgoome: "Don't they know to place three stones on the hearth if there are no children? Don't they know they should put up columns and build if they don't know house construction? Don't they know they should make irrigation ditches if the harvest is poor?"

Then Sky Father-in-law noticed Bat and was so angry that he picked up a pestle and threw it at Bat, flattening his nose, which explains why bats have flat noses today. Bat then asked if Sky-Father-in-law had three bad messages or three good messages, but received only silence in reply. Bat returned to earth and repeated what it had heard. It was only after this that humans were able to live well and multiply.

This also explains why bats are viewed positively and crows are viewed negatively.

Family Clan

mbʐə̩^{44} m̩^{55}

Human-son Lehwherow and Sky-Nahgoome had nine sons and seven daughters that became sixteen families. The nine sons were not very filial, which made Sky-father-in-law so angry that he sent floods. After the floodwater receded, the sun shone and the earth was so hot that it cracked. The only humans who remained alive were Sky-Nahgoome and Human-son Lehwherow's youngest son and youngest daughter.

Sister said, "The two of us should become a family."

Brother said, "We will each carry a millstone to a mountain top and then roll them down. If the two millstones join together in the valley, then we will marry." Next, one went up one side of a mountain valley and the other went up another side of the same valley. Then they rolled the two millstones down into the valley. When they walked down into the valley they found that one millstone was on top of the other one—they were a perfect match. They thought, "The two millstones have come together perfectly so now we must marry."

They were very happy after they married. Later, it was time for Sister to give birth but she could not. Two more months passed and out of Sister passed what looked like cow excrement. This upset them so much that they both wept loudly. After three days and three nights passed, Sister said to her husband, "Take this and go here and there. Put one scoop here and stick one scoop there." Brother then took it and went everywhere, putting blobs of it here and there. When he finished, he sadly slept where he had put the last blob.

When he woke up, he found that there was a family at each place where he had put a blob. Columns of smoke rose here and there. They named the families Tree where the blobs had been put on trees and Stone where the blobs had been stuck on stones.

Now, we, these Li families and Wang families, trace our names to that time. People are descended from families created at that time.

Ahpee Rahngahn

li^{44} ʁu^{55} ndzə^{53} t^{h}ʁu^{11}

Long ago a very powerful Namyi man named Ahpee Rahngahn was born in a place that is now called Nan Loocha. He had magic powers and could not be killed though the Han people tried very hard to do so. Later, the Han brought the daughter of a Han lord and gave her to Ahpee Rahngahn. Later, they had a daughter. Even when the daughter was old enough to walk Ahpee Rahngahn refused to explain to his wife his secret; how he did not die when he was chopped to pieces by the Han, but became whole again.

One New Year's Eve, Ahpee Rahngahn thought, "She is now my real wife so I will tell her the truth." Then he drank, became drunk and said to his wife, "From tonight on I will trust you. One of the roots of my soul is in the Hasahbumy Mountains, one is in the Daya Mountains, one is in the Ondro Ahahku Mountains, one is in the Loogoo Yeeneeme Mountains, one is in the Chalahma Mountains, one is in the Nibo Zibo Mountains, one is with Mother and one is with you. The one with you is under the hearth stone here."

His wife had no time to go and bring back a pen so she bit off half of her little finger and, with her blood, quickly wrote what her husband had just revealed to her. Then she said, "You are very powerful. Can you shoot a letter about our New Year celebration to the third door of my father's home?"[A]

He said, "How easy! If there were ten doors I could shoot through them all. Put the letter on my arrow."

The wife took the letter, put it on the arrow tip and he shot it through the three doors. The paper was not even a little torn. This ancient arrow was so powerful that it could reach and kill people who had been walking away from the arrow for a month.

After receiving the letter, the lord's family's soldiers dug in the places he had mentioned for the roots of his soul. They dug in today's Hasahbumy Mountains for more than a month but found nothing. Each day they went to dig in the mountains and the next day when they returned, the places where they had dug were filled in. It seemed no one had ever dug there. The root of his soul, they believed, was inside the mountain and if they could cut it, then Ahpee Rahngahn would die. Then one night the solders said, "We will soon leave and not dig anymore."

Then an old man who had forgotten his pipe near the place where the soldiers were digging went back to get it and heard the root of Ahpee Rahngahn's soul saying to itself, "Oh, they are very near me."

[A] Long ago, kings lived in houses with three doors or entrances. The outer two were huge gates and the king lived inside the third or inner entrance.

Then the old man yelled, "Come back quickly!" and called the soldiers back. They dug for just a moment and the black root of his soul appeared. The soldiers cut it and a huge amount of blood gushed out, drowning all the soldiers. The blood covered the soil and stones of the Hasahbumy Mountains, which explains their red color. Other soldiers then set out to catch Ahpee Rahngahn but they could not. Though he was without the root of his soul, he was still very powerful.

He was chased from Nan Loocha. He passed by and above the Dayi Mountains. One valley was just one step of his horse. After reaching Tholo, Ahpee Rahngahn leapt to Makahlo, where you can see his horse's footprint on a stone. From Qimgo he went on and reached Luma where the Han soldiers who were pursuing him found his footprints. This is why Han call Lu ma 'Lizhou'.[A] They went further up in the area and then found new footprints so they called that place Xinhua.[B] They continued on and reached 'Lugu' where they lost the footprints. The name Lugu comes from this story.[C]

Later the soldiers caught and bound him in chains. When they almost reached the Hasahbumy Mountains, Ahpee Rahngahn said, "I'm thirsty," so they let him drink. When he put his head down to drink he drank and drank and didn't stop.

The soldiers said, "This is not good," looked into the water and saw two dragons that had come to save him. They had almost swallowed him with their wide-open mouths. He would have been swallowed by the dragons and saved if the soldiers had waited a moment longer.

The soldiers pulled him back up with the chains, took him to the lord's place and killed him.

[A] In Sichuan Chinese Dialect, *li* 礼 means 'found something,' which explains why Lizhou 礼州 was so named.

[B]新华. 新 = new; 华 = Han (as in Han Chinese); fancy, beautiful.

[C] *Lu* 泸 is similar in sound to *luo* 落 in Sichuan Chinese Dialect that means 'lose', thus the place was called 'Lugu'.

Libu Dandee

li^{44} ʁu^{55} ndzə^{53} tʰʁu^{11}

Long ago, Dandee from our Libu Clan had powerful magic and was expert at doing religious activity. Whatever he summoned during his religious activity came. He was able to change things—he could make an ill person well, make a healthy person sick and bring such disasters to a family that ensured their crops would fail and that their livestock suddenly died. Whatever deities he called, then those deities came. If he needed one small measure of deities, then a small measure of deities came when he chanted. And if he needed a large measure of deities, then a large measure of deities came when he chanted.

A Han family struggled to get power from a powerful king's family that lived at the same time as Libu Dandee. They often schemed to provoke the king's son. Later the Han people said to the king, "Take your metal hat and our grass hat and put them on the lake surface. The person whose hat doesn't sink will take power."

The king's metal hat weighed 600 kilograms. The Han's grass hat weighed less than one kilogram. The Han thought that the king's hat would surely sink. Then the king was cheated and went to Chonghai Lake in Ondro, where the Han had prearranged everything. They waited for the metal hat to sink all day but finally, it was the grass hat that disappeared. The king's hat did not sink. Then a Han man gestured with his lips to a boatman, who used his paddle to push the metal hat under the water.

The king's family didn't know what else to do so they posted notices along the streets announcing a search for someone who could retrieve the metal hat from the lake. The notice said, "I will reward whoever takes the metal hat from the lake. If he asks for silver, I will give silver, and if he asks for gold, I will give gold."

Libu Dandee said, "I can do that." Then the king's people brought a horse to Dandee's home and asked him to help. Dandee did rituals and called two large measures of deities. He gave the deities to his apprentices and said, "I will shake the rope when I grab the hat at the lake bottom. You then pull the rope. Crush these deities and put them in my eyes and nose if I die."

They then made ropes from plant material for seven days and seven nights, tied the ropes around his waist and lowered him into the lake. Three dragons were twined around three sandalwood trees at the lake bottom. The hat covered the top of the middle tree. When he tried to take the hat, the dragons came to bite him again and again. He could not get the hat and shook the grass rope, but the water was very deep and his helpers did not feel the rope was shaking. Thus Dandee died in the lake and that evening, his corpse floated on the water surface. Dandee's sad apprentices crushed the deities and put them in his mouth and nose as he had instructed. A short time later, Dandee vomited much water and then returned to life.

The king's family then asked, "What do you need?"

Dandee said, "Give me three dogs, three chickens and three cats."

He had failed and was full of self-contempt. The king's family gave him three dogs, three chickens and three cats and he came back here on the Dayi Mountains and killed the chickens, dogs and cats, and then swore a solemn oath to stop doing rituals.

He returned home and found his wife was sick because the mountain deity was unhappy that he had killed the animals. He didn't know what to do, because he had just sworn never to do rituals again. But in order to save her, he did rituals and, as part of the rituals, killed animals again. When she recovered, he didn't do rituals again so he lost his magic powers. It was not that he was unable to be powerful; he lost his power because he had sworn not to kill animals for ritual purpose.

So now our Libu Clan does rituals, but we invite *pahsuh* from other families. This is why there are now no *pahsuh* in the Libu Clan.

The Seven Daughters

a^{44} ma^{55} do^{53} dz̥ə^{53}

Long ago a family had seven daughters. The parents were very worried that they had no sons so the father went to consult a fortuneteller who said, "Kill your seven girls then you will have sons." The father then hoped his daughters would die, but he was unsure how to kill them. Then he remembered there was a pond on a mountain used for terrace irrigation. Villagers had used water from a stream that flowed near the village to irrigate the terraced rice fields on the lower part of the mountain, but the water was so limited that only a few of the rice fields could be watered. Consequently, they dug a pond to ensure that every family had enough water to irrigate their individual fields. The pond was ten meters long, five meters wide and about two meters deep. Every year, except for the time people plant rice in the terraces, the pond filled with water. Children climbed inside and played in the soft sand when the pond was dry, and their animals were grazing on the mountains. Sometimes, children collected wild onions on the mountains for pig food. Everyone believed that many monsters lived near the pond in deep forests. Thinking about all of these things, he said to his daughters, "Let's go collect wild onions." Then they left and went to the mountains. The father told the seven daughters to stand in the pond, began filling it with water and said, "I'll tell you when it's time to pull onions."

The girls said, "Father, Father, the water is up to our knees. It's time to pull onions."

The father said, "Oh, it's not time to pull onions. There's no need to hurry. Later, we also need to make backpacks to carry the onions back home. We'll pull the onions when the water is waist high."

When the water was waist high the girls said, "Father may we go pull onions now?"

The father said, "It is still not the right time. We'll pull onions when the water reaches your armpits."

Later the Father said, "We'll pull onions only after the water reaches your necks."

Six girls drowned in the pond. Then monsters took the girls one by one out of the water, and because they were looking for dead girls to eat, they tickled them, taking the ones that didn't respond back to their home. The youngest girl was not dead but the monsters thought she was, because she did not respond when they tickled her, so they took her back to their home, too.

The corpses were butchered and eaten by the monsters. Only the youngest girl remained. She had all her sisters' jewels. The daughter of the monster family liked these jewels and said, "Please give me your jewels."

Seventh Daughter said, "If you want my jewels, let's change bedrooms."

The monster daughter agreed so they changed bedrooms. Meanwhile the monster parents decided to kill Seventh Daughter and eat her. They went to the bedroom where they thought Seventh Daughter was sleeping.

The monster's daughter said, "Father! Father!"

The monsters said, "Your father is far away."

The monster's daughter said, "Mother, Mother."

The monsters said, "Your mother is far away," and then they grabbed and killed her.

The parents got up at one o'clock the next morning and called, "Come and take meat to our relatives and friends." They still didn't know that they had killed their own daughter.

Seventh Daughter fearfully said, "I have a stomachache," and would not get up. Later, when she did get up, the monster parents scooped meat out of a pot and told her to divide it among the neighbors. The monster scooped up a bowl of soup and meat made from their cooked daughter and said, "Go give this to the family over there." When she got half-way, she pulled up her skirt a bit above her belt, poured the soup out on the ground and put the meat in the small pouch she had formed with the skirt top. After she did this several times, the small pouch she had made was full of meat. Then she ran away. At the same time, the monster parents realized what had happened and yelled, "Neighbors! We unknowingly killed our daughter and ate her flesh. Untie the dogs! Quickly untie them!" The loudly yelping dogs got near Seventh Daughter, who dropped some of the dead monster daughter's flesh. The dogs stopped and fought over the flesh while she ran a little bit ahead. The dogs quickly finished eating the meat and resumed the chase.

After she tossed the last piece of flesh to the dogs, Seventh Daughter came to a simple wooden bridge made of two poles over a river. She crossed the bridge, lifted up the ends of the two poles and dropped them into the river. She noticed a straw pile and hid inside. Her two sash ends were outside the straw pile, and looked just like the leaves of a plant that emerges in Spring, signaling the time to begin plowing and sowing.

The dogs thought, "Oh, it's time for spring sowing," and left. How pitiful Seventh Daughter was. She ran and ran, and then found a monster spinning hemp.

The monster said, "Oh! It is very good of you to come to help spin hemp. I'll go cook lunch for us." After the monster left to fix lunch, a child came, munching on a piece of snot.

Seventh Daughter asked, "Where did your father and mother go?"

The child said, "My father and mother are heating the steamer. They will kill and eat you."

Seventh Daughter fled again. She ran until she almost died and then met another hemp-weaving family. A monster in this family said, "Quickly, come help for a moment. I'll go cook lunch and bring it here." Then a child came squeezing and munching on a ball of snot.

Then the girl ran back to her own home. The night she got back, one of her brothers died and her father would not acknowledge her as his daughter.

Later he said, "First, cut a log into two pieces, roll them down from up here and see if the two pieces are close to each other in a flat place when they stop rolling. If they are, it means you are my true daughter."

Seventh Daughter did this and the two log ends were close to each other, but the old man would still not acknowledge her.

Later he said, "You roll two millstone halves down into the valley and see if they are close to each other in a flat place."

Seventh Daughter did this and when the two millstone halves stopped rolling, they were joined together. Her father still would not acknowledge her. Then he took a pot, baked it on the hearth and said, "Spit into the pot and if bubbles come, then you are my daughter." Bubbles came when she spat but he still would not acknowledge her.

Then her mother said, "My daughter, your father will not acknowledge you and I am at a loss. I will divide our property, give you one of all I raise here and you must leave and marry in a place where all the livestock make noises. Here are some rapeseed. Scatter them as you walk, so I can find you later."

Seventh Daughter walked and walked and reached a place where there were very attractive houses. Half of the cows and goats made noises there, but the other half didn't. Then the daughter walked on and at a simple hut made of corn stalks, all the livestock made noise. She thought, "Mother said that I should stay where all the livestock make noises." Then she entered the hut and found an old woman sitting inside.

The girl asked, "Mother-in-law, do you have sons? I will be your family's wife. "

The old woman answered, "I have a son."

The son returned later, but was so shy he would not come inside. The old woman said, "She says she will be your wife. Come inside," and then the boy came inside with a bag of birds he had trapped.

Seventh Daughter made a fire, carried the old woman near the fire to get warm, roasted the birds and gave them to the old woman to eat. The old woman said, "Oh, roasted is tasty, tasty."

Later the girl asked the boy, "Where did you trap these birds?" but he would not tell. She then took a needle and threaded the string from the string ball into the bottom of his jacket. The string trailed after the boy as he went to the place where he trapped birds. The girl followed the string and found him on a silver island taking birds out of his traps.

As the two returned home together, the boy said, "Don't be scared when you hear frightening noises at night." There were strange noises and, in less than seven days, a beautiful house appeared.

Later when rape blossomed, her mother followed the rape-flower road that grew from the rapeseed her daughter had planted earlier. After she found her daughter, she stayed with her for some days and then returned home and said to her husband, "Oh! You wouldn't acknowledge my daughter! Now she is very rich."

The old man said, "I should go visit once," and also followed the rape-flower road. When he reached the daughter's home she asked, "Father, will you go through the gold door or silver door?"

The father answered, "I will go through the gold door," but his daughter made him go through a wooden door, which nearly fell and crushed him.

That night the daughter asked, "Father do you want to sleep in the gold or silver bed?"

The father said, "My daughter, I will sleep in the gold bed." But later he slept in the silver bed and gnawed on the silver with a strange sound.

The daughter said, "Father, you don't need to bite. I'll give you silver and gold when you return home."

The day her father was to leave, the daughter said, "This is your lunch," and gave him a bag containing wasps, snakes and frogs. She said, "When you get to the pass between my home and your home, tie the horse reins to your legs and have lunch."

When he reached the pass, he opened the bag. Wasps and snakes came out and stung and bit the horse. The old man was pulled by the racing horse and torn apart, so that only one of his legs returned home pulled by the horse.

The old woman said, "That is because you would not acknowledge your own daughter," untied the leg and cremated it.

The Puppy

li^{44} ʁu^{55} ʂ̥ə^{11} pə^{53}

Long ago, a son lived with his father, who often went hunting. One day the Father took the big hounds with him, leaving only a little puppy at home, which went with his son when he herded their livestock. Every day when he left home, the son took a rice ball for his lunch. When he ate lunch the puppy whimpered, "I want a rice ball. I'm very hungry."

The son angrily said, "I don't have enough to eat, so you get away!"

The puppy yelped, "Wah! Monster said she will come, kill and eat you tonight."

The son felt very scared and quickly asked, "Friend, did she really say she was going to come eat me?"

The puppy answered, "Yes, she really will come."

The boy said, "What should I do? Father went to hunt so I'm alone. What should I do? My friend, if you don't help me, who will?"

The puppy nonchalantly said, "Don't worry. When we return home, I'll tell you what to do." Later, when they drove all the livestock back home, the boy was so frightened that he could hardly sit or stand. The puppy said, "Tonight, hide in the cattle stable."

The boy thought, "Who knows what will happen?" and hid in the loft of the cattle stable. As darkness slowly descended, the monster came and thrashed here and there with her long breasts, breaking open the cattle stable door. When she got inside, the cattle butted her from one to another. She finally fled when dawn came.

The next day, the son made a very big rice ball for lunch. At lunchtime, he divided the rice ball with the puppy and said, "What will we do tonight?" as tears streamed from his eyes.

The puppy said, "Don't be scared, don't cry. Tonight, hide in the horse stable."

That night, the son hid in the horse stable. When it got dark, just like the night before, the monster used her very long breasts to thrash here and there and broke inside the horse stable. The son was so scared he didn't dare breathe. The monster was kicked here and there by the horses and finally left.

The next day, they went to herd livestock again. The boy divided the rice ball and gave the bigger half to the puppy to eat and asked, "Friend, tonight, what should I do?"

The puppy said, "Don't be scared. Hide in the sheep stable." After they returned home with the livestock, the son hid in the sheep stable. When darkness slowly came the monster arrived, broke open the sheep stable door, was butted here and there by the sheep and fled when dawn came.

The next day at noon when they were herding, the boy gave all the rice ball to the puppy and said, "Friend, I hid in the cattle, horse, and sheep stables. There are no more stables to hide in. Tonight, where will I hide?" and then he began crying.

The puppy said, "Don't be scared. Tonight, hide in our family loft. Father will return."

After the son put the livestock in the stables that evening the puppy said, "Keep the charcoal red in the hearth. Put a back-basket near the hearth. Cover the back-basket with a jacket. Carry two buckets of water up into the loft. Bolt the door tightly. If I whimper, then Father is coming back and you open the door. But if I say '*piang piang*', then it is the monster coming so don't open the door."

After they ate, the boy bolted the door and hid in the loft. Later that night the puppy called *piang piang*, and soon the monster used her breasts to thrash here and there, broke open the door and entered. She happily thought the back-basket was the boy and blew on the charcoal in the hearth until it glowed red in preparation for roasting him.

As she chewed on the back-basket, the son carefully poured a little water onto the hearth from the loft. The monster said, "Cat, don't pee. If you stop that we will roast and eat the boy together." She again blew on the charcoal. Then the boy scooped a little water out of a bucket and dribbled it on it on the hearth. The monster said, "Don't pee in the fire. Let's roast the boy and eat him together." The monster blew and blew on the fire and the boy dribbled water on the fire again and again until she fled at dawn.

The next day the son cried again. The puppy said, "Don't cry. Tonight your father will truly return."

The night, after they had brought all the livestock back home, Father returned with much game. The son wept, hugged his father and said, "I thought I would never see you again." After the father heard all that had happened he was so angry that he wanted to hack the monster into pieces and sharpened his ax. That night after eating a meal, they made a fire in the hearth and the father took the ax and hid behind the door.

The monster came, saw the door open and thought, "Tonight, I can eat the son." As soon as she stepped inside the door, the father hacked her feet and she fell to the floor. The hounds then fought each other over the monster's flesh and quickly devoured her.

Brother and Sister

li^{44} ʁu^{55} ʂə^{11} pə^{53}

Long ago a brother and a sister were very kind to each other. The brother often was away hunting. When he was at home, his wife was very kind to the sister. When he was gone the wife beat and scolded her.

One day when Brother was away hunting, the wife scolded, "Go wherever you like. This is not your home," which made the sister weep. Later the wife gave Sister very little food and said, "Don't sleep here anymore. This is not your home." Sister had no choice but to sleep under the eaves of the family's pig sty. When the wife saw this she angrily beat her and said, "Go wherever you want, don't come back here again."

Sister was so sad she went looking for her brother. She picked fruits from trees, and when she couldn't find fruit, she ate tree leaves and grass. She met some chicken herders and asked, "Did you see my brother?"

The chicken herders answered, "Your brother passed by here with a gun and some hounds."

Sister wept and went on until she met some pig herders in a valley. She asked, "Did you see my brother?"

They answered, "Your brother passed by here with a gun and some hounds."

Sister cried and went on until she met some cattle herders around a hill. She asked, "Did you see my brother?"

The cattle herders answered, "Your brother passed by here with a gun and some hounds."

She cried and went on until she met some sheep herders in the forest. She asked, "Did you see my brother?"

They answered, "Your brother passed by here with a gun and a hound."

Brother returned home nine days and nine nights later. He put down the game he was carrying by the door and asked, "Where is my sister?"

His wife answered, "Your sister said she missed you and went looking for you. Didn't you meet her?"

The brother was so angry and sad that he cried the whole night. The next day, he went looking for his sister. When he met the chicken herders, he asked, "Did you see my sister?"

They answered, "Your sister passed by here, holding fruit and sadly singing 'I'm looking for Brother,' with streaming tears."

Brother went on and met pig herders in the valley. He asked, "Did you see my sister?"

They answered, "Your sister did pass by here, holding fruit and sadly singing 'I'm looking for Brother,' with streaming tears."

Brother went on and met cattle herders on the hill and asked, "Did you see my sister?"

They answered, "Your sister did pass by here, holding fruit and sadly singing 'I'm looking for Brother,' with streaming tears."

Brother was now very hungry so he picked fruit and ate it and continued on until he met some sheep herders in the forest. He asked, "Did you see my sister?"

They answered, "Your sister did pass by, holding fruit and sadly singing 'I'm looking for Brother,' with streaming tears."

Then he shouted, "Sister! Sister!" and went on, searching for his sister, shouting her name, deep in the forest.

When it rained, he fretted, "She is surely soaked," and went on searching for her.

When it snowed, he worried, "My sister is chilled by the snow," and looked for her in the snow.

He searched for her until tree flowers blossomed again. One day when he called in the forest, he heard a sound and rushed there. Sister had turned into a cow and was eating bamboo leaves. Brother hugged the cow's neck and called, "Sister, Sister," but Sister could no longer speak; she could only shed streaming tears.

The rə⁵³ tʂə⁵³ li⁵³ la⁵³ Ritual

li⁴⁴ ʁu⁵⁵ ʂə¹¹ pə⁵³

A father and his son set net traps for wild animals and caught a deer. After they killed and butchered the deer, they left but forgot their knife. They were already half-way home when they remembered the knife. The son said to his father, "Go back and get the knife."

The father said, "You go back and get it." The son was very lazy and refused so the father started back to get the knife. When he got to the place where they had butchered the deer, a monster family that collected the souls of dead animals was there. The father was taken, put in a metal cage, tied up and taken away by the monster family.

Meanwhile, the son waited three days and three nights at the foot of a mountain, but his father didn't return. Then he went looking for his father.

The son passed through nine *jeh* forests, nine *she* forests and nine *dooby* forests and finally reached the monsters' home where his father was in a metal cage that had been placed above the hearth.

The son asked, "Have you seen my father?"

The monsters said, "We haven't seen your father."

How pitiful his father was, for his soul had been taken! He could not speak, but a tear dripped from his father's eye and fell on his son's knee.

The son looked up above the hearth and said, "You said you didn't see my father but in fact, you have put my father in a cage."

The monsters said, "Do you need the soul or body? We will only return one."

The son was unsure what to say for he wanted to take the soul of his father and leave, but he was afraid of leaving the body. He also wanted to take the body and leave but he was afraid of leaving the soul. Finally he said, "I want the body," and the monsters then gave him the body, which he carried on his back through nine *jeh* forests, nine *dooby* forests and nine *she* forests. When they came out of the *she* forest, the wind and clouds came and blew, making the sound *bong*. After the wind and clouds finished blowing, he discovered that his father had vanished from his back. He had no idea where his father had gone or what he should do.

He grabbed here and there and his right hand caught *she* branches and his left hand caught *heru* grass. Then he thought, "My father's soul may have become these blades of grass and branches of *she*." He took the grass and branches back home. This explains why we Namyi in the Cut-Back-Soul Ritual use *she* branches and blades of *he ru* grass to call the soul back.

ja

mbʐə[44] m̩[55]

I want to tell you about the history of tobacco smoking. Three wives went to cut *druhhi*[A] together one day and when they were returning home with bundles of *druhhi* on their backs they crossed a bridge. A crow cawed, "There is a son in the knee of the woman in front." The wife in front then ran back so that she was behind the other two wives.

The crow cawed, "There is a son in the knee of the woman in the rear," and then the wife ran so she was between the other two wives.

The crow cawed, "A son is in the knee of the woman in the middle. If you don't believe me, prick your knee with your sickle."

The wife with the swollen knee took her sickle, pierced her knee and a frog hopped out. She was so angry that she wanted to beat the crow. The frog then said, "Mother, Mother don't chase the crow! You are carrying a heavy load. Give me the sickle and I'll carry it."

The wife angrily threw the sickle down. The frog picked it up in his mouth and hopped toward the women's home. The wife quickly followed the frog who, when he reached the home, put the sickle inside the home near the door and sat by the hearth.

Later, when they were eating, the wife threw a few grains of rice on the floor which the frog ate.

ঙ্

The frog said, "Mother, it's time for me to marry," a few days later.

"Your finding a wife is as impossible as me finding another husband!" the frog's mother said.

The frog said, "Mother, sew a little bag for me, put several hemp seed inside and then I'll buy a wife and bring her home."

The frog's mother wondered what the frog would do, sewed a tiny bag and put it around the frog's neck. He hopped away with the bag hanging under his neck. He reached a home and said, "Father-in-law's family, are there dogs? I have come to buy a wife."

The family really wanted to laugh but said, "Oh! Our daughters have been given to other people. Please put your hemp seed in the mouse hole in the wall behind you."

The frog found that the hemp seed had been eaten by mice when he got up the next morning. He said, "If you can't find and return the hemp seed then catch the mouse and give it to me."

[A] The *druhhi* plant is cut and taken home to put in livestock enclosures. The animals' feet mix the plant with manure in the enclosures. Later, the manure is dug out and put on fields as fertilizer.

The whole family worked together, smoked out the mouse, tied it up and gave it to the frog, who then left and went to another home. He said, "I have come to buy a wife. Where can I tie my mouse?"

The family members said, "Tie it to the leg of the cat beside you."

The frog found that the cat had eaten the mouse when he got up the next morning. He said, "I was using that mouse to buy a wife. Please catch the cat and give it to me or I won't be able to find a wife."

The family caught the cat and gave it to him. The frog left and went to another home. The frog said, "Father-in-law, do you have daughters? I have come to buy a wife. Where should I tie up my cat?"

The family really wanted to laugh when they saw the frog. Finally, Father-in-law said, "Tie the cat to the leg of the dog beside you."

The next morning when the frog got up he found that the cat had been eaten by the dog. He said, "Father-in-law's family, if you don't have girls to give me then give me the dog. I need it to buy a wife." They were at a loss as to what to do, so they gave him the dog.

Then the frog hopped to another home and said, "Father-in-law, do you have any dogs? I'm here to buy a wife. Where should I tie up my dog?"

Father-in-law said, "Tie the dog to the leg of the horse beside you."

The next morning when the frog got up he found that the dog had been kicked to death by the horse. He said, "If you don't give me the horse then I am not able to get a wife," and the family gave the horse to him.

Frog took the horse and hopped to another family that had seven daughters.

The father of the family said, "Dogs are barking, go see what it is," to his eldest daughter. She left, came back and said, "There is nothing there."

The barking continued and then the second daughter went to look. She returned and said, "Mother, nothing is there."

The barking continued and then the third daughter went to look. She returned and said, "Mother, nothing is there."

The barking continued and then the fourth daughter went to look. She returned and said, "Mother, nothing is there."

The barking continued and then the fifth daughter went to look. She returned and said, "Mother, nothing is there."

The barking continued and then the sixth daughter went to look. She returned and said, "Mother, nothing is there."

Finally, the youngest one went, returned and said, "Oh! Mother! A frog leading a horse is standing by the door."

The frog entered the home and said, "Father-in-law, I have come to buy a wife."

The father of the daughters said, "Drive out that frog!"

The mother said to the youngest daughter, "Dress up like a bride! Take a pestle and when you are half-way to the frog's home, beat it to death and return home."

The youngest daughter did dress like a bride, took a pestle, mounted the frog's horse and left. The daughter, the horse and the frog walked for a short time and then the girl took the pestle and repeatedly threw the pestle at the frog but he hopped away each time and was not beaten. Each time she threw it at the frog, she missed and then the frog bit the pestle and gave it back to the girl, who did this again. They repeated this all the way to the frog's home. When they reached the home, the frog said, "Mother, I bought a wife and have returned. Come open the door."

The mother said, "If you really bought a wife and brought her back here it must mean that it is no longer necessary to pay bridewealth."

The frog said, "If you don't believe me, peep through the door crack."

Then the girl shouted from outside and the frog's mother saw her.

Three days later a neighbor family was holding a wedding and came to the frog's home to invite them to attend. Frog's mother and wife went to the wedding while the frog remained at home, squatting by the hearth.

The girl thought, "I have a frog husband," and was so sad that she ate nothing at the wedding. Instead, she wrapped up a few pieces of meat and returned to the frog's home. She handed the meat to him and scornfully said, "Frog, other people marry by having banquets with wonderful food."

The frog said, "Go to the storebox and eat as much as you want. We have never eaten other people's leftovers." The girl then opened the storebox and found that it was full of meat.

The girl asked, "Where did you get this? Where did it come from?" but the frog would not tell.

One day, there was a big horserace and the frog's wife attended. When she returned, the frog asked, "Whose horse won?"

The frog's wife said, "Sehzee Baho's horse is famous." Later, when she opened the storebox she found it was full of meat again. She then realized it was no ordinary home.

Some days later another family came to invite them to a wedding. The wife pretended to go to the wedding but actually hid in the loft of the home. As soon as the frog's mother left, the frog somersaulted three times, became a very handsome young man, tossed the frog skin behind the door and left. Then the wife took the skin and burned it in the hearth fire.

When the frog returned, he said, "Oh! If only seven more days had passed, I would have permanently become a handsome young man!" He then became a frog again and died.

His wife was very sad. Every time she swept the house, she swept the trash behind the door. After some days, three bamboo shoots sprouted. She thought the middle one was her dead husband and broke the other two. Some days later as she was sweeping the house, the end of her skirt struck the young, brittle bamboo shoot, breaking it, which made her cry and cry.

Later, a tobacco plant sprouted up. She picked some leaves, smoked them and felt better. This explains the origin of smoking tobacco.

Two Sisters

a^{44} ma^{55} do^{53} dʐ̩ə^{53}

Long ago the mother of two daughters started off to the hemp field to weave hemp into cloth. Then a monster came to eat the mother. When it reached her side, the monster said, "Please look for lice on my head."

The mother agreed and began searching for lice. She found many lice and gave them to the monster, who gobbled them down. When she finished, she said to the monster, "Now, it is my turn. Please look for lice on my head." The monster used her long fingernails, stabbed down into the mother's head, killing her, sucked out her brains and went to her home, hoping to also eat the two daughters.

When the monster reached the doorway of the daughters' home she said, "My daughters, open the door."

The elder daughter peeked through the door crack and said, "You are not our mother. Our mother wears a hemp skirt."

The monster returned to the dead mother, took off her hemp skirt, put it on, returned to the home, pretended that she was the girls' mother and told them to open the door. The elder daughter said, "You are not our mother. Our mother usually wears a large cloth hat," and refused to open the door.

Then the monster waved her large, long breasts by the door crack. The younger daughter was thirsty for milk and when she saw the breasts she said, "Mother, just one hemp stalk is propped against the door."

The monster easily pushed open the door and came in. The two sisters gave her one loaf of round bread and she ate it all. Then the daughters said, "You are not our mother. When our mother is given a loaf of bread she breaks it in half and gives half to us." Then the monster broke another loaf of bread in half and gave each of them half to eat.

Later the monster said, "If you have no head lice, come sleep with me."

The elder daughter said, "I have head lice," so the younger daughter agreed to sleep with the monster.

The monster said to the elder daughter, "Bring a rooster, a bucket of water, a ball of string and some hemp seed and put them by my pillow." The elder daughter obeyed and then went to sleep.

Later, the monster was chewing something so loudly the elder daughter woke up and asked, "Mother, what are you chewing?"

The monster said, "I'm chewing hemp seed."

The elder daughter asked, "Mother, what is that wet thing in your bosom?"

The monster said, "That awful rooster splashed water out of the bucket."

The elder daughter asked, "Mother, what is rolling around in your bosom?"

The monster said, "This bad rooster is rolling the ball of string around."

Then the daughter knew what had happened and said, "Mother I want to go outside to pee."

"Pee in the kitchen," the monster said.

"The kitchen may bite me," the daughter said.

"Squat by the millstone," the monster said.

The daughter said, "The millstone may bite me. Mother, use nine ropes to tie me, and pull me back when I call you from outside." The monster agreed and tied nine ropes around the girl. Once outside, the daughter untied the ropes, fastened them around something else and ran to the tree above the spring where the girl's family fetched water.

The monster took the younger daughter's intestines to the spring to rinse the next morning. The elder daughter wept when she saw this. A teardrop fell on the monster who then looked up and saw the elder daughter. The daughter said, "Mother, do you want to eat some fruit? I'll pick some for you."

The monster said, "Yes, I want some."

The daughter picked a fruit and threw it to the monster, who quickly ate it and said, "It is tasty."

The daughter said, "Mother, go home, bring a piece of pig fat, come back here, rub it on the tree trunk and climb up."

The monster agreed, came back and rubbed fat on the tree trunk. It was then too slippery for her to climb up. The daughter said, "Mother go home and bring the spear behind the door. I'll use it to get more fruit for you to eat."

The monster returned, got the spear and brought it back to the spring. She said, "Oh! Don't kill and slaughter me! If you do, my flesh will turn into nettles, my blood will become an ocean and my bones will turn into cliffs. You will not be able to escape."

The daughter then picked a fruit, gave it to the monster and asked, "Is it tasty Mother?"

The monster said, "Yes, it is very tasty."

The daughter picked another fruit on the end of the spear and passed it to the monster. When the monster put it in its mouth, the daughter stabbed down and killed the monster, whose body became nettles, blood became an ocean and bones became cliffs.

Later, when a deer passed by, the daughter said, "Deer, help me get out of here."

The deer said, "Dogs are chasing me. I can't help you."

A short time later dogs came and she said, "Dogs, help me get out of here."

The dogs said, "We are busy chasing a deer. We can't help you."

Later, two deer hunters came. She said, "Help me get out of here and I'll be your wife." Then one man put his goat-skin vest in the upper place under the tree and the other man put his

goat-skin vest in the lower place. She jumped, fell on the upper one and then rolled onto the lower one. The two men fought for the girl.

The two men later wanted to kill her as a part of a ritual and brought some branches to use. The girl took a handful of hemp seed, chewed a few of the seed and daubed them on the branches. Later, when the men noticed this they thought, "There are bird droppings on the branches. They are dirty so this is not a good day to do a ritual." Then the two men brought more branches, but each time the daughter did the same thing again.

Each time the men were gone, the daughter called to her mother in the sky and her mother always replied in the same way: "I am still steaming, washing, spinning and weaving hemp." But one day her mother lowered a bag woven of hemp cloth down from the sky. The girl jumped into the bag. The two men used a knife and slashed at the bag because they wanted her to stay for the ritual, but the bag moved up so quickly that their knife only slashed the girl's toes. That is why today, people's toes are of uneven length.

Rabbit Father-In-Law

li^{44} ʁu^{55} ʂə^{11} pə^{53}

Orphan's parents had died and then he had to work for others for four or five years. One day, Rabbit came and befriended him. He said, "Han businessmen will pass by here carrying nine baskets of cloth. On that day, I will slowly run in front of them. They will put down the cloth to chase me. When they do that, you grab the cloth and hide it."

When the Han businessmen came, Rabbit hopped and danced in front of them and then the businessmen said, "Oh! Such a big rabbit! Let's catch him!" They put down their cloth and chased Rabbit. At this time Orphan came out from where he was hiding, picked up the cloth and hid it.

The next day, Rabbit and Orphan took the cloth and went to a home that had seven daughters. To show how rich they were, both Rabbit and Orphan tore strips of cloth, pretended to spit into the cloth and then wrapped up the spit.

The seven girls thought, "Maybe he came to buy you! Maybe he came to buy me!" They were so nervous and excited that they were unable to sit still and pinched each other.

Rabbit and Orphan bought the youngest one and then chose a day for the wedding—one month and three days later. Rabbit said, "On that day, the girl's family will send guests. When you come, shout and yell."

Orphan and Rabbit returned to Orphan's home while the girl stayed in her parents' home. Next, Rabbit and Orphan went to a king's home and Rabbit so frightened the family that they let them dig a hole in front of their house. Rabbit said, "Oh! When soldiers from the Rowrow family come, jump into this pit to save yourselves!" Then he told Orphan to take knives and spears and put them heads-up in the pit.

Later, when the bride's entourage could be heard in the distance shouting and yelling as they had been told to do, Rabbit shouted, "Oh! How terrible! Rowrow family's soldiers are coming! Haven't you already jumped into the pit?"

Then the whole family jumped into the pit and died. Orphan buried the family and the wedding was held in the king's home. The king's family was very rich. Orphan said, "Make yourself at home and butcher and cook as many goats and yaks as you wish."

In time, a son was born. Rabbit later fell seriously ill and said to Orphan, "Up there in a cliff cave is an outstanding fortuneteller. Visit him and ask what we should do—what kinds of rituals should we do so that I'll recover."

Just after Orphan left for the cave, Rabbit disguised himself as a fortuneteller, raced to the cave and got there before Orphan arrived. When Orphan entered the cave and asked what to do, the 'fortuneteller' said, "Oh! Rabbit will not recover if you don't kill your son, dig out a piece of his liver and give it to Rabbit to eat."

Orphan returned home and sharpened his knife again and again. Rabbit asked, "What are you doing my son?" but Orphan wouldn't say.

After Rabbit asked again and again, Orphan finally said, "I was told that I should kill my son and give a piece of his liver to you to eat for only then will you recover."

Rabbit said, "Oh, my son, I was the fortuneteller. I was testing to see how much you appreciated me. Now everything is fine because I understand how much you love me."

Then they continued to love one another and lived together happily as one family.

THE TEXTS IN TIBETAN

བོད་ཡིག་གི་འགྱུར།

མིའི་བུ་ལེའུ་རུ་དང་ནམ་མཁའི་ཉ་གུ་མེ་གཉིས་ཀྱི་གདུང་རྒྱུད།

གནའ་སྔ་མོར་སྤུན་ཟླ་གསུམ་ཡོད་ལ་ཆུང་བའི་མིང་ལ་མིའི་བུ་ལེའུ་རུ་ཟེར།སྤུན་གསུམ་པོ་རྒྱུན་པར་ཞིང་རི་མ་ལོག་རྒྱག་ཏུ་སོང་།

ཉིན་ཞིག་ལ། ནངས་ཟ་འཐུངས་རྗེས་ཁོ་ཚོ་ཡང་བསྐྱར་ལོག་རྒྱག་ཏུ་ཕྱིན་པ་ན། སྔར་ལོག་བརྒྱབ་ཟིན་པའི་ས་ཞིང་ཐམས་ཅད་ཕྱིར་ལེབ་མོར་བཟོས་འདུག དུས་དེར་སྤུན་གསུམ་པོས་ཅི་བྱུང་བ་མ་རྟོགས་པར་མགོ་འཁོར་མས་སོང་། ཡང་ཉིན་ཞིག་གི་ས་སྲོད་དུས་སུ། ཁོ་ཚོ་གསུམ་པོས་ཞིང་ལ་ལོག་བརྒྱབ་ཚར་རྗེས་སྡོང་པོ་ཞིག་གི་འོག་ཏུ་སྦས་ཏེ་ཅི་བྱུང་བར་བལྟས། ཡུད་ཙམ་འགོར་རྗེས། ཁོ་ཚོས་རྒད་པོ་ཞིག་གིས་ལྕགས་ཀྱི་དབྱུག་པ་ཞིག་ཁྱེར་ནས་ཡོང་བ་མཐོང་། དེ་ནས་ཁོས་དབྱུག་པས་ཅི་སྨྱུར་གྱིས་ཞིང་ཐམས་ཅད་མགོ་རྟིང་བསློགས། གནས་ཚུལ་དེ་མཐོང་མ་ཐག་སྤུན་གསུམ་པོ་མགྱོགས་མྱུར་དང་བརྒྱུགས་སོང་ནས་རྒད་པོ་འཛིན་བཟུང་བྱས།

སྤུན་ཟླ་ཆེ་བས“ཁོ་རང་མྱུར་དུ་གསོད་དགོས”ཞེས་བཤད།

སྤུན་ཟླ་འབྲིང་བས“ཁོ་རང་སྡོང་བོའི་སྟེང་ལ་འདོགས་དགོས”ཞེས་བཤད།

སྤུན་ཟླ་ཆུང་བས“ཁོ་རང་སྙིང་རྗེ་པོ་འདུག་པས་མ་གསོད་ཅིག”ཅེས་བཤད།

སྤུན་གསུམ་པོར་ཁ་འཆམ་མ་ཡོང་ཕྱིར་ཁོ་ཚོས་མཉམ་དུ་རྒད་པོར་དྲི་བ་བཏོན།

ཁོ་ཚོ་གསུམ་པོས“ཁྱེད་ཀྱིས་ཅིའི་ཕྱིར་ང་ཚོའི་ཞིང་ས་མགོ་རྟིང་བསློགས་པ་ཡིན”ཞེས་དྲིས་པ་ན། རྒད་པོས“མི་འགྱངས་བར་ཤྭ་འོད་རྒྱག་ནས་མི་ཚང་མ་ཤི་རྒྱུ་ཡིན་པས་ཞིང་ས་ལོག་བརྒྱབ་ནས་ཅི་བྱ”ཞེས་ལན་བཏབ།

གཏམ་དེ་ཐོས་རྗེས་སྤུན་གསུམ་པོ་འཇིགས་སྐྲག་སྐྱེས་ནས“ད་ནི་ཅི་བྱས་ན་འོས”ཞེས་བཤད་ནས་ཕན་ཚུན་ལ་ཅེར་ནས་བསྡད།

རྒད་པོས“སྤུན་ཆེ་བས་ལྕགས་གྲུ་ཞིག་བཟོས། འབྲིང་བས་ཤིང་གྲུ་ཞིག་བཟོས། ཆུང་བས་ཀོ་གྲུ་ཞིག་བཟོས་ཏེ་ཤྭ་འོད་རྒྱག་དུས་ཁྱེད་ཚོ་རང་རང་གི་གྲུ་ནང་དུ་མཆོངས་ཤིག”ཅེས་མུ་མཐུད་དུ་སྨྲས།

རྗེས་སུ་དངོས་ནས་ཤྭ་འོད་བརྒྱུགས་པས་སྤུན་ཆེ་བ་རང་གིས་བཟོས་པའི་ལྕགས་གྲུ་ནང་དུ་མཆོངས་ནས་ཕྱིན་པ་དང་འབྲིང་བ་ཤིང་གྲུར་བསྡད། ཆུང་བ་རང་གི་སྲིང་མོ་ཧྲོ་ཧྲོ་ལྷ་མེ་དང་མཉམ་དུ་ཀོ་གྲུའི་ནང་དུ་མཆོངས། འོན་ཀྱང་སྐབས་མི་ལེགས་པ་ཞིག་ལ། སྤུན་ཆེ་བ་དང་སྤུན་འབྲིང་བ་གཉིས་ཀྱི་གྲུ་གཟིངས་ཧ་ཅང་ལྗིད་དྲགས་པས་ཆུའི་ནང་དུ་བྱིངས་ལ་སྤུན་ཆུང་བ་ཁོ་ནའི་གྲུ་གཟིངས་ལུས་སོང་། སྤུན་ཆུང་བ་དང་ཁོའི་སྲིང་མོ་ཧྲོ་ཧྲོ་ལྷ་མེ་གཉིས་ཆུ་སྐམ་དུས་བར་དུ་ཤིང་གྲུར་བསྡད། ཆུ་སྐམ་དུས་མི་ཚང་མ་ཤི་འདུག་ལ་ཁོ་གཉིས་ཀྱང་བཀྲེས་ལྟོགས་ཀྱིས་མནར།

ཁོ་གཉིས་གང་སར་འཁྱམས་ནས་ཉིན་ཞག་བདུན་འགོར་དུས་ཁྱིམ་ཚང་གཉིས་ལ་ཕྲད། ཁྱིམ་ཚང་གཅིག་གི་དུ་ཁུང་ལས་དུ་བའི་བསྐོར་ཕྲེང་སྟུག་པོ་ཞིག་འཕྱུར་གྱིན་འདུག་ལ་ཅིག་ཤོས་སུ་སྲབ་མོ་ཞིག་འཕྱུར་གྱིན་འདུག ལེའུ་རྣམས་རང་གི་ལག་ཏུ་ཡོད་པའི་གླིང་བུ་དེ་བླངས་ཏེ་སྲིང་མོར་བྱིན་པ་དང་ཧ་མུ་ཞི་མིའི་གྲི་ཆུང་དེ་རང་གིས་བདག་འཛིན་བྱས་རྗེས་སྲིང་མོ་དང་གྲོས་མོལ་བྱས་ནས་རང་རང་སར་འགྲོ་རྒྱུའི་ཐག་བཅད།

མིའི་བུ་ལེའུ་རྣམས་དུ་བའི་བསྐོར་ཕྲེང་སྟུག་པོ་དེར་ལྟ་བཞིན་དུ་ལམ་ལ་ཆས། ཁོའི་སྲིང་མོས་དུ་བའི་བསྐོར་ཕྲེང་སྲབ་མོ་དེར་ལྟ་བཞིན་དུ་སོང་། འོན་ཀྱང་སྐབས་མི་ལེགས་པ་ཞིག་ལ་མིའི་བུ་ལེའུ་རྣ་འདྲེའི་ཁྱིམ་ཞིག་ལ་ཕྲད། ཁོས་ཁང་པ་ཞིག་གི་ནང་དུ་བུ་ཆུང་ཞིག་དང་བེམ་རོ་མང་པོ་ཡོད་པ་མཐོང་། སྐབས་དེར་ལེའུ་རྣ་འཇིགས་སྐྲག་ཆེན་པོ་སྐྱེས་ནས་བུ་ཆུང་དེ་ལ“ཁྱོད་ཀྱི་ཕ་མ་གཉིས་གང་དུ་ཕྱིན”ཞེས་དྲིས་པ་ན། བུ་ཆུང་དེས“ང་ཚོས་མི་རོ་གཉིས་ད་རུང་ཆུའི་ནང་ནས་ཕྱིར་བླངས་མེད་པས་ཕ་མ་གཉིས་ལུང་པའི་ནང་དུ་མི་རོ་འཚོལ་བར་ཕྱིན་ལ་ད་རུང་ཕྱིར་མ་ཐོན”ཞེས་བཤད། བུ་ཆུང་དེའི་སྐད་ཆ་ཐོས་རྗེས་ལེའུ་རྣ་སྔར་ལས་ཀྱང་འཇིགས་སྐྲག་ཚད་མེད་སྐྱེས་ནས་ཕྱིར་མིག་ཙམ་ཡང་ལྟ་མ་ཕོད་པར་རྒྱུད་དུ་བྲོས་ལ་འགོ་བརྩམས། ཁོ་རང་བྲོས་ནས་མཐའ་འཁོབ་ཀྱི་ཡུལ་གྲུ་ཞིག་ཏུ་བསླེབས་དུས་ཧ་ཅང་ཐང་ཆད་པར་གྱུར་ལ་བཀྲེས་ལྟོགས་ཀྱང་མ་བཟོད་པས་སྡོང་ལོ་དང་སྨྱུག་མའི་ལོ་མ་རྣམས་བཏོགས་ནས་ཟོས། ལེའུ་རྣམས་དེ་ལྟ་བུའི་ཐབས་ཆག་གི་འཚོ་བ་རོལ་ནས་ལོ་ངོ་མང་པོ་འདས།

ཉིན་ཞིག་ལ། ལེའུ་རྣ་ཆུ་བོ་ཞིག་གི་འགྲམ་དུ་བསླེབས་དུས་ཁོས་མི་ག་གེ་མོ་ཞིག་གིས་གླིང་བུ་འབུད་བཞིན་པ་ཐོས་བྱུང་། ལེའུ་རྣམས་དེར་ཉན་བཞིན་དུ་དལ་གྱིས་སྙན་དབྱངས་དེའི་འབྱུང་ཁུངས་ཀྱི་ཕྱོགས་སུ་ཕྱིན་པ་ན། ཁོས་བུ་མོ་ཞིག་ངུ་ཞོར་དུ་གླིང་བུ་འབུད་བཞིན་པ་མཐོང་། བུ་མོས་ལེའུ་རྣ་མཐོང་མ་ཐག་ངུ་ཞོར་དུ“ཁྱོད་ཀྱིས་ངའི་ཕུ་བོ་མཐོང་བྱུང་ངམ”ཞེས་དྲིས། ལེའུ་རྣམས་ཀྱང“ཁྱོད་ཀྱིས་ངའི་སྲིང་མོ་མཐོང་བྱུང་ངམ”ཞེས་ཕྱིར་མོ་ལ་དྲིས། ཁོ་གཉིས་ལོ་ངོ་མང་པོར་མ་ཕྲད་པའི་རྐྱེན་གྱིས་ཕན་ཚུན་ངོ་མ་ཤེས་མོད། འོན་ཀྱང་ཁོ་ཚོས་རང་ཉིད་ཀྱི་ལག་ཏུ་ཡོད་པའི་གྲི་ཆུང་དང་གླིང་བུ་མཐོང་མ་ཐག་ཕན་ཚུན་གཞི་ནས་ངོ་ཤེས་སོང་།

ཁོ་གཉིས་ཀྱིས་ཡུད་ཙམ་ལ་འདས་ཟིན་པའི་བྱ་གཞག་གི་སྐོར་ཁ་བརྡ་བྱས་རྗེས་སྲིང་མོས་ཕུ་བོ་ཁྲིད་ནས་ཁོ་མོའི་ཁྱོ་གའི་ཁྱིམ་དུ་ཕྱིན། ཁོ་ཚོ་མོའི་ཁྱོ་གའི་ཕ་སྟེ། གྲོས་པོ་རྒྱ་ཕུའུ་ཡི་ཁྱིམ་དུ་མ་སླེབས་པའི་སྔོན་དུ་སྲིང་མོས་ཕུ་བོ་ལ“ཟ་མ་ཟ་དུས་གྲོས་པོས་ཁམ་གསུམ་ཟོས་རྗེས་ད་གཟོད་ཁྱོད་ཀྱིས་ཁམ་གང་ཟོས་ཆོག”ཅེས་ཁ་ཏ་བྱས། ཡིན་ན་ཡང་ལེའུ་རྣ་ལྟོགས་དྲགས་པས་རྗེས་སུ་གྲོས་པོའི་ཁྱིམ་དུ་ཟ་མ་ཟ་དུས་ཁོའི་དྲན་འཛིན་ངོས་སུ་ཅི་ཡང་མ་ཤར་བར་གང་མྱུར་གྱིས་ཟ་མ་ཟོས། གྲོས་པོ་རྒྱ་ཕུའུ་ཡིས་དེ་མཐོང་བ་ན་ཁོང་ཁྲོ་དང་བཅས་ལེའུ་རྣ་ལ་རྡུང་རྡེག་ཚད་མེད་བྱས་ནས་ཁོ་རང་བསད། འཇིགས་སྣང་ཆེ་བའི་སྐབས་བབས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་དེ་མཐོང་རྗེས་ཧོ་ཧོ་ལྷ་མེ་ངུ་ཞོར་དུ“ང་རང་ཁྱོད་ཀྱི་བུའི་ཆུང་མ་བྱས་ནས་ཆུ་ཁུར་བ་དང་ཟ་མ་གཡོ་སྦྱོར་སོགས་ཁྱིམ་ལས་མང་པོ་བསྒྲུབས་ནའང་ཁྱོད་ཀྱིས་ངའི་ཕུ་བོ་བསད་པས། ད་ནས་བཟུང་ང་ཤི་དགོས་ནའང་ཁྱོད་ཀྱི་བུའི་ཆུང་མ་མི་བྱེད”ཅེས་རྒྱ་ཕུའུ་ལ་བཤད། རྒྱ་ཕུའུ་ཡིས་ཀྱང་སྣང་བ་དོ་མེད་ཀྱིས“ཁྱོད་རང་གང་ལ་འགྲོ་འདོད་ན་དེ་རུ་སོང་། གལ་ཏེ་མི་འབུད་མཁན་མེད་ན་ཁྲ་ཏ་མི་འབུད་པར་ཧ་ཅང་མཁས་པ་ལ་ཆུ་འཁྱུར་མཁན་མེད་ན

སྤྲུལ་བས་ཆུ་འཁྱུར་ཤེས། རང་འཐག་འཐག་མཁན་མེད་ན་འབྲུག་གིས་འཐག་ཤེས། སྒོ་ཕྱུགས་འཚོ་མཁན་མེད་ན་བྱ་སྤྲེག་པས་འཚོ་ཐུབ”ཅེས་མོ་ལ་སྡིག་དམོད་བྱས།

རྡོ་རྗེ་ལྷ་མེ་གཞན་ཡུལ་དུ་བྲོས་རྗེས་རི་སྐྱེས་སྲོག་ཆགས་རྣམས་ཀྱི་ཕུའུ་ལ་རོགས་རམ་བྱེད་དུ་ཡོང་། འོན་ཀྱང་ཁྱི་ཏས་མེ་འབུད་ཤེས་ནའང་མེ་ཐོག་ལ་འབུད་ཤིང་སོགས་བསྣན་མ་ཤེས། སྤྲུལ་བས་ཆུ་འཁྱུར་ཤེས་ཀྱང་ཁྱུར་ཤིང་ཐྲག་པ་ལས་མར་ལེན་མ་ཤེས། འབྲུག་གིས་རང་འཐག་འཐག་ཤེས་ཀྱང་འབྲུ་རིགས་རང་འཐག་ནང་དུ་ལྟུག་མ་ཤེས། བྱ་སྤྲེག་པས་སྒོ་ཕྱུགས་འཚོ་ཤེས་ཀྱང་དེ་ཚོ་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་བསྡུ་མ་ཤེས། སྐབས་འདིར་ཀྱི་ཕུའུ་ཡིས་ཆུང་མས“མོ་རང་ཁོ་ནས་ཁྱིམ་འདི་སྐྱོང་ཤེས་པས། གལ་ཏེ་ང་ཚོས་མྱུར་དུ་ཁོ་མོ་བཙལ་ནས་ཕྱིར་ཁྲིད་མ་ཡོང་ན་མི་འགྲིག”ཅེས་བཤད། ཀྱི་ཕུའུ་ཡིས་ལེའུ་རུ་ཕྱིར་མ་གསོན་ན་རྡོ་རྗེ་ལྷ་མེ་ཕྱིར་མི་ཡོང་བ་ཤེས་པས་ཐབས་ཟད་དེ་ཆོས་ཀྱི་ཆོག་དག་བསྒྲུབས་ནས་ཁོ་རང་གསོན་དུ་བཏུག

རང་གི་ཕུ་བོ་གསོན་འདུག་པ་རྟོགས་རྗེས་སྲིང་མོའང་དགའ་སྤྲོ་སྐྱེས་ནས་ཕྱིར་འོངས། ཡིན་ནའང་ཕུ་བོར་ཆུང་མ་མེད་པས་རྡོ་རྗེ་ལྷ་མེས་སྔར་བཞིན་ཁོ་ལ་སེམས་ཁྲལ་ཆད་མེད་བྱས།

ཉིན་ཞིག་ལ། ལེའུ་རུ་ཤིང་ཏོག་བཏོགས་སུ་ཕྱིན་པ་ན། ལྷ་ཡུལ་གྱི་གྱོས་པོའི་བུ་མོ་བདུན་པོ་མི་ཡུལ་གྱི་མཚོའི་ནང་ལ་ཐེབས་ཏེ་ལུས་པོ་འཁྲུད་བཞིན་པ་མཐོང་། ལེའུ་རུ་ལྐོག་ཏུ་ཁོ་ཚོའི་ལུས་པོ་འཁྲུད་སར་ཕྱིན་ལ་ཆེས་ཡིད་དབང་འཕྲོག་པའི་བུ་མོ་ཆུང་བ་དེ་མཐོང་རྗེས་ཁོ་རང་དེ་མ་ཉིད་དུ་མོ་ལ་དུངས་ཐུང་།

བུ་མོ་ཆུང་བ་དེའི་མིང་ནི་ནམ་མཁའི་ཁ་གུ་མེ་ཡིན་པ་རེད། ལྷ་མོ་རྣམས་མཚོ་ནང་དུ་ཆུ་རྩེད་བྱེད་པའི་གོ་སྐབས་དང་བསྟུན་ནས་ལེའུ་རུས་བུ་མོ་ཆུང་བ་དེའི་གཤོག་པ་གསང་བའི་གནས་ཞིག་ཏུ་སྦས། རྗེས་སུ་བུ་མོ་གཞན་པ་ཚང་མ་ཕྱིར་ལྷ་ཡུལ་དུ་འཕུར་སོང་མོད། འོན་ཀྱང་ནམ་མཁའི་ཁ་གུ་མེའི་གཤོག་པ་བོར་ཟིན་པས་མོ་ཕྱིར་འགྲོ་མ་ནུས། མོ་ཁྲེལ་འཛུབ་དང་གཤོག་པ་འཚོལ་བར་ཕྱིན་པ་ན་ལམ་དུ་ལེའུ་རུ་དང་ཐྲད།

ཁ་གུ་མེས་ལེའུ་རུ་ལ“ཁྱོད་ཀྱིས་ངའི་གཤོག་པ་མཐོང་བྱུང་ངམ”ཞེས་དྲིས་པ་ན། ལེའུ་རུས“ཁྱོད་ཀྱི་གཤོག་པ་བྱི་བས་ཁྱེར་སོང”ཞེས་སྨྲས། དེ་ནས་ཁ་གུ་མེས“སུ་ཞིག་གིས་ངའི་གཤོག་པ་ཕྱིར་འཁྱེར་ཡོང་ནུས་ན་ང་ཁོའི་ཆུང་མ་བྱེད་ངེས་ཡིན”ཞེས་སྨྲས།

སྐད་ཆ་དེ་ཐོས་མ་ཐག་ལེའུ་རུའི་སེམས་ཚོར་རབ་ཏུ་གཡོས་ནས“ཁྱོད་ཀྱི་གཤོག་པ་བྱི་བ་ཡིས་ཟ་ཚོད་ཀྱི་ཚལ་དུ་སྦས་འདུག”ཅེས་བཤད།

ལེའུ་རུས་ཁ་གུ་མེའི་གཤོག་པ་ཁྱེར་ཡོང་ནས་མོར་བྱིན་རྗེས། ཁ་གུ་མེས་ལེའུ་རུ་ཁྲིད་ནས་ལྷ་ཡུལ་དུ་འཕུར། ལྷ་ཡུལ་དུ་ཁ་གུ་མེས་རང་གི་ཁྱིམ་མི་ཚོར་ཧང་སང་བའི་གཏམ་འདི་བརྗོད་མ་ཐོད་པར་ལེའུ་རུ་རང་འཐག་གི་རྒྱབ་ཏུ་ཡིབ་ཏུ་བཅུག་སྟེ། མི་ཡུལ་དུ་བྱུང་བའི་གཏམ་རྒྱུད་འདི་ཁྱིམ་མི་རྣམས་ལ་བརྗོད་པའི་གོ་སྐབས་ལེགས་པོ་ཞིག་ལ་བསྒུགས། དེ་ནས་བཟུང་ཁ་གུ་མེས་ཉིན་རྒྱུན་དུ་ལེའུ་རུ་སྦས་བསྐུངས་བྱས་ཡོད་པའི་གནས་སུ་ཟ་མ་བསྐྱལ།

ཉིན་ཞིག་ལ། ནམ་མཁའི་གྱོས་མོ་རང་འཐག་འཐག་ཏུ་ཡོང་པ་ན། ལེའུ་རུས་རང་གི་ཆུང་མ་ཁ་གུ་མེ་བསླེབས་བྱུང་བསམས་ནས་རང་འཐག་གི་རྒྱབ་ནས་ཡར་ལངས། ནམ་མཁའི་གྱོས་མོས་སྐྲ་ལོ་གཟེངས་ཡོད་པའི་ལེའུ་རུ་མཐོང་བ་ན་སྐྲག་ནས་ཡང་དང་བསྐྱར་དུ་ཀི་བརྒྱབ། ནམ་མཁའི་གྱོས་པོས་ཁོའི་

ཆུང་མའི་ཀི་སྣ་ཐོས་མ་ཐག་མགྱོགས་མྱུར་ངང་དེར་བརྒྱུགས་འོངས། ནམ་མཁའི་གྱོས་པོས་སྤྲེའུ་ཞིག་དང་གཉིས་སུ་མ་མཆིས་བའི་ལེའུ་རུ་མཐོང་རྗེས་ཁོའི་མགོ་སྣ་བཟུང་ནས་ཡར་འཐེན། ཁོང་ཉིད་ཐུགས་ཁྲོས་ནས་དང་ཐོག་ལེའུ་རུ་ཀླངས་བཙོ་བྱས་ནས་ཟ་བསམས་པ་དང་དེའི་རྗེས་ཆུ་ཁོལ་གྱིས་ཁོ་རང་ཐྲིག་རྒྱུ་ཐག་བཅད། ཤ་གུ་མེ་བསླེབས་དུས་ཉམས་ཆུང་བའི་ལེའུ་རུ་མོའི་ཨ་ཕས་ཆུ་ཁོལ་གྱིས་བསྲེགས་ནས་ལུས་ཀྱི་སྤུ་ཚང་མ་བྱི་སྟེ་མགོ་བོ་དང་མཚན་འོག་མ་གཏོགས་ལྷག་མི་འདུག

ད་ལྟ་མིའི་ལུས་པོར་སྤུ་མེད་པའི་རྒྱུ་མཚན་ཡང་ཉིན་དེར་ནམ་མཁའི་གྱོས་པོས་ཆུ་ཁོལ་ཚ་པོས་བསྲེགས་ཚར་བས་ཕྱིར།

ཤ་གུ་མེས་ལེའུ་རུ་ལ་ཟ་མ་བསྐྱལ་ཡོང་ནས་སྣང་ཚུལ་དེ་མཐོང་མ་ཐག་མྱུར་དུ"དེ་ལྟར་མ་བྱེད་ཅིག འཛིག་རྟེན་མིའི་གདུང་རྒྱུད་རྩ་མེད་དུ་མ་གཏོང"ཞེས་བཤད་པ་ན་ནམ་མཁའི་གྱོས་པོས་མནར་གཅོད་ཀྱི་མཚམས་བཞག དེ་ནས་ཤ་གུ་མེས་རང་གི་ཨ་ཕ་མི་ཡུལ་དུ་ཅི་ཕྱིན་པ་དང་ལེའུ་རུ་ལྷ་ཡུལ་དུ་ཅི་ལྟར་ཡོང་བ་སོགས་གཅིག་གཅིག་གཉིས་གཉིས་ཀྱིས་བཤད། ཡིན་ནའང་ནམ་མཁའི་གྱོས་པོས་དེ་དག་ལ་སྙིང་རྗེ་སྤུ་ཙམ་ཡང་མ་སྐྱེས་པར་ཁོའི་བུ་མོ་དང་ལེའུ་རུ་གཉིས་གཉེན་སྒྲིག་བྱེད་པར་ཐབས་བརྒྱ་རྫུས་སྟོང་གིས་བཀག་འགོག་བྱས། ནམ་མཁའི་གྱོས་པོས་ལེའུ་རུ་ལ"ཁྱོད་སོང་ནས་ཞིང་རི་མ་དགུ་སློག་ཅིག ཞིང་རི་མ་དགུ་སློག་ཚར་རྗེས་ངས་ཁྱོད་ལ་བུ་མོ་སྟེར"ཞེས་བཤད།

གནམ་དེ་ཐོས་རྗེས་ལེའུ་རུ་ཡིད་ཆད་ནས"སུ་ཞིག་གིས་ཞིང་རི་མ་དགུ་སློག་ཐུབ་བམ། ངས་མི་ཐུབ། ང་རང་ཕྱིར་མི་ཡུལ་ལ་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན"ཞེས་ལན་བཏབ། ཤ་གུ་མེས་ལེའུ་རུའི་སེམས་པ་ཧ་ཅང་སྐྱོ་བོ་འདུག་པ་རྟོགས་རྗེས"ཁྱོད་ཀྱིས་ཀྲོ་མ་དགུ་འཁྱེར་ཏེ་ཞིང་སའི་འགྲམ་དུ་བཞག་ནས་ཀྲོ་མ་དགུ་པོ་ཁྱེད་ཅག་གིས་ཀྲོས་ཤིག ཞིང་ས་དགུ་པོ་ཁྱེད་ཅག་གིས་ཀྲོས་ཤིག་ཅེས་ཐོན་དང་ས་ཞིང་ཡོངས་རྫོགས་དེ་མ་ཉིད་དུ་ཀྲོ་ཚར་ངེས"ཞེས་བཤད།

ལེའུ་རུས་ཤ་གུ་མེས་བཤད་པ་ཇི་བཞིན་བསྒྲུབས་པས་ཞིང་ས་དགུ་པོ་དངོས་ནས་དེ་མ་ཉིད་དུ་ཀྲོ་མ་དགུ་པོས་བཀྲོས་ཚར་སོང་། དེ་ནས་ལེའུ་རུས"གྱོས་པོ་ལགས། ད་ཁྱེད་ཀྱི་བུ་མོ་ང་ལ་བྱིན་ཆོག་གམ"ཞེས་བཤད་པ་ན། ནམ་མཁའི་གྱོས་པོ་ད་རུང་འཐད་པ་མ་བྱུང་བར"ཁྱོད་ཡང་བསྐྱར་སོང་ནས་ཞིང་ས་དགུ་པོའི་ཐོག་གི་འཇག་རྩྭ་ཚང་མ་མེར་སྲེག་དགོས"ཞེས་བཤད།

ལེའུ་རུར་ཐབས་ཟད་ནས་ཅི་བྱ་གཏོལ་མེད་དུ་གྱུར་བའི་སྐབས་སུ་ཤ་གུ་མེས་ཡང་བསྐྱར་ལེའུ་རུ་ལ"ཁྱོད་ཀྱིས་དཔལ་འབར་དགུ་མེར་སྦྲོན་ནས་ཞིང་མཐར་བཞག་སྟེ། དཔལ་འབར་དགུ་པོ་ཁྱེད་ཅག་གིས་མེར་སྦྲོན་ཞིག ས་ཞིང་དགུ་པོ་ཁྱེད་ཅག་གིས་མེར་སྦྲོན་ཞིག་ཅེས་ཐོན"ཞེས་ལེའུ་རུ་ལ་བཤད།

ལེའུ་རུས་ཡང་བསྐྱར་མོས་བཤད་པ་ཇི་བཞིན་བསྒྲུབས་ནས་ས་ཞིང་དགུ་པོ་མེར་བསྲེགས། འོན་ཀྱང་ནམ་མཁའི་གྱོས་པོ་སྔར་བཞིན་ཨུ་ཚུགས་སྐྲོན་འཐེད་པ་མ་བྱུང་ལ་ལེའུ་རུར་ཞིང་ས་དེ་དག་ཡང་བསྐྱར་སློག་དགོས་བའི་རེ་བ་བཏོན། ལེའུ་རུར་ཡང་བསྐྱར་ཤ་གུ་མེས་རོགས་རམ་མཛད་པས་དཀའ་ཁག་མ་བྱུང་བར་ཁོའི་རེ་བ་བསྐངས། ནམ་མཁའི་གྱོས་པོ་ནི་ཧ་ཅང་ཨུ་ཚུགས་ཆེ་བས་ཁོས་མུ་མཐུད་དུ་ལེའུ་རུ་ལ་ཞིང་སའི་སྟེང་དུ་བྲ་བོ་འདེབས་སུ་བཅུག དེ་ནས་ས་བོན་རེ་རེ་བཞིན་ཕྱིར་འཐུ་རུ་བཅུག

ལེའུ་རུར་ཤ་གུ་མེས་རོགས་རམ་བྱས་ནའང་མཇུག་མཐར་ཁོས་བྲ་བོའི་ས་བོན་གསུམ་མ་རྙེད། ས་བོན་དེ་གསུམ་པོ་ཕྱིར་ཁྱེར་མ་ཡོང་ན་ནམ་མཁའ་གྱོས་པོ་ཁོ་གཉིས་ཀྱི་གཉེན་སྒྲིག་ཕྱོགས་ལ་གནན་ནས་འཐད་པ་མ་བྱུང་བས་ཤ་གུ་མེས་ལེའུ་རུ་ལ"ཁྱོད་ཀྱིས་ས་བོན་བསྡུ་ལེན་བྱེད་དུས་དེ་རུ་ཅི་ཞིག་འདུག"ཅེས་དྲིས། ལེའུ་རུས"ཕུག་རོན་ཞིག་འདུག"ཅེས་ལན་བཏབ། དེ་ནས་ཤ་གུ་མེས"སང་ཉིན་སྔ་མོར་ཕུག་རོན་དེ་ཡང་བསྐྱར་ཕྱིར་ཡོང་རྒྱུ་རེད། སྐབས་དེར་ཁྱོད་ཀྱིས་དེ་དམིགས་འབེན་དུ་བླངས་ནས་མེ་མདའ་ཐོངས"ཞེས་སླས།

ཕྱི་ཉིན་ཞོགས་པར། ལེའུ་རུས་མེ་མདའ་ལག་ལ་ཐོགས་ནས་སྡོང་བོའི་ཡལ་གའི་སྟེང་ཡོད་པའི་ཕུག་རོན་དེ་འབེན་དུ་བླངས། འོན་ཀྱང་ཁོས་མེ་མདའ་འཕེན་མ་ཤེས་བས་ཤ་གུ་མེར་ཐབས་ཟད་ནས་ལུའི་རེར་མེ་མདའི་སྐམ་པ་མནན་རོགས་བྱས་ནས་ཕུག་རོན་དེ་བསད། ལེའུ་རུས་ཕུག་རོན་ཀྱི་ཨོག་གསོག་ལས་བྲ་བོའི་ས་བོན་གསུམ་པོ་ལངས་ནས་ནམ་མཁའི་གྱོས་པོ་ལ་བྱིན། ནམ་མཁའི་གྱོས་པོས་ཡང་བསྐྱར་ལེའུ་རུ་ལ"ཁྱོད་ཀྱིས་རང་གི་གྱོས་མོ་བཙལ

ནས་ཕྱིར་ཁྲིད་ཤོག”ཅེས་བཤད། ལེའུ་རྡུས་སྔར་བཞིན་ཅི་བྱེད་དགོས་བ་མ་རྟོགས་པར་ཉ་གུ་མེ་ལ་དྲིས། ཉ་གུ་མེས་ཁོ་ལ“དོ་ནུབ་ཁྱོད་ཀྱིས་སྔོན་དུ་ཡོང་བའི་ལུག་དེའི་སྣེ་ལ་འཐམ་སྟེ། གྲོས་མོ། གྲོས་མོ་ཞེས་བོས་དང་དེ་ནི་ནམ་མཁའི་གྲོས་མོའི་སྤྲུལ་པ་ཡིན”ཞེས་བཤད། ལེའུ་རྡུས་དེ་ལྟར་བསྒྲུབས་ནས་ཡང་བསྒྱུར་ལེགས་འགྲུབ་བྱུང་། དེ་ནས་ནམ་མཁའི་གྲོས་པོ་གཡག་ཞིག་ལ་སྤྲུལ་ནས་རང་ཉིད་ལེའུ་རྡུས་ངོ་ཤེས་མིན་བརྟགས། ལེའུ་རྡུས་ཉ་གུ་མེས་བཤད་པ་ལྟར་གཡག་དེའི་སྣེར་འཐམས་ནས“གྲོས་པོ། གྲོས་པོ”ཞེས་བོས་ནས་ཁོ་རང་ངོས་ཟིན་སོང་། དུས་དེར་ནམ་མཁའི་གྲོས་པོར་རང་གི་བུ་མོ་ལེའུ་རྡུ་ལ་སྟེར་བ་ལས་ཐབས་གཞན་ཡིད་ལ་མ་ཤར། ཁོས་འབྲུ་རིགས་རྣམས་ཀྱི་ས་བོན་དང་སྒོ་ཕྱུགས་ཚང་མ་བགོས་ནས་ཁོ་གཉིས་ལ་བྱིན་ཏེ། ཁོ་གཉིས་ཕྱིར་མི་ཡུལ་ལ་མངགས། ཁོ་གཉིས་མི་ཡུལ་དུ་མ་སོང་སྔོན་དུ་ནམ་མཁའི་གྲོས་མོས“ཁྱོད་གཉིས་ཀྱིས་ལམ་བར་དུ་གླུ་དབྱངས་ཚིག་འབྲུ་གཅིག་ཀྱང་བླངས་མི་ཆོག”ཅེས་བཤད། འོན་ཀྱང་ཡུལ་མི་གཉེན་ཉེ་རྣམས་དང་གཏན་དུ་ཁ་བྲལ་བའི་རྐྱེན་གྱིས་ཉ་གུ་མེའི་སེམས་པ་ཧ་ཅང་སྡུག་ནས་སྐྱོ་གླུ་ཞིག་བླངས་པས་ན་སྒོ་ཕྱུགས་ཚང་མ་འཕུར་ནུས་པ་འཕུར་བ་དང་རྒྱུག་ནུས་པ་བརྒྱུགས་ཏེ་བྲོས་ཚར་སོང་།

ཉ་གུ་མེས་ལམ་སང་རྫུ་འཕྲུལ་སློབས་མོའི་སྐད་གཡོགས་ཀྱི་སྟེ་མོས་ཡར་མར་འགྲོ་བཞིན་པའི་དུད་འགྲོ་དེ་དག་གཡོགས་པ་ན་ད་ལྟ་ང་ཚོས་འཚོ་བཞིན་པའི་སྒོ་ཕྱུགས་འདི་ཚོ་ཕྱིར་བསྡུ་ཐུབ་བྱུང་བ་རེད། སྐབས་འདིར། ཉ་གུ་མེས་ད་གཟོད་མོའི་ཨ་མས་བཤད་པའི་སྐད་ཆའི་ཤུགས་བསྟན་ཅི་ཡིན་པ་གཞི་ནས་རྟོགས་སོང་། ཁོ་གཉིས་ཀྱིས་ཤུལ་དུ་ལུས་ཡོད་པའི་སྒོ་ཕྱུགས་དེ་ཚོ་དེད་ནས་ཕྱིར་མི་ཡུལ་དུ་འོངས། འོན་ཀྱང་བསམ་ཡིད་ལས་འདས་བ་ཞིག་ལ་མི་ཡུལ་དུ་ཁོ་གཉིས་ཀྱི་འཚོ་བར་དཀའ་ཁག་ཆེན་པོ་བྱུང་། ཁྲོ་ཤུག་གཉིས་ཀྱིས་ཞིང་ལ་ཆུ་ཀྲ་ལས་མ་ཤེས་པ་དང་འབྲུ་རིགས་ཀྱི་ས་བོན་ཚང་མ་བཟྲིས་ནས་བཏབས་པས་ལོ་ཏོག་ལེགས་པོ་མ་བྱུང་ལ། ཉ་གུ་མེར་མདའ་མ་ཆགས་པས་ལོ་དུ་མ་འགོར་ཡང་ཁོ་གཉིས་ལ་ཕྲུ་གུ་མ་སྐྱེས། སྡོད་སའི་ཁང་པ་ལེགས་པོ་ཞིག་ཀྱང་ལས་མ་ཤེས་ཕྱིར་ཁོ་གཉིས་ཤིང་གི་ཡལ་གས་བཟོས་པའི་ཁང་བའི་ནང་དུ་བསྡད།

རྗེས་སུ་ཁྲ་ཧ་ཞིག་ཁོ་ཚོའི་ཁྱིམ་དུ་བསླེབས་ནས་ནམ་མཁའི་གྲོས་པོར་གཏན་ངན་འདི་དག་འཁྱེར་རྒྱུའི་དམ་བཅས། དེ་ནས་ཁོ་གཉིས་ཀྱིས་རང་ཉིད་ཀྱི་མིག་ཆུ་ཕོར་བ་དགུ་ཁྲ་ཧར་བྱིན་ནས་ལྷ་ཡུལ་ལ་འཁྱེར་དུ་བཅུག འོན་ཀྱང་ལམ་བར་དུ་ཁྲ་ཧ་ཚ་བས་མནར་ནས་སྐོམ་དྲགས་པས་མིག་ཆུ་ཚང་མ་འཐུངས་ཚར་བར་བྱས།

ལྷ་ཡུལ་དུ་བསླེབས་རྗེས་ཁྲ་ཧས“ཁྱོད་ཚོའི་བུ་མོ་ཚང་ནི་ཧ་ཅང་ཕྱུག་པོ་འདུག་པས་གནམ་ས་གཉིས་ཀུང་དོ་ཟླ་མི་ཡོང”ཞེས་བཤད། གཏམ་དེ་ཐོས་མ་ཐག་ཉ་གུ་མེའི་ཕ་མ་གཉིས་ཧ་ཅང་དགའ་བྱུང་། ཁྲ་ཧས་མུ་མཐུད་དུ“ཁྱོད་ཚོའི་བུ་མོའི་ཚང་ཧ་ཅང་ཕྱུག་པས་ཕག་ཤ་འབུད་ཤིང་དུ་བཀོལ་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། གཅིན་སྐྱག་འབྲུ་རིགས་ཀྱིས་གཙང་སྦྲ་བྱེད་ཀྱིན་འདུག”ཅེས་རྫུན་བཤད། ནམ་མཁའི་གྲོས་པོས་དེ་ཐོས་མ་ཐག་ཐུགས་ཁྲོས་ཏེ། ཁྲ་ཧ་མཐར་སྐྲད་པ་དང་། སྟག་དང་ཕག་རྒོད་ཁྱི་གསུམ་མི་ཡུལ་དུ་མངགས་ནས་མི་ཡུལ་ལ་གཏོར་བཤིག་མཛད། སྣང་ཚུལ་དེ་མཐོང་རྗེས་ལེའུ་རྡུ་དང་ཉ་གུ་མེ་གཉིས་ངུ་རྒྱུ་ལས་ཐབས་ཇུས་གཞན་མེད་སོང་།

ཉིན་ཞིག་ལ། ཕ་ཝང་ཞིག་ཁོ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱིམ་དུ་འོངས་ནས་མི་ཡུལ་གྱི་གནས་ཚུལ་དངོས་ནམ་མཁའི་གྲོས་པོ་ཚང་ལ་འཁྱེར་ཐུབ་བའི་དམ་བཅས། དེ་ནས་ཕ་ཝང་དེས་མིག་ཆུ་ཐིགས་པ་དགུ་ཁྱེར་ནས་ལྷ་ཡུལ་དུ་སོང་ནས་ནམ་མཁའི་གྲོས་པོ་དང་གྲོས་མོར་བྱིན་ནས་གནས་ཚུལ་དངོས་བཤད། ཕ་ཝང་གིས་ཡིད་སྐྱོ་བའི་གཏམ་རྒྱུད་དག་བཤད་ཚར་ནའང་ནམ་མཁའི་གྲོས་པོ་དང་གྲོས་མོ་གཉིས་ཀྱིས་ད་རུང་ཅི་བྱེད་དགོས་བ་མ་བཤད་པར་སྔར་བཞིན་དོ་སྣང་མ་བྱས།

མཚན་མོར། ཕ་ཝང་ཕྱི་རོལ་དུ་མདུང་ཞིག་གི་ཐོག་ནས་ཐུར་དུ་དཔྱངས་ནས་གཉིད། མཚན་གུང་དུ། ནམ་མཁའི་གྲོས་མོས“མོ་ལ་མངལ་སྦྲུམ་མ་ཐུབ་ན་ཐབ་ཀའི་ཐོག་ཏུ་ཐབ་རྡོ་གསུམ་འཛུག་རྒྱུ་མི་ཤེས་སམ། ཁང་བ་བཟོ་མི་ཤེས་ན་ཀ་བ་འདེགས་དགོས་པའང་མི་ཤེས་སམ། ལོ་ཏོག་བཟང་པོ་མེད་ན་ཆུ་ཀྲ་གསར་དུ་སློག་དགོས་བ་མི་ཤེས་སམ”ཞེས་ནམ་མཁའི་གྲོས་པོར་བཤད་བཞིན་པ་ཐོས།

མཇུག་མཐར་ནམ་མཁའི་གྲོས་མོལ་ཕ་ཝང་གིས་དེ་དག་ལ་ལྐོག་ཉན་བྱེད་བཞིན་པ་མཐོང་བས་མོས་གཏུན་ཤིང་གིས་ཕ་ཝང་ལ་བརྡུངས་ནས་ཕ་ཝང་གི་སྣ་ལེབ་མོར་བཅོས། དེ་ནས་ཕ་ཝང་གིས་གཏམ་བཟང་དེ་དག་ཁྱེར་ནས་མི་ཡུལ་ལ་འོངས་ནས་མིའི་བུ་ལེའུ་རུ་དང་ནམ་མཁའི་ཉ་གྲུ་མེ་གཉིས་ལ་བཤད་པས། ཁོ་གཉིས་ཀྱིས་ཐབས་ཇུས་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་འཚོ་བ་རོལ་བ་དང་མིའི་རིགས་ཀྱི་གདུང་རྒྱུད་བསྐྱངས་པའོ།

ཁྲིམ་རྒྱུད།

ནམ་མཁའི་ཉ་གུ་མེ་དང་མིའི་བུ་ལེའུ་ཟླ་གཉིས་ལ་བུ་དགུ་དང་བུ་མོ་བདུན་ཡོད། རྗེས་སུ་བུ་དགུ་པོ་ཁྲིམ་ཚང་དགུ་རུ་གྱུར་པ་དང་བུ་མོ་བདུན་པོ་ཁྲིམ་ཚང་བདུན་དུ་གྱུར། བུ་དགུ་པོས་ཕ་མར་སྲི་ཞུ་བསྒྲུབས་པ་མི་ལེགས་པས་ནམ་མཁའི་ཁྲོས་པོའི་ཐུགས་ཤིན་ཏུ་ཁྲོས་ནས་ས་ཆེན་པོར་ཤ་འོད་རྒྱུག་ཏུ་བཅུག་ནས་མིའི་རྒྱུད་པ་ཕལ་ཆེར་རྩ་བ་ནས་མེད་པར་བཏང་། སྐབས་དེར་ནམ་མཁའི་ཉ་གུ་མེ་དང་མིའི་བུ་ལེའུ་ཟླ་གཉིས་ཀྱི་ཆེས་གཞོན་པའི་བུ་བུ་མོ་གཉིས་ཤུལ་དུ་ལུས། མིའི་རིགས་ཀྱི་གདུང་རྒྱུད་སྐྱོང་དགོས་བ་རྟོགས་ཕྱིར་སྲིང་མོས"འུ་གཉིས་ཀྱིས་ཕྱིར་ཁྲིམ་ཚང་ཞིག་བཟོ"ཞེས་བཤད་པ་ན། ཕུ་བོ་གདན་ནས་འཐད་པ་མ་བྱུང་།

བསམ་ བློ་ ཐུང་ ཙམ་ བཏང་ རྗེས་ ཕུ་ བོ་ཡང་ཐབས་ ཟད་ ནས"ངེད་ གཉིས་ ཀྱིས་ རང་ འཐག་ གི་ འཐག་ རྡོ་རེ་ འཁྱེར་ ནས་ རི་ ནོམ་ ནས་ རེ་ རེ་བཞིན་མར་འགྲིལ་བར་བྱེད། གལ་སྲིད་འཐག་རྡོ་གཉིས་ལུང་མདོ་ནས་ཕན་ཚུན་ལ་འབྱར་ན་ངེད་གཉིས་ཀྱིས་ཕྱིར་ཁྲིམ་ཚང་ཞིག་བཟོ"ཞེས་སྨྲས།

དེ་ནས་ཁོ་གཉིས་ལུང་བ་ཞིག་གི་ངོས་གཉིས་སུ་རང་རང་སར་རྩེ་ལ་འཛེགས་ནས་འཐག་རྡོ་ཕྱེད་ཀ་གཉིས་མར་གྲིལ་བ་ན་དེ་གཉིས་ལུང་མདོ་ནས་ཕན་ཚུན་ལ་འབྱར། ཁོ་གཉིས་ཀྱིས་དེའི་སྔོན་ཐག་བཅད་པ་བཞིན་དུ་དགའ་སྟོན་དང་ཁྲིམ་ཚང་ཞིག་བསྒྲིགས། རྗེས་སུ་སྲིང་མོར་མངལ་ཆགས་བའི་མོད་ལ། འོན་ཀྱང་རང་སངས་པར་བྱེད་པ་ཞིག་ལ་ཟླ་ལྷག་གཉིས་འགོར་རྗེས་མ་གདོགས་མོས་ཕྲུ་གུ་མ་བཙས། ཟླ་བ་ལྷག་མ་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་སུ་མོས་བ་ཡང་གི་ཕྱི་བ་དང་འདྲ་བའི་དངོས་པོ་གཞོང་བ་གང་བཙས་བྱུང་། དེ་ནས་ཁོ་གཉིས་ཡིད་སྐྱོ་དྲགས་ནས་དུས་ཧེ་དེ་ནི་ལྟས་ངན་པ་ཞིག་རེད་བསམས།

ཉིན་ ཞག་ གསུམ་ འགོར་ རྗེས་ཆུང་ མས་ རང་ གི་ ཁྲོ་ གར"ཁྱོད་ ཀྱིས་ ཕྱི་ བ་ འདྲ་ བའི་ དངོས་ པོ་ འདི་ དག་ ཁྱུར་ ནས་ སོང་། དེ་ ནས་ཐུང་ ཙམ་ བླང་ ནས་འདི་ལ་སྦྱོར་ཞིང་ཐུང་ཙམ་དེ་ལ་སྦྱོར"ཞེས་ལག་བརྡ་བསྟན་ཞོར་དུ་བཤད།

ཁོས་ཕྱི་ བ་ དང་ འདྲ་ བའི་ ཤེར་ མདོག་ གི་ དངོས་ པོ་དེ་ དག་ ཁྱུར་ ནས་ སོང་ སྟེ་ མོས་ བཤད་ པ་ ལྟར་ བསྒྲུབས། ཁོ་ རང་ཐུང་ ཟད་ ཐང་ ཆད་ པས་ ཁོའི་ ལས་ཀ་ལས་པའི་གནས་དེ་རུ་གཉིད་དུ་ཡེར། ཡུད་ཙམ་འགོར་རྗེས་ཁོ་རང་གཉིད་ལས་སད་པ་ན་སྔོན་ཁོས་ཕྱི་བ་དེལ་འབྲུ་དག་སྦྱར་བའི་གནས་སུ་མི་ཁྲིམ་ ཆགས་ འདུག་ ལ་ ཁང་ པའི་ དུ་ ཁུང་ དུ་ ད་ རུང་ དུ་ བ་ འཕྱུར་ གྱིན་ འདུག དེ་ ནས་ ཁོ་ གཉིས་ ཀྱིས་ སྔོན་ ཕྱི་ བ་ ཤིང་ལ་ སྦྱར་ བའི་ གནས་ སུ་ཆགས་ པའི་ ཁྲིམ་ ལ་ ཤིང་དང་རྡོ་ལ་སྦྱར་བའི་གནས་སུ་ཆགས་པའི་ཁྲིམ་ལ་རྡོ་ཞེས་བཏགས།

རྗེས་ སུ་ མིའི་ རིགས་ བ་ མོའི་ ཕྱི་ བ་ འདྲ་ བ་ འདི་ དག་ གིས་ ཡང་ བསྐྱར་ སྐྱེ་ འཕེལ་ བྱུང་ དུ་ བཅུག་ ལ། ད་ལྟ་ཧ་མུ་ཞིའི་ལེའུ་རྫོ་ཚང་དང་ཤང་ཚང་གི་ཁྲིམ་རྒྱུད་ཀྱང་དེ་ནས་བྱུང་བ་ཡིན།

ཨ་ཕའི་ར་གཱ

གནའ་སྔ་མོར་ཧ་མུ་ཞི་ལ་ཨ་ཕའི་ར་གཱ་ཟེར་བའི་རྫུ་འཕྲུལ་ལྡན་པའི་ནུས་རྩལ་མཆོག་ལྡན་གྱི་མི་ཞིག་ཡོད། དང་ཐོག་རྒྱ་མིས་ཅི་ནུས་ཀྱིས་ཁོ་གསོད་རྩིས་བྱས་མོད། འོན་ཀྱང་ཨ་ཕའི་ར་གཱར་སྟོབས་ཆེ་ཞིང་སྒྱུར་བསྒྱུར་འཛོམས་པས་ཁོ་ཚོའི་འདོད་བློ་དེ་ལེགས་འགྲུབ་བྱུང་མ་ཐུབ། ཕྱིས་སུ་རྒྱ་མིས་རྒྱའི་རྒྱལ་པོའི་བུ་མོ་ཞིག་ཁོ་ལ་མནའ་མར་བྱིན་ནས་ཁོ་རང་གསོད་པའི་ཐབས་ལམ་གཞན་ཞིག་བསྒྲིགས།

ལོ་དུ་མའི་རྗེས་སུ་ཨ་ཕའི་ར་གཱའི་ཆུང་མས་བུ་མོ་ཞིག་བཙས། ཁོའི་བུ་མོ་ནར་སོན་ནས་འགྲོ་ཐུབ་དུས་ཀྱང་ཨ་ཕའི་ར་གཱས་རང་གི་ཆུང་མར་དོགས་ཟོན་བྱས་ནས་ཁོའི་ནུས་རྩལ་དེ་རང་ཉིད་ལ་ཅི་ལྟར་ཐོབ་པའི་གསང་བ་གཏན་ནས་མ་བཤད། ཡིན་ནའང་དེ་ལྟར་དུས་ཡུན་རིང་པོ་ཞིག་འགོར་རྗེས་ཨ་ཕའི་ར་གཱས་ཀྱང་དལ་གྱིས་རང་གི་ཆུང་མར་ཡིད་ཆེས་བྱས་ནས་མོས་ཁོ་ལ་ངན་སེམས་བཅངས་མེད་པར་བློས།

ལོ་ཞིག་གི་གནམ་གང་ལ། ཨ་ཕའི་ར་གཱས"མོ་ངའི་ཆུང་མ་བྱས་ནས་དུས་རིང་པོ་ཞིག་འདས་པས་ངའི་མོར་ཡིད་ཆེས་བྱས་ཆོག"ཅེས་སྙམ་ཞོར་དུ་ཆང་འཐུངས་ནས་བཟིར་ཤུར་རྗེས་ཆུང་མ་ལ་གསང་བ་ཐམས་ཅད་བཤད་འགོ་བརྩམས།

"ངའི་སྲོག་གཅིག་ཨ་ཙུ་ཧྲུ་སྣ་རི་རྒྱུད་དུ་ཡོད་ལ། གཅིག་ཏཱ་ཡ་རི་རྒྱུད་དུ་ཡོད། གཅིག་ནི་ཨོ་འགྲོ་ཨ་ཁྲུག་རི་རྒྱུད་དུ་ཡོད། ཡང་ངའི་རྣམ་ཤེས་གཅིག་ལུའུ་ཀུའུ་ཨེ་ཉི་སྨི་རི་རྒྱུད་དུ་ཡོད་ལ། གཅིག་ཁྲཱ་ལ་མ་རི་རྒྱུད་དུ་གནས་ཡོད། གཅིག་ཏེ་རྣོ་ཟི་རྣོ་རི་རྒྱུད་དུ་གནས་ཡོད། གཅིག་ངའི་ཨ་མ་དང་འགྲོགས་འདུག གཅིག་ནི་ཁྱོད་དང་འགྲོགས་འདུག་ལ། ཁྱོད་དང་འགྲོགས་ཡོད་པའི་རྣམ་ཤེས་དེ་རྒྱུན་པར་ཐབ་རྡོ་འགྲམ་དུ་གནས་ཡོད"ཅེས་བཤད།

ཨ་ཕའི་ར་གཱས་ཆང་འཐུང་བཞིན་དུ་འདི་དག་བརྗོད་དུས་ཆུང་མས་རང་གི་མཛུབ་མོར་སོ་བརྒྱབ་ནས་དེའི་ཁྲག་གིས་ཁོས་བཤད་པ་ཐམས་ཅད་ཤོག་བུ་ཞིག་གི་སྟེང་དུ་བྲིས། དེ་ནས་མོས"ཁྱོད་དེ་འདྲ་ནུས་པ་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན་པས། ངས་འདི་ནས་ཕ་མ་གཉིས་ལ་དོ་ནུབ་ལོ་སར་གྱི་རོལ་རྩེད་སྐོར་གྱི་འཕྲིན་ཡིག་ཅིག་བྲིས་ཡོད། ཁྱོད་ཀྱིས་འདི་ངའི་ཨ་ཕ་ཚང་གི་སྒོ་གསུམ་པའི་ཐོག་ཏུ་འཕེན་ཐུབ་བམ"ཞེས་དྲིས། ཨ་ཕའི་ར་གཱ་ཆང་གིས་བཟི་ནས་བདེན་མིན་ཡང་མ་བརྟག་པར"འདི་འདྲའི་བྱ་བ་ཆུང་ཆུང་ཞིག སྒོ་གསུམ་པ་མི་ཚད་སྒོ་བཅུ་བ་ཡིན་ཡང་ངས་སླེབ་ཐུབ"ཅེས་བཤད་ནས་འཕྲིན་ཡིག་དེ་མདའ་རྩེར་བཏགས་ནས་འཕངས།

རྒྱའི་རྒྱལ་པོ་ཚང་གིས་འཕྲིན་ཡིག་དེ་མཐོང་རྗེས་ཨ་ཕའི་ར་གཱའི་ཕྱོགས་ལ་དམག་དྲངས་ནས་ཁོའི་རྣམ་ཤེས་ཡོད་པའི་གནས་ཚང་མ་བསྐྱོགས། དེའི་རྗེས་ཟླ་བ་གཅིག་ལྷག་ལ་སྲོག་ཡོད་སའི་གནས་དག་བསྐྱོགས་པ་ན་ཨ་ཕའི་ར་གཱའི་ནག་ཡེར་ཡེར་གྱི་སྲོག་དེ་ཕྱིར་མངོན་བྱུང་། དམག་མི་ཚོས་སྐྱ་རེས་ནག་ཡེར་ཡེར་གྱི་སྲོག་དེ་གཏུབས་པ་ན་དེ་ལས་ཁྲག་དམར་རྒྱ་མཚོ་བཞིན་ཕྱི་རུ་འཕྱུར་ཡོང་སྟེ། དམག་ཚང་མ་བསྣུབས་ནས་ལྷ་ལམ་དུ་བརྫངས། ཁོའི་ཁྲག་གིས་ཨ་ཙུ་ཧྲུ་སྣ་རི་བོའི་སྟེང་གི་ས་རྫ་ཚང་མའང་དམར་པོར་བཏང་།

རྗེས་སུ་རྒྱའི་རྒྱལ་པོས་དམག་མི་དེ་ལས་ཀྱང་མང་པོ་ཨ་ཕའི་ར་གཱའི་ལུས་པོ་འཛིན་བཟུང་བྱེད་པར་མངགས། ཁོ་ཚོ་ལུས་པོའི་རྗེས་བསྙེགས་ནས་ཧ་ལུ་ཁྲ་སྟེ། ཨ་ཕའི་ར་གཱའི་འབྲུངས་ཡུལ་དུ་ཐོན། དེ་ནས་མུ་མཐུད་དུ་ལུས་པོའི་རྗེས་དེད་ནས་ཏཱ་ཡ་རི་བོ་དང་ཐོའོ་ལོའོ། མཱ་ཁོའོ་ལོའོ། ཆི་མུ་ཀོ་སོགས་སུ་བསླེབས་ནས་མཇུག་མཐར་ཨ་ཕའི་ར་གཱ་འཛིན་བཟུང་བྱས།

དམག་མི་ཚོས་ལྕགས་ཐག་གིས་ཁོ་རང་བཅིངས་ནས་ཕྱིར་ཨ་ཙུ་ཧྲུ་སྣར་བསླེབས་དུས་ཨ་ཕའི་ར་གཱ་སྐོམ་དྲགས་པས་དམག་མི་ཚོས་ཆུ་བོ་ཞིག་ཏུ་ཁོ་རང་ལ་ཆུ་འཐུང་དུ་བཅུག ཁོས་མགོ་བོ་མར་སྒྱུར་ནས་ཆུ་འཐུང་དུས་ཆུ་ནང་གི་འབྲུག་གཉིས་ཀྱིས་ཧ་ལམ་ཁོ་རང་ཁྱུར་མིད་བྱས་སོང་། དམག་མི་ཚོས་དེ་མ་ཉིད་དུ་ཁོ་རང་འབྲུག་གི་ཁ་ནང་ནས་ཕྱིར་བླངས་ནས་རྒྱའི་རྒྱལ་པོའི་མདུན་དུ་སོང་ནས་ཁོའི་མགོ་བོ་བཅད།

ལའི་སྐྱོ་ནླ་ཏྟེ།

གནའ་སྔ་མོར། ལའི་སྐྱོ་ཁྲིམ་རྒྱུད་ལ་ལའི་སྐྱོ་ནླ་ཏྟེ་ཟེར་བའི་ནུས་རྩལ་མཆོག་ལྡན་གྱི་མི་ཞིག་ཡོད། ཁོ་རང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཚོ་ག་སྒྲུབ་པར་ཧ་ཅང་མཁས་པས་ཁོས་ལྷ་སྲུ་བོས་ན་དེ་འོངས་པ་ཡིན། སྐབས་དེར་རྒྱ་ཚང་གིས་རྒྱལ་པོའི་སྲིད་དབང་འཕྲོག་བསམས་ནས་རྒྱལ་པོ་ཚང་ལ“ཁྱོད་ཀྱི་ལུགས་ཞྭ་དང་ང་ཚོའི་རྟ་ཞྭ་གཉིས་མཚོ་ངོས་སུ་བཞག་ནས་སུའི་ཞྭ་མོ་ཆུ་ནང་དུ་མ་ཐིམས་ན་དེ་སྲིད་དབང་འཛིན”ཞེས་བཤད།

རྒྱལ་པོའི་ལུགས་ཞྭ་རྒྱ་མ་སྟོང་ཕྲག་གཅིག་དང་ཉིས་བརྒྱ་ཡོད་པར་གྲགས་ལ་རྒྱའི་རྟ་ཞྭ་རྒྱ་མ་དོ་ཡང་མེད་པས། རྒྱ་མི་ཚོས་ལུགས་ཞྭ་ཆུར་འབྱིངས་རྒྱུ་རེད་བསམས། ཁོ་ཚོས་ཞྭ་མོ་གཉིས་མཚོ་ངོས་སུ་བཞག་ནས་ཧ་ལམ་ཉིན་གཅིག་འགོར་ལ། རྒྱའི་རྟ་ཞྭ་སྔར་ནས་མཚོ་ནང་དུ་འབྱིངས་ལ་རྒྱལ་པོའི་ལུགས་ཞྭ་དེ་ད་རུང་ཆུ་ངོས་སུ་གཡེངས་ནས་བསྡད། དེ་ནས་རྒྱ་མིས་གྲུ་གཟིངས་གཏོང་མཁན་ཞིག་མངགས་ནས། དེས་གྲུ་སྐྱ་ཡིས་ལུགས་ཞྭའི་སྣེ་མོ་མར་མནན་པ་ན་ཞྭ་མོ་མར་ཆུ་ནང་དུ་འབྱིངས་སོང་། རྗེས་སུ་རྒྱལ་པོ་ཚང་ལ་ཐབས་ཟད་ནས་གང་སར་བརྡ་ཐོ་སྦྱར་ཏེ“སུས་ལུགས་ཞྭ་དེ་མཚོ་ནང་ནས་ཕྱིར་ལེན་ཐུབ་ན་གསེར་དངུལ་གང་འདོད་སྟེར”ཞེས་ཁྱབ་བསྒྲགས་བྱས།

ལའི་སྐྱོ་ནླ་ཏྟེ་ཡིས་བརྡ་སྦྱོར་དེ་མཐོང་རྗེས་ཁོའི་སློབ་ཕྲུག་ཚོ་དང་མཉམ་དུ་མཚོ་ཁར་ཕྱིན། ཁོ་ཚོས་ཉིན་ཞག་བདུན་ལ་རྟ་ཐག་མང་པོ་བརྒྱུས་ནས་མཇུག་མཐར་ནླ་ཏྟེ་ཡི་སྐེད་པ་རྟ་ཐག་གིས་བསྡམས།

“ང་ལ་ཞྭ་མོ་ལེན་པའི་གོ་སྐབས་བྱུང་ཚེ་ངས་ཐག་པ་སྒྲུལ་ངེས་ཡིན། དུས་དེར་ཁྱོད་ཚོས་ཐག་པ་ཕྱིར་ཐོན། གལ་ཏེ་ང་སྐབས་མ་ལེགས་པར་འདས་ཚེ། ཁྱོད་ཚོས་ནྲ(སྨྲ་བསྒྱུར་ཏེ། ལྷ་དང་གཞི་བདག་སོགས་ཀྱི་གཟུགས་འགྱུར་བ་ལས་བྱུང་བའི་ལྷ་རྫས་ཀྱི་རིགས་ཤིག)འདི་དག་ཕྲུག་གེར་བཏང་ནས་ངའི་མིག་དང་སྣ་ནང་དུ་འཛོག་དགོས”ཞེས་ནླ་ཏྟེ་ལ་དེ་ལྟར་བཤད་པ་དང་ནྲ་དག་ཁོའི་སློབ་ཕྲུག་རྣམས་ལ་བྱིན་རྗེས་མཚོ་ནང་དུ་མཆོངས། མཚོ་ནང་དུ་ཙན་དན་གྱི་སྡོང་པོ་གསུམ་འདུག་ལ་དེ་གསུམ་པོའི་སྟེང་དུ་འབྲུག་གསུམ་འཁྱིལ་ཡོད། ལུགས་ཀྱི་ཞྭ་མོ་དེ་སྡོང་པོ་དཀྱིལ་མའི་མགོར་བསྐྱོན་ཡོད་པ་རེད། ནླ་ཏྟེ་ཐབས་བརྒྱ་ཇུས་སྟོང་སྒྲོས་ཞྭ་མོ་ལེན་པར་ཕྱིན་མོད། འོན་ཀྱང་འབྲུག་གསུམ་པོས་ཡང་དང་བསྐྱར་དུ་ཁོ་ལ་སོ་བཏབ་པས་གོ་སྐབས་གཏན་ནས་མ་བྱིན། རྗེས་སུ་ཞྭ་མོ་ཕྱིར་ལེན་མི་ཐུབ་པ་རྟོགས་རྗེས་ཁོས་རྟ་ཐག་བསྒྲུལ་ནས་ཕྱིར་མཚོ་ཁར་འགྲོ་བསམས་མོད། འོན་ཀྱང་མཚོ་མོ་ཧ་ཅང་གཏིང་ཟབ་པས་ཁོའི་སློབ་ཕྲུག་རྣམས་ཀྱིས་ཐག་པ་འགྲུལ་བཞིན་པ་མ་ཚོར་བར་ཡུན་རིང་འགོར། རྗེས་སུ་ཁོ་རང་མཚོ་ནང་དུ་དེ་ལྟར་ཤི། ཁོའི་བེམ་རོ་རྗེས་སུ་གཞི་ནས་མཚོ་ངོས་སུ་མཐོང་ལ། ཁོའི་སློབ་ཕྲུག་ཚོས་དེ་མཐོང་རྗེས་ཡིད་སྐྱོ་ནས་དེ་སྔོན་ཁོས་བཤད་པར་ལྟར་ནྲ་དེ་དག་ཕྲུག་གེར་བཏང་ནས་ཁོའི་ཁ་དང་སྣ་ནང་དུ་བཙུག སྐབས་ཅིག་ཉིད་ལ། ལའི་སྐྱོ་ནླ་ཏྟེས་ཆུ་མང་པོ་བསྐྱུགས་ནས་ཕྱིར་གསོན་བྱུང་།

ཁོ་ཕྱིར་གསོན་རྗེས་རྒྱལ་པོ་ཚང་གིས“ཁྱོད་ལ་ཅི་ཞིག་དགོས”ཞེས་དྲིས་པ་ན། ཁོས“ང་ལ་ཁྱི་གསུམ་དང་། བྱ་གསུམ། ཞི་ལ་གསུམ་ཁོ་ན་ལས་གཞན་ཅི་ཡང་མི་དགོས”ཞེས་ལན་བཏབ། ཁོ་རང་ལ་འབྲུག་གིས་འཇིགས་སྐྲག་སྐྱེས་སུ་བཅུག་པ་དང་ཐམ་ཁ་ཆེན་པོ་མྱངས་པས་རང་ཉིད་ལ་མཐོང་ཆུང་བྱས་ནས་ཁྱི་དང་བྱ། ཞི་ལ་དག་བསད་ནས་རི་བོ་ཏཱ་ཡ་སྟེང་ལྷ་ལ་དམར་མཆོད་བྱས་ཏེ“ངེད་ལའི་སྐྱོ་ཚང་གིས་ད་ནས་བཟུང་ཁྲཱ་རའོ་ཁྲཱ་རའོ་ཞེས་བཏོན་ནས་ཆོས་ཀྱི་ཚོ་ག་མི་སྒྲུབ”ཅེས་དམ་བཅས།

ཁོས་ཁྱི་དང་ཞི་ལ་སོགས་བསད་པས་ནམ་མཁའི་ལྷ་རྣམས་མ་དགའ་བར་ཁོའི་ཆུང་མར་ན་ཚ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཕོག་ཏུ་བཅུག རྗེས་དེ་ནས་ཁོ་རང་ལ་ཐབས་ཟད་ནས་ཡང་བསྐྱར་དམར་མཆོད་ཀྱི་ལས་སྒྲུབ་བསམས་མོད། འོན་ཀྱང་ཁོས་དམ་བཅས་ཟིན་པས“ཁྲཱ་རའོ་ཁྲཱ་རའོ”ཞེས་འདོན་མ་ཕོད་པར“སའོ་སའོ་ལ་བྲི”ཞེས་བཏོན་ནས་ཡང་བསྐྱར་དམར་མཆོད་བྱས།

དེའི་རྗེས་ཁོའི་ཆུང་མ་ན་ཚ་ལས་ཐར་ལ། ཁོས་ཁྱི་དང་བྱ་སོགས་བསད་པ་ནོར་འཁྲུལ་ཡིན་པ་རྟོགས་ནས་དམར་མཆོད་ཀྱི་ལས་ཀྱང་གཏན་ནས་མ་བྱས། དེ་བས་ད་ལྟ་ལའི་སྐྱོ་ཁྲིམ་རྒྱུད་ཀྱིས་དམར་མཆོད་མི་བྱེད་ལ་ལྷ་བའང་མེད་དོ།

བུ་མོ་བདུན།

གནའ་སྔ་མོར། ཁྱིམ་ཚང་ཞིག་ལ་བུ་མོ་བདུན་ཡོད་ལ་བུ་ཞིག་གདའ་ནས་མ་སྐྱེས་པས་ཁྱིམ་དེའི་ཡོན་ཏན་ཅན་པའི་ཨ་ཕ་མོ་བ་ཞིག་གི་དྲུང་དུ་མོ་འདེབས་སུ་སོང་། མོ་བས་“གལ་ཏེ་ཁྱོད་ཀྱིས་རང་གི་བུ་མོ་བདུན་པོ་བསད་ན་ཁྱོད་ལ་ད་རུང་བུ་སྐྱེ་བའི་རེ་བ་ཡོད་”ཅེས་བཤད། རྗེས་སུ། ཨ་ཕས་“ང་ཚོ་ཅོང་སློག་ཏུ་འགྲོ་”ཞེས་བཤད་ནས་བུ་མོ་བདུན་པོར་མགོ་སྐོར་བཏང་། མ་གཞི་ཁོས་རང་གི་བུ་མོ་རྣམས་ཚོ་རོ་མེ་ལ་ཟ་རུ་འཇུག་བསམས་པ་ཡིན།

ཨ་ཕ་དེས་ཤོག་ཏུ་ཅོང་སྐྱེས་ཡོད་པའི་གནས་དེར་ཆུ་དྲངས་ནས་བུ་མོ་ཚོ་ཆུ་ནང་ལ་ནུབ་པར་བྱེད་བསམས། རྗེས་སུ་ཆུ་ཁོ་ཚོའི་པུས་མོའི་མཚམས་སུ་བསླེབས་དུས་བུ་མོ་བདུན་པོས་“ཨ་ཕ་ལགས། ཅོང་སློག་རན་རེད་”ཅེས་བཤད་པ་ན། ཁོས་“དེར་སྨིན་མི་འདུག ང་ཚོས་ཅོང་འཁྱུར་ནས་ཕྱིར་འགྲོ་དགོས་ཕྱིར་ཆུ་ང་ཚོའི་སྙེད་པར་སླེབས་ན་ད་བཞོད་སློག་འགོ་རྩོམས་”ཅེས་བཤད། ཆུ་སྙེད་པའི་མཚམས་སུ་བསླེབས་དུས་ཁོས་ཡང་བསྐྱར་“ཆུ་ང་ཚོའི་མཆན་འོག་ཏུ་སླེབས་དུས་ད་བཞོད་སློག་”ཅེས་བཤད། ཆུ་མཆན་འོག་ཏུ་བསླེབས་དུས་“སྐེའི་མཚམས་སུ་སླེབས་ན་སློག་”ཅེས་མུ་མཐུད་དུ་མགོ་སྐོར་བཏང་ནས་མཇུག་མཐར་བུ་མོ་བདུན་པོ་ཆུར་ནུབ།

ཚོ་རོ་མེ་ཡིས་དགའ་དགའ་སྦྲོ་སྦྲོ་ངང་བུ་མོ་བདུན་པོ་རེ་རེ་བཞིན་རང་ཁྱིམ་དུ་ཁྱེར། བུ་མོ་ཆུང་ཤོས་དེ་ད་རུང་ཤི་མེད་མོད། འོན་ཀྱང་མོ་ཤིན་ཏུ་སྐྲག་པས་འུར་རྒྱུག་མ་ཐོད། མོའི་ཨ་ཅེ་ཚོའི་བེམ་རོ་ཚོ་རོ་མེ་ཁྱིམ་མི་གང་བོས་ཟོས་པ་དང་མོ་གཅིག་པུ་ལྷག་སོང་། སྐབས་དེར་མོ་ལ་མོའི་ཨ་ཅེ་ཚོའི་སྐྱེ་རྒྱན་ཚང་མ་ཡོད་པས། ཚོ་རོ་མེ་ཚང་གི་རྣམ་དག་ཟོལ་མེད་ཀྱི་བུ་མོ་དེས་མོ་ལ་ཡིད་སྨོན་ཤོར་ནས་སྐྱེ་རྒྱན་དག་བརྗེ་རེས་བྱེད་པའི་རེ་བ་བཏོན། དེ་ནས་བུ་མོ་དེས་“གལ་སྲིད་ཁྱོད་ལ་འདི་དག་དགོས་ཚེ། ངེད་གཉིས་ཀྱིས་དོ་ནུབ་ཉལ་ས་བརྗེ་དགོས་”ཞེས་བཤད། ཚོ་རོ་མེ་ཚང་གི་བུ་མོ་དེ་འཐད་པ་བྱུང་ནས་དགོང་མོ་དེར་མོ་གཉིས་ཀྱིས་ཉལ་ས་བརྗེས།

མཚན་མོ་དེར། ཚོ་རོ་མེ་ཚང་གི་ཕ་མ་གཉིས་ཀྱིས་བུ་མོ་དེ་བསད་ནས་ཟ་བསམས་ཏེ་རང་གི་བུ་མོ་ཉལ་ཡོད་སར་སོང་། མ་གཞི་ཉལ་ཁྲིའི་སྟེང་ཡོད་པ་ནི་ཚོ་རོ་མེ་ཚང་གི་བུ་མོ་དེ་ཡིན་པས་མོས་རང་གི་ཨ་ཕར་“ཨ་ཕ། ཨ་ཕ་”ཞེས་བོས་པ་ན། ཁོས་དེ་རང་གི་བུ་མོ་ཡིན་པ་མ་ཚོར་བར་“ཁྱོད་ཀྱི་ཨ་ཕ་རྒྱང་དུ་ཡོད་”ཅེས་ལན་བཏབ། དེ་ནས་མོས་“ཨ་མ། ཨ་མ་”ཞེས་བོས་པ་ན། ཨ་མ་དེས་ཀྱང་རང་གི་བུ་མོ་ཡིན་པ་མ་ཤེས་པར་“ཁྱོད་ཀྱི་ཨ་མ་རྒྱང་དུ་ཡོད་”ཅེས་ལན་བཏབ་ནས་རང་ཉིད་ཀྱི་བུ་མོ་བསད།

ཕྱི་ཉིན་ནངས་མོར། ཚོ་རོ་མེ་ཚང་གི་ཕ་མ་གཉིས་ཡར་ལངས་ནས་“ཁྱིམ་མཚེས་རྣམས་ལ་ཤ་སྐྱེལ་དུ་ཤོག་”ཅེས་རང་གི་བུ་མོ་བོས། འོན་ཀྱང་ཁོ་གཉིས་ཀྱིས་རང་ཉིད་ཀྱི་བུ་མོ་རང་གིས་བསད་པ་ད་རུང་མ་ཤེས། བུ་མོ་ཆུང་ཆུང་དེ་སྐྲག་ནས་“ངའི་ཕོ་བ་ན་འདུག་”ཅེས་བཤད་དེ་ཁང་བའི་ཕྱི་རུ་མ་ཡོང་། རྗེས་སུ་ཐབས་ཟད་པས་མོ་མལ་ལས་ལངས་ནས་ཁྱིམ་མཚེས་ཚོར་ཤ་སྐལ་ཁྱེར། ལམ་དུ་ཁོ་མོས་ཤ་ཁུ་ཚང་མ་ཕྱི་རུ་བྱོ་བ་དང་། རང་གི་སྣུད་གཡོགས་ཀྱི་སྣེ་མོ་ཡར་བརྗེས་ནས་ཤ་ཚང་མ་སྣུད་གཡོགས་ཐོག་ཏུ་བླུགས། ཤ་ཏ་ཙང་མང་བས་ཁྱིམ་ཚང་འགར་བསྐྱལ་ཚར་ཡང་ཤ་ད་རུང་སྔར་བཞིན་མོད་པོ་འདུག དེ་ནས་ཁོ་མོ་བྲོས་བྱོལ་བྱས། སྐབས་དེར་ཚོ་རོ་མེ་ཚང་གི་ཕ་མ་གཉིས་ཀྱིས་ཀུན་དོན་དག་ཐམས་ཅད་རྟོགས་ནས་འུར་བརྒྱབ་སྟེ་“ཁྱིམ་མཚེས་ཚོ། དོན་དངོས་སུ་ངས་རང་གི་བུ་མོ་ནོར་འཁྲུལ་སྐྱོས་བཤད་ནས་མོའི་ཤ་ཟོས། མྱུར་དུ་ཁྱི་ཚང་མ་གཏོང་རོགས་”ཅེས་སྐད།

ཁྱི་དག་མོའི་རྗེས་སུ་བརྒྱུགས་ནས་ཕལ་ཆེར་རྗེས་ཆོད་མོད། འོན་ཀྱང་མོས་མགྱོགས་པོར་ཚོ་རོ་མེ་ཚང་གི་བུ་མོའི་ཤ་རྡོག་འགའ་ཤར་འཕངས་པ་ན་ཁྱི་དེ་ཚོ་ཤའི་སྟེང་དུ་རྩོད་པ་བྱས་ནས་བསྡད། ཁྱི་དེ་དག་གིས་ཤ་ཟོས་ཚར་རྗེས་ཡང་བསྐྱར་མོའི་རྗེས་བསྙེགས་ནས་ཆུ་ཟམ་ཆུང་ཆུང་ཞིག་ཡོད་སར་བསླེབས། བུ་མོ་ཆུང་ཆུང་དེས་ཆུའི་ཕ་རོལ་ནས་ཟམ་པའི་སྣེ་གཅིག་ཡར་བཀུགས་ཏེ་ཟམ་པ་ཆུ་ནང་དུ་འཕངས། དེ་ནས་མོ་ཆུ་བོའི་ཕ་རོལ་གྱི་རྩྭའི་སྤྱིལ་བུ་ཞིག་ཡོད་པ་དེའི་ནང་དུ་སྦྲས་ནས་བསྡད། ཡིན་ན་ཡང་མོའི་སྐྲ་རགས་ཀྱི་སྣེ་མོ་གཉིས་ཕྱི་རུ་མངོན་འདུག སྒོ་ཁྱི་རྣམས་ཀྱིས་དེ་མཐོང་རྗེས་“ཨོ། རྩྭ་ཤིང་ལ་སྨུ་གུ་འབྲུས་ཡོད་པས་ད་ཞིང་སྨོ་རན་འདུག་”ཅེས་བསམས་ནས་ཕྱིར་ཕྱིན་པ་རེད།

ཁྲི་རྣམས་ཕྱིར་བྲོས་རྗེས་བུ་མོ་ཆུང་ཆུང་དེ་ཕྱིར་ཡུལ་ལ་འགྲོ་བའི་ལམ་ལ་ཆས། ལམ་དུ་མོ་རང་སོ་མ་ར་ཙ་འཐག་བཞིན་པའི་ཁྱིམ་ཚང་ཞིག་ལ་ཐད། ཡིན་ནའང་དེ་ཡང་ཚ་རོ་མེའི་ཁྱིམ་ཚང་ཞིག་ཡིན་འདུག ཁྱིམ་ཚང་དེའི་ཚ་རོ་མེས་མོ་ལ“ཨག་པོ་འདུག ཁྱོད་ཀྱིས་ང་ལ་རོགས་བྱས་ནས་སོ་མ་ར་ཙ་ཐོགས་དང་ང་སོང་ནས་དྲོས་ཇ་གཡོས་སྦྱོར་བྱེད”ཅེས་སྨྲས། ཚ་རོ་མེ་དྲོས་ཇ་གཡོ་སྦྱོར་བྱེད་དུ་ཕྱིན་རྗེས་བྱིས་པ་ཞིག་མོའི་འགྲམ་དུ་ཡོང་ནས་སྐབས་ལུད་དུམ་བུ་ཞིག་ཟ་བཞིན་དུ་བསྡད། བུ་མོ་ཆུང་ཆུང་དེས“ཁྱོད་ཀྱི་ཕ་མ་གཉིས་གང་དུ་ཕྱིན”ཞེས་དྲིས་པར་བྱིས་པ་དེས“ངའི་ཨ་ཕ་དང་ཨ་མ་གཉིས་ཀྱིས་ཁྱོད་བསད་ནས་ཁོ་ཚོགས་ལས་རླངས་བཙོ་བྱས་ཏེ་ཟ་རྒྱུ་རེད”ཅེས་སྨྲས། གཏམ་དེ་ཐོས་རྗེས་བུ་མོ་དེ་ཡང་བསྐྱར་བྲོས། དེ་ནས་མོ་ཡང་བསྐྱར་སོ་མ་ར་ཙ་འཐག་བཞིན་པའི་ཁྱིམ་ཚང་ཞིག་ལ་ཐད། དེ་རུ་ཡང་བྱིས་པ་ཞིག་གིས་སྐབས་ལུད་རྡོག་ཅིག་ཟ་བ་མཐོང་། མོས་དེའང་ཚ་རོ་མེའི་ཁྱིམ་ཞིག་ཡིན་པ་རྟོགས་ནས་མུ་མཐུད་དུ་བྲོས་ནས་མཇུག་མཐར་ཡུལ་ལ་བསླེབས།

མོ་ཕྱིར་ཡུལ་ལ་བསླེབས་པའི་མཚན་མོ་དེར་མོའི་སྤྱུན་ཞིག་འདས་སོང་།

མོའི་སྤྱུན་འདས་རྗེས་ཨ་ཕ་དེས་མོ་རང་གི་བུ་མོ་ཡིན་པ་ཁས་ལེན་ན་མ་འདོད། ཁོས“ཁྱོད་ཀྱིས་ཤིང་ཟླུམ་ཞིག་དུམ་བུ་གཉིས་སུ་བཏང་ནས་འདི་ནས་མར་འགྲིལ་ཏེ། དེ་གཉིས་ཐང་བདེ་ས་ཞིག་ནས་སྡོད་དུས་ཕན་ཚུན་ལ་ཐག་ཉེ་མིན་ལ་ལྟོས”ཞེས་བཤད། བུ་མོ་དེས་དེ་ལྟར་བསྒྲུབས་པ་དང་ཤིང་དུམ་དེ་གཉིས་ཀྱང་ཕན་ཚུན་ལ་ཐག་ཉེ་མོད། འོན་ཀྱང་རྒད་པོ་དེས་ད་དུང་ཁོ་མོ་ཁས་མ་བླངས།

ཁོས་ཡང་བསྐྱར“ཁྱོད་ཀྱིས་རང་འཐག་གི་འཐག་རྡོ་གཉིས་མར་འགྲིལ་ནས་དེ་གཉིས་ཐང་བདེ་སར་ཕན་ཚུན་ལ་ཐག་ཉེ་མིན་ལྟོས”ཞེས་བཤད། མོས་དེ་བཞིན་བསྒྲུབས་པ་དང་འཐག་རྡོ་གཉིས་ཀྱང་ཕན་ཚུན་ལ་ཐག་ཉེ། ཡིན་ནའང་རྒད་པོ་དེས་མོ་རང་གི་བུ་མོ་ཡིན་པ་སྔར་བཞིན་ཁས་མ་བླངས།

རྒད་པོ་དེས་ཐབ་ཀར་མེ་བུས་ནས་བུ་མོ་ལ“སླ་ངའི་ནང་དུ་མཆིལ་མ་ཐུང་ཙམ་ཕོངས་ཤིག གལ་ཏེ་དེ་རུ་ལྦུ་བ་འཕྱུར་ན་ཁྱོད་ངའི་བུ་མོ་ཡིན”ཞེས་བཤད། བུ་མོས་ཁོས་བཤད་པ་ལྟར་བསྒྲུབས་ལ། སླ་ང་ལས་ཀྱང་ལྦུ་བ་འཕྱུར་ཡང་ཁོས་མོ་རང་ཁས་མ་བླངས།

བུ་མོ་དེའི་ཨ་མས“ངའི་བུ་མོ། ཁྱོད་ཀྱི་ཨ་ཕས་ཁྱོད་ཁས་ལེན་རྒྱུ་མ་རེད། དེར་ང་ལའང་ཐབས་ཐུས་མི་འདུག ངས་འདི་ནས་ང་ཚོས་གསོས་པའི་སྒོ་ཕྱུགས་འགའ་ཁྱོད་ལ་སྟེར། ཁྱོད་ཀྱིས་སྒོ་ཕྱུགས་འདི་ཚོ་ཚང་མ་དེད་ནས་དེ་ཚོས་འུར་སྒྲ་སྒྲོག་པའི་གནས་ཞིག་ཏུ་འགྲོ་མཆམས་ཞོག དེ་ནས་གནས་དེའི་ཁྱིམ་ཚང་གི་བུ་དང་གཉེན་སྒྲིག་བྱོས”ཞེས་བཤད།

མོ་རང་གི་ཨ་མས་བཤད་པ་བཞིན་ཕྱིན་ལ། ལམ་དུ་ཁང་བཟང་ཡིད་དུ་འོང་བ་ཞིག་ལ་ཐད་དུས་སྒོ་ཕྱུགས་ཕྱེད་ཀས་འུར་སྒྲ་བསྒྲགས་པ་དང་ཕྱེད་ཀས་འུར་སྒྲ་མ་བསྒྲགས། དེ་ནས་མོ་མུ་མཐུད་དུ་ཕྱིན་ནས་མ་རྨོས་ལོ་ཏོག་གི་རྐང་ཡུས་བརྩིགས་པའི་ཁང་པ་ཞིག་གི་ཉེ་འགྲམ་དུ་ཐོན་པ་ན་སྒོ་ཕྱུགས་ཚང་མས་འུར་སྒྲ་སྒྲོག་པས་མོ་རང་འགྲོ་མཆམས་བཞག་ནས་ཁང་པ་དེའི་ནང་དུ་སོང་། ཁང་པ་དེའི་ནང་དུ་རྒད་མོ་ཞིག་ལས་མི་འདུག་པས་མོས“ཀྱོས་མོ་ལགས། ཁྱོད་ལ་བུ་ཡོད་དམ”ཞེས་དྲིས། རྒད་མོས“བུ་ཡོད”ཅེས་ལན་བཏབ་པ་ན། མོས“འོ་ན་ང་ཁྱོད་ཀྱི་བུའི་ཆུང་མ་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན”ཞེས་རྒད་མོར་བཤད།

ཐུང་ཙམ་འགོར་རྗེས། རྒད་མོ་དེའི་བུས་རྙི་བཙུགས་ནས་འཛིན་བཟུང་བྱས་པའི་བྱིའུ་ཁུག་མ་གང་ཁྱེར་ནས་ཡོང་། བུ་དེས་བུ་མོ་དེ་མཐོང་རྗེས་དང་ཐོག་ངོ་ཚོངས་ནས་ནང་དུ་ཡོང་མ་ཕོད་པར་མགོ་བོ་ཟུར་གཅིག་ཏུ་བསྐྱེས་ཏེ་སྒོ་འགྲམ་དུ་བསྡད། རྒད་མོ་དེས་བུ་མོ་དེའི་ཡོང་རྐྱེན་གསལ་བཤད་བྱས་རྗེས་ཁོ་རང་ནང་དུ་འོངས།

བུ་མོ་ཆུང་ཆུང་དེས་མེ་བུད་ནས་རྒན་མོ་དེར་མེར་སྲོ་རུ་བཅུག་པ་དང་། བྱིའུ་དག་མེ་ཐོག་ཏུ་བསྲེགས་ནས་རྒན་མོར་བྱིན་པ་ན། རྒན་མོ་དེས“ཨོ། བྱ་ཤ་སྲེག་མའང་ཞིམ་པོ་འདུག”ཅེས་བཤད། རྗེས་སུ་བུ་མོ་དེས་བུ་དེ་ལ་བྱིའུ་དེ་དག་གང་ནས་རྙི་བཙུགས་ནས་འཛིན་བཟུང་བྱས་བ་དྲིས་པར་ཁོས་ལན་མ་བཏབ་པས། མོས་སྐྱུད་རྡོག་ཅིག་ཁོའི་ལྦ་བའི་སྣེ་མོར་བཅེམས་ནས་འགྲོ་རུ་བཅུག་པས་སྐྱུད་པས་བུ་དེ་འགྲོ་སའི་གནས་སུ་ལམ་ཞིག་བཟོས། དེ་ནས་མོས་སྐྱུད་པའི་རྗེས་དེད་ནས་ཕྱིན་པ་ན། མ་གཞི་བུ་དེ་དཔལ་གྱི་གླིང་ཐང་ཞིག་གི་སྟེང་དུ་འདུག་ལ་ཁོས་དེ་རུ་བྱ་དག་རྙི་ལས་གྲོལ་གྱིན་འདུག

“མཚན་མོར་ཙིའི་གྲུད་ཙིའི་གྲུད་ཅེས་པའི་སྒྲ་སྒྲོག་པའི་ཚོ་ཁྱོད་འཇིགས་སྣང་མ་སྐྱེས”ཅེས་ཁོ་གཉིས་ཕྱིར་ལོག་རྗེས་བུ་དེས་བུ་མོར་དེ་ལྟར་བཤད། མཚན་མོ་དེར་མོས་དངོས་ནས་ཙིའི་གྲུད་ཙིའི་གྲུད་ཅེས་པའི་སྒྲ་ཞིག་ཐོས་པ་དང་། དེ་ནས་ཉིན་བདུན་ཡང་མ་འགོར་བར་ཁང་པ་མཛེས་ཤིང་སྡུག་པ་ཞིག་བསྐྲུན་འདུག

ལོག་གར་མེ་ཏོག་གང་སར་ཁྱབ་པའི་དུས་ཚིགས་སུ་བུ་མོ་དེའི་ཨ་མ་རང་གི་བུ་མོར་ལྟ་སྐོར་དུ་འོངས། རྗེས་སུ་མོ་ཕྱིར་ཡོང་ནས་རང་གི་ཁྱོ་གར“ཙི་འདྲའི་མཚར་པ་ཡའང་། ཁྱོད་ཀྱིས་རང་གི་བུ་མོ་ཕྱིར་ཡོང་དུ་མ་བཅུག་པས་ད་ལྟ་མོ་ཕྱུག་པོ་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་འདུག”ཅེས་བཤད། གཏམ་དེ་ཐོས་རྗེས་རྒན་པོ་དེའང་རང་གི་བུ་མོ་ཡོད་སར་འོངས།

བུ་མོ་ཆང་གི་སྒོ་ཁར་བསླེབས་དུས་བུ་མོས“ཨ་ཕ། ཨ་ཕ། ཁྱོད་གསེར་སྒོ་ལས་འགྲོ་འདོད་དམ་དངུལ་སྒོ་ལས་འགྲོ་འདོད”ཅེས་དྲིས་པ་ན། ཁོས“ང་རང་འདི་ལ་བསླེབས་བྱུང་བས་གསེར་སྒོ་ལས་འགྲོ”ཞེས་ལན་བཏབ། བུ་མོས་ཁོ་ཤིང་ལོག་ལ་ཉེ་བའི་ཤིང་སྒོ་ཞིག་བརྒྱུད་ནས་འགྲོ་རུ་བཅུག

ཁོ་རང་ཁྱིམ་དུ་བསླེབས་རྗེས་བུ་མོས་ཁོ་ལ“ཨ་ཕ། ཁྱོད་ཀྱིས་ར་ཤ་ཟ་འདོད་དམ་སྐམ་ཤ་ཟ་འདོད”ཅེས་དྲིས་པ་ན། ཁོས་ང་འདི་རུ་ཡོང་ཟིན་པས“སྐམ་ཤ་ཟ་རེས་ཡིན”ཞེས་ལན་བཏབ། བུ་མོ་དེས་གཉང་བཤལ་བྱུང་ནས་ཡར་ལངས་ནས་ཀྱང་འདུག་མི་ཐུབ་པའི་ལུ་གུ་ཞིག་བཤས་ནས་དེའི་ཤ་ཁོ་ལ་བྱིན།

མཚན་མོར་བུ་མོས“ཨ་ཕ། ཁྱོད་རང་གསེར་གྱི་ཉལ་ཁྲིའི་སྟེང་དུ་ཉལ་བསམ་མམ་དངུལ་གྱི་ཉལ་ཁྲིའི་སྟེང་དུ་ཉལ་བསམ”ཞེས་དྲིས་པ་ན། ཁོས“ངའི་བུ་མོ། ང་ཡོང་ཟིན་པས་གསེར་གྱི་ཉལ་ཁྲིའི་སྟེང་དུ་ཉལ་རེས་ཡིན”ཞེས་བཤད། དེ་རྗེས་ཁོ་རང་དངུལ་གྱི་ཉལ་ཁྲིའི་སྟེང་ཉལ་ནས་མཚན་གུང་དུ་ཐྲིག་སྒྲ་དང་བཅས་དངུལ་གྱི་ཉལ་ཁྲི་ལ་སོ་རྒྱག་པ་བུ་མོས་ཐོས་རྗེས། མོས“ཨ་ཕ། ཁྱོད་ཀྱིས་དེ་ལ་སོ་མ་རྒྱག ཁྱོད་ཕྱིར་འགྲོ་དུས་ངས་ཁྱོད་ལ་གསེར་དང་དངུལ་སྟེར་རེས”ཞེས་བཤད།

ཉིན་འགའི་རྗེས་སུ་ཨ་ཕ་དེ་ཕྱིར་ཡུལ་དུ་ལོག ཡུལ་དུ་ལོག་དུས་བུ་མོས་ཁོ་ལ“འདི་ཁྱོད་ཀྱི་དྲོས་ཟ་ཡིན། ཁྱོད་རང་ཕ་གཞིའི་ཉག་ག་དེར་སླེབས་དུས་ཉ་ཐག་རང་གི་རྐང་པར་བཅིངས་ནས་དྲོས་ཟ་འཐུང”ཞེས་བཤད་ནས་དུག་སྦྲང་དང་སྦྲུལ། སྦལ་བ་དག་ནང་དུ་བཅུག་ཡོད་པའི་ཁུག་མ་ཞིག་ཁོ་ལ་བྱིན།

ཁོས་ཉག་ག་རུ་ཁུག་མའི་ཁ་ཕྱེ་པ་ན་དུག་སྦྲང་འཕུར་ཡོང་ནས་ཉ་ལ་བསྣུན་པ་དང་སྦྲུལ་གྱིས་ཉར་སོ་བརྒྱབ། རྒན་པོ་ཁོ་རང་ཉས་དྲུད་ནས་བརྒྱུགས་ལ་ཉ་དེ་ཁྱིམ་དུ་བསླེབས་དུས་ཁོའི་རྐང་པ་ཡ་གཅིག་མ་གཏོགས་ལྷག་མེད། རྒན་པོས་ཆུང་མའི་སྣང་ཚུལ་དེ་མཐོང་རྗེས“འདི་ནི་ཁྱོད་ཀྱིས་རང་གི་བུ་མོ་ཁས་མ་བླངས་པའི་རྐྱེན་ཡིན་ནོ”ཞེས་བཤད་ནས་རྐང་པ་དེ་བཅིངས་ལས་གྲོལ་ནས་སྨྱིན་སྲེག་བྱས་པའོ།

ཁྲི་ཕྲུག

མནའ་སྔ་མོར། ཕ་བུ་གཉིས་ཡོད་ལ་ཨ་ཕ་རྒྱུན་པར་རི་དྭགས་རྔོན་དུ་ཕྱིན་པས། བུ་ཆུང་གིས་རྒྱུན་དུ་ཁྲི་ཕྲུག་ཞིག་ཁྲིད་ནས་ནོར་ལུག་འཚོ་རུ་སོང་།

ཉིན་ཞིག་ལ། ཁོས་འབྲས་ཀྱི་བག་ལེབ་གཅིག་དྲོས་ཕ་རུ་ཁྱེར་ནས་ཁྲི་ཕྲུག་དང་མཉམ་དུ་ནོར་ལུག་དེད་ནས་རྩྭ་ཐང་དུ་ཕྱིན། ཉིན་གུང་དུ་བུ་དེས་འབྲས་ཀྱི་བག་ལེབ་ཟ་དུས་ཁྲི་ཕྲུག་ཀྱང་ཟུག་ནས"ང་ཧ་ཅང་ལྟོགས་འདུག ང་ལ་འབྲས་ཀྱི་བག་ལེབ་དགོས"ཞེས་བཤད། བུ་དེ་ཁོང་ཁྲོ་ལངས་ནས"ང་ལ་འདང་འདང་གིན་མེད། ཁྱོད་ཤི་རུ་སོང་"ཞེས་བཤད། དེ་ཐོས་རྗེས་ཁྲི་ཕྲུག་དེ་དུ་བཞིན་དུ"དོ་དགོང་ཚོ་རོ་མི་ཡོང་ནས་ཁྱོད་རང་བསད་དེ་ཟ་རྒྱུ་རེད"ཅེས་བཤད། སྐབས་དེར་བུ་དེ་ཧ་ཅང་སྐྲག་ནས"གྲོགས་པོ་ལགས། ཚོ་རོ་མེས་དངོས་ནས་ང་ཟ་རུ་ཡོང་རྒྱུ་ཡིན་ནེར་རམ"ཞེས་དྲིས་པ་ན། ཁྲི་ཕྲུག་གིས"ཚོ་རོ་མེ་ཡིས་དངོས་ནས་ཁྱོད་ཟ་རུ་ཡོང་རྒྱུ་ཡིན་ནེར"ཞེས་བཤད།

བུ་དེ་སྐྲག་ནས"ད་ངས་ཅི་བྱེད་འོས་པ་རེད། ངའི་ཨ་ཕ་ཡང་རི་དྭགས་རྔོན་དུ་ཕྱིན་པས་ང་ཁོ་ནས་ཅི་བྱས་ན་འོས"ཞེས་ཁྲི་ཕྲུག་ལ་དྲིས། ཁྲི་ཕྲུག་གིས་བྲེལ་འཚུབ་མེད་པའི་ངང་ནས"སེམས་ཁྲལ་མ་བྱེད། ཡུལ་ལ་ཐོན་རྗེས་ངས་ཁྱོད་ལ་ཅི་ཞིག་སླུབ་འོས་པ་བཤད"ཅེས་སྨྲས། ཉི་མ་ནུབ་རྗེས་ཁོ་གཉིས་ཀྱིས་མཉམ་དུ་ནོར་ལུག་ཚང་མ་ཕྱིར་ཡུལ་ལ་དེད། དེ་ནས་ཁྲི་ཕྲུག་གིས་བུ་དེ་ལ"དོ་ནུབ་ཁྱོད་ནོག་རའི་ནང་དུ་སྦོས"ཞེས་བཤད། བུ་དེ་ཁྲི་ཕྲུག་གིས་བཤད་པ་ལྟར་ནོག་ར་རུ་སྦས། མུན་པས་ས་གཞི་ཡོངས་ནས་གཡོགས་དུས་ཚོ་རོ་མེས་རང་གི་མྱོས་བུམ་ཟུང་གང་སར་གཡུགས་ཞོར་དུ་འོངས། ཚོ་རོ་མེས་ནོག་རའི་སྒོ་བཅག་ནས་ནང་དུ་ཡོང་མོད། འོན་ཀྱང་མོར་ཕྲུགས་ནོག་གིས་རྡུང་རྡེག་བྱས་ནས་ཡར་མར་གཡུགས་ཕྱིར་བུ་ཆུང་དེ་མ་རྙེད་པར་ནམ་ལངས་དུས་ཕྱིར་བྲོས།

ཕྱི་ཉིན། བུ་དེས་འབྲས་རྫོག་ཆེན་པོ་ཞིག་ལས་ཏེ་ཡང་བསྐྱར་ཁྲི་ཕྲུག་དེ་དང་མཉམ་དུ་ནོར་ལུག་འཚོ་རུ་ཕྱིན། བུ་དེས་འབྲས་རྫོག་བགོས་ནས་ཕྱེད་ཀ་ཁྲི་ཕྲུག་ལ་བྱིན་ཏེ"དོ་ནུབ་ངས་ཅི་ཞིག་བྱ"ཞེས་འདྲི་ཞོར་དུ་མིག་ཟུང་ལས་མིག་ཆུ་ཤམ་ཤམ་དུ་བཞུར། ཁྲི་ཕྲུག་གིས"ཁྱོད་རང་སྐྲག་མི་དགོས། དོ་ནུབ་ཁྱོད་ཧ་རའི་ནང་དུ་སྦོས"ཞེས་བཤད།

མཚན་མོར། ཚོ་རོ་མེས་མྱོས་བུམ་ཟུང་གང་སར་གཡུགས་ཞོར་དུ་ཧ་རའི་ནང་དུ་འོངས། བུ་དེས་ཚོ་རོ་མེ་མཐོང་པ་ན་སྐྲག་ནས་དབུགས་ཀྱང་ཕྱིར་གཏོང་མ་ཐོད། ཡིན་ན་ཡང་ཚོ་རོ་མེ་ལ་རྟས་འཕྲས་བརྒྱབ་སྟེ་ནམ་ལངས་དུས་ཕྱིར་བྲོས།

དེའི་ཕྱི་ཉིན་དགོང་མོར་ཁྲི་ཕྲུག་གིས་བུ་ཆུང་དེ་ལུག་རར་སྦ་རུ་བཅུག ཚོ་རོ་མེ་སྔར་བཞིན་ཡོང་ལ་ཡང་སྔར་བཞིན་ལུག་གིས་རྡུང་རྡེག་བྱས་ནས་ཕྱིར་འབྲོ་རུ་བཅུག

ཕྱི་ཉིན་བུ་ཆུང་དེས་འབྲས་རྫོག་ཆེན་པོ་ཞིག་ལས་ཏེ་ཚང་མ་ཁྲི་ཕྲུག་ལ་བྱིན་ཏེ་དུ་ཞོར་དུ"གྲོགས་པོ་ལགས། ནོག་ར་དང་ཧ་ར། ལུག་ར་ཚང་མའི་ནང་དུ་ང་སྦས་ཟིན་པས། དོ་ནུབ་ང་གང་དུ་སྦ་དགོས"ཞེས་དྲིས། ཁྲི་ཕྲུག་དེས་སྔར་བཞིན་བྲེལ་འཚུབ་མེད་པའི་ངང"སྐྲག་མི་དགོས། དོ་ནུབ་ཁྱོད་ཁང་པའི་ཐོག་ཁང་དུ་སྦོས། དེའི་རྗེས་ཁྱོད་ཀྱི་ཨ་ཕའང་ཕྱིར་ཡོང་རྒྱུ་རེད"ཅེས་བཤད། མཚན་མོ་དེར་ཁྲི་ཕྲུག་གིས་བུ་ཆུང་ལ"མེ་ཐབ་ནང་དུ་སོལ་བ་ཞོག སླེ་པོ་ཞིག་མེ་ཐབ་ཀྱི་སྣང་ཕྱོགས་སུ་ཞོག་ལ་སྡོད་གོས་ཞིག་གིས་དེ་གཡོགས། ད་རུང་ཆུ་ཟོ་བ་དོ་ཐོག་ཁང་དུ་ཞོག མདུག་མཐར་སྒོ་དམ་པོར་རྒྱབས་ཤིག གལ་སྲིད་ངས་ཀུའུ་སུའུ། ཀུའུ་སུའུ་ཞེས་ཟུག་ན་སྒོ་ཕྱེ་དང་། དེ་ནི་ཨ་ཕ་ཕྱིར་ཡོང་བའི་རྟགས་ཡིན། གལ་ཏེ་ངས་པའེ་ཡིད། པའེ་ཡིད་ཞེས་ཟུག་ན་སྒོ་མ་ཕྱེ། དེ་ནི་ཚོ་རོ་མེ་ཡོང་བཞིན་པའི་རྟགས་ཡིན"ཞེས་བཀོད་འདོམས་བྱས།

མཚན་མོར་ཟ་མ་བཟས་རྗེས། བུ་དེས་ཁྲི་ཕྲུག་གིས་བཤད་པ་ལྟར་བྱ་བ་ཐམས་ཅད་བསྒྲུབས་ནས་ཐོག་ཁང་དུ་སྦས། མཚན་གུང་དུ་ཁྲི་ཕྲུག་གིས"པའེ་ཡིད། པའེ་ཡིད"ཞེས་ཟུག ཚོ་རོ་མེས་ཡང་བསྐྱར་མྱོས་བུམ་ཟུང་གང་སར་བརྡུངས་བཞིན་དུ་སྒོ་བཅག་ནས་འོངས། མོས་མེ་ཐབ་སྣང་ཕྱོགས་ཀྱི་སླེ་པོ་བུ་དེ་རེད་སྙམ་ནས་དགའ་སྤྲོ་ཆེན་པོ་སྐྱེས། མོས་མེ་ཐབ་ནང་གི་སོལ་བར་ཕུ་བཏབ་ནས་དམར་པོར་གྱུར་དུ་བཅུག རྗེས་སླེ་པོ་འཆས། བུ་དེས་ཐོག་

ཁང་དུ་སེམས་ཆུང་སློས་མར་ཆུ་ཅུང་ཙམ་བླུགས་པས་ཚོ་རོ་མེས“ཞི་ལ། གཅིན་མ་གཏོང་། གཅིན་མ་གཏོང་དང་ངེད་གཉིས་ཀྱིས་མཉམ་དུ་བུ་འདིའི་ཤ་སྲེག་ནས་ཟ”ཞེས་སྨྲས། ཅུང་ཙམ་འགོར་རྗེས་བུ་དེས་ཡང་བསྐྱར་ཆུ་བླུགས་པས་ཚོ་རོ་མེས་ཡང་བསྐྱར་དེ་ལྟར་ལབ། མོས་དེ་ལྟར་སོལ་བར་ཕུ་བཏབ་ནས་ནམ་ལངས་པས་མོ་ཕྱིར་མི་འགྲོ་ཀ་མེད་བྱུང་།

ཉིན་དེར་བུ་དེས་ཡང་བསྐྱར་སེམས་ཁྲལ་བྱས། ཁྱི་ཕྲུག་གིས་སྔར་བཞིན་བྲེལ་འཚུབ་མེད་པའི་སྒོ་ནས“དོ་ནུབ་ཁྱོད་ཀྱི་ཨ་ཕ་དངོས་ནས་ཕྱིར་ཡོང་རྒྱུ་རེད”ཅེས་བཤད། ཕྱི་དྲོ་ཁོའི་ཨ་ཕ་དངོས་ནས་རྫོན་ཤ་མང་པོ་ཁུར་ནས་ཕྱིར་འོངས། བུས་རང་གི་ཨ་ཕར་འཐམ་འཁྱུད་བྱས་ནས་བྱུང་ཟིན་པ་ཐམས་ཅད་གཅིག་གཅིག་གཉིས་གཉིས་ཀྱིས་བཤད་པ་ན་ཨ་ཕ་ཁྲོས་ནས་སྟ་རེ་བཏྟར། མཚན་མོར་ཁོ་ཚོས་མེ་ཐབ་ནང་དུ་མེ་བུས་རྗེས་ཨ་ཕས་སྟ་རེ་ལག་ཏུ་བཟུང་ནས་སྒོའི་རྒྱབ་ཏུ་སྦྲས། ཚོ་རོ་མེས་སྒོ་ཕྱི་ཡོད་པ་མཐོང་རྗེས“དོ་དགོང་ངས་བུ་ཆུང་དེ་ཟ་ཐུབ་རྒྱུ་རེད”བསམས་ཞོར་དུ་ནང་དུ་འོངས།

ཚོ་རོ་མེའི་རྐང་བ་ཡ་གཅིག་སྒོའི་ནང་དུ་སློས་མ་ཐག་ཨ་ཕ་དེས་སྟ་རེས་མོའི་རྐང་པ་བཅད་དེ་མོ་པང་གཅལ་སྟེང་དུ་འགྱེལ་དུ་བཅུག དེ་མ་ཉིད་དུ་ཤ་ཁྱི་དག་གིས་ཚོ་རོ་མེའི་ཤ་རྩོད་པ་བྱས་ནས་མཐར་ཐམས་ཅད་ཁྱུར་མིད་བྱས་སོ།

མིང་སྲིང་གཉིས།

གནའ་སྔ་མོ་ཞིག་ལ་མིང་སྲིང་གཉིས་ཡོད། ཁོ་གཉིས་ཀྱིས་ཕན་ཚུན་ལ་གཅེས་སྐྱོང་ལེགས་པོ་བྱས་མོད། འོན་ཀྱང་ཕ་བོའི་ཚུང་མ་དེ་བྱམས་བརྩེ་ལྡན་པ་ཞིག་མིན་པས། ཕ་བོ་ཁྱིམ་དུ་ཡོད་དུས་ཚུང་མ་དེས་སྲིང་མོར་གཅེས་སྐྱོང་ལེགས་པོ་བྱེད་ལ་ཁོ་རང་རི་དགས་བཙོན་དུ་ཕྱིན་ཆེ་མོས་སྲིང་མོར་གཅར་རྡུང་དང་སྡིག་དམོད་བྱེད།

ཉིན་ཞིག་ལ། ཕ་བོ་དེ་ཡང་བསྐྱར་རི་དྭགས་བཙོན་དུ་ཕྱིན།

ཁྱོ་ག་ཁྱིམ་དུ་མི་འདུག་པས་ཚུང་མས་སྲིང་མོ་དེ་ལ“ཁྱོད་གང་དུ་འགྲོ་འདོད་ན་དེར་སོང་། འདི་ཁྱོད་ཀྱི་ཁྱིམ་མ་རེད”ཅེས་བཤད། སྲིང་མོ་དེ་ངུ་བ་ལས་གཞན་ཅི་ཡང་མ་ཤེས།

རྗེས་སུ་མོས་སྲིང་མོར་ཟ་མའང་ཟ་རུ་མ་བཅུག་ལ་མཐར་ཁྱིམ་ལས་ཕྱིར་སྐྲད།

མཚན་མོར། སྲིང་མོ་དེར་ཉལ་ས་མེད་པས་ཕག་ཁང་དུ་ཉལ་མོད། འོན་ཀྱང་མོས་ཨ་སྲུས་མོ་མཐོང་བྱུང་བས་ཁོང་ཁྲོ་ལངས་ནས་མོ་ལ་གཅར་རྡུང་བྱས་ཏེ“ཁྱོད་གང་ལ་འགྲོ་འདོད་ན་དེར་སོང་། ཁང་པའི་ཉེ་འགྲམ་དུ་མ་ཡོང”ཞེས་བཤད། སྲིང་མོ་དེར་ཐབས་ཟད་སོང་བས་མིག་ཆུ་གཏོར་བཞིན་མོའི་ཕ་བོ་འཚོལ་དུ་ཕྱིན།

ལམ་དུ་སྲིང་མོ་དེས་ཤིང་ཏོག་བཏོགས་ནས་ཟོས་པ་དང་། ཤིང་ཏོག་མེད་དུས་སྔོན་པོའི་ལོ་མ་དང་རྩྭ་སོགས་བཏུས་ནས་ཟོས།

མོ་ལམ་དུ་སྐྱེ་བའི་ནང་གི་བྱ་རྡེའུ་དག་ལ་ཐུག་པས་མོས“བྱ་རྡེའུ་ཚོ། ཁྱོད་ཚོས་ངའི་ཕ་བོ་མཐོང་བྱུང་ངམ”ཞེས་དྲིས་པ་ན། ཁོ་ཚོས“ཁྱོད་ཀྱི་ཕ་བོས་མེ་མདའ་ཞིག་ཁུར་བ་དང་། ཤ་ཁྱི་ཞིག་ཁྲིད་ནས་ཁྲེལ་འཚུབ་ངང་འདི་ནས་ཡར་ཕྱིན་པ་རེད”ཅེས་ལན་བཏབ། དེ་ནས་སྲིང་མོ་དེ་དུ་བཞིན་དུ་མུ་མཐུད་དུ་ཕྱིན།

ལུང་པའི་ནང་དུ་མོ་ཕག་རྡེའུ་དག་ལ་ཐུག་པས་མོས“ཕག་རྡེའུ་ཚོ། ཁྱོད་ཚོས་ངའི་ཕ་བོ་མཐོང་བྱུང་ངམ”ཞེས་དྲིས་པ་ན། ཕག་རྡེའུ་ཚོས“ཁྱོད་ཀྱི་ཕ་བོས་མེ་མདའ་ཞིག་ཁུར་བ་དང་། ཤ་ཁྱི་ཞིག་ཁྲིད་ནས་ཁྲེལ་འཚུབ་ངང་འདི་ནས་ཡར་ཕྱིན་པ་རེད”ཅེས་ལན་བཏབ། དེ་ནས་མོ་ངུ་བཞིན་དུ་མུ་མཐུད་དུ་ལམ་ལ་ཞུགས།

རི་ཚུང་ཞིག་གི་ཉེ་འཁོར་དུ་ཁོ་མོ་བ་རྡེའུ་དག་ལ་ཐུག་པས་མོས་ཡང་བསྐྱར“བ་རྡེའུ་ཚོ། ཁྱོད་ཚོས་ངའི་ཕ་བོ་མཐོང་བྱུང་ངམ”ཞེས་དྲིས་པ་ན། བ་རྡེའུ་ཚོས“ཁྱོད་ཀྱི་ཕ་བོས་མེ་མདའ་ཞིག་ཁུར་བ་དང་། ཤ་ཁྱི་ཞིག་ཁྲིད་ནས་ཁྲེལ་འཚུབ་ངང་འདི་ནས་ཡར་ཕྱིན་པ་རེད”ཅེས་ལན་བཏབ། དེ་ནས་སྲིང་མོ་དེ་ངུ་བཞིན་དུ་མུ་མཐུད་དུ་ཕྱིན། ནགས་ཚལ་ཞིག་ཏུ་བསླེབས་དུས་ལུག་རྡེའུ་དག་ལ་ཐུག་ལ། དེ་ཚོས་ཀྱང་མོར“ཁྱོད་ཀྱི་ཕ་བོས་མེ་མདའ་ཞིག་ཁུར་བ་དང་། ཤ་ཁྱི་ཞིག་ཁྲིད་ནས་ཁྲེལ་འཚུབ་ངང་འདི་ནས་ཡར་ཕྱིན་པ་རེད”ཅེས་བཤད།

ཉིན་ཞག་དགུའི་རྗེས་སུ་ཕ་བོ་དེ་ཕྱིར་རང་ཁྱིམ་དུ་བསླེབས། ཁོས་རྫོན་ཤ་ཚང་མ་སྒོ་འགྲམ་དུ་བཞག་ནས“ངའི་སྲིང་མོ་གང་ན་ཡོད”ཅེས་དྲིས་པ་ན། ཁོའི་ཚུང་མས“མོས་ཁྱོད་རང་དྲན་བྱུང་ཞེར་ནས་ཁྱོད་ཀྱི་རྗེས་སུ་ཕྱིན་པ་རེད། ཁྱོད་གཉིས་ལམ་དུ་ཐུག་མ་བྱུང་ངམ”ཞེས་དྲིས།

གཏམ་དེ་ཐོས་མ་ཐག་ཕ་བོ་དེ་ཁོང་ཁྲོ་ལངས་པ་དང་ཡིད་སྐྱོ་ནས་མཚན་གང་བོར་ངུས་བྱུང་།

ཕྱི་ཉིན། ཕ་བོ་རང་གི་སྲིང་མོ་འཚོལ་དུ་སོང་།

ཁོ་རང་སྐྱེ་བའི་ནང་གི་བྱ་རྡེའུ་དག་ལ་ཐུག་ནས“བྱ་རྡེའུ་ཚོ། ངའི་སྲིང་མོ་མཐོང་སོང་ངམ”ཞེས་དྲིས་པ་ན། ཁོ་ཚོས“ཁྱོད་ཀྱི་སྲིང་མོས་ཤིང་ཏོག་ལག་ཏུ་བཟུང་བ་དང་། སྐྱོ་བའི་གླུ་དབྱངས་ལེན་བཞིན་དུ། ངའི་ཕ་བོའི་རྗེས་སུ་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་བཤད་བཞིན་དུ་འདི་ནས་ཡར་ཕྱིན་པ་རེད”ཅེས་ལན་བཏབ།

དེ་ནས་ཁོ་རང་མུ་མཐུད་དུ་ཕྱིན་ནས་ཕག་རྡེའུ་དང་བ་རྡེའུ། ལུག་རྡེའུ་ཚང་མར་ཐུག་མོད། འོན་ཀྱང་ཚང་མས་ལན་གཅིག་མཚུངས་བཏབ། ཕ་བོ་དེའང་ཞོགས་དྲགས་པས་ལམ་དུ་ཤིང་ཏོག་བཏོགས་ནས་ཟ་བཞིན་དུ་སོང་། ཁོས་སོས་ཀ་བསླེབས་དུས་བར་དུ་མོ་རང་བཙལ།

ཉིན་ཞིག་ལ། ཁོས་ནགས་ཚལ་ཞིག་གི་ནང་དུ་རང་གི་སྤྲིང་མོའི་མིང་ཡང་དང་བསྐྱར་དུ་བོས་པ་ན། ཁོས་“མོའོ”ཞེས་པའི་སྒྲ་ཞིག་ཐོས་བྱུང་། ཕུ་བོ་དེས་ལམ་སང་སྒྲ་འབྱུང་སའི་གནས་སུ་བརྒྱུགས་པ་ན། ཁོས་རང་གི་སྤྲིང་མོ་བ་མོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ནས་དེར་སྤྱུག་མའི་ལོ་མ་ཟ་བཞིན་པ་མཐོང་། ཁོས་བ་མོ་དེའི་སྐྲེར་འཐམ་འཁྱུད་བྱས་ནས “སྤྲིང་མོ། སྤྲིང་མོ”ཞེས་བོས་མོད། འོན་ཀྱང་མོ་རང་ད་ལྟ་བ་མོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད་པས་སྐད་ཆ་བཤད་མ་ནུས་པར་མིག་ཆུ་ཤམ་ཤམ་དུ་བཞུར།

རྣམ་ཤེས་ཕྱིར་འབོད་པ།

ཕ་བུ་གཉིས་ཀྱིས་སྣི་བཙུགས་ནས་རི་དྭགས་འཛིན་བཟུང་བྱས། ཁོ་གཉིས་ཀྱིས་ཤྭ་བ་ཞིག་བཟུང་ནས་བཤས་པ་དང་། རྗེས་སུ་ཤྭ་བ་བཤས་པའི་གནས་དེ་རུ་ཁྲི་ཞིག་ལུས་སོང་།

ལམ་ཕྱེད་དུ་ཐོན་དུས། བུས“ཁྱོད་རང་ཕྱིར་གྱི་དེ་ལེན་དུ་སོང”ཞེས་རང་གི་ཨ་ཕ་ལ་བཤད་པ་དང་། ཨ་ཕས་བུ་ལ“ཁྱོད་ཕྱིར་གྱི་དེ་ལེན་དུ་སོང”ཞེས་མངགས་བཅོལ་བྱས།

བུ་ལེ་ལོ་ཅན་ཞིག་ཡིན་པས་རྗེས་སུ་ཨ་ཕ་གྱི་དེ་ལེན་པར་མི་འགྲོ་ཀ་མེད་བྱུང་།

ཁོ་རང་ཕྱིར་གྱི་ཡོད་སར་ཐོན་དུས་ཡ་ལེ་མུ་སུ་ཚང་སྟེ། མཚན་དུས་སུ་འདས་ཟིན་པའི་སྲོག་ཆགས་ཀྱི་རྣམ་ཤེས་བསྡུ་ལེན་བྱེད་མཁན་གྱི་འདྲེ་ཁྲིམ་དེ་ལ་ཕྲད། ཨ་ཕ་གནས་དེར་ཐོན་དུས་མཚན་མོ་ཡིན་པས། ཡ་ལེ་མུ་སུ་ཚང་གིས་ཁོའང་ཤི་ཟིན་པའི་སྲོག་ཆགས་ཤིག་གི་རྣམ་ཤེས་རེད་བསམས་ནས་ནོར་འཁྲུལ་སློས་ཁོ་རང་བཟུང་ནས་ལྕགས་སྒྲོའི་ནང་དུ་བཞག་སྟེ་ཁྲིར།

བུ་ཆུང་གིས་ཉིན་ཞག་གསུམ་ལ་རང་གི་ཨ་ཕར་བསྒུགས་ཀྱང་ཕྱིར་མ་འོངས་པས། ཁོ་ཡང་ཕྱིར་ཨ་ཕ་འཚོལ་དུ་ཕྱིན།

བུ་དེ་ཙེ་ཤིང་(ལྗོན་ཤིང་ཞིག)གི་ནགས་ཚལ་དགུ་དང་ཧྲི་ཤིང་(ལྗོན་ཤིང་ཞིག)གི་ནགས་ཚལ་དགུ་ དུ་སྙེ་ཤིང་(ལྗོན་ཤིང་ཞིག)གི་ནགས་ཚལ་དགུ་བརྒྱུད་ནས་འཚོལ་དུ་ཕྱིན་པ་ན་ཡ་ལེ་མུ་སུ་ཚང་དུ་བསླེབས། ཁོ་རང་གནས་དེར་ཐོན་རྗེས“ཁྱོད་ཚོས་ངའི་ཨ་ཕ་མཐོང་བྱུང་ངམ”ཞེས་དྲིས་པ་ན། ཡ་ལེ་མུ་སུ་ཚང་གིས“ང་ཚོས་ཁྱོད་ཀྱི་ཨ་ཕ་མཐོང་མ་བྱུང”ཞེས་ལན་བཏབ།

ཅི་འདྲའི་སྙིང་རྗེ་བ་ཡ་འདང་། དོན་དངོས་སུ་ཁོའི་ཨ་ཕ་ཡ་ལེ་མུ་སུ་ཚང་གི་ཐོག་ཁང་དུ་བཏགས་ཡོད་ལ། ཁོའི་རྣམ་ཤེས་ཀྱང་ལུས་པོ་དང་འབྲེལ་མེད་པས་ཁོས་རང་གི་བུ་མཐོང་དུས་སྐད་ཆ་བཤད་མ་ནུས། ཁོ་དུས་ནས་མིག་ཆུའི་ཐིགས་པ་གཅིག་ཁོའི་བུའི་ཕུས་མོའི་ཐོག་ཏུ་ལྷུང་། བུ་དེས་མགོ་བོ་ཡར་འཁོར་ནས་བལྟས་ཏེ“ཁྱོད་ཚོས་ངའི་ཨ་ཕ་མ་མཐོང་ཞེས་བཤད་མོད། འོན་ཀྱང་ངའི་ཨ་ཕ་ཁྱོད་ཚོས་ཐོག་ཁང་དུ་ལྕགས་སྒྲོ་ནང་དུ་བཅུག་ཡོད་པ་རེད”ཅེས་བཤད།

དེ་ནས་ཡ་ལེ་མུ་སུ་ཚང་གིས་བུ་དེ་ལ“ཁྱོད་ལུས་ཕུང་དང་རྣམ་ཤེས་ལས་གང་དགོས། ངེད་ཅག་གིས་དེ་གཉིས་ལས་གཅིག་ཁོ་ན་མ་གཏོགས་ཕྱིར་ཁྱོད་ལ་མི་སྟེར”ཞེས་བཤད། བུ་དེ་ཐབས་ཟད་པར་གྱུར་ནས་ལུས་ཕུང་དང་རྣམ་ཤེས་ལས་གང་ཞིག་ཁྱེར་དགོས་པ་ཐག་མ་ཆོད། རྗེས་སུ་ཁོས་ལུས་ཕུང་ཁྱེར་བའི་ཐག་བཅད་པས་ཡ་ལེ་མུ་སུ་ཚང་གིས་ཁོ་ལ་ཁོའི་ཨ་ཕའི་ལུས་ཕུང་བྱིན།

བུ་དེས་ཁོའི་ཨ་ཕའི་ལུས་ཕུང་ཁུར་ནས་ཙེ་ཤིང་གི་ནགས་ཚལ་དགུ་དང་དུ་སྙེ་ཤིང་གི་ནགས་ཚལ་དགུ་ ཧྲི་ཤིང་གི་ནགས་ཚལ་དགུ་བརྒྱུད་ནས་ཕྱིན་པ་ན་གློ་བུར་དུ་རླུང་གཡུགས་པ་དང་སྤྲིན་ནག་འཁྲིགས། དེ་དག་མཚམས་ཆད་དུས་ཁོས་རང་གི་ཨ་ཕའི་ལུས་ཕུང་རླུང་ནང་དུ་ཐོར་ནས་གར་སོང་མ་ཤེས། ཁོས“ཨ་ཕ”ཞེས་ཡང་ཡང་བོས་མོད། འོན་ཀྱང་དེར་ལན་འདེབས་མཁན་མ་བྱུང་། དེ་ནས་བུ་ཆུང་དེས་གང་སར་ལག་པ་བསྒྲིངས་ནས་བཙལ་བ་ན་ཁོའི་ལག་གཡས་མས་ཧྲི་ཤིང་གི་ཡལ་ག་ཞིག་བཟུང་བ་དང་ལག་གཡོན་མས་ཧེ་ཧྲུའུ་ཧྲུའི་ཉག་མ་ཞིག་བཟུང་། དེ་ནས་བུ་དེས“ཨོ། ད་ཐབས་ཇུས་གཞན་མི་འདུག ངའི་ཨ་ཕའི་རྣམ་ཤེས་ཕལ་ཆེར་ཧྲི་ཤིང་གི་ཡལ་ག་དང་ཧེ་ཧྲུའུ་ཧྲུ་འདི་དག་ཡིན་རྒྱུ་རེད”ཅེས་བསམས་ནས་དེ་དག་ཁྱེར་འོངས་ནས་ཁྱིམ་དུ་བཞག དེ་ནས་བཟུང་ཧ་སུ་ཞིའི་མིས་ཧྲིའི་ཤིང་གི་ཡལ་ག་དང་ཧེ་ཧྲུའུ་ཧྲུ་བཀོལ་སྤྱོད་བྱས་ནས་མིའི་རྣམ་ཤེས་ཕྱིར་འབོད་པའི་ཆོས་ཀྱི་ཆོ་ག་ཞིག་སྤེལ་གཏོང་པ་རེད།

ཏུ་རྫྭའི་ལོ་རྒྱུས།

ཉིན་ཞིག་ལ་བུད་མེད་གསུམ་མཉམ་དུ་རྫུ་ཏེ(རྫྭའི་རིགས་ཤིག)གཙོད་དུ་སོང་། ཁོ་ཚོས་ཁྱུར་བོ་རི་ཁྱུར་དེ་ཕྱིར་ཡོང་དུས་ཕོ་རོག་ཞིག་གིས“ཨོ་ཨ། ཨོ་ཨ། སྔོན་དུ་ཡོད་པའི་མི་དེའི་ཕྱུས་མོའི་ནང་དུ་བུ་ཞིག་ཡོད”ཅེས་བཤད། དེ་ནས་སྔོན་དུ་ཡོད་པའི་བུད་མེད་དེ་དལ་གྱིས་གཞན་གཉིས་ཀྱི་རྒྱབ་ཏུ་ཕྱིན། ཕོ་རོག་དེས་མུ་མཐུད་དུ“ཨོ་ཨ། ཨོ་ཨ། རྒྱབ་ཏུ་ཡོད་པའི་མི་དེའི་ཕྱུས་མོའི་ནང་དུ་བུ་ཞིག་ཡོད”ཅེས་བཤད། མོ་དེ་མ་ཉིད་དུ་གཞན་གཉིས་ཀྱི་དཀྱིལ་དུ་སོང་། ཕོ་རོག་དེས་ཡང་བསྐྱར“ཨོ་ཨ། ཨོ་ཨ། དཀྱིལ་དུ་ཡོད་པའི་མི་དེའི་ཕྱུས་མོའི་ནང་དུ་བུ་ཞིག་ཡོད། གལ་ཏེ་ཁྱོད་ང་ལ་ཡིད་མི་ཆེས་ན་ཐོར་བས་རང་གི་ཕྱུས་མོར་སྟུན་ཞིག”ཅེས་བཤད། དེ་ནས་མོས་ཐོར་བས་རང་གི་ཕྱུས་མོར་བསྟུན་པ་ན་སྤྲུལ་བ་ཞིག་ཕྱུས་མོ་ལས་མར་ལྷུང་། མོ་རང་ཧ་ཅང་ཁྲེལ་ཏེ་ཁྱུར་བོ་ས་ལ་འཕངས་ནས་ཕོ་རོག་དེར་གཅར་རྡུང་བྱེད་དུ་འགྲོ་བསམས་དུས་སྤྲུལ་བས“ཨ་མ། ཨ་མ། ཕོ་རོག་དེའི་རྗེས་མ་འདེད། ཁྱོད་ཀྱིས་ཁྱུར་བོ་འཁྱུར་ཡོད་པས་ཐོར་བ་ང་ལ་སྐྱེར་རོགས། ཐོར་བ་ངས་ཁྱེར”ཞེས་བཤད། མོ་ཁྲེལ་ནས་ཐོར་བ་རྡོ་ཐོག་ཏུ་འཕངས་པ་ན་སྤྲུལ་བ་དེས་ཐོར་བར་སོ་བརྒྱབ་ནས་མོའི་ཁྱིམ་དུ་ཕྱིན། དེ་ནས་བུད་མེད་དེའང་མགྱོགས་པོར་སྤྲུལ་བའི་རྗེས་སུ་བརྒྱུགས།

སྤྲུལ་བ་དེས་ཐོར་བ་སྒོ་འགྲམ་དུ་བཞག་རྗེས་ཐབ་ཀའི་འགྲམ་དུ་བསྡད། ཟ་མ་ཟ་སྐབས། བུད་མེད་དེས་ཟས་ཅུང་ཙམ་མར་འཕངས་པ་ན་སྤྲུལ་བ་དེར་ཕྱིན་ཏེ་དེ་དག་ཡར་བླངས་ནས་ཟོས།

ཉིན་ཞིག་ལ། སྤྲུལ་བས“ཨ་མ་ལགས། ང་ཆུང་མ་ལེན་དུ་འགྲོ་རན་འདུག”ཅེས་བཤད་པ་ན། མོས“སྤྲུལ་བ་ཁྱོད་ཀྱིས་ཀྱང་ཆུང་མ་ཞིག་རྙེད་ན་ངས་ཀྱང་ད་སྲུང་ཁྲོ་ག་ཞིག་འཚོལ་ཐུབ་རྒྱུ་རེད”ཅེས་བཤད།

སྤྲུལ་བས་མུ་མཐུད་དུ“ཨ་མ་ལགས། གལ་ཏེ་ཁྱོད་ང་ལ་ཡིད་ཆེས་མི་ཡོང་ན་ཁྱོད་ཀྱིས་ཁུག་མ་ཆུང་ཆུང་ཞིག་ཚེམས་རོགས། དེའི་ནང་དུ་སོ་མ་ར་ཙའི་ས་བོན་འགའ་རྒྱགས་དང་ངས་དེ་དག་གིས་ཆུང་མ་ཞིག་ཉོ་ཐུབ”ཅེས་ལབ། མོས་བདེན་མིན་བརྟག་བསམས་ཏེ་སྤྲུལ་བས་བཤད་པ་ལྟར་ཁུག་མ་ཆུང་ཆུང་ཞིག་བཙེམས་ཏེ་སྤྲུལ་བའི་སྐེ་རུ་བཏགས་ནས་འགྲོ་རུ་བཅུག

སྤྲུལ་བ་མཆོངས་ལྡིང་བྱེད་བཞིན་དུ་ཁྱིམ་ཚང་ཞིག་ཏུ་ཐོན་ནས“སྐྱོས་པོ་ཚང་ལ་ཁྲི་ཡོད་དམ། ང་འདིར་ཆུང་མ་ལེན་དུ་ཡོང་བ་ཡིན”ཞེས་བཤད། དེ་ནས་ཁྱིམ་ཚང་དེའི་ཁྱིམ་མི་རྣམས་གད་མོ་བགད། ཁྱིམ་ཚང་དེ་ལ་བུ་མོ་ཡོད་ཀྱང་ཁོ་ཚོས“བུ་མོ་མི་གཞན་ལ་བྱིན་ཡོད། ཁྱོད་ཀྱིས་སོ་མ་ར་ཙའི་ས་བོན་ཁྱོད་ཀྱི་རྒྱབ་ཀྱི་ཙི་གུའི་ཁུང་བུར་ཞོག”ཅེས་བཤད། སྤྲུལ་བ་དེས་ཁྱིམ་མི་རྣམས་ཀྱིས་བཤད་པ་ལྟར་བསྒྲུབས།

ཕྱི་ཉིན་ཞོགས་པར་སྤྲུལ་བ་མལ་ལས་ལངས་དུས་སོ་མ་ར་ཙའི་ས་བོན་ཙི་གུས་ཟོས་ཟིན།

སྤྲུལ་བས“གལ་ཏེ་སོ་མ་ར་ཙའི་ས་བོན་མ་རྙེད་ན་ཙི་གུ་བཟུང་ནས་ང་ལ་སྤྲེར་དགོས”ཞེས་ཁྱིམ་ཚང་དེའི་མི་རྣམས་ལ་བཤད་པ་ན། ཁོ་ཚོས་ཕན་ཚུན་ལ་རོགས་རམ་བྱས་ནས་ཙི་གུའི་ཁུང་བུ་ནང་དུ་དུ་བ་བཏང་སྟེ་ཙི་གུ་འཛིན་བཟུང་བྱས།

སྤྲུལ་བས་ཙི་གུ་ཁྱེར་ནས་ཡང་བསྐྱར་ཆུང་མ་འཚོལ་བའི་ལམ་ལ་ཞུགས། ལམ་དུ་ཡང་བསྐྱར་ཁྱིམ་ཚང་ཞིག་ལ་ཐྲད་པས་སྤྲུལ་བས“ང་ཆུང་མ་ལེན་དུ་ཡོང་བ་ཡིན། ངའི་ཙི་གུ་འདི་གང་དུ་འདོགས་དགོས”ཞེས་དྲིས་པ་ན། ཁྱིམ་ཚང་དེའི་ཁྱིམ་མི་རྣམས་ཀྱིས“ཁྱོད་ཀྱི་འཁྲིས་སུ་ཡོད་པའི་ཞི་ལ་དེའི་སྒུག་པར་ཐོགས་ཤིག”ཅེས་བཤད། སྤྲུལ་བས་ཁོ་ཚོས་བཤད་པ་ལྟར་བསྒྲུབས་མོད། འོན་ཀྱང་ཕྱི་ཉིན་ཞོགས་པར་ཁོ་མལ་ལས་ལངས་དུས་ཙི་གུ་ཞི་ལས་ཟོས་ཟིན་པས། སྤྲུལ་བས“ངས་ཙི་གུ་འདི་ཁྱེར་ནས་ཆུང་མ་ལེན་དུ་འགྲོ་དགོས་ཕྱིར། ཁྱོད་རང་ཚོས་ད་ལྟ་ཞི་ལ་དེ་བཟུང་ནས་ང་ལ་སྤྲེར་དགོས”ཞེས་བཤད། ཁྱིམ་ཚང་དེའི་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཅི་ནུས་ཀྱིས་ཞི་ལ་འཛིན་བཟུང་བྱས་ནས་སྤྲུལ་བར་བྱིན།

སྤྲལ་བ་སུ་མཐུད་དུ་ཕྱིན་ནས་ལམ་ཕྱེད་དུ་ཡང་བསྐྱར་ཁྱིམ་ཚང་ཞིག་ལ་ཐྲད་པས་དེས“གྲོགས་པོ་ཚང་ལ་བུ་མོ་ཡོད་དམ། ང་རང་ཆུང་མ་ལེན་དུ་ཡོང་བ་ཡིན”ཞེས་དྲིས་པ་ན། ཁྱིམ་ཚང་དེའང་གདན་ནས་འཐད་པ་མ་བྱུང་བར་སྤྲལ་བར་མཐོང་ཆུང་བྱས་ནས་ཞི་ལ་ཕོ་ཚང་གི་ཁྱི་རྒན་གྱི་སྒུག་པར་འདོགས་སུ་བཅུག སྤྲལ་བས་ཁོ་ཚོས་བཤད་པ་ལྟར་བསྒྲུབས་མོད། འོན་ཀྱང་ཕྱི་ཉིན་ཞོགས་པར་དེ་རང་མལ་ལས་ལངས་དུས་ཞི་ལ་དེ་ཡང་ཁྱིས་ཟོས་ཟིན། དེ་ནས་སྤྲལ་བས་ཁྱི་དེ་ཁྲིད་ནས་ཁྱིམ་ཚང་གཞན་ཞིག་ལ་སོང་། ཁྱིམ་ཚང་དེས་ཀྱང་རང་གི་བུ་མོ་སྤྲལ་བར་མ་བྱིན་ལ། ཁྱི་ཕོ་ཚང་གི་རྟའི་སྒུག་པར་འདོགས་སུ་བཅུག འོན་ཀྱང་ཕྱི་ཉིན་སྤྲལ་བ་མལ་ལས་ལངས་དུས་ཁྱི་ལ་རྟས་འཕྲས་བརྒྱབ་ནས་བསད་པས་ཁྱིམ་ཚང་དེས་སྤྲལ་བར་རྟ་དེ་བྱིན་ནས་འགྲོ་རུ་བཅུག

སྤྲལ་བ་སྔར་བཞིན་མཆོངས་ལྡིང་བྱེད་བཞིན་ལམ་དུ་ཆས་པ་ན་བུ་མོ་བདུན་ཡོད་པའི་ཁྱིམ་ཚང་ཞིག་ལ་ཐྲད། ཁྱིམ་ཚང་དེའི་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཁྱི་ཟུག་བཞིན་པ་ཐོས་རྗེས་བུ་མོ་ཆེ་བ་སྒོ་ཁར་མངགས་ཏེ་ལྟ་རུ་བཅུག ཡིན་ནའང་བུ་མོ་ཆེ་བ་ཕྱིར་ཡོང་ནས“ངས་ཅི་ཡང་མ་མཐོང”ཞེས་བཤད་པས་རིམ་བཞིན་དུ་བུ་མོ་གཉིས་པ་དང་གསུམ་པ། བཞི་བ། ལྔ་བ། དྲུག་པ་རྣམས་མངགས་ལ། ཁོ་ཚོ་ཚང་མས་བཤད་པ་ནི་བུ་མོ་ཆེ་བ་དང་གཅིག་འདྲ་རེད། མཇུག་མཐར་བུ་མོ་བདུན་པ་མངགས་པས་མོ་ཕྱིར་ཡོང་ནས“ཅི་འདྲའི་མཚར་པ་ལའང་། ཨ་མ་ལགས། སྤྲལ་བ་ཞིག་གིས་རྟ་ཞིག་ཁྲིད་ནས་སྒོ་འགྲམ་དུ་ལངས་འདུག”ཅེས་སྨྲས། ཐུང་ཙམ་འགོར་རྗེས་སྤྲལ་བ་ཁྱིམ་དུ་ཡོང་ནས“གྲོགས་པོ་ལགས། ང་འདིར་ཆུང་མ་ལེན་དུ་ཡོང་བ་ཡིན”ཞེས་བཤད། གནམ་དེ་ཐོས་མ་ཐག་ཁྱིམ་བདག་རྒད་པོ་ཁོང་ཁྲོ་ལངས་ཏེ“སྤྲལ་བ་འདི་ར་རྡུང་རྡེག་བྱས་ནས་ཕྱིར་འགྲོ་རུ་བཅུག”ཅེས་ཁྱིམ་མི་རྣམས་ལ་བཀའ་གནངས། དེ་ནས་ལོ་ན་ཆེས་གཞོན་པའི་བུ་མོ་དེས་གཏུན་ཤིང་ལག་ཏུ་ཐོགས་ཏེ། རྟ་ལ་བཞོན་ནས་སྤྲལ་བ་ར་འདའ་བྱས། ཡུད་ཙམ་བརྒྱུགས་རྗེས་བུ་མོ་དེ་སྤྲལ་བའི་རྗེས་ཆོད་པས་མོས་གཏུན་ཤིང་གིས་སྤྲལ་བར་ཡང་ཡང་རྡུང་རྡེག་བྱས། ཡིན་ནའང་སྤྲལ་བ་ཕར་མཆོངས་ཚུར་ལྡིང་བྱས་ནས་རྡུང་རྡེག་མ་ཐེབས་པར་མ་ཟད། ད་རུང་ཡང་དང་བསྐྱར་དུ་གཏུན་ཤིང་ལ་སོ་བརྒྱབ་ནས་ས་ལས་ཡར་བླངས་ཏེ་མོ་ལ་བྱིན། ཁོ་གཉིས་དེ་བཞིན་དུ་སུ་མཐུད་དུ་ཕྱིན་པས་མཇུག་མཐར་སྤྲལ་བའི་ཁྱིམ་དུ་ཐོན་པ་རེད།

སྤྲལ་བ་ཁྱིམ་གྱི་སྒོ་མདུན་དུ་བསླེབས་རྗེས“ཨ་མ་ལགས། ངས་ཆུང་མ་ཞིག་ཁྲིད་ཡོང་ཡོད། སྒོ་ཕྱེ་རོགས”ཞེས་བཤད།

ཨ་མ་དེས་མོ་རང་འབོད་བཞིན་པ་ཐོས་རྗེས“གལ་སྲིད་ཁྱོད་ཀྱིས་ཀྱང་ཆུང་མ་ཞིག་བླངས་ཡོང་ཐུབ་ཚེ། འཛིག་རྟེན་འདིར་ཆུང་མ་བླངས་ན་རྫོང་བ་དགོས་རྒྱུ་མ་རེད”ཅེས་འཕྱ་སྨོད་བྱས། དེ་ནས་སྤྲལ་བས“གལ་ཏེ་ཁྱོད་རང་ཡིད་མི་ཆེས་ན་ལྟོས་དང་ཚོག”ཅེས་བཤད་པ་ན་བུ་མོ་ཆུང་ཆུང་དེས་ཀྱང་ཕྱི་རུ་ཀི་བཏབ་པས་སྤྲལ་བའི་ཨ་མས་དེ་ཐོས་སོང་།

སྤྲལ་བ་དང་བུ་མོ་དེ་གཉིས་ཁྱིམ་དུ་ཡོང་ནས་ཉིན་ཞག་གསུམ་འགོར་རྗེས་ཁྱིམ་ཚང་ཞིག་གིས་རང་གི་བུའི་གཉེན་སྟོན་སྟེང་ལ་སྤྲལ་བ་ཚང་གདན་འདྲེན་བྱས། སྤྲལ་བའི་ཨ་མ་དང་དེའི་ཆུང་མ་གཉིས་མཉམ་དུ་ཕྱིན་ལ་སྤྲལ་བ་མ་སོང་བར་ཁྱིམ་དུ་བསྡད།

སྤྲལ་བའི་ཆུང་མའི་སེམས་པ་ནི་སྐྱོ་པོ་འདུག་སྟེ། རྒྱུ་མཚན་མོས་མི་གཞན་པ་གཉེན་སྒྲིག་བྱེད་བཞིན་པ་མཐོང་ཚེ་རྒྱུན་པར་རང་གི་ཁྱོ་ག་ནི་ལྟ་སྣང་དུ་སྤྲོ་བ་མི་འཕྱིན་པའི་སྤྲལ་བ་ཞིག་ཡིན་པ་དྲན་པའི་ཕྱིར། དེའི་རྐྱེན་གྱིས་མོས་གཉེན་སྟོན་སྟེང་དུ་ཟ་མའང་ཟ་མ་འདོད། ཡིན་ནའང་མོ་སེམས་བཟང་གཞུང་དྲང་ཞིག་ཡིན་པས་གཉེན་སྟོན་གྱི་མཇུག་ཏུ་ཤ་དུམ་བུ་གཉིས་ཐུམ་གྱིས་གཡོགས་ནས་ཁྱེར་ཡོང་སྟེ་སྤྲལ་བར་བྱིན། སྤྲལ་བས“སྣམ་ནང་དུ་ཟས་མོད་པོ་ཡོད་པས་ང་ཚོས་གཞན་གྱི་ཟས་ལྷག་ཟ་མི་དགོས”ཞེས་སྨྲས། དེ་ནས་བུ་མོ་དེས་སྣམ་གྱི་ཁ་ཕྱེ་བ་ན་དེ་ནང་དུ་ཤ་ཡིས་བཀྲམས་འདུག བུ་མོས་ཤ་དེ་དག་གི་འབྱུང་ཁུངས་ཀྱི་སྐོར་སྤྲལ་བར་དྲིས་མོད། འོན་ཀྱང་སྤྲལ་བས་ཅི་ཡང་མ་བཤད།

ཉིན་ཞིག་ལ། སྡེ་མི་ཡོངས་རྟ་རྒྱུག་འགྲན་བསྡུར་ཞིག་ལ་ལྟ་རུ་ཕྱིན་པས་སྤྲལ་བའི་ཆུང་མའང་དེར་སོང་། ཆུང་མ་ཕྱིར་ཡོང་རྗེས་སྤྲལ་བས“སུའི་རྟ་ནི་མཆོག་ཏུ་གྱུར་བ་ཞིག་རེད”ཅེས་དྲིས་པ་ན། མོས“སུའུ་ཟུའུ་པ་ཏུའི་རྟ་ནི་དངོས་ནས་མཆོག་ཏུ་གྱུར་བ་ཞིག་རེད”ཅེས་ལན་འདེབས་ཞོར་དུ་སྣམ་ཁ་ཕྱེ་བ་ན་དེ་ནང་དུ་ཡང་བསྐྱར་ཤ་ཡིས་བཀྲམས་འདུག དུས་དེར་མོས་སྤྲལ་བ་ལ་རྒྱུན་ལྡན་མིན་པའི་གསང་བ་ཞིག་ཡོད་པ་གཞི་ནས་རྟོགས་སོང་།

རྗེས་སུ་སྤྲུལ་བ་ཚང་སྡེ་བའི་ནང་གི་ཁྱིམ་ཚང་ཞིག་གིས་གཉེན་སྟོན་ཞིག་གི་སྐྱེང་དུ་གདན་འདྲེན་བྱས། ཉིན་དེར་བུ་མོ་དེ་གཉེན་སྟོན་དུ་མ་སོང་བར་ཐོག་ཁང་དུ་སྦས་ནས་བསྡད། ཁྱིམ་དུ་མི་གཅིག་ཀྱང་མི་འདུག་དུས་སྤྲུལ་བ་མེ་ཐབ་ཀྱི་སྣང་ཕྱོགས་སུ་མགོ་རྫིང་ཐེངས་གསུམ་བསྐྱོགས་ལ། སྐབས་ཅིག་ཉིད་དུ་སྤྲུལ་བ་དེ་ཡིད་དུ་འོངས་བའི་ཕོ་གསར་ཞིག་ཏུ་གྱུར། དེ་ནས་ཁོས་རང་གི་སྤྲུལ་བའི་ལྤགས་པ་སྒོའི་རྒྱབ་ཏུ་འཕངས་ཏེ་ཕྱིན།

དུས་དེར་ཁོའི་རྐུང་མ་མྱུར་མོར་ཡོང་ནས་སྤྲུལ་བའི་ལྤགས་པ་མེ་ཐབ་ནང་མར་འཕངས་ཏེ་བསྲེགས། ཅུང་ཙམ་འགོར་རྗེས་ཡིད་དུ་འོངས་བའི་སྐྱེས་པ་དེ་མགྱོགས་མྱུར་དང་ཕྱིར་བསླེབས་བྱུང་། ཁོས“ཨ་ཙི། སྤྲུལ་བའི་ལྤགས་པ་མེད་ན་ང་ཉིན་བདུན་ལས་གསོན་མི་ཐུབ། ད་ནི་ང་འཛིག་རྟེན་དུ་གནས་བའི་དུས་ཚོད་ཉིན་བདུན་ལས་མེད”ཅེས་ཡིད་སྐྱོ་བའི་སྐོ་ནས་སྨྲས། ཉིན་བདུན་གྱི་རྗེས་སུ་ཁོ་རང་ཡང་བསྐྱར་སྤྲུལ་བ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ནས་ཚེ་ལས་འདས།

སྤྲུལ་བ་འདས་རྗེས་བུ་མོ་དེ་རྟག་པར་སྐྱོ་བའི་སྡུག་བསྔལ་གྱིས་མནར། མོས་རྒྱུན་པར་ཁང་བ་གད་བཏང་བྱས་ནས་རང་སེམས་སྡུག་བསྔལ་གྱི་རྒྱ་མཚོ་ནས་སྐྱོབ་ཅི་ཐུབ་བྱས་ལ། གད་སྙིགས་སྣོའི་རྒྱབ་ཏུ་བཞག་པས་ཉིན་ཞིག་ལ་གནས་དེ་རུ་སྨྱུག་ཕྲན་གསུམ་གསོན་ཤུགས་དང་བཅས་སྐྱེས་བྱུང་། མོས་དཀྱིལ་དུ་ཡོད་པའི་སྨྱུག་ཕྲན་ནི་མོའི་ཁྱོ་གའི་རྣམ་ཤེས་རེད་བསམས་ནས་དེའི་འཁྲམ་གྱི་སྨྱུག་ཕྲན་གཉིས་བཅག་ནས་དཀྱིལ་དུ་ཡོད་པ་དེར་བདག་སྐྱོང་ལེགས་པོ་བྱས། སྐབས་མ་ལེགས་པ་ཞིག་ལ། ཉིན་ཞིག་ལ་མོའི་སྣང་གཡོགས་ཀྱི་སྣེ་མོ་སྨྱུག་མ་དང་སྦྲེལ་ཏེ་སྨྱུག་མའི་སྡོང་པོ་དེ་བཅག དེ་ནས་བཟུང་མོའི་སེམས་སྡུར་ལས་ཀྱང་སྡུག་བསྔལ་གྱིས་མནར་ནས་རྒྱུན་དུ་ངུས།

ཉིན་ཞིག་ལ་དུ་རྩྭ་རྐང་གཅིག་ཡང་བསྐྱར་སྨྱུག་མ་སྐྱེས་སའི་གནས་དེ་རུ་སྐྱེས་བྱུང་། དེ་ནས་མོས“གལ་ཏེ་ངས་དུ་རྩྭ་འདི་བཏོགས་ནས་འཕེན་ཚེ་སྡུག་བསྔལ་དག་ཕལ་ཆེར་མེད་པར་འགྱུར་ངེས”ཞེས་བསམས་ཏེ་རྒྱུན་དུ་དུ་རྩྭ་དེ་བཏོགས་ནས་འཕེན། དེ་ནས་བཟུང་མོའི་སྡུག་བསྔལ་ཡང་དལ་གྱིས་མེད་པར་གྱུར།

ལྕམ་སྲིང་གཉིས།

གནའ་སྔ་མོར། ཁྱིམ་ཚང་ཞིག་ལ་ལྕམ་སྲིང་གཉིས་ཡོད། ཉིན་ཞིག་ལ་མོ་གཉིས་ཀྱི་ཨ་མ་སོ་མ་ར་ཙ་འཐག་ཏུ་ཕྱིན། ཚོ་རོ་མེས་གདམ་བཟང་དེ་ཐོས་རྗེས་མོ་གཉིས་ཀྱི་ཨ་མ་ཟ་བསམས་ནས་ཨ་མ་དེ་ཡོད་སར་སོང་། ཚོ་རོ་མེས་ཨ་མ་དེ་མཐོང་རྗེས"ཁྱོད་ཀྱིས་ངའི་མགོའི་ཤིག་ཕྱུས་ཤིག"ཅེས་བཤད་ནས་མོར་མགོ་སྙོར་བཏང་། ཨ་མ་དེས་ཚོ་རོ་མེས་བཤད་པ་ལྟར་བསྒྲུབས་པ་དང་ཚོ་རོ་མེར་མགོ་ཤིག་ཧ་ཅང་མང་བས་མོས་དེ་དག་རེ་རེ་བཞིན་བཏུས་ཏེ་མོར་བྱིན་ནས་ཟ་རུ་བཅུག ཇེས་སུ་མོས་ཀྱང་ཚོ་རོ་མེར་རང་གི་མགོ་ཤིག་འཕྱུ་རུ་བཅུག་པས་ཚོ་རོ་མེས་གོ་སྐབས་དེར་བསྟུན་ནས་མོའི་རྣ་དང་ཅན་གྱི་སེན་མོ་དག་ཨ་མ་དེའི་གླད་པའི་ནང་བཙུགས་པ་དང་། དེ་ནས་ཁུང་བུ་དེ་བརྒྱུད་ནས་གླད་ཞོ་ཚང་མ་གཞིབས།

ཚོ་རོ་མེས་ཨ་མ་དེ་ཟོས་རྗེས་བུ་མོ་གཉིས་ཟ་རུ་ཕྱིན།

ཚོ་རོ་མེ་བུ་མོ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱིམ་དུ་བསླེབས་རྗེས"ངའི་བུ་མོ་ཚོ། སྒོ་ཕྱེ་རོགས"ཞེས་སྐད་འཛམ་པོའི་སྒོ་ནས་བཤད། བུ་མོ་ཆེ་བ་དེ་ཧ་ཅང་བློ་རྣོ་བས སྒོ་མ་ཕྱེ་བར"ཁྱོད་ངའི་ཨ་མ་མ་རེད། ངའི་ཨ་མས་རྒྱུན་པར་སྣད་གཡོགས་གྱོན་པ་ཡིན"ཞེས་བཤད། ཚོ་རོ་མེ་མྱུར་དུ་ཕྱིར་སོང་ནས་སྣད་གཡོགས་གྱོན་ཏེ་འོངས། དེ་ནས་བུ་མོ་ཆེ་བས་ཡང་བསྐྱར"ཁྱོད་རེད་གཉིས་ཀྱི་ཨ་མ་མ་རེད། ངེད་གཉིས་ཀྱི་ཨ་མས་རྒྱུན་པར་མགོ་དཀྲིས་གྱོན་པ་ཡིན"ཞེས་བཤད་ནས སྒོ་མ་ཕྱེ། རྗེས་སུ་ཚོ་རོ་མེས་རང་གི་སྨྱུས་ཕྱུམ་ཐུང་ཕར་གཡུགས་ཚུར་གཡུགས་བྱེད་པ་བུ་མོ་ཆུང་བས་མཐོང་རྗེས་མོ་སྙོམ་ནས"ཨ་མ། སྒོའི་རྒྱབ་ཏུ་སོ་མ་ར་ཙ་རྐང་གཅིག་མ་གཏོགས་སྒོ་གླགས་མི་འདུག"ཅེས་བཤད་པ་ན། ཚོ་རོ་མེས་སྒོ་ཕྱེ་ནས་ནང་དུ་འོངས།

ལྕམ་སྲིང་གཉིས་ཀྱིས་ཚོ་རོ་མེ་ལ་བག་ལེབ་རྡིལ་པོ་ཞིག་བྱིན་པ་ན་མོས་མྱུར་དུ་དེ་ཚང་མ་ཟ་རྫིས་བྱས། བུ་མོ་ཆེ་བས"ཁྱོད་རེད་གཉིས་ཀྱི་ཨ་མ་མ་རེད། ངེད་གཉིས་ཀྱི་ཨ་མས་བག་ལེབ་ཟ་དུས་ཕྱེད་ཀ་ངེད་གཉིས་ལ་བགོས་ནས་སྟེར་རེས"ཞེས་བཤད། དེ་ནས་ཚོ་རོ་མེས་ཀྱང་བག་ལེབ་ཕྱེད་ཀ་བཅག་ནས་ལྕམ་སྲིང་གཉིས་ལ་བྱིན།

མཚན་མོར་གཉིད་དུས་སུ་ཚོ་རོ་མེས"ཁྱོད་གཉིས་ཀྱི་སུ་ལ་མགོ་ཤིག་མེད་ན་དེ་ང་དང་མཉམ་དུ་གཉིད"ཅེས་བཤད་པས། སྐྱུང་གྲུང་འཛོམས་པའི་བུ་མོ་ཆེ་བས"ང་ལ་མགོ་ཤིག་ཡོད"ཅེས་བཤད། རྗེས་སུ་བུ་མོ་ཆུང་བ་ཚོ་རོ་མེ་དང་མཉམ་དུ་ཉལ།

རྗེས་སུ་ཚོ་རོ་མེས་ད་རུང"ཁྱོད་ཀྱིས་བྱ་ཕོ་ཞིག་དང་ཆུ་ཟོ་བ་གང་། སྐུད་ཏོག་གཅིག སོ་མ་ར་ཙའི་ས་བོན་འགའ་ངའི་སྟུས་འགྲམ་དུ་འཛོག་རོགས"ཞེས་བུ་མོ་ཆེ་པར་བཤད་པས་མོས་ཚོ་རོ་མེས་བཤད་པ་ལྟར་བསྒྲུབས།

མཚན་གུང་དུ་བུ་མོ་ཆེ་བ་གཉིད་ལས་སད་དུས་ཚོ་རོ་མེ་ཡིས"ཀུ་རི། ཀུ་རི"ཡི་སྒྲ་དང་བཅས་མོའི་སྲིང་མོ་ཟ་བཞིན་འདུག བུ་མོ་ཆེ་བས"ཨ་མ་ལགས། ཁྱོད་ཀྱིས་ཅི་ཞིག་ཟ་བཞིན་ཡོད"ཅེས་དྲིས་པ་ན། ཚོ་རོ་མེས"ངས་སོ་མ་ར་ཙའི་ས་བོན་བལྡད་ནས་བུ་མོར་སྟེར་བཞིན་ཡོད"ཅེས་སྨྲས།

བུ་མོ་ཆེ་བས"ཨ་མ་ལགས། ཁྱོད་ཀྱི་རྨུམ་ན་བརླན་གཤེར་ལྡན་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ཅི་ཞིག་རེད"ཅེས་དྲིས་པ་ན། ཚོ་རོ་མེས"བྱ་ཕོ་དེན་པ་འདྲིས་ཟོ་བའི་ནང་གི་ཆུ་ཕྱི་རུ་བྲོ་བ་རེད"ཅེས་བཤད།

བུ་མོ་ཆེ་བས"ཨ་མ་ལགས། ཁྱོད་ཀྱི་རྨུམ་ན་འཁྲིལ་བཞིན་པ་དེ་ཅི་ཞིག་རེད"ཅེས་དྲིས་པ་ན། ཚོ་རོ་མེ་ཡིས"བྱ་ཕོ་དེན་པ་འདྲིས་སྐུད་ཏོག་འཁྲིལ་དུ་བཅུག་པ་རེད"ཅེས་ལན་བཏབ།

དུས་དེར་བུ་མོ་དེས་ཅི་ཞིག་བྱུང་བ་རྟོགས་སོང་བས་འཁྲོ་བསམས་ནས"ཨ་མ་ལགས། ང་ཆབ་གསང་དུ་འགྲོ་དགོས"ཞེས་བཤད། ཚོ་རོ་མེས"ཁྱོད་ཀྱིས་ཟ་ཁང་གི་འགྲམ་དུ་བཏང་ཆོག"ཅེས་མོར་བཤད་པ་ན། མོས"ཟ་ཁང་གིས་ང་ལ་སོ་རྒྱག་རེས"ཞེས་བཤད། དེ་ནས་ཚོ་རོ་མེས"འོ་ན་ཁྱོད་ཀྱིས་རང་འཐག་གི་འཐག་རྡོའི་འགྲམ་དུ་གཅིན་བཏང་ཆོག"ཅེས་སྨྲས། བུ་མོ་དེས་བསམ་བློ་ཅུང་ཙམ་བཏང་རྗེས"འཐག་རྡོས་ང་ལ་སོ་རྒྱག་རེས། ཁྱོད་ཀྱིས་ང་ཐག་པ་དགུ་ཡིས་སྡོམས་ཤིག ངས་ཕྱི་རོལ་དུ་ཁྱོད་འབོད་དུས་ཁྱོད་ཀྱིས་ང་ཕྱིར་ཐོན་ཞིག"ཅེས་ཚོ་རོ་མེར་བཤད། ཚོ་རོ་མེས་དེ་ནི་ཐབས་ཇུས་ཡག

པོ་ཞིག་རེད་བསམས་ནས་མོ་ཐག་པས་བཅིངས། ཕྱི་རོལ་དུ་མོས་རང་ཉིད་བཅིངས་ལས་གྲོལ་ཏེ་ཐག་སྣེ་གང་སར་བསྐུམས། དེ་ནས་མོ་བྲོས་ནས་ཆུ་མིག་ཅིག་གི་གོང་དུ་ཡོད་པའི་སི་ཕུའི་སྟོང་པོ་ཞིག་གི་ཐོག་ཏུ་སྦས། ཆུ་མིག་དེ་ནི་བུ་མོ་དེའི་ཁྱིམ་ཚང་རྒྱུན་པར་ཆུ་ལེན་དུ་ཡོང་ས་རེད།

ཕྱི་ཉིན་ཞོགས་པར། ཚོ་རོ་མེ་ཡིས་བུ་མོ་ཆུང་བའི་རྒྱུ་མ་ཁྲིར་ནས་ཆུ་མིག་འགྲམ་དུ་བཀྲུ་བར་འོངས། བུ་མོ་ཆེ་བས་རྣམ་པ་དེ་མཐོང་རྗེས་ཡིད་སྐྱོ་ནས་ངུས། མོའི་མིག་ཆུ་རྡོག་ཅིག་ཚོ་རོ་མེའི་ལུས་སྟེང་དུ་ལྷུང་བས་ཚོ་རོ་མེ་ཡིས་མོ་སྟོང་བོའི་སྟེང་དུ་སྦས་ཡོད་པ་ཤེས།

སྐབས་དེར་བུ་མོ་དེས་སྐུར་དུ"ཨ་མ་ལགས། ཁྱོད་ཀྱིས་སི་ཕུ་ཟ་བསམ་མམ། ངས་སི་ཕུ་བཏོགས་ནས་ཁྱོད་ལ་སྟེར"ཞེས་བཤད་ནས་སི་ཕུ་ཞིག་བཏོགས་ནས་མར་འཕངས། ཚོ་རོ་མེས"འདི་ཞིམ་པོ་འདུག"ཅེས་བཤད། བུ་མོ་དེས་སྐུར་དུ"ཨ་མ་ལགས། ཁྱོད་ཕྱིར་སོང་ནས་ཕག་ཚིལ་དུམ་བུ་དེ་འཁྱེར་ཤོག དེ་སྟོང་བོའི་སྟེང་ཐུག་ན་ཁྱོད་ཀྱང་ཡར་ཡོང་ཐུབ"ཅེས་སྨྲས། ཚོ་རོ་མེས་དེ་བདེན་པར་བསམས་ནས་དེ་ལྟར་བསྒྲུབས་མོད། འོན་ཀྱང་སྟོང་པོ་དེ་སྔར་ལས་ཀྱང་འཛམ་པོར་གྱུར་པས་མོ་རང་ཡར་འཛེགས་མ་ཐུབ།

བུ་མོ་དེས་ཡང་བསྐྱར"ཨ་མ་ལགས། ཁྱོད་ཕྱིར་སོང་ནས་སྒོའི་རྒྱབ་ཀྱི་མདུང་དེ་འཁྱེར་ཤོག ངས་དེ་ཡིས་སི་ཕུ་བཏོགས་ནས་ཁྱོད་ལ་སྟེར་ཐུབ"ཅེས་བཤད་པ་ན། ཚོ་རོ་མེས"ཁྱོད་ཀྱིས་ང་མ་གསོད། གལ་སྲིད་ཁྱོད་ཀྱིས་ང་བསད་ན་ངའི་ཤ་རྡ་རུ་འགྱུར་འགྲོ་ལ་ངའི་ཁྲག་རྒྱ་མཚོར་འགྱུར་ངེས། ད་རུང་ངའི་རུས་པ་གྲོག་རོང་དུ་འགྱུར་ངེས། དུས་དེར་ཁྱོད་ཀྱང་ཕྱིར་ཡོང་ཐུབ་པ་མ་རེད"ཅེས་སྨྲས། གཏམ་དེ་ཐོས་རྗེས་མོས་རྫུན་བཤད་ནས་ཚོ་རོ་མེ་མི་གསོད་པའི་ཁས་བླངས།

དང་ཐོག་བུ་མོ་དེས་སི་ཕུ་གཅིག་བཏོགས་ནས་ཚོ་རོ་མེ་ལ་བྱིན། དེ་ནས་མོས་ཡང་བསྐྱར་གཅིག་བཏོགས་ནས་ཚོ་རོ་མེ་ལ་བྱིན་པ་དང་། གོ་སྐབས་དེར་བསྟུན་ནས་མོས་ཚོ་རོ་མེའི་ཁ་ནང་དུ་མདུང་གིས་བསྣུན་ཏེ་ཚོ་རོ་མེ་བསད། ཚོ་རོ་མེ་འདས་རྗེས། ཡུལ་གྲུ་དེ་དངོས་ནས་མོས་བཤད་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་པས་མོའང་ཕྱིར་འགྲོ་མ་ཐུབ།

ཉིན་ཞིག་ལ་ཤྭ་བ་ཞིག་གནས་དེར་བྲོས་ཡོང་། མོས"ཤྭ་བ་ལགས། ང་མར་ལེན་རོགས"ཞེས་བཤད་པ་ན། ཤྭ་བས"ཤ་ཁྱི་ངའི་རྗེས་དེད་ནས་ཡོང་བཞིན་ཡོད་པས་ངས་ཁྱོད་མར་ལེན་མི་ཐུབ"ཅེས་བཤད་ནས་མྱུ་མཐུད་དུ་བྲོས། ཐུང་ཙམ་འགོར་རྗེས་ཤ་ཁྱི་དག་གནས་དེར་བསླེབས། མོས"ཤ་ཁྱི་ཚོ། ང་མར་ལེན་རོགས"ཞེས་བཤད་པ་ན། ཤ་ཁྱི་རྣམས་ཀྱིས"ང་ཚོའི་ཤ་བ་སྔོན་དུ་བྲོས་པས། ང་ཚོས་ཁྱོད་མར་ལེན་མི་ཐུབ"ཅེས་བཤད་ནས་མྱུ་མཐུད་དུ་ཤྭ་བའི་རྗེས་སུ་བརྒྱུགས། ཡུད་ཙམ་འགོར་རྗེས། རྔོན་པ་གཉིས་དེར་བསླེབས་བྱུང་། བུ་མོ་དེས"གལ་ཏེ་ཁྱོད་གཉིས་ཀྱིས་ང་མར་བླངས་ན་ང་ཁྱོད་གཉིས་ཀྱི་ཆུང་མ་བྱེད་ངེས"ཞེས་བཤད། དེ་ནས་སྐྱེས་པ་གཅིག་གིས་ར་ལུགས་ཞིག་སྟོད་དུ་བཏིངས་པ་དང་སྐྱེས་པ་གཞན་དེས་ར་ལུགས་ཞིག་སྨད་ཕྱོགས་སུ་བཏིངས། བུ་མོ་དེ་མར་མཆོངས་པ་ན་མོ་དང་ཐོག་སྟོད་ཕྱོགས་ཀྱི་ར་ལུགས་སྟེང་དུ་ལྷུང་བ་དང་། དེ་ནས་མར་གྲིལ་ནས་སྨད་ཕྱོགས་ཀྱི་ར་ལུགས་སྟེང་དུ་ལྷུང་།

བུ་མོ་དེ་བསྒྲུབས་རྗེས་སྐྱེས་པ་གཉིས་ཀྱིས་མོ་འཁྲུག་རྩོད་བྱས། རྗེས་སུ་འཁྲུག་རྩོད་ལ་འབྲས་བུ་མ་བྱུང་བས་ཁོ་གཉིས་ཀྱིས་མོ་བགོས་ནས་ཆོས་ཀྱི་ཚོ་ག་ཞིག་སྒྲུབ་པའི་ཐག་བཅད་ནས་སྟོང་པོའི་ཡལ་ག་གཅིག་ཏུ་སོང་། བུ་མོ་དེ་སྤྲང་གྲུང་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན་པས་སྐྱེས་པ་གཉིས་ཀྱིས་ཁྲེར་ཡོང་བའི་ཡལ་ག་རྣམས་ཀྱི་སྟེང་དུ་སོ་མ་ར་ཙའི་ས་བོན་བལྡད་ནས་བྱུགས། སྐྱེས་པ་གཉིས་ཀྱིས་དེ་བྱ་བྲུན་རེད་བསམས་ནས་ཆོས་ཀྱི་ཚོ་ག་བསྒྲུབས་མ་ཐོད་པར་ཡང་བསྐྱར་སྟོང་པོའི་ཡལ་ག་གཅིག་ཏུ་སོང་།

སྐྱེས་པ་དེ་གཉིས་ཡལ་ག་གཅིག་ཏུ་འགྲོ་ཐེངས་རེར་མོས་ནམ་མཁར་བལྟས་ནས་རང་གི་ཨ་མ་བོས། ཉིན་ཞིག་ལ་མོས་ཨ་མས་ནམ་མཁའ་ནས"ངས་ད་རུང་སོ་མ་ར་ཙ་རླངས་བཙོ་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ད་རུང་སོ་མ་ར་ཙ་འཐྲུད་བཞིན་ཡོད། ད་རུང་སོ་མར་ར་ཙ་འཁེལ་བཞིན་ཡོད། ད་རུང་སོ་མ་ར་ཙ་འཐག་བཞིན་ཡོད"ཅེས་མོར་བཤད།

རྗེས་སུ་མོའི་ཨ་མས་ཁྱུག་མ་ཞིག་མར་མི་ཡུལ་དུ་འཕངས། བུ་མོ་དེ་མྱུར་དུ་ཁྱུག་མ་དེའི་ནང་དུ་མཆོངས་པ་ན་སྐྱེས་པ་གཉིས་ཀྱིས་མགྱོགས་མྱུར་ངང་གྲི་ཡིས་ཁྱུག་མ་དེ་གཏུབས་གཙུགས་བྱས། ད་ལྟ་ང་ཚོའི་རྐང་མཛུབ་རྣམས་དོ་མི་མཉམ་པའི་རྒྱུ་མཚན་ཡང་ཉིན་དེར་སྐྱེས་པ་དེ་གཉིས་ཀྱིས་བཅད་པས་ཕྱིར།

རི་བོང་གྲོས་པོ།

གནའ་སྔ་མོར། དྭ་ཕྲུག་ཞིག་ཡོད་ལ་རྒྱུན་པར་མི་གཞན་གྱི་གླ་པ་བྱས་ནས་འཚོ་བ་རོལ་པ་རེད། གླ་བའི་འཚོ་བ་རོལ་ནས་ལོ་ངོ་བཞི་ལྔ་ཙམ་འདས་རྗེས་རི་བོང་ཞིག་ཁོར་རོགས་རམ་བྱེད་དུ་འོངས་ནས་རྒྱུན་པར་ཁོ་ལ་མི་ཆོས་ཀྱི་སློར་ཁྲིད།

ཉིན་ཞིག་ལ། རི་བོང་གིས་དྭ་ཕྲུག་ལ་སྙིང་རྗེ་ནས“རྒྱའི་ཚོང་བ་དག་གིས་རས་སྣེ་པོ་དགུ་འཁུར་ནས་གནས་འདི་རུ་བརྒྱུད་ངེས། དུས་དེར་ངས་རྒྱ་མི་ཚོ་བསླུས་ནས་གནས་གཞན་ཞིག་ཏུ་ཁྲིད། ཁྱོད་ཀྱིས་ལྐོག་ཏུ་རས་ཚང་མ་སྦྲ་ཚར་བར་གྱིས”ཞེས་བཤད།

ཉིན་ཞིག་ལ་རྒྱའི་ཚོང་བ་དག་གིས་དངོས་ནས་རས་ཁུར་ནས་བསྙེབས་བྱུང་། རི་བོང་ཁོ་ཚོའི་མདུན་དུ་མཆོངས་ཤིང་བྱས་པ་ན་རྒྱ་མི་ཚོས“ཅི་འདྲའི་རི་བོང་ཆེ་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་ལའང་། དེ་འཛིན་བཟུང་གྱིས”ཞེས་བཤད་ཤོར་དུ་རི་བོང་བདས། རྒྱ་མི་རྣམས་རི་བོ་བདའ་བར་ཕྱིན་རྗེས་དྭ་ཕྲུག་གིས་ཤུལ་དུ་རས་ཚང་མ་སྦས།

ཕྱི་ཉིན་རི་བོང་དང་དྭ་ཕྲུག་གཉིས་དྭ་ཕྲུག་ལ་ཆུང་མ་འཚོལ་བར་ཕྱིན། ཁོ་གཉིས་ཀྱིས་རས་རྣམས་མཆན་འོག་ཏུ་བཅེར་ནས་བུ་མོ་བདུན་ཡོད་པའི་ཁྱིམ་ཚང་ཞིག་ཏུ་སོང་། དེ་རུ་དྭ་ཕྲུག་གིས་ཆེས་གཞོན་པའི་བུ་མོ་དེ་བདམས།

ཁོ་ཚོས་གྲོས་བསྡུར་བྱས་ནས་གཉེན་སྒྲིག་གི་ཉིན་མོ་དང་གཉེན་སྟོན་ཟླ་བ་གཅིག་དང་ཉིན་གསུམ་ལ་རྒྱུན་སྐྱོང་རྒྱུ་དང་། ཨ་ཞང་ཚང་ལམ་དུ་ཡོང་དུས་ཀྱི་སྒྲ་སྒྲོག་དགོས་པ་སོགས་ཐག་བཅད།

རྗེས་སུ་རི་བོང་གྲོས་པོས་ཡུལ་དེའི་རྒྱལ་པོ་ཚང་ལ་སྒོའི་མདུན་དུ་དོང་ཞིག་རྐོ་རུ་བཅུག་ནས“ཉིན་དེར་མི་གསོད་རའོ་རའོ་ཚང་གི་དམག་ཡོང་རྒྱུ་རེད། ཁྱོད་ཚོ་དོང་ནང་དུ་འཛུལ་ནས་སྡོད་ཤོག”ཞེས་འཇིགས་སྣང་སྐུལ། ཁོས་ལྐོག་ཏུ་དྭ་ཕྲུག་ལ་གྲི་མདུང་ཚང་མའི་རྩེ་མོ་ཡར་བསྐོར་ནས་དོང་ནང་དུ་འཛུགས་སུ་བཅུག

དེ་ནས་ཨ་ཞང་ཚང་གིས་ཀྱི་སྒྲ་ཆེན་པོ་དང་བཅས་བག་མ་བསྐྱལ་ཡོང་། རྒྱལ་པོ་ཚང་གིས་དེ་མི་གསོད་རའོ་རའོ་ཡི་དམག་རེད་བསམས་ནས་ཚང་མ་དོང་ནང་དུ་མཆོངས་ནས་ཤི།

དྭ་ཕྲུག་གིས་རྒྱལ་པོའི་ཁྱིམ་མི་དག་ཤ་འོག་དུ་བཅུག་རྗེས་བག་མ་རྒྱལ་པོ་ཚང་གི་ཁྱིམ་དུ་བསུས། དེ་ནས་བཟུང་རྒྱལ་པོའི་ཁྱིམ་དྭ་ཕྲུག་གི་ཁྱིམ་དུ་གྱུར་ལ། རི་བོང་གྲོས་པོས“ཨོ། ད་ནས་བཟུང་ཁྱིམ་འདིར་བྲན་གཡོག་མེད་པ་མ་ཟད། ར་དང་གཡག་རྣམས་རང་འདོད་བཞིན་དུ་བཤས་ནས་ལོངས་སྤྱོད་གྱིས”ཞེས་བཤད། དེ་ནས་མགྲོན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་རི་བོང་གྲོས་པོས་བཤད་པ་ལྟར་བསྒྲུབས།

རྗེས་སུ་དྭ་ཕྲུག་གི་ཆུང་མས་བུ་ཞིག་བཙས་རྗེས་རི་བོང་གྲོས་པོ་ཧ་ཅང་ན་བར་གྱུར། རི་བོང་གྲོས་པོ་ལ་ན་ཚ་ཡོག་འདུག་པས་དྭ་ཕྲུག་དེ་ཅི་བྱ་གཏོལ་མེད་དུ་གྱུར་ནས་སེམས་སྐྱོ་པོ་འདུག དེ་ནས་རི་བོང་གྲོས་པོས་དྭ་ཕྲུག་ལ“ཡར་བྲག་ཁུང་དེ་ནང་ན་མོ་བ་ཕུལ་དུ་བྱུང་བ་ཞིག་ཡོད། ཁྱོད་དེར་མོ་འདེབས་སུ་སོང་། ཁྱོད་ཀྱིས་སྲོག་ཆགས་གང་བེད་སྤྱད་ནས་ཆོས་གང་སྒྲུབ་པ་དང་བྱ་བ་གང་སྒྲུབ་ན་བཟང་བ་ཁོ་ལ་དྲིས”ཞེས་སྨྲས། དྭ་ཕྲུག་རི་བོང་གྲོས་པོས་བཤད་པ་ལྟར་སོང་བ་ན་མོ་བས་ཁོ་ལ“ཨོ། གལ་ཏེ་ཁྱོད་ཀྱིས་རང་གི་བུ་བསད་དེ་རི་བོང་གྲོས་པོར་ཟ་རུ་བཅུག་ན་ཁོ་ཧེ་བཟང་དུ་འགྲོ་མི་ཐུབ། ཁྱོད་ཀྱིས་རང་གི་བུ་བསད་ནས་དེའི་མཆིན་པ་ཏིལ་འབྲུ་ཙམ་ཁོ་ལ་བྱིན་ན་ཁོ་ད་གཟོད་ཧེ་བཟང་དུ་འགྲོ་ངེས”ཞེས་བཤད། དྭ་ཕྲུག་གིས་དེ་ཐོས་རྗེས་ཕྱིར་ཡོང་ནས་གྲི་བརྡར། རི་བོང་གྲོས་པོས་དེ་མཐོང་རྗེས་དྭ་ཕྲུག་ལ“ཁྱོད་ཀྱིས་ཅི་ཞིག་བྱེད་བཞིན་ཡོད”ཅེས་དྲིས་པ་ན། དྭ་ཕྲུག་གིས་ལན་མ་བཏབ། རྗེས་སུ་རི་བོང་གྲོས་པོས་ཡང་ཡང་དྲིས་པས་དྭ་ཕྲུག་གིས་ཁོ་ལ་མོ་བས་ཅི་བཤད་པ་ཧ་མ་ཧེ་བཞིན་དུ་བཤད། རི་བོང་གིས“ཨོ། ངའི་གཅེས་ཕྲུག མོ་བ་དེ་ནི་ང་ཡིན། ངས་ཁྱོད་ཀྱིས་ང་ལ་མཐོང་ཆེན་བྱེད་བཞིན་ཡོད་མེད་བརྟགས་པ་ཙམ་ཡིན། དེ་ལྟར་བྱེད་མི་དགོས”ཞེས་བཤད།

དེ་ནས་བཟུང་རི་བོང་དང་དྭ་ཕྲུག་རྣམས་ཀྱིས་བདེ་ཞིང་སྐྱིད་པའི་འཚོ་བ་རོལ་པའོ།།

THE TEXTS IN CHINESE

中译文

凡人勒物如和天女亮古米的传说

最初的人类浑身上下都长着毛，就像猴子那样。那时候，有一户人家父母死得早，留下三个兄弟和他们的妹妹索索巴米相依为命，其中老三名叫勒物如。三兄弟经常去野外开垦荒地，妹妹在家给哥哥们洗衣做饭。

有一天，他们吃过早饭出去开荒时，发现以前开垦出来的那些土地都被推平了。看着这个奇怪的现象，兄弟三个非常吃惊，简直不敢相信自己的眼睛！下午收工后他们偷偷地藏在地边的一棵树后面，看看究竟是怎么回事儿。

夜幕降临时，一个白胡子老头扛着一根大铁棒来了。到了地里，他用那根铁棒把三兄弟辛辛苦苦翻出来的土地使劲推，结果又推得平平的。他们三个冲上去抓住了那个白胡子老头。然而在到底怎么处置这个老头的问题上，三兄弟各抒己见，互不相让。

老大说："应该尽快杀掉他！"

老二说："把他捆在树上！"

老三说："还是别杀了，看他好可怜啊！要不先问问原因再决定吧？"

于是，他们问那个老头："你为什么来破坏我们好不容易开垦出来的土地呢?"

老头子说："洪水马上就要来了。你们都快死了，还开垦这么多土地干什么？"

兄弟三个听了十分恐惧，问老头应该怎么办才能活下来。

老头说："老大造一只铁船，老二造一只木船，老三造一只皮船。洪水来时，你们跳进各自的船里去吧。"

兄弟三个刚造好船，洪水果然来了。于是老大跳进铁船里，老二跳进木船里，老三带着妹妹索索巴米一起跳进他的皮船里。因为两个哥哥的船身很重，没过多久沉到水里去了。

洪水退后，所有的凡人都被淹死了，只有老三勒物如和他的妹妹索索巴米坐在皮船上存活下来了。兄妹俩为了活命去寻找食物。一路上走啊走，又累又饿。一直走了七天七夜，才看到了两股炊烟。那两股烟一股很浓，而另一股却比较淡。

妹妹说："哥哥，有浓烟冒出的那户人家一定很富裕。你去那儿找点吃的吧。"

于是，哥哥勒物如把挂在腰间的笛子取下来递给妹妹，自己留下笛套。妹妹也把纳木依刀子送给了哥哥，自己留下刀鞘。然后他俩分开了：哥哥勒物如朝那股浓烟走去，而妹妹却往那户冒淡烟的人家走去。

谁知冒浓烟的那户人家是食人鬼。勒物如走到门口从门缝往里瞧时，发现只有一个小鬼在家。院子里到处堆满了被洪水淹死的人的尸体。勒物如被吓得魂不附体。但是为了探个究竟，他还是壮着胆子推开门问那个小鬼："孩子，你父母怎么不在家呢？"

小鬼回答："我们家还需要两具尸体，所以他们到山谷里找尸体去了，不过马上就要回来了。"

勒物如听了更加害怕，担心被食人鬼吃掉，他转身就跑。跑啊跑，一口气跑了好几天，跑到了一个很远很远的地方。他见那里泉水淙淙，野果满山，就停下来找了个山洞安身。从此渴了喝泉水，饿了摘野果充饥，就这样过了很多年。

有一天，勒物如在一条小溪边喝水时，听见从远处的林子里传来一阵阵忧伤的笛声。他情不自禁地朝笛声传来的方向寻去，发现一个姑娘坐在树下吹笛子，眼睛里噙满了泪水。

姑娘听见有人走来放下笛子，问道："你看见我哥哥勒物如了吗？"

同时，勒物如也问她："你看见我妹妹索索巴米了吗？"

还没等对方回答，勒物如看见了姑娘手里的笛子，认出了这位姑娘就是自己苦苦寻找的妹妹索索巴米。同时，姑娘也看见了勒物如腰间的刀子，认出了眼前这个人就是自己日夜思念的哥哥。

原来妹妹找去的那户冒淡烟的人家是巫师甲普公公的，她去了以后就做了甲普公公的儿媳妇。兄妹俩互相诉说了这几年的痛苦遭遇后，妹妹决定把哥哥领到她的公公甲普家里去。路上妹妹嘱咐哥哥："等会儿到了我公公家吃饭时，公公吃三口，你才能吃一口，不然他会要了你的命。"

谁知到了公公家吃饭的时候，饿疯了的哥哥一见食物完全忘了妹妹的吩咐，还没等甲普公公开口吃，自己端起碗狼吞虎咽起来。转眼间桌子上的食物被勒物如一扫而光。甲普公公勃然大怒，就把勒物如拉出去打死了。

索索巴米哭着对甲普公公说，"我给你当了这么多年的儿媳妇，一直为你们家做牛做马，没想到你竟然因为我哥哥多吃了点饭就把他给打死了！从今天起，我再也不当你们家的儿媳妇了！"

甲普公公不屑地说："你不愿意呆在我家里就赶紧滚吧！我家里没有人烧火的话，乌鸦会帮我烧；没有人挑水的话，青蛙会帮我挑；没有人推磨的话，龙会帮我推；没有人放羊的话，野鸡会帮我放。"

索索巴米走了以后，动物们真的来帮甲普公公做家务了。但是乌鸦会烧火，却不知道往灶里添柴；青蛙会挑水，却不知道挑回来以后把扁担取下来；龙会推磨，却不知道往磨眼里加粮食；野鸡会放羊，却不知道天黑时把羊收回来。

看着索索巴米走了以后家里一团糟，甲普的妻子对他说："只有索索巴米才知道怎样料理家务，如果再不去把她找回来，我们的日子就没法过了！"

甲普没办法只好让勒物如复活了。哥哥复活后，妹妹也回来了。从此哥哥勒物如每天出去给甲普打猎，妹妹索索巴米帮甲普料理家务。

有一天，勒物如在山上打猎时，突然发现天公公的七个女儿在一个湖里洗浴。原来她们是穿着羽衣偷偷地跑到人间玩耍的。勒物如藏在一个大石头后面看她们戏水。看着看着，他喜欢上了最小最漂亮的那个姑娘亮古米。于是悄悄地过去把亮古米的羽衣藏在了荷麻丛里。

洗浴完毕后别的姑娘们都飞回天上去了，但是亮古米因为找不着她的羽衣，回不去了。她在湖边到处寻找，心急如焚，找了很长时间还是找不着，就开始喊："谁要是能把我的羽衣找回来还给我的话，我愿意嫁给他！"勒物如听到亮古米的喊声，从石头后面站了出来，说："你的羽衣被老鼠纳曲曲叼走了，在荷麻丛里藏着呢！"

亮古米找回羽衣后，非常感激勒物如，于是带着他一起飞回天公公家去了。但是亮古米不敢给父母说她带来了一个男人，就把勒物如藏在磨房里的磨盘后面，每天偷偷地给他送水送饭。

有一次亮古米跟姐妹们出去玩的时候，天婆婆到磨房来推磨。勒物如听到脚步声以为是他心爱的亮古米来了，高兴地站了起来。天婆婆一见浑身是毛的勒物如，吓得大喊大叫。天公公听到叫喊声马上跑过来，抓住勒物如的头发，把他从磨房里拉了出来。

他们烧了一大锅开水，还找来了一个很大的铁蒸笼，准备在开水里烫掉勒物如身上的毛发后，把他放在蒸笼里蒸熟了吃。等亮古米回来时，勒物如已经被开水烫得只剩下了头上和腋窝下面的一点毛发——据说现在的人身上别的地方没有毛发是因为那天被天公公和天婆婆烫掉了。

亮古米看见自己心爱的人正在开水里烫，急忙喊道："爸爸，爸爸！他是人间剩下的唯一一个男子，是我带过来的，请您别这样做，给人间留下人种吧！"

天公公听了立即停下来。然后亮古米向爸爸讲述了她和勒物如的故事，并且准备嫁给他。天公公决定不再惩罚勒物如，但是他不想让女儿嫁给一个凡人，于是故意刁难勒物如："你去把我家后面的那九座大山的山坡开垦成山地，我再把女儿嫁给你。"

勒物如叹着气说："我到老也不可能把那九座大山的山坡开垦完。还是回人间去吧！"

亮古米偷偷地对他说："别担心！我有办法：你带上九把锄头，分别放在九座大山的脚下，然后嘴里念：'挖你九锄头，挖出来九片地。不是我在挖你，而是天公公和天婆婆在挖你！'就可以了，不用你自己动手。"

勒物如半信半疑，第二天早晨扛着九把锄头出去，按照亮古米说的做了。果然奇迹出现了：那九座大山的山坡一会儿就变成了九大片山地。

于是他扛着锄头回到天公公那里说："现在可以把你的女儿嫁给我了吧？"

天公公说："你去把那九片山地里的树枝和杂草都烧完了，我再把女儿嫁给你！"

亮古米告诉勒物如："你点上九支火把，分别放在那九片山地的下面，然后念：'点燃九支火把，烧你九片山地。不是我在烧你，而是天公公和天婆婆在烧你！'就可以了。"

第二天，勒物如按照亮古米说的点了九支火把放在了九片山地的下面开始念："点燃九支火把，烧你九片山地。不是我在烧你，而是天公公和天婆婆在烧你！"刚念完，地里的树枝和杂草开始迅速燃烧，就一会儿工夫，全都被烧掉了。

勒物如又回到天公公身边说："公公，地里所有的树枝和杂草都烧完了，现在我可以娶亮古米了吧？"

天公公说："哦，这么快就烧完了吗？不过还不行，你回去把那九片山地都翻一遍，我再把女儿嫁给你！"

勒物如正在发愁时，亮古米又过来偷偷地告诉他："你带上九把铁锹，分别放在九片山地的下面，然后念：'翻你九铁锹，翻完九片地。不是我在翻你，而是天公公和天婆婆在翻你！'"

第二天，勒物如又出去按照亮古米说的方法做了。结果刚念完，那九片山地全都被翻了一遍。于是他扛着铁锹高高兴兴地回去报告天公公。

谁知天公公又故意刁难他："你带上九袋荞麦种子，撒在九片山地里，然后我把女儿嫁给你！"

勒物如想什么时候才能撒完那九大片山地啊！只好愁眉苦脸地去找亮古米。亮古米说："别发愁！明天你把九袋荞麦种子分别放在那九片山地的下面，然后念：'撒出九袋荞麦，撒在九片山地。不是我在撒，而是天公公和天婆婆在撒！'"

第二天奇迹又发生了：勒物如刚念完那句话，种子都撒到那九大片山地里去了！

谁知回去之后，天公公又要求他把撒在地里的那些种子都捡回来，才肯把女儿嫁给他。

勒物如一下子蔫了。他找到亮古米，垂头丧气地说："看来你爸爸无论如何也不会让我娶你。既然这样，那我就回人间去吧！"

亮古米说："你要是真心喜欢我的话，就别回去。总有一天，我爸爸会同意的。他出的难题我会帮你解决：明天你拿九个袋子过去，放在那九片山地的下面，然后念：'从你九片山地，收回九袋荞麦。不是我要收回，而是天公公和天婆婆要收回。'这样你就能收回来了。"

勒物如听了信心倍增，第二天早晨就带着九个袋子去收回荞麦种子。结果收回来交给天公公时，天公公发现袋子里面少了三粒荞麦。他说："如果你找不回来那三粒荞麦的话，永远都别想娶我的女儿！"

从一望无际的九大片山地里怎么可能找到三粒荞麦呢！勒物如又陷入了苦恼之中。

亮古米问他："今天你收荞麦的时候有没有什么动物来过？"

勒物如想了想，回答："只有一只斑鸠飞来过。"

亮古米说："那就不用担心，肯定是那只斑鸠偷吃了！明天它还会来的，你带上一副弓箭在地边等着就可以了。当它飞到你上方时，就把箭射出去。"

第二天勒物如带了弓箭在地边等着。等了很长时间，那只斑鸠终于飞过来了。勒物如立即把箭放在弓上瞄准。当斑鸠飞到他上方时，就把箭射了出去。斑鸠被射下来之后，勒物如从它肚子里找出那三粒荞麦，回去交给了天公公。

天公公发现这些常人根本无法完成的要求都难不倒勒物如，非常吃惊。于是又换了个办法：他使用巫术把天婆婆隐藏起来，然后让勒物如找出来。

亮古米悄悄地告诉勒物如："今晚我们家的羊群回来时，你抱住走在最前面的那只母羊的脖子喊两声"婆婆"，我妈妈就会显身。"

晚上勒物如言听计从，果然找到了天婆婆。第二天早晨就去问天公公："现在可以把亮古米嫁给我了吧？"

天公公说："如果你把我也能找着的话，我把她嫁给你！"说完天公公突然不见了。

又是亮古米给勒物如出了一个主意："今晚我们家的牛群回来时，你抱住走在最前面的那头公牦牛的脖子喊两声"公公"，我爸爸就会显身。"

傍晚天公公家的牛群回来时，勒物如跑过去抱住走在最前面的那头公牦牛的脖子，喊了两声"公公"，天公公马上出现了。

这下天公公觉得勒物如和亮古米的婚事是天意，只好允许女儿嫁给他，但是要求他们以后再也不准回来。

第二天，天公公把家里的粮食种子和牲畜每样分了一半给女儿女婿，然后打发他们离开天界回人间。临走时，天婆婆再三叮嘱他俩回去的路上，一句山歌都不要唱。

就这样，勒物如和亮古米告别了天公公和天婆婆，带上种子，赶着牲畜回人间去了。他俩走啊走，走到斯木亚尼山谷时，亮古米很想家，无意中哼了几句山歌。顿时，所有的牲畜跑的跑，飞的飞，四处逃散。

亮古米一见这情形，才突然记起临行前妈妈的叮嘱。她赶紧用裙摆盖住了还未跑远的一些牲畜——现在我们养的这些家畜就是亮古米用裙摆盖住的，跑掉的那些后来都成了野物。

他俩只好赶着剩下的那些牲畜继续往前走，最后找到了一个水草丰美的地方定居下来。但是过了好多年，由于勒物如是凡人，而亮古米是天女，他们仍然无儿无女。不知道怎么造房子，他俩一直住在用树枝搭建的陋棚里。种庄稼时把所有的种子混合播种，而且不懂得在田间开凿水沟让多余的水流走，所以每年的收成很差。他们的生活越来越贫穷，又不敢回天界找天公公和天婆婆帮助。

有一天，一只乌鸦飞过来了。他俩请求乌鸦飞到天上去给天公公和天婆婆捎个口信，说他们的女儿女婿在人间遭受苦难。

乌鸦说：“好吧，不过你们得给我九杯眼泪，我去交给天公公和天婆婆，才能证明你们在人间的生活是何等的苦难！”于是，勒物如和亮古米接了九杯眼泪交给了那只乌鸦。

谁知乌鸦快飞到天界时又热又渴，就把那九杯眼泪都喝光了！因此到了天界见到天公公和天婆婆后，它只好胡编乱造：“你们的女儿女婿在人间富得流油！他们把猪肉当柴烧，拿馒头擦屁股！”

天公公听了火冒三丈，立即往人间放了三群老虎和野猪。勒物如和亮古米可怜巴巴的那点儿牲畜和庄稼都被老虎和野猪糟蹋光了。他俩的生活陷入了更大的困难之中。

过了很久，一只蝙蝠飞过来了。于是他俩又请求蝙蝠去天界给天公公和天婆婆捎个口信。

蝙蝠说：“没问题，但是我需要你们的九滴眼泪，向天公公和天婆婆证明你们的生活是何等的苦难！”

勒物如和亮古米接了自己的九滴眼泪，交给了蝙蝠。蝙蝠带着那九滴眼泪飞到天上交给了天公公和天婆婆，并向他们讲述了勒物如和亮古米的不幸遭遇。

但是天公公和天婆婆因为女儿当初不听劝告嫁给了一个凡人而非常生气，怎么也不肯说出帮助女儿女婿的办法。

晚上睡觉时，蝙蝠按照习惯吊在院子里的一根茅杆上歇息。到了深夜，天婆婆以为蝙蝠睡着了，在天公公耳边唠叨：“我们的傻女儿呀！不能生育的话，不会在火塘周围放三块石头嘛！造房子的时候应该先立柱子啊！庄稼收成不好是因为你们没有把不同的种子分开播种！在田间开凿一条小水沟，让多余的水流走，粮食才会丰收啊！”

天婆婆说完才发现那只蝙蝠偷偷地趴在窗户外面窃听。天公公拿起石槌向蝙蝠砸过去，结果把蝙蝠的鼻子给砸扁了——至今蝙蝠的鼻子还是扁扁的。

蝙蝠连夜飞回人间，把天婆婆的话告诉了勒物如和亮古米。从此，他俩的生活变得越来越好，后来有了儿女，人类开始在大地上繁衍起来。

家谱的来历

天女亮古米和凡人勒物如结婚后生下了九个儿子和七个女儿。九个儿子长大后都娶了媳妇组成了九个家庭，七个女儿也一个个地嫁了出去。

儿女成家后，亮古米和勒物如慢慢变老了，但是九个儿子和七个女儿个个都不孝顺。因此，老两口过得非常可怜。天公公看到自己的女儿亮古米和女婿勒物如在人间遭受如此苦难，非常生气，于是大发洪水惩罚人类。顿时人间洪水滔天，大地到处崩裂。世上万物都被洪水卷走了，最后只剩下亮古米和勒物如最小的儿子和女儿。

洪水过后妹妹对哥哥说:“这个世上只剩我们兄妹俩了，为了繁衍人类，咱俩结婚吧？”

但是哥哥坚决不同意跟自己的亲妹妹结婚。

后来在妹妹的一再坚持下，哥哥无奈地说:“那这样吧，我俩把磨盘打碎成两半，每人背上半块爬到山顶上，然后让这两半磨盘从山顶上滚下来。假如它们滚到山脚下后合在一起的话，我就娶你为妻。”

于是，他俩把磨盘打碎后每人背上半块爬到了一座山顶上。没想到那两半磨盘从山上滚下来以后在山谷里合在了一起。哥哥觉得这是天意，就跟自己的亲妹妹结了婚。从此他俩过着男耕女织的幸福生活。

过了几年，妹妹怀孕了。哥哥见了非常高兴，天天做好吃的给妹妹吃。谁知到了该生的时候，孩子还是没生下来。又过了两个多月，妹妹终于生了。然而生下来的是一堆像牛粪一样黄黄的东西。这下糟了！看着眼前这堆黄黄的东西，哥哥伤心地哭了。但是妹妹却不以为然，她觉得这堆牛粪一样的东西肯定是什么非凡之物。

过了三天三夜，妹妹说:　哥哥，你把这堆东西用背篓里背出去，再把它们分成许多份，粘到不同的地方去吧！

于是哥哥按照妹妹说的将那堆牛粪一样的东西装在背篓里背了出去，然后把它们一份一份地分开，粘到不同的地方去了。做完这些以后他又累又伤心，躺在地上不小心睡着了。

没想到一觉醒来时，他发现刚才粘了东西的地方奇迹般地出现了一户户人家，屋顶上的烟囱里还冒着阵阵炊烟呢！他赶紧跑回家告诉了妹妹外面发生的奇怪现象。兄妹俩看见一下子出现了这么多人家，高兴万分。他们把牛粪一样的东西粘在树上的地方形成的村子取名为▫西伯 ，粘到石头上的地方形成的村子取名为“鲁呷”。

传说我们李家和王家的姓就是这样得来的。最初，人类就是由那些像牛粪一样的东西孕育出来的，后来繁衍得越来越多了。

阿匹冉呷

古时候，我们纳木依有一个叫阿匹冉呷的人神勇非凡，以至于差点儿成就了一番大业。他经常腾云驾雾到汉人的地方，给汉人造成了严重的威胁。于是汉人想尽一切办法除掉他。然而，由于他神勇莫测，汉人的阴谋一直未能得逞。无奈之下，汉族君王决定将自己的女儿嫁给他，以骗取他为何如此神勇的秘密。

君王的女儿嫁给他以后，想方设法得到他的秘密，但是阿匹冉呷始终守口如瓶。过了几年她生了个女儿。直到他们的女儿能够走路时，阿匹冉呷还是不肯告诉妻子他的秘密。

就这样又过了好多年。在一个除夕夜里，阿匹冉呷坐在灶台边喝醉了。他的妻子趁机说："我们夫妻这么多年，如今女儿都长大了，你还是不信任我，不愿意告诉我你如此神勇的秘密！"说完呜呜地哭了。

阿匹冉呷禁不住诱惑，趁着酒兴说出了他的秘密："我有三个命根子。一个在哈杂布玛山里，一个在达亚山里，一个在奥卓哈库山里。我还有五个灵魂。一个在泸古依尼米山里，一个在叉拉玛山里，一个在尼泊泽伯山里，一个跟随着我的妈妈，还有一个跟随着你。跟随着你的那个灵魂就在火塘边的石头下面。"

他的妻子来不及去拿笔，急中生智咬破了自己的一根手指头，用鲜血在一块布上记下了阿匹冉呷所说的一切。写完后，她把那块布卷起来系在箭头上，对阿匹冉呷说："你平时那么厉害，今晚能不能把我这封向父母拜年的信射到我父亲王宫的第三扇大门上？"

阿匹冉呷不屑地说："这对我来说不费吹灰之力！就是有十扇门，我也能射穿！快把我的弓拿过来吧！"

妻子赶紧把弓和系着血书的箭送到了阿匹冉呷面前。阿匹冉呷举起弓射了出去，那支箭射穿了汉族君王王宫的大门和二门，正好插在第三扇门上，而绑在箭上的那封血书却丝毫没有被损坏。

汉族君王看了女儿的血书，立即派了很多兵马到信上说的那些地方去挖掘阿匹冉呷的命根子和灵魂。

各处的命根子和灵魂一个接一个地被挖出来了。当他们到哈杂布玛山上去挖掘阿匹冉呷的最后一个，也是最至关重要的一个命根子时，奇迹发生了：士兵们第一天挖出来的一个很深的坑，到第二天早晨过去准备继续挖时，发现一切都恢复原样了。尽管这样，他们还是得不停地挖。结果同样的怪事儿每天都发生。挖了整整一个多月，毫无进展。

有一天他们挖了一个比以往更深的坑，还是什么都没挖出来。士兵们垂头丧气，领头的也失去了信心。看来这个命根子实在挖不出来了，他们只好放弃，拖着疲惫不堪的身子往回走。

刚走到哈杂布玛山脚下，一个老兵发现他的烟斗忘放在山上了，于是赶紧回去找。当他走到山上的那个深坑边时，突然听见有个声音从地下传来："哇！好险啊！就只差一粒米的距离了！差点儿我就被挖出来了！"老兵耳朵贴着地面仔细一听，原来是阿匹冉呷的命根子在自言自语！他听了马上跑过去把已经走出很远的士兵们叫了回来接着挖。

很快他们挖出来了阿匹冉呷的最后一个命根子——一根黑黝黝的树根样的东西。于是拿斧头狠命地砍去，命根子几下就被砍断了。顿时，整座哈杂布玛山开始剧烈地抖动起来，

一股鲜血从阿匹冉呷的命根子里源源不断地喷出来，越聚越多，那些汉族士兵来不及逃离，全部都被淹死了。现在哈杂布玛山上的土壤和石头都是红色的，据说就是那天被阿匹冉呷的鲜血染红的。

阿匹冉呷所有的命根子和灵魂都被挖出来以后，汉族君王派兵去抓他。汉族君王的兵马追到阿匹冉呷的家乡安路岔时，阿匹冉呷已经骑着他的骏马跑走了。阿匹冉呷的骏马一步就能跨过一座山，汉族君王的兵马只得日夜兼程，穷追不舍。

阿匹冉呷骑着马经过达亚山到了驼洛，再经过玛阔洛到达齐木高。过了齐木高又往路玛跑去。据说玛阔洛的岩石上还有阿匹冉呷的骏马留下的脚印呢！

汉族士兵追到路玛时发现了阿匹冉呷的骏马的脚印，就喊: “Li 到脚印了！”(Li: 四川汉语方言，意为“找到”。)后来路玛这个地方用汉语称为“礼州”。汉兵顺着脚印的方向继续追，追到另一个地方时，又发现了新的脚印，于是喊道: “Li 到新脚印了。”后来给那个地方取名为“新华”。他们追着追着，突然发现脚印不见了。领头的喊道: “Lu 了!” (Lu: 四川汉语方言，意即“丢失，找不着”。)后来把丢失了脚印的那个地方用汉语称为“泸古”。

由于阿匹冉呷的命根子和灵魂全都被挖断了，他的气虚越来越弱，跑的速度也越来越慢。后来终于被汉兵抓住，用铁链牢牢地捆绑起来押走了。当他们走到哈杂布玛山脚下的一条河边时，阿匹冉呷说口渴，要喝水。押解他的汉兵看他奄奄一息的样子，就让他去河边喝水。

阿匹冉呷爬到河边，把头伸进水里很长时间不出来。汉兵们等啊等，觉得有些蹊跷。于是过去看了一下，发现河里有两条龙正张着血盆大口在吞咽阿匹冉呷的身体。原来这两条龙是来救他的！要是再过一会儿，阿匹冉呷会被龙吞下去救走的。汉兵们发现了以后立即拉起铁链，把阿匹冉呷从龙嘴里拉了出来，然后押回他们的君王那里杀掉了。

里布达狄的传说

很久以前，我们里布家族有一个神勇莫测的法师叫里布达狄。他能呼风唤雨，而且精通法事，无论做什么样的法事都能如愿以偿。他做法事的时候，呼什么样的“酒”，什么样的“酒(一种山神的化身)”就来。呼一升“酒”，一升“酒”就来；呼一筐箩“酒”，一筐箩“酒”就来。

那时候汉人一直想夺取彝族君王的权力，但总是找不着机会。有一次，汉族君王的儿子看到彝族君王戴着一顶沉重的铁帽，于是计上心来。他找到彝族君王的儿子说：“明天我们把自己的父亲带到湖边，然后把他们的帽子放在水面上。哪个君王的帽子不沉下去，谁就掌握这个地方的权力，好吗？”彝族君王的儿子不知道这是个阴谋，就同意了。

第二天，彝族王子把父亲骗到了湖边，也就是现在的西昌邛海边。汉族王子早就带着他的父亲在那里等着。然后他们把彝族君王的铁帽和汉族君王的草帽同时放在了湖面上。

汉族君王想：“彝族君王的铁帽有一千二百斤重，而我的草帽只有两斤重。毫无疑问彝族君王的帽子肯定会先沉下去。这样，我们汉人就能轻而易举地统治这个地方了！”

然而，事实跟他的想法恰恰相反：汉族君王的草帽从湖面上消失很长时间了，彝族君王的铁帽却稳稳地浮在水面上。

汉族君王的阴谋未能得逞，就给湖面上划船的手下做了个暗示，然后带着儿子气急败坏地走了。船上的汉人马上明白了他们君王的用意，悄悄地用船桨把彝族君王的帽沿压了一下。这样，彝族君王的铁帽也慢慢地沉下去了。

由于彝族君王的铁帽实在太重，加上湖水很深，王宫里的将士们想尽一切办法，还是打捞不上来。最后，君王下令到处张贴布告，说是谁能从湖底捞出君王的铁帽，君王将会满足他的一切要求。

有一天里布达狄在街上看到了布告，胸有成竹地说：“入海捞针的事儿我都干过，从湖里捞一个帽子对我来说岂不是小菜一碟！”士兵们听到了立即禀报君王。于是君王带着骏马亲自来邀请里布达狄和他的弟子们。

受到君王的盛情款待之后，里布达狄带着他的弟子们来到湖边开始做法。他呼了两升“酒”交给了弟子们，接着要求他们编草绳。弟子们用了七天七夜的时间编出了一根又粗又长的草绳。里布达狄把草绳的一头系在腰上对弟子们说：“我跳进湖里拿到君王的帽子后开始摇绳子，这时你们就把绳子往回拉。假如绳子很长时间不动，说明我已经死了，你们就把我的尸体打捞出来，然后把这两升‘酒’碾碎后放入我的眼睛、鼻子和嘴巴里。这样我就能复活。”

吩咐完毕后他跳进湖里去了。游啊游，到达湖底时发现那儿长着三棵高大的檀木，每棵檀木上盘着一条巨龙。而君王的铁帽正好盖在中间的那棵檀木上。里布达狄一次又一次地试图靠近铁帽，但是那三条巨龙一次次地向他扑来。巨龙张牙舞爪的样子令他心惊胆战。他使出浑身解术还是无法从龙嘴边夺过帽子，只好摇动草绳想上去。可是由于水太深，岸上的弟子们没有感觉到草绳的摇动，以为师父还在湖底找帽子。里布达狄因为太累，无法游到水面上，过了一段时间就被湖水淹死了。他的尸体慢慢地浮到水面上来了。

弟子们看到师父的尸体悲痛万分, 赶紧打捞上来, 并且按照师父生前的吩咐, 把那两升“酒”碾碎后放入了师父的眼睛、鼻子和嘴巴里。过了一会儿, 里布达狄果然醒过来了。

他们回到君王那里, 君王对里布达狄说: “虽然没捞上我的帽子, 但是你为我吃了那么多苦, 想要什么尽管说吧！”

里布达狄说: “给我三条狗、三只鸡和三只猫就够了。除此之外我什么都不要。”于是君王满足了他的要求。

里布达狄夸下海口之后, 不但没捞到君王的帽子, 反而被三条巨龙吓得魂飞魄散。这是他一生中最大的耻辱。所以他一回到达亚山上就把君王送给他的那三条狗、三只鸡和三只猫都杀了, 并且念咒发誓以后再也不做法事, 不念“卡荣、卡荣”(做法事时念的咒文)了。

没想到里布达狄杀生的行为触怒了山神, 山神惩罚他的妻子患上重病。里布达狄回家后发现妻子躺在床上奄奄一息, 只好又做法事挽救妻子。但是因为他已经发过誓不念“卡荣、卡荣”了, 只好改念“索索拉支”。

他把妻子的病终于治好了。但是从那以后他不再做法事了。他的法力也因为杀了那几只狗、鸡和猫, 渐渐消失了。

从此, 我们里布家族再也没有人成为法师, 需要做法事的时候也只能请别家的法师。

狠心的爸爸和聪明的女儿

很久以前，山脚下住着一对夫妇。他们生了七个女儿，个个长得如花似玉。但是女孩们的爸爸因为没有儿子整天闷闷不乐。

有一次，他打猎归来的路上遇见了一位算命先生。他问算命先生怎样才能得到一个儿子。算命先生掐指一算，告诉他："如果你没有现在的这七个女儿的话，你的妻子就会生个儿子。"

于是他决定让措容米(一种吃人的女妖)把七个女儿都吃掉。但是措容米一般不吃活人，他就想亲自把女儿们弄死了再让措容米抬走吃掉。

第二天早晨，他对女儿们说："孩子们，今天你们跟爸爸上山去摘花吧？"女儿们高兴的答应了，于是他带着七个女儿上山了。到了山上一个措容米家门口的池塘边，爸爸说："摘花之前你们应该先洗个澡，洗得干干净净的再去摘吧！"女儿们听了一个接一个地跳进池塘里洗澡去了。她们的爸爸却不停地往池子里灌水。

水升到女儿们的胸口时，她们喊："爸爸，爸爸，现在我们可以出来摘花去了吧？"她们的爸爸说："还早着哪，等水升到脖子下面再出来。"然后他接着灌水。

等水升到女孩们的脖子下时，她们又开始喊："爸爸，爸爸，水升到脖子下面了，现在可以出来摘花去了吧？"她们的爸爸说："再等一会儿吧，等水升到鼻子下面再出来。"说完继续灌水。

又过了一会儿，七个女儿都被水淹没了。于是她们的爸爸高高兴兴地回家去了。

傍晚，那个措容米回来后发现门口的池塘里有七具女孩的尸体，就把她们打捞上来准备美餐一顿。但是她又担心她们没死，把手伸进她们的胳肢窝去挠痒痒。其实最小的那个女孩还活着，当措容米挠她痒痒的时候她坚持不笑出声来。

在她们身上挠痒痒时都没有反应，措容米以为全是死的，就把她们抬到家里开始吃。当她吃到最小的那个女孩时，女孩躺在地上吓得瑟瑟发抖。措容米发现她没有死，就让她跟自己的女儿睡在一个房间，准备晚上趁她睡着了杀死再吃。女孩从地上捡起姐姐们的手镯和项链，然后走进措容米的女儿的房间。

措容米的女儿看见这个女孩有很多很漂亮的项链和手镯，羡慕地说："嗨！你愿意跟我换项链和手镯吗？"

女孩灵机一动，说："假如你愿意跟我换床的话，我就把我的项链和手镯换给你！"

措容米的女儿高兴地答应了，于是她俩换了床和首饰。

到了半夜，措容米悄悄地来到女儿的房间，扑到平时她女儿睡的床旁边的那张床上，把长长的指甲刺入了床上的女孩身上。她根本不知道两个女孩早就换床了，抓在手里的正是她自己的女儿！

措容米的女儿大声疾呼："爸爸！爸爸！"

措容米恶狠狠地说："你爸爸在很远很远的地方，救不了你啦！"

她女儿又喊："妈妈！妈妈！"

措容米还是没想到是自己的女儿在喊，边刺边说：“你妈妈在很远很远的地方，救不了你啦！别再喊了！”

就这样，她把自己的女儿给杀死了。而那个女孩躺在措容米的女儿的床上毫发未损。

第二天早晨，那个女孩把头蒙在被窝里一直不敢起床。措容米把女儿的肉剁成碎块后，来到女儿的床边喊：“我的好女儿！快起来给邻居们送肉去吧！”

那个女孩吓得直哆嗦，但是努力壮大胆子说：“妈妈，我肚子有点不舒服，我想再睡会儿。”等措容米一走出房间，女孩赶紧起床把头发放下来蒙在脸上，然后才出去见措容米。

因为脸被头发挡住了，措容米没认出来，还以为是自己的女儿，叫她把那些肉给邻居们一个一个送去。

女孩每次去送肉，半路上就把肉藏在裙子下面回来，告诉措容米肉送到了。等她的裙子下面装满了肉以后，她就开始逃跑。

措容米在家等啊等，等了很长时间女儿还是不回来。后来她跑到邻居家去找，才明白前夜她杀掉的是自己的女儿，那个女孩已经带着肉跑掉了。于是大声喊叫：“邻居们，一个女孩带着我让她送给你们的肉跑掉了，快放德贝狗(措容米们养的狗。)追她！”

措容米的邻居们也都是措容米，她们听了马上放出来各自家里的德贝狗。德贝狗嗅着肉味迅速地追过去。当它们快要追上女孩时，她从裙子下面拿出几块肉往后一扔继续跑。那群德贝狗马上停下来抢肉，吃完之后又开始追。眼看又要追上了，女孩又扔了几块肉过去，狗又马上停下来抢肉吃。她就这样一次又一次地用措容米的女儿的肉逃脱了德贝狗的追赶。

当她把最后一块肉扔出去时，刚好跑到了一条河边。河上有座小木桥。为了阻止德贝狗再次追上来，女孩一过河就把小木桥给拆掉了，然后钻进河边的一堆干草下面藏起来。但是由于太紧张，腰带的两端露在草堆外面了。

那群德贝狗追到河边过不去了。领头的那只狗忽然发现露在草堆外面的两个红色的腰带头，就对同伴们说：“看来我们追不上那个女孩了！看那草堆上长出来的红色的草，说明春天已经来了。咱们还是回去吧！”于是德贝狗都回家去了。

这样，那个可怜的女孩才甩掉了德贝狗，从草堆里爬出来往前走去。她走啊走，又累又饿，这时遇见了一个女人正在家门口纺麻。她过去对那个女人说：“请你给我点吃的好吗？我快饿死了！”

“哦，那好吧。你来帮我纺麻，我去给你做饭。”那个女人说完走进厨房去了。但是过了很长时间不出来。这时一个小男孩手里捧着一堆鼻屎，边吃边从屋里出来。女孩悄悄问他：“你妈妈在厨房里做什么呀？”

小男孩说：“我妈妈正在烧水呢！说是等水烧开了要煮你吃。”女孩一听，知道原来这个女人也是一个措容米，于是撒腿就跑。

跑啊跑，跑了很长时间，她又遇见了一个在家门口织麻布的女人。女孩气喘吁吁地说：“请你给我点吃的好吗？我快饿死了！”

女人说：“哦，那好吧，你来帮我织麻布，我去给你做饭。”说着走进厨房去了。

过了很长时间，又从屋里走出来一个吃鼻屎的小男孩。女孩一看，便知道这个女人也是措容米，赶紧停下手里的活，头也不回地往前跑去。

她跑啊跑，一口气跑到了自己家里。一进家门就看见爸爸正在抱着一个小男孩。原来爸爸把她们骗走之后，妈妈果然生了一个男孩。但很不幸的是，就在女孩回到家的那天晚上，那个小男孩突然死了。于是爸爸非常生气，不愿意再认她做女儿，要把她逐出家门。然而女孩怎么也不肯走。最后，她爸爸无奈地说："那这样吧，你把一截木头锯成两半带到山顶上往下滚。如果两截木头滚到山脚下能合在一起的话，我就让你留下来。"

女孩照爸爸说的做了，结果两截木头滚到山沟时合在了一起！但是爸爸还是不愿意留她，又故意刁难她："你把磨盘打碎成两半带到山顶上往下滚。如果两半磨盘滚到山脚下能合在一起的话，我就让你留下来。"

女孩没办法只好照做，结果两半磨盘也合在了一起。然而她爸爸还是不愿意留她，继续刁难："你往我烧红的这口大锅里吐一口唾沫。假如这口唾沫能从锅里溢出来的话，我就让你留下来。"

女孩的一口唾沫非但没有被烧得红红的大锅立即烘干，反而变得越来越多，最后从那口大锅里溢了出来。谁知铁石心肠的爸爸还是不愿意留下女儿。

这时，女孩的妈妈过来对她说："我的女儿啊！看来你爸爸真的不想留下你。那就这样吧：我把家里的牛羊都分给你一半，然后你就赶着它们一直往前走。到哪户人家门口牛羊都一起叫唤，你就去当那家人的儿媳妇。记住：一定要等到所有的牛羊都叫唤了，你才停下来！"

女孩没办法，只好接受了妈妈的建议。第二天她就赶着妈妈分给她的牛羊走了。临走前妈妈递给了女儿一大包油菜籽，说："女儿啊，你带上这包油菜籽一路走一路撒。等到明年春天油菜花开的时候，我就顺着油菜花去找你。"

就这样，女孩别了妈妈，赶着牛羊，撒着油菜籽一路往前走。走啊走，经过了很多漂亮的房子门口，一半牛羊叫唤了，而另一半没出声。女孩想了想，赶着牛羊继续走。过了很长时间，走到一个用玉米秆搭建的茅屋门口时，所有的牛羊都开始叫唤。于是女孩停下来，毫不犹豫地走进茅屋，发现里面躺着一个老婆婆。

女孩问："老婆婆，您有儿子吗？"

老婆婆说："有啊，但是打猎去了还没回来。你找他有事儿吗？"

女孩说："我要给他做妻子！"

老婆婆很惊讶："我家这么穷，你愿意嫁给我儿子吗？"

女孩说："我愿意，这是我的命！"

正说着，老婆婆的儿子带着很多奇异的鸟儿回来了。他得知眼前这位漂亮姑娘要做他妻子时，高兴得手舞足蹈。

晚上，女孩在茅屋中央架起了一堆火，让老婆婆和她儿子坐在火堆旁一边烤火，一边吃她在火上烤熟了的鸟肉。母子俩从来没见过火，也没吃过熟食，因此非常满意地接受了这位给他们带来了温暖和美味的姑娘。

从此以后，丈夫每天去打猎，妻子在家侍候婆婆。

时间长了妻子发现丈夫每天都能捕到很多美丽的鸟儿回来，觉得有点蹊跷。有天晚上她问丈夫："你从哪儿每天捕到那么多好看的鸟啊？"但是丈夫怎么也不肯告诉她。第二天早

晨丈夫出去捕猎之前，她悄悄地把一个线团的一头系在了丈夫的衣服上。丈夫出门之后一路走一路长长地拖着那根线。这样妻子就跟着那根线走啊走，终于找到了丈夫。原来她丈夫每天捕鸟的地方是一个金岛，岛上飞翔着很多奇异的鸟儿。

那天夫妻俩又捕到了很多鸟儿。回家的路上，丈夫对妻子说："今天晚上当你听见'叮当、叮当'的声音时，千万不要害怕，也不要出声。"

晚上，茅屋周围果然传来了"叮当、叮当"的声音。第二天早晨起来一看，一座非常漂亮的房子矗立在茅屋旁边。一家人高高兴兴地搬进去，过上了富裕的生活。

到了第二年油菜花开的时节，女孩的妈妈沿着路上的油菜花找着了女儿。她看见女儿一家过着如此富有的生活，住了一段时间后放心地回家去了。回到家里告诉女孩的爸爸："当初你赶走了咱们的女儿，现在她住在金子造的房子里，睡的是金子做的床，每天吃着山珍海味。"女孩的爸爸听了羡慕得一夜没睡。第二天早晨天还没亮就起床，沿着那条开满油菜花的路找到了女儿家。

女儿看见爸爸在她家门口，就问："爸爸，爸爸，你想从金门进来，还是从银门进来？"

她爸爸说："我的女儿啊！我走了这么远的路来找你，应该让我从金门进去啊！"但是女儿故意让他从一扇摇摇欲坠的破木门里走进去。

进屋坐下之后，女儿又问："爸爸，爸爸，你想吃鲜美的羊肉呢，还是想吃上等的牦牛肉呢？"

她爸爸说："我的女儿啊！爸爸走了这么远的路来看你，又累又饿，应该吃上等的牦牛肉啊！"但是女儿却杀了只快要病死的小羊羔煮给爸爸吃了。

晚上睡觉时，女儿问："爸爸，爸爸，你想睡金床，还是想睡银床？"

她爸爸说："我的女儿啊！爸爸走了那么远的路来看你，脚上都起泡了，应该在金床上舒舒服服地睡一觉。"于是女儿就让他睡在了金床上。

到了半夜，女儿听见爸爸在"咯吱，咯吱"地啃床上的金子，就说："爸爸，爸爸，别再啃了！你回去的时候我给你一大包金子！"

爸爸听了马上停下来，兴奋得彻夜难眠。第二天早晨一起床就跟女儿说要回去。女儿找了一个大包，里面装满了马蜂、青蛙和蛇，交给了爸爸，说："爸爸，这个包里装满了金子和路上吃的干粮。当你走到半路上的山垭口时，先把一条腿绑在缰绳上，然后打开包取出干粮吃。"

她爸爸骑着马走到山垭口时，突然想起女儿的吩咐。于是跳下马来把自己的一条腿绑在了马尾巴上，然后打开包准备拿出干粮吃。谁知刚打开包，里面的马蜂飞出来四处乱蜇，青蛙跳出来呱呱乱叫，蛇也爬出来咬人和马。马一受惊，突然狂奔起来。狠心的老头就被马拉在后面拖死了。等那匹马跑到家里时，缰绳上只挂着老头的半截腿。

女孩的妈妈出来一看，什么都明白了，自言自语道："嗨！这就是你丧尽天良的报应吧！"说着解下那半截腿烧掉了。

看家小孩和他的小狗

很久以前，有一个小孩和他的爸爸相依为命。爸爸喜欢打猎，经常带着大猎狗出去好几天不回来。每当爸爸不在家的时候，小孩就带着一只小狗白天去放牧，晚上看家。

一天，爸爸又出去打猎了。小孩拿了一个大米做的馍馍，带着他的小狗放牧去了。

到了中午，小孩从包里取出大米馍馍吃得正香，那只小狗在旁边叫开了："咕嘶，咕嘶，我要吃馍馍，我也很饿。"

小孩生气地说："这么小一个馍馍，连我都不够吃，哪能分给你呢？"

"如果你把馍馍分给我一半，我会告诉你一个秘密！"小狗可怜巴巴地说。

小孩很好奇，就把馍馍从中间掰开，一半给了小狗。于是小狗边吃边说："女妖措容米今晚要来杀你，吃你的肉呢！"

小孩听了非常害怕，吓的直掉眼泪："我爸爸又不在，我一个人该怎么办呢？"

小狗安慰他："我的好朋友，你别担心，咱俩先回家去。回到家里你按照我说的做就行了！"小孩觉得一只小狗怎么能帮他抵挡住吃人的妖魔措容米呢？但是现在除了小狗，没有任何人会来救他。所以他只好听从小狗的建议，赶着牛羊回家去了。

回家后小狗对他说："今晚你就藏到牛圈里面去。"

小孩藏在牛圈里看着天色慢慢变黑，紧张得浑身发抖。

这时措容米真的来了。她一边用那对长长的乳房往到处乱打，一边往牛圈里冲来。措容米刚用乳房打破了牛圈门冲进来，牛圈里的牛用角把她顶来顶去，根本不让她靠近小孩。措容米在牛群中挣扎了一晚上，还是没能抓住那个小孩，直到天亮才跑回去了。

第二天，小孩做了一个很大的大米馍馍，带着小狗放牧去了。

到了中午，他主动分了一半馍馍给小狗吃，然后掉着眼泪问小狗："今晚我该怎么办呢？"

小狗说："别哭，别哭！不用害怕！今晚你就藏到马圈里面。"

于是那天晚上小孩藏在马圈里了。

天刚黑下来，措容米就像前夜那样，一边用她那双长长的乳房到处乱打，一边往马圈里冲来。藏在里面的小孩被吓的魂不附体。谁知措容米一冲进马圈，就被里面的马踢来踢去，根本无法靠近小孩，直到天亮时才逃出马圈跑走了。

吃过早饭后，小孩带了一个更大的大米馍馍带着小狗放牧去了。一到中午，他赶紧分了一大半馍馍给他的小狗吃，然后问它晚上应该藏在哪里。

小狗还是不慌不忙地说："别怕，别怕！今晚你就藏在羊圈里好了！"

回家后小孩就藏到羊圈里去了。天色慢慢变黑的时候，措容米又来了。她用长长的乳房打破羊圈门冲了进来，结果被羊群用头顶来顶去，还是没能靠近小孩。措容米在羊群中挣扎了一晚上，到天亮时分才逃出羊圈跑回去了。

那天放牧的时候小孩把整个大米馍馍都拿给小狗吃了。然后问它："我的朋友啊！牛圈，马圈和羊圈我都藏过来了，今晚我该躲到哪儿好呢？"

小狗镇定自若地说: “别哭, 别哭！不用害怕！今晚你就藏到阁楼上去。爸爸可能要回来了。”

回到家里, 聪明的小狗首先让小孩在灶里燃上了炭火, 旁边倒扣了一个背篼, 又在背篼上盖了一件他的衣服。然后挑一担水放在阁楼上。一切准备妥当后, 小狗再三叮嘱小孩: “你在阁楼上把门牢牢顶住。如果我喊‘咕嘶——, 咕嘶——’, 说明你爸爸回来了, 你就开门; 如果我喊‘喵——, 喵——’, 意思是措容米来了, 千万别开门。”

吃过晚饭后, 小孩就藏到阁楼上去了。

天一擦黑, 措容米又摇动着那对长长的巨乳横冲直撞地过来了。她破门而入, 看见灶台旁那个盖着小孩衣服的背兜, 以为是那个小孩, 高兴得呲牙咧嘴。

她把灶里的炭火吹得红红的, 然后‘咯吱, 咯吱’地咬那个背兜。

小狗‘喵——, 喵——’地喊了几声, 小孩知道是措容米来了。他从阁楼上悄悄地往灶里泼了一点水, 火被浇灭了。措容米喊: “嗨！小猫咪！别尿尿啊！这样会把火浇灭的！你要是不尿尿的话, 咱俩就可以在火里烤这个小孩的肉来吃！”

接着她又把炭火吹得红红的。但是措容米一走开, 小孩又泼了一点水下去把火浇灭了。

措容米又喊: “哎呀！小猫咪！别尿尿啊！难道你就不想吃烤肉吗？”

就这样, 她每次刚把炭火吹红, 小孩就泼点水下去浇灭。一直吹到天亮措容米才气急败坏地回去了。

于是小孩从阁楼上下来, 带上干粮, 抱着小狗放牧去了。

到了中午, 小孩想想晚上措容米又要来吃他, 非常担忧, 茶饭不思。小狗安慰他: “别担心, 朋友！今晚你爸爸真的会回来。”

当他半信半疑把牛羊赶回家时, 爸爸果然带着大猎狗, 扛着很多猎物回来了。

孩子见了爸爸立即扑过去, 泪流满面地向爸爸诉说了这几天受到的惊吓。看着可怜的孩子差点被措容米吃掉, 爸爸恨不得立即砍死措容米。

晚上吃完饭后, 父子俩敞开了大门, 把灶里的炭火烧得旺旺的。然后小孩藏在阁楼上, 爸爸提着磨得非常锋利的斧头躲在门背后。

不一会儿, 措容米又气势汹汹地来了。她从敞开着的大门看见灶里旺盛的炭火, 得意忘形: “哈哈！今晚我终于能吃到这个小孩的肉了！”

没想到她的一只脚刚跨过门槛, 小孩的爸爸立即从门背后跳出来, 以迅雷不及掩耳之势拿斧头砍了下去。措容米的腿一下被砍断了, 倒在地上。几只大猎狗马上扑过去, 一眨眼功夫就把她给抢吃光了。

深情的兄妹和凶狠的嫂子

很久以前，有两个兄妹感情特别好。哥哥经常出去打猎，妹妹在家给哥哥洗衣做饭。但是自从哥哥娶上媳妇以后，妹妹的日子就不好过了。每次哥哥出去打猎，嫂子就趁机虐待妹妹。

一天，哥哥又去打猎了。家里只剩下嫂子和妹妹两个人。哥哥一出门，嫂子就开始骂妹妹："你想去哪里，就滚到哪里去！这里不是你的家！"妹妹听了一边努力干活，一边偷偷地哭泣。

到了吃饭时间，嫂子连饭都不让她吃。晚上睡觉时，妹妹正准备上床，嫂子把她揪出了屋子："这里没有你的床！你愿意睡哪儿就睡哪儿去！"可怜的妹妹只好睡在猪圈的屋檐下。

第二天早晨，丧尽天良的嫂子发现妹妹睡在猪圈的屋檐下，非常生气。又跑过来恶狠狠地踢她："你最好再也别回到我家附近来，从我眼前消失吧！"

妹妹觉得这样下去迟早会被嫂子折磨死的，于是流着眼泪寻找哥哥去了。

一路上，妹妹饿了吃野果，渴了喝泉水，朝哥哥打猎的方向找去。

她走啊走，遇见了几个在村口放鸡的人。

妹妹流着泪问道："放鸡的人们，请问你们看见我哥哥了吗？"

放鸡的人们说："你哥哥扛着一把猎枪，牵着一只猎狗，匆匆忙忙地从这儿过去了。"

于是，妹妹又哭着继续往前找去。走啊走，走到一条山沟里，遇见了几个放猪的人。

妹妹问道："放猪的人们，请问你们看见我哥哥了吗？"

放猪的人们说："你哥哥扛着一把猎枪，牵着一只猎狗，匆匆忙忙地从这儿过去了。"

妹妹又哭着走啊走。走到一个山坡上，她又遇见了几个放牛的人，于是问道："放牛的人们，请问你们看见我哥哥了吗？"

放牛的人们说："你哥哥扛着一把猎枪，牵着一只猎狗，匆匆忙忙地从这儿过去了。"

妹妹继续哭着往前走。走啊走，她又遇见了几个在树林里放羊的人，问道："放羊的人们，请问你们看见我哥哥了吗？"

放羊的人们说："你哥哥扛着一把猎枪，牵着一只猎狗，匆匆忙忙地从这儿过去了。"

于是妹妹又哭着往前找去……

哥哥出去九天九夜后，扛着猎物，带着猎狗回家了。但是到了门口不见妹妹出来迎接，觉得有点诧异。他把猎物从肩上卸下来后问妻子："我妹妹怎么不出来迎接我呢？"

妻子回答道："你妹妹说她太想念你了，就找你去了。难道你们没碰上吗？"

哥哥得知年幼体弱的妹妹到野兽出没的森林找自己去了，既伤心又担忧，哭了整整一夜。第二天一大早，他就带上猎狗原路返回去寻找妹妹。

哥哥走啊走，遇见了那几个在村口放鸡的人，问道："放鸡的人们，请问你们看见我妹妹了吗？"

放鸡的人们说："你妹妹手持野果，唱着忧伤的歌儿，说是要去找哥哥，泪眼婆娑地从这儿过去了。"

哥哥听了又往前走。走啊走，走到村前的山沟里，他遇见了那几个放猪的人，问道："放猪的人们，请问你们看见我妹妹了吗？"

放猪的人们说："你妹妹手持野果，唱着忧伤的歌儿，说是要去找哥哥，泪眼婆娑地从这儿过去了。"

于是他又继续往前走。饿了吃野果，渴了喝泉水。就这样走啊走，走到一个山坡上，遇见了那几个放牛的人。他上前问道："放牛的人们，请问你们看见我妹妹了吗？"

放牛的人们说："你妹妹手持野果，唱着忧伤的歌儿，说是要去找哥哥，泪眼婆娑地从这儿过去了。"

哥哥听了又朝放牛的人们所指的方向找去。走到一片树林里，他遇见了那几个放羊的人，问道："放羊的人们，请问你们看见我妹妹了吗？"

放羊的人们说："你妹妹手持野果，唱着忧伤的歌儿，说是要去找哥哥，泪眼婆娑地从这儿过去了。"

哥哥一路走，一路喊着"妹妹！妹妹！"一直找到了他经常狩猎的那片森林。下雨的时候，他担心妹妹被雨淋湿，就在大雨中到处寻找；下雪的时候，他担心妹妹被雪冻坏，就在风雪中到处寻找。

就这样不停地找啊找，直到寒冷的冬天过去了，春天的花儿又开放了，还是根本不见妹妹的踪影。

有一天，哥哥在一片竹林附近边走边喊"妹妹"时，突然从竹林里响来了"哞——"的一声牛叫。哥哥立即停住了脚步，又喊了一声"妹妹"，竹林里又传来一声牛叫。于是哥哥跑进竹林里，循着声音找去，果然发现一头牛在那里深情地望着他，眼睛里满含泪水。原来妹妹已经变成了一头牛。

哥哥抱着牛脖子边哭边喊："妹妹！妹妹！"，然而妹妹已经再也不能说话了，只是默默地流泪。

日志里拉仪式的来历

从前，有一对父子经常一起上山捕猎。

有一天他俩在山上捕杀了一只鹿。扛着鹿回来的路上父亲发现一把刀子被丢在杀鹿的地方了。于是他对儿子说：□我在这里等着，你去把那把刀子找回来吧。□可是儿子太累了，一想到要爬那么高的山，怎么也不肯去。最后父亲只好亲自回去找刀子。

谁知他刚走到杀鹿的地方，就遇上了亚勒木斯家(传说中，专门在森林里收取灵魂的一种妖魔)的人。可怜的老头被亚勒木斯家的人捆起来塞进铁笼里带走了。

儿子在路上等啊等，一直等了三天三夜，还是不见父亲回来。于是他就跟着父亲的脚印去寻找。穿过九片椄(一种树木)树林，九片柿(一种树木)树林和九片毒(一种树木)树林，他一直跟踪到了亚勒木斯家。他一进门就问："你们看见我父亲了吗？"亚勒木斯家的人说根本没见。

其实他的父亲被装在铁笼里，悬挂在灶台上方，灵魂已经被亚勒木斯拿掉了。父亲看见儿子来找他欣喜万分，但是因为没有灵魂不能说话，只好默默地流泪。这时父亲的一滴眼泪恰好滴到了儿子的膝盖上。儿子抬头一看，发现可怜的父亲被装在铁笼里吊在屋顶上，顿时火冒三丈。他愤怒地说："原来我父亲被你们吊起来了！快放他下来让我背回去！"

亚勒木斯说："你父亲的躯体和灵魂，我们只给你一样。想要什么你自己选择吧！"

他想带回父亲的躯体，但是不忍心丢下灵魂；想带回灵魂，又担心父亲的躯体继续受到亚勒木斯的折磨。考虑了很长时间，最后他决定带走躯体。

于是亚勒木斯把他父亲的躯体放下来交给了他。可怜的儿子背上父亲的躯体流着泪往回走。穿过九片毒树林，九片柿树林和九片椄树林时天已经黑了。他又累又饿，但是想想很快就要背着父亲到家了，心里很高兴。

谁知刚走到森林边沿，突然有一阵狂风"呼呼"地吹来。狂风过后，儿子发现背上父亲的躯体不见了。他急忙伸出双手在黑暗中四处乱抓，但是根本找不着父亲的躯体。最后左手抓到了一株黑日草，右手抓到了一根椄树枝。他看着手中的黑日草和椄树枝，无奈地想："嗨！也许这就是我父亲的灵魂吧！"于是带着那株黑日草和那根椄树枝回到家里把它们供奉起来。

从此，我们纳木依在举行日志里拉宗教仪式的时候要用一株黑日草和一根椄树枝。

吸烟的来历

这是关于我们现在抽的这种烟的传说。

很久以前，有三个女人一起去割菊禾(一种灌木)草。傍晚时分，她们每人都背着一捆菊禾草往回走。刚走到一座小桥上时，突然有一只乌鸭在叫："呱——，呱——，走在最前面那个女人的膝盖里有一个儿子。"

走在最前面的是一个寡妇，她听见乌鸦这样叫觉得很奇怪。膝盖里怎么可能会有儿子呢？于是她留在最后面。

这时，乌鸦又开始叫了："呱——，呱——，跟在最后面的那个女人的膝盖里有一个儿子。"

她又跑到那两个女人的中间，这下乌鸦又换了叫法："呱——，呱——，走在中间的那个女人的膝盖里有一个儿子。"

看那个寡妇怎么也不相信自己的膝盖里有儿子，乌鸦说："你要是不信的话，就拿镰刀砸一下你的膝盖吧！"

于是，她放下背上的菊禾草，拿起镰刀往自己的膝盖上砸了一下，结果掉下来了一只癞蛤蟆。她见了癞蛤蟆非常生气，以为这都是那只乌鸦搞的鬼，就捡块石头追打乌鸦。

这时，那只癞蛤蟆突然说起话来："妈妈，妈妈！别再打了！咱们回家吧。你背草捆，我帮你拿镰刀。"

那寡妇气得把镰刀往石头上甩去，谁知那只癞蛤蟆跳起来咬住了刀把，叼在嘴里一跳一跳地往寡妇家走去。那寡妇只好背上菊禾草，无奈地跟在癞蛤蟆后面回家去了。

到家后癞蛤蟆把镰刀放在门背后，坐到灶边等着妈妈做饭。

从此以后，寡妇干活时，她的癞蛤蟆儿子给他帮忙；晚上吃饭时，寡妇丢下几粒米，癞蛤蟆就捡起来吃。

有一天，癞蛤蟆突然说："妈妈，我该娶个媳妇了吧？"

他妈妈说："你一只癞蛤蟆也能娶上个媳妇的话，我还能再找个丈夫呢！"

癞蛤蟆不服气地说："妈妈，信不信由你！但是请你给我缝一个小布包，里面装点麻籽。那样我就会娶一个媳妇回来。"

妈妈想看看她的癞蛤蟆儿子到底有多大能耐，就按他说的缝了一个小布包，里面装了点麻籽，挂在他的脖子上，然后把他送走了。

癞蛤蟆一路上跳啊跳，天黑时分跳到了一户人家门口，问那家主人："公公，你们家有姑娘吗？我是来找媳妇的。"

那家人听了觉得非常好笑。他们家有一个女儿，但是他们却说："哎呀，女儿都嫁给了别人！但是你可以在我们家住一晚上。"

于是癞蛤蟆住在了这户人家。睡觉时，他问主人："我的麻籽袋放哪儿好呢？"

"就放在你背后的老鼠洞里吧。"

第二天早晨起来时，小布包里的麻籽都被老鼠偷吃光了。

癞蛤蟆说: “你们家的老鼠吃掉了我的麻籽, 所以你们得赔我。你们家要是没有麻籽的话, 就把那只老鼠逮住给我。”

于是那家人用浓烟把老鼠从洞里熏出来了, 然后拿绳子拴住交给了癞蛤蟆让他离开。

癞蛤蟆走啊走, 太阳落山后又来到了一户人家门口。

癞蛤蟆说: “我是来找媳妇的, 能在你们家借宿一晚上吗？”

那家人同意了。睡觉前癞蛤蟆又问: “我这只老鼠拴在哪儿好呢？”

“就拴到你身边那只猫的腿上吧。”

第二天早上起来时, 癞蛤蟆发现老鼠被猫吃掉了。于是他对那家主人说: “我本来是拿这只老鼠去找媳妇的, 没想到被你们家的猫吃掉了。如果你们不把那只猫逮来赔给我的话, 我就没办法娶上媳妇了。”

那家人只好把他们的猫逮住交给了他, 然后把他赶走了。

他又牵着那只猫走啊走, 天黑前又到了一户人家门口。他像上次一样问了同样的问题, 那家人觉得很可笑: “一只癞蛤蟆也想娶媳妇！” 但还是允许留宿他一晚上。睡觉前癞蛤蟆又问: “公公, 我这只猫拴在哪儿好呢？” 那家人让他拴在了他们家的狗腿上。

晚上, 那只可怜的猫被狗咬死了。结果可想而知, 癞蛤蟆让那家人把他们的狗赔给他。那家人没办法就把他们的狗赔给了癞蛤蟆。

那天傍晚, 癞蛤蟆牵着那只狗又跳到了一户人家门口。癞蛤蟆敲开门问道: “公公, 你们家有女儿吗？我是来娶媳妇的。”那家人说没有女儿, 但是同意他在他们家过夜。晚上, 癞蛤蟆把那只狗拴在了他们家的马腿上。

结果第二天早上起来时, 狗又被马踢死了。

癞蛤蟆说: “我本来想拿这只狗娶个媳妇, 没想到被你们家的马给踢死了。如果你们不把这匹马赔给我的话, 我就娶不上媳妇了！”就这样, 他又得到了一匹马。

癞蛤蟆跳到马背上走啊走, 走到了另一户人家门口。他把马拴在门口, 跳到了院子里。

那户人家有七个女儿。她们的爸爸听见狗叫声, 就让大女儿到院子里看看是不是有人来了。大女儿出去看了看, 回来告诉爸爸: “院子里什么也没有。”

但是狗还是叫个不停, 于是又让二女儿去看。二女儿回来也说: “院子里什么都没有。”

三女儿、四女儿、五女儿、六女儿都一个一个地被派出去看了。结果她们什么都没看见。最后又派最小的女儿去看。小女儿到院子里看了看, 赶紧跑回来说: “哇！妈妈, 妈妈！院子里有一只癞蛤蟆！”

这时, 癞蛤蟆走进屋来说: “公公, 我是来找媳妇的。刚才我看上了你们最小的女儿, 请把她嫁给我吧？”

女孩们的爸爸听了火冒三丈: “你一只癞蛤蟆还想娶我这么漂亮的女儿！孩子们, 赶紧把他拉出去打死！”她们的妈妈听了悄悄地跟丈夫说: “在家里打死一只癞蛤蟆不太吉利, 还是先让小女儿跟他走。走到半路上再把他打死, 然后骑上他的马回来。”

于是, 他们让小女儿穿上嫁衣, 衣服下面藏了个石槌。一切准备就绪后小女儿就骑着马跟癞蛤蟆走了。

他俩走到半路上，小女儿偷偷地从衣服底下掏出石槌朝癞蛤蟆打去。但是癞蛤蟆跳来跳去，根本打不着，反而把石槌咬过来递给她。小女儿觉得自己杀不了癞蛤蟆，只好跟着他走了。

癞蛤蟆带着新媳妇回到家门口喊道："妈妈，快来开门吧。"

妈妈从屋里回答："你平时不是从门缝里钻进来吗？"

"我当然可以从门缝里钻进来，但是我的媳妇进不去啊！"

"别骗我了，谁家姑娘愿意嫁给你啊！除非天底下女人多得没处去了！"

癞蛤蟆发现妈妈不相信，就说："你要是觉得我在欺骗你的话，过来从门缝里看看吧。"

他妈妈从门缝里往外瞧了瞧，果然发现儿子后面的马背上有一个非常漂亮的姑娘。于是赶紧打开门迎接他们。

癞蛤蟆把媳妇娶回来的第三天晚上，有一户办婚礼的人家请他们去吃席。他就让妈妈带着新媳妇去了。吃席的时候他媳妇想想自己这么漂亮，却嫁给了一个癞蛤蟆，伤心得连饭都不想吃。临走的时候她给丈夫带了两块肉回来了。

回家后她把那两块肉递给丈夫说："嗨！癞蛤蟆！你看看，人家的子女结婚的时候肉多得都吃不完！我给你带了两块吃剩下的肉，快拿上吃吧！"

癞蛤蟆说："我才不会吃别人的剩饭。以后你要是想吃肉的话，就从咱家柜子里拿出来吃吧。"

她打开柜子一看，发现里面满满的全是肉。她觉得很奇怪，问癞蛤蟆："这么多肉是从哪儿来的？"但是癞蛤蟆怎么都不肯说。

有一天，癞蛤蟆的媳妇去看赛马了。回来后她丈夫问："今天谁的马跑得最快啊？"

"斯色巴乎的马跑得最快！"说着她顺手打开柜子，结果又发现里面装满了肉。这次她觉得她的癞蛤蟆丈夫有点非同寻常。

过了几天，又有一户人家举办婚礼。这次癞蛤蟆又让他妈妈和媳妇去吃席。他媳妇想看看癞蛤蟆究竟在搞什么鬼，所以出门后她又悄悄地回来藏在了楼上。这时她的癞蛤蟆丈夫在灶台边翻了三下筋斗，变成了一个迷人的王子。他把癞蛤蟆皮往门背后一扔就出门去了。他一走，那女人赶紧从楼上下来把那张癞蛤蟆皮捡起来扔到灶火里烧掉了。这时，她丈夫回来了，发现他的癞蛤蟆皮已经被媳妇烧掉了，疼得哇哇大叫："你怎么问都不问我就把我的皮给烧了呢！再过七天我就会变成真正的王子！但是现在我没皮子就活不了了。"

说着他又变成了一只癞蛤蟆，因为没有皮子很快就死了。他媳妇后悔莫及，但是已经无法挽回了。从那以后，她整天足不出户，十分伤心，而且天天打扫房间，把扫出来的垃圾都堆放在以前她的癞蛤蟆丈夫放皮子的那扇门背后。

有一天，那扇门背后长出来了三根竹笋。她感觉中间的那根竹笋好像是她死去的丈夫，于是把两边的掰掉了，只剩下了中间的那一根。她看见丈夫变成了一根竹笋来陪伴她，满心欢喜。在她的细心照料下，剩下的那根竹笋越长越高。谁知有一天她在打扫房间的时候她的裙摆不小心绊住了竹笋，结果竹笋被挂断了。她觉得自己又一次亲手害死了丈夫，非常难过，整天以泪洗面。

或许是她丈夫实在不忍心让她每天这样伤心，有一天，门背后又长出来了一棵不知名的植物，叶子肥肥的，有一股淡淡的香味。她想："这棵植物的叶子闻起来这么香，我要是摘

下来晾干后用火点着了吸它的烟的话，也许伤心就会少一些吧！”于是，她每天摘一片叶子，晾干以后用火点着了吸。她的悲伤果然减轻了不少。附近的村民们听说点燃这种植物的叶子冒出来的烟能够消除烦恼，于是一传十，十传百，纷纷效仿。从此以后，吸烟就成了一种习惯。这种植物被称为烟草。

这就是今天我们吸烟的传说。

勇敢女孩智斗女妖措容米

从前，一个妈妈和她的两个女儿一起生活。妈妈每天出去纺麻，大女儿在家带妹妹，给妈妈做饭。

一天，妈妈在纺麻的时候碰上了女妖措容米。措容米想吃掉她们的妈妈，于是凑上前去说：“我们互相帮忙捉对方头上的虱子，怎么样？”妈妈头上正好很痒，所以同意了。

措容米把头放在妈妈怀里，妈妈就开始捉她头上的虱子。传说，每个措容米的头上都有一根粗粗的毛毛虫。它是措容米的命根子。措容米说：“除了那根粗粗的毛毛虫，其他的你都可以捉来杀掉。”

措容米的头上有好多虱子，妈妈一个一个地捉下来给措容米吃。直到天快黑的时候，措容米头上的虱子才被捉完。然后轮到措容米给妈妈捉虱子了。谁知妈妈刚把头放在措容米怀里，措容米就把长长的指甲刺入了妈妈的头。她吸干了妈妈的脑浆和血，然后换上妈妈的上衣去吃那两个女孩。

措容米到了她们家门口喊道：“女儿们，快来给妈妈开门吧！”

大女孩非常聪明，她觉得听声音不是她们的妈妈，于是偷偷地过去从门缝往外瞧了瞧。尽管天已经黑了，但还是能看见有个女人穿着她们的妈妈的衣服。她说：“你不是我们的妈妈，我们的妈妈穿着裙子！”

措容米听了立即跑到杀了她们的妈妈的地方换上了裙子，然后又回来让两个女孩开门。

大女孩从门缝里瞧了瞧，虽然这个女人穿得跟妈妈一样，但还是不像自己的妈妈，就说：“你不是我们的妈妈，我们的妈妈头上戴着银簪！”

不管措容米怎么哄骗，大女孩就是不肯开门。正当她很着急的时候，突然听见小女孩说她饿了，想吃奶。于是措容米将长长的乳房塞进门缝里不停地摇摆。小女孩不懂事，见了乳房又渴又饿，就喊道：“妈妈，快进来吧！门背后只有一根麻杆顶着呢！”

就这样，措容米推开门进来了。进到屋里坐下以后她让大女孩拿馒头给她吃。大女孩递给了她一个馒头，她一口就把整个馒头吞了下去。大女孩说： 你不是我们的妈妈，我们的妈妈吃馒头时会给我们分一半。”

措容米说：“妈妈干了一天活，又累又饿，所以先吃了。下一个馒头再分给你们。”于是在吃第二个馒头时，措容米分了一半给两个女孩吃。

晚上睡觉时，措容米说：“你俩谁的头上没有虱子，就过来跟妈妈一起睡。”

大女孩说：“我的头上有虱子。”于是不懂事的小女孩跑过去和措容米睡在了床头，大女孩睡在床尾。

措容米对大女孩说：“你去捉一只公鸡，端一盆水，再拿一个线团和一包麻籽过来，放在我的枕头边。”大女孩听了赶紧爬起来拿来了措容米要的那些东西。躺在床上她还是非常害怕，一直睡不着。

到了半夜，她听见措容米在□咯吱，咯吱□地嚼着妹妹的骨头。

她问：“妈妈，妈妈，你在嚼什么东西呀？”

措容米说：“我在嚼麻籽给你妹妹吃呢！□

过了一会儿，妹妹的血流了过来。她又问：“妈妈，妈妈，床上湿湿的是什么东西呀？”

措容米说：“这只坏公鸡把盆里的水泼出来了。”

又过了一会儿，妹妹的头滚到了大女孩的脚底下。她问：“妈妈，妈妈，床上滚的圆圆的是什么东西呀？”

措容米说：“这只坏公鸡把线团滚到被窝里来了。”

这时候，大女孩确定措容米真的在吃妹妹的肉，吓得魂不附体。她想逃命，只好壮着胆子说：“妈妈，我要去尿尿！”

措容米说：“就在灶台旁边蹲下来尿吧！”

大女孩说：“灶里的火会烫伤我的。”

措容米说：“那就蹲在磨盘旁边尿吧！”

大女孩说：“磨盘掉下来会压死我的。”

看来措容米怎么也不愿意放她出去，大女孩灵机一动说：“妈妈，你去拿九根绳子来把我拴住。然后你抓住绳子的一头，让我出去尿尿。尿完之后我喊你，你就把绳子往回拉就可以了。”

措容米觉得这个办法不错，于是拿来九根绳子拴住了大女孩，然后才让她出去尿尿。大女孩一到院子里立即解开了身上的绳子，拴在九个不同的东西上开始逃跑。她跑啊跑，一直跑到了妈妈每天背水的水井旁，爬到旁边的一棵大树上藏起来了。

第二天早上，放跑了大女孩的措容米气急败坏地提着小女孩的肠子到水井旁边来冲洗。

大女孩从树上看见妹妹的肠子，伤心地流下了眼泪。一滴泪水恰好滴到了措容米的头上，于是措容米发现了她。

措容米准备爬上树去吃大女孩，但是树很高，不知道怎么才能爬上去。于是问大女孩：“我的女儿，妈妈也想上去摘野果吃。这么高的树你是怎么爬上去的？”

大女孩说：“你回去把家里的那桶猪油拿来，涂在树身上。这样你就能爬上来了。”

措容米听了赶紧跑回去，拿了一桶猪油过来全都涂在那棵树身上。结果树身更滑了，她根本爬不上去。

这时，大女孩从树上喊：“妈妈，你爬不上来就算了，我给你摘野果吃吧？”

接着大女孩摘下一个很大的野果抛给了措容米。措容米吃的津津有味。大女孩说：“妈妈，你去把门背后的那只长矛拿来给我，那样我就可以摘到更大更甜的野果给你吃！”

不一会儿，措容米拿来了一支长矛递给了树上的女孩。女孩用长矛叉了一个更大的野果向措容米伸过去。措容米有点担心地说：“你千万不能用长矛杀了我啊！假如你把我杀死了，我的头发将会变成荨麻，血将会变成大海，骨头将会变成悬崖绝壁。那时你连家都回不了了。”

女孩说：“我怎么会杀了妈妈呢？”

措容米张开了嘴，女孩把矛头上的野果塞进她嘴里，问道：“好吃吗？”

措容米说：“太好吃了！再给妈妈摘一个。”

于是女孩又用长矛叉了一个很大很甜的野果伸过去。这次措容米毫无防备地张开嘴来吃野果，结果女孩把手里的长矛使劲一捅，矛头深深地插入了措容米的喉咙。措容米一死，她的头发果然变成了荨麻，血变成了大海，骨头变成了悬崖绝壁。这样女孩就无法从树上下来了，只好呆在上面摘野果充饥。

有一天，一只鹿从树底下跑过，女孩赶紧从树上喊："喂！朋友！麻烦你接我下去，好吗？"

鹿边跑边回答："很抱歉！猎狗在后面追我，我没时间帮你。"

鹿跑过去不一会儿，猎狗追过来了。女孩又赶紧喊："喂！朋友！麻烦你接我下去，好吗？"

猎狗边跑边回答："很抱歉！我正在追捕一只鹿，所以没时间帮你。"

就这样，猎狗也跑走了。又过了一会儿，两个打鹿的猎人过来了。

女孩赶紧喊道："喂！朋友！你俩谁要是接我下去的话，我就给谁做妻子！"

两个猎人都抢着接她下来。他俩卸下身上的兽皮，厚厚地铺在地上。一个人铺在树根，另一个人铺在树梢下。

女孩从树上往下一跳，结果落到了铺在树根的那些兽皮上，但是滚着滚着又滚到了铺在树梢下面的兽皮上。于是两个猎人就开始争夺那个女孩。争来争去直到天黑还是没有结果，只好把她先带回去了。

晚上，女孩提出了一个建议： 明天早晨你俩去折一些树枝回来，然后做一场法事吧，看我到底该嫁给谁。 两个猎人听了觉得这个主意不错，于是第二天一大早他俩就去山上折树枝。

女孩很聪明，每天偷偷地嚼点麻籽涂在他俩折回来的树枝上。两个猎人看见树枝上嚼过的麻籽，以为那是鸟屎，不吉利，不能用来做法事，第二天又去折新的树枝。就这样他俩日复一日地去折树枝，过了很长时间谁也没有把女孩争到手。

每天两个猎人不在家的时候，女孩对着天空呼唤被女妖措容米杀死了的妈妈来救她。妈妈的灵魂从天上对她说："我正在蒸麻，洗麻，等我哪天纺出足够长的麻绳，就来解救你。"

女孩等啊等，终于有一天，妈妈从天上用一根很粗的麻绳吊下来了一个麻袋。女孩刚跳进麻袋里，就被两个猎人发现了。他俩提着砍刀冲过来使劲一挥，把女孩的十个脚指头给砍断了。我们人类的脚指头很不整齐就是那天给砍成这样的。

就这样，勇敢的女孩被她妈妈救到天上去了。

孤儿和兔子公公

从前有一个孤儿，日子过得非常可怜。因为没有父母，他只好给有钱人家当雇工维持生活。

就这样过了四、五年，有一天他遇到了聪明善良的兔子公公。兔子公公白天给他帮忙，晚上给他做伴。时间一长他们就成了无话不谈的好朋友。孤儿告诉兔子公公他从小失去了父母，只好来这里艰难度日。兔子公公看他实在很可怜，就告诉了他一个致富的办法。

兔子公公说：　这几天干活的时候你留意点，会有几个做生意的汉人挑着九担布经过这里。他们一来，我就跑到他们前面引诱他们放下布匹来追我。他们追我的时候你就趁机把他们的布匹全都藏起来。”

有一天孤儿正在地里干活的时候，果然有几个做生意的汉人挑着九担布走过来了。于是他赶紧告诉了兔子公公。兔子公公马上蹦蹦跳跳地出现在了那些做生意的汉人前面。他们一见兔子，都兴奋地喊道：“哇！好大的一只兔子啊！快抓住它！”

他们赶紧放下肩上的担子追兔子去了。等他们跑远了以后，孤儿把他们的九担布全都藏起来了。

就这样他们拿到了很多布。

第二天一早，兔子公公给孤儿说：“东边有一户人家有七个女儿，我们带着这些布去那户人家给你挑个媳妇吧？”

孤儿听了非常高兴。于是他俩扛着那些布，来到了那户有七个女儿的人家。坐定后他俩故意不停地干咳，而且每咳一声，就撕一大块布擦擦嘴扔在地上。那七个姑娘看见他们如此富有，个个都想嫁给孤儿，在那里你掐我，我掐你的坐立不安。

最后，孤儿选上了最小的那个姑娘。兔子公公算了算，发现一个月零三天后是一个非常吉利的日子，于是他们把婚期定在了那一天。

临走时兔子公公还再三嘱咐姑娘家人：“结婚那天，你们带上所有的亲朋好友来送亲。而且一路上要大声叫喊。”

回来的路上他俩经过一户财主家时，兔子公公进去告诉财主：▯一个月零三天后的那一天，魔鬼容毒容容(一种食人鬼)要派兵来杀你们全家，所以你们赶紧在家后面的山脚下挖个地洞，到时候就可以跳到里面去藏身。”

老财主信以为真，马上叫家人在后面山脚下挖了个地洞。

等地洞挖好以后，有天晚上兔子公公叫孤儿带了好多锋利的剑和矛，悄悄过去插在财主家后面的地洞里，而且剑头和矛头都朝上。

一切准备妥当以后婚期就到了。一大早很多人护送着新娘出发了，一路上大喊大叫。等他们快走近财主家时，兔子公公跑进去告诉财主：“不好了，不好了，容毒容容家的兵杀过来了！你们怎么还在家里不动啊？”

财主果然听见唔哩哇啦的叫喊声由远至近，吓得屁滚尿流，赶紧带着全家人从后门跑出去齐刷刷都跳进那个地洞里去了。结果全被孤儿事先插好的剑和矛给戳死了。

然后兔子公公让孤儿把新娘接进了财主的家里。财主家非常富裕，但是现在这里所有的财产都成了兔子公公和孤儿俩的。

兔子公公对客人们说：“我们俩什么都有，就是没有多余的家人和仆人。你们想吃什么，自己随便拿来吃吧。”

于是，客人们自己动手杀猪宰羊，庆祝孤儿的婚礼。

就这样，他们过上了衣食无忧的生活。

过了几年，孤儿的妻子生了个儿子。正当他们高兴万分的时候，兔子公公却突然生病了。孤儿给他找遍了名医良药，仍无济于事。看着兔子公公的病情越来越严重，孤儿束手无策，只好伤心地蹲在地上唉声叹气。

兔子公公躺在床上有气无力地对孤儿说：□在我们家后面的悬崖上有个山洞，里面住着一位很有名的算命先生。你去找他算个卦，看看有没有什么法子能让我的病好转起来。”

孤儿照兔子公公说的在山洞里找到了那位算命先生，说明了自己的来意。

算命先生沉思了半天，深深地叹了口气说： 嗨！情况不妙啊！看来兔子公公必死无疑了。

孤儿听了很着急，忙问： 那有没有什么办法能让兔子公公活下来啊？

“办法倒是有一个，就怕你不愿意那样做啊！”算命先生说。

“是什么好办法？只要能保住兔子公公的性命，我做什么都愿意！”

“嗨！那我就直接告诉你吧：要想救活兔子公公，你就得杀死你的儿子，然后把他的肝挖出来给兔子公公吃一块。这样的话，兔子公公会马上好起来。否则他命在旦夕。”

孤儿二话没说就回家了。一进家门马上找来刀子开始使劲磨。兔子公公从屋里听见孤儿磨刀的声音，就问他：“你磨刀干什么呀？算命先生是怎么说的？”

起初孤儿什么都不肯说，只是在那儿磨刀。后来拗不过兔子公公的再三追问，只好告诉了他：“算命先生说你只有吃了我儿子的肝，你的病才会好起来。除此之外没有别的法子。所以我准备把儿子杀了给你治病。因为你是我的大恩人啊！”

兔子公公听了孤儿的话感动的掉下眼泪，哽咽地说：“赶紧停下来吧，孩子！不用磨了，也不用杀你的儿子了。其实那个算命先生就是我！我装病是为了试探一下你对我的情谊，这下我彻底明白了。”说着他起身拿掉了孤儿手里的刀子。孤儿听了兔子公公的话，看他突然好起来了，高兴得不知说什么好。

从那以后，他们就亲如一家，过着幸福的日子。

Figure 4. Abbreviations.

English		Tibetan		Chinese	
Abbreviation	Terms	བརྡ་ཆད།	བརྡ་ཆད་སྡུས་ཚིག	术语	略语
ABS	absolutive	སྒྲུབ་ཚིག	སྒྲུབ་ཚིག	肯定语气	肯定
ALTIT	alternating iterative	ལན་མང་ཟློས་པ།	མང་ཟློས།	多重重复	多重
AVM	adverb manner	བྱེད་ཚིག	བྱེད་ཚིག	副词标语	副标
BE	be verb	ནི་སྒྲ་བརྟན་པ་ལ་འཇུག་པ།	ནི་སྒྲ	判断动词	判断
DP	discourse particle[A]	སྦྲེལ་ཚིག	སྦྲེལ་ཚིག	连词	连词
CL	classifier	ཚད་ཚིག	ཚད་ཚིག	量词	量词
DAT	dative	ལ་དོན།	ལ་དོན།	与格	与格
DET	determiner	ངེས་གསལ་གྱི་ཚིག	ངེས་ཚིག	限定词	限词
ERG	ergative	བྱེད་སྒྲ	བྱེད་སྒྲ	作格	作格
EXC	exclamation	འབོད་སྒྲོག་གི་ཚིག	འབོད་ཚིག	感叹词	叹词
EXT	existential copula	ལས་ཚིག་རྗེས་མཐུན་པ།	ལས་མཐུན།	存在动词	存在
GEN	genitive	འབྲེལ་སྒྲ	འབྲེལ་སྒྲ	属格	属格
FT	future tense marker	མ་འོངས་པ།	མ་འོངས་པ།	未来时态	未时
GOAL	goal of action	ཡུལ་སམ་ལས་ཚིག	ལས་ཚིག	目的动词	目词
INT	interrogative particle	འདྲི་ཚིག	འདྲི་ཚིག	疑问词	疑问
ITR	iterative	བསྐྱར་ཟློས	བསྐྱར་ཟློས།	重复	重复
LOC	locative	གནས་གཞི།	གནས་གཞི།	位格	位格
MP	mood particle	ཚིག་སྟེགས།	ཚིག་སྟེགས།	语气助词	语气

[A] We use 'discourse particle' as a cover term for a number of particles with different functions; we have not fully analyzed these particles.

English		Tibetan		Chinese	
Abbreviation	Terms	བརྡ་ཆད།	བརྡ་ཆད་སྡུས་ཚིག	术语	略语
NEG	negative	དགག་སྒྲ	དགག་སྒྲ	否定	否定
OP	onomatopoeic word	ལད་ཟློས་ཀྱི་ཚིག	ལད་ཟློས	拟声词	拟声
OTM	object topic marker	ལས་སམ་ཡུལ་ཚིག	ཡུལ་ཚིག	宾语标语	宾标
PER	permissive	སྐུལ་སློན་གྱི་ཚིག	སྐུལ་ཚིག	祈使语气	祈使
PRE-ATT	aspectual prefix of attainment	འདས་པ་ངེས་བཟུང་གི་ཚིག་གྲོགས་སྔོན་དུ་འཇུག་པ	འདས་སྔོན	前缀动词完成体	前体
PT	past tense marker	འདས་ཚིག	འདས་ཚིག	过去时态	去时
RQ	retroflex question marker	འདྲི་ཚིག	འདྲི་ཚིག	反问语气	反问
SUF-COM	aspectual suffix of completion	འདས་པ་ངེས་བཟུང་གི་ཚིག་གྲོགས་རྗེས་སུ་འཇུག་པ	འདས་རྗེས	后缀动词完成体	后体
VOB	vocable	ཁ་སྐོང་ལ་འཇུག་པའི་ཚིག་གྲོགས	སྐོང་ཚིག	词外壳	词壳

GLOSSARY

na^{53} mʐ̩i^{53} k^{h}a^{11} t^{h}o^{11}-English

/a/

/a/	a^{11}	[question particle]
/a/	a^{53} da^{53}	father
/a/	a^{11} hĩ^{44}	down, below
/a/	a^{53} hi^{53} hi^{53}	[vocables]
/a/	a^{44} ja^{55} go^{44} ʐ̩i^{53}	sisters
/a/	a^{44} la^{44} mbo^{44}	wasp
/a/	a^{53} ma^{53}	mother; an expression of surprise
/a/	a^{11} mi^{44}	now
/a/	a^{44} mi^{55}	mother
/a/	a^{44} ga^{55} rə^{44} ts^{h}ə^{55}	knife
/a/	a^{11} ɳ̩o^{44}	the youngest
/a/	a^{53} p^{h}i^{53} ræ^{53} ɴɢæ^{53}	a hero's name
/a/	a^{53} po^{53}	brother
/a/	a^{44} qv̩^{53} nu^{11}	behind
/a/	a^{11} sa^{44}	later
/a/	a^{53} tsa^{53}	a sound expressing a feeling of surprise
/a/	a^{11} tʂ̩^{h}a^{53}	almost
/a/	a^{11} tɕə^{44}	small
/a/	a^{44} v̩^{55}	father-in-law
/a/	a^{44} wa^{55}	stepfather, [exclamation]
/a/	a^{44} wo^{55}	stepfather, father, [exclamation]
/a/	a^{53} xu^{53} xu^{53}	[vocables]
/a/	a^{11} za^{44} za^{53}	slow
/a/	a^{11} za^{53} za^{53} m̩^{53}	slowly
/a/	a^{44} zə^{55}	generally means 'mother-in-law', but may also be used as a respectful term to address older women

/b/

/b/	ba^{53}	flat
/b/	ba^{44}	grow (v)
/b/	ba^{11} ba^{44}	carry (on back) (v)
/b/	ba^{53} dʙy^{53}	flat place
/b/	ba^{44} hɛ^{53}	listen (v)
/b/	ba^{53} ki^{53}	a bamboo tray
/b/	ba^{11} ts^{h}ə^{44}	clothes

/b/	ba^{11} ts^{h}ə^{44} ʂə^{53} tsa^{11}	new clothes
/b/	bɛ^{44}	go (v)
/b/	bi^{53} ʑi^{53}	bag
/b/	bi^{44} la^{53} ȵɔ^{11} tsə^{53}	bat
/b/	bo^{11} ka^{11}	village, a group of families
/b/	bo^{44} bo^{53}	the same size as something
/b/	ʙu^{44} ʙu^{53}	bury (v)
/b/	ʙu^{53} ly^{53}	move (v)
/b/	ʙu^{53} tʂa^{53}	knife
/b/	bʐə^{11}	propagate (v)
/b/	bʐə^{44} bʐə^{55}	full, everywhere
/b/	bʑi^{53}	through
/b/	bʑi^{44}	fly (v)
/b/	bʑi^{53} ja^{11}	lazy

/ʙ/

/ʙ/	ʙu^{44}	yak
/ʙ/	ʙu^{44} dzə^{55}	earthworm
/ʙ/	ʙu^{44} dzə^{55} qɣ̩^{53} qɣ̩^{53} ʂu^{11}	The game *ʙu^{44} dzə^{55} qɣ̩^{53} qɣ̩^{53} ʂu^{11}* 'searching for the hole of the earthworm' is played. First, two young men dressed in traditional female clothing each hold a buffalo horn filled with liquor. They pretend to be a mare and a stallion. They move around, searching for 'the hole of the earthworm'. They say, "Where is the hole of the earthworm?" when ordered to do so by old people sitting by the hearth. Audience members periodically say, 'It is there!' 'It is here!' while pointing their fingers. The two performers rush in the direction suggested. People laugh excitedly when the 'mare' speaks in a female voice or when the 'stallion' mounts the 'mare's' back, in imitation of horses mating.
/ʙ/	ʙu^{53} rə^{53}	snake

/ç/

/ç/	ça^{11}	sweep (v)
/ç/	ça^{11} pi^{53}	blind
/ç/	ça^{44} mi^{55}	song
/ç/	ça^{11} ndjo^{11}	pitiful
/ç/	çi^{53} vi^{53}	mountain deity

/ɕ/	ɕə^{11}	tree, wood; slaughter (v)
/ɕ/	ɕə^{11} ɕə^{44}	make (v); kill (v)
/ɕ/	ɕə^{11} ka^{44}	tree branch
/ɕ/	ɕə^{11} po^{53}	tree
/ɕ/	ɕə^{11} væ^{53}	forest
/ɕ/	ɕə^{44} za^{55}	mystical
/ɕ/	ɕɛ^{44}	family/take (animals)
/ɕ/	ɕə^{44} pʰɕə^{55}	king/lord
/ɕ/	ɕə^{53} v̩^{11}	liver
/ɕ/	ɕo^{11} tɔ^{11}	filial piety; *xiaodao* 孝道
/ɕ/	ɕi^{53} vi^{53} dza^{11} tɕə^{11} ro^{44}	a place where sacrifices are offered to mountain deities
/ɕ/	ɕy^{53}	if; maybe; went (v)
/ɕ/	ɕy^{11} ɕy^{44}	fill (v); incense
/ɕ/	ɕy^{11} ɕy^{44} qʰa^{11}	a container for burning incense
/ɕ/	ɕy^{11} ɕy^{11} ɕy^{53} m̩^{44}	smoothly
/ɕ/	ɕy^{11} ɕy^{11} la^{11} la^{44} m̩^{44}	hastily

/d/

/d/	da^{53}	[DAT marker]
/d/	da^{11}	come (v); only; to
/d/	di^{11}	say (v)
/d/	dja^{44}	BE, correct
/d/	do^{11}	words, message
/d/	do^{11} dʑi^{44}	truth
/d/	do^{53} dʑə^{53}	elder, big
/d/	do^{53} qʰv̩^{53}	far
/d/	do^{53} mo^{53}	above, up, tall, high

/dʁ/

/dʁ/	dʁu^{44}	become (v), turn into (v)
/dʁ/	dʁu^{53} bi^{53}	a type of tree with a red, edible fruit
/dʁ/	dʁu^{53} ka^{11}	brim, wings
/dʁ/	dʁu^{44} tsʰə^{55}	light wings that appear in folklore
/dʁ/	dʁy^{53} va^{44}	earth, world

/dz/

/dz/	dza^{11}	meal, food
/dz/	dzə^{53}	eat (v)
/dz/	dzo^{44}	bridge
/dz/	dzu^{44}	group of

/dʐ/

/dʐ/	dʐə^{11} ki^{11}	belt, waist
/dʐ/	dʐə^{11} qu^{11}	a village name
/dʐ/	dʐo^{11} ga^{11}	lunch
/dʑ/	dʑa^{11} q^{h}ʂə^{11}	soil
/dʑ/	dʑa^{44} q^{h}y̥^{55}	outside
/dʑ/	dʑo^{44}	exist (v)
/dʑ/	dʑo^{44} gi^{53}	exist (v)
/dʑ/	dʑo^{44} ma^{53} t^{h}a^{11}	beautiful; very
/dʑ/	dʑy^{11}	waist; come (v)
/dʑ/	dʑy^{11} dʑy^{44}	appear (v), come out (v)

/nd/

/nd/	nda^{11}	hack (v), cut (v); weave (v)
/nd/	ndɛ^{11} pɛ^{11}	both sides of the room
/nd/	ndo^{11} p^{h}u^{44}	nettle

/ɛ/

/ɛ/	ɛ^{53} qo^{53}	home

/mb/

/m/	mbo^{53} k^{h}o^{53} pʁu^{11}	a ritual done annually during the New Year to expel curses put on the family by other families
/mb/	mbo^{11} ly^{53}	toilet

/ndʐ/

/ndʐ/	ndʐə^{11}	drink (v); eat (v)

/ndʑ/

/ndʑ/	ndʑɛ^{11}	exist (v)
/ndʑ/	ndʑy^{11} hĩ^{44}	The *ndʑy*^{11} *hĩ*^{44} plant is cut, taken home and put in livestock enclosures. The animals' feet mix this plant with manure in the enclosures. Later, the manure mixed with this plant is dug out and put on fields as fertilizer.

/ʂ/

/ʂ/	ʂə^{53} tsa^{11}	new

/t/

/t/	tʁy^{11} qʰæ^{11}	break (v), crush (v)

/ts/

/ts/	tsa^{11} ræ^{44}	saliva
/ts/	tsə^{11} pæ^{11} le^{53}	secretly
/ts/	tsə^{11} pæ^{11}	hide (v)

/f/

/f/	fa^{11}	multiply, propagate (v); thirsty for (water, milk)
/f/	fu^{11} rə^{44} pa^{11} mi^{44}	toad
/f/	fu^{11}	onion
/f/	fu^{53}	blow (v); to tell a lie
/f/	fu^{44}	one (family)
/f/	fɔ^{11}	sit (v)
/f/	fu^{11} rə^{44} pa^{11} mi^{44}	toad

/ŋg/

/ŋg/	ŋga^{53}	beat (v)
/ŋg/	ŋgɛ^{11}	believe (v); plant (v)
/ŋg/	ŋgɔ^{11} tʰʙu^{44}	stick
/ŋg/	ŋga^{11} v̩^{11}	flick (v)
/ŋg/	ŋgɔ^{53}	sick (v), painful
/ŋg/	ŋgɔ^{11} lɔ^{11} tɕʰə^{53}	knee

/ɢ/

/ɴɢ/	ɴɢæ^{53}	pass by (v), jump over (v)
/ɴɢ/	ɴɢv̩^{11} ta^{11}	tie (v)
/ɴɢ/	ɴɢv̩^{11}	boat; nine
/ɴɢ/	ɴɢɔ^{11}	stab (v)
/g/	ga^{44}	go through, pass (v)
/g/	ga^{11}	sing (v)
/g/	ga^{53} dʑa^{11}	know (v)
/g/	ga^{53} ha^{53}	sacrifice place
/g/	ga^{11} kv̩^{11}	mountain, mountain range

/g/	gɛ^{44} ræ^{55}	real
/g/	go^{53}	what (question)
/g/	go^{44} ʑi^{53}	child
/g/	go^{44} pa^{53}	left (behind), fall (v)
/g/	gv̩^{44}	a/one (person)
/g/	gv̩^{11}	yell (v), call (v)
/g/	gv̩^{44} ga^{11}	what (question)
/g/	gv̩^{44} mɚ^{53}	body
/g/	gi^{53}	hear (v)
/g/	gi^{11}	a wooden box for storing rice
/g/	gi^{44} ʑi^{55}	bird

/ŋ/

/ŋ/	ŋa^{11}	dare (v); open (v); five; cry (v)
/ŋ/	ŋa^{44}	I/me
/ŋ/	ŋæ^{11} ŋæ^{44}	shake (v)
/ŋ/	ŋæ^{11} hæ^{44}	overflow (v)
/ŋ/	ŋɚ^{11}	chew (v)
/ŋ/	ŋɔ^{11}	stable
/ŋ/	ŋu^{11}	say, think (v)
/ŋ/	ŋu^{44}	silver

/h/

/h/	ha^{11} ndzə^{11}	lake, ocean
/h/	ha^{44}	here
/h/	ha^{11}	one (night); stay (v)
/h/	ha^{11} lɛ^{44}	cat
/h/	ha^{11} ʂə^{44}	still (not yet); *haishi* 还是
/h/	ha^{11} dʙy^{44}	shelter
/h/	hæ̃^{11}	buy (v); odor
/h/	hæ̃^{53}	gold
/h/	hɛ^{11}	stand (v); slippery
/h/	hɛ^{11} mbɛ^{11}	stomach
/h/	hɛ^{53} rə^{53}	dry land
/h/	hĩ^{53} dʑy^{11}	rain (v)
/h/	hĩ^{44}	hundred; month

/h/	hĩ^{53}	rain (n)
/h/	hĩ^{53} ŋgi^{44}	middle, between
/h/	hĩ^{44} na^{55}	wild animals
/h/	hɔ^{11}	swallow (v); training a young cow to plow; ten; bite
/h/	hɔ^{53} mæ^{11}	final, end
/h/	hũ^{53}	go (order); should; hair
/h/	hũ^{53} hũ^{11}	carry (v); punish (n, v)
/h/	hũ^{11} ɴɢʏ̩^{11}	midnight, night
/h/	hũ^{53} ndzə^{53}	hemp fabric

/i/

/i/	i^{11} ȵi^{11} a^{11} ʂə^{44}	ancient

/j/

/j/	ja^{53}	tobacco, cigarette; careful
/j/	ja^{44}	CL
/j/	ja^{11}	paste (v)
/j/	ja^{11} bæ^{53}	some, half
/j/	ja^{11} dʙu^{44} q^{h}æ^{53}	armpit
/j/	ja^{44} ka^{55}	pipe
/j/	ja^{11} lɛ^{11} msə^{44}	monster family featured in na^{53} mʐ̩i^{53} folklore
/j/	ja^{11} q^{h}a^{11}	buckwheat
/j/	ja^{53} m̩^{53}	carefully
/j/	ja^{11} ta^{44}	stuck
/j/	ja^{44} ʁu^{53} dʐ̩a^{53}	jewel
/j/	je^{44}	also; [mood particle]
/j/	ji^{44}	house; right (side)
/j/	ji^{11} ŋæ^{11}	sleep (v)
/j/	ji^{11} k^{h}ʏ̩^{44}	under
/j/	ji^{11}	say (v), tell (v), think (v)
/j/	ji^{11} tɕ̹a^{44}	in fact
/j/	jo^{11}	self
/j/	jo^{44}	sheep
/j/	jo^{11} jo^{44}	with, together
/j/	jo^{11} q^{h}o^{44}	friend
/j/	jo^{44} lu^{11} jo^{44} ko^{44} zɛ^{55}	sheep herder

/j/	jy^{44} mi^{55}	house
/j/	jy^{11} ro^{44}	bedroom, home-place
/j/	ji^{11} xa^{44} xa^{11}	all

/k/

/k/	ka^{11}	eagle; take out of water (v); annoying
/k/	ka^{44}	[CL: smoke, fire, torch; DP]
/k/	ka^{44} dʙy^{55}	kitchen, stove
/k/	ka^{44} hĩ^{55}	[CL: torch]
/k/	ka^{11} ka^{11}	shake (v)
/k/	ka^{44} kv̩^{53}	flute
/k/	ka^{11} la^{44}	tree branch
/k/	ka^{44} pɛ^{44} pɛ^{53}	flat
/k/	kɛ^{11} tɕʰə^{53}	sacrifice (v)
/k/	ko^{44}	spend time
/k/	ko^{11}	give (v)
/k/	ko^{44} ma^{44} tʰa^{11}	extraordinary, excellent, very
/k/	ko^{44} ʂə^{55}	wooden container for measuring grain, slightly larger than a *ʂə^{53} dzə^{5}*; [CL: ko^{44} ʂə^{55}]
/k/	kwa^{44} ta^{55}	sleeveless robe made from yak hair

/kʰ/

/kʰa/	kʰa^{11}	a bamboo container for carrying potatoes and ears of corn
/kʰ/	kʰa^{44}	bake (v)
/kʰ/	kʰa^{44} rə^{55}	beside
/kʰ/	kʰa^{44} ro^{44}	a sound chanted at the beginning of rituals
/kʰ/	kʰa^{11} tʰo^{11}	speak (v), language
/kʰ/	kʰv̩^{11}	[CL: door]; steal (v)
/kʰ/	kʰv̩^{53}	quick, fast
/kʰ/	kʰv̩^{11} kʰv̩^{44} tɕʰa^{11}	quickly
/kʰ/	kʰv̩^{53} ru^{11}	year
/kʰ/	kʰv̩^{44} ʂə^{55}	New Year (n); celebrate the New Year (v)
/kʰ/	kʰi^{44}	good, effective, well
/kʰ/	kʰi^{53}	string
/kʰ/	kʰi^{53} kʰi^{53}	leg
/kʰ/	kʰi^{11} tʰo^{11} ly^{53}	ball of string

/l/

/l/	la^{11}	let, take (v); ash
/l/	la^{44}	leopard; [CL: rope, clothes, long things]
/l/	la^{11} ba^{11}	bread
/l/	la^{11} ga^{11}	upper
/l/	la^{11} ka^{11}	hand
/l/	la^{11} k^{h}i^{44}	child
/l/	la^{11} la^{11}	stir (v)
/l/	la^{53} mo^{11}	old man, old
/l/	la^{11} ȵo^{11}	finger
/l/	a^{53} k^{h}a^{53} ʑi^{53}	little finger
/l/	la^{44} p^{h}a^{55}	lean (one's head to the side)
/l/	la^{53} qɔ^{53}	crow (bird)
/l/	la^{11} zu̧^{44}	strips of pork 腊肉
/l/	le^{44} le^{55}	along
/l/	le^{44}	[mood particle]
/l/	le^{11} ʁu^{44} ru^{11}	name of a character in folklore
/l/	li^{44}	head (of spear); back, again
/l/	li^{11} ʙu^{11}	game
/l/	li^{44} ʙu^{55}	clan name
/l/	li^{44} ʙu^{53} ta^{11} ndi^{11}	a religious specialist of the li^{44} ʙu^{53} Clan
/l/	li^{44} ʙu^{55} o^{53} ndzo̧^{53}	Xichang 西昌
/l/	li^{53} ɕy^{53}	recede (flood, water) (v)
/l/	li^{44} hæ̃^{53}	evening
/l/	li^{44} k^{h}i^{55}	recover (from illness), improve
/l/	li^{44} ma^{53} lu^{53}	miss (v)
/l/	li^{44} ma^{44} şu^{55} m̩^{53}	quickly
/l/	li^{53} ndʑə^{11}	leave, remain
/l/	li^{11} ro^{11} li^{53} ro^{53}	loudly
/l/	li^{44} şu^{55}	wake up (v)
/l/	li^{44} ts^{h}ə^{55}	arrow
/l/	li^{44} ɣi^{53}	male cattle
/l/	li^{53} xu^{11}	red
/l/	li^{44} za̧^{55}	collect (v)
/l/	lo^{44} q^{h}o^{53}	valley
/l/	lo^{11} na^{11}	deep

/l/	lo^{11}	DAT
/l/	lo^{11} tɕə^{53}	get up, stand up (v)
/l/	ly^{11}	see, see as a target (v)
/l/	lu^{11}	herd (v); enough; bark
/l/	lo^{44}	[CL: valley]
/l/	lɔ^{11}	watch, look, peer (v)
/l/	lo^{11} lo^{44}	crop
/l/	lo^{44}	wait (v)
/l/	ly^{44} ly^{55}	pellet, seed, fruit
/l/	lu^{53} qa^{53}	stone
/l/	lu^{11} ma^{44}	a place name
/l/	lu^{11} kv̩^{53}	a place name
/l/	lu^{11} kv̩^{53} tʙu^{11}	a place name
/l/	lu^{53} tʂa^{44} p^{h}ɛ^{11} tʂa^{11}	divine (v), fortune-telling
/l/	lo^{11} pæ^{53}	jump (v), hop (v)
/l/	lo^{44} q^{h}o^{53}	valley
/l/	ly^{44}	[CL: round object]

/m/

/m/	ma^{14}	[mood particle]
/m/	ma^{44}	[negative marker]
/m/	ma^{11}	soldier; bamboo
/m/	ma^{44} k^{h}v̩^{55} ma^{44} ta^{55} m̩^{44}	unworriedly
/m/	ma^{11} ndo^{44}	paddle, bamboo stick
/m/	ma^{44} ndza^{55}	corn, maize
/m/	ma^{11} q^{h}a^{53}	a bamboo container; [CL: ma^{11} q^{h}a^{53}]
/m/	ma^{44} ʁa^{55}	very, extremely; not OK
/m/	ma^{44} ʂə^{53} ʂə^{53}	sad, emotional
/m/	ma^{44} ʂə^{53} tsa^{11} m̩^{44}	as soon as
/m/	mæ^{44}	catch (v)
/m/	mæ^{11}	edge, end, after, generation
/m/	mæ^{14}	later
/m/	mæ^{44} qv̩^{53} ta^{11}	catch (v)
/m/	mæ^{11} mæ^{11}	reach
/m/	mæ^{44} qv̩^{53}	catch (v), hold (v)
/m/	mæ^{11} tsa^{44}	leftover

/m/	mɛ^{53} ʁu^{53}	tear
/m/	mɛ^{53} ljo^{53}	eye
/m/	mɛ^{11} k^{h}a^{11}	at a loss
/m/	mɛ^{53} qo^{53}	blind
/m/	mɛ^{53} ndo^{53}	dawn (v)
/m/	mɛ^{44} rə^{55}	footprint
/m/	mɛ^{53} ljo^{53} ndo^{53}	born (v)
/m/	mi^{11}	name (n, v); male; daughter; [DAT: down]
/m/	mi^{53}	fire
/m/	mi^{11} do^{44}	ask (v)
/m/	mi^{44} dʐə^{55}	charcoal
/m/	mi^{11} dzu^{11}	famous
/m/	mi^{11} ga^{11}	lower
/m/	mi^{53} k^{h}a^{44}	get warm by a fire (v)
/m/	mi^{53} k^{h}v̩^{53}	smoke (n, v), cigarette, smoky
/m/	mi^{11} mi^{44}	instruct; send (v)
/m/	mi^{53} ȵu^{53}	after
/m/	mi^{11} qa^{11}	lower-hearth, floor
/m/	mi^{53} ʂə^{11} qɔ^{44}	finger nail
/m/	mi^{53} t^{h}ʁy^{53}	torch
/m/	mi^{53} tɕ^{h}o^{53} mo^{53}	elder brother's wife
/m/	mi^{53} ta^{53}	burn
/m/	mi^{44} ʑi^{53} mo^{53}	brother
/m/	mo^{44} mo^{55}	hat
/m/	mo^{44} ts^{h}ə^{53}	a large bamboo container used to dry grain
/m/	mo^{11} p^{h}a^{11}	half
/m/	mo^{11}	corpse, [CL: corpse]
/m/	mo^{53}	horse; admire (v)
/m/	mo^{53} zə^{53} vɛ^{11} ŋga^{11}	*rtsam pa* (roasted barley flour) and the mixture made when the flour is mixed with honey and cold water

/m̩/

/m̩/	m̩^{44} tɕ^{h}y^{55}	time
/m̩/	m̩^{53}	sky; [adverb manner]
/m̩/	m̩^{11} m̩^{44}	close to each other, sleep with each other

/m̩/	m̩^{53} sə^{53}	wind (n)
/m̩/	m̩^{11} tsʰə^{11} rə^{53}	lip

/mb/

/mb/	mba^{11}	cut; a slice of; powerful, able
/mb/	mbæ^{11}	urine; went (v)
/mb/	mbæ^{53}	EXT
/mb/	mbʐə^{11}	wife

/n/

/n/	na^{14}	we
/n/	na^{11}	would
/n/	na^{53}	would; and
/n/	na^{53} mʑi^{53} kʰa^{11} tʰo^{11}	term used by the na^{53} mʑi^{53} for their own language
/n/	na^{44} qʰʂə^{53}	dark, black
/n/	na^{53} mʑi^{53}	na^{53} mʑi^{53} people
/n/	na^{53} na^{53}	only
/n/	na^{53} ʂa^{44}	term Luoguodi na^{53} mʑi^{53} use to refer to their own language
/n/	nu^{44}	you
/n/	nu^{44} ʁu^{53}	outside

/mb/

/mb/	mbo^{53}	difficult
/mb/	mbɛ^{11} tʰo^{53} ræ^{11}	brain
/mb/	mʙu^{11} lɛ^{44}	roll (v)
/mb/	mbɛ^{11} tʰo^{53}	pound, lake

/md/

md	mdʙu^{11}	sting (v)

/nd/

/nd/	nda^{44}	very, serious
/nd/	ndɛ^{11} pɛ^{44} tʂʰə^{11}	a dog that appears in folklore; it is kept by monsters
/nd/	ndo^{11} pʰʙu^{44}	nettle

/nd/	ndjo^{44}	scold (v)
/nd/	ndo^{53}	see (v)
/nd/	ndo^{11}	spear; force (v)
/nd/	ndo^{11} pʰʙu^{44}	nettle

/ndʐ/

/ndʐ/	ndʐə^{11}	drink (v)
/ndʐ/	ndʐo^{44}	call (v), invite (people) (v)
/ndʐ/	ndʐu^{11}	drop (n, v), a drop of

/ndz/

/ndz/	ndzu^{53}	sit (v), stay (v), live (v)
/ndz/	ndzə^{11}	in my words, do something as somebody wishes (v)
/ndz/	ndzə^{11} ʁo^{11}	power, (the) right (to do something)
/ndz/	ndzə^{53} bo^{53}	water, river, liquor
/ndz/	ndzə^{44} do^{55}	message
/ndz/	ndzə^{53} qʰæ^{53}	river
/ndz/	ndzə^{53} tɕʰə^{53}	hot water

/dʑ/

/dʑ/	dʑo^{44}	EXT
/dʑ/	dʑa^{11}	EXT
/ndʑ/	ndʑy^{53} mo^{53}	king, lord

/ȵ/

/ȵ/	ȵu^{11} ȵu^{11}	breast, milk
/ȵ/	ȵa^{11}	press (v)
/ȵ/	ȵa^{11} gu^{44} mi^{11}	the name of a character in folklore
/ȵ/	ȵa^{11} ŋga^{44}	nose
/ȵ/	ȵa^{11} ŋga^{44} qʰʂə^{11}	snot
/ȵ/	ȵa^{11} rə^{44}	tomorrow
/ȵ/	ȵa^{11} tʂʰu^{53}	gun
/ȵ/	ȵo^{11}	grass
/ȵ/	ȵi^{11}	steam (v); day [ཉིན།: nyi]

/ȵ/	ȵi^{44}	[ERG particle]
/ȵ/	ȵi^{11} ji^{44} mo^{53}	younger sister
/ȵ/	ȵi^{11} mi^{44} go^{44} pa^{53}	self-contempt
/ȵ/	ȵi^{11} mi^{44} ma^{53} xi^{53}	unhappy
/ȵ/	ȵi^{11} q^{h}ɣ̩^{53}	noon [ཉིན་དགུང་།: nyi dgung]
/ȵ/	ȵi^{44} ka^{55}	some
/ȵ/	ȵi^{11} mi^{44}	heart [སྙིང་།: snying]
/ȵ/	ȵi^{44} mi^{55} gɣ̩^{44}	noon [ཉི་མའི་དགུང་།: nyi mgi dgung]
/ȵ/	ȵi^{11} mi^{44} xi^{11}	happy
/ȵ/	ȵi^{11} mi^{44} tsu^{44} tsu^{55}	worry (v)
/ȵ/	ȵo^{53}	a rice plant that is twice as tall as ordinary rice plants or *dʑi^{44} po^{11}* and food made from the rice grain of this plant
/ȵ/	ȵo^{44} fu^{53}	*ȵo^{44} fu^{53}* is a *ȵo^{53}* cake that is made by mixing and adding flour to cold water until it becomes thick, kneading it, taking a fist-size piece of dough and putting it into a large pot with hot oil on the kitchen stove. The dough is then beaten with a large heavy spatula until it becomes thin and wide. Salt is sprinkled on top.
/ȵ/	ȵo^{53} ʐo^{11}	a type of rice food
/ȵ/	ȵo^{53} ʐo^{11} tʂ^{h}o^{11}	a type of rice
/ȵ/	ȵo^{53} bo^{11} ly^{44} ly^{11}'	Rice is soaked in water for several hours and then the grains are ground in a hand millstone in the home. The resulting thick white liquid (resembling yogurt) flows through a clean cloth into a *mo^{44} ts^{h}ə^{53}'* 'large bamboo container'. After the grinding is finished, a second clean cloth is put atop the first cloth and a thick layer of ash from the hearth is put atop the cloth to dry the mixture. The next morning, the mixture inside the *mo^{44} ts^{h}ə^{53}* has solidified, is cut into pieces dried under the sunshine and rolled in the hands. It easily breaks and becomes as fine as flour, which is put in a container. Water is added, it is kneaded into dough, pinches of dough are rolled into balls and the balls are put in boiling water. The balls first sink to the bottom, but rise to the top when cooked. These balls '*ȵo^{53} bo^{11} ly^{44} ly^{11}'* are served in bowls and eaten with honey.
/ȵ/	ȵo^{53} po^{11}	A type of rice plant that is twice as tall as ordinary rice plants or *dʑi^{44} po^{11}*.
/ȵ/	ȵu^{53}	after; need (v), want (v)

/n̥/	n̥u^{11} ta^{44}	hold between two things (v)
/n̥/	n̥i^{53} zo^{11} qo^{44}	hungry

/o/

/o/	o^{11} ba^{11}	all
/o/	o^{11} ljo^{44}	[DAT: up there]
/o/	o^{11} mo^{44}	[DAT: down there]
/o/	o^{53} ndʐ̥o^{53}	Xichang City
/o/	o^{11} tjo^{44}	[DAT: over there]

/p/

/p/	pa^{11}	take (v), hold (v)
/p/	pa^{11} mi^{44}	frog, (sometimes) toad
/p/	pæ^{11}	root; beside; run (v)
/p/	pæ^{11} p^{h}ʂ̥ə^{53}	pinch (v)
/p/	pɛ^{11} ta^{11}	shoulder pole
/p/	pɛ^{11} rə^{44}	straw
/p/	pi^{11}	do rituals (v); writing pen; *bi* 笔
/p/	pi^{11} pa^{11}	drive away
/p/	pi^{44} tsa^{53}	finish (e.g., to finish eating)
/p/	pi^{11} ʑi^{11}	apprentice, student
/p/	pɛ^{44}	turn into (v), become (v)
/p/	pæ^{11} pæ^{44}	rice ball
/p/	po^{11}	[CL: tree]
/p/	po^{44} po^{55}	hill

/pʙ/

/pʙ/	pʙu^{44}	[CL: paper]
/pʙ/	pʙu^{11}	send (v); [CL: gun]
/pʙ/	pʙu^{11} n̥i^{11}	steamer

/p^{h}/

/p^{h}/	p^{h}a^{53}	able to, can
/p^{h}/	p^{h}a^{53} tsə^{53}	The *p^{h}a^{53} tsə^{53}* is a religious specialist, who is highly respected and performs

religious activities in na^{53} mʑi^{53} daily life, for example, during death rituals, sickness and such times of misfortune as when livestock become ill or when a family has a poor harvest. Villagers frequently invite him into their homes to perform religious activities when family members are sick or when they encounter trouble.

/p^{h}/	p^{h}a^{44}	[CL: cow or horse]
/p^{h}/	p^{h}ɕə^{44}	spit (v)
/p^{h}/	p^{h}æ^{44}	little
/p^{h}/	p^{h}æ^{11} tɕə^{11}	husband
/p^{h}/	p^{h}ɕi^{44} tɕ^{h}y^{55}	trap
/p^{h}/	p^{h}ɕə^{11}	disgorge, vomit
/p^{h}/	p^{h}e^{11}	[CL: land, field, forest]
/p^{h}/	p^{h}ɛ^{53} te^{44}	sash
/p^{h}/	p^{h}o^{44} go^{55}	puzzle, dizzy
/p^{h}/	p^{h}o^{44}	open (v)
/p^{h}/	p^{h}u^{11}	pour (v); take off (v)
/p^{h}/	p^{h}u^{53}	dig (v)
/p^{h}/	p^{h}u^{53} dzə^{53}	rubbish
/p^{h}/	p^{h}u^{11} dʑo^{11}	appreciate (v), like (v)
/p^{h}/	p^{h}u^{11} ly^{11}	island; a grain container's name
/p^{h}/	p^{h}u^{53} mi^{53}	pot
/p^{h}/	p^{h}u^{44} ʂə^{55}	smart; ghost, cunning
/p^{h}/	p^{h}ʂə^{11}	extinct (v); pick (v)
/p^{h}/	p^{h}ʂə^{53}	untie (v)
/p^{h}/	p^{h}ʂə^{11}	pick (of flowers) (v)

/q/

/q/	qa^{11}	hearth
/q/	qa^{11} dʑə^{11}	OK
/q/	qa^{53} fa^{53}	to wave one's hands (v)
/q/	qa^{53} qa^{53}	almost, nearly
/q/	qa^{11} lu^{44}	stones by the hearth
/q/	qa^{11} lu^{44} va^{11} mi^{11}	'three stones by the hearth' are used to support pots when they are heated by a fire underneath
/q/	qa^{11} sa^{11}	a space above the home hearth that is smoky, hot and unpleasant. It is here that a pot is hung to cook food on the hearth.

/q^{h}/	q^{h}a^{53} ta^{53} a^{44}	never; whenever
/q/	qæ^{53}	bed
/q/	qæ^{11}	dig (v), scoop (v); would
/q/	qæ^{11} hĩ^{44}	one session of digging
/q/	qæ^{11} lɛ^{44}	tickle (v)
/q/	qæ^{11} pæ^{53}	crack (n, v)
/q/	qæ^{11} qæ^{44}	door crack; between
/q/	qa^{11}	cover (v)
/q/	qo^{11}	A crucial component of the human body; when *qo^{11}* is in the hands, one can, for example, be very successful at killing birds by throwing stones. When *qo^{11}* is in the eyes, one can see things clearly. *qo^{11}* moves around in the bodies of ordinary people. Powerful people have *qo^{11}* in their bodies and also in mountains and trees.
/q/	qo^{11} lo^{44}	in, inside
/q/	qɔ^{11} p^{h}u^{44}	raise (v)
/q/	qa^{11} ta^{44}	cover (v)
/q/	qæ^{11}	dig (v)
/q/	qɔ^{11} tɕ^{h}ə^{11}	sad, angry

/qv̩/

/qv̩/	qv̩^{11}	cavern; collect (v); frighten (v); know (v); row a (boat); throw (v)
/qv̩/	qv̩^{11} rə^{44}	usually
/qv̩/	qv̩^{53} li^{11} xi^{44}	scared
/qv̩/	qv̩^{53} qv̩^{53}	cave, hole
/qv̩/	qv̩^{11} tsə^{11} qv̩^{53} tsə^{53} m̩^{53}	tightly

/q^{h}/

/q^{h}/	q^{h}a^{53}	where, how, what
/q^{h}/	q^{h}a^{53} gv̩^{11}	who
/q^{h}/	q^{h}a^{53} gv̩^{11} hĩ^{44}	whose
/q^{h}/	q^{h}a^{11} na^{11}	a wooden container
/q^{h}/	q^{h}a^{44} ȵi^{44} la^{55}	several
/q^{h}/	q^{h}a^{53} q^{h}a^{53}	how, what; old, bad
/q^{h}/	q^{h}a^{44} qɚ^{44} ta^{53}	wide
/q^{h}/	q^{h}a^{53} ta^{53}	when, how
/q^{h}/	q^{h}a^{44} tʂa^{55}	make noise (v)

/q^{h}/	q^{h}a^{44} tsa^{55}	mouth
/q^{h}/	q^{h}æ^{11}	bite (v)
/q^{h}/	q^{h}æ^{11} bo^{11}	ditch
/q^{h}/	q^{h}æ^{11} pæ^{44}	break, tore
/q^{h}/	q^{h}ʂ̥ə^{11}	excrement, shit
/q^{h}/	q^{h}ʂ̥ə^{11}ʂ̥u^{11}	diarrhea
/q^{h}/	q^{h}ɔ^{11}	a person's voice or sound
/q^{h}/	q^{h}ɔ^{53}	pick (v), cut grass (v)
/q^{h}/	q^{h}ɔ^{53} pa^{11}	chase (v), drive (v)
/q^{h}/	q^{h}ɔ^{11} to^{44}	lose (v)
/q^{h}/	q^{h}ɔ^{11} ræ^{11}	goat
/q^{h}/	q^{h}o^{44} ʂ̥a^{55}	soot
/q^{h}/	q^{h}ʂ̥ə^{53}	tasty
/q^{h}/	q^{h}ʂ̥ə^{11}	shit
/q^{h}/	q^{h}ɣ̩^{44}	call (v)
/q^{h}/	q^{h}ɣ̩^{11}	break (v); [CL: sentence]
/q^{h}/	q^{h}ɣ̩^{11} ʁæ^{11}	break (adj)
/q^{h}/	q^{h}a^{53} m̩^{53}	why; how (question)

/r/

/r/	ræ^{53}	chicken
/r/	ræ^{11}	cliff
/r/	ræ^{44}	get (v)
/r/	ræ^{53} p^{h}u^{53}	rooster
/r/	ræ^{11} pæ^{11}	beside; beside the cliff
/r/	ræ^{53} lu^{11} ræ^{44} ko^{44} zɛ^{55}	chicken herder
/r/	rə^{53}	field
/r/	rə^{44}	rope
/r/	rə^{11}	write (v); laugh (v)
/r/	rə^{53} bi^{53}	dragon
/r/	rə^{44} gu^{53}	road, way
/r/	rə^{53} hĩ^{53}	soul
/r/	rə^{11} q^{h}æ^{11}	laugh (v)
/r/	rə^{11} qa^{44}	leather, skin
/r/	rə^{53} ga^{53}	like (v), love (v); དགའ། dga'
/r/	ro^{53} k^{h}o^{53}	stalk

/r/	ro^{11} qɣ̩^{11}	[nominalizer; indicates place]
/r/	ro^{11}	LOC
/r/	ro^{53} ro^{53}	over, extra, too much
/r/	ro^{53} t^{h}o^{53}	millstone
/r/	ro^{11} zə^{11}	grain seed
/r/	ru^{11}	sew (v)

/rə/

/rə/	rə^{53} bi^{53}	dragon
/rə/	rə^{53} tʂ̩ə^{53}	Grass with many branching stalks and the branches of the *ʂ̩ə^{11}* tree. In a folklore account, a son believed that the blades of this grass and the *ʂ̩ə^{11}* branches are his father's soul. Consequently, people continue to remember it today in the *rə^{53} tʂ̩ə^{53} li^{44} q^{h}o^{53}'* or Cut the Soul Back Ritual. After a person dies, family members search for branches of *hɛ^{53} rə^{53}* and blades of *hɛ^{53} rə^{53}* (*rə^{53} tʂ̩ə^{53}* that is cut and brought back to the home to use in rituals) that symbolize the dead person's soul. They are given to the *p^{h}a^{53} tsə^{53},* who then chants for a long time, calling the deceased's soul back home.
/rə/	rə^{53} tʂ̩ə^{53} li^{44} q^{h}o^{53}	Cut the Soul Back Ritual (see rə^{53} tʂ̩ə^{53})

/ʁ/

/ʁ/	ʁu^{44}	backpack, load
/ʁ/	ʁu^{53} hũ^{11}	hair
/ʁ/	ʁu^{53} ŋɚ^{53}	pillow
/ʁ/	ʁu^{53} ru^{53}	head
/ʁ/	ʁu^{44} ʂ̩ə^{55}	front, ahead
/ʁ/	*ʁu^{53} jy^{44}*	a long, wide strip of black fabric women wrap around their heads
/ʁ/	ʁa^{44}	OK, right
/ʁ/	ʁa^{53}	slave, worker
/ʁ/	ʁa^{53} m̩^{44}	work for somebody (v)
/ʁ/	ʁa^{11} rə^{44}	play (v); visit (v)
/ʁ/	ʁa^{53} to^{11}	ask for help (v)
/ʁ/	ʁa^{11} tsa^{11} ʙu^{44} mæ^{55}	li^{44} ʙu^{55} ʂ̩ə^{11} pə^{53} said ʁa^{11} tsa^{11} ʙu^{44} mæ^{55} and ta^{13} ja^{11} are mountains in Mianning County
/ʁ/	ʁæ^{11}	grab (v), catch (v); left side

/ʁ/	ʁæ^{53}	will
/ʁ/	ʁæ^{44} qæ^{55}	pass (mountain)
/ʁ/	ʁɔ^{11}	slave; needle; crazy
/ʁ/	ʁo^{53}	[LOC]
/ʁ/	ʁo^{44}da^{55}	ancient
/ʁ/	ʁo^{53} ʁo^{53}	help (v)
/ʁ/	ʁu^{44} mdʙy^{55}	cry (v)
/ʁ/	ʁu^{53} pʙu^{11}	meet (v)
/ʁ/	ʁu^{53} mba^{44}	tip, head, top
/ʁ/	ʁu^{53} q^{h}ʂ̥ə^{53}	beat (v)
/ʁ/	ʁu^{53} ta^{11}	like (v)
/ʁ/	ʁu^{53} ts^{h}u^{53}	cover (v)
/ʁ/	ɣ̥u^{44}	tiger

/s/

/s/	sa^{11}	hemp
/s/	sa^{44} nda^{55}	The *sa^{44} nda^{55}* consists of two wood poles taken from a nearby forest. One pole is about three meters long and the other is about ten meters long. A hole is dug and the shorter pole is stood upright and its base is buried. This shorter pole is sharpened at the end and then stuck through a hole made in the center of the longer pole. This is used for entertainment by two people—one person sits on each end of the pole and then they run and swing counterclockwise. People are busy during this time and the *sa^{44} nda^{55}* is not used much until the first day of the first lunar month.
/s/	sa^{44} mi^{55}	hemp seed
/s/	sa^{11} ts^{h}ə^{44}	gesture (v)
/s/	sə^{53}	give birth to (a child) (v); again
/s/	sə^{11}	sharp, sharpen (a knife) (v); know (v), understand (v); clean (v)
/s/	sə^{44}	still (not yet)
/s/	sə^{44} ȵi^{55}	only after
/s/	sə^{53} m̩^{44} ja^{11} ȵi^{11}	A mountain pass between the sky and the earth that is believed to be somewhere near Lhasa. It is one of the place-names that is chanted by the *p^{h}a^{53} tsə^{53}* during funeral rituals to guide the soul back through the places the ancestors lived

		before coming to their present home. The soul passes through sə^{53} m̩^{44} ja^{11} ȵi^{11} to the sky where they join the souls of other dead people, including their relatives.
/s/	se^{44}	drive, lead (a dog, cattle, horse) (v)
/s/	so^{44} ro^{55}	revive (v)
/s/	so^{11}	daub (v); study (v)
/s/	so^{44}	three; གསུམ། *gsum*
/s/	su^{53}	men, people, other people
/s/	su^{53} dʐa^{53}	attractive
/s/	su^{53} qæ^{53}	rich

/ʂ/

/ʂ/	ʂa^{44}	irrigate (v), rinse (v); dig ditch (v)
/ʂ/	ʂa^{11}	tell (v)
/ʂ/	ʂa^{11} m̩^{11}	do something under somebody's instruction
/ʂ/	ʂa^{44} çə^{55}	sad, upset
/ʂ/	ʂa^{11} ndo^{11}	shy
/ʂ/	ʂə^{11}	branches of this tree are used in a ritual to call back the soul; flesh, meat; die (v); seven
/ʂ/	ʂə^{44}	[CL: ʂə^{53} ndzə^{53}]; a measure word used in conjunction with *ʂə^{53} ndzə^{53}* or a wooden container for storing rice, corn, wheat or barley. The *ʂə^{53} ndzə^{53}* is commonly used as a measure. It is convenient to use when borrowing and returning grain from nearby households.
/ʂ/	ʂə^{53} ndzə^{53}	A wooden container for storing rice, corn, wheat or barley. The *ʂə^{53} ndzə^{53}* is commonly used as a measure. It is convenient to use when borrowing and returning grain from nearby households
/ʂ/	ʂə^{53} dʐə^{53}	miss (v), think (v)
/ʂ/	ʂə^{11} gv̩^{11}	sickle
/ʂ/	ʂə^{11} ka^{11}	leg
/ʂ/	ʂə^{11} qo^{44}	die (v)
/ʂ/	ʂə^{11} ræ^{11} m̩^{11}	stream (of tears) (v)
/ʂ/	ʂə^{44} rə^{44} qa^{55}	bone
/ʂ/	ʂə^{44} ʂə^{53}	bring (v), take (v); take care of somebody (v)
/ʂ/	ʂə^{11} v̩^{11}	toasted learn pork
/ʂ/	ʂə^{53} xa^{11}	yellow

/ʂ/	ʂo^{11}	[CL: morning]
/ʂ/	ʂo^{44}	tell (v); *shuo* 说
/ʂ/	ʂu^{53}	metal, iron
/ʂ/	ʂu^{44}	remember (v); louse
/ʂ/	ʂu^{11}	look for (v), find (v)
/ʂ/	ʂu^{53} ji^{44} dʙu^{44} tsʰə^{55}	Two birdlike wings that only appear in folktales. They can be worn only by certain special people.

/t/

/t/	ta^{11}	butt (v)
/t/	ta^{44}	[existential copula; EXT]
/t/	ta^{13} ja^{11}	li^{44} ʙu^{55} ʂə^{11} pə^{53} said ʁa^{11} tsa^{11} ʙu^{44} mæ^{55} and ta^{13} ja^{11} are mountains in Mianning County.
/t/	ta^{11} ȵi^{44}	today
/t/	ta^{11} hũ^{11}	tonight
/t/	ta^{53} ko^{53} tsʰu^{11}	somersault
/t/	ta^{11} m̩^{44}	like this
/t/	ta^{11} qæ^{44}	exchange
/t/	ta^{11} ræ^{11}	neck
/t/	ta^{11} ta^{44}	carry
/t/	te^{53}	cut (v); [a conjunction word]
/t/	tɛ^{11}	let somebody or (livestock) drink (v); close (livestock) (v)
/t/	ti^{11}	one
/t/	ti^{11} ʙu^{11}	[CL: shit; portion]
/t/	ti^{11} gv̩^{53} gv̩^{44}	each other
/t/	ti^{11} ga^{11} ga^{11}	something
/t/	ti^{11} qʰæ^{11}	[CL: river]
/t/	ti^{11} ha^{11} m̩^{11}	whole night
/t/	ti^{11} kʰi^{11}	one *jin* 斤, a half-kilo
/t/	ti^{11} ʂə^{44}	wooden container for measuring grain
/t/	ti^{11} ma^{11} qʰa^{53}	bamboo container for measuring grain
/t/	tʙu^{11}	thousand; kill, slaughter (v)
/t/	ti^{11} zə^{44}	as long as
/t/	tɔ^{11}	expert; upper floor of a building
/t/	to^{44}	reach (v), arrive (v)
/t/	to^{11} to^{55} tɕʰa^{11}	fight (for food) (of dogs) (v)

/t/	tʂa^{44}	think (v), suppose (v); relative, lineage
/t/	tʂə^{11}	greet (v), meet (v); take (v); bolt (of doors) (v)
/t/	tʂo^{11} qæ^{11} ʑi^{11}	pestle
/t/	tʂo^{11} tʂo^{44}	alone

/tʁ/

/tʁ/	tʁy^{11}	drive (of animals) (v); beat (v)
/tʁ/	tʁu^{14}	kill (v)
/tʁ/	tʁu^{11}	set net, trap (v); ritual tools made from straw or tree branches
/tʁ/	tʁu^{11} ma^{11} ʑi^{11}	thousands of
/tj/	tju^{44} mbʐə^{55}	a wooden stick tied with colorful fabrics at weddings
/tɕʰ/	tɕʰa^{11}	do (v); eat (v)
/tɕʰ/	tɕʰa^{11} qy̩^{44}	ate (v), swallow (v)
/tɕʰ/	tɕʰoŋ^{11} xæ^{53}	Qionghai 邛海
/tɕʰ/	tɕʰə^{11}	put (in) (v); make (a fire) (v); a sound of driving animals such as water buffaloes, cows and dogs
/tɕʰ/	tɕʰə^{11} tɕʰə^{53}	lose (v); release (v)
/tɕʰ/	tɕʰə^{11} tɕʰə^{11}	morning
/tɕʰ/	tɕʰə^{11} ta^{11}	from
/tɕʰ/	tɕʰe^{11}	deer
/tɕʰ/	tɕʰo^{53}	more
/tɕʰ/	tɕʰy^{11}	suck (v)
/tɕʰ/	tɕʰy^{53}	willing; want (v)

/ts/

/ts/	tsa^{53}	bad
/ts/	tsa^{11}	pierce (v)
/ts/	tsa^{11} ræ^{44}	saliva
/ts/	tsə^{11} pæ^{11}	hide (v)
/ts/	tso^{53} tso^{53}	wet; drench (v)
/ts/	tso^{11} tso^{44}	stab (v)
/ts/	tsə^{11} tsə^{44}	add (v)

/tʂə/

/tʂ/	tʂə^{11}	gallbladder

/tʂʰ/

/tʂʰ/	tʂʰa^{11}	cut (v)
/tʂʰ/	tʂʰa^{53} ka^{53}	this side
/tʂʰ/	tʂʰa^{11} la^{11} ma^{44}	tʂʰa^{11} la^{11} ma^{44} is a sacred mountain in dʐə^{11} qu^{11} Village, Lizhou Township.
/tʂʰ/	tʂʰa^{44} qʰa^{53}	woman's skirt
/tʂʰ/	tʂʰə^{11}	dog
/tʂʰ/	tʂʰə^{53}	squeeze (v), press (v)
/tʂʰ/	tʂʰə^{44} mi^{55}	wife, bride
/tʂʰ/	tʂʰə^{11} tɕɛ^{11}	hunt (v)
/tʂʰ/	tʂʰə^{11} ʐə^{11}	orphan
/tʂʰ/	tʂʰo^{11}	an expression indicating scorn made by someone when they give something to someone else
/tʂʰ/	tʂʰu^{11}	insert (v)

/tɕ/

/tɕ/	tɕa^{11} tsʰə^{44}	mattock
/tɕ/	tɕa^{11} pʰu^{44}	overturn (v)
/tɕ/	tɕə^{11}	put (v); give to eat (v), feed (v); pull (v), put (v); decide (on a time) (v)
/tɕ/	tɕə^{11} ta^{11}	put (v); leave (v)
/tɕ/	tɕə^{11} tɕə^{11}	always, usually
/tɕ/	tɕɛ^{11} tʂʰə^{53}	hound
/tɕ/	tɕɛ^{11}	a type of tree; hunt (v); beautiful; light up (v); build (v)
/tɕ/	tɕo^{11}	grind (v); turn (v), circle (v)
/tɕ/	tɕo^{44} ga^{55}	circle race
/tɕ/	tɕo^{11} ta^{55}	hug (v)
/tɕ/	tɕo^{53} ljo^{53} ljo^{53}	hang (v)
/tɕ/	tɕo^{11} pa^{11}	turn (v)
/tɕ/	tɕy^{11}	cheat (v)

/tʰ/

/tʰ/	tʰa^{11}	sharp
/tʰ/	tʰa^{53}	decide (on a time) (v)
/tʰ/	tʰa^{44}	when; scald (v); [negative particle]
/tʰ/	tʰa^{11} ræ^{11}	paper, letter
/tʰ/	tʰa^{11} ru^{44}	bosom

/t^{h}/	t^{h}ʙu^{44}	moment
/t^{h}/	t^{h}ʙu^{11}	prop up (v)
/t^{h}/	t^{h}ʙy^{11}	carry (of water, corpses) (v); [CL: (two buckets of) water]; good of (people, crops)
/t^{h}/	t^{h}ʙy^{53}	[CL: torch]
/t^{h}/	t^{h}ɛ^{11}	bite (v)
/t^{h}/	t^{h}ɛ^{44}	[third person pronoun]
/t^{h}/	t^{h}ɛ^{44} t^{h}ɛ^{55}	[SELF]
/t^{h}/	t^{h}i^{53}	[determiner: the, this]
/t^{h}/	t^{h}i^{11} ʙu^{11}	other side, beyond
/t^{h}/	t^{h}i^{53} ki^{55}	these
/t^{h}/	t^{h}i^{11} li^{11} ʂə^{11} ʂə^{11}	starting from now
/t^{h}/	t^{h}i^{53} ʂo^{11} t^{h}i^{44} ga^{55}	starting from now
/t^{h}/	t^{h}o^{44} lɛ^{55}	rabbit
/t^{h}/	t^{h}jo^{53}	they
/t^{h}/	t^{h}o^{44} ʙu^{55}	sack
/t^{h}/	t^{h}o^{11} lo^{11}	a place name
/t^{h}/	t^{h}o^{11} jy^{11}	turtledove; *banjiu* 斑鸠
/t^{h}/	t^{h}o^{11} t^{h}o^{44}	wrap (v)

/ts^{h}/

/ts^{h}/	ts^{h}a^{44} ts^{h}a^{53}	mix (v)
/ts^{h}/	ts^{h}ə^{11}	urinate (v); wash (v); light (v)
/ts^{h}/	ts^{h}ə^{53} ɴɢy̩^{11}	oil, pig lard
/ts^{h}/	ts^{h}ə^{11} mi^{44}	male goat; [a plant]
/ts^{h}/	ts^{h}ə^{11} rə^{11} qa^{44}	sheep skin, long sheep skin vest that reaches the knees
/ts^{h}/	ts^{h}ə^{11} t^{h}o^{44}	lamb
/ts^{h}/	ts^{h}ə^{44} ts^{h}ə^{55}	leaf
/ts^{h}/	ts^{h}e^{44} tsə^{55}	rape (plant); *youcai* 油菜
/ts^{h}/	ts^{h}o^{11}	human
/ts^{h}/	ts^{h}o^{53}	a dance done at funerals (v, n)
/ts^{h}/	ts^{h}o^{11} no^{11} ts^{h}o^{53} no^{53}	fuzzy
/ts^{h}o/	ts^{h}o^{11} ro^{44} mi^{11}	A female monster that has very long breasts that she may throw over her shoulder and use to beat people. She also has long fingernails. She often appears in na^{53} mʑi^{53} folklore..
/ts^{h}/	ts^{h}u^{44}	kick (v); [CL: boat, machine]

/ts^{h}/	ts^{h}u^{11}	[CL: group of people]; tie something to (v)

/ũ/

/ũ/	ũ^{11} ndʑə^{44}	old man

/v/

/v/	va^{53}	carry (v); Han (people)
/v/	va^{11}	pig; stupid person
/v/	va^{11} ʙu^{44}	piglet
/v/	va^{11} pi^{11}	pig spleen
/v/	va^{11} ʙu^{11} ræ^{11} tsə^{11}	livestock
/v/	va^{11} lu^{11} va^{11} ko^{44} zɛ^{55}	pig herders
/v/	va^{11} m̩^{11} ja^{11}	king, lord
/v/	va^{11} ŋo^{11}	pig sty
/v/	va^{11} ʂə^{11}	pork
/v/	væ^{11}	forest
/v/	væ^{53}	flower; bloom (v)
/v/	væ^{44}	guest
/v/	væ^{11}	scoop (v); [CL: forest]; good harvest
/v/	væ^{11} m̩^{11}	spring sowing (v), farming (v)
/v/	væ^{44} qæ^{53}	other
/v/	væ^{53} ts^{h}ə^{11}	marry (v); marriage
/v/	vi^{44}	divide (v)
/v/	vi^{11}	snow; weave (ropes and strings by hands) (v)
/v/	vi^{11} dʑy^{11}	snow (v)
/v/	vo^{44}	spin (v); turn (v)
/v/	vo^{44} ta^{53}	carry (on shoulder) (v)
/v/	vo^{53}	hide (v); perch (v)
/v/	v̩^{53} dʐu̢^{53}	During weddings and the New Year, one or two shot glasses of liquor are placed on the *ga^{53} ha^{53}*. A short time later, the head of the household takes the cups and offers the liquor to family members. This liquor is believed to be from the ancestors. At weddings the liquor is believed to be from ɕi^{53} vi^{53}, and the *p^{h}a^{53} tsə^{53}* offers the liquor to the couple.

/v̩/

/v̩/	v̩^{53}	liquor, wine
/v̩/	v̩^{11}	roast (v); relatives
/v̩/	v̩^{53} la^{53}	business
/v̩/	v̩^{11} mi^{11}	ax
/v̩/	v̩^{44} ȵi^{53}	intestine
/v̩/	v̩^{44} ræ^{55}	fabric, cloth

/w/

/w/	wa^{53} ma^{53}	a expression of surprise

/ɣ/

/ɣ/	ɣɛ^{11}	put on clothing (v)
/ɣ/	ɣi^{11}	cow, cattle; tongue
/ɣ/	ɣi^{11} lu^{11} ɣi^{11} ko^{11} zɛ^{44}	cattle herder
/ɣ/	ɣi^{11} ȵi^{11} mi^{44}	a mountain in lu^{11} kv̩^{53} Township, Mianning County

/x/

/x/	xi^{11}	pheasant; teeth; easy
/x/	xwa^{44} xwa^{55}	flower 花花
/x/	xwa^{11} tʰo^{53}	a large container shaped like a column for storing rice chaff, rice, corn, wheat or buckwheat

/z/

/z/	za^{11}	[DAT: *dwon*]; A *za*^{11} is a manifestation of ɕi^{53} vi^{53} and is about the size of a round bean. There are various *za*^{11}. A *pʰa*^{53} *tsə*^{53} often summons *za*^{11} to help during rituals. If a *pʰa*^{53} *tsə*^{53} is very powerful, many *za*^{11} come as he chants. li^{44} bu^{55} ʂə^{11} pə^{53} said that *za*^{11} fall one after another in front of the container when he chants, if he is powerful.
/z/	za^{11} ja^{11} go^{44} ʐi^{53}	brothers
/z/	zə^{11}	straw, grass; four; heavy; loot, rob (v); EXT
/z/	zə^{11} da^{11}	walk (v)

/z/	zə^{11} mi^{11}	daughter, girl, female
/z/	zə^{11} po^{53}	sandalwood
/z/	zə^{11} qy̩^{11} mbo^{11} ly^{53}	a hole that, folklore, people hide in
/z/	zə^{11} qa^{11}	drunk
/z/	zə^{11} zə^{44} tɕ^{h}a^{11}	fight for (v); struggle for (v)
/z/	zə^{53} zə^{53} m̩^{44}	continue present marker
/z/	zo^{44}qo^{53}	touch (v)
/z/	zo^{44}	touch, reach (v)
/z/	zu^{11}	thread (v)

/ʐ/

/ʐ/	ʐə^{44}	acknowledge (v)
/ʐ/	ʐə^{53}	paint (v)
/ʐ/	ʐo^{11}	grain; food
/ʐ/	ʐo^{44} tʁu^{11} ʐo^{44} ro^{55}	a monster that kills and eats people in folklore

/ʑ/

/ʑ/	ʑɛ^{11} ʁu^{11}	pillar
/ʑ/	ʑi^{53}	son
/ʑ/	ʑi^{53} zə^{11} mi^{11}	children, generation, descendant
/ʑ/	ʑy^{11}	thrash (v)
/ʑ/	ʑy^{53}	use (v); do ritual (v)

English-na^{53} mʑi^{53} k^{h}a^{11} t^{h}o^{11}

A

able mba^{11}
able to p^{h}a^{53}
above do^{53} mo^{53}
accompanying jo^{11} jo^{44}
acknowledge ʐə^{44}
add (v) tsə^{11} tsə^{44}
admire (v) mo^{53}
after mi^{53} ȵu^{53}, ȵu^{53}; (behind a person) mæ^{11}
again li^{44}, sə^{53}
ahead ʁu^{44} ʂə^{55}
all ji^{11} xa^{44} xa^{11}, o^{11} ba^{11}
almost a^{11} tʂ^{h}a^{53}, qa^{53} qa^{53}
alone tʂo^{11} tʂo^{44}
along le^{44} le^{55}
also je^{44}
altar (a place where sacrifices are offered to mountain deities) ɕi^{53} vi^{53} dza^{11} tɕə^{11} ro^{44}
always tɕə^{11} tɕə^{11}
ancient i^{11} ȵi^{11} a^{11} ʂə^{44}, ʁo^{44}da^{55}
and na^{53}
angry qɔ^{11} tɕ^{h}ə^{11}
animals (wild animals) hĩ^{44} na^{55}
annoying ka^{11}
appear (v) dʑy^{11} dʑy^{44}
appreciate (v) p^{h}u^{11} dʑo^{11}
apprentice pi^{11} ʑi^{11}
armpit ja^{11} dʙu^{44} q^{h}æ^{53}
arrive (v) to^{44}
arrow li^{44} ts^{h}ə^{55}
as long as ti^{11} zə^{44}
as soon as ma^{44} ʂə^{53} tsa^{11} m̩^{44}
ash la^{11}; (ashes) la^{11} mæ^{44}
ask (v) mi^{11} do^{44}; (for help, v) ʁa^{53} to^{11}
at ʁo^{53}
at a loss mɛ^{11} k^{h}a^{11}
ate (v) tɕ^{h}a^{11} qv̩^{44}
attractive su^{53} dʑa^{53}
ax v̩^{11} mi^{11}

B

back (of a physical body) ji^{11} gv̩^{11}; (as in 'come back') li^{44}
bad q^{h}a^{53} q^{h}a^{53}, tsa^{53}, ma^{44} ʁa^{55}
bag bi^{53} ʑi^{53}

bake (v) kʰa^{44}
ball (of string) kʰi^{11} tʰo^{11} ly^{53}
bamboo ma^{11}; (bamboo tray) ba^{53} ki^{53}
bark (of trees) ɕə^{11} rə^{11} qa^{44}; (of a dog, v) lu^{11}
barley flour (roasted barley flour, and the mixture made when the flour is mixed with honey and cold water) mo^{53} zə^{53} vɛ^{11} ŋga^{11}
bat (animal) bi^{44} la^{53} ȵo^{11} tsə^{53}
BE dja^{44}
beat (v) ŋga^{53}, ʁu^{53} qʰʂə^{53}, tʙy^{11}
beautiful dʑo^{44} ma^{53} tʰa^{11}, tɕɛ^{11}
because ka^{44}
become (v) dʙu^{44}, pɛ^{44}
bed qæ^{53}
bedroom jy^{11} ro^{44}
beginning (from now) tʰi^{53} ʂo^{11} tʰi^{44} ga^{55}
behind a^{44} qv̩^{53} nu^{11}
believe (v) ŋgɛ^{11}
belly hɛ^{11} mbɛ^{11}
below a^{11} hĩ^{44}
belt dʐə^{11} ki^{11}
beside pæ^{11}; (beside the cliff) ræ^{11} pæ^{11}
between hĩ^{53} ŋgi^{44}; qæ^{11} qæ^{44}
beyond tʰi^{11} ʙu^{11}
big do^{53} dʐə^{53}
bird gi^{44} ʑi^{55}
bite (v) qʰæ^{11}, tʰɛ^{11}, ho^{11}
black na^{44} qʰʂɚ^{53}
blind ɕa^{11} pi^{53}, mɛ^{53} qo^{53}
blood ɕɛ^{11}
bloom (v) væ^{53}
blow (v) fu^{53}
boat ɴɢv̩^{11}
body gv̩^{44} mɚ^{53}
bolt (doors, v) tʂə^{11}
bone ʂə^{44} rə^{44} qa^{55}
born (v) mɛ^{53} ljo^{53} ndo^{53}
bosom tʰa^{11} ru^{44}
box (of wood for storing rice) gi^{11}
brain mbɛ^{11} tʰo^{53} ræ^{11}
branch (of a tree) ka^{11} la^{44}; (of the *ʂə^{11}* tree) rə^{53} tʂə^{53}
bread la^{11} ba^{11}
break (v) tʙy^{11} qʰæ^{11}; (to break a stick, tree branch) qʰv^{11}; (tree branches, sticks, adj) qʰv^{11} ʁæ^{11}; (bowls, machines, etc. and become unusable, adj) qʰæ^{11} pæ^{44}
breast ȵu^{11} ȵu^{11}
breathe (v) sa^{11} pʰu^{53}

bride tʂ^{h}ə^{44} mi^{55}
bridge dzo^{44}
brim dʙu^{53} ka^{11}
bring (v) ʂə^{44} ʂə^{53}
brother a^{53} po^{53}, mi^{44} ʑi^{53} mo^{53}; (brothers) za^{11} ja^{11} go^{44} ʑi^{53}
buckwheat ja^{11} q^{h}a^{11}
build (v) tɕɛ^{11}
bull (male cattle) li^{44} ɣi^{53}
burn mi^{53} ta^{53}
bury ʙu^{44} ʙu^{53}
business v̩^{53} la^{53}
butt (v) ta^{11}
buy (v) hæ̃^{11}

C

call (a person, v) ndʐo^{44}; (to call a person's soul; to call a chicken, duck) q^{h}v̩^{44}
can (able to) p^{h}a^{53}
careful ja^{53}
carefully ja^{53} m̩^{53}
carry (a baby, person on the back) ba^{11} ba^{44}; (an object on the shoulder) vo^{44} ta^{53}; va^{53}; (an object on the back) hũ^{53} hũ^{11}; (an object in the hands or in the bosom) ta^{11} ta^{44}
cat ha^{11} lɛ^{44}
catch (v) ʁæ^{11}
cattle ɣi^{11}
cave qv̩^{11}, qv̩^{53} qv̩^{53}
cavern qv̩^{11}
celebrate the New Year (v) k^{h}v̩^{44} ʂə^{55}
charcoal mi^{44} dʐə^{55}
chase (v) q^{h}ɔ^{53} pa^{11}
cheat (v) tɕy^{11}
chew (v) ŋɚ^{11}
chicken ræ^{53}
child (a youth) la^{11} k^{h}i^{44}; go^{44} ʑi^{53}
children ʑi^{53} zə^{11} mi^{11}
cigarette ja^{53}; mi^{53} k^{h}v̩^{53}
circle (v) tɕo^{11}; circle race tɕo^{44} ga^{55}
CL (a mouthful) q^{h}o^{44} tsa^{55}; (boat, vehicle) ts^{h}u^{44}; (chicken, child, pig, goat, etc.) ja^{44}; (cow, horse, yak, etc.) p^{h}a^{44}; (door) k^{h}v̩^{11}; (drop of water) ndʐu^{11}; (family) fu^{44}; (group of people) ts^{h}u^{11}; (group of tigers, pigs, sheep, etc.) dzu^{44}; (gun, gunshot) pʙu^{11}; (horse, cow, donkey, etc.) p^{h}a^{44}; (land, field, forest) p^{h}e^{11}; (morning) ʂo^{11}; (night) ha^{11}; (paper) pʙu^{44}; (one person) gv̩^{44}; (more than one person) kv̩^{11}; (river) q^{h}æ^{11}; (rope, clothes, long things) la^{44}; (round object) ly^{44}; (sentence) q^{h}v̩^{11}; (shit; portion) ʙu^{11}; (a slice of apple, pear, bread, etc.) mba^{11}; (torch) ka^{44} hĩ^{55}; (tree) po^{11}; (valley) lo^{44}
clean (v) sə^{11}
cliff ræ^{11}

close (livestock, v) te^{11}; (to each other) m̩^{11} m̩^{44}
cloth v̩^{44} ræ^{55}
clothes ba^{11} tsʰə^{44}; (new clothes) ba^{11} tsʰə^{44} ʂə^{53} tsa^{11}
cloud tʂu^{11} va^{11}
cock (rooster) ræ^{53} pʰu^{53}
cold (weather) ga^{53}
collect (v) li^{44} ʐa^{55}
come (v) da^{11}, dʑy^{11}; (come out, emerge) dʑy^{11} dʑy^{44}
conjunction te^{53}
container (made of bamboo for serving cooked rice) ma^{11} qʰa^{53}; (of bamboo for carrying potatoes and ears of corn) kʰa^{11}; (large bamboo container used to dry grain) mo^{44} tsʰə^{53}; (of bamboo for measuring grain) ti^{11} ma^{11} qʰa^{53};(of wood for measuring grain) ko^{44} ʂə^{55}, ti^{11} ʂə^{44}; (of wood to store grain; measure for grain) ʂə^{53} ndzə^{53}; (shaped like a column for storing rice chaff, rice, corn, wheat or buckwheat) xwa^{11} tʰo^{53}; (for burning incense) ɕy^{11} ɕy^{44} qʰa^{11}; (wood container from which soup is served) qʰa^{11} na^{11}
continue present marker zə^{53} zə^{53} m̩^{44}
corn ma^{44} ndza^{55}
corpse mo^{11}
correct dja^{44}
count (v) sa^{11}
cover (v) qa^{11}, qa^{11} ta^{44}, ʁu^{53} tsʰu^{53}
cow ɣi^{11}
crack (n, v) qæ^{11} pæ^{53}
crazy ʁɔ^{11}
crop lo^{11} lo^{44}
crow (bird) la^{53} qo^{53}
crush (v) tʙy^{11} qʰæ^{11}
cry (v) ŋa^{11}, ʁu^{44} mdʙy^{55}
cunning pʰu^{44} ʂə^{55}
cut (tree v) nda^{11}, (log into short lengths) te^{53}; (into slices of apple, bean curd, pear, pumpkin, etc.) mba^{11}; (twigs and branches) tʂʰa^{11}

D

dance (done at funerals) tsʰo^{53}
dare (v) ŋa^{11}
dark na^{44} qʰʂə^{53}
DAT (down) mi^{11}; (down there) o^{11} mo^{44}; (direction of verbial action) da^{53}; (over there) o^{11} tjo^{44}; ('up' direction of verbial action) lo^{11}; (up there) o^{11} ljo^{44}
daub (v) so^{11}
daughter mi^{11}, zə^{11} mi^{11}
dawn (v) mɛ^{53} ndo^{53}
day (daytime) ȵi^{44} mi^{53} gy^{44}
day ȵi^{11} (ཉིན། *nyi*)
decide (on a time) tɕə^{11}, tʰa^{53}
deep lo^{11} na^{11}

deer tɕ^{h}ɛ^{11}
deity (a mountain deity) ɕi^{53} vi^{53}
deity manifestation za^{11}
descendant ʑi^{53} zə^{11} mi^{11}
diarrhea q^{h}ʂə^{11}ʂu^{11}
die (v) ʂə^{11} qo^{44}
difficult mbo^{53}
dig (v) p^{h}u^{53}, qæ^{11}; **(a ditch)** ʂa^{44}; **(a session of digging)** qæ^{11} hĩ^{44}
dirty tʂ^{h}a^{11} ræ^{11}
disgorge p^{h}ɕə^{11}
ditch q^{h}æ^{11} bo^{11}
divide (v) vi^{44}
divine (as in fortune-telling) lu^{53} tʂa^{44} p^{h}ɛ^{11} tʂa^{11}
dizzy p^{h}o^{44} go^{55}
do (v) tɕ^{h}a^{11}
dog tʂ^{h}ə^{11}
door crack qæ^{11} qæ^{44}
down a^{11} hĩ^{44}
dragon rə^{53} bi^{53}
drink (v) ndʐə^{11}
drive (animals, v) tʙy^{11}; (drive away) pi^{11} pa^{11}, q^{h}o^{53} pa^{11}
drop (v) go^{44} pa^{53}; **(n, v)** ndʐu^{11}
drunk zə^{11} qa^{11}
dry (adjective) fu^{11} dʐə^{11} ka^{44}; **(land)** hɛ^{53} rə^{53}
dull (as a knife) ʁo^{44} ly^{53} ly^{53}
dust p^{h}u^{53} dzə^{53}

E

each other ti^{11} gy̩^{53} gy̩^{44}
eagle ka^{11}
ear hĩ^{11} pæ^{11}
earth (the planet) dʙy^{44}; **(the face of the earth)** dʙy^{53} va^{44}
earthworm ʙu^{44} dzə^{55}. The game *ʙu^{44} dzə^{55} qy̩^{53} qy̩^{53} ʂu^{11}* 'searching for the hole of the earthworm' is played at weddings. First, two young men dressed in traditional female clothing each hold a buffalo horn filled with liquor. They pretend to be a mare and a stallion. They move around, searching for 'the hole of the earthworm'. They say, "Where is the hole of the earthworm?" when ordered to do so by old people sitting by the hearth. Audience members periodically say, "It is there!" "It is here!" while pointing their fingers. The two performers rush in the direction suggested. People laugh excitedly when the 'mare' speaks in a female voice or when the 'stallion' mounts the 'mare's' back, in imitation of horses mating.
easy xi^{11}
eat (v) dzə^{53}
edge mæ^{11}
effective k^{h}i^{44}

egg ræ^{44} ʁu^{55}
eight hĩ^{11}
eighteen ho^{11} hĩ^{11}
eighty hĩ^{11} ho^{11}
eighty-eight hĩ^{11} ho^{11} hĩ^{11}
eighty-five hĩ^{11} ho^{11} ŋa^{11}
eighty-four hĩ^{11} ho^{11} zə^{11}
eighty-nine hĩ^{11} ho^{11} NGv̩^{11}
eighty-one hĩ^{11} ho^{11} ti^{44}
eighty-seven hĩ^{11} ho^{11} ʂə^{11}
eighty-six hĩ^{11} ho^{11} q^{h}v̩^{11}
eighty-three hĩ^{11} ho^{11} so^{44}
eighty-two hĩ^{11} ho^{11} ȵi^{44}
elder do^{53} dʐə^{53}
elder brother's wife mi^{53} tɕ^{h}o^{53} mo^{53}
eleven ho^{11} ti^{44}
emotional ma^{44} ʂə^{53} ʂə^{53}
end ho^{53} mæ^{11}
enough lu^{11}
ERG particle ȵi^{44}
evening li^{44} hæ̃^{53}
everywhere bʐə^{44} bʐə^{55}
excellent ko^{44} ma^{44} t^{h}a^{11}
exclamation a^{44} wa^{55}, a^{44} wo^{55}
exchange ta^{11} qæ^{44}
excrement q^{h}ʂə^{11}
expert to^{11}
expression (of surprise) wa^{53} ma^{53}
EXT ta^{44}, mbæ^{53}, dʑo^{44}, dʑa^{11}, ta^{44}, dʑo^{44} gi^{53}, ndʑɛ^{11}
extinct (v) p^{h}ʂə^{11}
extra ro^{53} ro^{53}
extraordinary ko^{44} ma^{44} t^{h}a^{11}
extremely ma^{44} ʁa^{55}
eye mɛ^{53} ljo^{53}

F

fabric v̩^{44} ræ^{55}
fall (v) go^{44} pa^{53}
family ɕɛ^{44}; (a group of families) bo^{11} ka^{11}
famous mi^{11} dzu^{11}
far do^{53} q^{h}v̩^{53}
farming (v) væ^{11} m̩^{11}
fast k^{h}v̩^{53}
fat (n) ts^{h}ə^{53} NGv̩^{11}
father a^{53} da^{53}, a^{44} wo^{55}

father-in-law a^{44} y̩^{55}
fear (v) qy̩^{53}
feather tɕ^{h}o^{53} mo^{53} mo^{53}
feed (v) tɕə^{11}
female zə^{11} mi^{11}
few a^{11} ȵi^{44} ȵi^{11}
field rə^{53}
fifteen ho^{11}ŋa^{11}
fifty ŋa^{11} ho^{11}
fifty-eight ŋa^{11} ho^{11} hĩ^{11}
fifty-five ŋa^{11} ho^{11} ŋa^{11}
fifty-four ŋa^{11} ho^{11} zə^{11}
fifty-nine ŋa^{11} ho^{11} ɴɢy̩^{11}
fifty-one ŋa^{11} ho^{11} ti^{11}
fifty-seven ŋa^{11} ho^{11} ʂə^{11}
fifty-six ŋa^{11} ho^{11} q^{h}y̩^{11}
fifty-three ŋa^{11} ho^{11} so^{44}
fifty-two ŋa^{11} ho^{11} ȵi^{44}
fight (v) ŋga^{53}; **(for food by dogs, v)** to^{11} to^{55} tɕ^{h}a^{11}; **(fight for, v)** zə^{11} zə^{44} tɕ^{h}a^{11}
filial piety ɕo^{11} to^{11} (*xiaodao* 孝道)
fill (v) ɕy^{11} ɕy^{44}
final ho^{53} mæ^{11}
find (v) ʂu^{11}
finger la^{11} ȵo^{11}; **(little finger)** a^{53} k^{h}a^{53} ʑi^{53}
fingernail mi^{53} ʂə^{11} qo^{44}
finish (e.g., to finish eating) pi^{44} tsa^{53}
fire mi^{53}
fish zə^{44}
five ŋa^{11}
flat (ground) ba^{53}; **(stone, wood board, metal piece, etc.)**; ka^{44} pɛ^{44} pɛ^{53}; **(flat place)** ba^{53} dʙy^{53}
flick (v) ŋga^{11} y̩^{11}
float (v) lo^{11} ts^{h}a^{53}
floor mi^{11} qa^{11}
flow (v) ga^{44}
flower (v) væ^{53}, xwa^{44} xwa^{55} 花花
flute ka^{44} ky̩^{53}
fly (v) bʑi^{44}
fog dʑu^{11} hĩ^{44}
follow (somebody's instructions) ʂa^{11} m̩^{11}
food dza^{11}; ʐo^{11}
foot ʂə^{11} ka^{11}
footprint mɛ^{44} rə^{55}
force (v) ndɔ^{11}; **(vital human force)** qo^{11}
forest ɕə^{11} væ^{53}, væ^{11}
fortune-telling lu^{53} tʂa^{44} p^{h}ɛ^{11} tʂa^{11}

forty zə^{11} ho^{11}
forty-eight zə^{11} ho^{11} hĩ^{11}
forty-five zə^{11} ho^{11} ŋa^{11}
forty-four zə^{11} ho^{11} zə^{11}
forty-nine zə^{11} ho^{11} ɴɢv̩^{11}
forty-one zə^{44} ho^{11} ti^{44}
forty-seven zə^{11} ho^{11} ʂə^{11}
forty-six zə^{44} ho^{11} q^{h}v̩^{11}
forty-three zə^{11} ho^{11} so^{44}
forty-two zə^{44} ho^{11} ȵi^{44}
four zə^{11}
fourteen ho^{11} zə^{11}
freeze (v) dzu^{44} dzu^{53} to^{11}
friend jo^{11} q^{h}o^{44}
frighten qv̩^{11}
frog pa^{11} mi^{44}
from tɕ^{h}ə^{11} ta^{11}
front ʁu^{44} ʂə^{55}
fruit ɕə^{11} ly^{44} ly^{53}, ly^{44} ly^{55}
full bʐə^{44}, bʐə^{44} bʐə^{55}
fuzzy ts^{h}o^{11} no^{11} ts^{h}o^{53} no^{53}

G

gallbladder tʂə^{11}
game li^{11} ʙu^{11}
generation mæ^{11}
generation ʑi^{53} zə^{11} mi^{11}
gesture (v) sa^{11} ts^{h}ə^{44}
get (v) ræ^{44}; **(get up)** lo^{11} tɕə^{53}; **(get warm by a fire, v)** mi^{53} k^{h}a^{44}
ghost p^{h}u^{44} ʂə^{55}
girl zə^{11} mi^{11}
give (v) ko^{11}; **(give birth to a child, v)** sə^{53}; **(give to eat)** tɕə^{11}
go (v) bɛ^{44}; **(go through)** ga^{44}; **(order)** hũ^{53}
goat q^{h}ɔ^{11} ræ^{11}
gold hæ̃^{53}
good k^{h}i^{44}; **(good harvest)** væ^{11}
grab (v) ʁæ^{11}
grain ʐɔ^{11}; **(grain container)** p^{h}u^{11} ly^{11}; **(seed)** ro^{11} zə^{11}
grass zə^{11}, ȵo^{11}; **(to cut grass)** q^{h}o^{53}
green hũ^{53} ru^{11}
greet (v) tʂə^{11}
grind (v) tɕo^{11}
grow (v) ba^{44}
guest væ^{44}
gun ȵa^{11} tʂ^{h}u^{53}

guts y̩^{44} ȵi^{53} y̩^{53} go^{11}

H

hack (v) nda^{11}
hair hũ^{53}, ʁu^{53} hũ^{53}
half ja^{11} bæ^{53}, mo^{11} p^{h}a^{11}
Han (people) va^{53}
hand la^{11} ka^{11}
hang (v) tɕo^{53} ljo^{53} ljo^{53}
happy ȵi^{11} mi^{44} xi^{11}
hastily ɕy^{11} ɕy^{11} la^{11} la^{44} m̩^{44}
hat mo^{44} mo^{55}
he t^{h}ɛ^{44}
head ʁu^{53} mba^{44}, ʁu^{53} ru^{53}; (of a spear) li^{44}
hear (v) gi^{53}
heart ȵi^{11} mi^{44} (སྙིང་། *snying*)
hearth qa^{11}; (space above the hearth) qa^{11} sa^{11}
heavy zə^{11}
help (v) ʁo^{53} ʁo^{53}
hemp (fabric) hũ^{53} ndzə^{53}; (plant) sa^{11}; (seed) sa^{44} mi^{55}
herd (v) lu^{11}
herder (of cattle) ɣi^{11} lu^{11} ɣi^{11} ko^{11} zɛ^{44}; (of chickens) ræ^{53} lu^{11} ræ^{44} ko^{44} zɛ^{55}; (of sheep) jo^{44} lu^{11} jo^{44} ko^{44} zɛ^{55}
here ha^{44}; ha^{44} da^{55}
hero's name a^{53} p^{h}i^{53} ræ^{53} ɴɢæ^{53}
hide (v) tsə^{11} pæ^{11}; vo^{53}
high do^{53} mo^{53}
hill po^{44} po^{55}
hit (v) mbo^{11}
hold (between two things) ȵu^{11} ta^{44}; (in one's hands) mæ^{44}; (v) mæ^{44} qy̩^{53}, pa^{11}
hole qy̩^{53} qy̩^{53}; (people hide in as depicted in folklore) zə^{11} qy̩^{11} mbo^{11} ly^{53}
home ɛ^{53} qo^{53}
home-place jy^{11} ro^{44}
honorific form of address for older women a^{44} zə^{55}
hop (v) lo^{11} pæ^{53}
horn q^{h}y̩^{53} pæ^{53}
horse mo^{53}
hot water ndzə^{53} tɕ^{h}ə^{53}
hound tɕɛ^{11} tʂ^{h}ə^{53}
house ji^{44}; jy^{44} mi^{55}
how (question) q^{h}a^{53} m̩^{53}
hug (v) tɕo^{11} ta^{55}
human ts^{h}ɔ^{11}
hundred hĩ^{44}
hungry ȵi^{53} zo^{11} qo^{44}

hunt (v) tɕɛ^{11}; tʂ^{h}ə^{11} tɕɛ^{11}
husband p^{h}æ^{11} tɕə^{11}

I

I ŋa^{44}
ice dzu^{44} dzu^{55}
if ɕy^{53}
implements (ritual implements made from straw or tree branches) tʙu^{11}
improve li^{44} k^{h}i^{55}
in qo^{11} lo^{44}
in fact ji^{11} tɕa^{44}
incense ɕy^{11} ɕy^{44}
insert (v) tʂ^{h}u^{11}
instruct mi^{11} mi^{44}
intestine ɣ̩^{44} n̥i^{53}
invite (people, v) ndʐo^{44}
iron ʂu^{53}
irrigate (v) ʂa^{44}
island p^{h}u^{11} ly^{11}
jewel ja^{44} ʁu^{53} dʑa^{53}

J

jin (one *jin* 斤 = a half-kilo) ti^{11} k^{h}i^{11}
jump (v) lo^{11} pæ^{53}; (jump over, v) ɴɢæ^{53}

K

kick (v) ts^{h}u^{44}
kill (v) ɕə^{11} ɕə^{44}, tʙu^{11}, tʙu^{14}
king ɕə^{44} p^{h}ɕə^{55}, ndʑy^{53} mo^{53}, va^{11} m̩^{11} ja^{11}
kitchen ka^{44} dʙy^{55}
knee ŋgə^{11} lo^{11} tɕ^{h}ə^{53}
knife ʙu^{53} tʂa^{53}
knot n̥a^{11} ŋga^{44} q^{h}ʂə^{11}
know (to do something, v) ga^{53} dʑa^{11}, qɣ̩^{11}; (to know a fact, v) sə^{11}

L

lake ha^{11} ndzə^{11}, mbɛ^{11} t^{h}o^{53}
lamb ts^{h}ə^{11} t^{h}o^{44}
language k^{h}a^{11} t^{h}o^{11}
later a^{11} sa^{44}, mæ^{14}
laugh (v) rə^{11}, rə^{11} q^{h}æ^{11}
lazy bʑi^{53} ja^{11}
lead (a dog, a cow, a horse, v) se^{44}
leaf ts^{h}ə^{44} ts^{h}ə^{55}; (tree leaf) ɕə^{11} ts^{h}ə^{44}
lean (one's head to the side) la^{44} p^{h}a^{55}

leather rə^{11} qa^{44}
leave (from a place, v) tɕə^{11} ta^{11}; (as 'leave it here') li^{53} ndʑə^{11}
left (behind) go^{44} pa^{53}; (side) ʁæ^{11} (rə^{11} ka^{11})
leftover mæ^{11} tsa^{44}
leg k^{h}i^{53} k^{h}i^{53}; ʂə^{11} ka^{11}
leopard la^{44}
let (let somebody or livestock drink (v) tɛ^{11}
letter t^{h}a^{11} ræ^{11}
lie (against the wall, v) ʁa^{44}
light (v) ts^{h}ə^{11}; (light up, v) tɕɛ^{11}
like (v) p^{h}u^{11} dʑo^{11}, rə^{53} ga^{53}; (look like, v) ʁu^{53} ta^{11}
like this ta^{11} m̩^{44}
lineage tʂa^{44}
lip m̩^{11} ts^{h}ə^{11} rə^{53}
liquor v̩^{53}; (offered ceremonially at weddings) v̩^{53} dʐu^{53}
listen ba^{44} hɛ^{53}
little p^{h}æ^{44}
live (alive, v) dʑo^{44}; (as 'I live in China') ndzu^{53}
liver ɕə^{44} v̩^{11}
livestock va^{11} ʙu^{11} ræ^{11} tsə^{11}
load ʁu^{44}
LOC ʁo^{53}, ro^{11}
long do^{44} hæ̃^{44}
look lo^{11}; (look for, v) ʂu^{11}
loot (v) zə^{11}
lord ɕə^{44} p^{h}ɕə^{55}, ndʑy^{53} mo^{53}, va^{11} m̩^{11} ja^{11}
lose (as 'lost a pen') q^{h}ɔ^{11} to^{44}
loosen tɕ^{h}ə^{11} tɕ^{h}ə^{53}
loudly li^{11} ro^{11} li^{53} ro^{53}
louse ʂu^{44}
love (v) rə^{53} ga^{53} (དགའ། *dga'*)
lower mi^{11} ga^{11}
lower-hearth mi^{11} qa^{11}
lunch dʐo^{11} ga^{11}

M

make (v) ɕə^{11} ɕə^{44}; (a fire) tɕ^{h}ə^{11}; (noise) q^{h}a^{44} tʂa^{55}
male la^{53} mo^{11}, mi^{11}; (goat) ts^{h}ə^{11} mi^{44}; (adult male) p^{h}æ^{11} tɕə^{11} ʑi^{53}; (human) ts^{h}ɔ^{11}
many do^{44} bʐə̩^{11}
marry (v) væ^{53} ts^{h}ə^{11}
mattock tɕa^{11} ts^{h}ə^{44}
maybe ɕy^{53}
me ŋa^{44}
meal dza^{11}
meat (as in 'flesh') ʂə^{11}

meet (v) ʁu^{53} pʙu^{11}; **(to greet)** tʂ̩ə^{11}
men su^{53}
message do^{11}, ndzə^{44} do^{55}
metal ʂu^{53}
middle hĩ^{53} ŋgi^{44}
midnight hũ^{11} ɴɢv̩^{11}
milk ȵu^{11} ȵu^{11}
millstone ro^{53} tʰo^{53}
miss (not enough, v) li^{44} ma^{53} lu^{53}; **(somebody, v)** ʂə^{53} dʐə^{53}
mix (v) tsʰa^{44} tsʰa^{53}
moment tʰʙu^{44}
monster (female with long breasts) tsʰo^{11} ro^{44} mi^{11}; **(that kills and eats people)** ʐo^{44} tʙu^{11} ʐo^{44} ro^{55}
month hĩ^{44}
mood particle le^{44}, ma^{14}
moon hũ^{11} mi^{11}
more tɕʰo^{53}
morning tɕʰə^{11} tɕʰə^{11}
mother a^{53} ma^{53} ཨ་མ། a^{44} mi^{55}, ma^{44} ja^{11}
mother-in-law a^{44} zə^{55}
mountain do^{44} ʙu^{53} ly^{53}; **(range)** ga^{11} kv̩^{11}
mouth qʰa^{44} tsa^{55}
move (v) ʙu^{53} ly^{53}
multiply fa^{11}
mystical ɕə^{44} za^{55}

N

name (n, v) mi^{11}
name mi^{11}
narrow a^{11} qɚ^{44}
near (opposite of far, adj) a^{44} ȵo^{53}
nearly qa^{53} qa^{53}
neck ta^{11} ræ^{11}
need (v) ȵu^{53}
needle ʁɔ^{11}
negative marker ma^{44}, tʰa^{44}
nettle ndɔ^{11} pʰʙu^{44}
never qʰa^{53} ta^{53} a^{44}
new ʂə^{53} tsa^{11}
New Year kʰv̩^{44} ʂə^{55}
night hũ^{11} ɴɢv̩^{11}
nine ɴɢv̩^{11}
nineteen ho^{11} ɴɢv̩^{11}
ninety ɴɢv̩^{11} ho^{11}
ninety-eight ɴɢv̩^{11} ho^{11} hĩ^{11}
ninety-five ɴɢv̩^{11} ho^{11} ŋa^{11}

ninety-four NGv̩^{11} ho^{11} zə^{11}
ninety-nine NGv̩^{11} ho^{11} NGv̩^{11}
ninety-one NGv̩^{11} ho^{11} ti^{44}
ninety-seven NGv̩^{11} ho^{11} ʂ̥ə^{11}
ninety-six NGv̩^{11} ho^{11} q^{h}v^{11}
ninety-three NGv̩^{11} ho^{11} so^{44}
ninety-two NGv̩^{11} ho^{11} ȵi^{44}
nominalizer ro^{11} qv̩^{11}
noon ȵi^{11} q^{h}v̩^{53} (ཉིན་དགུང་། *nyi dgung*), ȵi^{44} mi^{55} gv̩^{44} (ཉི་མའི་དགུང་། *nyi mgi dgung*)
nose ȵa^{11} ŋga^{44}
not ma^{44}; **(not OK)** ma^{44} ʁa^{55}
now a^{11} mi^{44}

O

ocean ha^{11} ndzə^{11}
odor hæ̃^{11}
oil ts^{h}ə^{53} NGv̩^{11}
OK qa^{11} dʑ̥ə^{11}, ʁa^{44}
old (people) la^{53} mo^{11}, mbo^{11} q^{h}v̩^{44} tɕa^{11}; **(people, both male and female)** la^{53} mo^{11}; **(old man)** ũ^{11} ndʑ̥ə^{44}; **(things)** q^{h}a^{53} q^{h}a^{53}
one hundred ti^{11} hĩ
one ti^{11}
onion fu^{11}
only da^{11}, na^{53} na^{53}; **(only after)** sə^{44} ȵi^{55}
open (v) ŋa^{11}, p^{h}o^{44}
orphan tʂ̥^{h}ə^{11} ʑ̥ə^{11}
other væ^{44} qæ^{53}; **(people)** su^{53}
outside dʑ̥a^{44} q^{h}v̩^{55}; nu^{44} ʁu^{53}
over ro^{53} ro^{53}
overflow (v) ŋæ^{11} hæ^{44}
overturn (v) tɕa^{11} p^{h}u^{44}

P

paddle ma^{11} ndo^{44}
painful ŋgo^{53}
paint (v) z̥ə^{53}
paper t^{h}a^{11} ræ^{11}
pass (v) ga^{44}; **(mountain pass)** ʁæ^{44} qæ^{55}; **(pass by, v)** NGæ^{53}
paste (v) ja^{11}
peer (v) lɔ^{11}
pellet ly^{44} ly^{55}
people su^{53}
perch (v) vo^{53}
pestle tʂ̥ɔ^{11} qæ^{11} ʑ̥i^{11}
pheasant xi^{11}
pick (grass, flowers, v) p^{h}ʂ̥ə^{11}; **(fruit, v)** q^{h}ɔ^{53}

pierce (v) tsa^{11}
pig va^{11}; (pig herders) va^{11} lu^{11} va^{11} ko^{44} zɛ^{55}; (pig lard) ts^{h}ə^{53} ɴɢv̩^{11}; pig spleen va^{11} pi^{11}; (pig sty) va^{11} ŋo^{11}
piglet va^{11} ʙu^{44}
pillar ʑɛ^{11} ʙu^{11}
pillow ʁu^{53} ŋə˞^{53}
pinch (v) pæ^{11} p^{h}ʂ̩ə^{53}
pinkie (little finger) a^{53} k^{h}a^{53} ʑi^{53}
pipe (for smoking tobacco) ja^{44} ka^{55}
pitiful ɕa^{11} ndjo^{11}
plant (a plant) ts^{h}ə^{11} mi^{44}
plant (that is put in livestock enclosures to mix with manure) ndʑy^{11} hĩ^{44}; (v) ŋgɛ^{11}
play (v) ʁa^{11} rə^{44}
pork va^{11} ʂə^{11}; (strips of pork) la^{11} zu̩^{44} (腊肉 *la rou*); (toasted learn pork) ʂə^{11} v̩^{11}
pot p^{h}u^{53} mi^{53}
pound (v) mbɛ^{11} t^{h}o^{53}
pour (v) p^{h}u^{11}
power (right to do something) ndzə^{11} ʁo^{11}
powerful mba^{11}
press (v) n̥a^{11}, tʂ^{h}ə^{53}
pronoun (third person pronoun) t^{h}ɛ^{44}
prop up (v) t^{h}ʙu^{11}
propagate (v) fa^{11}, bʐ̩ə^{11}
pull (v) tɕə^{11}
punish (n, v) hũ^{53} hũ^{11}
push (v) ts^{h}ɔ^{11}
put (v) tɕə^{11}, tɕə^{11} ta^{11}; (on clothing) ɣɛ^{11}
puzzled p^{h}o^{44} go^{55}

Q

question particle a^{11}
quick k^{h}v̩^{53}
quickly k^{h}v̩^{11} k^{h}v̩^{44} tɕ^{h}a^{11}, li^{44} ma^{44} ʂu^{55} m̩^{53}

R

rabbit t^{h}o^{44} lɛ^{55}
rain (v) hĩ^{53} dʑy^{11}
rain hĩ^{53}
raise (v) qɔ^{11} p^{h}u^{44}
rape (plant) ts^{h}e^{44} tsə^{55} (*youcai* 油菜)
reach (a place, v) to^{44}; (grab after a person) mæ^{11} mæ^{11}
real gɛ^{44} ræ^{55}
recede (flood, water) li^{53} ɕy^{53}
recover (from illness) li^{44} k^{h}i^{55}
red li^{53} xu^{11}

relative tʂa^{44}
release (v) tɕ^{h}ə^{11} tɕ^{h}ə^{53}
religious specialist p^{h}a^{53} tsə^{53}
remain li^{53} ndʑə^{11}
remember (v) ʂu^{44}
remove (from water) ka^{11}
revive (v) so^{44} ro^{55}
rice (type of) ȵo^{53} ʐo^{11} tʂ^{h}o^{11}; (ball of) pæ^{11} pæ^{44}; (balls of boiled, ground flour) ȵo^{53} bo^{11} ly^{44} ly^{11}; (cake) ȵo^{44} fu^{53}; (food) ȵo^{53} ʐo^{11}; (food made from tall rice plant grain) ȵo^{53}; (tall plant) ȵo^{53}, ȵo^{53} po^{11}
rich su^{53} qæ^{53}
right (correct) dja^{44}, ʁa^{44}; (opposite of 'left') ji^{44}, rə^{53} ka^{53}
rinse (v) ʂa^{44}
ritual (do ritual) ʑy^{53}, pi^{11}, (to expel evil) mbo^{53} k^{h}o^{53} pʙu^{11}
river ndzə^{53} q^{h}æ^{53}, ndzə^{53} bo^{53}
road rə^{44} gv̩^{53}
roast (v) v̩^{11}
rob zə^{11}
robe (sleeveless, made from yak hair) kwa^{44} ta^{55}
roll (v) mʙu^{11} lɛ^{44}
rooster ræ^{53} p^{h}u^{53}
root (general term for all plants) pæ^{11}; (tree root) ɕə^{11} pæ^{11}
rope rə^{44}
rotten bo^{11} tʂ^{h}ə^{11}
round to^{11} ly^{44} ly^{11}
row (a boat) qv̩^{11}
rub (v) zo^{11} zo^{11}
rubbish p^{h}u^{53} dzə^{53}
run (v) pæ^{11}

S

sack t^{h}o^{44} ʙu^{55}
sacrifice (v) kɛ^{11} tɕ^{h}ə^{53}; (sacrifice place ga^{53} ha^{53}
sad ma^{44} ʂə^{53} ʂə^{53}, qɔ^{11} tɕ^{h}ə^{11}, ʂa^{44} ɕə^{55}
saliva tsa^{11} ræ^{44}
salt tɕ^{h}ə^{11} q^{h}æ^{11}
sand m̩^{44} ʂə^{44}
sandalwood zə^{11} po^{53}
sash p^{h}ɛ^{53} te^{44}
say (v) di^{11}, ji^{11}, ŋu^{11}, ʂa^{11}
scald t^{h}a^{44}
scared qv̩^{53} li^{11} xi^{44}
scold (v) ndjo^{44}
scoop (v) væ^{11}
scorn (sound made by someone when they give something to someone else) tʂ^{h}o^{11}

scratch (an itch) kʰa^{11} kʰa^{11}
sea (ocean) ha^{11} ndzə^{11}
secretly tsə^{11} pæ^{11} le^{53}
see (watch a target, v) ly^{11}; (past tense, v) ndo^{53}
seed (round grain, round fruits) ly^{44} ly^{55}; (grain for planting) ʐə^{11} zə^{11}
self jo^{11}, tʰɛ^{44} tʰɛ^{55}
self-contempt ȵi^{11} mi^{44} go^{44} pa^{53}
send pʙu^{11}, (sb somewhere, v) mi^{11} mi^{44}
serious nda^{44}
set (a net) tʙu^{11}
seven ʂə^{11}
seventeen ho^{11} ʂə^{11}
seventy ʂə^{11} ho^{11}
seventy-eight ʂə^{11} ho^{11} hĩ^{11}
seventy-five ʂə^{11} ho^{11} ŋa^{11}
seventy-four ʂə^{11} ho^{11} zə^{11}
seventy-nine ʂə^{11} ho^{11} ɴɢy̩^{11}
seventy-one ʂə^{11} ho^{11} ti^{11}
seventy-seven ʂə^{11} ho^{11} ʂə^{11}
seventy-six ʂə^{11} ho^{11} qʰy̩^{11}
seventy-three ʂə^{11} ho^{11} so^{44}
seventy-two ʂə^{11} ho^{11} ȵi^{44}
several qʰa^{44} ȵi^{44} la^{55}
sew (mend clothes, v) ha^{11} ha^{44}; (make new clothes, v) ru^{11}
shake (v) ka^{11} ka^{11}
sharp tʰa^{11}
sharpen (a knife) sə^{11}
sheep jo^{44}; (skin) tsʰə^{11} rə^{11} qa^{44}; (sheep skin vest that reaches the knees) tsʰə^{11} rə^{11} qa^{44}
shelter ha^{11} dʙy^{44}
shepherd jo^{44} lu^{11} jo^{44} ko^{44} zɛ^{55}
shit qʰʂə^{11}
short a^{11} ndi^{44}
should hũ^{53}
shoulder pole pɛ^{11} ta^{11}
shy ʂa^{11} ndo^{11}
sick (v) ŋgo^{53}
sickle ʂə^{11} gy̩^{11}
side (other side) tʰi^{11} ʙu^{11}; (this side) tʂʰa^{53} ka^{53}; (both sides of a room) ndɛ^{11} pɛ^{11}
silver ŋu^{44}
sing (v) ga^{11}
sisters (plural) a^{44} ja^{55} go^{44} ʑi^{53}; (younger sister) ȵi^{11} ji^{44} mo^{53}
sit (v) fɔ^{11}, ndzu^{53}
six qʰy̩^{11}
sixteen ho^{11} qʰy̩^{11}
sixty qʰy̩^{11} ho^{11}

sixty-eight q^{h}v̩ ho^{11} hĩ^{11}
sixty-five q^{h}v̩^{11} ho^{11} ŋa^{11}
sixty-four q^{h}v̩^{11} ho^{11} zə^{11}
sixty-nine q^{h}v̩ ho^{11} ɴɢv̩^{11}
sixty-one q^{h}v̩ ho^{11} ti^{11}
sixty-seven q^{h}v̩ ho^{11} ʂə^{11}
sixty-six q^{h}v̩ ho^{11} q^{h}v̩
sixty-three q^{h}v̩^{11} ho^{11} so^{44}
sixty-two q^{h}v̩^{11} ho^{11} ȵi^{44}
size (the same size as something) bo^{44} bo^{53}
skin rə^{11} qa^{44}
skirt tʂ^{h}a^{44} q^{h}a^{53}
sky m̩^{53}, m̩^{53} na^{53} k^{h}a^{44}
slaughter (v) ɕə^{11}, tʙu^{11}
slave ʁa^{53}, ʁo^{11}
sleep (v) ji^{11} ŋæ^{11}, jy^{11}; (with each other) m̩^{11} m̩^{44}
slippery hɛ^{11}
slow a^{11} za^{44} za^{53}
slowly a^{11} za^{53} za^{53} m̩^{53}
small a^{11} tɕə^{44}, p^{h}æ^{44}
smart p^{h}u^{44} ʂə^{55}
smell (detect odor) bʑi^{53} ȵu^{53}
smoke (n, v, adj) mi^{53} k^{h}v̩^{53}
smooth hɛ^{11} lɛ^{11} pʑi^{44}
smoothly ɕy^{11} ɕy^{11} ɕy^{53} m̩^{44}
snake ʙu rə^{53}
snot ȵa^{11} ŋga^{44} q^{h}ʂə^{11}
snow vi^{11}; (v) vi^{11} dʑy^{11}
soil dʑa^{11} q^{h}ʂə^{11}
soldier ma^{11}
some ja^{11} bæ^{53}, ȵi^{44} ka^{55}
somersault ta^{53} ko^{53} ts^{h}u^{11}
something ti^{11} ga^{11} ga^{11}
son ʑi^{53}
song ɕa^{44} mi^{55}
soot q^{h}o^{44} ʂa^{55}
soul rə^{53} hĩ^{53}
sound (chanted at the beginning of rituals) k^{h}a^{44} ro^{44}; (made by a person) q^{h}ɔ^{11}; (of driving animals such as water buffalo, cattle and dogs) tɕ^{h}ə^{11}
speak (v) k^{h}a^{11} t^{h}o^{11}
spear ndɔ^{11}
spend time ko^{44}
spin (v) vo^{44}
spit (v) p^{h}ɕə^{44}
split (v) q^{h}a^{11}

spring sowing (v) væ^{11} m̩^{11}
squeeze (v) tʂ^{h}ə^{53}
stab (v) NGɔ^{11}, tso^{11} tso^{44}
stable ŋɔ^{11}
stalk ro^{53} k^{h}o^{53}
stand (v) hɛ^{11}; (stand up, v) lo^{11} tɕə^{53}
star m̩^{53} tʂə^{11}
starting (from now) t^{h}i^{53} ʂo^{11} t^{h}i^{44} ga^{55}, t^{h}i^{11} li^{11} ʂə^{11} ʂə^{11}
stay (as 'stay at his home tonight', v) ha^{11}
steal (v) k^{h}v̩^{11}
steam (v) ȵi^{11}
steamer (cooking utensil) pʙu^{11} ȵi^{11}
stepfather a^{44} wa^{55}
stick (v) NGɔ^{1}; (of wood) ŋgɔ^{11} t^{h}ʙu^{44}; (tied with colorful fabrics at weddings) tju^{44} mbʐə^{55}
still (not yet) ha^{11} ʂə^{44} (还是 *haishi*); sə^{44}
sting (v) mdʙu^{11}
stir (v) la^{11} la^{11}
stomach hɛ^{11} mbɛ^{11}
stone lu^{53} qa^{53}, rə^{11} qa^{44}; (three stones by the hearth that support pots) qa^{11}lu^{44}
stove ka^{44} dʙy^{55}
straight dʐo^{44}
straw pɛ^{11} rə^{44}, zə^{11}
stream (of tears, v) ʂə^{11} ræ^{11} m̩^{11}
string k^{h}i^{53}
struggle (v) zə^{11} zə^{44} tɕ^{h}a^{11}
stuck ja^{11} ta^{44}
student pi^{11} ʑi^{11}
study (v) so^{11}
stupid person va^{11}
suck (v) tɕ^{h}y^{11}
sun hĩ^{44} mi^{55}
suppose (v) tʂa^{44}
surprise (an expression of) a^{53} ma^{53}, a^{53} tsa^{53}
swallow (v) hɔ^{11}, tɕ^{h}a^{11} qv̩^{44}
sweep (v) ɕa^{11}
swell (v) ru^{44} pa^{53} la^{53}
swing (v) ŋæ^{11} ŋæ^{44}
swim (v) ndzə^{53} fu^{11}

T

tail mæ^{11} rə^{11} qv̩^{11}
take (animals) ɕɛ^{44}
take (v) la^{11}, pa^{11}; (care of somebody, v) ʂə^{44} ʂə^{53}; (off, v) p^{h}u^{11}; (out of water) ka^{11}
tall do^{53} mo^{53}
tasty q^{h}ʂə^{53}

tear mɛ^{53} ʙu^{53}
teeth xi^{11}
tell (v) ji^{11}; ʂa^{11}; ʂo^{44} (说 *shuo*)
ten ho^{11}
that o^{44} tʰi^{53} ly^{53}
the tʰi^{53}
there o^{44} da^{55}
these tʰi^{53} ki^{55}
they tʰjo^{53}
thick do^{53} la^{53}
thin ndza^{11}
think (v) ji^{11}, ŋu^{11}, ʂə^{53} dʐə^{53}, tʂa^{44}, ʂə^{44} dʐə^{44}
thirsty (for water, milk) fa^{11}
thirteen ho^{11} so^{44}
thirty so^{53} ho^{44}
thirty-eight so^{53} ho^{44} hĩ^{11}
thirty-five so^{53} ho^{44} ŋa^{11}
thirty-four so^{53} ho^{44} zə^{11}
thirty-nine so^{53} ho^{44} ɴɢv̩^{11}
thirty-one so^{53} ho^{44} ti^{11}
thirty-seven so^{53} ho^{44} ʂə^{11}
thirty-six so^{53} ho^{44} qʰv̩
thirty-three so^{53} ho^{44} so^{44}
thirty-two so^{53} ho^{44} ȵi^{44}
this tʰi^{44} ly^{44}, tʰi^{53}
thousand tʙu^{11}; **(thousands of)** tʙu^{11} ma^{11} ʑi^{11}
thrash ʑy^{11}
thread (v) zu^{11}
three so^{44} (གསུམ། *gsum*)
through bʑi^{53}
throw (v) qv̩^{11}, qv̩^{11} ŋga^{53}
tickle (v) qæ^{11} lɛ^{44}
tie (v) ɴɢv̩^{11} ta^{11}; **(something to)** tsʰu^{11}
tiger ɣu^{44}
tightly qv̩^{11} tsə^{11} qv̩^{53} tsə^{53} m̩^{53}
time m̩^{44} tɕʰy^{55}; **(time to do something)** mæ^{11} mæ^{11}
tip ʁu^{53} mba^{44}
to da^{11}; **(burn)** mi^{53} ta^{53}; **(rain)** hĩ^{53} dʑy^{11}; **(tell a lie)** fu^{53}; **(wave one's hands (v)** qa^{53} fa^{53}
toad fu^{11} rə^{44} pa^{11} mi^{44}
tobacco ja^{53}
today ta^{11} ȵi^{44}
together jo^{11} jo^{44}
toilet mbo^{11} ly^{53}
tomorrow ȵa^{11} rə^{44}
tongue ɣi^{11}

tonight ta^{11} hũ^{11}
too much ro^{53} ro^{53}
tooth hi^{11} mi^{44}
top ʁu^{53} mba^{44}
torch mi^{53} tʰʙy^{53}
tore (adj) qʰæ^{11} pæ^{44}
touch (v) zo^{44}, zo^{44}qo^{53}
training (a young cow to plow) hɔ^{11}
trap pʰɕi^{44} tɕʰy^{55}; **(v)** tʙu^{11}
tree ɕə^{11} po^{53}; **(a type of)** tɕɛ^{11}; **(branch)** ɕə^{11} ka^{44}; **(with a red, edible fruit)** dʙu^{53} bi^{53}
truth do^{11} dʑi^{44}
turn vo^{44}; **(v)** tɕo^{11} pa^{11}, tɕo^{11}; **(to change direction)** qɔ^{11} ndʑo^{11}; **(into, v)** dʙu^{44}; pɛ^{44}
turtledove tʰo^{11} jy^{11} (斑鸠 *banjiu*)
twelve ho^{11} ȵi^{44}
twenty ȵo^{53} ho^{44}
twenty-eight ȵo^{53} ho^{44} hĩ^{11}
twenty-five ȵo^{53} ho^{44} ŋa^{11}
twenty-four ȵo^{53} ho^{44} zə^{11}
twenty-nine ȵo^{53} ho^{44} ɴɢv̩^{11}
twenty-one ȵo^{53} ho^{44} ti^{11}
twenty-seven ȵo^{53} ho^{44} ʂə^{22}
twenty-six ȵo^{53} ho^{44} qʰv̩
twenty-three ȵo^{53} ho^{44} so^{44}
twenty-two ȵo^{53} ho^{44} ȵi^{44}
two ȵi^{44}

U

under ji^{11} kʰv̩^{44}
understand (v) sə^{11}
unhappy ȵi^{11} mi^{44} ma^{53} xi^{53}
untie (v) pʰʂə^{53}
unworriedly ma^{44} kʰv̩^{55} ma^{44} ta^{55} m̩^{44}
up do^{53} mo^{53}
upper la^{11} ga^{11}; **(floor of a building)** tɔ^{11}
upset ʂa^{44} ɕə^{55}
urinate (v) tsʰə^{11}
urine mbæ^{11}
use (v) ʑy^{53}
usually qv̩^{11} rə^{44}, tɕə^{11} tɕə^{11}

V

valley lo^{44} qʰo^{53}
very dʑo^{44} ma^{53} tʰa^{11}, ko^{44} ma^{44} tʰa^{11}, ma^{44} ʁa^{55}
village bo^{11} ka^{11}
visit (v) ʁa^{11} rə^{44}

vocables a^{53} hi^{53} hi^{53}, a^{53} xu^{53} xu^{53}
voice (a person's voice) q^{h}ɔ^{11}
vomit p^{h}ɕə^{11}; (v) li^{53} pɕə^{53}

W

waist dʑy^{11}; dẓə^{11} ki^{11}
wait (v) lo^{44}
wake up (v) li^{44} ṣu^{55}
walk (v) zə^{11} da^{11}
want (v) tɕ^{h}y^{53}, n̥u^{53}
warm (as in weather) tɕ^{h}ə q^{h}æ^{44}
wash (v) ts^{h}ə^{11}
wasp a^{44} la^{44} mbo^{44}
watch lɔ^{11}
water ndzə^{53} bo^{53}
way rə^{44} gy̩^{53}
we na^{14}, ŋo^{53}
weave (ropes and strings by hands) vi^{11}, nda^{11}
well (good) k^{h}i^{44}
went ɕy^{53}
wet (v) tso^{53} tso^{53}
what (question) go^{53}, gy̩^{44} ga^{11}, q^{h}a^{53}, q^{h}a^{53} q^{h}a^{53}
when (question) q^{h}a^{53} ta^{53}
whenever q^{h}a^{53} ta^{53} a^{44}
where (question) q^{h}a^{53} ʁo^{53}, q^{h}a^{53}
white p^{h}u^{53} lu^{11}
who (question) q^{h}a^{53} gy̩^{11}
whole night ti^{11} ha^{11} m̩^{11}
whose q^{h}a^{53} gy̩^{11} hĩ^{44}
why (question) q^{h}a^{53} m̩^{53}
wide do^{44} fɛ^{44}, q^{h}a^{44} qə˞^{44} ta^{53}
wife mbẓə^{11}, tṣ^{h}ə^{44} mi^{55}
will ʁæ^{53}
willing tɕ^{h}y^{53}
wind (breeze) m̩^{53} sə^{53}
wing dʙu^{53} ka^{11}; (light wings that appear in folklore) dʙu^{44} ts^{h}ə^{55}
wipe (v) sə^{11} ɕa^{44}
with (accompanying) jo^{11} jo^{44}
with jo^{11} jo^{44}
woman n̥u^{53} n̥u^{53} ho^{53}
wood ɕə^{11} (as in 'I threw a piece of wood into the fire')
words do^{11}
work (for somebody, v) ʁa^{53} m̩^{44}
worker ʁa^{53}
world dʙy^{53} va^{44}

worm $tɕ^{h}ə^{44}$ $qæ^{44}$
worry (v) $ȵi^{11}$ mi^{44} tsu^{44} tsu^{55}
would na^{11}; na^{53}; $qæ^{11}$
wrap (v) $t^{h}o^{11}$ $t^{h}o^{44}$
write (v) $rə^{11}$
writing pen pi^{11} (笔 *bǐ*)

X

Xichang City o^{53} $ndʐ̩o^{53}$

Y

yak $ʁu^{44}$
year $k^{h}v̩^{53}$ ru^{11}
yell (v) $gv̩^{11}$
yellow $ʂ̩ə^{53}$ xa^{11}
you (singular) nu^{44}; **(plural)** no^{53}
youngest (the youngest) a^{11} $ȵo^{44}$

Figure 5. Swadesh List: dʐə^{11} qu^{11} Village.

	English	dʐə^{11} qu^{11} na^{53} mʑi^{53} k^{h}a^{11} t^{h}o^{11}
1	I	ŋa^{44}
2	you (singular)	nu^{44}
3	he	t^{h}ɛ^{44}
4	we	ŋo^{53}
5	you (plural)	no^{53}
6	they	t^{h}jo^{53}
7	this	t^{h}i^{44} ly^{44}
8	that	o^{44} t^{h}i^{53} ly^{53}
9	here	ha^{44} da^{55}
10	there	o^{44} da^{55}
11	who	q^{h}a^{53} gv̩^{11}
12	what	go^{53}
13	where	q^{h}a^{44} ʁo^{44}
14	when	q^{h}a^{53} ta^{53}
15	how	q^{h}a^{53} m^{53}
16	not	ma^{44}
17	all	o^{11} ba^{11}
18	many	do^{44} bʐə^{11}
19	some	ti^{11} ki^{44}
20	few	a^{11} ȵi^{44} ȵi^{11}
21	other	væ^{44} qæ^{53}
22	one	ti^{11}
23	two	ȵi^{44}
24	three	so^{44}
25	four	zə^{11}
26	five	ŋa^{11}
27	big	do^{53} dʐə^{53}
28	long	do^{44} hæ̃˞^{44}
29	wide	do^{44} fɛ^{44}
30	thick	do^{53} la^{53}
31	heavy	zə^{11}
32	small	a^{11} tɕə^{44}
33	short	a^{11} ndi^{44}
34	narrow	a^{11} qə˞^{44}
35	thin	ndza^{11}
36	woman	ȵu^{53} ȵu^{53} ho^{53}
37	man (adult male)	p^{h}æ^{11} tɕə^{11} ʑi^{53}
38	man (human being)	ts^{h}ɔ^{11}
39	child (a youth)	la^{11} k^{h}i^{44}
40	wife	mbʐə^{11}
41	husband	p^{h}æ^{11} tɕə^{11}

	English	dʐə^{11} qu^{11} na^{53} mʑi^{53} k^{h}a^{11} t^{h}o^{11}
42	mother	ma^{44} ja^{11}
43	father	a^{53} da^{53}
44	animal	hĩ^{44} na^{55}
45	fish	zə^{44}
46	bird	gi^{44} ʑi^{55}
47	dog	tʂ^{h}ə^{11}
48	louse	ʂu^{44}
49	snake	ʙu rə^{53}
50	worm	tɕ^{h}ə^{44} qæ^{44}
51	tree	ɕə^{11}
52	forest	ɕə^{11} væ^{53}
53	stick (of wood)	ŋgɔ^{11} t^{h}ʙu^{44}
54	fruit	ɕə^{11} ly^{44} ly^{53}
55	seed	ʐo^{11} zə^{11}
56	leaf	ɕə^{11} ts^{h}ə^{44}
57	root	ɕə^{11} pæ^{11}
58	bark (of trees)	ɕə^{11} rə^{11} qa^{44}
59	flower	væ^{53}
60	grass	ȵo^{11}
61	rope	rə^{44}
62	skin (of a person)	rə^{11} qa^{44}
63	meat (as in flesh)	ʂə^{11}
64	blood	ɕɛ^{11}
65	bone	ʂə^{44} rə^{44} qa^{55}
66	fat (noun)	ts^{h}ə^{53} ɴɢv̩^{11}
67	egg	ræ^{44} ʁu^{55}
68	horn	q^{h}v̩^{53} pæ^{53}
69	tail	mæ^{11} rə^{11} qv̩^{11}
70	feather	tɕ^{h}o^{53} mo^{53} mo^{53}
71	hair	ʁu^{53} hũ^{53}
72	head	ʁu^{53} ru^{53}
73	ear	hĩ^{11} pæ^{11}
74	eye	mɛ^{53} ljo^{53}
75	nose	ȵa^{11} ŋga^{44}
76	mouth	q^{h}a^{44} tsa^{55}
77	tooth	hi^{11} mi^{44}
78	tongue	ɣi^{11}
79	fingernail	mi^{53} ʂə^{11} qo^{44}
80	foot	ʂə̣^{11} ka^{11}
81	leg	k^{h}i^{53} k^{h}i^{53}
82	knee	ŋgɔ^{11} lo^{11} tɕ^{h}ə^{53}
83	hand	la^{11} ka^{11}
84	wing	dʙu^{53} ka^{11}

	English	dʐə^{11} qu^{11} na^{53} mʑi^{53} k^{h}a^{11} t^{h}o^{11}
85	belly	hɛ^{11} mbɛ^{11}
86	guts	v̩^{44} ȵi^{53} v̩^{53} go^{11}
87	neck	ta^{11} ræ^{11}
88	back	ji^{11} gv̩^{11}
89	breast	ȵu^{11} ȵu^{11}
90	heart	ȵi^{11} mi^{44}
91	liver	ɕə^{44} v̩^{11}
92	to drink	ndʐə^{11}
93	to eat	dzə^{53}
94	to bite	q^{h}æ^{11}
95	to suck	tɕ^{h}y^{11}
96	to spit	p^{h}ɕə^{44}
97	to vomit	li^{53} p^{h}ɕə^{53}
98	to blow (as wind)	fu^{53}
99	to breathe	sa^{11} p^{h}u^{53}
100	to laugh	rə^{11} q^{h}æ^{11}
101	to see	ly^{11}
102	to hear	gi^{53}
103	to know (a fact)	sə^{11}
104	to think	ʂə^{44} dʐə^{44}
105	to smell (sense odor)	bʑi^{53} ȵu^{53}
106	to fear	qv̩^{53}
107	to sleep	jy^{11}
108	to live	dʑo^{44}
109	to die	ʂə^{11} qo^{44}
110	to kill	tʙu^{11}
111	to fight	ŋga^{53}
112	to hunt	tʂ^{h}ə^{11} tɕɛ^{11}
113	to hit	mbo^{11}
114	to cut	nda^{11}
115	to split	q^{h}a^{11}
116	to stab (or stick)	ɴɢɔ^{11}
117	to scratch (an itch)	k^{h}a^{11} k^{h}a^{11}
118	to dig	qæ^{11}
119	to swim	ndzə^{53} fu^{11}
120	to fly	bʑi^{44}
121	to walk	zə^{11} da^{11}
122	to come	da^{11}
123	to lie	ʁa^{44}
124	to sit	ndzu^{53}
125	to stand	hɛ^{11}
126	to turn (change direction)	qɔ^{11} ndʑo^{11}
127	to fall (as in drop)	go^{44} pa^{53}

	English	dʐə^{11} qu^{11} na^{53} mʑi^{53} k^{h}a^{11} t^{h}o^{11}
128	to give	ko^{11}
129	to hold (in one's hand)	mæ^{44}
130	to squeeze	ndʐə^{53} q^{h}æ^{11}
131	to rub	zo^{11} zo^{11}
132	to wash	ts^{h}ə^{11}
133	to wipe	sə^{11} ɕa^{44}
134	to pull	tɕə^{11}
135	to push	ts^{h}ɔ^{11}
136	to throw	qv̩^{11} ŋga^{53}
137	to tie	ɴɢv̩^{11} ta^{11}
138	to sew	ha^{11} ha^{44}
139	to count	sa^{11}
140	to say	ʂa^{11}
141	to sing	ga^{11}
142	to play	ʁa^{11} rə^{44}
143	to float	lo^{11} ts^{h}a^{53}
144	to flow	ga^{44}
145	to freeze	dzu^{44} dzu^{53} to^{11}
146	to swell	ru^{44} pa^{53} la^{53}
147	sun	hĩ^{44} mi^{55}
148	moon	hũ^{11} mi^{11}
149	star	m̩^{53} tʂə^{11}
150	water	ndzə^{53} bo^{53}
151	to rain	hĩ^{53} dʑy^{11}
152	river	ndzə^{53} q^{h}æ^{44}
153	lake	mbɛ^{11} t^{h}o^{53}
154	sea (as in ocean)	ha^{11} ndzə^{11}
155	salt	tɕ^{h}ə^{11} q^{h}æ^{11}
156	stone	rə^{11} qa^{44}
157	sand	m̩^{44} ʂə^{44}
158	dust	p^{h}u^{53} dzə^{53}
159	earth (as in soil)	dʁy^{44}
160	cloud	tʂu^{11} va^{11}
161	fog	dʑu^{11} hĩ^{44}
162	sky	m̩^{53} na^{53} k^{h}a^{44}
163	wind (as in breeze)	m̩^{53} sə^{53}
164	snow	vi^{11}
165	ice	dzu^{44} dzu^{55}
166	smoke	mi^{53} k^{h}v̩^{53}
167	fire	mi^{53}
168	ashes	la^{11} mæ^{44}
169	to burn	mi^{53} ta^{53}
170	road	rə^{44} gu^{53}

	English	dʐə^{11} qu^{11} na^{53} mʑi^{53} k^{h}a^{11} t^{h}o^{11}
171	mountain	do^{44} ʙu^{53} ly^{53}
172	red	li^{53} xu^{11}
173	green	hũ^{53} ru^{11}
174	yellow	ʂə^{53} xa^{11}
175	white	p^{h}u^{53} lu^{11}
176	black	na^{44} q^{h}ʂə˞^{53}
177	night	hũ^{11} ɴɢy̩^{11}
178	day (daytime)	n̥i^{44} mi^{53} gu^{44}
179	year	k^{h}y̩^{53} ru^{11}
180	warm (as in weather)	tɕ^{h}ə q^{h}æ^{44}
181	cold (as in weather)	ga^{53}
182	full	bʐə^{44}
183	new	ʂə^{53} tsa^{11}
184	old	mbo^{11} q^{h}y̩^{44} tɕa^{11}
185	good	k^{h}i^{44}
186	bad	q^{h}a^{53} q^{h}a^{53}
187	rotten (as a log)	bo^{11} tʂ^{h}ə^{11}
188	dirty	tʂ^{h}a^{11} ræ^{11}
189	straight	dʐo^{44}
190	round	to^{11} ly^{44} ly^{11}
191	sharp (as a knife)	t^{h}a^{11}
192	dull (as a knife)	ʁo^{44} ly^{53} ly^{53}
193	smooth	hɛ^{11} lɛ^{11} pʑi^{44}
194	wet	tso^{53} tso^{53}
195	dry (adjective)	fu^{11} dʐə^{11} ka^{44}
196	right (correct)	dja^{44}
197	near	a^{44} n̥o^{53}
198	far	do^{44} q^{h}y̩^{44}
199	right (side)	ji^{44} (rə^{53} ka^{53})
200	left (side)	ʁæ^{11} (rə^{11} ka^{11})
201	at	ʁo^{53}
202	in	qo^{11} lo^{44}
203	with (accompanying)	jo^{11} jo^{44}
204	and	na^{53}
205	if	ɕy^{53}
206	because	ka^{44}
207	name	mi^{11}

Figure 6. Consonants

	Bila-bial	Labio-dental	Alveolar	Alveolo-palatal	Retro-flex	Velar	Uvular	Glottal
Plosive	p p^{h} b		t t^{h} d			k k^{h} g[A]	q q^{h} ɢ	
Nasal	m m̩		n	ȵ		ŋ	ɴ	
Trill	ʙ		r					
Fricative		f v y̩	s z	ɕ ʑ	ʂ ʐ	x ɣ	ʁ	h
Approximant	w			j				
Affricate			ts ts^{h} dz	tɕ $tɕ^{h}$ dʑ	tʂ $tʂ^{h}$ dʐ			
Lateral Approximant			l					

Figure 7. Vowels

	Front	Central	Back
Close	i ĩ y		u ũ
Close-Mid	e		o
Mid		ə ɚ	
Open-Mid	ɛ		ɔ
Near-Open	æ æ̃		
Open	a		

[A] As mentioned in an earlier footnote, we use 'g' rather than 'g'.

Figure 8. Pronouns

Pronouns					
First Person		Second Person		Third Person	
Singular	Plural	Singular	Plural	Singular	Plural
ŋa^{44}	ŋo^{53}	nu^{44}	no^{53}	t^{h}ɛ^{44}	t^{h}jo^{53}
I/me	we/us	you	you	he/she	they
ང།	ང་ཚོ།	ཁྱོད།	ཁྱོད་ཚོ།	ཁོ། མོ།	ཁོ་ཚོ།
我	我们	你	你们	他/她	她/他们
Possessive Pronouns					
ŋa^{53} hĩ^{11}	ŋo^{53} hĩ^{11}	nu^{53} hĩ^{11}	no^{53} hĩ^{11}	t^{h}ɛ^{53} hĩ^{11}	t^{h}jo^{53} hĩ^{11}
my	ours	yours	yours	his/her	their
ངའི།	ང་ཚོའི།	ཁྱོད་ཀྱི།	ཁྱོད་ཚོའི།	ཁོའི། མོའི།	ཁོ་ཚོའི།
我的	我们的	你的	你们的	他/她的	他/她们的

1. There are no differences between 'she' and 'he'.
2. There are no differences between subjective pronouns and objective pronouns, i.e., 'I' and 'me' are the same and 'we' and 'us' are the same.
3. The names of subjects are used rather than using 'it'.

Figure 9. Numbers

ti^{11}	ȵi^{44}	so^{44}	zə^{11}	ŋa^{11}
1	2	3	4	5
qʰv̩^{11}	ʂə^{11}	hĩ^{11}	NGv̩^{11}	ho^{11}
6	7	8	9	10
ho^{11} ti^{44}	ho^{11} ȵi^{44}	ho^{11} so^{44}	ho^{11} zə^{11}	ho^{11} ŋa^{11}
11	12	13	14	15
ho^{11} qʰv̩^{11}	ho^{11} ʂə^{11}	ho^{11} hĩ^{11}	ho^{11} NGv̩^{11}	ȵo^{53} ho^{44}
16	17	18	19	20
ȵo^{53} ho^{44} ti^{11}	ȵo^{53} ho^{44} ȵi^{44}	ȵo^{53} ho^{44} so^{44}	ȵo^{53} ho^{44} zə^{11}	ȵo^{53} ho^{44} ŋa^{11}
21	22	23	24	25
ȵo^{53} ho^{44} qʰv̩	ȵo^{53} ho^{44} ʂə^{11}	ȵo^{53} ho^{44} hĩ^{11}	ȵo^{53} ho^{44} NGv̩^{11}	so^{53} ho^{44}
26	27	28	29	30
so^{53} ho^{44} ti^{11}	so^{53} ho^{44} ȵi^{44}	so^{53} ho^{44} so^{44}	so^{53} ho^{44} zə^{11}	so^{53} ho^{44} ŋa^{11}
31	32	33	34	35
so^{53} ho^{44} qʰv̩	so^{53} ho^{44} ʂə^{11}	so^{53} ho^{44} hĩ^{11}	so^{53} ho^{44} NGv̩^{11}	zə^{11} ho^{11}
36	37	38	39	40
zə^{44} ho^{11} ti^{44}	zə^{44} ho^{11} ȵi^{44}	zə^{11} ho^{11} so^{44}	zə^{11} ho^{11} zə^{11}	zə^{11} ho^{11} ŋa^{11}
41	42	43	44	45
zə^{44} ho^{11} qʰv̩^{11}	zə^{11} ho^{11} ʂə^{11}	zə^{11} ho^{11} hĩ^{11}	zə^{11} ho^{11} NGv̩^{11}	ŋa^{11} ho^{11}
46	47	48	49	50
ŋa^{11} ho^{11} ti^{11}	ŋa^{11} ho^{11} ȵi^{44}	ŋa^{11} ho^{11} so^{44}	ŋa^{11} ho^{11} zə^{11}	ŋa^{11} ho^{11} ŋa^{11}
51	52	53	54	55
ŋa^{11} ho^{11} qʰv̩^{11}	ŋa^{11} ho^{11} ʂə^{11}	ŋa^{11} ho^{11} hĩ^{11}	ŋa^{11} ho^{11} NGv̩^{11}	qʰv̩^{11} ho^{11}
56	57	58	59	60
qʰv̩ ho^{11} ti^{11}	qʰv̩^{11} ho^{11} ȵi^{44}	qʰv̩^{11} ho^{11} so^{44}	qʰv̩^{11} ho^{11} zə^{11}	qʰv̩^{11} ho^{11} ŋa^{11}
61	62	63	64	65
qʰv̩ ho^{11} qʰv̩	qʰv̩ ho^{11} ʂə^{11}	qʰv̩ ho^{11} hĩ^{11}	qʰv̩ ho^{11} NGv̩^{11}	ʂə^{11} ho^{11}
66	67	68	69	70
ʂə^{11} ho^{11} ti^{11}	ʂə^{11} ho^{11} ȵi^{44}	ʂə^{11} ho^{11} so^{44}	ʂə^{11} ho^{11} zə^{11}	ʂə^{11} ho^{11} ŋa^{11}
71	72	73	74	75
ʂə^{11} ho^{11} qʰv̩^{11}	ʂə^{11} ho^{11} ʂə^{11}	ʂə^{11} ho^{11} hĩ^{11}	ʂə^{11} ho^{11} NGv̩^{11}	hĩ^{11} ho^{11}
76	77	78	79	80
hĩ^{11} ho^{11} ti^{44}	hĩ^{11} ho^{11} ȵi^{44}	hĩ^{11} ho^{11} so^{44}	hĩ^{11} ho^{11} zə^{11}	hĩ^{11} ho^{11} ŋa^{11}
81	82	83	84	85
hĩ^{11} ho^{11} qʰv̩^{11}	hĩ^{11} ho^{11} ʂə^{11}	hĩ^{11} ho^{11} hĩ^{11}	hĩ^{11} ho^{11} NGv̩^{11}	NGv̩^{11} ho^{11}
86	87	88	89	90
NGv̩^{11} ho^{11} ti^{44}	NGv̩^{11} ho^{11} ȵi^{44}	NGv̩^{11} ho^{11} so^{44}	NGv̩^{11} ho^{11} zə^{11}	NGv̩^{11} ho^{11} ŋa^{11}
91	92	93	94	95
NGv̩^{11} ho^{11} qʰv^{11}	NGv̩^{11} ho^{11} ʂə^{11}	NGv̩^{11} ho^{11} hĩ^{11}	NGv̩^{11} ho^{11} NGv̩^{11}	ti^{11} hĩ^{44}
96	97	98	99	100

Figure 10. na^{53} mʑi^{53} kʰa^{11} tʰo^{11} and Nuosu[A] Similarities in dʐ̩ə^{11} qu^{11} Village.

na^{53} mʑi^{53} kʰa^{11} tʰo^{11}	English	dʐ̩ə^{11} qu^{11} Village Nuosu
pʰu^{11} dʑə^{11}	appreciate	pʰu^{44} dʑo^{55}
ȵi^{11}	day	ȵi^{11}
tʰa^{53}	decide a time	tʰa^{53}
lo^{11} na^{11}	deep	lo^{11} na^{11}
pi^{11}	do ritual	pi^{44}
dʑo^{44}	EXT	dʑo^{44}
ta^{44}	EXT	ta^{44}
a^{53} da^{11}	father	a^{44} ta^{44}
gi^{53}	hear	ge^{44}
ɛ^{53} qo^{53}	home	i^{44} ko^{44}
tɕɔ^{44} ga^{55}	horse circle race	tɕɔ^{44} ga^{55}
qʰa^{53} qʰa^{53} m̩^{44}	how	kʰe^{11} kʰe^{11} m̩^{44}
ŋa^{44}	I/me	ŋa^{44}
kʰɣ̩^{44} ʂə^{55}	New Year	kʰɣ̩^{53} ʂə^{44}
ɴɢɣ̩^{11}	nine	gɣ̩^{44}
ga^{44}	pass by	ŋga^{44}
va^{11}	pig	vo^{53}
ja^{44} ka^{55}	pipe (for smoking)	ja^{44} ka^{44}
di^{11}	say	di^{11}
ʂə^{11}	seven	ʂə^{11}
ŋo^{11}	stable	ŋo^{44}
qɣ̩^{11}	threaten	qɣ̩^{44}
so^{44}	three	so^{44}
m̩^{44} tɕʰy^{55}	time	m̩^{44} tɕʰy^{55}
do^{11} dʑi^{44}	truth	do^{11} dʑi^{44}
qʰa^{53} ta^{53}	when	kʰe^{11} tʰe^{44}
qʰa^{53} ʁo^{53}	where	kʰa^{53} ko^{44}
m̩^{53} sə^{53}	wind	m̩^{44} lə^{55}
ʁa^{53} m̩^{44}	work for somebody	ɣe^{44} m̩^{44}
na^{53}	would	na^{44}
nu^{44}	you	ne^{44}

[A] These lexical items are only drawn from the folktales in this book.

Figure 11. Selected Non-English Terms.

This Book	Chinese	Tibetan	English
a^{11} p^{h}u^{44} a^{44} v̩^{44} rə^{44} gv̩^{44}			path for ancestors to visit during the New Year
a^{44} ma^{55} do^{53} dʐə^{53}	宋子敏		
a^{53} p^{h}i^{53} ræ^{53} ɴɢæ^{53}	阿坯冉呷		
Bajin	八斤		
Beijing	北京		
Blo rtan rdo rje		བློ་བརྟན་རྡོ་རྗེ།	
ɕa^{11} ma^{11} k^{h}u^{53}	东风村		
Chen Qiang	陈 强		
ɕi^{53} vi^{53}			mountain deity
Dachuanhao	大川毫		
Dashui Village	大水村		
Dawa		ཟླ་བ།	
Denzin		བསྟན་འཛིན།	
Dongfeng Village	东风村		
dʐa^{53} qa^{53} tʁu^{11}	响水		
dʐə^{11} qu^{11}	大水村		
ga^{53} ha^{53}			sacrifice place
Ganzi	甘孜	དཀར་མཛེས།	
Guangdong	广东		
Guoqiang	国强		
Han	汉		
Hetao	核桃 (地名)		
Huang	黄		
Ji Wendong	吉文东		
Jianmei Township	健美乡		
Jin	斤		
Jiujin	九斤		
Jiulong	九龙		
ka^{11} ju^{11} bu^{44}			a ritual
ka^{11} mɛ^{44} qo^{44} ka^{11} ɕa^{11} pi^{53}			a ritual
Kangding	康定	དར་མདོ།	
k^{h}v̩ ^{44} ʂə^{44} a^{11} p^{h}u^{44} a^{44} v̩^{55}			New Year ancestor
k^{h}v̩^{44} ʂə^{44} va^{11} k^{h}o^{11}			New Year pig
k^{h}v̩^{44} ʂə^{55}	过年	ལོ་གསར།	New Year
la^{11} ʐu^{44}	腊肉		smoked pork
Langhuan Township	琅环乡		
Laoya Village	老鸦村		
lɛ^{11} ʁu^{44} ru^{11}	勒物如	ལེའུ་རུ།	
Li Caifu	李财富		

This Book	Chinese	Tibetan	English
Li Jianfu	李建富		
li^{44} ʙu^{55} ndzə^{53} t^{h}ʙu^{11}	李才发		
li^{44} ʙu^{55} ʂə^{11} pə^{53}	李才富		
li^{44} ʙu^{55} ta^{11}ndi^{11}	里布达帝		
Liangshan Yi Autonomous Prefecture	凉山彝族自治州		
Lianhe Township	联合乡		
Lijiang Naxi Autonomous Prefecture	丽江纳西族自治州		
Liqi	李琦		
Liujin	六斤		
Lizhou Town	礼州镇		
lu^{11} kv̩^{53} lu^{44} mi^{44} ʑi^{44}			sacred mountain in Mianning County
lu^{11} ma^{44}	礼州		
lu^{11} tʙu^{53} a^{53} zo^{44}	洛都阿若		
Lugu	泸沽		
Luoguodi	锣锅底		
mbo^{53} k^{h}o^{44} pʙu^{11}			a ritual
mbʐə^{44} m̩^{55}	宋小情		
Meiduo		མེ་ཏོག	
Mgon po tshe ring		མགོན་པོ་ཚེ་རིང།	
Mianning County	冕宁县		
Minsheng Township	民胜乡		
mo^{44} ts^{h}ə^{44}			a bamboo container
mo^{53} zə^{44} ve^{11} ŋga^{11}			barley flour
Mu'er Village	木耳村		
Muli County	木里县		
Muli Tibetan Autonomous County	木里藏自治县		
na^{53} mʑi^{53}	纳木依(义)		
na^{53} mʑi^{53} k^{h}a^{11} t^{h}o^{11}	纳木依语		
Namuzi	纳木兹		
Naxi	纳西		
Nuosu	诺苏		
ȵo^{44} fu^{53}			a type of cake
ȵo^{53} bo^{11} ly^{53} ly^{11}	汤圆		balls of boiled glutinous rice
p^{h}a^{53} tsə^{53}			religious specialist
Pumi	普米		
q^{h}o^{11} bo^{11} ɴɢæ^{53}			a ritual
q^{h}o^{44} ʂa^{44} ŋga^{53}			ritual
Qijin	七斤		
rə^{53} tʂə^{53} li^{53} la^{53} su^{53}			ritual

This Book	Chinese	Tibetan	English
rtsam pa		རྩམ་པ།	
sa^{44} ja^{44} p^{h}o^{11}			a rifle
sa^{44} nda^{55}			a tool made of wood
Sanjin	三斤		
ʂa^{44} pa^{53}	沙坝		
ʂə^{11} ts^{h}o^{11}			a dance
Shaba Town	沙坝镇		
Shimian County	石棉县		
Sichuan Province	四川省		
Sichuan Tibetan Language School	四川省藏文学校	སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་བོད་ཡིག་སློབ་གྲྭ	
Sky-ȵa^{11} gu^{44} mi^{11}	天女亮古米	ནམ་མཁའི་ཉ་གུ་མི།	
Snying lcags rgyal		སྙིང་ལྕགས་རྒྱལ།	
Song	宋		
Sun Hongkai	孙宏开		
t^{h}o^{11} ka^{11} tɕ^{h}y^{53}			a ritual during the New Year period
t^{h}o^{11} po^{11} ʐi^{11}			a small pine tree
ts^{h}o^{11} ro^{44} mi^{11}	措容米	ཚོ་རོང་མི།	
ɣ^{53} dʐu^{53}			a type of liquor
va^{11} ʁu^{44} tʂə^{11} ly^{11}			a wedding ceremony
Wen Xiangcheng	文祥呈		
Xiangshui Township	响水乡		
Xiaohong	晓红		
Xiaolong	晓龙		
Xichang City	西昌市		
Xichang Nationalities Middle School	西昌市民族中学		
Xifan	西番		
Xinxing Township	新兴镇		
Yi	彝		
Yuan	元		
Yunnan Province	云南省		
Zeyuan Township	泽远乡		
Zhang	张		
Xiangshui Village	响水村		

REFERENCES

Fuminobu, Nishida. 2005. A Sociolinguistic Study of the Namuyi Language in Sichuan, China. *Reitaku Journal of Interdisciplinary Studies* 13 (1):13-21.

___. 2005. A Vocabulary of Namuyi. *Reitaku University Journal* 80:213-223.

Gordon, Raymond J, Jr (ed). 2005. *Ethnologue: Languages of the World*, 15th ed. Dallas, TX: SIL International.

Graham, David Crockett. 1958. *The Customs and Religion of the Ch'iang*. Smithsonian Miscellaneous Collection 135:(1).

He Yaohua 何耀华. 2004. Chuan xinan zangzu lishi chu tan 川西南藏族历史初探 [Initial Exploration of Southwest Sichuan Tibetan History]. *Liangshan zangxue yanjiu 凉山藏学研究 [Liangshan Tibetan Study and Research]* 1:14-15.

Huang Bufan 黄布凡. 1992. Qiang yuzhi 羌语支 [The Qiangic Language Branch] in Ma Xueliang 马学良 (ed) *Han-zangyu gailun 汉藏语概论 [General Discussion of Sino-Tibetan Languages]*. Beijing 北京: Beijing daxue chubanshe 北京大学出版社 [Beijing University Press], 208-369.

___ and Renzeng Wangmu 仁增旺姆. 1991. Namuzi yu 纳木兹 [The Namuzi Language] in Dai Qingxia 戴庆夏 et al. (eds) *Zangmianyu shiwu zhong 藏缅语十五种 [Fifteen Types of Tibeto-Burman Languages]*. Beijing 北京: Yanshan chubanshe 燕山出版社 [Yanshan Press], 153-173.

Huang Yuebu 黄约布. 2004. Qian tan chuan xinan zangzu de zuyuan yu zucheng 浅谈川西南藏族的族源与族称 [A Brief Discussion of Southwest Tibetan Ethnic Origins and Appellations]. *Liangshan zangxue yanjiu* 凉山藏学研究 *[Liangshan Tibetan Study and Research]* 1:16-17.

LaPolla, Randy J with Chenglong Huang. 2003. *A Grammar of Qiang: With Annotated Texts and Glossary*. Berlin: Mouton de Gruyter.

Libu Lakhi, Brook Hefright, and Kevin Stuart. 2007. The Namuyi: Linguistic and Cultural Features. *Asian Folklore Studies* 66:233-253.

___, Charles Kevin Stuart, and Gerald Roche. 2009. Calling Back the Lost na^{53} mʐi^{53}. Tibetan Soul. *Asian Highlands Perspectives* 1:65-116.

Liu Huiqiang 刘辉强. 1996. Luoguodi namuyi yu 锣锅底纳木依语 [The Luoguodi na^{53} mʐi^{53} Language]. *Yuyan yanjiu 语言研究 [Linguistic Research]* 2:185-198.

___ and Shang Yunchuan 尚云川. 2006. Zhengjiu qiang yuzhi binwei yuyan 拯救羌语支濒危语言 [Preserve Endangered Languages of the Qiang Language Branch]. *Xinan minzu daxue xuebao, renwen shekeban 西南民族大学学报，人文社科版 [Southwest Nationalities University Journal, Humanities and Social Sciences Edition]* 12:11-12.

Matisoff, James A. 1985. God and the Sino-Tibetan Copula. *Journal of Asian and African Studies* 19:1-81.

___. 1991a. Sino-Tibetan Linguistics: Present State and Future Prospects. *Annual Review of Anthropology* 20:464-504.

___. 1991b. Endangered Languages of Mainland Southeast Asia in EH Robins and EM Uhlenbeck (eds) *Endangered Languages*, 189-228. Oxford and New York: Berg Publishers Ltd.

___. 2004. *Brightening* and the Place of Xixia (Tangut) in the Qiangic Subgroup of Tibeto-Burman in Ho Dah-an (ed) *Studies on Sino-Tibetan Languages, in Honor of*

Professor Hwang-cherng Gong on His 70th Birthday. Taipei: Institute of Linguistics, Academia Sinica, 327-352.

Mgebbu Lunzy (Ma Erzi). 2003. Ethnic Voices: Nuosu and Neighbouring Ethnic Groups: Ethnic Groups and Ethnic Relations in the Eyes and Ears of Three Generations of the Mgebbu Clan. Stevan Harrell (transl). *Asian Ethnicity* 4(1):129-145.

Pullum, Geoffrey K and William A Ladusaw. 1996. *Phonetic Symbol Guide* (2nd ed). Chicago and London: The University of Chicago Press.

Sun Hongkai 孙宏开. 2001. Lun zang-mian yuzu zhong de qiang yuzhi yuyan 论臧缅语族中的羌语支语言 [On Languages of the Qiangic Branch of Tibeto-Burman]. *Yuyuan yu yuyanxue 语言与语言学 [Language and Linguistics]* 2(1):157-181.

Swadesh, Morris. nd. Science Fair Project Dictionary: Swadesh List 2. http://www.all-science-fair-projects.com/science_fair_project_dictionary/Swadesh_List_2 (accessed 16 February 2007).

Yang Fuquan 扬福泉. 2006. "Namuyi" yu "na" zhi zuqun guanxi kaolue "纳木依"与"纳"之族群关系考略 [An Exploration of the Ethnic Relationships Between 'na^{53} mẓi^{53}' and 'na']. *Minzu yanjiu 民族研究 [Nationalities Research]* 3:52-59; 108.

Zhao Xinyu. 2003. Tibetan Namyi Peoplehttp://www.ctibet.org.cn/en/20032-p44.htm in Southwest Sichuan. *China's Tibet* 14(2). (accessed 16 February 2007).

PHOTOGRAPHS

Figure 12. dz̩ə^{11} qu^{11} Village, looking west. Rice (foreground) is the main village crop.[A]

[A] All photographs were taken by Libu Lakhi in 2007.

Figure 13. Green beans planted between rice fields (dʐə̩11 qu11 Village).

Figure 14. Corn on slopes (dʐə̩11 qu11 Village).

Figure 15. Corn in in the courtyard of Libu Lakhi's house (dʐə[11] qu[11] Village).

Figure 16. Summer wheat field (Mu'er Village, Mianning County).

Figure 17. Libu Lakhi's home *ga*^{53}*ha*^{53} 'sacrifice place'. The *ga*^{53}*ha*^{53} is usually left of the hearth (dzə̧^{11} qu^{11} Village).

Figure 18. li^{44} ʙu^{55} ʂ̧ə^{11} pə^{53} prepares *væ*^{53}, a wild herb, which is dried and then smoldered to drive bees away from the hive when honey is collected (dzə̧^{11} qu^{11} Village).

Figure 19. li^{44} ʁu^{55} ʂə^{11} pə^{53} raises bees in hives under the eaves. Honey is collected in spring when there are many blossoming plants. In winter, people believe trees with poison flowers bloom and they do not collect honey then (dʐə^{11} qu^{11} Village).

Figure 20. Namẓi children (dẓə^{11} qu^{11} Village).

Figure 21. Torches for tʐ̩i^{44} 'the Torch Festival'. In late summer when the wild *ɣ̩^{11} na^{53}* plant is dry and its leaves are gone, it is collected and children ready them as above for the Torch Festival (dʐ̩ə^{11} qu^{11} Village.)

Figure 22. Children with torches at night at the Torch Festival. The festival is celebrated by both Nuosu and na^{53} mʐ̩i^{53} people held during the late sixth lunar month (dʐ̩ə^{11} qu^{11} Village).

Figure 23. Nuosu and na^{53} mẓi^{53} people divide pork and beef on the day of the Torch Festival. Villagers contribute money and buy a pig and cow, slaughter the animals and then divide the meat, which they take home and cook (dẓə^{11} qu^{11} Village).

Figure 24. Tobacco field (dẓə^{11} qu^{11} Village).

Figure 25. Tobacco leaves are fastened to bamboo sticks before drying (dzə̣^{11} qu^{11} Village).

Figure 26. Tobacco drying room, Libu Lakhi's home (dʐ̩ə^{11} qu^{11} Village).

Figure 27. Dried tobacco in the tobacco drying room, Libu Lakhi's home (dzə̹[11] qu[11] Village).

Figure 28. Libu Lakhi's niece removes dried tobacco from the tobacco drying room to a cool storage area inside the home (dzə̨^{11} qu^{11} Village).

Figure 29. li^{44} ʁu^{55} ʂə^{11} pə^{53} plants local tobacco inside the family enclosure for his own consumption. Other tobacco is sold to the government at fixed prices at the township town. Insecticides are used on the tobacco that is sold to the government but are not put on the tobacco pictured here. li^{44} ʁu^{55} ʂə^{11} pə^{53} also believes the tobacco he grows for self-consumption is tastier and stronger tasting than the tobacco grown for sale (dʐə^{11} qu^{11} Village).

Figure 30. *ndʐ̩ə*^{53} *ɣi*^{11} 'water buffaloes' (dʐ̩ə^{11} qu^{11} Village).

Figure 31. Ritual implements and old Tibetan scriptures owned by a family i(dzə̩[11] qu[11] Village).

Figure 32. Home-spun fabric made from hemp and fabric-making tools (dzə̩[11] qu[11] Village).

Figure 33. Soybeans are soaked in water prior to making tofu (dz̩ə11 qu11 Village).

Figure 34. A *kʰa¹¹* 'backbasket' made from wild bamboo. High mountains are visited in spring to cut wild bamboo the size of the little finger. The bamboo is pulled back home, cut into about four strips, and soaked in a river for about a week. Only a few dzə̢¹¹ qu¹¹ villagers know how to weave the baskets. Families who want new baskets invite them to their homes to do the weaving. When they finish and leave the home, they are given rice and/or corn (dzə̢¹¹ qu¹¹ Village).

Figure 35. A *mo*^{44} *tshɚ*^{53} 'grain-drying tray', is made from home-grown bamboo. Wild bamboo is easily broken when bent whereas home-grown bamboo is more pliant, and used to make *mo*^{44} *tshɚ*^{53} (dzə̢^{11} qu^{11} Village).

Figure 36. A *ba˞*^{53} *kɨ˞*^{53} 'bamboo container' used to transport grain to a storage place (dzə̢^{11} qu^{11} Village).

Figure 37. The *dʁu*^{53} 'plow' used for plowing dry land (dʐə^{11} qu^{11} Village).

Figure 38. The *dʁu*^{53} 'plow' used to plow rice fields (dʐə^{11} qu^{11} Village).

Figure 39. Villagers buy *xo*^{53} *ts*^{h}*u*^{11} 'mattock' heads in Lizhou Township Town, but make the handles themselves (dz̜ə^{11} qu^{11} Village).

Figure 40. A pig sty (dʐə[11] qu[11] Village).

Figure 41. A *xwa*^{11} *t*^{h}*ʊ*^{53} 'wood container' for storing dry rice husks and corn meal for pig food (dzə̧^{11} qu^{11} Village).

Figure 42. A *rɔ⁵³ tʰɔ⁵³* 'millstone' under the eaves of li⁴⁴ ʁu⁵⁵ ʂə¹¹ pə⁵³'s home. The family stopped using it in 2002 because a village family bought a machine that people now use to grind corn and soybeans (dʐə¹¹ qu¹¹ Village).

Figure 43. A *ta*[11] *kɚ*[53] 'catapult' children use to kill birds (dʐə̯[11] qu[11] Village).

LIBU LAKHI

Libu Lakhi (left, AKA Li Jianfu and Dawa Tenzin), from Dashui Village (Minsheng Township, Xichang City, Sichuan Province) is a native-born na^{53} mʑi^{53} Tibetan scholar who does research on na^{53} mʑi^{53} language and culture. Fluent in oral and written Yi, Chinese, Tibetan, and English, Libu Lakhi's first English publication appeared in 2007. This article, entitled 'Namuyi Linguistic and Cultural Features', was co-authored with Brook Hefright and Dr. CK Stuart and published in *Asian Folklore Studies*. The current work is Libu Lhaki's second publication and first book. His second book, *na^{53} mʑi^{53} Tibetan Songs, Engagements Chants, and Flute Music,* and a paper on na^{53} mʑi^{53} soul loss and soul calling rituals are forthcoming from *Asian Highlands Perspectives*.

Libu Lakhi has worked on na^{53} mʑi^{53} cultural preservation since 2003, making both audio and video records of traditional culture. He is currently creating an online archive of these materials.

ལས་རྒྱུ་ལ་ཁས(གཡོན་གྱི་དང་པོ། ཟླ་བ་བསྟན་ནམ་མིང་གཞན་ལ་ལས་ཅན་རྩོད)ནི་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་ལྷུས་ཁྲང་གྲོང་ཁྱེར་མེན་ཧྲིན་གྲོང་རྡལ་ད་ཧྲོས(ཁྲགས་གཡུའུ) སྡེ་བའི་མི་ཡིན་ལ་ན་མུ་ཞི་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་སྐད་དང་རིག་གནས་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་མཁན་རེད། ཁོ་ནི་དབྱིས་དང་རྒྱ། བོད་དང་དབྱིན་ཇི་བཅས་ཀྱི་སྐད་དང་ཡི་གེ་ལ་མཁས་ཤིང་། ཉིས་སྟོང་བདུན་ལོར་ཁོ་རང་ལུ་རོ་ཁྲུ་ཧེ་ཧྲུ་རེ་ཁྲུ་དང་རབ་འབྱམས་པ་ཆར་ལེ་སུ་ཁེ་བུན་སུ་ཏོ་ཡ་ཐུག་དང་མཉམ་འབྲེལ་སློབས་ན་མུ་ཞིའི་སྐད་བརྡ་རིག་པ་དང་རིག་གནས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་ཞེས་པའི་དཔྱད་རྩོམ་ཞིག་དབྱིན་ཇིའི་ལམ་ནས་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཨེ་ཤ་ཡ་དམངས་ཁྲོད་རིག་གནས་ཞིབ་འཇུག་ཞེས་པའི་དུས་དེབ་སྟེང་སྤེལ་ཡོད། དཔེ་དེབ་འདི་ནི་ཁོའི་བརྩམས་ཆོས་ཐེངས་གཉིས་པ་དང་དཔེ་དེབ་ཆེས་ཐོག་མ་དེ་རེད། མི་འགྱངས་པར་ཁོའི་དཔེ་དེབ་གཉིས་པ་ན་མུ་ཞིའི་བོད་གླུ་ གཉེན་རྟགས་གྱེར་དབྱངས་དང་གླིང་བུའི་རོལ་མོ་ཞེས་པ་དང་ན་མུ་ཞིའི་རྣམ་ཤེས་འབྱམས་པ་དང་རྣམ་ཤེས་ཕྱིར་འགུག་སྐོར་གྱི་དཔྱད་རྩོམ་འགའ་ཡང་ཨེ་ཤ་ཡའི་མཐོ་སྒང་གི་དཔྱད་གླེང་དུ་པར་དུ་བསྐྲུན་ངེས་རེད།

ཉིས་སྟོང་གསུམ་ལོ་ནས་བཟུང་ཟླ་བ་བསྟན་འཛིན་གྱིས་ན་མུ་ཞིའི་རིག་གནས་ཀྱི་ཟུར་གང་ཐད་ནས་སྒྲ་ལེན་དང་བརྙན་ལེན་སོགས་བྱས་ཏེ་རིག་གནས་སྲུང་སྐྱོབ་ཀྱི་ཆར་ནུས་པ་གང་ཡོད་བཏོན་པ་ཞིང་། ད་དུང་རྩིས་འགོར་དུ་རྒྱ་བརྒྱུད་དེ་དངོས་པོ་འདི་དག་ཉར་ཚགས་ཀྱང་བྱེད་རྩིས་ཡོད།

李建富： Libu Lakhi, 达瓦丹增，出生于四川省凉山州西昌市民胜乡大水村。作为一名土生土长的纳木依藏族，对孕育自己成长的民族文化怀有深厚的感情。自中学阶段，就开始以记录的方式撰写纳木依藏族文化书籍；多年来，更为研究和传承纳木依藏族文化而不断努力。

个人经历：

2003 年，毕业于四川省藏文学校。

2007 年，处女作论文«纳木依语言与文化特征»(英文撰写)在日本«亚洲民间文学»出版。

2008 年，毕业于青海师范大学藏英系；同年，«纳木依语中存在动词的分析»在台湾中央院召开的四川境内藏缅语言研讨会上发表。

2009 年，论文«纳木依招魂仪式»(英文撰写)，以及著作«中国纳木依藏族：生活，语言与民间文学»和«纳木依藏族民间音乐，定婚仪式念颂与笛曲»也同时在«亚洲高原之论»先后出版。